

PAX

ČASOPIS PRO PŘÁTELE
BENEDIKTINSKÉHO ŘÁDU.

VYDÁVÁ
OPATSTVÍ EMAUZSKÉ V PRAZE.

II. ROČNÍK.

LEDEN—PROSINEC 1927.

TISKLA ARCIBISKUPSKÁ KNIHTISKÁRNA V PRAZE-I,
KLEMENTINUM.

Obsah II. ročníku časopisu „PAX“.

	Strana
P. Sigismund Bouška O. S. B.:	
Legenda o svatém Křištofu	6, 60, 116, 169, 244
Hymny o slavnosti Posvěcení chrámu	225
Písně a nápisy	285
P. Benedikt Coekoll O. S. B.:	
Kultura duše	21
P. Tomáš Elsässer O. S. B.:	
Světce Furnesský	152, 184
P. Method Habáň O. Pr.:	
Při posvátných obřadech	87, 129, 241
Kristus v církvi	269
Z jeho plnosti všem se nám dostalo	303
P. Jindřich Hänsler O. S. B.:	
Východ z Egypta	24, 75, 133, 202, 253, 298
P. Majolus Klanc O. S. B.:	
Zavři trochu očí své	263
P. Method Klement O. S. B.:	
Očím myslí naši zazářilo světlo nové	321
Fr. Cyril Petr O. S. B.:	
Z klášterních annálů a kronik	97
Malby v křížových chodbách emauzských	178
P. Václav J. Pokorný O. S. B.:	
P. Bonaventura Piter, ř. sv. Ben.	38, 65, 124
Fr. Benno Roth O. S. B.:	
Velikonoční svíce	89
P. Marian Schaller O. S. B.:	
Svěcení „hromnic“	50
Velikonoční meditace	57
Půst	69
Oheň s nebe	142
Slavnost vítězství	162
Ze života a dějin klášterů	197
P. Sigismund Bouška šedesátníkem	227
Pohotovost	332
P. Anselm Sedláček O. S. B.:	
Pění žalmů v křesťanském starověku	43, 94, 189
O účasti mládeže při liturgickém zpěvu	265
Andělský hymnus ve svém původu a dějinném vývoji	315

	Strana
Antonín Stehlík:	
Vznešené tajemství	148
P. Bernard Velíšek O. S. B.:	
Z řádu svatého Benedikta	275
P. Willibrord Verkade O. S. B.:	
Vzpomínky mnicha-maliře	272, 330
P. Augustin Vrzal O. S. B.:	
Náboženství F. M. Dostojevského	211, 232, 310
Opat Arnošt Vykoukal O. S. B.:	
Missa—Mše	1
Oprava kalendáře	58
Kritické vydání latinské Bible	113
Ohlašování Narození Páně	281
Nebeská chvalořeč svatého Benedikta z Nursie svatému Františku z Assisi	12
P. Savinien Louismet O. S. B.: O mystickém poznání Boha (Přeložil P. Bernard Velíšek O. S. B.)	34, 144, 175, 229, 306
Z řádu svatého Benedikta	55, 166, 333
Z našeho hřbitova	102, 216
Posudky o knihách: 3. str. obálky čísla 1.—2. a 3.—4., 166, 222, 279, 335	
Staročeská profesní formule Benediktina-laika (Z rukopisu rajhradského)	165
E. Schneider: Les heures bénédictines (Přeložil Josef Vladyka)	294
Duchovní cvičení svaté Gertrudy Veliké (Přeložil P. Method Klement)	324

Seznam autorů, jejichž knihy byly posouzeny:

Číslice značí strany, písmeno *a* nebo *b* za číslici pak 3. nebo 4. stranu obálky toho čísla časopisu, v němž se uvedená strana nachází.

Svatý Aurelius Augustin	56a	Klee Eugen, Dr.	335
Bangha S. J.	167	Linhart Robert, Dr.	280a
Bellac Hilaire	280	Lutterotti Nikolaus O. S. B.	223
Borový Klement	57b	de Maistre Xavier	56b
Bougaud Em.	224	Neužil Prokop O. S. B.	223
Braun Josef S. J.	112a	Pastor, Ludwig von	112a, 335
Brey Henriette	280a	Ratti Achille	279
Dlouhý Jaroslav	335	Salesský František	280a
Eymard	56a	Scharlan M.	112a
Fassbinder Heinrich	166	Škácel Bernardin O. Praed.	56b
Fischer Josef	112a	Spale Antonín	167
Friedrich Eduard S. V. D.	167	Vrátný Karel, Dr.	224
Creft Josef O. S. B.	56a	Vrzal Augustin	279
Hermann Basilius O. S. B.	166	Vyskočil J. K., Dr.	223
Schwester Isidora	280	Wolpert Leo	280a
Keppler Paul Wilhelm	222		

Missa — Mše.

lidská řeč dovede raziti pojmy, které se kryjí dosti přesně s podstatou věci. Ale jindy zase používá pojmenování, která mají k označované věci vztah zcela zevní nebo nahodilý, označují jenom jednu její vlastnost nebo stránku. Takové názvy prodělaly leckdy velmi zajímavé dějiny.

Vezměme na př. zcela všední název „fiakr“. Jak se dostalo najemnému povozu jména tak divného, když čteme v bohovědném slovníku, že Fiacrius — francouzsky Saint Fiacre — byl svatým irským mnichem v 6. století? Nuže, v Paříži stály roku 1640 poprvé takové vozy k pronajmutí v domě, na kterém byl obraz svatého Fiakra. A tak přešlo jméno světcovo na věc zcela obyčejnou. Podobných případů by se dalo uvésti velmi mnoho.

Mnohem bohatší historii má pojmenování největšího mysteria katolické víry a katolického kultu, novozákonní nekrvavé oběti. Řeči všech národů, závislých v tomto ohledu od římského ritu, nazývají tuto oběť slovem odvozeným od latinského „missa“; tedy česky mše, německy Messe, francouzsky messe, italsky messa, anglicky mass a t. d.

Názvu „missa“ nerazila hluboká úvaha nebo theologická věda, nýbrž on povstal během století v ústech lidu. Mluví-li nejstarší církevní spisovatelé o mši svaté, vyjadřují se zcela jasně a užívají pojmenování, které věci theologicky dokonale odpovídají. V době apoštolské se nazývá eucharistická oběť *fractio panis* — lámání chleba nebo *coena dominica* — večeře Páně. Oba tyto názvy se vyskytují již v Písmu svatém Nového Zákona; tak čteme ve

Skutcích apoštolských: „Trvali pak v učení apoštolském a v obcování lámání chleba i na modlitbách“ (2, 42; srovn. Luk. 24, 35), a v prvním listu svatého Pavla ke Korintským: „Když tedy se scházíte na jedno místo, není to již slavení večeře Páně“ (11, 20; srovn. Jan 13, 2; 21, 20).

Jiná pojmenování mše svaté v nejstarším věku jsou: *mysterium* — tajemství, *sacramentum* nebo *sacramenta* — svátostný a tajemný úkon; *oblatio* nebo *sacrificium* — oběť. Posledních dvou výrazů, které vyjadřují podstatu věci, užívali již Tertullián († asi 220) a svatý Cyprián († 258). Tento má častěji též *solemnia* — slavnostní konání. Svatý Augustín († 430), který vybudoval již nauku o oběti, nazývá eucharistickou oběť nejčastěji *sacrificium*.

Řecká církev označuje mši svatou výrazy: *eucharistia*, *synaxis* — shromáždění, *prosfora* a *thysia* — oběť, nebo prostě *leiturgia* — liturgie.

Odkud pochází tedy náš nynější a takřka výlučný název *missa* — mše a co znamená?

Známý německý humanista Reuchlin († 1522) a autor „Církevních letopisů“, kardinál Baronius († 1607), odvozovali *missa* z hebrejského *missah* = oběť (Deut. 16, 10), jiní zase od řeckého *myesis* = mystické zasvěcení. Ano ještě roku 1910 chtěl jinak neznámý pisatel Jan Holub (Beilage zum Korrespondenzblatt, číslo 1., str. 3.) dokázati, že slovo *missa* pochází z doby, kdy se křesťanské pravdy před pohany tajily (*disciplina arcani*), a že *missa* jest zkratkou; *mis-sa* prý povstala ze slov *mysterium sacrum*. Ale vše to jsou názory, kterým se znalec liturgie jen usměje.

Taktéž neudržitelný, ač asketicky hluboký, jest výklad středověkých a i nejnovějších liturgiků a theologů, že slovo *missa* lze odvoditi od slovesa *mittere* ve smyslu slovesa *transmittere* = vysílati, věnovati, předávati. *Missa* dle jejich názorů by tedy byla co *transmissio*, to jest vyslání obětních modliteb a i oběti samé k Bohu skrze kněze jako prostředníka. Papež Innocenc III. († 1216) uvádí ve svém krásném spise o oběti mše svaté pravý význam slova *missa*, ale zároveň připojuje též shora uvedený výklad. Píše: „Celý úkon však se jmenuje *missa* čili jakési vyslání — *transmissio*, protože věřící lid vysílá modlitby, prosby a sliby k Nejvyššímu skrze kněze, který zastává úřad prostředníka mezi Bohem a lidem. Oběť sama, to jest obětina, již jest Kristus, se nazývá *Missae*, jako poslaná — *transmissa* nejprve nám od Otce, aby s námi byl

(Kristus), potom Otci od nás, aby se za nás u Něho přimlouval; nejprve se to stalo od Otce nám vtělením, potom Otci od nás utrpením; a ve Svátosti (v eucharistii) se to děje nám od Otce proměňováním, a zase Otci od nás obětováním. Toto jest to jedině dostačující vysílání — *missio* a delegace — *legatio*, vhodná, aby odčinila mezi Bohem a lidmi nepřátelství a učiněnou urážku. Když tedy jáhen volá: *Ite, missa est*, znamená to, jako kdyby pravil: Odejděte domů, neboť oběť spásy jest dokonána“.

Odmítající tyto výklady, přistupme nyní k pravému významu, jak nám jej dějiny liturgie podávají. *Missa* jest podstatné jméno, a sice pozdnělatinský tvar místo *missio*; podobné tvary jsou: *collecta* místo *collectio* — shromáždění, *ingressa* místo *ingressio* — vstup, *ascensa* místo *ascensio* — vystoupení, *confessa* místo *confessio* — vyznání. A *missa* = *missio* znamená v našem případě totéž co *dimissio* = propuštění; v tomto významu znají slovo *missa* i římskí klasikové.

Při bohoslužbách bylo totiž ve staré době jak na Západě tak na Východě zvykem, že se ustálenými povely věřícím oznamovalo, co měli činiti. Některé z těchto stereotypních formulí se zachovaly do dneška. Tak na př.: *Flectamus genua* — poklekněme, *Levate* — vstaňte, *Humiliate capita vestra Deo* — skloňte své hlavy před Bohem, *Procedamus in pace* — vyjděmež v pokoji. Tím se uplatňovala stále autorita hierarchie, která byla v prvních dobách tak veliká, že i obsah liturgických modliteb a obřady mohl celebrující biskup měniti. Byloť toho i třeba, neboť psaných liturgických zákonů, jako jsou nyní obřadní knihy a rubriky, tehdy ještě nebylo.

Dále jest nutno uvážiti, že staří křesťané, zvyklí na způsoby při profánních, často ještě pohanských shromážděních, se nechovali při bohoslužbách tak tiše ano až pasivně, jak tomu jest za naší doby a v našich zemích. Věřící v jižních a východních krajinách se v tom liší i podnes mnoho od nás. Svatý Ambrož porovnává jednou, a nikterak vyčítavě, shromáždění lidu v basilice s hukotem moře. Při kázání projevoval lid svůj souhlas výkřiky, tleskáním a posuňky. Dály se i nepřístojnosti. Chápeme, že se ozývalo ve staré liturgii častěji volání jáhna: *State cum silentio* — slůžte tiše, a proč jsou řeči svatého Augustina a jiných řečníků protkány výzvami: *Attendite, Intendat caritas vestra* — dávejte pozor! Takovému shromáždění se musil oznamovati i konec liturgie, to jest: lid se musil oficiálně propouštěti, a to se nazývalo právě *missa*.

Ostatně, jak nám arcibiskup viennenský Avitus (asi 490—518) dosvědčuje, bylo takovéto oficiální propouštění zvykem nejen v liturgii, nýbrž již dříve při shromážděních v císařském paláci a u vojska, a i tam slulo missa. Křesťanská liturgie převzala tedy s antickou basilikou i zvyky v ní ustálené. Známe jich mimo obřad propouštění ještě více.

Stará liturgie měla dvě hlavní propouštění, missae. Byla to na prvním místě missa catechumenorum, propouštění katechumenů či těch, kteří se připravovali na křest a nesměli ještě obcovati eucharistické oběti; byli propuštěni po ukončení liturgie čtení, tedy po evangeliu a homilii čili kázání, které následovalo. Formule, kterou se propouštěli, zněla: *Catechumeni exeant! Si quis catechumenus est, recedat! Omnes catechumeni exeant fores — Katechumeni ať odejdou! Jsou-li zde katechumeni, ať odstoupí! Všichni katechumeni ať jdou ven!*

Podobně jako katechumeni byli ve staré římské liturgii propouštěni i jiné třídy přítomných, kteří nesměli bráti účasti na svatých tajemstvích. Jedna taková propouštěcí formule zněla: *Si quis catechumenus est, procedat — Je-li zde katechumen, ať odejde! Si quis haereticus est, procedat — Je-li zde heretik, ať odejde! Si quis Judaeus est, procedat — Je-li zde Žid, ať odejde! Si quis paganus est, procedat — Je-li zde pohan, ať odejde! Si quis Arianus est, procedat — Je-li zde Arián, ať odejde! Cuius cura non est, procedat — Kdo zde nemá býti, ať odejde!*

Svatý Řehoř Veliký († 604) vypravuje v životopise svatého Benedikta (hlava 23), že ještě v jeho době dle starého zvyku volal před svatým přijímáním jáhen: *Si quis non communicat, det locum — Kdo nepřijímá, ať odejde!*

Druhé propouštění platilo věřícím — missa fidelium — po ukončení eucharistické oběti, jak se děje dosud, a to i původní formulí: *Ite, missa est — Jděte, jest propuštění, konec.* O tomto propouštění věřících po ukončené oběti — *dimissio plebis post transacta solemnia* — se zmiňuje již ve 3. století Tertullián (*De anima*, c. 9). Formule, kterou se propouštění dalo, zní v řecké liturgii Apoštolských konstitucí: *Apolyeste en cirene — Jste propuštěni v pokoji; v liturgii mozarabské (ve Španělsku): Solemnia completa sunt in nomine Domini nostri Jesu Christi. Votum nostrum sit acceptum cum pace. Resp. Deo gratias — Obětní slavnost jest skončena ve jménu Pána našeho Ježíše Krista. Naše oběť budiž přijata v pokoji. Resp. Bohu díky.* V ambrosiánském ritu se oznamuje konec

mše svaté slovy: *Procedamus in pace. Resp. In nomine Christi. — Benedicamus Domino. Resp. Deo gratias* — Rozejděme se v pokoji. *Resp. Ve jménu Kristově. — Dobrořečme Pánu. Resp. Bohu díky.* Irská liturgie končí mši svatou zcela krátce: *Missa acta est. In pace* — Mše jest dokončena. V pokoji. Zde nemá slovo missa již původního významu, proto jest to asi formule novějšího původu.

Všemi těmito formullemi se oznamovalo pouze faktické propuštění té neb oné třídy lidu přítomného při službách Božích. Missa zde znamená tedy konec, závěr modlitby či bohoslužby. Tento smysl má slovo missa asi 70krát u známé poutnice do Svaté země, Eucherie, na sklonku 4. století.

Avšak před propuštěním udělovalo se katechumenům zvláštní požehnání, jak dosvědčují Apoštolské konstituce v polovici 4. století. Taktéž věřícím bylo udělováno po eucharistické oběti požehnání, kteréž se zachovalo dosud v římské liturgii postní doby; jest jím *Oratio super populum* — Modlitba za lid. A tak se přenesl název missa nebo missae na celý závěrečný obřad a modlitbu propouštěcí. Missa neznamená tedy již jen závěr modlitby, nýbrž též modlitbu závěrečnou; tak častěji v řeholi svatého Benedikta.

Rozšíření významu jde však ještě dále. Jelikož i na konci ranních a večerních bohoslužeb bývali věřící propuštěni zvláštním požehnáním — Eucherie o tom často mluví —, označovaly se názvem missa poznenáhlu i jitřní chvály, nešpory a i jiné části chorového oficia, ano i každá veřejná bohoslužba, jak to vidíme u Cassiana († asi roku 435), tedy konečně i eucharistická oběť.

Kdy se vyskytuje poprvé název missa ve smyslu eucharistické oběti čili naší mše, není úplně jisto. Jest však pravdě podobno, že jednou ho užívá již svatý Ambrož († 397). Svatému Caesariovi († 543) a svatému Benediktu († 543) jest missa nebo missae zcela běžným názvem eucharistické oběti.

Hlavní fáse vývoje slova mše jsou tedy následující: Missa jest původně propouštění před začátkem eucharistické oběti nebo po jejím ukončení, potom i modlitba, která se za propouštěné konala, dále veřejná chorová modlitba, dále každá veřejná bohoslužba, konečně celá eucharistická oběť. Zajisté zajímavé a úctyhodné dějiny jediného liturgického výrazu.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Legenda o svatém Křištofu.

 svatém Křištofu legendu vypravuji.
 Podání stará, kaménky, v růženec snuji,
 kamének každý brousím a opatruji.
 Na niti vlastní navlékám zrnka ta dávná,
 pohádka věků počíná staroslavná.

I.

Démonů smečka v divoké šťvanici honí
 bouřlivé mraky, blesky si na cestu svítí,
 hromy si k pekelné jízdě zvoní,
 nad zemí pohanskou v neznámou dál se řítí.

Vichory hvízdají pekelnou, ječivou písni,
 praskotem vzdychají pralesy úzkostnou tísní;
 zvedá se řeka v loži svém, vlnami hází,
 vírem se krouží a rozlévá ze svých hrází.

V balvanů změti na břehu skalinatém
 podivná stavba, chata gigantická
 z kmenů a tesů, obrostlá mechů šatem.
 Dílo to obrů či práce je lidská?

Dávno tu stojí! Choroše rudými schůdky
 obrostly krovky, zelení svítí mech pestrý,
 neřfresky s kaktý obsedly lilije sestry,
 nádherou květů zakryly čřaty té smutky.

Jediné okno zdobeno znamením kříže,
 dvě bílých sněží břízy pevně jej víže.
 Kdo tu bydlí? Či to medvědí sluje?
 Ticho uvnitř, bouře jen venku duje.

Na loži mechovém obr oddechuje.
 Příběhy mládí sen mu vypravuje:

Jako když v hnízdo střízličí kukačka sedne,
snášejí vejce v hnízdečko chvíle jedné,
z něhož se potom ohromné mládě rodí,
roste a roste a pěstounů úzkost plodí,
žádá si jíst a jíst a nikdy není
syto, když bratří zhynuli z vysílení —

tak i Aufer zrodil se v rodině chudé
v lesní chatě uhlířské. Co z něho bude?
Rodiče žasli, rostlo a rostlo dítě,
jako když slunce vychází na úsvitě.

Vyrůstá hoch, už chatka mu rodná je malá,
dlouží se údy, mohutní, tvrdnou jak skála.
Kletba to bohů či patří jim za to chvála? —
Milostí Boží celá ta věc se dala.

Zemřeli bratři, Aufer jim ujídal z mísy . . .
Zemřeli rodiče, budoucnost v neznámu visí.
Nač nyní klícka, ptáče když nemá v ní místa?
Bezradný Aufer se k novému životu chystá.

Vydal se do světa z pralesů samoty rodné,
hledaje práce a skývy pro sebe vhodné.
Soumarem světa stává se, břemena nosí;
nesmírnou kosou za den lány kosí,

přenáší skály, mosty staví a domy,
jedinou pěsí vyrve ze země stromy,
vyvrací pařezy, bourá a ničí lomy.

Novým ho Heraklem pohané nazývají,
diví se síle. Fáma již o něm bájí —
Auferem děti straší po celém kraji.

Ale srdce Aufera není spokojeno!
Plní je touha: jaké jest jeho věno?

jaká je služba, jež by mu zaplnila
celičkou duši, obrovi byla mila ?

Cítí svou sílu. Komu že měl by sloužit?
po lepší práci počíná Aufer toužit.
Posláz mu v mysli jediná myšlenka tane :
Nejmocnějšimu z lidí řekne jen : „Pane!“

„Nejmocnějšimu ? tož jdi sloužiti králi!“
malí ti lidé jednou k Auferu práli. —

II.

Vydal se Aufer na cestu k hlavnímu městu,
a kudy kráčí, všude spravuje cestu.
Přes ručeje kmeny staleté hází,
žádná voda není mu na pouti hrází.

Kde se k práci lidem obtížné staví,
všude pomůže, se silou hrát si, ho baví.
Díky a obdiv nikdy ho neunaví;
jenom služba královská ať ho slaví.

Královský palác teprv mu obydlím zdá se
v rozměru pravém k jeho postavy kráse.
Zbrojnoši královští před branou, zděšeni zjevem,
zmizeli za zámky s úzkostí, strachem a řevem.

„Nepřítel! titan!“ neznámý ze zlých bohů
namířil cestou ke králi hroznou nohu!
Aufer nahý, na bocích s medvědí koží,
rozbijí vrata kyjem jak prouť a hloží.

„Pusťte mě ke králi! nejsem já nepřítel žádný,
chci jemu sloužit věrně jak vojín hradný!“
Slyšel to král, a Aufer se králi hned líbí,
mládenec statný, na kterém nenašel chyby.

Zvláštní mu zbroj i krunýř ukovat musí,
ohromné dřevce, meč i kuši zkusí.
Bohem války zdá se být ve své zbroji,
pohled však dětský k hroznému zjevu se pojí. —

„Budeš mou tělesnou stráží!“ král mu vece,
zálibně prohlíží ohromné údy i plece.
Za králem nyní stojí v plničké zbroji,
a kdo vejde, každý se chvěje a bojí.

Šťasten je král a bezpečný ve své slávě,
nehrozí úklad nejvyšší země hlavě.
Aufer má hody, pojídá vše, co zráčí,
jenom kuchař sotva strojiti stačí.

Svátek měl král a veliká slavnost byla.
Sjeli se mocní, Aufera proslaví síla.
V turnaji hlučném nikdo mu neodolá.
závidí králi všichni okolo stola.

Mocný je král a slávu mu každý host volá.

Přišel pěvec z daleka, z jihu přišel,
o slávě dvora široko daleko slyšel.
Staříčkový kmet, háv šedý ho prostě halí,
pradávných zvěstí i prorockých snů je znalý.

Zasáhl v struny a k lýře své dumavě zpívá,
rozvážný zrak co kolem se po hostech dívá.
Velebí krále, hrdinské činy pěje,
z Lykie dávné známy jsou její mu děje,
přeslavné skutky domácích bohatýrů,
hlásané v dáli i šíru.

Po každém zpěvu klaní se hostiteli,
potleskem hlučným se ozývá palác celý.

Ze zlaté číše, kterou mu dal král darem,
víno plyne po jazyku starém,
výmluvně zpěvném, že v nadšení uvedl všecky.

Zpěv začal nový, Homéra zapěl řecky.
Šestiměr zvučí, příběhy Polyfema,
dávného obra, uslyší společnost něma.

Zraky všech s podivem na Aufera hledí,
zálibný úsměv králův je odpovědí.
Šťastný je král, ježž Polyfem nový sřeží,
druhého jistě na světě našel by stěží!

Skončena píseň a burácí potlesk sálem,
klidný je Aufer a král je šťastným králem.

Bard posléz hlásí píseň zcela novou,
ve struny sáh a tóny verše snovou:

O ďáblu zpívám pekla zvěst,
o sirném pekla draku,
on pánem všeho světa jest,
ač neviděn je zraku.

Je v Hádu propast pekelná
u věčném tmí se mraku,
tam výheň hoří uhelná,
v ní duší jako maku!

To zlí jsou, které ukoval
tam ďábel, pekel kníže,
ať chudás, boháč nebo král,
je pekel řetěz víže.

Neb ďábel rád má neřestí
a války, muky, vraždy,
je strůjce všeho neštěstí,
zlem propadá mu každý.

A jeho služky pýcha jsou
a vilnost, hněv, chlíč zlata,
a rouhání a závist jdou,
kam jeho noha chvátá.

Je světa pán, je hřichu vzdán,
jen ctnost mu nepřitelem,
je ďábel mocný světa pán,
a rab mu slouží tělem.

Jen dobrý muž je svoboden
a nebojí se ďábla,
jen tomu svítí věčný den,
kde víra neochábla!

Divoce struny vířily . . . Jaká to píseň?
neslyšel nikdo z knížat takové ještě!
pojala všecky nevolná, dusivá říseň,
srdce to svírá v osudu tajemné kleště.

Nezazněl potlesk. Němo v plničkém sále . . .
Zachvěl se král, neb úzkost pojala krále!
Zdiven je Aufer! jediný stál tu klidně,
zřel ve tvář krále, pojednou zeptá se vlídně:

„Slyš, pane můj, mně zdá se, že jsi se lekl!
pravda-li? čeho?“ — „Ďábla!“ král na to řekl.
„Větší má moc než ty, můj všemocný králi?“ —
„Větší!“ — Slzy tu v očích Auferu stály.
„S bohem buď tedy, ďáblu já musím sloužit,
slíbil jsem, po nejmocnějším pánu jen toužit!“

Marná jsou králova slova, všecko se hatí,
svlékl zbroj Aufer a ve starou kůži se šatí.
Odchází smutně a pěvec pojednou mizí — —
utichl smích, všem pojednou všecko je cizí.

(Pokračování.)

Nebeská chvalořeč svatého Benedikta z Nursie svatému Františku z Assisi.

Můj přesvatý Bratře Františku,

Bohu nesmrtelnému, neviditelnému Králi věků budiž čest a sláva na věky věkův!

Sbor svatých:

Bohu díky! Staň se!

Svatý Benedikt:

Dovol, svatý bratře Františku, aby Církev vítězná připojiti se směla k poctám, kterými dnes tě oslavuje Církev bojující.

My ovšem již neprožíváme hodiny pokání a smutku, pro nás již není času, nenacházíme se již na cestě, došli jsme do přístavu, trvale žijeme ve vlasti. Tváří v tvář hroužíme se v to, co jako v zrcadle jsme kdysi zřeli. Ó radosti nesmírná!

Však nyní, s druhé strany, vidíme v božském světle svou práci minulou a srdce naše naplňuje se netoliko citem spravedlnosti vůči bratřím poutníkům země, ale dýchá pro ně i láskou a milosrdenstvím Božím, aby i jim zasvitl jednou věčný den, den, který nemá ani jitra ani večera.

A tak, pro svatých obcování, rádi bychom se i my připojili k radostem a plesu věřících Církve tam dole a chtěli bychom chvály své s jejich věčným spojili obdivem. Sedmistoleté výročí tvé smrti jest především také sedmistoletým výročím tvého vstoupení do ráje, kde nyní jsme spolu a kde žijeme v nesmrtelném mládí u nohou Beránka bez poskvrny, kterého jsme následovali, Krále panen a Trůn čistých srdcí.

Však čest, která slavnostní řečí touto mně byla prokázána, jest poněkud mírněna trochou úzkostlivosti. Tak málo jsem mluvil ve svém životě!

Pak, třeba že bychom zde již nepočítali let, byl jsem vždy tebe starší. Ale někteří z mých synů, kteří jsou zde kolem mne, upozornili mne, že v pozemské liturgii často se stává, že v druhém nokturnu buď svatý Augustin nebo svatý Maxim nebo jiní chválu pějí o osobnostech, které podle počítání času jsou mladší než oni. Musím tedy učiniti něco podobného.

Právě jsem vzpomněl na našeho spolubratra svatého Dominika, který tě znal lépe než každý jiný. Žil s tebou současně. Práví se, že naléhal na upravení tvojí řehole a od tebe přijal lásku ke své nevěstě Paní Chudobě. Ale patriarcha bratří Kazatelů mile mi naznačil, že jeden z jeho synů, a ne ten z nejmenších, totiž náš spolubratr svatý Tomáš Aquinský, zpívá velmi poeticky tvoje chvály v XI. zpěvu „Ráje“ od našeho přítele Dante Alighieri-ho, Florentiňana z III. řádu.

Nezbylo mi, než utéci se k svatému Ignáci z Loyoly. Svatý Dominik jest zcela tvým bratrem, svatý Ignác jest pak tvým synem v pokolení duší. A hle, svatý Ignác našel výmluvu ve svém mládí, které já nemohu nalézt ve svém stáří, a řekl mi, že si to nechá až k osmistoletému jubileu.

Tedy, podrobuji se.

Podrobuji se proto, že přesvatá Panna mi naznačila, že jsi byl jejím velmi milým synem a že jsi byl také synem mým. A můj syn Petr Roger, svatý Otec Clement VI., mi napověděl, abych si jen přečetl jeho panegyrik na tebe, chci-li si dodati odvahy.

Krátce po svém obrácení, když jsi byl opravil kapličku u svatého Damiána a svatého Petra, kde dosud jsou moji synové, pojal jsi myšlenku opravit také trochu maličký kostelíček „Porciunkuli“, postavený dávno uprostřed lesů, dnes v planině uprostřed lidí. Tato kaplička patřila k velikému opatství našemu na hoře Subasiu, obývanému mnichy clunyacenskými, a vlastníci z ní neměli valně prospěchu. Darovali ti ji či spíše dovolili ti, bys jí užíval.

Ó silo Boží milosti! Bohu se zalíbilo povýšiti pokorné a z nepatrných věcí vyvoditi veliké výsledky. Z Porciunkule vyšlo tvoje bratrstvo, a tak se stalo, že i já jsem trochu tvým duchovním otcem.

V uznání a co projev oddanosti opatovi nosívali jste každého roku košíček ryb do domu vašich dobrodinců. Poněvadž jste nikdy neznali neodvislosti srdce, která se zove nevděčností. Výměnou za to dostávali jste vždy almužnou nádobu oleje.

A tento zvyk neupadl ještě v zapomenutí. Ještě dnes putuje Pater kvardián z Porciunkule na faru k Svatému Petru v předvečer patronátního svátku, aby nabídl pastýři duší košíček ryb v upomínku na to, co kdysi se činívalo. Dáváme si ještě polibek prostřednictvím svých synů.

Maličký kostelíček „Porciunkule“ stal se ti drahým z mnohých důvodů: byl ti divadlem nebeských zjevení; andělé, a zvláště tvůj přítel svatý Michael, zjevili se ti zde viditelně. Zde také tvůj ochránce

kardinál Hugolin celebrou mši svatou, při které jsi dělal diakona, když jste slavili generální kapitulu. Zde také poklad odpustků otevřel se dokořán tak štědře.

Nevěděl jsi hned na začátku, co Bůh od tebe očekává. Byl jsi zbaven úplně podpory svého otce Bernardone a život chudý přibil tě nahého na kříž Ježíše Krista, našeho božského Spasitele. Jda tehdy, hledal jsi kus šatu u svého přítele Bedřicha Spadalungy, a přišed do Gubbia zastavil jsi se v našem malinkém klášteře Panny Marie della Rocca, kde poskytli ti útulku za té podmínky, že pomůžeš bratru v kuchyni. Běda, odpusť nám! Nebyli tam tehdy tuze pohostinnými k tobě. Nedali ti almužny, které jsi očekával, totiž kousek odloženého šatu, a dokonce, pokud se pamatují, sotva ti najísti dali. Pravda, byl jsi příliš pokorný, a jen nutnost to byla a ne rozhořčenost, která tě nutila po několika dnech pokračovati v své cestě do Gubbia, kde jsi o něco později našel vlky.

Příjemnější však jest připomenouti, že v Porciunkuli to bylo v roce 1212, kdy jsi přijímal našeho miláčka a slavnou naši sestřičku Kláru z Assisi. Zde jsi ji přijímal k cestě pokání. Zde jsi jí tehdy vlasy ustříhoval. Zde odkládala všechnu marnost tohoto světa. Zde skládala své svaté sliby. Sledovala tvá kázání postní v katedrále svatého Rufina a potom v kostele svatého Jiří. Slyšela tě mluvit tak podivuhodně „o povrnutí světem a o pokání“, „o dobrovolné chudobě a touze po nebi“, „o nahotě a hanbě a svatém utrpení našeho Pána ukřížovaného“.

Nebyla hluchou k tvým slovům. Uslyšela a následovala je. A co jsi udělal s toutéž mladou, čistou dívkou, neboť myslím, že bys byl býval přišel do velikých rozpaků, kdyby ji byl Bůh býval nechal ve tvých rukou. Pomohl jsem ti zase. Spěchal jsi ji uzavřít za zdi kláštera Benediktinek u Svatého Pavla na rovině assisské, kde jsi bojoval kdysi u Chiaska a nedaleko Bastie, a odtud za krátko jsi ji převedl zase k Benediktinkám u Svatého Anděla di Panzo v městě samém.

A dobře jsi udělal, můj bratře. Není možno si představití bouři hněvu, která se po této příhodě rozpoutala v rodině Scifi. Anežka se rozhodla připojit se k sestře Kláře. A zde to bylo, u Svatého Anděla di Panzo, kde Monaldo, strýc obou sester, v čele malé tlupy přišel si vyžádati zpět obě nové řeholnice. „Viděl kdo kdy takovou nepředloženost? Taková mladá děvčata? Takové bláznovství? Zavřít se v takových krásných letech?“

Ó sladký Spasiteli! V kolika letech ty jsi se zavřel do vězení člověčenství? V kolika letech ty jsi se podrobil Josefu a Marii? V kolika letech jsi zemřel na kříži? Vykládám si a vysvětluji tvoje zakročení a jak obě malé sestry, Klára i Anežka, radost našich nebes a rozkoš našich očí, přijímaly tvoji obranu i tvoji ochranu.

A právě od Svatého Anděla di Panzo, ó bratře Františku, první Klarisky, tvé dcery, odcházely k Svatému Damiánu. A kolik let žily v chudobě a pokoře pod vládou moji řehole? Ty to dobře víš a tvým nejnovějším historikům rovněž to není neznámo. Skoro čtyřicet let.

V začátcích vašeho řádu byl jsem tak pro vás nástrojem milosrdenství Božího a u mých synů si tvoji našli vlídné přijetí v Saint-Denis ve Francii (roku 1218), v Canterbury (1224), u San Francesco a Ripa (1229), v Ara Coeli (1252) a kde všude ještě, ani nevím. Seznam byl by hodně dlouhý. A všude tvoji synové projevovali svoji vděčnost, jak se toho příklad stal v Porciunkuli.

V roce 1255 blahoslavený Jan z Parmy na generální kapitole povoluje společenství duchovních statků Benediktinům ze Svatého Vincence v Metách, a na konci téhož (13.) století tvoji bratři angličtí jsou v jednom čase lektory v klášteřích Benediktinů anglických.

Osměluji se připomenouti, že naše první kroky, tvoje i moje, se sobě podobají způsobem docela zvláštním. Jeden z vašich historiků, a právě jeden z důležitějších, bratr Jan, na kterého se díváme s největšími sympatiemi a kterému obzvláště svoji přízeň projevujeme, napsal, že vedle evangelisty a misionáře byl v tobě i poustevník. A pravda to! Zdaž téměř 30 let nežil jsem v Subiacu v nejhlubším ústraní? Znají pomalu jen můj odchod na Monte Cassino. A to není celou pravdou! Bude třeba, aby jednoho dne mým dětem na zemi zasvitlo jasné světlo. Ale i u tebe, kdekoliv jsi nějaký čas žil, tam všude nacházíme stopy samoty a pousteven. Carceri u Assisi (které také jsi dostal ode mne), Sant' Urbano, Fonte Colombo, La Foresta, Poggio Bustone v údolí rietském, Monte Casale, kde se umrtvují reformovaní Kapucíni, tak i Cella u Cortony, potom i jezero trasimenské a konečně Alverna, Alverna, kde anděl Hospodinův svou pečeť živoucí vtiskl tvému tělu. Na zemi rány bolestné! Rány slavné v ráji. Nebeské rubíny, které tě odlišují ode všech ostatních. Ohnivě jazyky, které opěvují tvoji šílenou lásku k Ježíši ukřižovanému!

Vzpomínám na malá pravidla, která jsi udělal pro tyto eremitáře; toť ozvěna mého vlastního života v Subiacu!

Subiaco! Tys tam byl, mé růže jsou tam ještě. Právě jsme vám předávali Svatého Petra v Pustině. Bylo to v roce 1223. Bratr Leo a bratr Matteo tě doprovázeli. Divadlo učinilo na ně hluboký dojem, a stali se tak prvními pohnutými svědky obrazu, který pod mojí inspirací vytvořil můj bratr Othon.

Jak bys mohl popřít, že již tehdy jsi byl mým drahým synem a má něha vůči tobě že by nebyla bývala přímo otcovskou? Tvůj obraz, který jsem dal vymalovati v Subiacu, opatroval jsem a chránil proti každému nečasů a každé zkáze.

Často pak mezi oběma našimi řádů stala se výhodná směna, která oběma stranám dobře prospěla. Přesněji řečeno, mnohý z našich synů přešel z jednoho řádu do druhého, a prokázali tak dobré služby. Tak P. Josef de Tremblay, tato šerá Eminence, které se tak dobře daří od té doby, co žije pohřžena jen v nebeských slastech, tento P. Josef reformoval moje Benediktiny z Kalvarie. Tvůj P. Honoré de Champigny, jehož svatost jest tak pokorná, vede pevnou rukou moje opatství ve Val-de-Grâce, v Montivilliersu, v Saint-Paul-les-Beauvais a v Saint-Denis ve Francii. A naopak zase jsou to moje Kalvaristky z Angers, které darovaly do Solesmes v roce 1846 první knihy liturgické, a když poprvé slavily můj svátek v tomto klášteře, měly ku pomoci starodávný foliový graduál, který pocházel od Alžbětinek ze Sablé, tvých to dcer. Historie světa vždy se znovu a znovu vrací. A byli to zase naši Otcové korbejšti, kteří vychovali duši tvé maličké děvušky Coletty, a bylo to v jednom z našich kostelů, kde ona poprvé zpozorovala tvůj obraz vymalovaný v okně nad hlavním oltářem. Oh, jak bylo těžko u srdce Otců opatu korbejskému, když svou dceru propouštěl (v roce 1406).

V některých dobách poutal jsi k sobě mnoho z mých synů. Náš blahoslavený bratr Pacifik z Ceradana byl zprvu mým žákem a potom teprve tvým. On sám ti to řekne ještě jednou o svém svátku 7. června. Však kolikrát zase jsem já přejal tvé syny ve svůj dům. Obě naše řehole, ona z Monte Cassina i ta tvá, nemají, pokud rozumím, stejného temperamentu. Jistě však oba sloužíme témuž Bohu, ale každý po svém způsobu. Jsou různé květy v zahradě dobrého Boha. Jsou také různé stejno kroje pro vojáky téhož krále. A mnoho různých příbytků jest v domě našeho nebeského Otců.

U mne moji synové žijí spíše pro opatství samo, u tebe zase působí spíše kolem sebe. U nás má opat svrchovanou moc, jest otcem. U vás opatem jest vlastně řehole. U vás autorita zůstává jen jako nájemník v osobě představeného. U nás opat jest trvalým sídlem

moci. U vás jest to poklad chudoby a bláznovství Kříže, které obohacuje jednotlivce i řád. U nás pokání má lahodnější ráz, a my jsme vždy pamětlivi příslovi: „Discretio auriga virtutum — Rozvážnost jest vozatajem ctností“.

V jednom bodu nás historikové špatně informovaní stavi proti sobě. Ne tak s hlediska materiálního, což by bylo menší chybou, ale co do ducha, což s jejich strany jest jistým nedostatkem inteligence. Chci totiž mluvit o chválách Božích. Jest pravda, že já i ty jsme milovali a milujeme modlitbu. Ale jestliže u nás modlitba jest zaměstnáním výsadním — opus Dei — u vás každý okamžik, který byl vzat modlitbě, byl zase spotřebován pracemi apoštolskými. A do dnes pro tvé syny život apoštolské práce jest jen jinou formou modlitby, a všechny věci tohoto světa slouží jen vaší kontemplaci — vhrůžení se v Boha.

Buď požehnan Bůh náš, který stejně přijímá snahu synů mých jako tvých a tvých jako mých. A právě tato rozdílnost našich řeholí vysvětluje shovívavost našeho Pána a i to, proč já jsem mohl přijmouti takového bratra Uberta de Casale, který od vás odešel a který nyní pyká za svoje viny v Očistci až do doby, kdy nebude již Menších bratrů na zemi, — takového Petra Bersuira, který se očisťuje na tomtéž místě až do konce časů a který nebude čisti již Tita Livia až zase v nebi.

A Rabelais, ten sprostý Rabelais, který pro příklad v pekle vězí a za trest svého života a svých spisů musí čisti všechno, co kdo napsal špatně francouzsky (Clémenta Vautela a Pavla Soudaye) — a konečně záhadný onen Angelus de Claren, který se uchýlil do mého opatství u svaté Scholastiky v Subiacu, o jehož osudu náš nejvyšší Soudce ničeho nám dosud nechtěl zjevit.

Bůh budiž požehnan za všechny naše syny a dcery. Poněvadž nás následovali, zůstali na cestě pravé, a z toho se radují. O tom právě jedná také v kronice XXIV generálů na jedné ze stránek, která jest zasvěcena nejhorlivějšímu tvému nástupci, našemu blahoslavenému spolubratru Janu z Parmy, kapitola velmi působivá, kterou vaši historikové mile nazvali tímto titulem: „Jak mniši svatého Benedikta se stali Menšími bratry“. Příhoda ta potřebuje býti znovu vyprávěna. Zvonek, kterým má ruka bude zvoniti, ještě jasnější bude míti zvuk.

Za onoho času (roku 1215) nedaleko Antiochie, asi 8 mil od města, v místě zvaném Černé hory (od hustých lesů, které je obkličovaly), stál monastýr mnichů našeho řádu. Opat i mniši obdivo-

vali se nesmírně mravům i životu Menších bratří, kteří procházivali touto krajinou, a rozníceni duchem Božím, zřekli se veškerého majetku kláštera a vložili jej do rukou antiošského patriarchy, neponechávajíce sobě ničeho více, než čeho bylo naprosto nutno k životu, a všichni se oblékli do habitu Menších bratří. Tak žili několik let. Bratři sloužili oddaně Pánu, přicházeli do různých provincií a kraj pomalu pokřesťanili. Jednoho krásného večera, když P. kvardián si vyšel po kompletáři, aby se venku modlil, zjevilo se mu náhle světlo skvoucího lesku, zářící před ním, a zástup osob oděných v červený šat a se svícemi v rukou, které, přecházejíce kolem něho, skláněly hlavy a dělaly mu hlubokou poklonu.

Zjev přivedl P. kvardiána ve veliký úžas a on rozhlížel se kolem, ale v tom zjevuje se již nová skupina, oblečená v šat něžných, světlých zelených barev, a po té třetí skupina, oblečená bíle, za níž následovalo 10 osob prozářených světlem, oblečených v šat červený a se svícemi v rukou, a všichni se mu klaněli jako ti první. Na konci pak šla překrásná, nádherná dáma, doprovázená dvěma pány: jedním starším, druhým zcela mladým; i oni měli v rukou svíce a udělali mu hezkou poklonu.

„V pravdě, paní krásná“, povzdechl P. kvardián ve svém úžasu, „zapřísahám vás ve jménu toho, který za nás vytrpěl svou smrt, abyste mi ráčila říci, kdo jste a jaké jsou to zástupy, které kolem přešly? Co znamenají a jaké jest jejich přání?“ —

„Jsem matka Kristova, ten stařec zde toť svatý Petr, apoštol, a ten mladíček jest svatý Jan Evangelista. První skupina, oděná červeně, to jsou mučedníci. Druhá skupina jsou vyznavači a třetí to jsou panny. A těch 10 osob, které jsi viděl na čtvrtém místě, to jsou apoštolové Páně. Jdeme do Antiochie hledati duši jednoho z vašich bratří, který zemře zítra ke třetí hodině, a odvedeme ji radostně do nebe. A v osmi dnech se vrátíme sem k vám pro duši jiného bratra, který zemře, abychom ji s týmiž poctami přivedli zpět k jejímu Stvořiteli.“

Po těchto slovech zjev zmizel.

Ihned pak z rána P. kvardián poslal dva bratry do Antiochie, aby se pozeptali, zda některý z řeholníků není nemocen, aniž byl prozradil své noční vidění. A opravdu. V Antiochii se brzy dověděli, že jeden frater jest v posledním tažení; týž skutečně také zemřel ke třetí hodině u přítomnosti obou bratří z Černých hor, kteří mu prokázali všechny poslední služby.

Navrátilvše se, vyprávěli bratři vše, co se přihodilo, P. kvardiánovi, ten svolav komunitu, vyprávěl jim své vidění a i to, co mu prorocky řekla přesvatá Panna o tom, že do osmi dnů má zemřít i v jejich domě jeden bratr, který má vejít do ráje.

„Nuže, drazí bratři“, řekl P. kvardián, „připravme se všichni výbornou svatou zpovědí a vroucí zbožností, poněvadž naprosto nevím, který to z nás zemřítí má.“

Byl to sám P. kvardián. Osmého dne, když byl dosloužil svou mši svatou, pocítil velikou bolest hlavy, horečka rychle stoupala, a zemřel večer o 6. hodině. Duše jeho vzlétla k nebesům doprovázena přesvatou Pannou a všemi svatými.

Obávám se, můj svatý bratře Františku, že nikdo z tvých pozemských panegyriků na tuto krásnou a pravdivou událost nevzpomene, a to jest škoda.

Ale jednu událost jest věru třeba zapomenouti, a to jest ona vašeho bratra Jana z Lombardie, který nás ve 14. století oba vstřčil do pekla. Ale to nám tak tuze neuškodilo.

Ale krásnější historii ještě znám a velmi milou a o které na zemi ještě velmi málo vědí a která se dotýká nás obou, a to jest ona historie naší malé sestřičky, která právě do nebe k nám přišla — to jest Terezičky z Francie.

Naše milá Karmelitka přivádí mi na mysl naši drahou sestru Jacquelinu de Settesoli, tvoji přítelkyni, která tě ctíla tak hlubokou vroucností na zemi a která tě dosud tak ráda provází i v ráji po boku svaté Kláry Assisské. Blahoslavená Jacquolina de Settesoli mi pravila, že prostřednictvím svého muže, Řehoře Frangipani-ho, přináležel k jedné rodině, která jest spřízněna s mojí a s rodinou svatého Řehoře Velikého, mého papeže a církevního učitele.

Naše příbuznost s malou Terezkou z Alençonu jest však rázu veskrze duchovního, a až odtud vidím, jak pohledem z dále schvaluje vše, co pravím. Celých pět let ztrávila v mém benediktinském opatství v Notre Dame du Pré a zde také slavila své první svaté přijímání, zde právě se naučila své veliké ctnosti bázně Boží. Jest mojí dcerou.

Ale též tvoji dcerou se může nazvat. Bylo to o jejich duchovních cvičeních v roce 1892, kdy se setkala s tvým synem Paterem Alexejem de Sainte-Pazanne, který z veliké úzkosti vysvobodil její duši, když jí řekl, že její nedobrovolné nedokonalosti neurážejí srdce Božího a že by pro její duši dobrým bylo, kdyby chtěla následovati vábného půvabu dokonalosti a heroismu.

Také čtu ve spisech jejího beatifikačního procesu, že cesta jejího duchovního dětství byla cestou serafínské prostoty podle vzoru tvojí chudoby, a čtu o tom, jak naše malá svatá došla svalosti tím, že tak dokonale dětsky svěřila se Bohu, svému Otci, ve svém úřadě u novicек, ve svých pokušeních, ve své nemoci, ve svém obcování se spolusestrami, s novicmistrovou, se svou strašlivou převorkou, která za své chování vůči ní jest v očištění, a konečně, jak náš anděl na zemi žil z tvé hlavní ctnosti, tak milované — z chudoby duchovní.

Jako děčko prosí všeho, které nemá nic svého, které nezískává státek a jmění a které může počítati jen s bohatstvím svého otce — tak Terezička opakovávala často: „Tak ráda půjdu do nebe, ale když si vzpomenu na to, co řekl Pán: ‚Přijdu brzy a odměnu svou vezmu s sebou, abych jednomu každému odplatil podle skutků jeho‘ — říkám si, že velmi nade mnou asi užasne, poněvadž nebudu míti žádných skutků. Nebude nijak moci mi odplatiti podle mých skutků. Tak ale dobře, důvěřuji, že dá mi odměnu mou podle svých skutků“.

Pravila jednou: „Myslila jsem jednoho dne ve své nemoci, a to s velikou duchovní rozkoší, na to, že nikdy ve svém duchovním životě nemohla jsem zaplatiti ani jednoho ze svých dluhů vůči milému Bohu, ale že to právě pro mne bylo velikým bohatstvím a silou. Vzpomněla jsem si při tom na větu svatého Jana z Kříže a tu jsem si pak opakovala s velikým mírem: Prosím tě, můj Bože, zaplať za mne všechny moje dluhy!“

Těchto několik poznámek ze života „malé svaté“ dosvědčuje, že, je-li trochu naší dcerou, jest jistě také výbornou dcerou našeho „doktora“ svělice z Avily a dobrým dítětem svého Otce Jana z Kříže.

Nuže, svatý bratře Františku, konče dodávám, že všichni a všechny tvoříme jedno srdce a jednu duši u nohou svého božského Mistra. Na zemi již bylo to společenství zásluh, milostí a sdružení sil a snah. Nyní pak v nebi jest to jednota téže slávy, slávy to Beránka bez poskvrnny. Marta nebo Marie — všichni jsme ve službě Boha všemohoucího.

Svatý Jan z Kříže, svatý Ignác, svatý Dominik a svatý Augustin :

Jemuž se klaníme bez konce a jemuž dobrořečíme v osobě bratra Františka!

(Všichni se hluboce pokloní před svatým Františkem, který sedí na trůně Luciferově.)

Svatý Benedikt:

Nesmrtelnému a viditelnému Králi věků, Bohu samému buď čest
a sláva na věky!

Všichni svatí a andělé:

Bohu díky! Aleluja!

XXIV starci z Apokalypsy:

Amen, Amen, Amen!

Sekretář:

Anděl Strážce P. Ubalda z Alençonu.*)

Kultura duše.

Nová doba vepsala slovo „kultura“ na své prapory a pyšně je nosí světem ke všem národům, a všude mají se lidé kulturou pozevznouti. A kdo by chtěl pochybovati, že se jí to v mnohém ohledu podařilo? Duševní kultura: školy, university, vědy a umění a především knihy jsou jejími šířiteli. Do duševního světa derou se lidé davu a tříd, v atmosféře duševní chtějí všichni, povolání i nepovolání, čerpati vzduchu, dýchatí a v ní žítí. Což to není kultura duše? V tom smyslu, který my do tohoto slova vkládáme, nikoliv. Kultura těla: brzy, jak se zdá, stane se tato jedinou kulturou u moderních lidí. Vše se kolem ní točí. Hry, sport, hygiena, omlazování hrají důležitou roli v péči tělesné. I v nejmenších vesnicích jsou veliké plochy půdy věnovány na hřiště k vypěstování zdatného těla. Jako za starých, pohanských dob zná lid toliko jediný požadavek: „Panem et circenses — Chceme chleba, hry a sport!“ Jako ve starověku bývaly dvě strany, červení a zelení, dle toho, ke které straně se v cirku přiklonili, tak i u nás brzy budou jedni, kteří budou přátí tomu, a druzí, kteří budou přátí onomu boxerovi. Vskutku, tak daleko to došlo tímto způsobem kultury! S větrem o závod jezdíme automobilem, odkoukali jsme ptákům let a proháníme se ve vzduchu výše a rychleji těchto, noříme se, jako ryby, do temných prohlubní mořských. Celé národy se sejdou, když při tělocvičných slavnostech borci své tělesné umění provádějí. Tak pěstní zápas

*) La vie et les arts liturgiques, říjen 1926.

světových mistrů ve Philadelphii shromáždil a upoutal pozornost více diváků, než Eucharistický sjezd v Chicagu. Kolik času pohlí u všech lidí bez rozdílu péče o tělo: hodiny, dny, ba téměř celý život, vezmeme-li v úvahu též dobu potřebnou k jídlu, spánku a ostatním zaměstnáním všeho druhu. To pak teprve není žádná kultura duše. Nuže, promluvme konečně o této.

Slovem duše rozumíme dech Boží v člověku, duchovní bytost, duševní sílu v člověku, dávající mu život, nesmrtelnou, přicházející od Boha a k Bohu vedoucí, která jest určena k životu věčnému v nebesích.

Péče o ni, o její zdokonalení, výchova této duchovní bytosti k dosažení jejího účelu, věčného, blaženého života v nebi, to zveme kulturou duše.

Hledáme-li tuto kulturu v lidstvu, nebudeme tak spokojeni, jako při snaze o tělesnou nebo vědeckou kulturu. Jak u celku, tak i u jednotlivce jeví se v tom ohledu veliké nedostatky.

Sečtěme jen sami u sebe čas a síly, které duševní kultuře věnujeme!

Jak málo to jest proti tomu, co vynakládáme na tělesnou kulturu a vzdělání!

Neboť čím jest vše pozemské a všechno pozemské snažení, byť by to i k duchovní sféře náleželo, v poměru k mé duši?

Jedině duše lidská jest nesmrtelná, jest věčná, a proto též vše, co v ní jest a co pro ni bylo vykonáno, jest rovněž nesmrtelné, věčné. Tato slova obracejí vše ostatní pozemské, ať se to již vztahuje na tělo nebo na ducha, v trosky, v nivec. Svět pomine a s ním všechno, co v něm jest: pevnina, moře, hvězdné nebe, pyramidy, umělecká díla, knihy i knihovny. Toliko kultuře duše náleží nesmrtelnost, věčnost.

Věčná pravda, Kristus, pronesla tato významná slova: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, jeho poklady, jeho moc, jeho kulturu, na své duši však škodu utrpěl!“ Jiná slova, tentýž však smysl: „Zač vymění člověk duši svou? Ničeho není, co by jí bylo rovnocenného: ani všechny poklady Kroesusovy, ani všechna moudrost Šalomounova, ani veškera moc Napoleonova! Vzhledem k duši jest vše pouhé nic“. Proto správně mluví ústa Pravdy věčné: „Toliko jednoho jest zapotřebí“, duše, duševní kultury. S věčností jest též spojen věčný život. Věčnost duše není pouhou existencí, pouhým trváním, ona obsahuje v sobě též věčný, bohatý a blažený život.

Člověk není žádným Bohem, který svou přirozeností všechno v sobě má. Od přírody chudý, musí si vše s námahou a úsilím vydobýti. Čeho jest všeho zapotřebí, aby bylo možno vezdejší život důstojně a přiměřeně žíti! Co jest tu příprav, námahy a práce!

Těž život věčný chce býti jako celek získán a ve všech svých částech a odvětvích zároveň prací a modlitbou vydobyt, aby se mohl státi věčným a trvalým majetkem!

Jakou práci a námahu to bude státi, jaká kultura duše jest k tomu zapotřebí? Staří poustevníci to poznali a důsledně též vyvodili závěr: Opustili svět, odebrali se na poušť, kde nebyli nikým rušeni, a obírali se kulturou duše. To se kryje úplně s křesťanským heslem: Relinquere omnia et sequi Christum — opustiti vše a následovati Krista, t. j. obírali se duševní kulturou. Neboť proto též Kristus na tento svět přišel, aby nás slovem i skutkem poučil, jak se má kultura duše pěstovati. Tato žádá: buď „induere Christum — obléci Krista“ nebo „alter Christus — druhým Kristem se státi“.

Co chce, oč se snaží kultura duše? Syn Boží, Pán nebes, se rozličným způsobem o tomto učení vyslovil. Jest k tomu zapotřebí svatebního šatu. Tak jako lidé, kteří se chtějí zúčastniti nějaké slavnosti, nejprve uvažují: do čeho se máme obléknouti?

Svatební šat vznešených, vysoce postavených osobností zhotoviti, není jen tak lehkou věcí; často na něm pracuje mnoho lidí po celé měsíce, na př. na závoji nevěstině nebo na krajkách. Jedna osoba by na tom pracovala celá léta. Mnoho-li času potřebovala Penelopa k utkání svého svatebního šatu? Léta a léta, avšak v noci opět na něm párala! Zda-li též my právě tak často, ne-li ještě častěji, svého roucha nepáráme a neničíme hříšností a nedbalostí svou? Kultura duše tká svatební roucho pro nebe!

Na jiném místě svatého Evangelia jest vstup do nebe podmíněn konáním skutků tělesného milosrdenství. Nebylo by to snad tak příliš těžké: nahé odívati, lačné krmiti, žíznivé napájeti, nemocné navštěvovati a podobně. Mnohem těžší zajisté jest konati je s pravým úmyslem, s věřícím a milujícím srdcem.

Tim jsme opět u jiného druhu požadavků, které se na nás činí a které kultura duše má uskutečniti. Spasitel napsal je na desky blahoslavenství. Jest jich osm. Těch však nelze konati rukou jako skutky tělesného milosrdenství, nýbrž srdcem. To leží hlouběji a vzdáleněji, abychom se k němu dostali, musí se otevřítí prsa. To vše jest práce duševní, duševní kultura. V tom smyslu praví totéž.

co nauka o ctnostech. Kolik jest ctností? Jest cvičení ctností těžké? Jest k tomu třeba mnoho času, mnoho námahy? Potřebuji k tomu snad tolik času jako růže, aby se rozvila, nebo jako dub, který potřebuje 100 let, aby se stal pevným a mohutným?

V jednotlivostech to ještě uvidíme, neboť časná kultura předpokládá vědu a snahu, především však čin, praktické pěstování.

Nad všemi těmito jednotlivými otázkami září velikým písmem psané slovo Páně, které by nám mělo vniknouti do srdce a nás k přemýšlení pohnouti: „Pracujte, dokud jest ještě čas a den, neboť přijde noc, kdy nikdo již nebude moci pracovati!“

A byla-li pro nás již dávno noc, v níž jsme ničeho neviděli, přijde přece jen opět o Vánocích, v novém roce, ve vtělení se Kristově nová doba, nový den milosti, v němž se opět povzneseme do výše, kdy s vírou a důvěrou budeme moci začítí pracovati na naší duši, řkouce s apoštolem: „In verbo tuo relaxabimus rete — Na tvé slovo rozestřeme ještě jednou síť!“

Emauzy.

† P. Benedikt Coekoll.

Východ z Egypta.*)

(Pokračování.)

Co se proti tobě vzpírají pohané?
Čeho chtějí v pýše své dosáhnouti?
Králové světa povstávají
a spojují se knížata,
aby bojovali proti Bohu a tomu, kterého pomazal.
„Nechť zlomíme jeho moc“, tak zní volání jejich,
„abychom seřásli každé jho.“
Leč směje se jim pán, jenž vysoko na nebi trůní,
a s posměchem přenechává je tomu šilenství.

Tři měsíce uplynuly, co Pán poprvé vzláhl pravici svou proti Egyptu, aby k povolnosti přinutil vzdorného a nepokořitelného vládce těžkými ranami, namířenými proti jeho zemi. Když ani devátý nad Egyptem vyneseny rozsudek nepřivodil trvalého obměkčení mysli faraonovy, byla shovívavost Boží vyčerpána. Těžce trestaný lid vzdychal a úpěl pod neustávající trýzní, nikdo však se neodvážil veřejně dáti opovržením najevo všeobecnou nevoli, neboť se každý třásl před pomstou toho, který jako znaky své neobmezené moci držel v ruce tyč korunovanou šířy a důtky.

*) Viz I. ročník tohoto časopisu.

Zastrašen příšernou tmou povolal vladař vyslance Boží na svůj dvůr a nařídil jim: „Vyjděte tedy a obětujte Pánu, vaše ovce však a skot nechť tu zůstanou!“ V tomto úzkostí vynuceném povolení vzezela všechna zloba jeho zatvrzelého a ďábelsky zmámeného srdce. Toto povolení spiaté s nevyplnitelnými podmínkami znamenalo tolik jako: dobře, mějte tedy svou vůli, odejděte na neshledanou, já však vyhodím poslední svůj trumf a vítězoslavně uskutečním svůj úmysl.

Jeho líčená povolnost směřovala ve skutečnosti jen k tomu, aby nenáviděný lid vydala jisté zkáze, aniž potomstvo mohlo vladaře egyptského činit odpovědným za nevyhnutelné následky odchodu, kterého si tento lid vášnivě žádal.

Představení krotitelů hadů.

Israel byl kočovný pastýřský lid, který se živil skoro výhradně chovem dobytka; z toho důvodu daroval mu také kdysi příznivec Josefův onu výbornou krajinu plnou pastvin, krajinu Gosen, k přebývání. Vydáním dobytka byly by děti Jakobovy úplně zchudly a při nastávajícím putování pouští — po lidsku řečeno — bídně zahynuly. Vyklizením území Hebrejci osazeného a zanecháním tam jmění jejich byl by se státu nebo koruně otevřel znamenitý zdroj příjmů a mimo to by byl podobný odchod v současném světě i v potomstvu zanechal dojem, jakoby byli hanebně prchali. Právě tato okolnost při vypočítavosti faraonově vyvážila ostatní; chtěl v dějinách vystupovati

nikoliv jako poražený, nýbrž jako vítěz, který súčtoval s posledními zbytky cizineckého moru.

Dané podmínky byly vzhledem k veliké obětní slavnosti, kterou chtěli Izraelité brzy na poušti konati, hořkým posměškem. Mojžíš byl již dříve na to poukázal, že kult Izraelův žádá oběti zvířat, která byla Egypťanům nedotknutelná. Povolení si tudíž odporovalo s podmínkou; měli svému Bohu přinéstli žádaných obětí, nesměli se však opovážiti odvésti ani skot ani brav.

Přistoupiti na podobnou nabídku nebo i jen se pouštět do nějakého smlouvání a kupčení — bylo s hodností vyslance Božího neslučitelno. Muž, kterého Pán vyvolil za nástroj osvobození Israele, se zděšením zavrhuje tyto úmysly, odmítá jakožto muž, který si je svým úspěchem úplně jist, každou podmínku a žádá naposledy a s rozhodným důrazem úplně volný odchod, dávaje s řezavou ostroší důraz na slova: „Ani pazneht tu nesmí zůstat!“.

Nanejvýš rozrušen nad téměř vyzývavým vystupováním Mojžíšovým vyskočil vladař v bezmocném vzteku se svého trůnu, udeřil v rozčilení svém, zapomínaje zcela hodností své, žezlem svým, které bylo ze slonoviny a zlatem vykládané, tak mocně o bohatě zdobený stoleček, že deska úbělová s rachotem popraskala, a vyjel na muže Božího: „Zmiz od tváře mé a chraň se mi někdy přijíti před oči, jinak jsi synem smrti!“

Nával zlosti zanikal bezvýsledně v sále zlatem a mramorem přeplněném, jen ozvěna opakovala s druhé strany jako výsměšně slova: „Synem smrti“. Se vznešenou přisností, aniž pohnul brvami, vyslechl Mojžíš hrozbu, pak na znamení své povýšenosti nad tím probíral se hubenými prsty svým splývavým vousem, načež odvětil: „Nechť se stane, jak jsi pravil; nezavolán, nepředstoupím již před tvář tvoji; leč pamatuj! Toto ti oznamuje Pán: Uprostřed noci, kdy nebudeš mítí tušení, navšlívím Egypt, a všecko prvorozené zemře: od prvorozeného faraona, na trůně sedícího, počínaje až do prvorozeného děvky, ve mlýně pracující, jakož i všechen prvorozený plod dobytčí. I povstane nářek po všem Egyptě, jakého před tím nebylo a potom nikdy nebude. U Izraelitů však ani pes nezašlěkne, abyste zvěděli, jak obdivuhodně Pán rozeznává mezi Egyptem a Israelem. Pak se kvapně objeví lito tvoji sluhové přede mnou a rukama lomíce budou mne prositi: ‚Vyjdi, ty i všechen lid tvůj. Pak odtáhneme‘.

Po těchto slovech obrátili se Mojžíš i Aron k vladaři zády a opustili palác. Ztrnule díval se faraon na trhlinu, která půlila krá-

lovský znak do rámce báječného ornamentu lotosového zasazený a hieroglyfické chvalořečné průpovědi kolem. Měl pocit, jakoby ho pronásledoval zlý osud, a zamrazení proniklo mu až do kostí. Aby vypudil z mysli své hrůzoplné myšlenky, dal se v nosítkách vynésti k jezeru, doufaje, že se rozptýlí a unikne svým šíleným představám. Rozčilené obrazotvornosti však se nepodařilo potlačit hrůzoplné dojmy. Jako šílený, bledý a s očima vylřeštěnými seděl sklesle v nádherně zdobených nosítkách, když sluhové nesouce ho procházeli překrásným, vysokými akáty stíněným stromořadím sfingů userlesenských; nedbal pestrého davu lidí, a když průvod dostihl břehu, zdálo se, že z množství lodí a bárek, které oživovaly přístav i jezero, nevidí ani jediné. Dáti myšlenkám jiný směr bylo mu pod mocí předchozích dojmů nemožno. Nedosáhnuv kýženého výsledku, dal se opět donésti do paláce.

Uplynul týden od oné zlověstné rozmluvy Mojžíšovy, aniž jakákoliv pohroma na zemi přikvačila. Faraο se zatím poněkud uklidnil domnívaje se, že pohružka byla učinena pouze proto, aby ho poděsila. Vše šlo obvyklým chodem. Zapomněl na to, že Mojžíš nepředpověděl pohromu na příští noc, nýbrž že pouze řekl, že katastrofa přikvačí na zemi netušeně za noci.

Nic podezřelého nedošlo k sluchu jeho, znepokojující byla jenom zpráva jeho tajných vyzvědačů, že v zemi Gosen všechno se chystá na cestu. Také bylo nápadno, že na trzích se prodávalo nápadně mnoho drobného dobytka, jmenovitě mladých jehňátek, po nichž jest čilá poptávka. Souvisí to podle všeho s jejich některým náboženským výkonem.

Skutečně tomu tak bylo. Nastal již měsíc jarní rovnodennosti, onen měsíc, který měl podle nařízení Božího značiti počátek nového období v dějinách Israele, nejdůležitější mezník na pozemské pouti vyvoleného národa. Pro Mojžíše byla doba východu neměnná; zárukou byl mu Bůh, který neklame. Co zmožlo předivo úkladů člověka — byť byl i korunován dvojí korunou Egypta — proti úradkům toho, který řídí všemohoucí rukou osudy všech lidí? Co znamenaly nástrahy ubohého červa pozemského proti obdivuhodnému spasnému záměru přemoudrého vládce světa? Takto zněl rozkaz Boží Mojžíšovi a Aronovi: „Tento měsíc *) budiž vám prvním měsícem roku.

*) Počátek roku byl u různých národů starého Orientu stanoven na různou dobu. Pro Egyptany byl letní slunovrat, východ Síría a počátek rozvodňování Nilu směrodatný, takže 1. Těto se slavil jakožto svátek nového roku a byl i slavností všech bohů a bohyň. Ve starém Kanaanu počínali

Řekněte všemu lidu israelskému: „Každý otec rodiny nechť vezme 10. den tohoto měsíce jehně nebo kozlíka. Je-li však počet členů rodiny tak nepatrný, že by jehněte nepojedli, nechť přizve nejbližšího souseda s tolika osobami, kolik stačí, aby jehně pojedli. Jehně samo však ať jest bezvadné, mužského pohlaví a jednoroční, a máte je chováti do 14. dne tohoto měsíce a pak k večeru zabíti. A vezmouce krve jeho, košťátkem z hysopu *) pomazte jí obou veřejí a nade dveřmi domů, v nichž jej jísti budete“.

Osybozovací čin měl býti — jak Mojžiš podle nařízení Božích do nejmenších podrobností jdoucích mohl posouditi — dílo světodějné důležitosti, jehož všecku dalekosáhlost i prorocký duch muže Božího sotva mohl temně tušiti. Nařízení a ustanovení neměla jen čistě praktický cíl, v úkonech, se vši jasností a určitostí nařízených, skrývala se spíše hluboce tajemná symbolika; současně šlo o obdivuhodné tajemství, jehož závoj měla teprve vzdálená, budoucí století odhaliti.

Tak následovalo o způsobu přípravení a pojetí masa další ustanovení: „Maso máte pojísti v onu noc pečené na ohni, k tomu nekvašených chlebů a divokého podbělu. Ničeho z toho nemáte jísti syrového nebo ve vodě vařeného, nýbrž jen na ohni pečeného. Hlavu i nohy a vnitřnosti máte snísti a nic z toho nesmí pozůstatí do jitra příštího; mělo-li by však přece něco zbyti, máte to v ohni spáliti. Jediné kosti nesmíte zvířeti zlomiti. Ani cizinec ani neobřezaný nesmí z toho ochutnati. Takto však máte to jísti: Bedra vaše buďtež opásána, na nohou mějtež střevíce a v rukou hole a jísti máte spěšně. Neboť jest „Phase“ (t. j. Pán jde mimo). Chci totiž v tutéž noc projíti Egyptem a pobíti všecko prvorozené Egypťanů

nový rok o úplňku v podzimní rovnodennosti (15. dne 7. měsíce), kdež až doposud počíná občanský rok svátkem stánků („pod zelenou“). V Babylonii připadal svátek nového roku původně rovněž v 7. měsíci (Tišri); i v hebrejském obvyklý název Tišri znamená vlastně „začátek“ — „zasvěcení“. Již za dob Gudeů (druhá polovice 3. tisíciletí) zdá se počátek roku býti přeložen na Se-Il-La = Nisan. — Jako nový měsíc (proto pojmenování chodeš v hebrejském za měsíc) platilo nové objevení se měsíce na nebi, což bylo pozdravováno radostným výkřikem „hilar“.

*) Hysopem nemyslíme, jak se obvyčejně za to má, druh origana, mátu, rozmarín nebo levanduli, nýbrž v nářečí tmnější krajiny jakožto „czzuhet“ označený v Palestýně se vyskytující tymián, malou, keřovitou bylinu silně a příjemně vůně, jejíž aroma předčí pach ostatních rostlin pyskatých silou i lahodností. Neodumírá a běře za vděk kamenitou půdou, ba i trhlinami ve zdech, dává přednost krajinám obydlým, nikdy však není k nalezení ani v zahradách ani na rolích. Tymiánu se upotřebuje jako prostředku léčivého, při uzení masa a jako koření a mival od nepaměti při obřadových ustracích pro své přirozené vlastnosti a symboliku důležitou úlohu.

od člověka po hovado a chci provést soud nad všemi egyptskými bohy, já, Pán. Pro vás však bude krev na domech vašich znamením, a já krev uvidím a půjdu mimo, takže vás nešťěstí nepotká, když budu bít Egypt“ *).

„Tento den však vám bude na paměť a máte jej slaviti jakožto svátek Páně od pokolení do pokolení jakožto věčné ustanovení; neboť toho dne vyvedu pluky vaše z Egypta. Sedm dní máte jísti nekvašené chleby a nemá býti v domech vašich kvašeného těsta. První a sedmý den mají vám býti posvátné. V tyto dny nemáte ničeho podnikati, leč co k jídlu náleží. A řeknou-li vám děti vaše: „Jaká jest to bohoslužba?“, odpovíte jim: „jest to den, kdy Pán šel mimo“ .“

Mojžíš využil doby, která uplynula mezi onou rozčilující audiencí a Bohem určeným dnem, kdy měli Israelité ze země vyjít, k tomu, aby vydal poslední předběžná nařízení a opatření, jichž bylo k vyvedení lidu jeho potřebí. Všemi směry vysílání poslové, aby starší lidu v jednotlivých obcích zevrubně o všem poučovali. Všechn Israel byl takřka pohotov k poplachu a čekal pouze na umluvené znamení, aby se neprodleně vydal na cestu. Každé obci byl — podle polohy dotyčného místa — předepsán směr cesty a shromaždiště. Sokkoth, po případě Pithom**), které měly býti uzlem, kde

*) V nařízeních babylonského talmudu do podrobností vypracovaných stran přípravy velikonočního beránka jsou uloženy bezpochyby prastaré tradice. Tak se chránili (K. VII., fol. 74.) upořebiti kovového rožně při pečení. Užívali rožně z dřeva granátového jablka, který prostrčili po délce od huby až po ocas zvířetem. Ze by horní částí těla prostrkávali ještě dřevo příční a tím jaksi beránka křížovali, neuvádí se v Mišnah výslovně. Vnitřnosti se však oddělily a nad tělem beránčím se k pečení pověsily a dřevo příční tvořilo kříž (srovnej: Maimonides, Korban pesach. K. VIII., § 10.). Srovnej k tomu Justinus M. Dial. c. Tryphone, n. 111. Jako hořké zeliny byly podle Mišnah v užívání: podběl, jablečnik (lidově buřina nebo samaritánka), máčka rolní a salát; podle určitých vysvětlovatelů přidával se druh obyčejné cikoriky. Tyto zeliny smáčely se v octě. K obědu patřilo také jídlo smíchané z ovoce: mandlí, ořechů, jablek, skořice a vína, bez mouky, které se nazývalo „charoseth“; byla to cihlově zbarvená sladká kaše. Ustanovení obleku ze lýkající — vykasání svrchního oděvu a obutí ve střevíce jakož i ozbrojení holemi — mělo naznačovati pohotovost k cestě. Srv. též Lukáš 12, 35: „bedra vaše buďtež opásána!“

**) O poloze Pithomu bylo až doposud mezi učenci různé mínění. Jedná se bezpochyby o Denderou zmiňované místo na památnicích „Pa-Tum při východu na východ“, u něhož dle jednoho místa papyrusu Anastí VI. leží rybníky pathumské. Tyto rybníky jsou tu pojmenovány „barkabutha“; výraz tento není egyptský, nýbrž odpovídá zcela hebrejskému berekhot, neklamně znamení pro semitské obyvatelstvo kolem bydlicí. Až doposud se myslelo na zříceninový pahorek „abu Rigabeh“ u Tel es soliman, kde se nacházejí napolo vyschlá jezera. Toto místo odpovídá poloze obce Patumos, zmíněné v Herodotovi. Oproti tomu dokazuje Brugschs, že ono, při rybnících pa-

se veškerí vystěhovalci měli sejít, hodil se pro svou polohu na průplavu Sethiově, jakož i úrodným okolím Timsaského jezera (u dnešní Ismailie) výborně k tak rozsáhlému shromáždění lidu. Ležel pouze asi 40 kilometrů vzdálen od Tunisu, a nejdlejší obce mohly této první stanice odpočinku dosáhnouti nanejvýše třetího dne.

Mojžíš neoznámil faraonovi ani dne ani hodiny Israelova vydání se na cestu. Ten, jenž se opovážil neoblomným vzdorem protiviti se výslovné vůli Boží, měl nyní pod živelní silou rány osudu, která přikvačila na vlastní jeho dům, změknouti, ponížiti se a upěn-

Jezero Menzalské.

livě prositi, aby bezpodmínečný odchod nebyl dále odkládán. Tohoto zdrcujícího pokoření neměl farao zůstatí ušetřen a na tento soud Boží čekal vůdce Israele a jemu svěřené stáde.

* * *

thumských ležící místo náleželo ke krajině Theku, obydlené cizinci, ve kterémžto místním jménu se skrývá biblické Sukkoth. Toto Theku leželo „při vchodu na východ“ v 8. dolnoegyptském nomosu a tu by přišla v úvahu krajina kolem Menzalského jezera na jihu západě.

Rozbřeskl se 14. den starého měsíce klasů „Abiba“. Od starodávna slavivali synové Jakobovi v době rovnodennosti jarní slavnost „ponoření srpu do obilí k žatvě dozrálého“, při čemž se přinášela oběť prvotin ječmene. Také Egypťané slavili v tu dobu slavnost žní bohyně Renunetety a narozeniny božského Slunce. Mezitím však, co synové Mizraimovi hýřili o slavnosti, žnečka smrt brousila si kosu, aby sežala prvorozené Egypťanů a složila je ve své stodole.

Po celý tento den byli obyvatelé země Gosen horlivě zaměstnání skládáním všech movitostí; poslední kvašené těsto bylo stráveno a pekly se již jen chleby nekvašené, a to v ohromném množství, neboť měly býti po dlouhou dobu jedinou cestovní stravou. Ženy točily ještě trpělivě ručními mlýnky, aby vymlely poslední zbytky zásob obilních, mužové vyspravovali chatrné řemení, dělali k přepravě bedny a skříně, důkladně sbité a okované; zkrátka, všecko ukazovalo na nastávající loučení, na rozluku na neshledání. Egypťané, kterým nápadné chystání se k vystěhování nemohlo ujíti, zahrnovali posměchem „hebrejské blázně“, kteří se nechávali od „přemrštěného fanatika“ vésti do záhuby. Ten starý vousáč prý trpí přeludy a jest nad to s ďáblem ve spojení a tak podobně. Mnohý, vážněji založený a hlouběji se dívající, duch myslil o této věci ovšem zcela jinak a očekával s napjatou pozorností a nikoliv bez značných obav blížící se události. Celkem však nechávali Israeliti na pokoji, neboť jarní slavnost, slavená hojným požíváním vína a sladkého moštu, odváděla jejich pozornost od události v Gosenu. Veselili se při zpěvu, hudbě a tanci i rejích a všech možných způsobech radováněk až do opilosti a mdloby a nechali Hebrejce Hebrejci.

Nadešel večer; slunce se po své denní pouti chýlilo k západu. V zemi Gosen vládlo posvátné ticho. Ani člověka nebylo na jindy tak oživené silnici. Jednotlivé rodiny shromáždili se již v plném počtu kolem domácího krbu, kde otec rodiny zabíjel přesně dle udaných nařízení beránka. Krev obětního zvířete chytali do misky a majitel domu pomazal hysopovým košťátkem veřeje i nade dveřmi tajuplnou krví. Všude bylo zřejmé vroucí dojetí, neboť se každého Israeliti zmocnil živý dojem zcela nezvyklé blízkosti Boží; tajemný obřad totiž vyvolával přesvědčení, že pod viditelnými obrysy jakožto vnější slupkou je skryto veliké tajemství. Pravá vánoční nálada působila povznášivě a tklivě na mysl všech. Odras purpurové výhně, v níž slunce zapadalo, shasl dávno na zčeřeně hladině jezera, když se členové rodiny každého domu shromáždili kolem stolu, na němž se podávala večere na rozloučenou. Melodické písně přerušované

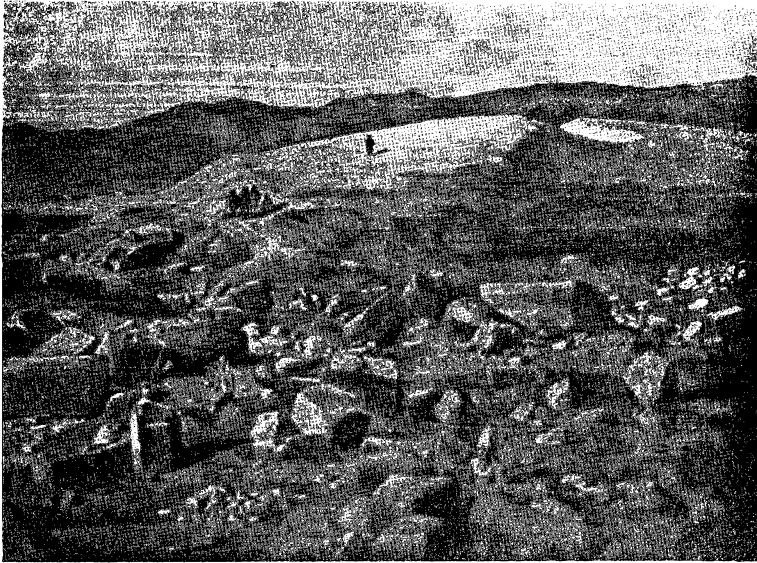
zbožnými průpověďmi, jak je slavnostní chvíle vnukala, ozývaly se chatami namnoze skromnými, jejichž zdi dosud nebyly svědky tak pohnutlivého divadla. Po dlouhých, hlubokou zbožností provanutých modlitbách přinesen na veliké míse na dřevěném rožni pečený beránek. Opatrně — jen aby tajemnému zvířeti obětnímu jediné kůstky nezlomil — zbavoval domácí pán maso kostí a kladl každému členu rodiny i čeledi a hostům jejich díl na připravené talíře. Jakožto příkrm jedli z nekvašených chlebů a hořkých zelin, v octě smočených a spařených. S velikou uctivostí sesbírali pak zbytky i s kostmi, aby to všecko jako něco posvěceného, co nesmí být znesvěceno, v krbu spálili. Pak se podávaly jiné mísy se sladkou kaší, k tomu se naléval ušlechtilý dar révy, symbol radosti.

Hvězda Sothis již vyšla, nemohla se však uplatnit pro úplněk již vysoko na nebi stojícího měsíce, který poléval stříbrem mlčící krajinu kolem Nilu se štíhlými, jehlám podobnými obelisky a mohutnými sloupy chrámovými. Od moře vanoucí vítr pohrával vlnami jezera a rozmlouval tajemně s listím a rákosím, které jezero vroubilo, a zdálo se, jakoby sfingy v dlouhých řadách si tu hovicí a v příšerném přísvitu jako démonické bytosti vypadající napjatě naslouchaly šplouchání a šeptání. Bylo kolem půlnoci.

Ve čtvrti, která obklopovala sídlo královské, pojednou vše oživilo; nejdříve se ozývalo jednotlivé volání a sténání, brzy však se nářek zdvojnásobuje hlasy novými a zesiluje se stále více a více až k pronikavému, do dálky slyšitelnému srdcervoucímu úpění mnoha set lidí. Ženy se řítí z domů jako zoufalé, rvou si rozpuštěné vlasy, drásají si tváře jako smyslů zbavené; ze všech stavení ozývá se pronikavý křik šílené bolesti. Mezi to zaznívají slova kletby a nadávek z hrubých hrdel mužských, zcela zřejmé proklinání původce tohoto neštěstí. Nikdo neví, kterak se to stalo; není to však pouhý zlý sen, nýbrž příšerná skutečnost — každý prvorozený leží co mrtvola natažen na loži. Nenávist oproti vladaři, jindy s posvátnou úctou ctěnému, trhá nyní všechna stavidla, vždyť on jest dle všeobecného mínění lidu příčinou soudu Božího, nad zemí vykonávaného. Ženy se v houfech srocují, řvou jako lvice, od nichž odtrhli mláďata, a pádí ulicemi směrem k paláci. Jest to srdcervoucí divadlo. Prve než však smysly ohlušující křik mohl proniknouti do vnitřních komnat rozsáhlého paláce, odnesla si smrt i odtud svoji kořist. V hrozných křečích vydechl dědičný princ svoji duši. Palácovní úředníci přicházejí ženám, bezmezným smutkem téměř sešilným, vstříc, chtějíce je konejšiti, kdežto palácová garda s obnaženými

meči uzavírá vchody. V tomto okamžiku dolétly od pylonů dlouhotáhlé, dunivé, jednotvárné zvuky pozounů do příšerné noci. Jest to nervy drásající hudba hrozného bolu. Syn mocného faraona zemřel. Majestát smrti, která se ani na prahu paláce nezastavila, nýbrž bezohledně, nehledíc na osobu, vyrazila z tuhnutí ruky korunnímu princovi žezlo, utlumil vzpouru. Poučení bylo příliš ohromující, než aby se byl ještě někdo opovážil otevřít úst svých k utrhačným řečem.

Ztuhlý ležel teď právě ještě silou překypující mladík na svém nádherném loži. Vzdychajíc a sténajíc volala neutěšitelná matka nad

Zříceniny Taniské.

mrtvým tělem skloněná stále a stále miláčka svého sladkými jmény a proud jejich slz stékal po obličejí mrtvoly. Zvedala ji, třásla jí, jakoby ji chtěla probuditi z těžkého snu, zapřísahala ji, laskajíc se s ní něžně, aby se syn přece vrátil k matce svojí, ale rty mrtvoly se nepohnuly, aby jí odpověděly, ani ruka ani noha se nezvedla, srdce umklo, duše odletěla „do krajů bez návratu“. Bledý a nehybný jako socha z mramoru stál nad mrtvolou svého syna farao Amenophis. Ztrnule, bezradně a jako bleskem zasaženy, zíraly oči jeho na mrtvého, oběť jeho viny; byl si plně vědom, že on jest vrahem svého vlastního dítěte. Strašlivé neštěstí ho téměř zdrtilo.

Byla to pomsta Boží, která mu dala pocítiti všecku jeho nemohoucnost a srazila do prachu pychu jeho.

Po chvíli vstoupil velkovezír do úmrtní komnaty. Nesl v ruce list papyrusu a královskou pečeť a blížil se k vladaři. Vyměnil s ním šepem několik slov a odevzdal mu potom spis, aby jej neprodleně opatřil pečeti. Dopis byl adresován Mojžíšovi a stručný obsah jeho byl následovný: „Bůh rozsoudil mezi mnou a tebou. Pod dojmem hrůzoplného neštěstí přiznávám se pln lítosti k vině svoji. Toto, královskou pečeti mojí ověřené psaní platíž tobě jako čestné slovo a záruka, že jsem ochoten vyhověti požadavkům tvým do posledního písmene. Máš s veškerým lidem israelským — čím dříve, tím lépe — a vším majetkem jeho odtud vyjít, aniž vám někdo nejmenší překážku do cesty postavil. Račiz mi poskytnouti co nejdříve možnost poslední rozmluvy s tebou, než se s Egyptem rozloučíš!“

Farao přelétl zrakem významný dopis a dal bez rozmyšlení svoje svolení. Ministr svinul list, ovinul svilek stužkou a zavázal, přiložil na uzel kuličku pečetní hlíny a podal pak králi pečeť, aby zákon pečetí učinil platným. Tiše, jak přišel, se ministr potom zase vzdálil. O chvíli později opustil rychlý posel palác, proměněný v dům smutku; cílem jeho nočního poslání byl dům v předměstí Tanis, kde v tichosti přebývali Mojžíš a Aron se sestrou svojí Miriam.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

V mystickém poznání Boha láskou klam není možný.

(Další část spisu „O mystickém poznání Boha“.)*)

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. B. Velíšek O. S. B.

Když říkáme, že Bůh se dává poznati zvláštním způsobem duši milující, že se zjevuje mystikovi, bývá tomu nesprávně rozuměno v tom smyslu, že Bůh se ukazuje mystikovi ve viděních a zjeveních. Také bývá vnitřní tajemné poznání, kterého se dostává duši milující, zaměňováno s dobře známým zjevem smyslné nábož-

*) Viz „PAX“, ročník I.

nosti*). Jest však třeba dobře si všimnouti, že experimentální poznání Boha láskou není ani jistým druhem zázračného zjevení (přízraku) ani podezřelou sladkostí smyslné nábožnosti a proto že nemůže tu býti nebezpečí klamu.

Citovou vroucnost může pocítiti téměř každý člověk, ať světec nebo hříšník**), a tato vroucnost může pocházeti z různých příčin, i takových, které nesouvisí s láskou k Bohu. Příležitostně může zakusiti takovou vroucnost i vlažný a nedbalý křesťan, když jest na př. svědkem nějaké náboženské slavnosti nebo obřadu s nezvyklou okázalostí nebo když slyší krásný hlas nebo krásnou hudbu. Jest to jen mělký, přecházející dojem na povrchu duše či spíše ve smyslech a v obrazotvornosti. Nicméně jest to jakási milost od Boha, a dobře činí křesťan, jestliže dbá takových dojmů a používá jich, aby se povzbudil k větší horlivosti a zdokonalení sebe. Zanedbá-li toho, bude nebezpečí, že po těchto okamžicích citové vroucnosti se dostaví ochablost a pocit opuštěnosti a bezútěšnosti, ba možnost pokušení, vzdáti se vši práce duchovního života. Z toho jest patrné, že chvilková náboženská vroucnost není vnitřním zjevením se Boha, které jest učiněno Bohem samým přímo duši. Proto nesmí býti považována za mystické poznání Boha, kteréž, jak bylo řečeno, jest právě takovým vnitřním zjevením se Boha, učiněným Bohem přímo duši. Mystické poznání Boha není také viděním, zjevením a vytržením, jakého se dostalo některým svatým, aniž jest nějakým zázračným a určitým předvedením podoby nebo obrazu Boží podstaty před oči mystikovy.

Co se týče vidění a zjevení, klam jest možný. Vidění mohou býti od Boha, ale mnohdy také ne. Čteme v Písmu svatém, že ďábel má moc vzíti na sebe podobu anděla světla, působiti na smysly a obrazotvornost a tak oklamati i světece.

Když svatý Simeon Stylites ztrávil mnoho let na svém sloupu, byl navštíven na ohnivém voze jedoucím cherubem, který mu řekl,

*) Jest tu míněn příjemný pocit, který občas nebo i často zakusí při modlitbě nebo rozjímání nebo přijímání svatých svátostí člověk, který se oddává nábožnému životu. Tento pocit může býti jakousi odměnou za horlivost při modlitbě atd., ale nemá se mu v životě duchovním přičítati velkého významu. (Pozn. překlad.)

**) Snad jest přece dobře, činiti rozdíl mezi citovou vroucností nábožného křesťana a nábožným dojmem vlažného křesťana nebo hříšníka. U nábožného křesťana má pocit sladkosti svou příčinu uvnitř, kdežto ono vzrušení u vlažného křesťana nebo hříšníka jest vyvoláno zevnější příčinou. V tom se ovšem shodují, že v tom i onom případě jest to vzrušení citové. (Pozn. překlad.)

že Bůh ho (t. j. Simeona) potřebuje v ráji. Simeon chtěl již vstoupiti na ohnivý vůz, ale nežli tak učinil, přišla mu myšlenka, aby se poželhal svatým křížem. Na to celý zjev se hlomozně sřítíl k zemi. Nebylo to nic jiného než nástraha zlého ducha.

Mohli bychom uvéstí na sta příkladů, které dokazují, že vidění a zjevení, i taková, která zdánlivě jsou docela věrohodná, mohou býti právě jen dílem ducha temnosti a velmi nebezpečným klamem. Proto varují nás všichni duchovní spisovatelé, abychom si nežádali vidění, vytržení a zjevení a neprosili o ně, a kdyby někdy přišla mimo naše přání, abychom je přijímali s největší nedůvěrou a neřídili se podle nich ve svém duchovním životě bez porady s velmi moudrým a osvěceným duchovním vůdcem.

Opakujeme: mystické či vyšší poznání Boha nezakládá se na viděních atd. Rozhodně není vidění; naopak, všichni svatí souhlasí, že jest to slepé postřehnutí či slepé vnímání Boha. Takové jest jejich učení, zvláště jak je vykládá svatý Jan z Kříže, který jistě jest v této věci přední autoritou.

Co se rozumí slepým postřehnutím? Vezměme na př. slepce. Hmataje hledá si cestu ve stálé temnotě, avšak zda-li neslyší, promluví-li někdo na něho? Necítí-li, dotkne-li se nějaké věci nebo osoby? Zda-liž neokusí příjemnosti pokrmu a nápoje, který se mu podává? A což si nepochvaluje dobrodiní tepla slunce v létě nebo hřejícího ohně v zimě? Jest mu v tom jeho slepota nějak závadou? U něho tedy nacházíme to, co nazýváme slepým vnímáním. A to právě se děje duchovně v mystickém poznání Boha a toť způsob postřehnutí Boha, jakého zakusí duše milující.

Ačkoliv nevidí tváře Boží — neboť to jest dáno jen blaženým v nebi — přece slyší mystik láskyplný hlas Boží v skrytosti svého srdce, cítí vroucí objetí Boha, občas okusí uvnitř sladkost jeho útěchy a každým časem, i ve tmách a v soužení, pocítí sílu všemohoucí ruky Boží, pomáhající jemu.

Nuže, zde není klam možný, právě proto, že jest to slepé postřehnutí Boha, na němž ani smysly ani obrazotvornost nejsou zúčastněny. Toto poznání jest v nejvnitřnější části duše, kam ďábel nemá přístupu, aby tam škodil svojí šalbou. Kdyby to bylo smyslové vidění, mohl by to býti přelud v mozku, dílo knížete temnosti; avšak v popsáném poznání není obrazu ani postavy ani podoby pro zrak, ani slova pro sluch. Autor „Následování Krista“ důrazně praví, že Bůh činí, aby byl slyšen věrnou duší bez hluku slov (Kniha 1.,

hlava 3.*); kniha 3., hlava 2.). Zkrátka: není klamu ani možnosti klamu v mystickém poznání Boha.

Je-li myslík vždycky s to vysvětliti své poznání Boha? Nikoliv; není si ho vždycky vědom. Jistě by nedovedl vypověděti to slovy a ani se o to nestará; nechce se mu o tom mluvíti. Zachovává dobře tajemství své či spíše tajemství Krále**). On miluje a to mu postačí.

Toto slepé postřehnutí Boha čili mystikovo poznání Boha slepým vnímáním, jest onen „Boží oblak“ či „Temná noc“, „la Grande Ténèbre“, jak to nazývají duchovní spisovatelé, a sice z toho důvodu, že tu není obrazů ani podob a že tvorové nejsou s to zde něčím přispěti. Duše jediná jest sama s Bohem. Vesmíru s jeho stvořenými věcmi, viditelnými neviditelnými, jest dána výhost a na-
posled mizí na čas i vědomí sama sebe.

Tak po čas vnitřní modlitby duše nevidíc Boha a ztratíví z očí tvory jest jakoby pohřžena ve velikou tmu. Toto temno jest Bůh sám, sama podstata Boží. Tma, již možno hmatati, byť ne v pozemském slova smyslu. Světla tma, oslňující oko duše, jako světlo denní jest tmou, oslňující oko netopýra nebo sovy. Užitečná, hřející, rozkošná, žádoucí tma, nekonečně jasnější než nejjasnější den tohoto stvoření, nevyjímaje ani světla přirozeného rozumu. A zde nemůže býti klamu a nikdo nemůže zablouditi (doslovně: ztratiti se), leda v nejlepším smyslu, jak to naznačil Pán Ježíš slovy: „Kdo ztratí duši svou (život svůj), nalezne ji“ (Mat. 10, 39).

Později více o této mystické tmě. Zatím postačiz říci, že, kdo začne vroucně milovati Boha, vstoupí do onoho Božího oblaku, a ten, který prospívá v horoucí lásce, vniká do toho oblaku hlouběji, a ten, který jest dokonalý, pronikne nejlouběji. Naproti tomu, kdo ještě nezačal milovati Boha vroucně, nezačal ještě opravdově ho poznávati; ten nedošel ještě ani k okraji Božího oblaku. V tomto stavu jest, bohužel, mnoho duší. Připozdívá se. „Novissima hora est“ (1. Jan 2, 18). Začneme hned. Milujme Boha nebojíce se následků. Milujme Boha a nebojme se, že tato láska se nám stane někdy léčkou nebo klamem. „Hospodin jest světlo mé a spása má, koho bych se měl báti?“ (Ž. 26, 1.)

*) „Blaze tomu, koho pravda učí sama sebou, nikoliv obrazy anebo prchavými slovy, nýbrž tak, jak jest sama v sobě.“

**) Spisovatel tu naráží na slova archanděla Rafaela v knize Tobiášově (hlava 12., verš 7.): „Tajemství královo ukrývati jest dobře, ale Boží skutky zjevovati a velebiti jest čestno“. (Pozn. překlad.)

P. Bonaventura Piter, ř. sv. Ben., český dějzpytec (1708—1764).

Historické studie měly mezi českým kněžstvem, zvláště pak mezi příslušníky řeholí, své nepřetržité tradice. Členové řádů záhy v té příčině vynikli nad kněžstvo světské, které, zaměstnáno více duchovní správou a postrádajíc namnoze vyššího školení, nemohlo se s prospěchem věnovati u větší míře hlubším studiím. Řád benediktinský, dosáhnuv šťastným výkladem mnišského hesla „Ora et labora — modli se a pracuj“ a prováděním jeho v praxi na poli kulturním významu světového, uhájil si v zásluhách o vzdělanost mezi ostatními řeholemi dlouho prvenství a také v našich zemích jeho účast na pěstování věd dala se způsobem tak úspěšným, že jí v kulturních dějinách Čech a Moravy naprosto nelze pominouti bez uznání. Jako v Čechách vedle jiných klášterů řádu benediktinského zejména mateřinec břevnovský měl po jistou dobu důležitě, byť ne právě vždy vůdčí poslání, tak na Moravě až do věků hodně pozdních jediným střediskem kulturního života byl klášter Benediktinů v Rajhradě u Brna.

Zájem o historická studia vyskytuje se v Rajhradě již před polovicí století XV. Ovšem jsou to zjevy jen ojedinělé, velmi sporé, beze vsí souvislosti a proto nestejného významu a důležitosti. Teprve od první čtvrti století XVIII. možno datovati vzrůst a pozdější rozmach historických studií v rajhradském klášteře, vedoucích k Piterovi a od něho přes Habricha k Volnému a Dudíkovi.

V té době, zajisté pod nárazy západoevropského myšlení, jmenovitě vědeckého, proniká nový duch do klášterních cel. Místo dřívějšího nekritického snášení materiálu a jeho kupení v nepřehledné sbírky, dějzpytci učí se oceňovati význam nejstarších kronistů, pilně shledávají po archivech staré památky a listiny a těží z nich pro historické poznání přísnou kritikou a skepsí. Věhlas francouzské kongregace Maurinů, proslavených v tom směru, a jeho ohlas v Němcích nemohl zůstat bez vlivu i na české Benediktiny, kteří, jsouce čím dále tím více zatlačováni činnějším a živějším Tovaryšstvem Ježíšovým, ustupovali do pozadí, propadali ztrnulosti a ponáhlu zanikali. Dílo Mabillonovo o historické diplomatice, které dalo základ k proslavené vědecké škole francouzských Benediktinů z kongregace svatého Maura, edice německých učenců, rakouské kláštery, z nichž dobyl si věhlasu Göttweig, svým opatem Besslem, a Melk

na Dunaji, z něhož vyšli bratři Pezové, — zvláště pak povolání učeného Benediktina zwiefaltenského, P. Magnoalda Ziegelbauera, břevnovským opatem Bennonem Löblem k vybudování tereziánského šlechtického konviktu v Praze, probudilo ze ztrnulosti i Benediktův řád v českých zemích. Ziegelbauer a k němu později přibývší Nizozemec P. Oliverius Legipont, professus kláštera svatého Martina v Kolíně n. R., P. Anselm Desing z Ensdorfu v Horní Falci a Pater Oldřich Weiss z opatství Irsee ve Švábsku, vesměs Benediktini, měli tu pronikavý vliv na řád a nesporně přísluší jim první zásluha o uvedení nového ducha do umklých klášterů. Jejich styky s břevnovským opatem Löblem a jeho klášteřem přivedly je v přátelský poměr také k Rajhradu.

Proboštem rajhradským v letech 1744—49 byl Matouš Stehlik šlechtic z Čenkova a Frenstettu, před tím sekretář česko-moravské benediktinské kongregace, přidělený opatu visitátorovi v Břevnově. V této hodnosti měl příležitost poznati Ziegelbauera i jeho družinu a navázati s nimi bližší styky, které potrvaly i tehdy, když Stehlik vstoupil na praeposituru rajhradskou. Za pruského vpádu do Čech v letech 1744 a 1745 Ziegelbauer s Legipontem a ostatními uchýlili se do Rajhradu, požívajíce pohostinství a pro své vědecké snahy hmotné i morální podpory probošta Stehlika, od stavů země moravské nazývaného „gemma praelatorum“, jenž ve svém domě nadanější kněze k studiím nabádal, sám dáváje jim v tom příklad. Neuskutečnění zamýšlené šlechtické akademie v Praze přivedilo, že Ziegelbauer vstoupil do služeb olomoucké „Společnosti neznámých“ jako její sekretář, Legipont však setrval v Rajhradě nejdéle a dokončil tam některé svoje literární práce. Z vděčnosti za pohostinství a podporu věnoval proboštu Stehlikovi svoje tištěné dílo o pořádku knihoven a archivů.

Proslul-li rajhradský klášter za správy probošta Matouše Stehlika z Čenkova a Frenstettu jako dům pohostinství a mecenášství, jeho jméno v pravdě se zaskvělo jako semenišť vědy, když na jeho praelaturu vstoupil učený Benediktin, „praeclarum ordinis nostri lumen“, P. Bonaventura Piter (1756—64).

Piter narodil se v Třebechovicích nad Dědinou (nyní „pod Orebem“) v neděli, dne 5. listopadu 1708. Při křtu ještě téhož dne obdržel jméno Josef. Byl prvorozeným synem Václava Pitera staršího a jeho první manželky Alžběty, rozené Lochmannové, maje

z těchže rodičů za sourozence ještě dva bratry. Jeho otec držel v městě vární dům se zahradami a vedle hospodářství provozoval řemeslo hrnčířské. O jisté vážnosti rodu v obci svědčí ta okolnost, že Václav Piter starší po léta zastával úřad městského radního.

Prvního vzdělání literního poskytl Josefu Piterovi místní triviální škola, kde se obeznámil také s počátky hudby. Jako hoch ne zcela 13letý dán byl do Hostinného, aby se přiučil němčině. Jeho strýc, fr. Eleutherius Lochmann, matčin bratr, který v tamějším františkánském klášteře konal studia moralistická, se ho ujal a v něm nejenon lásku k životu duchovnímu, ale také chuť k dalším studiím povzbudil. Pod jeho vedením osvojil si hoch vědomosti, jakých pro gymnasium bylo třeba.

Den před svátkem Všech svatých roku 1722 přihlášen byl Josef Piter na benediktinské gymnasium v Broumově. Vykonav s úspěchem zkoušku z hudby a zpěvu, byl přijat za fundáčního altistu s celým zaopatřením. Jako alumnus klášterní měl umožněny tak studie na řádovém gymnasiu, kde pobyl až do rhetoriky, svou houževnatou pílí dovedla si nakloniti všechny nadřízené.

Maje se rozhodnouti pro své životní povolání, zabýval se původně úmyslem, požádati za přijetí do řádu františkánského. Úmysl svůj však změnil, když opatem Zinckem byl přímo vyzván, aby vstoupil do benediktinského kláštera broumovského. 21. září 1728 byl do kláštera přijat, 28. října v roucho řádové oblečen, při čemž obdržel řádové jméno Bonaventura. Odbýv si noviciát, složil 30. října 1729 řeholní sliby, načež se oddal studiím filosofickým, theologickým a kanonistickým. Konal je dříve v Broumově, dříve v mateřinci břevnovském, kde vyučovali profesoři vybraní z řad jeho starších klášterních spolubratří, z nichž jmenovitě uveden budiž aspoň Matouš Stehlík, potomní prelát v Rajhradě. Ve 27 letech věku svého byl Piter ordinován na kněze pražským sufragánem hrabětem Sporckem, primici slavil 1. listopadu 1735 v Břevnově.

Roku 1736 povolán byl na krátko do Broumova, aby vyučoval v humanitních třídách na gymnasiu, ještě téhož léta po skončených školních zkouškách poslán byl do Police jako kazatel, prefekt a duchovní rádce „Bratrstva bolestné Matky pod křížem stojící“. O Vánocích následujícího roku povolán byl zpět do Broumova a tam na domácím ústavu filosofickém sekundární profesurou pro rok 1737 pověřen.

Nový opat Benno Löbl ustanovil Pitera znovu kazatelem v Polici, nad to jmenoval ho regentem choru a praesesem tamějšího

Mariánského bratrstva. V těchto hodnostech pobyl Piter v klášteře polickém až do roku 1745 *), kdy na jaře ustanoven byl subpriorem a kazatelem v Břevnově. Opat Benno vyvolil si ho za svého sekretáře a dal mu do správy klášterní archiv a biblioteku. Odtud pořádal spolu s jinými ještě učiteli pro řádové kleriky theologické kursy, jednou v Břevnově, podruhé zase v Polici, které okázale končivaly veřejnými disputacemi.

Množstvím funkcí, které opat na něho vložil a které on při své povaze chtěl svědomitě zastávat, byl tolik zaneprázdněn, že měl důvody k steskům na přetížení.

Za interregna nastalého po smrti opata Löbla († 2. prosince 1751) vedl kancelář sám a ve funkci sekretáře řídil volbu nového představeného, jímž se 8. února 1752 stal Bedřich Grundmann. Ten od některých officií Pitera osvobodil, v ostatních pak ho potvrdil. Z nich zvláště sekretářství nabylo teď povahy funkce velmi důležité a významné.

V té době preláti klášterů počali v jurisdikčních věcech ukazovati na své skutečné nebo jen domnělé immunity. Bedřich, opat břevnovský, byl jedním z prvních, který počal spor o exempci z jurisdikční svrchovanosti pražského ordinária, což mělo za následek, že tak činili také představení klášterů na Břevnově závislých. Spor se protáhl na dlouhá léta a obě strany s houževnatou neústupností sháněly k tomu účelu historický a právní materiál. Z toho důvodu zpřístupněny Piterovi, jenž jako sekretář opata visitátora spravoval zároveň archiv česko-moravské benediktinské kongregace, klášterní registratury a depositáře, v nichž obeznámil se s listinným a rukopisným materiálem, jenž ukojoval jeho vrozený zájem o historii a jehož mohl použít i jinak, než právě k pracím, konaným více z příkazu.

Aby hájil zájmů řádu benediktinského, poslal ho opat Grundmann po dvakráte do Vídně k císařskému dvoru a papežské nunciatuře. Potřetí, kdy jako kapitulou plnou mocí obdařený „agens causarum“ v zastoupení klášterních domů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v záležitostech řádových meškal u diplomatického zastoupení svaté Stolice, pobyt jeho ve Vídni protáhl se téměř na čtyři léta.

*) Z doby jeho působení v Polici vyzdvihl jeho osobnost, ovšem zidealizovanou, Alois Jirásek v „Sousedech“ a podle nich v dramatu „Emigrant“.

Rok 1756 znamená v Piterově životě velikou událost. Vynucenou resignací preláta Emiliána Matějského uprázdnilo se probošství rajhradské. Osiřelý konvent ze tří kandidátů, opatem visitátorem navržených, zvolil 25. května 1756 svým představeným P. Bonaventuru Pitera. Dosáhnuv 10. července téhož roku zeměpanského potvrzení, byl právě za měsíc po tom, o svátku svatého Vavřince, v děkanském kostele ve Vyškově knížetem-biskupem olomouckým, kardinálem Troyerem, benedikován, na to pak dne 15. listopadu jako příslušník stavu prelátského na moravský sněm zemský uveden. Císařovně Marii Terezií představen byl již 5. června, ještě před vládním potvrzením.

Probošťování Piterovo nebylo pro Rajhrad šťastným. Naprostá neobeznalost ve věcech temporálních, nepromyšlené podniky v hospodářství, nákladné stavby, zařizování klášterní budovy, zdaleka ještě nedokončené, právní zastupování ve sporech o držebnosti a pod., nebylo úměrným výnosu oekonomie, beztoho po předchůdcích ve stavu velmi zuboženém přejaté, již mimo to válečné kontribuce sedmileté vojny, do kteréžto nepříznivé doby vláda Piterova nešťastně padla, nebezpečně ohrožovaly. Probošt pro praktické řešení otázek, jak je denní život přinášel, neměl smyslu.

Pitera samého praelatura velmi tížila. Přes zbožné sklony k duchovnímu životu, které už v mládí byly mu vštěpovány a které za studií v klášteře a hlavně pak přijelím řehole ztvrdly v askesi, která se mu stala nutností a prvním povoláním, měl v sobě ještě jiné zájmy, daleko se odchylojící od těch, kterým věnovati se život mu přikázal. Administrační starosti o dům a panství, spojené s duchovní hodností, již zastával, účast na veřejných záležitostech, jimž jako zemský prelát, na sněmu zasedající, nemohl se vyhnouti, — to vše, zabírající mnoho času a vyčerpávající jeho tělesné síly, častou churavostí podlomené, oddalovalo ho od snah, které jediné srdci jeho a duši byly vlastní: studium historické. Piter sám pocítoval tíži prelátské infule a často v dopisech přátelům a známým si stěžoval, že by mu mnohem volněji bylo, kdyby se proboštem nikdy nebyl stal.

Velmi sympatickým činí Pitera jeho uvědomělá Isáka k vlasti, uprostřed století XVIII. tak neobvyklým způsobem chápaná a projevoaná. Vedle záliby v rodné řeči — skládá v ní verše, do latinských dopisů přátelům vsouvá věty a celé odstavce české, překládá řeholi benediktinskou, pokouší se o rýmované převedení latinských hymnů z církevních hodinek k oslavě zakladatele řádu a

podobné — upatňuje češtinu také v duchovní správě, z ohledu *curae animarum* zdůrazňuje požadavek, aby kandidáti, ucházející se o přijetí do řádu, uměli česky, projevuje radost, podařilo-li se české řeči nebo českému člověku dosáhnouti nějakého úspěchu. Na některých dopisech, posílaných mladšímu řeholnímu spolubratru, Pateru Amandu Blahovi, potomnímu děkanu karlštejnskému, podepisuje se Piter jako „spolu Čech“.

Plicní nemoc, od mládí hlodající na zdraví Piterově, již ani v mužném věku nepodařilo se úplně zdolatí, jakož i úžasná pracovní výkonnost a snad také i starosti, které za okolností nanejvýš nepříznivých s církevní hodností na něho dolehly, byly příčinou předčasně jeho smrti. Dne 15. května 1764 shromáždili se naposledy u jeho lože klášterní bratři. Probošt Bonaventura přijav svátosti umírajících mluvil k přítomným ještě asi čtvrt hodiny, načež vydechl svou duši. Bylo 9 hodin, když na klášterní věži rozhoupal se veliký zvon na znamení jeho skonu. Zemřel na souchoťiny v 56. roce věku svého a dne 17. května za okázalých pohřebních obřadů, jichž se účastnili všichni moravští preláti, jakož i v hojném počtu zemští stavové a které vykonal s velikou assistencí duchovenstva řeholního i světského generální opat a visitátor česko-moravské benediktinské kongregace, opat břevnovský a broumovský Bedřich Grundmann, byl pochován do krypty pod presbytářem klášterního kostela na Rajhradě. Olomoucký jezuita Jan Křt. Grimm, profesor rhetoriky, složil na něho a vytisknouti dal epitáf, rajhradští Benediktini pořídili k rakvi svého představeného olověnou tabulku s nápisem: „*Hic iacet Reverendissimus Dominus Bonaventura Piter, huius coenobii praepositus infulatus, marchionatus Moraviae praelatus, mortuus die 15. Maii 1764. Requiescat in pace. Amen*“.

(Pokračování.)

Rajhrad.

P. Václav J. Pokorný.

Pění žalmů v křesťanském starověku.

Liturgický zpěv prvotní církve Kristovy nesmíme si představovati tak přesně vykryštalizovaný, tak vysloveně křesťanský, jako byla hned od prvopočátku nauka jejího Božského Zakladatele. Jest sice zřejmo, že nelze pro tuto nejstarší dobu až do vydání ediktu Milánského (roku 313) očekávati takových bohatých liturgických forem, jaké vytvořily doby pozdější, kdy do služeb osvobozené Nevěsty

Kristovy dalo každé odvětví tehdejší umělecké tvorby vše, co mělo nejvzácnějšího a nejkrásnějšího, ale ani v oné jednoduchosti není naprosté originality. Tuto lze přiznati nanejvýše zbožným, ve svatém zápalu improvizovaným písním, o nichž mluví svatý Pavel ve svém I. listu ke Korintským jako o zvláštním charismatu a snad též Tertullian (narozen asi roku 160), dle jehož Apologie (hlava 39) mohl při křesťanských hodech lásky, zvaných agape, každý, jakmile byla rozsvícena světla a vykonán obřad mytí rukou, předstoupiti a Boha slovy Písma svatého nebo vlastními, jak mu je právě svaté nadšení vnukalo, chváliti, a dále některým hymnům, složeným v duchu ryze křesťanském. Naproti tomu však právě nejstarší součást církevního zpěvu, pěnění žalmů a kantik*), byla ve svém umělečtějším rouše přímým odkazem umírající synagogy mladému křesťanství. Žalmy a kantika byly již u Židů ve veliké vážnosti, ale význam, jehož nabyly v bohoslužbě křesťanské, převyšoval jejich synagogální cenu nepoměrně: zde se staly přímo základním kamenem liturgické modlitby a církevního zpěvu, a s tím souvisí, že i jejich hudební forma v mladé, rozkvétající církvi Kristově dospěla mnohostranným vývojem k zajímavým zjevům.

Tážeme-li se, jaký byl nejstarší způsob církevního žalmového zpěvu, musíme především činiti rozdíl mezi křesťanskými obcemi, vzniklými obrácením Židů, a těmi, které byly utvořeny pokřtěním pohanů. Pohané žalmů neznali; proto můžeme předpokládati, že po svém vstupu do církve se spokojili nejjednodušší formou jejího zpěvu, která jest obvykle zvaná *cantus tractus*: jediný zpěvák, solista, zpíval celý žalm od počátku až do konce sám a věřící toliko naslouchali. Název „*cantus tractus*“ nesouvisí ani tak se slavnostně vážným, pomalým přednesem (*trahere* = táhnouti), jako spíše s tou okolností, že byl zpíván souvisle, bez jakéhokoli přerušování nebo opakování se strany lidu (*tractim* = bez přerušeni). S tímto primitivním druhem žalmového zpěvu se setkáváme dle svědectví Cassianova (zemřel asi roku 435) hlavně u egyptských mnichů, ale není důvodu, proč bychom jej nemohli přisouditi v době nejstarší i jiným křesťanským obcím, které nevznikly na půdě synagogální.

Zcela jinak se vytvořily životní i umělecké podmínky žalmového zpěvu u Židokřesťanů. Zde byla dostatečná, namnoze až vynikající znalost žalmů, a co zejména rozhodovalo — bohatá hudební tradice

*) Kantika jsou písně, obsažené dílem ve Starém, dílem v Novém Zákoně; nejznámějším jest kantikum Panny Marie, Magnificat.

staré synagogy. Odkud však začal vlastní, výhradně křesťanský vývoj jejich liturgického zpěvu, a jakým se bral směrem, nemůžeme s jistotou tvrdit, právě jako není nám dosud možno, abychom stanovili jeho nejstarší formu. Jest to ostatně otázka sama sebou velmi zajímavá: na jedné straně musíme uznati, že liturgicky primitivní život prvních křesťanů nepřál bohatým hudebním formám, které se teprve časem, ruku v ruce s jinými liturgickými odvětvími vyvíjely — tedy směr vzestupný, od jednoduchosti k bohatosti — a na druhé straně nesmíme zase přehlédnouti, že Židokřesťané čerpali právě v tomto ohledu výhradně z praxe synagogální, která v době založení křesťanství stála relativně nejvýše a čím dále, tím více klesala — směrem sestupným. Pravdě nejpodobnější jest mínění Pleithnerovo, jenž za nejjednodušší druh jejich žalmového zpěvu pokládá tak zvaný *cantus directus* nebo *directaneus* (přímý, prostý). Spočíval v tom, že všichni přítomní věřící — a později, když zpěv strhli na sebe pouze vybranější zpěváci, celý jejich sbor či chorus — zpívali žalm společně a jednohlasně. Byli-li tento druh zpěvu nejjednodušším, nemusil býti nutně nejstarším; na západě děje se o něm zmínka poprvé až v první polovici 6. století, a zvláštní náhodou jest to řehole svatého Otce Benedikta, která stanoví ve 12. kapitole: „V nedělním matutinu má býti recitován“) na prvním místě žalm 66. bez antífony „in directum“. Později mluví o něm též breviář ambrosiánský. Dle mínění mnohých liturgiků byla jeho hudební forma tak jednoduchá, že se vlastně jednalo o pouhé přednášení žalmů, nikoli o jejich modulovaný zpěv.

Daleko výše než *cantus tractus* a *cantus directus* stál v uměleckém ohledu třetí druh žalmového zpěvu, zvaný *cantus responsorius*. Tento zpěv tvořil židovsko-křesťanské analogon onoho zpěvu v obcích pohansko-křesťanských, jež jsme poznali jako *cantus tractus*, ovšem analogon mnohem bohatější formy, která nad to byla schopna dalekosáhlého vývoje. Též i zde přednášel vybraný zpěvák, solista, celý žalm od počátku až do konce, ale věřící neomezili se na pouhé poslouchání, nýbrž na jednotlivé jeho verše odpovídali tu prostou, tam umělečtější hudební formou; od těchto odpovědí (*responsio*) nazýval se tento druh pěni žalmů *cantus responsorius*. Vidíme jej dosud na žalmu 135 (hebr. 136): slova „neboť jest na věky milosrdenství jeho“, která se neustále opakují, tvořila takovou odpověď lidu na první díly žalmových veršů, přednášené solistou,

*) Latinský originál má výraz „dicatur“ (dicere = říkati).

jenž byl obyčejně nazýván Cantor, Praecentor, Pronuntiator psalmi nebo Psalmista a požíval jak ve východní, tak i v západní církvi některých liturgických předností.

Synagogální původ zpěvu responsoriálního dosvědčuje židovský spisovatel Philo (narodil se asi roku 20. před Kristem) a církevní dějepisec Eusebius (zemřel roku 340) zajímavým způsobem. Philo se totiž zmiňuje o židovské sektě Therapeutů a uvádí, že u nich jest tento druh pěni žalmů velmi oblíben. Therapeuté vybudovali však celý svůj liturgický život na židovském podkladu, a není důvodu, proč by se byli právě v liturgickém zpěvu od svého zdroje odchýlili, a tvrdí-li Eusebius výslovně, že Philonovo líčení therapeutického zpěvu se dokonale shoduje s jeho soudobou křesťanskou praxí, dokazuje tím s největší pravděpodobností, že cantus responsorius byl mladou církví přejat z bohatého pokladu liturgie starozákonní.

Záhy se vytvořily tři druhy tohoto responsoriálního zpěvu. Nejjednodušší jeho způsob, který v nejstarších dobách asi převládal, byl ten, že lid opakoval vždy slova kantorem mu předzpěvovaná, na př. jeden verš žalmu po druhém. Podobně děje se dosud v církevní liturgii při litaních na Bílou sobotu. Druhý, o něco pozdější a rozšířenější způsob — Probst klade jeho začátky na západě do konce 2. století — záležel v opakování jednoho a téhož refrainu, jimž lid odpovídal na jednotlivé verše žalmů, zpívané toliko solistou nebo dvěma kantory, jak se to děje i v naší době při matutinu u žalmu 94.: „Pojďte, chvalme s radostí Pána“. Za refrain se bral některý žalmový verš, zpravidla první — byl-li verš dlouhým, jen jeho poslední slova —, nebo některá kratší věta, výrazně podávající vznešenou bohovědnou myšlenku*), ba dokonce i jen jediné slovo, zejména z židovského kultu převzaté Amen a Alleluja. Zajímavý doklad takového responsoriálního zpěvu nám podává Apologie svatého Athanáše (zemřel roku 373); kde veliký tento biskup líčí, jak byl v chrámu rozeštváným ozbrojeným davem přepaden. „Já však“, praví biskup, „nepokládal jsem za správné, abych v takovém zmatku věřící opustil; spíše chtěl jsem vydati sebe sama nejprve v nebezpečí. Zůstal jsem seděti na biskupském křesle a poručil jáhnovi, aby přednášel žalm, a lidu, aby odpovídal: „Neboť trvá na věky milosrdenství jeho““.

*) I tak zvaná malá doxologie „Sláva Otci“ atd. nebyla ničím jiným než responsoriálním veršem.

Vedle těchto dvou druhů responsoriálního zpěvu byl rozšířen ještě druh třetí, jež Pleithner ve své knize „Älteste Geschichte des Breviergebetes“ nazývá epifonickým na rozdíl od obou uvedených druhů hypofonických*). Dle jeho názoru byl v pohansko-křesťanských obcích zaveden dříve než u žido-křesťanů a spočíval v tom, že kantor předčítal nebo zpíval celý žalm bez přerušení a věřící teprve na jeho konci responsoriálním veršem nebo pouhým slovem odpovídali.

Cantus responsorius v nejstarší církevní liturgii měl své místo obyčejně po svatém čtení, a to nejen z toho důvodu, že věřící, slovy Písma svatého rozniceni, mohli své zbožné city projevit zpěvem, ale také pro stránku čistě praktickou. Společné pěnění responsorií přivedlo do liturgie vítanou změnu, předcházelo únavě a udržovalo shromážděný lid v pozornosti. Konstituce apoštolské (z polovice 4. století) nařizují v tomto smyslu výslovně, aby vždy po dvou čteních někdo jiný než předčítatel pěl žalmy a lid svým zpěvem aby se vmisil vždy do posledních slov jednotlivých veršů. I v tomto na pohled nezávažném ustanovení vidíme již projev onoho ducha, který i v těch nejvznešenějších, mistrovských dílech pozdější liturgie církevní se plně uplatňuje — ducha jemné, ohleduplné diskretnosti.

Nepoměrně důležitějším než cantus responsorius stal se však v římské liturgii jiný, prastarý způsob pěnění žalmů, zvaný zpěvem antifonním: dva chory, stojící proti sobě, zpívaly střídavě jeden verš žalmu po druhém. I v něm nalézáme dávnou instituci synagogální: již David rozdělil chrámové zpěváky ve dva sbory, které přednášely žalmy bezpochyby tímto způsobem. Kdy zdomácněl tento cantus antiphonus v naší svaté církvi, nevíme dosud určitě, ale jedno jest jisto: poprvé v křesťanské bohoslužbě se s ním setkáváme v Syrii. Tam již v první polovici 4. století kvetla sdružení zbožných mužů a žen — Monozontes a Parthenae — kteří se odloučili od světa, aby společně mohli Bohu lépe sloužiti. Vliv těchto nejstarších řeholníků a řeholnic na pozdější vývoj liturgického života byl velmi značný; tak na př. zavedení každodenních vigilií či nočních bohoslužeb (dříve se slavily pouze na neděle, svátky mučenníků a dny, v nichž se konaly ve velikých křesťanských obcích prosebné průvody, dies stationum) má u nich svůj původ. A právě v těchto vigiliích ukázala se potřeba sborového, střídavého pěnění žalmů nejlépe,

*) Částice „hypo“ vyjadřuje doprovázení, tedy současnost, „epi“ naproti tomu zakončení.

a odtud též se tento zpěv rozšířil na ostatní obce, takže kolem roku 375 byl znám po celém křesťanském Orientu. Svědčí o tom list svatého Basilia (zemřel roku 379) klerikům neocesarejským, v němž se týž brání proti výtce, že zavádí antifonním zpěvem nebyvalou a zbytečnou novotu, poukazem na jeho všeobecný obyčej. Vyličiv totiž oba druhy žalmového zpěvu — antifonní i responso-riální — praví výslovně: „Jestliže se mne zřikáte z tohoto důvodu, musíte se odtrhnouti i od Egyptanů, Thebeů, obyvatelů Libye, Palestiny, Arabie, Foenikie, Syrie a krajiny kolem Eufratu — jedním slovem ode všech, u nichž vigilie, modlitby a společné pěnění žalmů jsou ve vážnosti“. Na západě dospěl cantus antiphonus k rozkvětu o něco později zásluhou svatého Ambrože, a to tak rychle, že již vrstevník a životopisec tohoto velikého biskupa, Paulinus, mluví o jeho zavedení téměř ve všech církevních obcích západoevropských.

O původu slova „antifonní“ — cantus antiphonus — nedospěli dosud liturgikové a choralisté ke konečnému shodnému úsudku. Do nedávné doby mělo se všeobecně za to, že „cantus antiphonus“ odvozuje své jméno od pojmu „střídavě“, „s druhé strany“ zpívati. Tak soudili především liturgikové, věrní svým středověkým tradicím, a v důsledku toho měli a mají dosud obvyklý překlad slov „cantus antiphonus“ „sborový, střídavý zpěv“ za původní. V novější době však poukazují badatelé chorální na to, že „antifona“ jest běžným výrazem řecké hudební theorie, dle níž „zpívati v antifonách“ znamená „zpívati v oktávách“. Opírají se o dějinnou skutečnost, že v prvních stoletích křesťanských byla řecká hudba hudbou světovou, právě jako světovou byla řecká mluva, a poněvadž ovládala stejně Řecko jako Malou Asii, Afriku i Řím, bylo jistě i hudebníkům v Syrii známo, co „antifona“ znamená. — Zde však přerušíme své únavné doktrinální výklady zajímavějším obrázkem z liturgického života Therapeutů.

Představme si, že kráčíme tichou, hvězdnou nocí k jednomu z jejich klášterů. V temném, hlubokém modru nebes již zdaleka se rýsují přísné obrysy jednotlivých budov, a štíhlé, nehybně do výše čnící pinie se zamlklými cypřišemi dodávají tomuto staroorientálnímu samostanu slavnostně vážný, téměř záhrobní ráz. Přicházíme blíže — tu k nám dolehne zevnitř jasný mužský hlas — to jistě předčítatel přednáší právě v jejich bohoslužbě některé místo ze svatého Písma, jak to bývá v nočních vigiliích u nich zvykem. Slovům nelze rozumět; na jejich vážném, pomalém přednesu jest však patrné, s jakou důstojností a úctou koná předčítatel svoji povinnost. Netrvá dlouho,

a již vstupujeme do skrovně ozářené chodby. Po několika krocích — stanuli jsme právě před vchodem do bohoslužebné síně, zastřeným těžkou, jednoduchou oponou bez ozdob — slyšíme pojednou zcela zřetelně: „Smiluj se zase nad námi a sejmi s nás nepravosti naše!“ Závěrečná slova proroka Micheáše! Dalších slov si neuvědomujeme; poněvadž obraz, jaký se nám po odhrnutí opony ukáže, poutá celou naši pozornost: v prostorné, světleem několika olejových lamp jen spoře ozářené síni sedí na hrubě upletených rohožích po východním způsobu asi dvacet mužů a s druhé strany o něco méně žen. — A nyní udělme slovo Philonovi:

„Tu povstávají všichni s obou stran a tvoří dva sbory, mužský a ženský. Každý sbor zvolí svého vůdce a solistu, jenž je stejně ode všech vážen jako vyniká v hudbě. Po té pějí Bohu hymny, složené v různých metrech (způsobech starého časoměrného básnictví) a nápěvech; tu všichni najednou, tu opět vhodně si navzájem odpovídajíce. Umlkají — a zase tvoří jeden jediný sbor, jako Židé, když procházeli Rudým mořem. Tuto událost připomíná tento sbor zbožných mužů a žen. při čemž hluboký ton mužských a vyšší ženských hlasů, když pějí společně, se pojí v milou a vskutku zajímavou symfonii (souzpěv).“

Zpívají-li však společně hlasy, které jsou od sebe vzdáleny o osm tonů — na př. mužové a ženy nebo mužové a hoši — jednu a touž melodii, zpívají v oktávách, tedy dle řecké hudební mluvy v „antifonách“; a prohlásil-li Eusebius, že líčení Philonovo úplně odpovídá církevním způsobům jeho doby, můžeme míti za to, že hudební život křesťanského starověku liturgický zpěv v oktávách znal. Nepřikládáme-li Eusebiovi víry ohledně sboru žen, jsme nuceni tak učiniti ohledně hochů: jest totiž jisto, že velmi záhy byli cvičeni v pěni žalmů i hoši, jejichž hlasy stály ku hlasům mužským v témže poměru oktáv — dle řecké terminologie v poměru antifonním. Nemůžeme ovšem upříti, že tento náhled svojí smělostí, pro ideové konstrukce u hudebních duší tak příznačnou, vyžaduje od nás více dobré vůle než mínění chladně uvažujících liturgiků. Ponecháváme milým čtenářům na vůli, aby se rozhodli pro ten neb onen výklad — a to tím spíše, poněvadž se jedná o věc docela nevinnou, o původní význam antifonie.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Svčcení „hromnic“.

V den 2. února svčeti se v katolických kostelích slavnostním způsobem svíce. Toto svčcení jest jedním ze tří velikých svčcení, která Církev svatá v liturgickém roce koná: svčcení svící, popelce a ratolesť. Svčcení svící jest s 2. únorem tak nerozlučně spojeno, že se koná v ten den s průvodem i tehdy, když slavnost Očišřování blahoslavené Panny Marie z liturgických důvodů (na př. když na den 2. února připadá neděle Devítník nebo první, druhá neděle po Devítniku) musí býti přeložena na příští den. Roucho jak při svčcení popele a ratolesť, tak i při svčcení svící jest fialové, i když mše svatá ze svátku Očišřování jest slavena v bílém liturgickém rouše. Při průvodu, který po svčcení následuje, nesou se rozžaté svíce jakožto symbol Krista.

Vznik tohoto svčcení svící a s ním spojeného průvodu nelze přesně určit. Obyčejně se tvrdívalo, že slavnost Očišřování zavedl v Římě papež Gelasius I. (492—496), aby odstranil zbytky pohanských nočních průvodů s pochodněmi o slavnosti Lupercalií, při nichž se páchalo mnoho rozpustilostí a neplech. On chtěl této slavnosti vtisknouti křesřanský ráz, aby odvrátil Římány od pověřčivých zvyků. Církev to ostatně často dělala, že se zmocnila nějakého pohanského zvyku, zbavila jej všeho pověřčivého a pohanského a přelila jej v nové, křesřanské formy, takže nesnadno lze někdy odkrýti základní prvky. — Jisto jest jenom, že Gelasius odstranil poslední zbytky Lupercalií, což však se nemusilo státi touto cestou, ačkoliv by nás k tomuto tvrzení mohla sváděti okolnost, že Lupercalie se slavily také právě v únoru.

Zdá se, že slavnost Očišřování vznikla v Jerusalemě a odtud pak se rozšířila po celé Církv. Španělská abatyše Eucherie (mylně zvaná Silvie), která se kolem roku 390 vydala na pouť do Svaté země, mluví o tom, že v Jerusalemě se slaví tento svátek (ne však pod nynějším titulem). O nějakém průvodu se světly však nemluví. Ostatně byly i u pohanů i v křesřanském starověku průvody se světly i bez nich častými.

Od sedmého století počínají liturgisté vykládati mystický význam dnešního svčcení a průvodu v tom smyslu, jak si jej vykládáme i my.

Rozžatá svíce představuje nám krásným způsobem Ježíše Krista. Její bělostný a z vonných květů panenskými včelkami připravený vosk ukazuje na jeho nevinné, z panenské Matky utvořené tělo. Její

knot, jenž ji celou prostupuje, značí jeho skrytou lidskou duši, zažehnuté světlo pak značí jeho Božství, které jest odvěkým Světlem a které se s člověčenstvím spojilo.

Průvod s hořícími svícemi připomíná nám příchod Neposkvrněné Panny s Ježíškem, tímto „Světlem ze Světla“, do chrámu. V naší vlasti se užívá svíci, k tomuto průvodu svěcených, také při hromobití, kdy se rozžijí; věřící konají při nich modlitby za odvrácení bouře a škod jí způsobených. Odtud se nazývají „hromnice“, kteréžto jméno se přeneslo i na celou slavnost Očišťování blahoslavené Panny Marie.

Ve chvíli, kdy se křesťan odebírá s tohoto světa, vtiskne se mu ještě do ruky tato svíce, aby její světlo v něm vzbudilo touhu po věčném Světle, do něhož se chystá vkročití.

Svěcení svíci.

Před mší svatou světí kněz svíce pro sebe, jáhna a podjáhna i pro všechny přítomné, kteří si je s sebou přinesli. Církev bere hmotu, která po pádu člověka propadla jako on prokletí, modlitbou ji vyrve z drápů satana a znovu ji zasvěcuje službě Boží.

Nad svícemi modlí se následujících pět překrásných modliteb:

Vers. Pán s vámi!

Resp. I s duchem tvým!

Modleme se:

Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi všechno z ničeho stvořil a z jehož ustanovení prací včel tato šňáva dokonalosti vosku nabyla a jenž jsi dnešního dne prosbu spravedlivého Simeona splnil, pokorně tě prosíme, abys k užítku lidí a ke zdraví těla i duše, ať již na zemi nebo na vodách, pro vzývání nejsvětějšího jména svého a na přímlovu blahoslavené Marie vždy Panny, jejížto slavnost dnes zbožně slavíme, a na prosby všech Svatých svých tyto svíce požehnati † a posvětití † ráčil; a abys vyslyšel z nebe svatého svého a sídla velebnosti své hlas tohoto lidu svého, který si žádá v rukou je uctivě nésti a tebe chváliti, a milostiv byl všem volajícím k tobě, kteréž jsi vykoupil drahocennou krví Syna svého. Jenž s tebou živ jest a kraluje v jednotě Duchu Svatého Bůh, po všecky věky věkův.

Resp. Amen.

Modleme se:

Všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi dnešního dne jedno-rozeného svého v chrámu svatém svém představil, aby mohl býti svatým Simeonem vzat na lokty, prosíme snažně tvou milostivost, abys tyto svíce, kteréž my — služebníci tvoji — k oslavení jména tvého přimouli a světlem rozžaté nositi si žádáme, požehnali † a posvětili † a světlem nebeského požehnání zanítiti ráčil, bychom, obětující je tobě, Pánu Bohu svému, hodni a svatým ohněm přesladké tvé lásky zaníceni, do svatého chrámu slávy tvé zasloužili uvedeni býti. Skrže téhož Pána . . .

Resp. Amen.

Modleme se:

Pane ležíš Kriste, světlo pravé, jež osvěcuješ každého člověka, který přichází na tento svět, vylej požehnání † své na tyto voskovice a posvěť † je světlem milosti své, a popřej milostivě, aby jako tato světla viditelným ohněm zažehnutá noční tmy zaplašují, tak i srdce naše osvícena neviditelným ohněm, to jest jasem Ducha Svatého, zbavena byla veškeré slepoty nepravosti, bychom očištěným zrakem duchovním poznávali mohli, co se tobě líbí a naši spásu jest prospěšné, a tak po chmurných nebezpečích tohoto života k nehasnoucímu světlu dospěti mohli. Skrže tebe, Kriste ležíš, Spasiteli světa, jenž v dokonalé Trojici živ jsi a kraluješ Bůh, po všechny věky věkův.

Resp. Amen.

Modleme se:

Všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi skrže služebníka svého Mojžiše nařídil, aby pro lampy, které měly stále před obličejem tvým hořeti, nejčistší olej byl připravován, vylej dobrotivě milost svého požehnání † na tyto voskovice, aby tak skýtaly světla zevnějšího, by tvou šlédrostí také vnitřně nikdy našim myslím nechybělo světla Ducha tvého. Skrže Pána . . . v jednotě téhož Ducha Svatého Bůh, po všechny věky věkův.

Resp. Amen.

Modleme se:

Pane Ježíši Kriste, jenž jsi dnešního dne v podstatě našeho těla mezi lidmi se zjevil a rodiči byl v chrámu představen, a jež ctihodný stařec Simeon, ozářen světlem Ducha tvého, poznal, vzal v náruč a blahorečil, uděl milostivě, abychom milostí téhož Ducha Svatého osvěceni a poučení tebe opravdově poznávali a věrně milovali. Jenž s Bohem Otcem v jednotě téhož Ducha Svatého živ jsi a kraluješ Bůh, po všechny věky věkův.

Resp. Amen.

Když byl kněz skončil tyto tklivě básnické modlitby, pokropí svíce svěcenou vodou a okuřuje je dýmem kadidla. Potom je rozdává. Při tom pčje chor slova starce Simeona, jenž vzal panenské Matce z náruče svaté Dítka a prohlásil je za světlo národů.

Chvalozpěv Simeonův:

Antifona. Luk. 2, 32:

Světlo k osvěcení pohanů a slávě lidu tvého israelského.

Zpěv (tamtéž 29—31): Nyní propouštíš služebníka svého, Pane, podle slova svého v pokoji.

Po každém verši opakuje se hořejší Antifona.

Neboť uzřely oči mé spasení tvé.

Které jsi připravil před očima všech národů.

Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému.

Jako bylo na počátku, i nyní i vždycky a na věky věkův. Amen.

Pak se ještě přidá:

Antifona. Ž. 43, 26:

Povstaň, Pane, pomoz nám a vysvobod' nás pro jméno své.

Zpěv (tamtéž 2): Bože, na vlastní uši jsme to slychali, otcové naši nám to vyprávěli.

Vers. Sláva Otci . . .

Opakuje se:

Povstaň, Pane, . . .

Rozdělení svící se ukončí modlitbou:

Vyslyš, prosíme, Pane, lid svůj, a co nám dávaš každoročně zevně pobožně uctívati, toho nám popřej vnitřně světlem milosti své dosáhnouti. Skrze Krista, Pána našeho.

Resp. Amen.

Průvod.

Jako starý Simeon a vdova Anna, jde nyní Církev svatá průvodem vsříc svému Vykupiteli. Právě na toto setkání si řecká Církev o dnešní slavnosti hlavně vzpomíná, neboť ji nazývá „Hypapante — Setkání“.

Církev svatá dnešním průvodem chce napodobiti onen průvod, jenž se v památný den udál v chrámu jerusalemském, kdy za Ježíškem, neseným v loktech Simeonových, ubírala se nejčistší Panna, její nevinný Snoubenec a prorokyně Anna. Byl to krátký průvod, ale jeho čtyři účastníci byli svatí a bezúhonní. Jděme za nimi, jako panny s rozžalými lampami, které jsme rozžítli na ohni lásky. Když naše kroky budou vedeny vírou a osvětlovány láskou, setkáme se bezpečně se svým Pánem, který nás pozná a uvede do své světelné říše.

láhen podle starého zvyku obrací se k lidu s výzvou:

Vyjděmež v pokoji!

Lid mu na to radosně odpovídá:

Ve jménu Kristově. Amen.

Při průvodu zpívají se následující něžné Antifony:

Antifona:

Vyzdob siň svou, Sione, a přivítej Krále Krista. Pojmi Marii, kteráž jest branou nebeskou; onať nese Krále slávy nového světla. Tu stojí Panna a drží na rukou Syna před jitřenkou zplozeného. Jej béře Simeon na lokty své a oznamuje národům, že to jest Pán života a smrti a Spasitel světa.

Antifona. Luk. 2, 26, 27 a 28—29:

Přislíbení dostal Simeon od Ducha Svatého, že neuzří smrti, dokud by neviděl Pomazaného Páně. Když uváděli Dítko do chrámu, vzal je na lokty své, chvalořečil Bohu a pravil: „Nyní propouštíš služebníka svého, Pane, v pokoji“.

Vers. Když uváděli Ježíška rodičové jeho, aby učinili s ním podle předpisu zákona, vzal jej na lokty své.

Průvod končí v kostele Responsoriem :

Obětovali za něho Hospodinu dvě hrdličky aneb dvě holoubátka, jakož psáno jest v zákoně Hospodinově. Když se naplnili podle zákona Mojžišova dnové očisťování Marie, vzali Ježíše do Jerusalema, aby ho představili Hospodinu. Jakož psáno jest v zákoně Hospodinově. Sláva Otci . . . . Jakož psáno jest v zákoně Hospodinově.

Když se průvod vrátil do kostela, začíná mše svatá.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Z řádu svatého Benedikta.

Požár benediktinského opatství v Americe. Dne 21. října 1926 shořelo až do základů veliké opatství Mount Angel ve státě Oregon v Americe. Bylo založeno r. 1882 Benediktiny z Engelbergu ve Švýcarech. V poslední době se začalo zotavovati z požáru, který už před lety natropil veliké škody. Nynější oheň povstal krátkým elektrickým spojením v autogaráži. V několika hodinách vyhořela úplně nádherná kamenná stavba. Vzdor hrdinné námaze zachraňujících shořel klášter, seminář, gymnasium, kaple, topírna, parní prádelna, sklepy a dům sester. Silný vítr a nedostačející tlak vody znemožnily záchranu. Bohudík nepadl požáru za oběť žádný lidský život.

Požárem bylo zbaveno přes noc 80 kněží, kleriků a bratří přístřeší. Nešťastnou náhodou vrátilo se ten večer přes 200 studentů do kláštera ze svých prázdnin. Veliká škoda povstala shořením klášterní knihovny, která čítala 16.000 vázaných a mnoho tisíc nevázaných knih. Také museum, které bylo podle úsudku odborníků cennější a úplnější nežli museum oregonské státní university, jakož i laboratoře úplně vyhořely. Spojenými silami podařilo se zachrániti posvátné nádoby a roucha kaple. Krásné varhany však musily býti přenechány plamenům. — Boží požehnání pomoz mnichům, aby si mohli opět brzy postavití nový domov!

Nový opat na Sionu v Jerusalemě. O svátku Nanebevzetí Panny Marie v právě uplynulém roce byl povýšen na opatství klášter Zesnutí Panny Marie na Sionu, jež jest osazen beuronskými mnichy. Bylo to dávné přání zakladatelů beuronské kongregace, arciopatů Maura a Placida Woltera. Opatem byl jmenován P. Maurus Kaufmann, který byl do té doby převorem tohoto kláštera a ředitelem latinského semináře v Beit-Džala, v němž jest vychováván palestýnský klerus. Opat Maurus Kaufmann byl mnichem opatství

v Maria-Laach v Porýnsku. Narodil se 21. března 1871 ve Vesfálsku. Jest spolužákem kardinála Schulte-ho z Kolína nad Rýnem. Opatské svěcení mu udělil 31. října latinský patriarcha Msgre Barlassina. Novému opatu přejeme hojně Božích milostí, které jistě na vzácném mariánském místě jsou nemalé.

† **P. Methoděj Vojáček.** (Viz vedlejší obrázek.) Po delší chorobě zemřel 19. listopadu 1926 v Emauzích zasloužilý a zvláště chudinou milovaný kněz, P. Methoděj Vojáček. Narodil se 20. března 1861, sliby složil 26. září 1882, na kněze byl vysvěcen 3. října 1886. Kaplanoval v letech 1907—1924 v Podskalí a získal si svou dobrotou a prostotou veliké obliby u všech, kteří ho znali. Překládal též náboženské spisy. Podrobněji o něm bude jednati zvláštní kronika. — R. i. P.

Nový opat v Broumově. 15. prosince 1926 konaly se v Broumově volby nového opata broumovského a břevnovského. Nástupcem zemřelého opata Rudolfa stal se profesor broumovského gymnasia P. dr. Dominik Karel Prokop. Narodil se 6. srpna 1890 v Ottendorfu, 11. října 1914 vstoupil do benediktinského řádu a 4. června 1915 byl vysvěcen na kněze. Novému opatu přejeme mnoho milostí k těžkému jeho úřadu. — Ad multos annos!

† **P. Benedikt Coekoll.** Sotva jsme přikryli hlinou rov P. Methoděje, musili jsme v jeho sousedství otevřítí nový hrob pro dalšího spolu-bratra: P. Benedikta Coekolla, jehož poslední psaný článek (Kultura duše) přináší dnešní číslo našeho časopisu. Zesnulý narodil se 20. května 1863, složil své sliby 19. března 1889 a na kněze byl vysvěcen 20. prosince 1890. Poslední dva roky byl podpřevorem v Emauzích. Zesnulý byl znám svou učenností a originalitou, jakož i svým bezúhonným kněžským životem. Byl vyhledávaným kazatelem, zpovědníkem a rádcem. Rovněž o něm přinese podrobnější zprávy zvláštní kronika. — R. i. P.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Velikonoční meditace.

*„Tentož jest den, kterýž učinil Hospodin;
radujme se a veselme se v něm!“*

Není krásnějšího dne nad velikonoční neděli! Jest proto tak rozkošný, jelikož následuje po nejhlubším smutku, jaký kdy na zem přikvapil. Ten, jenž jediný byl s to nám otevřítí zatarasenou bránu nebeskou, byl umučen, zemřel a ležel v hrobě. Byl však Bohem, a proto hrob jeho byl slavný a otevřel se na pokyn jeho vůle.

Dnes se to stalo. Žádný den neviděl dosud tak velikého zázraku. Všechny dny učinil Hospodin, na tento se však zvlášť slavně připravil. Nejšťastnější naše hodina bila v tento den. Dnes jsme nabyli jistoty, že i my jednou vstaneme z mrtvých. Dnes se můžeme smáti smrti v tvář: „Kde jest, ó smrti, osten tvůj?“ Lehneme si klidně v hrob, jenž nebude naším věčným příbytkem.

Smrt jest přemožena a náš hlad po věčnosti utišen. Kriste, dej, ať ji můžeme žítí s Tebou!

Slyšte to nebe i země, slyšte to andělé i satane: Tentož jest den, kterýž učinil Hospodin!

Všichni, kdož milujete Boha, kdož jste plakali pod křížem Kristovým a seděli ve smutku u skály jeho hrobu, vy všichni radujte a veselte se v tento den!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Oprava kalendáře.

Od konce minulého století se zabývají mnozí otázkou, jak by se dal nynější kalendář upravit, aby odpovídal více novodobým potřebám. V obchodním světě jest totiž nevýhodno, že rozdělení týdne přebíhá z jednoho roku do druhého a že nespadá pravidelně konec týdne s koncem roku. Dále se vytýká dosavadnímu rozdělení roku nesouměrnost, jevíci se hlavně v krátkém měsíci únoru. Nejvíce však ruší a dělá obtíží pohyblivost Velikonoc a všech svátků s nimi souvisících.

Jak známo, slaví se Velikonoce dle ustanovení sněmu Nicejského z roku 325 vždy první neděli po prvním jarním úplňku. Tu však může býti rozpjatí skoro pěti týdnů, neboť hranice, v nichž se pohybuje první jarní úplněk, a podle toho i datum Velikonoc, jsou 22. březen a 25. duben, či dle středověké prúpovědi: Non ante Benedictum (21. března), non post Marcum (25. dubna).

Úvahy o těchto, zvláště v obchodním životě rušivých nepravidelnostech a návrhy, jak jim odpomoci, vzrostly na bohatou literaturu. Byly zahájeny i ankety a vyžádána dobrozdání četných vlád. Též na straně katolické se zcela vážně o této věci jednalo a uvažovalo, jak by se oprávněné zájmy světa a nezadatelné zásady a staleté tradice církve daly nejlépe spojit.

Před několika týdny uveřejnil Bedřich Vilém kníže zu Ysenburg und Büdingen v časopise „Die Umschau“ (1927, roč. 31., str. 163. a násl.) nový návrh na konečné upravení kalendáře, který se svou jednoduchostí velice zamlouvá a zasluhuje pozornosti i katolických kruhů. Proto jej zde uvádíme.

Veškeré potíže pocházejí odtud, že obyčejný rok má 365 dní. Kdyby měl 364 dny, bylo by vše zjednodušeno. Pak by měl rok přesně 52 týdny a čtvrtletí 13 týdnů, tedy 91 den. Tyto dny čtvrtletí by se daly nejlépe tak rozdělit, že první a poslední měsíc by měly po 30 dnech, prostřední 31 den. První den prvního měsíce v každém čtvrtletí by pak připadal vždy na neděli, první den druhého měsíce na úterý, třetího na pátek. Tedy: 1. leden, 1. duben, 1. červenec a 1. říjen by byly každý rok neděle, 1. únor, 1. květen, 1. srpen a 1. listopad úterky, 1. březen, 1. červen, 1. září a 1. prosinec pátky. Převedení starého rozdělení měsíce do nového by nedělalo mnoho obtíží. Největší změna by postihla první čtvrtletí. Dny 31. ledna a 31. března by musily odpadnouti a s 31. červencem

přidati se ke konci února — měl by pak 31 dní — a 31. říjen by se přenesl na 31. listopad. Celkem se tedy vyžadují pouze čtyři přesuny dní.

Velikonoce by se slavily vždy 8. dubna, a podle toho Nanebestoupení Páně 17. května, Svatodušní svátky 27. května a Božího Těla 7. června.

Tak by se dalo vše uspořádati, kdyby rok měl 364 dny. Bohužel, on však má dnů 365. Ale tu by se mohl rok uměle zkrátiti na 364 dny tím, že by se zavedl každý rok jeden přestupný den, který by nesměl býti ani nedělí ani jedním ze šesti všedních dnů, nýbrž stál by úplně mimo rozdělení týdne. Který den by se k tomu nejlépe hodil? Snad den Narození Páně, Hod Boží vánoční. Kalendář by pak vypadal v posledních dnech prosince takto:

Neděle	24. prosince
Narození Páně	25. „
Pondělí	26. „
Úterý	27. „
Středa	28. „
Čtvrtek	29. „
Pátek	30. „
Sobota	31. „
Neděle	1. ledna

atd.

Dále by se musil umístiti ještě dosavadní přestupný den v přestupném roce. Ani ten by nesměl býti nedělí nebo všedním dnem, sice by nastal zase nepořádek v celém kalendáři. Nejlépe by se hodil za přestupný den 31. červen. Kalendář by pak na konci června zněl takto:

Sobota	30. června
Přestupný den	31. „
Neděle	1. července

atd.

Jelikož se Narození Páně slaví na konci prosince, rušilo by ustanovení přestupného dne na 31. června nejméně rovnováhu roku přestupného.

Zdá se, že není ani s katolického stanoviska proti takovéto úpravě kalendáře čeho namítati. Ustálení Velikonoc na pevné datum neodporuje žádnému dogmatu. Také proti vyřazení Narození Páně a přestupného dne ze svazu týdne není žádných věroučných důvodů,

je-li zajištěno, že žádný pracovní týden nemá více než šest dnů, neboť sedmý den se musí podle ustanovení Božího vždy světit. Ale samozřejmě jest dovoleno, míti dva svátky za sebou. Proto by musil býti den přestupný také svátkem.

Zbývá ještě otázka, kdy by se tato reforma dala nejlépe provést. Mimořádně příznivým by k tomu byl rok 1928. Začíná totiž nedělí a jest zároveň rokem přestupným. Přestupný den by připadl ihned na 31. června. Je-li tato doba k provedení celé úpravy příliš krátká, pak by se musilo čekat až do roku 1933, který zase začíná nedělí; v tomto případě byl by přestupný den o 31. červnu poprvé v roce 1936.

Rozhodující slovo v celé této záležitosti má církev katolická. Dosud oficielně nepromluvila. Učiní-li tak, vyřeší jistě dle své tisícileté zkušenosti věc k dobru zájmů duchovních i hmořných.

Emauzy.

Opat Arnořt Vykoukal.

Legenda o svatém Křištofu.

(Pokračování.)

III.

Daleká cesta vede k nebes bráně,
neschůdná, úzká tam za křiřem Páně!
Vine se do hor bodláčím a hlořím
na Kalvarii za křiřem Bořím.

Málo je těch, kdo touto cestou kráčí,
šlépěje Boří krev a pot hustě smáčí.
Ale kdo dojdou vytouřené mety,
stanou se pány nad hvězdnými světy;
každíčká kapka krve a potu
změní se v drahokam ve bleskotu
a jako hvězda ozdobi mu skráně,
ař na ně vstaví korunu Páně.

Trnitá cesta těžko vede k Bohu,
ku pecku ale snadno svedeř nohu.

Vydal se Aufer za knížetem pekla.
Sotva však noha jeho se smekla
s královských schodů v nedaleká lada,
ďábel sám jeho služby si žádá.

Neboť, kdo ďábla na světě hledá,
tomu sám ďábel v ústrety sedá.

Zjevil se ďábel Auferu v havraním šatě,
zdobeném zlatem, démanty přebohatě.
Zástupy za ním táhly nekonečné,
na čele známku: zatracení věčné.

Šli jedni pyšně v duhy pestrém šatě,
vezli se jiní, od hlavy až k patě
v kmentu a ve šarlatě;
zástupy rabů podrobených klatě
sloužily jim a klopýtaly v blátě.

Jiní si vyjeli s končíři a meči
do země sousední k vražedné seči,
vojenskou slávou pozvedali hlavy,
tak jako bezzrné klásky trávy.

Jiní se pachtili se žoky zlata,
hrbatě sehnuti, sotva jich pata
cestou se smekala, hekali tíhou a strachem,
spocená tvář jim rděla se lakoty nachem.

S křikem a popěvky plzkými polonazí,
muži a ženy, pod věnci cestu si razí,
divoká vášeň v zraku jim záludně hoří,
bakchantský rej tu nesmírný průvod tvoří.

Jiní a jiní jdou poslušně za svým pánem
ve spěchu stužňovaném . . . .

Žasne tu Aufer! Jaký to mocný vládce!
jaké to nesčíslné jest jeho stádce!
Slibuje sloužit Ďáblu knížeti věrně,
odměnu slibuje ďábel bezeměrně.

Vyněsl ďábel Aufera na příkrou horu,
která své témě zvedá nad širým krajem.
Zamává černou paží nad obzorem,
ukáže svět mu čarovným leskem a tajem.

Sta vidí měst a paláce zlatokryté,
luhy a háje, lesy, bystřiny vryté
v širokém kraji v řeky se šíří proudem,
k moři se táhnou.

Jenom tím pekla čmoudem
Auferu všecko páchne a rozhled mu kazí,
hlédne-li v oči ďábla, ihned ho mrazí.

„Všecko, co vidíš, dám tobě, uznáš-li ve mně
jediného pána této země!“
řekl mu Kníže temně.

Sněs ho ďábel dolů s vysoké hory,
vede ho cestou necestou ve své dvory . . . .

Aj, tady kopec a na něm palma stojí,
zaclání cosi čechratou korunou svojí.
Veliký kříž tu, utajen pod plody palmy,
slýchává poustevníka prosby a žalmy.

Nahé tu visí tělo Spasitele,
poseté ranami od hlavy k patě celé.
Pravice svatá v pravo ukazuje,
levice jíti v levo zakazuje.

Kristus, jenž sedí na pravici Boží,
rozdělí jednou pšenici a hloží,

na pravou stranu postaví vyvolené,
na levou vžene všechny zatracené.

Ku nebi zvedá Kristus trnitou hlavu,
odkud byl přišel, opustiv věčnou slávu,
ku zemi míří nohy probodené,
jediným hřebem na kříž připojené;
přesvatá krev z nich jedním proudem stéká
na zemi vykoupenou pro člověka.

Stojí, stojí, přesvaté dřevo stojí,
ďábel se dále jíti kol kříže bojí.

Stanul a váhá. Aufer se velice diví.
„Bojíš se?“ — Ďábel mlčí a heká.
Ďábel se v rozpacích vzteká — —
„Čeho?“ ptá se Aufer, vědět je chtivý.

Ďábel mlčí. — „Čeho?“ — Ďábel se leká,
ukáže na kříž. Pekelná noha se smeká,
na levou stranu táhne se za stínem kříže,
Aufera však již zvědavost táhne blíže.

Před křížem stojí zvednutým na palmy kmeni
obr náš Aufer a tváří v tvář se dívá
Kristovi Bohu v náhlém roznícení.
Otevřel oči Kristus a jemu kývá.

„Toho se bojíš? Ukřižovaného?“
Ďábel se ve stínu krčí a chvěje . . . .
„Jdi, ďáble, sám! já zůstanu! Mám Pána svého,
za ním má noha od této chvíle spěje!“

Zasténal ďábel, země se zachvěla, puká.
Propad' se Černý v pekelná svoje muka.

Sám zůstal Aufer, oddechl, je mu tak volno
u srdce a zas tak bolno,

na Krista hledí, prohlíží jeho muka,
a jenom srdce mocně mu v prsou fuká . . .

„Tobě chci sloužit! Ty buď mým jediným Pánem,
já sluhou tým i dnem i nocí i ránem
ve tvém království dlouho nahledaném!“

IV.

Takto snil Aufer. Mezitím bouře litá
vzrůstala valem, jakoby cháska zpitá
pekelných jezdců v povětrí nad chatou jela,
cloumala trámy, peklem se rozječela.

Najednou ticho. Umlkla šílená bouře.
Z daleka v temnu viděti požárů kouře.
Ticho. Jak by Pán nebes sestoupil dolů,
utichly živly, temno se ztrácí spolu.

Procítnul Aufer. Naslouchá . . . povstal zpola,
zdá se mu, venku že dětský ho hlásek volá:
Aufere! Aufere!

Nemešká, rozrazí vrata,
namoklou travou k pomoci děcku chvátá.

Venku je šero, a křoviny, liany, květy
v obrysech jemných cizí mu kouzlí světy,
průsvitné silhuety.

Namáhá zrak a obchází, oblézá chatu,
naslouchá, volá, obíhá kolem v chvatu.

Marně jen hledá . . . Snad se mu všechno to zdálo?
Vrací se zpět a uléhá. Posečká málo . . .
Usíná Aufer a života sen se mu vrací,
usíná tvrdě znaven jsa denní prací . . .

Vidí se znova pod křížem. Pokleká, prodlí,
 k Ukřižovanému takto se modlí:
 „Neznámý trpiteli, neznámý Bože,
 který máš na kříži krvavé lože,
 marná má síla jest, marná má práce,
 hořkne mi všecko, co chuťnalo sladce,
 zmaten jsem, nevědom, neznám své cesty,
 oklamán mocnými, znechucen městy!
 Marný je život můj, marná má práce,
 pouč mě, přijmi mě ty ve své sládce!“

• (Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

P. Bonaventura Piter, ř. sv. Ben., český dějepyslec (1708—1764).

(Pokračování.)

Zájem o historická studia projevuje se u Pitera velmi záhy a lze jen s povděkem doznati, že příznivé okolnosti, ve kterých se ocitl, napomáhaly k jeho rozvinutí. Nesporný vliv měla tu jistě též stará tradice řádová, Benediktinům tak čestné místo v literárním světě vykazující. Jí stržen byl i Piter, stáv se členem řehole, která tak ráda na své vědecké zásluhy poukazovala. Již jako mladý kněz, rok po vysvěcení, psal 8. října 1736 svému otci do rodných Třebchovic: „ . . . ano i potom dle vůle Boží, po které se řídití a umířiti volím, i jiná díla předsevzati míním, chtě aspoň naše předky kláštera a matky naší Břevnova následovati, kteří v spisování a skládání a přepisování kněh dnili a nocovali, abych tak aspoň nějaký následovník jejich slouti mohl a hoden byl“.

Velikou důležitost pro vývoj Piterův má také ta okolnost, že jeho pobyt v klášteře spadá do doby, kdy řádoví představení sami se zajímají o vědecký i umělecký ruch a ve svých domech studie podporují. V tom opravdu bylo pro Břevnov velké štěstí, že se mu v XVIII. století dostalo tak znamenitých opatů, jako byl Otmar Zincke (1700—1738), pravý mecenáš výtvarných umělců, Benno Löbl (1738—1751), organisátor školství, který do Čech povolal učené Benediktiny Ziegelbauera a Legiponta, Bedřich Grund-

mann (1752—1772), který sám projevil zájem o historii spisováním třídilných „Memorabilií“.

Za takových opatů mohly konventy v Břevnově a v Broumově ze svých nadanějších členů postavit řadu školených profesorů, kteří vedle učitelské činnosti na gymnasiu a filosoficko-theologickém ústavu řádovém vedení byli podle sklonů svých také k pracím literárním. Ještě za živobytí opata Löbla nabádal Oliverius Legipont schopnější řeholníky břevnovské, aby spojenými silami sebrali historické památky svého i ostatních klášterů a vydali je tiskem.

Vývoji Piterovu značně napomohly úřady, jimiž ho představení pověřovali. Správa knihovny a archivu a sekretářství celé řádové provincie — to byly funkce, nad něž žádné jiné nemohly být jeho vrozené zálibě příznivějšími. Piter tu měl možnost zapracovat se na literárních památkách prvního zdroje a jeho úřady přinášely to již s sebou, že jako čelný funkcionář řádový, svým spíše reprezentativním postavením vyřazený z klášterní klausury, měl příležitost navazovat styky s vnějším světem a v jisté míře účastnit se také jeho ruchu. Toho použil Piter hojnou měrou k navazování literárních známostí.

Bohatý archiv břevnovský a registratura s dokumenty k dějinám všech benediktinských klášterů česko-moravských zaujmají ho zcela. Pilně navštěvuje knihovny nedaleké Prahy a probírá se jejich knižními poklady. Opisuje staré listiny, pořizuje si výpisky a v pátrání po dokumentech obrací se i na kláštery jiných řeholí, takže brzy nabývá věhlasu jako „antiquitatum scrutator“. Opat Löbl o těchto zálibách svého sekretáře věděl, a jest to důkazem vzácného porozumění, které pro ně měl, že k nim Pitera ještě povzbuzoval.

Spor o immunity a exempce mezi benediktinskými kláštery a biskupskými konsistořemi, vzplanuvší v XVIII. století v Čechách, měl to dobré do sebe, že Piter, který v zastoupení řádů vedl při, byl nucen ovládnouti a zpracovat všecken historický materiál, vztahující se k starším dějinám klášterů, a učiniti jej podkladem právního jednání. Šlof o stará privilegia a k jich obhájení bylo třeba sáhnouti k dokumentům in originalibus. Odtud nebyvalý ruch v klášteřích a shon po starých památkách, pátrání v archivech a převrácení depositářů za účelem shledávání listin, o něž skutečná nebo jen domnělá práva měla být podepřena.

Delší pobyt ve Vídni, když do sporu zasáhla vláda a papežská nunciatura, měl pro historické vzdělání Piterovo význam dalekosáhlý. Hlavní město říšské jednak svými sbírkami, archivy a knihovnami,

jednak učenou společností, která se v něm shromažďovala, nemohlo zůstati bez vlivu na ducha Piterova, jenž z podobných příležitostí dovedl těžiti i jinak, než jen pro své úřední poslání.

Piterovy styky s vědeckým světem jsou v těsném spojení s jeho zamýšlenými pracemi historickými a již začátek jejich jest důstojně representován jménem muže, jímž byl Magnold Ziegelbauer, zwiefaltenský Benediktin a sekretář olomoucké Societas incognitorum. Poměr obou mužů, nacházejících ve svých snahách tolik styčných bodů, má ráz srdečné přichylnosti a oddanosti, jejich vzájemné listy jsou plny návrhů, sdělení, pokynů, rad a povzbuzení. Ziegelbauer hodnotí Pitera velmi vysoko a navrhuje, aby oni spolu s přibráním ještě Oliveria Legiponta utvořili učené collegium.

V přátelském poměru byl Piter také k děkanu vyšehradskému, Tomáši Vojtěchu Berghauerovi, jenž proslul jako sběratel starých českých památek písemných a zabýval se úmyslem vydati sbírku „Collectiones rerum Bohemicarum“. Tato známost sblížila ho také s kurátem civalským, Kristiánem Kluppem, potomním kanovníkem svato-vítským, známým příznivcem benediktinského řádu, který slynul jako duchovní velmi vzdělaný a v učeném světě měl zvučné jméno.

Neobyčejně srdečné byly styky Piterovy s dvorním archivářem vídeňským, Antonínem Theodorem Taulowem z Rosenthalu. Přátelství to nabylo rázu zvláště důvěrného: Piter, kdykoliv mešká ve Vídni, požívá pohostinství Rosenthalova, který zase své děti posílá na prázdniny do Rajhradu, ano žádá preláta, aby jeho nejstaršímu synovi posloužil kmotrovstvím při biřmování. Za čtyřletého pobytu ve Vídni v záležitostech klášterních immunit a exempcí stává se styk s Rosenthalem Piterovi takřka denní potřebou, prohlízejí spolu staré rukopisy a rozmlouvají o věcech historických. Dvorní bibliotheka, do které mu císařovna Marie Terezie na zvláštní žádost a doporučení Rosenthalovo dovolila přístup, aby tam mohl pátrati po pramenech českých dějin, jakož i vlastní sbírky Rosenthalovy staly se Piterovi dobrou školou v pomocných vědách historických, zvláště pak v diplomatice, v níž Rosenthal byl mu zkušeným rádcem. Radami, pokyny a podněty, jmenovitě však zpřístupněním rukopisů, obstaráváním kopií z vídeňských archivů a bibliothek, poskytováním vlastních výpisků a pod., Rosenthal vydatně podporoval historické podniky Piterovy, kdežto zase on odvděčoval se příznivci svému tím, že mu posílal archiválie z Moravy, jejichž opisy Rosenthal svoje sbírky obohacoval. Známost Piterova s Rosenthalem jest

v souvislosti s remunerací 400 zlatých, kterou Marie Terezie udělila Piterovi v uznání jeho zásluh na poli historického badání, jakož i titul „c. k. historiografa“, o jehož udělení Piterovi Rosenthal u dvora vídeňského dosti dlouho marně se pokoušel.

Roku 1759 seznámil se Piter se slavným Piaristou českým Gelasiem Dobnerem. Obsažné i obsáhlé listy jejich vzájemné korespondence z let 1759—1764 jsou nejlepší ilustrací jejich srdečných vztahů, které tak vystižně dovedl charakterisovati Josef Hanuš v „Českém časopise historickém“, 1909, 290: „Od prvé chvíle, kdy Piter se dověděl, že pražský Piarista věnoval se pracím, jež i jemu byly rozkoší, projevuje v listech upřímnou radost, že našel spolupracovníka, těší se z každého jeho úspěchu, zaspává ho povzbuzující chválou, ochotně radí, nabádá k opatrnosti, přímo kritikuje, sdílí se s ním o své názory, výzkumy, zkušenosti, přátele, knihy i rukopisy, žádaje stejné úsluhy a stejné sdílnosti od přítele. V tom ohledu Piter upomíná na veliké duchy XVIII. století (Dobrovského), neznaje ve svém vědeckém idealismu malicherné žárlivosti na spolupracovníky ani badatelského tajemnůstkářství. Jen o zdar vědy a vlasti jim jde, nikoliv o osoby“. Učený Piarista s obdivem pohlíží k Piterovi, spatřuje v něm Messiáše dějin českých, po němž mnozí a také on dosud marně toužili, a přeje si ho spolu s Rosenthalem za soudce svého vědeckého díla. Piter sám působil na historické vzdělání Dobnerovo velikým vlivem. Chvála, kterou svého mladšího přítele povzbuzuje, jeho nabádání k opatrnosti a přátelské kritiky, jak se projevují v jeho dopisech, pravých to učených pojednáních, opravňují k mínění, že tu Dobner podléhal Piterovi jako žák svému učiteli.

Z osobností, udržujících s Piterem přátelské a literární styky, buďtež uvedeny aspoň význačnější: kustos dvorní knihovny vídeňské Kollar, archivář stavů českých Klauser, vydavatel historických pramenů uherských Schwandtner, antverpský Bollandista Stillingh, bibliotekář vídeňského benediktinského kláštera skotského Perschl, lipští profesoři Maskow a Kappius, vydavatel edice „Collectio synodorum et statutorum almae dioecesis Olomucenae“ Arsenius Fasseau a jiní. Z domácích pracovníků na poli historie a příznivců věd a umění selkáváme se v korespondencích Piterových se jménem biskupa litoměřického Emanuele Arnošta hraběte Waldsteina, žďárského Cisterciáka, potomního opata Otty Steinbacha, sekretáře šlechtické rodiny Vrbnů Leopolda Tadeáše Reichelta, kanovníka kollegiální kapitoly kroměřížské

Rudolfa hraběte Říkovského z Dobřčic, řeholního kanovníka svatého Cyriáka s červeným srdcem a slovníkáře Jana Rhona, vedle mnohých jiných příslušníků řeholí z Čech a Moravy.

Píterův zájem o historii vyznačuje se vzácným nadšením a obdivuhodnou pílí. Od záliby ve starých literárních památkách neodvrátí ho ani starosti ani tělesný neduh: studium, jemuž překážky v cestu staví úřad i doba, jest mu pravou rozkoší. Nezná větší záliby, než pátrati po pramenech a listinách, pořizovali si jejich opisy a regesta, za kterýmžto účelem v cizích domech řádových jakož i v jiných duchovních a světských bibliothekách zjednáva si opisovače a v Rajhradě samotném řádové kleriky a několik mladších schopnějších kněží zaučuje si na spolupracovníky. (Dokonč.)

Rajhrad.

P. Václav J. Pokorný.

Půst.

Slovo „půst“ jest dnešní době buď směšným přežitkem ze středověku (co všecko ten „temný“ středověk nemá na svědomí!) nebo pro křesťansky dosud citící lidi nezdravým požadavkem Církve, jemuž nejvyšší moudrá věda lékařská musí odporovati.

Promysleme si trochu problém postu, jež Církev svatá i dnes nám dosud ukládá jako přísnou povinnost, jejíž neoprávněné přestoupení zanechává na duši těžké poskvrnění.

Co to znamená postiti se?

Postí se ten člověk, který sobě ujímá obvyklé potravy, ať už jest to potrava masitá nebo jiného druhu. Nynější církevní právo rozeznává trojí druh postu: *a)* pouhý půst zdrženlivosti od masa — t. zv. abstinence — jenž se zachovává každý pátek v roce; *b)* pouhý půst újmy, při němž se může jísti maso, ale nasycení dovoleno pouze jednou za den, jako na př. všechny všední dny postní doby, kromě těch, které jsou vyjmenovány v následujícím třetím bodu; *c)* půst zdrženlivosti od masa zároveň s postem újmy, jak to Církev předpisuje pro Popelční středu, všechny pátky a soboty svatopostní doby (o Bílou sobotu trvá půst jen do poledne), pro čtvero Suchých dnů a svatvečery: Svatodušní, svátku Nanebevzetí Panny Marie, Všech svatých a Štědrý den.

Proč si ukládá člověk půst? Odpověď jest krátká: za pokání pro svoje hříchy. To jest vlastní důvod a cena veškerého dobrovolného postu. Svatí Otcové: Jan Zlatoústý, Jeroným a Řehoř Veliký.

nás však upozorňují, že již prvnímu člověku, dokud byl ještě v ráji a bez hříchu, byl uložen půst zdrženlivostí: „Se všelikého stromu rajského jez, ale se stromu uprostřed ráje ať nejíš!“ Plněním této nepatrné zdrženlivosti při veškeré svobodě a blaženosti měl člověk dokazovati Bohu svou lásku a poddanost.

Nedodržením tohoto lehkého abstinentského příkazu uvrhli prarodičové sebe a nás všechny do propasti bídy a útrap. Země plodí králi přírody trní a hloží. Tento trest však právě ukazuje, jak veliké pokání vyžaduje uražený Tvůrce za naše hříchy, a že toto pokání pozůstává v odříkání a v postu.

Půst pozůstává v tom, že se člověk do jisté míry odřiká toho, co udržuje jeho síly tělesné. Až do doby Potopy zdá se, že lidé živil se pouze plody této země, které z ní trpkou a lopotnou prací vydobyli. Dožívali se velikého věku — až několika set roků. Bůh však ve svém velikém milosrdenství počal zkracovati člověku dobu jeho života, aby jej zbavil útrap. Tu se nám zdá, jakoby chtěl však přece nějakým způsobem nahraditi člověku ztrátu přirozených sil, a dovoluje mu, aby se živil masem zvířat. Rovněž další zřídlo náhrady mu ukazuje: učí Noe lisovati víno. U těchto zřidel výpomocných sil musí člověk pokání činící si odříkati.

Postem rozumí se tedy v prvé řadě abstinence od masa, neboť tato Bohem dovolená potrava není tak nevyhnutelně potřebná k zachování našeho života. Zřikání se masité potravy tvoří základní pojem církevního postu i tehdy, když podle časů a podněbí Církev dovoluje všelijaké úlevy. K masu se počítá vlastně všecko, co pochází od zvířat, tedy i vejce, máslo, sádlo a mléko; Církev však tyto vedlejší zvířecí produkty dovoluje za potravu v době postní, ačkoliv v dřívějších stoletích žádala i zde abstinenci. Církev východní zachovává až dosud přísný tento půst.

Abstinence od masa byla tak přísně zachovávána, že se udržovala i v neděle postní, ačkoliv jinak Církev o nedělích se nikdy nepostí.

V prvních stoletích křesťanských patřilo do postu i odříkání se vína. Tak o tom učí svatý Cyril Jerusalemský, svatý Basil, svatý Chrysostom a jiní. Tato přísnost však na západě brzy vymizela, v Orientě se trochu déle zachovávala.

K dokonalému postu náleží také zřikání se obyčejné potravy; to ovšem do určité míry, kterou Církev ustanovila tím, že dovoluje jedno nasycení za den. Také zákaz některých potravin ve Starém Zákoně musí se vykládati asketicky, ne pouze zdravotně (dieteticky).

Tento pojem postu má Církev od svého založení. Jest přirozeno, že podle doby a místa dovolila leckteré změny. Nemůže se od severana, který jest vystaven chladu a drsnosti přírody, žádati stejného odříkání jako od obyvatele jižních krajín, jenž sotva pocítí to, co by severan těžko v postě mohl snést. Proto Církev jako moudrá matka brala vždy ohled na místní a zvykové poměry.

Židům byly posty nařizeny samým Bohem. Křesťanům nebyly sice uloženy žádným přikázáním božím, ale Církev plní přání svého božského Ženicha, nařizuje-li půst všem svým dítkám.

Jednou přistoupili k Ježíši učeníci Janovi, řkouce: „Proč my a fariseové postíme se často, učeníci tvoji pak se nepostí?“ I řekl jim Ježíš: „Zdaliž mohou truchlíti přátelé ženichovi, dokud jest s nimi ženich? Přijdou však dnové, kdy bude odňat od nich ženich, a tehdy budou se postiti“.

Ze Skutků apoštolských se dovídáme, že po odchodu Mistrově učeníci se postí a ve svých listech křesťanským obcím půst doporučují. Člověk i po dokonaném vykoupení Kristově zůstává hříšníkem a má tedy zapotřebí pokání; jest ovšem teď schopen pro zásluhu Ježíšovy Boha usmířiti.

Máme určité známky, že křesťané prvých dob se postili ve středu a v pátek po celý rok. Zdá se, že to nebylo žádným zákonem přikázáno, ale tento zvyk byl tak povšechný, že se mu všichni podřizovali, jak se o tom zmiňují Didache, Hermas a Tertullian. Možná, že tento zvyk přejali první křesťané od Židů, neboť víme, že fariseové z doby Kristovy postili se dvakrát v týdnu: v pondělí a ve čtvrtek.

Nejdůležitějším postním časem jest doba před Velikonocemi, jakožto příprava na ně a vzpomínka na přehořké utrpení Vykupitele za nás hříšníky. Svati: Jeroným, Lev Veliký, Cyril Jerusalemský, Isidor Sevillský a jiní dokazují, že půst před Velikonocemi jest ustanoven samými apoštoly. Čtyřicetidenní půst, jak jej zná Církev dnes, vyvinul se z příkladu, jež dal sám Kristus, když před svým veřejným vystoupením postil se čtyřicet dní a čtyřicet nocí. Tato praxe se nezachovávala ihned v dobách apoštolských.

Z listu svatého Irenea papeži Viktorovi (189—199) vysvítá, že v tuto dobu půst, kterým se věřící připravovali na Velikonoce, neměl ještě určitých hranic. Někteří se postili pouze o Velký pátek, jiní o Velký pátek a Bílou sobotu, tedy v dny, kdy „byl ženich odňat“, jak se vyjadřuje Tertullian. Jiní opět se postili ještě více dní. Někteří postili se 40 hodin nepřetržitě.

K polovici třetího století postili se křesťané celý Svatý týden o vodě, chlebě a soli; poslední dva dny nepožili vůbec ničeho. Nápís, který se nalézá v Římě na soše Hippolytově, prozrazuje, že v tuto dobu byl znám také již půst delší jednoho týdne. Stojí tam totiž psáno: „Půst budiž přerušen, připadá-li neděle“.

O čtyřicetidenním postu (quadagesimě) dovidáme se poprvé určitě ze svátečních listů svatého Athanáše. Druhý list, psaný roku 330, mluví jasně o postu, jenž začíná v pondělí plného šestého týdne před Velikonocemi.

Z cestopisu galské poutnice Eucherie dovidáme se, že v Jerusalemě ve 4. století počala postní doba dříve než na západě. Orientálci měli v této době také snahu dosíci 40 dní postu; jelikož však na východě byla vyňata z postu kromě neděle také sobota, někde i čtvrtek, musili počátek postní doby ovšem posunouti více do předu. V době svatého Ambrože nepostili se v sobotu také v Miláně. Musili tedy počítati s postem v pondělí po Sexagesimě.

Latinská Církev až do šestého století postila se jenom 36 dní, neboť postní doba trvala šest týdnů a v neděli se lid nepostil. Kde se nepostil lid rovněž v sobotu, vypadl celý půst pouze na 30 dní. Jelikož se uplatnila snaha dosáhnouti 40 dní, byl i na západě počátek postu posunut nazpět. V Římě za papeže Řehoře Velikého byla počátkem postu už středa před šestou nedělí předvelikonoční.

Nedivme se, že na počátku křesťanské éry nebyl čtyřicetidenní půst ve všech částech Církve zachováván, neboť skoro všeobecně byl zachováván po celý rok půst ve středu a v pátek, kromě doby mezi velikonočními a svatodušními svátky, kterážto doba byla určena pro nezkalenou radost. Ve středu se lid postil, jelikož v ten den byl Spasitel prodán Židům, v pátek proto, že v ten den Kristus trpěl. Teprve poznenáhlu nalezl obliby půst čtyřicetidenní a půst středeční a páteční vymizel.

O významu a smyslu postu Quadagesimy poučuje nás papež Lev Veliký ve svých kázáních. Tato doba jest určena k tomu, aby mysl byla připravena na plodné slavení velikonočních tajemství. Měla býti časem vnitřního očistění a posvěcení, tedy v prvé řadě dobou pokání za spáchané hříchy a zřeknutí se dalších hříchů, potom ale také dobou cvičby ve ctnostech všeho druhu. Často vybízí svatý Lev k udílení almužny a k ustání v nepřátelství.

Skrovné jídlo, které bylo dovoleno v postní dny požití, jedlo se až do devátého století teprve po západu slunce. Křesťané zde asi napodobovali půst židovský. Zvolna však se ukazovala mírnější

praxe a v devátém století jedlo se už v čas nony, t. j. ve 3 hodiny odpoledne. Ještě v jedenáctém století však nezdaří se všechny církevní úřady souhlasit s touto dobou a zapovídají jísti před nešporami. Proto na některých místech posunuje se do předu čas nešpor, aby hodina jídla také dříve uhočila.

Až do té doby také bylo ve zvyku sloužit mši svatou až po noně, tedy po 3. hodině odpolední. Nešpory se pak slavily až po západu slunce. Pomalu však postní disciplína se ulehčovala, a jelikož pořad bohoslužeb byl starou tradicí posvěcen a nechtělo se na něm ničeho měnit, posunovala se bohoslužba stále více nazpět. Nejprve se tak dělalo s nešporami, potom se mší a s nonou. Toto posunování šlo tak daleko, že nešpory konaly se už před polednem a věřící mohli tedy jísti už v poledne. Tato praxe zachovává se až do dnes.

Ke konci třináctého století podporoval známý Františkán Richard z Middletonu názor, že může se už v poledne jísti, neboť hlavním u postu není hodina, kdy se jí, nýbrž to, že se jí pouze jednou za den. Tento názor se později uplatnil.

Tím, že byl čas jídla posunut na poledne, půst nestal se lehčím, nýbrž těžším. Doba od jednoho poledne do následujícího byla dlouhá. Proto zvláště v klášterech, kde kromě církevních postů byly ustanoveny ještě časté jiné posty, bylo hlavně v letních měsících při těžké práci pocíťováno, že tuto přísnost těžce nese lidská přirozenost. Opati benediktinských klášterů, používající volnosti, kterou jim patriarcha Benedikt dává, zavedli ve svých klášterech t. zv. kollaci. Byl to doušek vína večer po kompletáři. Četly se při tom obyčejně *Collationes* od Cassiana, od čehož dostalo toto občerstvení své jméno.

Od devátého století zavedly se kollace i do církevního postu. Jelikož samotné víno bez nějaké pevné potravy nebylo tělu zdravé, počal se mezi čtrnáctým a patnáctým stoletím přidávat ke kollaci i kousek chleba. I to se zavedlo do církevního postu. Platilo zde však pravidlo, že příkrm, který se k vínu podával, měl býti jenom občerstvením, nikdy nasycením.

Kromě tohoto zmírnění postu, povstalo i jiné: jakožto postní jídlo byly dovoleny nejen ryby, ale i mléko, vejce a máslo, což dříve v postu bylo vylučováno od stolu. Všude Církev postupovala s ohledem na poměry a schopnost věřících.

Jest zajímavo připomenouti si přísnost Církev v postní praxi a způsob, jakým udělovala dříve dispense od postu. Z církevních

annálů mohly by se vyčísti zajímavé doklady. Řekněme si jenom, co jest zaznamenáno o českém králi Václavu II.

Václav II. obrátil se v roce 1297 na papeže Bonifáce VIII. s prosbou, aby mu bylo dovoleno jísti maso, neboť ve své slabosti těžce snáší jinou potravu. Papež k němu vyslal dva cisterciácké opaty, aby se přesvědčili o zdravotním stavu jeho. Teprve na zprávu těchto opatů byla dispens povolena. Avšak tato byla odvislá ještě od jiných podmínek: 1. mělo býti vyzvěděno, zda-li se král snad nezavázal slibem, že po celý svůj život bude se 40 dní před Velikonocemi postiiti; 2. pátky, soboty a vigilie svatého Matěje měly býti z dispense vyjmuty; 3. král měl jísti u zvláštního stolu; 4. měl požívali masa jen ve skrovné míře.

Po postu s takovou přísností dodržovaném pochopíme dětinou radost našich předků z Velikonoc. Tato přísnost a vážnost v postu ukazuje na hlubokou víru křesťanů. Toho dokladem jest i to, že stát sám zakazoval v postní době veřejné radovánky a divadla. Také soudy nezasedaly, aby v ničem nerušily klidu, jenž duši každého hříšníka jest tak prospěšný, neboť lépe může zkoumati svoje hříchy a zločiny. Rovněž hony s jejich hlukem a hřmotem se nesrovnávaly s vážností postní doby a byly zakázány. I nepřátelské rozmišky přestaly v postní době. Pouze nutná sebeobrana byla dovolena.

Z jedenáctého století jest znám t. zv. Mír boží (Treuga Dei), kterým Církev zastavila prolévání krve v celé Evropě. Od pondělka až do čtvrtka po celý rok musily ustati sváry. Toto opatření učinili papežové ve srozumění se všemi křesťanskými knížaty. Bylo to vlastně rozšíření postního příměří na všechny týdny celého roku.

Nejenom církevní, ale i soukromý život býval v postní době prostoupen spasitelným smutkem. Z něho člověk čerpal každý rok novou sílu k boji proti svým zvráceným pudům. Ovládním sebe nabýval znovu vznešenosti své duše.

Z krátkého tohoto pojednání o postu lze viděti, jakým důležitým, spásonosným prostředkem půst pro nás jest. Látka by přerostla hranice prostého článku, kdybych měl na výrocih lékařských kapacit ukazovati, jak církevní posty i se stanoviska pouze zdravotního jsou člověku velice potřebné a užitečné. Co Církev dnes od nás žádá, není věru nic tak zvlášť těžkého, když při tom ještě každý biskup může ve své diecesi uděliti potřebných dispensí. Chopme se radostně tohoto prostředku, který už tolik duší očistil a posvětil!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Posel, jemuž bylo rozkázáno, aby donesl zapečetěný dopis faraonův Mojžíšovi, byl nemálo překvapen, když spatřil, že dům Mojžíšův byl v tuto pozdní hodinu ještě osvětlen, a údiv jeho ještě vzrostl, když na jeho zaklepání mu bylo ihned otevřeno, takže se zdálo, jakoby byl býval zrovna očekáván. Zatím co v ulicích sídelního města se ozýval pláč a nárek, vládlo v předměstí, Hebrejci obývaném, úplné ticho, a zatím co u Egypťanů vyhledávala smrt kolem své oběti, přinesla táž hodina vůdci lidu israelského dovolení k svobodnému a bezpodmínečnému odchodu. Posel našel v příbytku, zejícím prázdnotou, jeho obyvatele seskupené kolem Mojžíše. Pohled na shromážděnou rodinu skýtal divákovi obraz míru přes to, že obydlí samo bylo jako po vyplenění. Královský posel však neměl tolik času, aby se mohl nad těmito neobyčejnými okolnostmi pozastavovat, přes to, že se mu drala na jazyk zvědavá otázka, která si má toto vše vysvětliti.

Zmaten stanul před důstojným zjevem úctu vzbuzujícího kmeta. Pronikavé oči, které zpod hustého obočí jeho vousatého obličje svítily, vynutily si na beztak již všemi těmi neobvyklými dojmy zmateném dvořenínu při předání důležité listiny tomuto všem známému vůdci nenáviděných Israelitů, hlubokou poklonu. „Můj pán, bohuravný farao“, jal se posel zmateně koktat, „posílá ti tuto listinu s prosbou a rozkazem zároveň, abys ráčil, možno-li ještě v tuto hodinu, v jeho paláci ho navštívit.“

S důstojnou vážností zlomil Mojžíš pečeť a rozbil svitek. Mirjam nahlížela zvědavě přes jeho rameno do této významné listiny, která přinášela obrat v dějinách lidu israelského. „Tak to bylo souzeno“, řekl Mojžíš svým hlubokým hlasem vítězně a s přesvědčením, což bylo pro dvořenína ranou ostré dýky do prsou. „Kdo slovem Božím pohrdá a jemu se rouhá, musí pocítiti jeho trestající pravici; on klade vzpouzejícímu se železnou uzdu v ústa a vede tak toho, kdo se dobrovolně nechtěl jeho rozhodnutí podrobiti, na oprati, přes jeho vnitřní vzdor k vytčenému cíli.“

Událostmi této hrůzostrašné noci zcela zděšen a stoje nyní před osobností, z níž jakoby vycházela síla, které nebylo lze postavit se na odpor a které bylo nutno prostě a bezpodmínečně se podrobiti, byl královský posel jako ohromen a naprosto již nepochyboval o světodějném významu této úctu vzbuzující osoby Mojží-

šovy. Jak komickou figurkou byl vůči tomuto ráznému demagogovi zbožňovaný farao se vsí svou dvorní slávou; jak směšnou roli hrál tento „syn Slunce“, jemuž byla prokazována přímo božská pocta, oproti prostému vystoupení tohoto židovského muže, jehož každé slovo a každý pohyb svědčily o vrozené mu majestátnosti.

„Nuže, jsem ochoten“, pokračoval Mojžíš, „ještě poslední slovo promluví s faraonem; jdi tedy a oznam mu můj brzký příchod!“

Dvořenin opustil o samotě stojící venkovský dům a spěšně se navrátil do královského paláce.

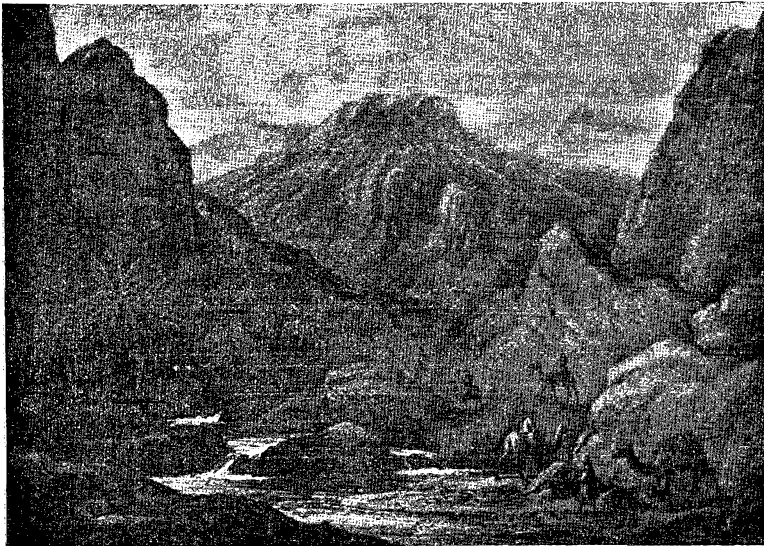
Mojžíš s Aronem, udělivše svým domácím lidem ještě několik pokynů, přehodili si své pláště přes ramena, chopili se poutnických holí a vydali se na cestu k faraonově residenci. Když kráčeli četnými obelisky, sfingami a jinými pomníky zdobenou „via sacra“, vzplanuly již na návrší za Tanisem prvé ohně a za nedlouho bylo lze viděti i na jiném, poněkud vzdálenějším kopci jasný plamen, a když překročili práh paláce, zdobený ohromnými pylony, hořely kolem ohně, jako předem smluvená znamení, jasně se odrážejíce od tmného pozadí obzoru. Znamení a odpověď rychle po sobě následovaly, jedno místo oznamovalo druhému, že hodina vysvobození udeřila, důkaz to, že vše bylo výborně připraveno. Během půlhodiny bylo celému kraji Gosen známo, že svolení k svobodnému odchodu bylo konečně dáno a že všechen lid má se bez meškání vydati na místo, které bylo předem každé obci a každému okresu za stanoviště určeno.

Poslední zbytky slámy, kterou Hebreové ke svým pracím v cihelnách obdrželi, proměnily se během několika málo minut v hrstku popele.

V povznešené náladě vstoupili oba služebníci Hospodinovi do paláce faraonova. Hradní stráž jim vyšla s nezvyklou přívětivostí vstříc a všichni dvořané byli přesvědčeni, že tentokráte zmizí s jejich příchodem zlé kouzlo, které již po několik měsíců zahrnuje celou zemi neštěstím. Bez prodlení uvedl je komorník před panovníka.

Následkem neštěstí, které přikvačilo na jeho rodinu, a všeho rozčilení této hrůzostrašné noci, téměř k mdlobě vysilený, odpočíval farao na pohovce, pokryté drahocennými koberci a poduškami. Jeho oči byly horečkou zanícené, smrtelně bledá tvář jasně zračila stopy velikého smutku a bolesti, které jeho srdce skličovaly. Pro jeho nezměrnou pýchu bylo již hlubokým pokořením, že byl nucen předvolati ještě jednou před svůj trůn tyto muže, jejichž nepřekonatelnou mocí viděl se býti poražen. Hrozná tragika, kterou jeho nepoddajný

vzdor přivodil na vlastní rodinu a celý národ, poučila ho, že by bylo lépe aktem smíření uspokojiti rozhněvaného ducha pomsty a předejiti tak dalšímu neštěstí. Rozumně ustoupiti, zdálo se mu v tomto okamžiku, ač mu to připadalo hrozně za těžko, ze všech zel býti snad tím nejmenším. Nezvučným a zlomeným hlasem opakoval ještě jednou zničený panovník vše, co již v dopise vzkázal, podotýkaje s důrazem: „Vzhůru tedy, opusťte můj lid, vy i synové Israelští, a obětujte Bohu, jak jste si žádali. Vezměte též své ovce a veškeren svůj dobytek s sebou. Dříve však než odejdete, požehnejte mi!“

Údolí Hebran.

Farao netušil, že zatím, co tato slova okolnostmi donucen pravil, veškeren lid israelský se již vydal na pochod ke hranicím. Domníval se totiž, že přípravy k stěhování se tak velikého množství lidí vyžádají si při nejmenším lhůty dvou až tří týdnů. Mojžíš však, jemuž byla nestálá povaha faraonova z vlastní zkušenosti až příliš dobře známa, nestrpěl žádného odkladu a dávno již vše tak připravil, aby na dané znamení všichni Židé, po celé zemi egyptské roztroušení, byli ihned k odchodu připraveni. Tak nechali dosud utlačovaní Hebreové své dosavadní egyptské utlačovatele pohřbiti za velikého nářku své mrtvé a sami slavili s plesáním svoje vzkří-

šení k novému životu a s chutí vydali se na cestu k svobodě a světlu.

Když Mojžíš s Aronem opustili královskou residenci, oddechli si dvořeninové v domnění, že kletba, která již po mnoho měsíců nad celou zemí nesnesitelnou tíhou spočívala, konečně ustane.

Vše, co doposud Hospodin svým služebníkům byl předpověděl, doslova se splnilo a proto nepochybovali tito ani na okamžik, že i ostatním slibům svým věrně dostojí. Když se oba bratři navrátili do svého domu, byla již Mirjam s čeledí a se vším movitým majetkem odešla. Pouze dva služebníci zde ještě zůstali, aby doprovodili oba vůdce lidu israelského, až by se od faraona navrátili, do Pithomu. S terasy domu bylo možno shlédnouti dlouhý zástup lidí a nekonečnou řadu soumarů, směřující k jihu podél břehu jezera Menzalského. Byla to hebrejská kolonie z Tanisu, která ve vsi tichosti opustila svá o samotě stojící obydlí a ještě za svitu měsíce vydala se na cestu ke svému stanovišti Pithom-Sokoth, asi 40 km vzdálenému. Tak jako v okolí Ramessesu (Tanisu), byl i v ostatních okresech Egypta veškeren lid israelský v pohotovosti, takže se nyní všechny cesty plnily často nepřehlednými zástupy poutníků. Takové stěhování národů, které uvedlo přes 600.000 lidí v pohyb, musilo býti samozřejmě i ostatním obyvatelstvem zpozorováno, avšak okolí panovníkovo postaralo se, aby zprávy, události té se týkající, nedošly k sluchu faraonově, neboť všem byla dobře známa jeho nestálost a vrtkavost, kdežto sami byli rádi, že se těchto původců všeho neštěstí šťastně zbaví.

Mojžíš splnil tedy svou úlohu v Tanisu a nyní volala ho povinnost na stanoviště veškerého lidu israelského do Soccothu*), aby

*) Prvním stanovištěm nebylo samozřejmě, jak se někteří vykladatelé mylně domnívají, Ramesses (Tanis). Vždyť tento odchod neměl naprosto působiti dojem vyzývavé demonstrace tím, že by sta a tisíce vystěhovalců slavnostně se ubíralo pod okny paláce tyranova. Jakožto všeobecné shromaždiště mohlo jen jedině místo přijíti v úvahu, které leželo ve směru, kterým se proud vystěhovalců bral, Sokoth. Kdyby bylo totiž bývalo místo Ramesses zvoleno za všeobecné shromaždiště, nehledě ani k tomu, že by to bylo pro mnohé znamenalo značnou zacházku, bylo by sotva možno vysvětliti, že faraonovi, který přece v Tanisu sídlil, zůstalo tak dlouho tajno hromadné stěhování se lidu, takže se mu podařilo se svými vyvolenými jezdcí dostihnouti uprchlíky teprve na březích Rudého moře. Podle údajů bible musil býti farao uvědoměn o odchodu Israelitů dříve, než mu bylo možno svých 600 válečných vozů a velitele veškerého svého vojska svolati a vystěhovalce pronásledovati. Vzhledem k těžkopádnosti odchodu Israelitů z Egypta a rychlosti egyptské jízdy, byl by musil farao v poměrně krátké době dostihnouti uprchlíky, nechtěl-li je nechat v klidu odtáhnouti. Když však, jak později se dozvíme, Israelité, tábořící již na břehu Rudého moře, zpozorovali své pronásledovatele, kteří byli ještě ve veliké vzdálenosti, jest

se zde postaral o další opatření. Soumaři stáli již osedláni na dvoře; nyní bylo třeba řádně využít času, neboť vrtkavosti faraonově nebylo lze důvěřovati a každé otálení mohlo způsobiti nové nesnáze a obtíže. Za malou chvíli ujížděli již oba vůdcové se svými průvodci alejí a uhnuli pak na polní stezku, kterou bylo možno nadejítí oblouk, jež tvořila silnice, načež se ubírali k jihu, směrem k Soccothu.

Během hodiny dostihli již zadní čtyř stěhující se kolonie a jeli nyní podél této nekonečné karavany, kolem stád bečících ovcí a mečících koz, loudavých krav a volů, kteří odváželi na vozech majetek jednotlivých rodin. Pak zase dojeli stádo oslů a mezků, obližených stanovým plátnem, tyčemi a houněmi, jiným se opět klátily po obou bocích koše, v nichž se krčily malé děti; jiní opět nesli truhlice, nádobí a jiné domácí nářadí. Na pěkném voze nalézala se též rakev s balsamovanou mrtvolou Josefa, syna Jakubova, který předvídaje utrpení svého lidu, zapřísáhl před svou smrtí své bratry a syny, aby jeho tělesné pozůstatky odnesli s sebou do zaslíbené země (I. Mojž. 50, 24; II. Mojž. 13, 19). Rakev byla zhotovena ze sykomorového dřeva a byla zlatem a nápisy ozdobena. Na víku byla připevněna posmrtná maska zesnulého, bývalého velkovezira, zhotovená z drahocenného kovu.

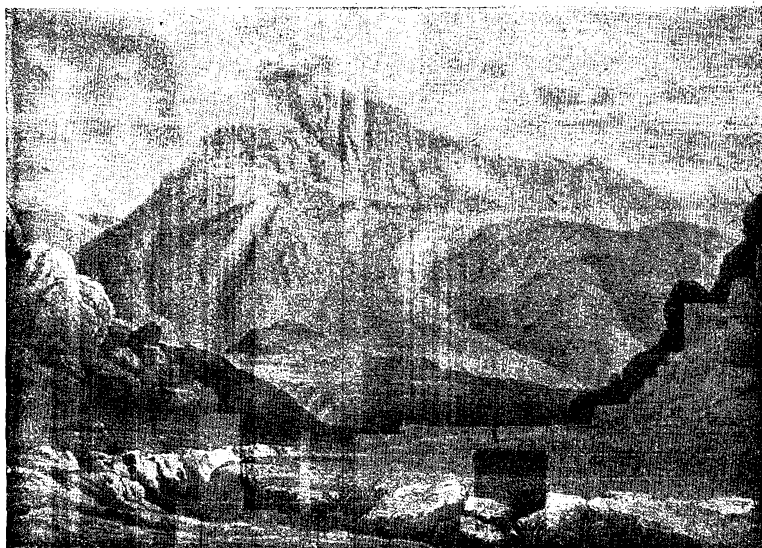
Předvoj tohoto dlouhého průvodu tvořil z několika tisíců hlav se skládající zástup mužů a žen, kteří v pestré směsici táhli cestou. Dívky nesly většinou na hlavách pěkné amphory s pitnou vodou, jiné nesly v plátně zabalené nekvašené těsto, aby mohly přišedše na místo odpočinku, zadělati a napéci chleba na další cestu. V čele jel na koních zástup mladíků, kteří byli ozbrojeni kopími, luky a šípy; po bocích se jim blýskaly ostré meče. Mojžiš však nezamýšlel připojiti se k této karavaně. Na shromaždišti čekala na něho jakožto hlavního vůdce ještě mnohá práce, neboť z bližšího okolí Pithomu shromáždilo se jistě již mnoho lidu.

Ježto se tato karavana pro tíhu svých zavazadel jen pomalu pohybovala ku předu, předjeli ji brzy oba vůdcové a měli pak před

---

to důkazem, že se farao teprve mnohem později o odchodu Židů dověděl. Vykladatelé míní proto, že shromaždištěm vystěhovalců bylo patrně jiné město téhož jména jako sídelní město faraonovo, a kladou toto Ramesses do středu země Gosen, nedaleko dnešního Wadi Tumilot. Avšak i tato domněnka jest mylná. Obtíže lze daleko jednodušeji vysvětliti, uvážíme-li, že jméno Ramesses neznamená toliko jedno město, nýbrž i celou krajinu, jejímž hlavním a residenčním městem bylo Ramesses. Ramesses jako název krajiny Gosen jest též výslovně uvedeno v Písmu svatém (I. Mojž. 47, 11), kde se praví: Josef dal svému otci a svým bratřím v držení nejlepší část země Ramesses.

sebou volnou cestu. Když se počalo rozednívatí, objevily se na obzoru jiné zástupy vystěhovalců, kteří se také ubírali k Pithomu. Později narazili opět na větší karavanu, která se zastavila k odpočinku a také aby zde napásla a napojila u studnice svá stáda. Čím více se blížili k cíli, tím rušnější život panoval na všech cestách. Bylo zřejmo, že celý Israel se vydal na cestu. K Židům se přidali i mnozí jiní lidé, jimž patrně byla půda egyptská již příliš horkou. Byli to většinou dobrodruhové, kteří pomáhali Israelitům za trochu stravy při různých pracích a kteří doufali, že v jejich průvodu se nejsnáze a nejjistěji dostanou přes hranice.

Hora Sinai.

Slunce stálo již téměř v zenithu, když oba starci dosáhli jižně od Menzalského jezera položeného Pa-Tum. Hlavní svatyně tohoto starého města byla, jak již jméno města naznačuje, zasvěcena bohu Tum, v němž bylo uctíváno zosobněné zapadající slunce. Podle egyptské theogonie jest bůh Tum první z bohů a byl považován za stvořitele vesmíru. Zapadající slunce pak bylo považováno Egypťany za tohoto boha, protože podle jejich názoru vzniká život ze smrti a ze tmy světlo. Město, které bylo průplavy spojeno se zálivem Suezským a provozovalo čilý obchod, mělo čistě pohanský ráz; v jeho bezprostřední blízkosti nalézaly se však četné kolonie Hebreů,

vzniklé již v době panování dynastie Hyksů. Když Mojžiš s Aronem vstoupili na půdu jižního pobřeží Menzalského jezera, viděli již z dálky mohutné zástupy lidu, které tábořily se vším svým majetkem na lukách před městem. Tak dosáhli šťastně Pithomu *).

Jsouce živě se všech stran pozdravováni, zastavili se Mojžiš s Aronem za daleko se táhnoucí vozovou hradbou uprostřed neobyčejně hlučného tábora. Lidé a zvířata tvořili na rozsáhlé planině pestrou směsici. Ženy seděly u ohňů, jsouce pilně zaměstnány přípravou prostého oběda; jiné ženy chystaly se péci z připraveného těsta chléb v popeli. Zástup dívek se džbány spěchal ke studnici pro vodu. Mladíci napájeli u struh dobytek. Zde provádělo několik řezníků své krvavé řemeslo, onde seděla opět rodina kolem mísy kaše. Uprostřed tábora, na volném prostranství, sešlo se několik hudebníků, aby si veselými písněmi ukřátili dlouhou chvíli. Ke zvukům flétny a dud mísily se tóny citery, loutny a sambuka, ruční bubinek, udávaly při hudbě takt. Brzo seskupilo se kolem hudebníků plno dívek, zvuky nástrojů neminuly se u nich účinkem. Zpočátku tleskaly jen rytmicky rukama, pak se přenesl rytmus na celé tělo; paže, ozdobené zlatými náramky a všelikými okrasami, graciosně se zdvihly a jemné, pomalované ruce pohybovaly chřestícím systrem, jiné tloukly

*) Jméno Pithom značí tolik co „stánek boha Thum“. Všechny pomníky, které se zde nalézají, jsou též zasvěceny bohu Thum-Harmachis. Jméno Patum se nalézá též na soše zhotovené z červeného granitu, představující Anch-ren-fetera, úředníka faraona Osorkona II. z XXII. dynastie. Jméno Soccoth vyskytuje se na fragmentu z doby Ramsessa II. Na zádech poškozené sochy jsou vyryty tři řádky následujícího obsahu: „Představený nad arsenály, pisář Pathumu a Soccothu. Kéž Hathor dopřeje, aby tvé jméno zůstalo s touto sochou v Pathumu nebo v domě velkého živého boha ze Soccothu“. Pozoruhodné toto spojení těchto obou jmen Pathum a Soccoth potvrzuje správnost mínění, že obě místa tvořila jakousi jednotu. Na základě vykopávek Naville-ových pokládá se Soccoth (Thuket) za jméno okresu, Pathum pak, podle boha Thum, za jméno města. Trosky města Pathumu, později Heroopolis zvaného, leží u dnešního Tell-el-mashutu; zmíněný již egyptolog Naville domnívá se, že to jsou v bibli uvedené zásobárny pithomské. Pithom bylo beze vši pochyby jedno z hlavních měst země Gosen, kde staříčký patriarcha Jakub ztrávil poslední dny svého života. V okolí Pithomu táhl se směrem k východu pohraniční násep fortifikační čáry, který zatarasoval vystěhovalcům cestu. O této krajině platí slova jistého arabského spisovatele, která dobře charakterisují půdu této země: „S počátku sladkovodní moře, pak květinový koberec a posléze zaprášená krajina . . .“ Dle nápisu pocházejícího z první doby ptolomejské, nalezeného v místech biblického Pithomu; nutno souditi, že ještě v polovici 3. stol. před Kristem byla Hořká jezera naplněna vodou a lodím splavná, takže Pithom, to jest řecké Heroopolis, mělo podobný význam jako dnešní Suez. Vodní nádrž Km-wr, o níž se Sinnhe ve svém románu z dob střední říše (asi v 19. století před Kristem) zmiňuje, jakožto o velmi rozsáhlém jezernatém území s vodou, kterou nebylo možno pít, na východní hranici země, jest totožná s Pithomem.

do cymbálů a zvolna počínaly se všechny točiti a brzy byl pestrý rej a tanec, provázený rozličnými posunky, v proudu. Nedaleko radovalo se také několik ušatých oslů, kteří jsouce zbaveni tíživého břemene, váleli se po zádech v písku a hýkajíce, dupali nohama do taktu k tanci, zatím co skupina velbloudů přihlížela se stoickým klidem tomuto pošetilému počínání. Každou hodinu přicházely nové zástupy se všech světových stran, takže k večeru se to všude v okolí města lidem a dobytkem jen jen hemžilo.

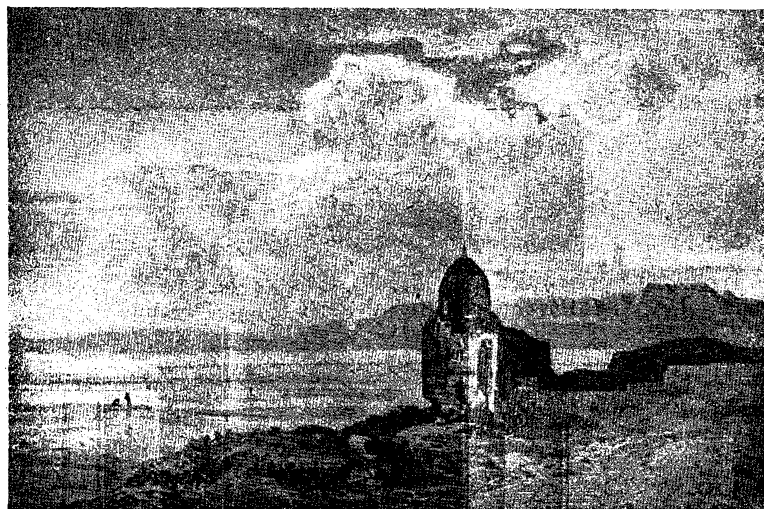
Mojžíš vynaložil veškeren svůj vliv a vážnost k zachování pořádku a kázně. Když pak se uchýlil do stínu fíkovníku na odlehlejší místo, aby na okamžik si odpočinul, zjevil se mu ve snu Hospodin a rozkázal mu: „Zasvěť mi veškeré mužské prvorozené jak u lidí, tak i u zvířat, neboť vše náleží mně! Každé prvorozené lidské má býti penězi vykoupeno“. Když se Mojžíš po krátkém spánku opět zvedl, shromáždil náčelníky kmenů a sdělil jim obsah svého zjevení, aby je všemu lidu oznámili, dodav ještě: „Otáží-li se vás dnes nebo zítra vaše děti: ‚Co to má znamenati?‘ odpovězte jim: ‚Hospodin vyvedl nás mocnou rukou z Egypta, pobiv prvorozené Egyptanů, kdežto naše prvorozené ušetřil‘“ *). Dále dal jim rozličné pokyny, jak mají napříště tábořiti a v jakém pořádku mají jednotlivé skupiny při pochodu následovati, tak aby všude vládl přehled a pořádek. Mojžíš zamýšlel v Pithomu jen tak dlouho se zdržeti, až by si jednotlivé kmeny po často doslí namáhavém putování poněkud odpočinuly. Důmyslný ten organisátor usoudil, aby skupiny, které první přišly na shromaždiště, tvořily předvoj při dalším postupu.

Za místo dalšího odpočinku byl ustanoven Ethan, ležící východně od Soccothu, jedné to z nejsilnějších pohraničních pevností přes Isthmus se táhnoucí „knížecí hradby“. Mojžíš doufal, že vykročivše jednou z bran tohoto pohraničního náspu, octnou se na půdě Asie. Za úsvitu měly kmeny Juda a Levi, které obývaly krajinu pithomskou, pod vedením Aronovým vykročiti a vždy po dvou hodinách měl pak následovati další, nejbližší bydlící kmen, takže by poslední

*) Zákon měl Israelity stále upomínati na to, že celý národ, jsa stoupen svými prvorozenými, jest majetkem Hospodinovým a že jest mu povinen sloužiti, a to za své vyvolení k prvenství mezi národy a z vděčnosti za ušetření jeho prvorozených a divuplné vyvedení z Egypta. Prvorozený syn měl býti jakožto nejcennější oběť Bohu zasvěcen a věnovati se toliko službě ve svatostánku. Ježto však byl z praktických důvodů toliko jediný kmen ustanoven k službě oltáře, jenž tedy též přirozeně musil býti živ ze své služby, byla z peněz, jimiž byli prvorození vykupováni, založena náboženská matice, která sloužila k vydržování Levitů, kteří byli později výlučně pověřeni službou v chrámu. Výkupní cena obnášela 5 siklů = asi 15 Kč.

příchozí byli, nežli by na ně přišla řada k dalšímu pochodu, dostatečně odpočati. Vedení těchto kmenů, potomků to Benjamina a Manassessa, ponechal si Mojžíš sám. Unaveni oblížnou cestou, pohroužili se poutníci záhy v občerstvující spánek. Když se objevila jilřenka na východním obzoru, byla svědkem, kterak se první skupiny vydaly na pochod.

Aron dospěl s předvojem již téměř k Ethanu *), když Mojžíš vyvedl poslední kmeny soutěskami bažinatého okolí Pithomu na vojenskou silnici, spojující pohraniční pevnost s obchodním městem Soccothem. Mužstvo pevnosti divilo se nemálo nad tímto množstvím

Pohoří Ataka.

lidu, které se chystalo opustiti zemi, a když s každou hodinou přicházely nové a nové zástupy, počal se velitel pevnosti obávat, že zde nebude patrně vše v pořádku.

*) Ethan, druhá stanice Israelitů na pochodu z Ramesses k moři, leželo těsně na západní hranici dle tohoto města pojmenované pouště, která jest opět částí pouště Sin, přes níž bylo Israelitům po přechodu Rudým mořem na cestě k Mara po tři dny putovati. Ethan leželo bezpochyby na hlavní silnici vedoucí ze země Gosen do Palestíny. Ethan, egyptsky Chetan (ohrada, ukončení), znamená dle nejnovějších výsledků badání celé pevnostní pásma vedoucí od dnešního Suezu až k Pelusiu (asi 120 kilometrů), o němž se děje již v době střední říše zmínka, jakožto o ochranném náspu proti asijským lupičským hordám. K tomuto pevnostnímu pásmu náleží též Migdol, o němž bude později řeč. Ethan, o němž se děje zmínka též v nápisu na vnější zdi chrámu v Karnaku jakož i v jednom berlínském papyrusu, jest hledati v okolí Bir-Maktal.

Mojžíš dorazil sem teprve z rána druhého dne. Když si trochu odpočinul, odebral se k veliteli pevnosti, aby s ním vyjednával ohledně průchodu. Tento jal se ho přísně vyslýchatí a požadoval písemné dovolení panovníkovo^{*)}. Mojžíš ukázal mu tedy dopis faraonův, který dle jeho mínění mu dovoloval svobodný průchod. Velitel však byl jiného názoru a zakázal mu prostě překročení hranice, dokud by neobdržel od vlády určitějšího rozkazu a pokynu.

Cestou vyjednávání nebylo tedy možno ničeho dosáhnouti a k zjevnému násilí nechtěl Mojžíš sáhnouti; proto jal se osnovati jiný plán. Jsa přesvědčen, že následujícího dne odejde k faraonovi posel se zvěstí o neobyčejných událostech na pohraničí, rozhodl se Mojžíš překročiti tajně jižní násep tam, kde bažiny přerušovaly tak zvanou knížecí hradbu, a dosáhnouti pouště dříve, než by vláda o jejich odchodu byla zpravena. Posel potřeboval k dosažení Tanisu dvou dnů, a než by farao byl se svým vojskem s to dosáhnouti hranic a počítí s pronásledováním uprchlíků, uplynou opět nejméně tři až čtyři dny. Vydá-li se tedy se svým lidem v noci na pochod, bude míti před svými nepřáteli náskok sedmi dnů. Člověk míní, avšak Bůh řídí osudy lidské! Upadnuv ve svém přemýšlení v spánek, obdržel Mojžíš od Boha rozkaz: „Řekni synům Israelským, aby se vrátili a utábořili před Pihahiroth, ležícím mezi Magdalou a mořem, před Beelsephou naproti moři. Pak řekne farao: „Synové Israelští jsou sevřeni v zemi a poušť je uzavírá“. Já pak jeho srdce zatvrdím a on vás bude pronásledovati. Já však chci se na faraonovi oslaviti a jeho vojsko a Egyptané mají poznati, že já jsem Hospodin!“

Mělo tedy vše zcela jinak přijíti, než jak lidský rozum zamýšlel. Vůdce lidu israelského jsa rozhodnut překročiti hranice egyptské a

^{*)} Jak přísný byl dozor při přechodu zemské hranice, vysvítá z obsahu papyrusu „Anastasi“. Jsou to běžné poznámky velitele pevnosti, ustanoveného na východní hranici za faraona Mernephtaha, týkající se osob překročovších hranice, na jejichž podkladu byla pak podána zpráva vládě. Tak čteme na př.: „lřetí rok, 15. den 9. měsíce. Přibyl sem služebník Baal-roi, syn Zeperův z Gazy, který měl při sobě dva různé dopisy do Syrie, a to: pro velitele pěchoty Chai jeden dopis, pro knížete z Tyru Baalat-remeg jeden dopis“. Pro biblickou vědu jest především „Anastasi VI“ důležitý, protože se v něm děje zmínka o městě Pithom, jehož poloha jest topograficky blíže udána dodatkem: „ležící na jezerech (bažínách). Zpráva týká se propuštění edomských Beduinů přes egyptské hranice. Počátek zní: „Jiná záležitost ke sdělení mému pánu, a to: Dovolili jsme přechod beduinských kmenů z Edom pevnosti Mernephtahu v Zeku k bažinám města Pithomu...“. Jak vidno, nebylo možno bez náležitého dovolení překročiti fortifikační čaru, a když již jednotlivé osoby byly podrobeny přísnému výslechu o původu, stavu, povolání, účelu a cíli cesty, tím spíše nebylo možno, aby bez zvláštního dovolení vlády přešel přes hranice celý národ.

vstoupiti na půdu Sinajské pouště, dostává proti všemu očekávání opačný rozkaz, drželi se v mezích náspu a nastoupili pochod na jih k Rudému moři. Po lidsku řečeno, musilo toto počínání skončiti zánikem, a tento dojem, že se Židé ve své úplné bezhlavosti sami uzavřeli do pastí, mělo uvéstí faraona v pokušení, aby využil zdánlivě zoufalého postavení Israelitů. Z rozkazu Hospodinova seznal Mojžíš zřejmě, že jeho obavy, že farao opět své rozhodnutí změní, byly podstatné; byl však přesvědčen přes to, že záměry Hospodinovy byly nevyzpytatelné, že tento tajemný plán má za účel spásu lidu israelského a zahubení faraonovo.

Dal tedy svému lidu rozkaz, aby až nastane soumrak vydali se na pochod na jih, směrem k Hořkým jezerům. Když prvé kmeny dospěly k břehům jižně od Ethanu ležícího jezera Timsahského a temnoty se počínaly rozprostírat nad krajinou, tu, hle! sestoupil náhle s nebes ohnivý sloup, jehož záře cestu daleko osvětlovala. Odrážeje se v klidných vlnách jezera, vznášel se před putujícími. Israelité, jsouce zprvu pohledem na tento tajemný zjev postrašení, poznali brzy, že ruka Hospodinova jest pomocí tohoto světla jejich podivuhodným vůdcem.

Po zklamání u Ethanu vplížila se v srdce mnohých Israelitů pochybnost. Proč musili již třetího dne od mnohoslibné cesty ustoupiti a místo, aby vítězně překročili prah zaslíbené země, táhnouti podél hranic Egypta k Rudému moři? Lid Hospodinův stál věru před nerozluštitelnou hádankou, a tak mnohemu malověrnému hlodal v srdci červ pochybnosti, zda Hospodin své záměry a úmysly také tak rychle nemění, jak to lidé činí. Nyní však, když spatřili světlo, toto neklamně svědectví Boží, a poznali, že Hospodin sám jest jim vůdcem na jejich pouti, oddechli si spokojeně a zahanbeni pro svou malověrnost, svěřili se odevzdaně a s důvěrou v jeho zázračné vedení.

Hospodinem ustanovené tábořiště Phihahiroth bylo příliš vzdáleno, než aby je naši poutníci mohli za jediný den dosáhnouti. Zastavili se tedy na území mezi bažinatým jezerem Timsah a jezery Hořkými, aniž své stany zde stany zde rozbili. Ohnivý sloup, který doposud předcházel první kmeny, vznesl se a plul na sever, aby též následujícím osvětloval cestu. Též tyto kmeny byly smutnou zkušeností neobyčejně stíněni; vždyť jejich touhou bylo, co nejdříve dosáhnouti zaslíbené země. Byla to nyní přímá cesta k cíli? Místo přes El-Kantara, most to mezi Afrikou a Asií, táhnouti do země

Kanaan, měli nyní ve zcela opačném směru, na břehu Rudého moře, tábořiti. Kdo to mohl pochopiti? Před nimi se otvírala nehostinná poušť a za písečnými horami spatřovala jejich obrazotvornost šiky bojovných nepřátel, jimiž si budou musiti raziti cestu, aby dosáhli bran zaslíbené země. Netušili, že změnou směru pochodu měla býti nalíčena pašť, v níž měl zatvrzelý a pomstychtivý farao, který jim byl již nyní se svými válečnými vozy a jízdou v patách, zahynouti. Hoře touhou po pomstě rozhodl se farao ve svém srdci: „Budu je pronásledovati a uchopím je; svou pomstu chci na nich vykonati. Vytasím meč svůj z pochvy a ruká má je zasvělí záhubě“.

Na břehu Rudého moře.

O tom, co se mělo v následujících dnech státi, neměli ne-
spokojení vystěhovalci přirozeně ani potuchy. Podvolili se konečně
nevyhnutelnému osudu a jeden kmen za druhým vydal se z Ethanu
na cestu k Rudému moři, kam třetího dne k večeru dorazili a na
rovině, prostírající se mezi mořem a pohořím Ataquo, své stany
rozbili. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Při posvátných obřadech.

(Pokračování. *)

Otevřel se v duši nový kraj dětinné důvěry k Otci pod vlivem vánku Ducha Svatého, jenž ji uvedl svým tajemným šepotem ve svatém čtení na horu nadšení a citu projevití Otci oddanost, odňal jí bázeň, s níž služebníci se blíží k přísnému pánu, a dal jí svatou bázeň úcty, s jakou se vrhá nehodné dítě opět do objetí otcova.

Milosrdenství ji objímá, Bůh se k ní sklání s celou blahoslkoností, neboť volala k němu. Slyšela ve sladkém opojení míru odpověď lásky Hospodinovy: „Quoniam non in finem oblivio erit pauperis; non derelinquis quaerentes te, Domine — Nezapomene na vždy Hospodin na ubožáka; Hospodin nepouští, kdo ho hledá“ (**).

Slova působící na srdce každého z nás ubožáků, kteří toužíme po prameni živé vody, neboť naše žízeň jest neko-nečnou. Nesmírnost Boží, pramen a oceán blaženosti dovede zatopiti propast touhy duševní. Bůh otevřel nad námi moře své lásky a svého milosrdenství slovy evangelia a dští na nás své dary poznání a lásky a připravuje nás na veliké tajemství, v němž se teprve otevře hloubka a šíře, velikost a nesmírnost lásky Boha našeho.

Účast na světle poznání Božího, jíž jest víra pronikající až do vnitřního života Božího, stává se silnou a živou, neboť Duch Svatý otevírá srdce, aby vlastní zkušeností pronikalo do hlubin života Božího, a pod jeho údery zpívá mystické tělo Kristovo: „Věřím v jednoho Boha, Stvořitele všech věcí“. Všemohoucnosti Boží se obdivuje, která jest schopna vytvořiti bytí všech věcí, aniž se tím zvětšila její velikost. Vypravuje stvořený vesmír o slávě Boží, však nepřidává Bohu velebnosti, neboť jeho velebnost, jíž ani nebe ani země neobsáhnou, spočívá od věků v něm samém, ve vnitřním jeho životě, kde věčné Slovo vychází z kontemplace Boží bytosti a ve vzájemném objetí lásky Otec se Synem dýchají věčnou Lásku, Ducha Svatého. A jenom dobrota Boží byla pohnutkou ke tvoření a láska, která tvoří a dává vše dobro tvorům.

*) Viz I. ročník tohoto časopisu.

**) Žalm 9. Responsorium v neděli Devětníku.

A jeho dobrota obrací zase všechny věci k sobě. Cílem jejich jest zase Boží dobrota a láska, o níž věci neživé a nerozumné vypravují svou účelností a k níž rozumný tvor jest povolán, aby se ubíral svobodnou vůlí, osvícenou leskem víry, a tak dospěl svého klidu v Bohu, v kontemplaci jeho bytosti.

Mystické tělo Kristovo ve spojení s celou přírodou hlásá a vyznává moc a dobrotu Boží v nadšených tónech chorálního zpěvu: „Věřím v jednoho Boha, Stvořitele nebe i země...“

V harmonii tónů o velebnosti Boží se mísí líbeznější ještě hlas mystického těla o nesmírné lásce Boha našeho.

Podivuhodný jest Hospodin ve velebných výšinách hor, jejichž vrcholy tonou v záplavě vycházejícího slunce, podivuhodnější však ve východu Věčného Slunce, odlesku své slávy, ve vtělení svého Jednorozeného Syna, jenž otevírá svým příchodem hlubiny něhy a milosrdenství Boha našeho k lidstvu.

Ukázala se dobrota a láska Boha našeho, volá apoštol zamýšlen nad skutkem Vtělení. Bůh se vyčerpал, nesmírný oceán dobra se vylil skutkem Vtělení. Bůh nenalezl ve své moudrosti většího prostředku, aby ukázal svou lásku; stal se sám prostředkem, dal sama sebe. Láska spočívá v tom, že člověk chce dobro jinému, Bůh jest láska a věnuje tedy sama sebe lidstvu, nejvyšší dobro.

Zpívá Církev, nevěsta Kristova, o velikých činech svého Chotě a každá duše spojená v soulad s harmonií mystického těla opěvuje u vytržení též zázrak Boží lásky, jenž se v ní denně obnovuje. Vzpomínka na Krista v liturgickém zpěvu: „I v jednoho Pána našeho Ježíše Krista“ zní v duši živým ohlasem lásky, ne smutně a melancholicky, jako zpěv ballady o zašlých časech, nýbrž doba lásky Kristovy jest přítomnou, jest činem, jenž se denně obnovuje a z něhož plyne životní pramen pro duši. Mystické tělo Kristovo žije z otevřeného Srdce Ježíšova, pramene živé vody.

Připomíná si Církev vtělení a smrt Kristovu před obnovením smrti na oltáři, aby ze vzpomínky vzbudila živou mysl a ji připravila na přijetí užitku Krve Kristovy. „Sestoupil s nebes, ze slávy Otcovy, kde dlel od věčnosti v blaženosti, aby se narodil z Marie Panny, zemřel na kříži a byl pohřben.“

Jásot mystického těla se povznáší, neboť „třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil k Otcí, kde ve slávě očekává své údy“. Jako jarní paprsky svítá duši naděje na život věčný,

život blažený; v síle Krve Kristovy jest schopnou vzlétnouti k Otcí.

„Pán s vámi“, zní z úst kněze pozdrav duši, v jejíž hlubině se usadilo božské království pokoje a míru v Duchu Svatém, a jako pozdrav šumících hor poutníka za vedra budí se v duši jemný vánek nebeských hor Ducha Svatého, šeptající o občerstvení, o životě, o čisté radosti a kráse v Pánu a duše odpovídá ozvěnou: „I s duchem tvým!“

Olomouc.

P. Method Habáň O. P.

Velikonoční svíce.

V prvých stoletích scházivali se v Jerusalemě křesťané vždy v noci ze soboty na neděli ke společné bohoslužbě a hleděli s touhou vstříc parusii Kristově, příchodu našeho Pána ve věčném světle. Tu bývalo zvykem rozsvítili večer světlo, které pak hořelo po celou noc až do rána. Toto světlo bylo symbolem, posvátným znamením. Mělo věřící upomínati na to, že Kristus, ono věčné světlo, které s touhou očekávali, přijde při zmrtvýchvstání. U starých křesťanů panovalo mínění, že parusie, příchod Kristův k poslednímu soudu, nastane v noci ze soboty na neděli, neboť v oné noci zvíťazilo věčné světlo nad temnotami smrti a hříchu. Zároveň mělo to též znázorniti touhu, která v jejich srdcích plála, onu touhu, která oživovala též srdce moudrých panen v Evangelii a která je nutkala zvolati: „Ecce sponsus venit: Exite obviam ei. — Aj, ženich Kristus — Světlo přichází, pojďtež mu vstříc!“ (Mat. 25, 6.)

K tomuto světlu, které křesťané jerusalemská v sobotní večer rozsvěcovali, bylo přidáváno kadidlo a různé vonné essence. Neboť ono světlo nemělo toliko svítiti, nýbrž též libou vůni rozšiřovali a tím ještě více povznášeti slavnostní náladu shromážděné obce. Přijde-li Kristus, aby slavil věčnou svatební hostinu se svou milovanou nevěstou, Církví svatou, tu měli býti všichni bonus odor Christi, vůně z Krista vycházející.

Nám, lidem 20. století, jest říše symbolů čímsi cizím, za to staří křesťané měli hluboké porozumění pro ně, jim bylo to úplně přirozeným vyjadřovati ty největší pravdy a tajemství symboly — posvátnými znameními. —

Později zaměnilo se ono světlo za svíci. Zvyk rozžehnouti večer svíci, která by svítila po celou noc až do nedělního rána, rozšiřoval se stále dále v křesťanských zemích a přes Afriku přišel též do Španělska a do Gallie.

Svěcení svíce velikonoční nacházíme poprvé ve 4. století, kdy sv. Augustin složil zvláštní *Laus cerei* — chvalozpěv na svíci. Též z dopisů sv. Jeronýma a jáhna *Praesidia* z *Piacence* lze souditi, že již velmi záhy se konal obřad svěcení svíce. Sv. Jeroným totiž kárá zlořády, které se na mnohých místech při svěcení objevily. V Římě samém se vyskytá svěcení velikonoční svíce poměrně v pozdní době. Teprve počátkem pátého století světlí sv. papež *Zozimus* pro všechny chrámy římské velikonoční svíce. Avšak ještě před zavedením tohoto zvyku bylo obzvláště v Římě obyčejem, před zahájením eucharistické bohoslužby rozkřesati pomocí kamenů světlo, které pak bylo doneseno do kostela a pomocí jeho byla pak ostatní svělla rozžehnuta.

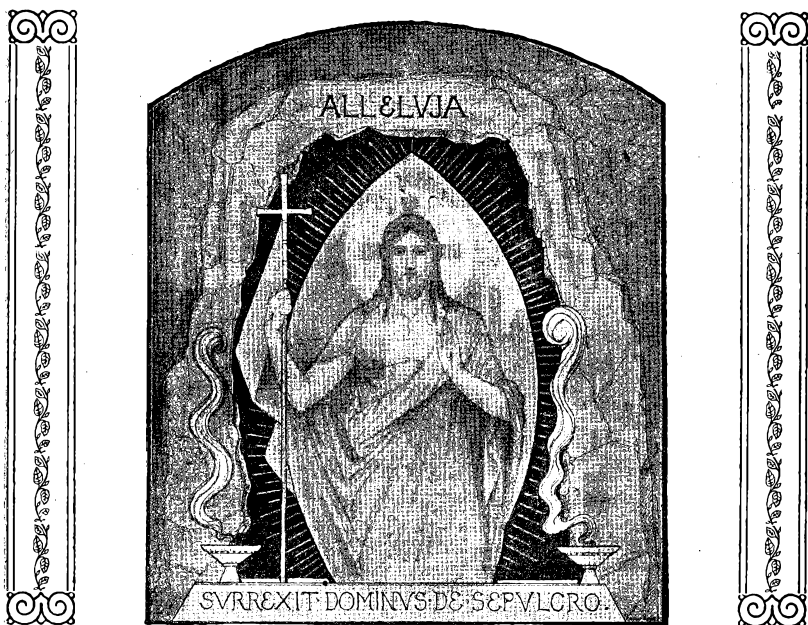
Oba zvyky, svěcení velikonoční svíce a křesání ohně pomocí kamenů se spolu smísily; a proto podnes ještě jest zvykem na Bílou sobotu před vlastním *paconium paschale* — před svěcením svíce velikonoční, že se před kostelem vykřesají jiskry z kamene a jimi se roznlítí oheň.

Než zbývá ještě vysvětliti význam *trianglu* — *trojramenné svíce*. Co bylo asi příčinou, že se přinesla do kostela *trojramenná svíce* vedle nově dobytého světla? Mnozí liturgové vysvětlují tento obřad ve smyslu symbolickém. Tak praví *Thalhofer*: „Tyč s *trojramennou svící* má představovati *Krista Pána* s jeho božstvím a člověčenstvím. Tak jako se třtina sklání před bouří, bylo i svaté člověčenství *Kristovo* poníženo, pokořeno ve svém utrpení, aby se pak ve svém *zmrtvýchvstání* vzpřímilo. Božství jeho bylo v utrpení zastřeno, stalo se neviditelným u muže bolesti. Proto se též zpočátku nerozsvěcuje celá *trojramenná svíce*, jež nám připomíná, že druhá božská osoba *Nejsvětější Trojice* vzala na se lidskou přirozenost, schopnou trpěti. Poznenáhlým rozsvěcováním má pak býti znázorněno, že božství *Kristovo*, které se vyjevilo poprvé po jeho utrpení při slavném *zmrtvýchvstání*, poznenáhlou se teprve ve světě rozšířilo pomocí *věro-zvěstů*.“ Byť by tento symbolický výklad byl velmi krásný, neudává přece jen vlastní účel a význam této *trojramenné svíce*. Jiní jdou mnohem dále a praví, že zprvu nebyl *triangl* ničím jiným, než *pouhé 3 sloupky*. Z opatrnosti, aby snad vítr nezhasil ohně, dobytého před kostelem z *křesacího kamene*, byly rozžehnuty tři sloupky, takže kdyby průvan jeden nebo druhý zhasil, přece alespoň jeden zůstal.

Tím se vysvětluje, že na Bílou sobotu máme dvoji světlo: Triangl, který má svůj původ v Římě a velikonoční svíci, která k nám přišla z východu a která upomíná na noční bohoslužbu v Jerusalemě konanou.

Svěcení velikonoční svíce předchází obřad svěcení ohně, který se koná venku před kostelem. Význam tohoto svěcení udává nám modlitba, kterou se kněz při tom modlí.

Velikonočního rána nemá hořeti světlo, které by odvozovalo svůj původ od jiného pozemského ohně. Má to býti nový, panenský oheň, jenž vychází z kamene, tak jako Kristus z hrobu.

Vzkříšení.

V první oraci se praví: Kristus, angularis lapis — kámen úhelný, jest znázorněn tímto křesacím kamenem, z něhož nový oheň vychází. Tento oheň má v nás v době velikonoční roznititi tužby nebeské, abychom jednou s čistým srdcem mohli dojiti k slavnostem věčné jasnosti, kde nebude žádného stínu a pouhých symbolů, nýbrž kde bude hořeti oheň věčný.

V této modlitbě jest obsažen obsah celého našeho křesťanského života, že se nalzáme na cestě do vlasti nebeské, že máme býti stravováni ohněm touhy po otci nebeském.

Druhá modlitba připomíná ono světlo, které vycházelo z ohnivého sloupu, který předcházel Mojžíše a vyvolený národ židovský a jenž svítil při východu z Egypta Israelitům na cestu. Tak jako ohnivý sloup osvěcoval Mojžíše, tak ať osvěcuje to světlo, které svou nadpřirozenou silu přijímá od Otce všeho světla, též nás a uvede nás jednou ke světlu věčnému. Zde máme tajuplné spojení pozemského světla se světlem božským. To vše upomíná nás, jak jsme již jednou řekli, na onu noční bohoslužbu jerusalemských křesťanů ze soboty na neděli. Pět kadidlových zrn, které se též svítí při svěcení ohně, aby pak při vlastním svěcení svíce velikonoční jáhnem do vosku svíce byly zasazeny, upomínají nás na kadidlo a vonné essence, které se dříve přidávaly do ohně. Viděti v těchto 5 kadidlových zrnech symbolické znázornění pěti ran Kristových jest zbožný výklad 12. století *).

Když byl óheň posvěcen, jest nesen ve slavnostním průvodu do chrámu a zde s velikou radostí pozdravován. Jak hlubokým dojmem působí to na naši duši, když jáhen po třikráte volá do ještě temného chrámu „Lumen Christi — Světlo Kristovo“ a sbor na to odpovídá „Deo gratias — Bohu díky“.

Jáhen nese světlo do presbytáře a zde se opakuje v jistém smyslu to, co se před chvílí konalo již venku před kostelem. Světlo se znovu svítí a Bohu obětuje. Toto obětování děje se v praeconiu paschale — velikonočním chvalozpěvu, počínající radostnými a slavnostními slovy: „Exultet jam Angelica turba — Plesej již andělský zástupe v nebesích! Plesejtež Boží tajemství a k vítězství tak velikého krále nechť zazvučí polnice Spásy!“ . . . Jest to překypující ples a jáсот nad velikým vítězstvím, jehož dobyl Kristus svým utrpením a zmrtvýchvstáním nad hříchem, smrtí a peklem.

„Exultet“, jímž praeconium paschale počíná a od něhož též obdrželo své jméno, udává nám vůdčí motiv, který se ve vždy nových tvarech a obratech, od počátku až ke konci celého ohlášení nastávajících svátků velikonočních ozývá. „Sotva se nalezne v těch četných nádherných hymnech a zpěvech, na které církevní liturgie jistě není chudá, podobný chvalozpěv, jenž by se rovnal svým posvátným nadšením, překypujícím jáсотem, vysokým vzletem myšlenek, mohutnou a básnickou řečí, velkolepostí a hloubkou idejí chvalozpěvu velikonočnímu“ **).

*) Franz, Die kirchlichen Benediktionen im Mittelalter, I. svazek, str. 548. Freiburg i. Br. 1909.

**) Braun, „Stimmen aus Maria-Laach“, 1899, sv. 56., str. 275.

Podivuhodně se nás dotýká vždy časté zdůrazňování noci; stále se opakuje: „Toto jest ona noc, v kterou jsi druhdy otcům našim, synům israelským z Egypta vyvedeným, dal suchou nohou Rudé moře přejíti! Toto jest tedy noc, která temnoty hříchů světelným sloupem očistila! Tato noc to jest, která dnes po veškerém světě ty, kdož věří v Krista, od nepravosti světa a temnot hříchů odděluje, vrací milosti, snoubí se svatostí! Toto jest ona noc, kdy Kristus poula smrti zlomil a jako vítěz z říše mrtvých vystoupil!“ —

Této noci osvětlení se klade jako opak noci temnoty, noci hříchu. Existuje tedy dvojí noc: duchovní v duchovním světě a noc, která patří k rytmu, v němž se stvoření viditelného světa pohybují. Tam, kde vládne duchovní noc, existuje pro duši pouhá negace, popření světla poznání. Mluvíme-li o noci temnoty, v jaké žije ďábel v pekle, znamená to, že tam není žádné stopy po oné kráse, nádheře, síle a líbeznoti světla. To, co zde vládne, jest jen nenávisť, boj a popírání Boha. Tato duchovní noc jest tedy pouhou negací; proto jest naprosto nemožno, aby měla svůj původ v Bohu. Neboť co od Boha pochází, musí býti čisté, jasné a pravdivé. Bůh může vždy toliko jen pravdu zjevití. U noci přirozené mají se věci jinak, zde jest Bůh sám původcem noci. Dříve než byl člověk stvořen, střídala se již noc se dnem. Avšak toto střídání nemá ničeho společného s noci temnoty, s popřením světla, se zapíráním Boha. Ona má naopak čisté pozitivní povahu, tvoří jen oddíl v životním rytmu. Den jest doba vývoje života, v noci čerpají tvorové nových sil k životu. Protože však nutně potřebujeme jakéhosi obrazu, srovnání, používáme noci pozemské za symbol říše a noci temnoty.

Při pohledu na radostně zářící svíci velikonoční používá církev básnické svobody, neboť překypuje radostí nad plností života, která se stala zásluhou Kristovou naším údělem. Zdá se, jakoby ve své bezměrné radosti neznala žádných hranic. Protikladem noci života a noci temnoty ukazuje nám zápas obou a konečné vítězství, jehož Kristus, Světlo věčné, dobylo.

Vše to chce nám církev sv. uvéstí na mysl, když jáhen v praeconium paschale tak slavnostním způsobem vykonává obřad svěcení svíce velikonoční. Tak jest nám tato svíce symbolem zmrtychvstaleho Krista. Zmrtychvstání Kristovo pak jest předobrazem našeho vlastního mystického zmrtychvstání ve křtu svatém.

Tak jest svíce velikonoční v úzkém vztahu ke křtu sv., jenž byl též za starších dob po jejím svěcení udělován. Katechumenům byl

křest sv. symbolem pravého světla víry, proto též byl často křest nazýván *illuminatio*, *photisma* — osvícení.

Osvícení v srdci každého křesťana má též způsobiti pohled na svíci velikonoční; ona má nás upomínati na veliká tajemství naší sv. víry, obzvláště však na náš křest sv., jímž jsme se stali údy mystického těla Kristova. Též my máme na Bílou sobotu spolu s Kristem vstáti z mrtvých odumřevše smrti a náš pohled má býti upřen na svíci velikonoční, jejíž světlo nám symbolisuje nový božský život, který nám Kristus přinese.

Tak jako plamen svíce velikonoční vzhůru ukazuje, máme i my svá srdce v době velikonoční vzhůru pozvednouti a obnoviti v sobě touhu po nebeské vlasti.

Podobně jako křesťanům jeruzalemským připomínalo při jejich bohoslužbě světlo příchod oslaveného Krista ve věčném světle, mají také nás svátky velikonoční vždy na to upomenouti, že též my jednou jsouce tajemstvími velikonočními posvěceni, k Otci Světla věčného dojdeme.

Emauzy.

Fr. Benno Roth.

Pění žalmů v křesťanském starověku.

(Dokončení.)

Důležitější než tento spor jest zmínka o významné součásti antifonního zpěvu, která v pozdějším liturgickém vývoji byla předmětem tvorby skutečně umělecké — o antifoně, předzpěvu. Zvyk, antifonnímu zpěvu předeslati krátkou hudební větou, která by oběma sborům usnadnila svým charakteristickým nápěvem pěnění žalmu v tom kterém určitém způsobu — jichž byl dosti veliký počet — jest velmi starý a byl, jak se pravdě podobá, od počátku součástí antifony. Již ve 4. století zmiňuje se Eucheria ve svém líčení jeruzalemské liturgie o žalmech a antifonách jako o dvou různých věcech a kolem roku 530 stanoví též náš řeholní zákonodárce, svatý Benedikt, ve 47. kapitole: „Žalmy a antifony nechť počínají po opatovi pořadem ti, jimž jest to přikázáno“. Zajímavým svědectvím pro tento zvláštní význam slova „antiphona“ jsou právě nejstarší rukopisy benediktinské řehole, které mluví nikoli o antí, nýbrž o antefoně (o zpěvu žalm předcházejícím). Ve zmíněném cestopisu Eucherině jeví se nám antifona dokonce jako refrain, jenž nejen předchází, ale po způsobu zpěvu responsoriálního i žalm

přerušuje. Martène, kněz-Benediktin z francouzské kongregace svatého Maura, opíraje se hlavně o cenné výsledky badání Thomasiova, sděluje o užívání těchto krátkých před- i mezizpěvů některé zajímavé podrobnosti:

„Za nejstarších dob“, praví, „byly antifony zpívány na počátku žalmů nebo kantik celé, nikoli jen z části, a to stejně ve svátky jako v obyčejné dny, jak při bohoslužbách větších (při matutinu, Chválách a nešporách), tak i menších (Primě, Terci, Sextě, Noně a kompletáři). Při těchto menších hodinkách bylo to však zvykem jen u mnichů“.

Totéž potvrzuje znamenitý liturgik metický Amalarius a dodává, že antifona byla počata od jednotlivého choristy a zpívána dále až do konce oběma chory zároveň.

Tento způsob jest dosud ve sváteční liturgii obvyklý a nepřekvapuje; zajímavo jest však, co Martène dále zaznamenal, že totiž někdy byly antifony zpívány před žalmem i dvakráte, při čemž vždy jedna strana choru zpívala antifonu až do polovice a druhá ji dokončila. Tento zvyk byl zván „antiphonam responderi“, odpovídati na antifonu.

Někdy dokonce byla antifona zpívána před každým veršem žalmu, jak sděluje jistý mnich Jan v životopisu svatého Odonu o kanovnících katedrály svatomartinské v Touru (v jižní Francii): Tito chtěli o slavných bohoslužbách ve svátek svatého Martina noční hodinky protáhnouti až do svítání a opakovali proto antifony před každým veršem. Uvážíme-li, že 11. listopadu jest noc již hodně dlouhá a noční hodinky počínaly nedlouho po půlnoci, musíme uznati, že ubohým kanovníkům vysychalo již pořádně v hrdle, když okny jejich katedrály se na ně smála Homerova růžoprstá Zora. Ostatně se zachoval tento způsob do dneška v obřadu svěcení oltáře, v němž se zpívají takto čtyři žalmy.

Vrcholem originality však byl obyčej — divno, že zase u svatého Martina v Touru — zvaný „antiphonas triumphare“. Ve Chválách a v nešporách velikých svátků bylo u nich zvykem, antifonu třikráte (tedy „ter fari = třikráte pronést“, z čehož se vyvinulo pozdější „triumphare“) na konci kantika „Benedictus“ a „Magnificat“ opakovati: 1. před „Sláva Otci“, 2. před „Jakož bylo“ a 3. po ukončení celé této doxologie. Patrně si tamnější kanovníci na svých antifonách — a byly mezi nimi vskutku mistrné, pravé kabinetní kousky, složené samým svatým Odonem, od něhož prý pochází většina chorálních zpěvů na slavnost svatého Martina — velmi zakládali a

nemohli se jimi ani nasytiti. Ostatně dalo se tak i jinde. Thomasius na př. se zmiňuje o tom, že v Římě na Bílou sobotu se zpívalo „Magnificat“ takto: Nejprve celá antifona „Vespere autem“, po ní první verš „Magnificat anima mea Dominum — Velebí duše má Hospodina“; po tomto verši druhá antifona „Et ecce“, též celá, a po ní druhý verš „Et exultavit . . .“. A tímto způsobem se zpívaly stále nové a nové antifyny před jednotlivými verši, takže průběhem tohoto kantika se vysřídalo dvanáct krásných velikonočních antifon:

*Antifona:**Verš:*

Vespere autem Sabbati atd.	Magnificat atd.
Et ecce terrae motus atd.	Et exultavit Spiritus atd.
Angelus autem Domini atd.	Quia respexit humilitatem atd.
Erat enim aspectus ejus atd.	Quia fecit mihi magna atd.
Prae timore autem atd.	Et misericordia ejus atd.
Respondens autem Angelus atd.	Fecit potentiam atd.
Venite et videte atd.	Deposuit potentes atd.
Cito euntes atd.	Esurientes implevit atd.
In Galilaea atd.	Suscepit Israël atd.
Nolite expavescere atd.	Sicut locutus est atd.
Et valde mane atd.	Gloria Patri atd.
Et dicebant atd.	Sicut erat atd.

Nelze upřítí, že bylo v tom něco imponantního.

Choralistům, kteří tyto velikonoční antifyny z části znají, jistě neujde, že jsou zde smíseny antifyny různých druhů pěni žalmů, vyžadující — mají-li býti zpívány v téže tonině, oč zde nepochybně běží — různě vysokou dominantu (převládající ton, od *dominare* = vládnouti). V právě uvedeném případě rozhodovala však pouze dominanta první antifyny „Vespere autem Sabbati“, a podle ní se „Magnificat“ zpívalo; všechny ostatní antifyny se řídily toninou tohoto prvního předzpěvu, a pokud je znám, pohybovaly se i po transpozici (přenešení) v jejím hlasovém rozsahu, takže celý zpěv mohl působiti zcela dobře dojmem ucelenosti. Jest to zajímavý doklad, jak středověká liturgie dovedla býti bohatou, a laskavý čtenář mi promine, že jsem tímto extempore o antifonách překročil hranice křesťanského starověku, a dovolí, abych v budoucím článku se do něho zase vrátil skromnou úvahou o starokřesťanských hymnech.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Z klášterních annálů a kronik.

Miluji ty stáří i obsahem svým úctyhodné, veliké, tlusté folianty ve vepřových deskách se žlutými, mosaznými přeskami, někdy umělecky kovanými, uložené v tak četných našich monastýrech, které nám dochovaly na svých sežloutlých stránkách tolik historického výpravování, podávající mnohdy sice svou látku pouze chronologicky, to jest rok za rokem, bez účelného rozřídění a zhusta bez ohledu na její vnitřní souvislost, ale přece historicky pravdivou a velmi zajímavou.

Chceme-li poznati jaké asi bývaly vnitřní děje a život v kláštěrech doby dřívější, a můžeme říci, staré, což nás zajímá jistě na prvním místě, sáhneme k annálům a kronikám.

Počet bratří klášterních býval v dřívějších dobách veliký a překvapují nás mnohdy číslice, jak je udává takový Mabillon nebo Montalembert.

Tak nalézáme, že v klášteře sv. Firmiána v Elonardu v Irsku žilo společně 3000 mnichů. Bangor u Carrikfergu, založený kolem roku 555, měl ještě před smrtí svatého Comgala, který jej založil, 4000 mnichů; z tohoto kláštera, který byl Dány zničen, ale svatým Malachiem zase znovuzřízen, vyšli velicí světcí: svatý Kolumbán a svatý Gallus. V klášteře Bangor ve Walesu bylo celkem 8 oddělení a každé z nich čítalo na 300 mnichů. V opatství svatého Sylvestra v Nonantule žilo v roce 900 více než 1000 a v opatství Lumières brzo po jeho založení žilo pod svatým Aikardem na 900 mnichů. Pod opatem Rabanem Maurem žilo v opatství Fulda 370 a v klášteře Cluny pod Petrem Ctihodným podobně na 400 mnichů. O cti-hodném opatu Hugovi z Cluny píše Ordericus Vitalis ve 12. století, že týž přijal v 64 letech své vlády pod prapor Kristův více než 10.000 mnichů. Týž autor vypráví, že v den vlastní jeho ordinace v Rouenu obdrželo svěcení zároveň s ním na 700 mnichů. Jordán Saský, druhý generál řádu svatého Dominika, oblékl v hábit svého řádu více než 1000 kandidátů. Ve 13. století v některých dominikánských kláštěrech nalézáme na 100 bratří; tak na příklad: v dominikánském klášteře v Miláně tou dobou žilo 140 bratří a 100 v tmnějším klášteře františkánském; mimo tyto bylo tam ještě 60 Eremitů svatého Augustina a 30 Karmelitů. I v našem památném klášteře Emauzském v Praze žilo, jak nám zprávu zachovali klášterní historiografové a annalisté, P. Jeronymus Cechner ve svém díle

„Historia Emautina“ a zasloužilý konventuál P. W. Mentberger v německy sepsaných svých dějinách kláštera Emauzského, brzo po jeho založení a dostavění roku 1348 na 120 mnichů Benediktinů; ještě před převratem v roce 1918 měl 117 členů.

Jest to jen několik příkladů, ale opravdu tak důkladných, že se jim podivujeme. Mimoděk si představíme dobu přítomnou a žasneme a divíme se, jak jest to možno, že mohlo tolik mnichů tehdy žíti společně, když dnes kláštery u nás jsou téměř prázdné.

Vezmu ze svrchu uvedených příkladů jen ten poslední. Klášter Emauzský! Hodí se mně to zde lépe, než kdekoli jinde, abych ten rozdíl vytkl. Máme tedy zprávy, že v klášteře Emauzském žilo ve 14. století na 120 mnichů Benediktinů. Porovnáme-li uvedené s dnešním stavem, kdy máme Emauzy se svojí benediktinskou řeholní kázní, se svojí benediktinskou liturgií, se svým benediktinským uměním, s benediktinskou pracovitostí, obnovené, vzkříšené v plné kráse, v dokonalé, harmonické všestrannosti svého církevního umění, zajisté shledáváme tento stav ne nejlepším. Jest málo dorostu a nebudě v několika decenních tedy ani nové generace Benediktinů, která by se na prospěch lidstva modlila a horlivě pracovala, poslouchajíc věrně, spokojeně a ráda prostých napomenutí svatého Benedikta, jenž k ní volá „Poslouchej, ó synu!“ a synům svým slibuje to nejvyšší a nejsladší, co na zemi býti může: život plný svatého pokoje. —

Od doby, kdy vystoupil svatý Benedikt, tento veliký patriarcha západního mnišstva, staly se jeho kláštery v brzku prvními na západě a konečně do století 12. svým způsobem jedinými místy, v nichž se shromažďovali křesťané toužící po ideální dokonalosti. Kláštery benediktinské patřily k největším, nejpočetnějším. Právě v nich nalézáme takové veliké, překvapující číslíce společně žijících mnichů, protože vyhovovaly zvláštním způsobem západní společnosti oné doby, že se vhodně přizpůsobovaly potřebám, slabostem a silám tehdejší společnosti.

Do klášterů vstupovali lidé různých charakterů. Mabillonovy Annály je tak pěkně kreslí. Bohu oddal se žití v klášteře dobrovolně kde kdo, ať to byl člověk svobodný nebo nevolný, nebo ve středověku šlechtic, kníže nebo král. Annály a kroniky klášterní vy počítávají jich do nekonečna. Na každé snad stránce každého dílu Mabillona, Martěna nebo Montalemberta můžete toho najít doklady. Dokonce se stalo, že i manželka svému muži nebránila, aby přijal

řeholní šat a vstoupil do kláštera. Ordericus Vitalis mluví o takové dobré paní, která svolila svému muži k tomu, aby ji opustil a uchýlil se v ticho klášterní.

Byly to tedy hlavně a na prvním místě kláštery benediktinské, které byly v prvních dobách co do mnišstva nejpočetnější. V takovém velikém klášteře bývali a rozlišovali se, jak praví Mabillon, klerikové, pak ti, kteří přísluhovali u oltáře, a veliké množství laiků.

Teprve později lišili se mniši, obyčejně kněží, od bratří laiků.

Že právě kláštery benediktinské byly tolik vyhledávány lidmi po dokonalosti toužícími, bylo vlivem svaté řehole, o které praví svatý Řehoř Veliký, životopisec svatého Benedikta, že jest *discretione praecipua, sermone luculenta*. Kázeň byla přísná; poznáváme to již z toho, že svatý Benedikt tak rád užíval o kázni porovnání s vojenskými poměry. Poslušnost označuje jako službu válečnou — ovšem v přeneseném slova smyslu.

Dalším rozhodujícím činitelem v řeholi svatého Benedikta byla práce. *Ora et labora* — Modli se a pracuj! zaznívá jeho řeholí. Za doby svatého Benedikta společnost klášterní byla společností bratří laiků, ačkoliv připouštěla i kněze i kleriky, ale přijetí kněze nebo svěcení mnicha na kněze považuje svatý Benedikt ve své řeholi za výjimku. Práce nebyla výlučně duševní, a nebylo to ani možno, poněvadž z hlavy 58. svaté řehole vidíme, že v době svatého Benedikta byli přijímáni za novice ti, kteří neuměli psát, a nechybělo zajisté ani takových, kteří se vůbec ani čísti nenaučili. Práci uložil mnichům svatý Benedikt, protože *Otiositas inimica est animae* — zahálka jest nepřítelkyní duše. V dřívějších dobách i sám opat společně pracoval s ostatními mnichy a předcházel jim příkladem.

S prací tělesnou zpravidla střídala se práce duševní, a to na prvním místě duchovní čtení, které trvalo denně mnohdy 5—6 hodin. Na soustavné pěstování vědy nebyl přímo kladen v řeholi svatého Benedikta důraz, a zejména ne v prvých dobách, a zvláště studium věd profánních bylo v prvních klášterech benediktinských považováno za vyloučeno. Pěstění profánních věd zavedl do klášterů teprve šlechtný Kassiodor (zemřel asi roku 578) a kláštery benediktinské staly se brzy nejenom útočištěm věd, ale i školami nejen askese a zbožnosti, ale i vyučování. Mnohé kláštery nazývaly se *Monasteria studiorum* — kláštery studujících. Školy benediktinské byly daleko široko známy; také u nás při klášteře emauzském známé bylo Karlem IV. založené *gymnasium slovanense*. S vědami pěstovalo se

i umění v každém oboru; mnohý mnich, jak nám na mnohých stránkách annály vypravují, byl vyučen několika uměním: byl zpěvákem, písařem, malířem, řezbářem, pozlacovačem atd. Zeptal-li se někdo mnicha, která umění zná a ovládá, zněla obyčejně odpověď: Zním různá umění.

Sledujeme-li počátky Benediktinů u nás, zajisté ani tu pátravému našemu zraku neuniká hospodaření klášterní; jest alespoň tolik všeobecně zjevno, že hlavním jeho dílem od počátku až do konce, pokud některé kláštery zničila surová ruka nepřátelská, bylo polní zemědělství, jemuž namnoze ještě předcházela veliká práce kolonisační a meliorační, a to především kácení pralesů, odvodňování bažinaté a zaplavené půdy struhami a rybníky. Zajisté i u nás prvé díky za výsledky a úspěchy v tomto ohledu náleží tiché a zapomenuté práci benediktinské.

Zbývá, mimo jiné, zmíniti se ještě krátce o přijímání hostů a o pohostinství v kláštorech. Svätý Benedikt ve své řeholi praví, že „*hospes sicut Christus suscipiatur — host budiž přijat jako Kristus*“. Odedávna bývala určitá část budovy klášterní, které byly rozsahu a velikosti někdy ohromné, vyhrazena hostům, kteří, jak svätý Benedikt dobře píše, nikdy nechybí klášteru. Cisterciáci mívali dříve vždy pro hosty vyhrazeno místo, kterému se říkalo *Xenodochium* a které bylo mimo klášter; tu byl každý pocesný a chudý přijímán a občerstvován. Annalisté a kronikáři klášterní často píší, že opatové dávali stavěti vedle kláštera zvláštní krásné a velkolepé budovy, které se jmenovaly *Hospitium*, kde mohli hosté i delší čas bydleti. Při některých kláštorech zřizovány byly dokonce dva hostinské domy: letní a zimní. V takovém zimním hostinském domě udržován byl stále oheň a tedy i určitá teplota po celé zimní období a bylo dovoleno i mnichům, nebylo-li hostů, v zimním domě se ohřáti, protože v celách topiti mnichům nebylo dovoleno.

V kuchyni bylo denně nejdříve připravováno občerstvení pro chudé a hosty. Hostů a chudých býval někdy v kláštorech takový nával, že se do místností pro ně určených nevešli a musili býti pohostěni i v kvadraturním dvoru kláštera. Nikdo neodešel, dokud se do syta nenajedl a nenapil. Místností pro hosty bývaly namnoze velmi pěkné a úhledně zařizeny, zvláště pokoje knížecí nebo královské, které vpravdě toho jména zasluhovaly.

Ovšem, že se vyskytly i mnohé zlořády. Některý kníže nastěhoval se do kláštera jako host s celou svou družinou a trávil tu

pak delší dobu, nechávaje se příjemně častovati. Že družina, která knížete doprovázela, nebyla malá — a zvláště v době honebních dnů, kdy byla s sebou i celá smečka psů — dovedeme si zajisté představit. Tak na př. stýská si opat z kláštera Murhard mnichu Ulrichovi Württembergskému, že se vždycky domníval, že klášter Murhard byl založen pro mnichy, nyní ale pozoruje, že byl založen pro knížecí psy. Sami mniši se nad tím horší, neboť se nemohou svoje officium modliti. Opat sám v době, kdy některý z knížat pobýval v klášteře jako host, odjížděl do Stuttgartu a zdržoval se tu tak dlouho, dokud se kníže nevzdálil z kláštera. Mnohá knížata a vévodové navykli si na podobné návštěvy tak, že se jim stávaly skoro privilegiem, takže každý mohl kdykoliv se svými psy a koni přepadnouti, abych se nejlépe vyjádřil, klášter a nastěhovali se do nejkrásnějších místností a pobýli tu nejméně tři dny. Ovšem rozumělo se samo sebou, že tu žili na útraty takového kláštera. I když se odměnil takový kníže klášteru za jeho pohostinství — jako na příklad čteme, že tak učinil král Karel V., když se byl se svou družinou ubytoval v opatství Livry a dovolil, aby v odškodnění za pohostinství kláštera mohlo se 30 sviní z klášterního dvora nažrati v lesích, které náležely panství královu, — přece zlořády zde zůstávaly a měly ne nepatrný vliv i na vnitřní disciplinu kláštera a jeho mnichů.

Jiným druhem hostů byli obchodníci a prodavači, a dočítáme se v annálech, že byly stavěny i pro ně při klášterech a opatstvích zvláštní domy, jimž se říkalo domus mercatoria; takový dům stával již roku 950 při opatství v Corvey v Sasku. V klášteře Einsiedeln byli v roce 1373 hosty i poslanci, a to počtem 100 z Basileje a 70 ze Strassburgu. Sami papežové, císařové a králové překročili ve středověku jako hosté práh klášterní. Opatství Cluny a Monte Cassino mohla se chlubit, že v nich jako host přebýval náměstek Kristův.

Z těchto několika málo dochovaných příkladů, nad kterými se tak často pozastavujeme, vidíme vyzařovati nadpřirozenou lásku mnichů k hostům. Ovšem, že hosté a chudí a všichni, kteří byli v klášteře pohostinství nebo aspoň občerstvení přijali, byli klášteru za to vděční, ať již způsobem jakýmkoliv. Ale přesto také někdy, a to zvláště v době pozdější, místo vděku mluvilo se s ironií o přebytku a blahobytu v klášterech. Jistě, že tato výtky nebyla alespoň docela oprávněna.

A tak kdybychom prohlíželi v těch starých, úctyhodných kronikách a annálech klášterních list za listem, žasli bychom více a více, ba mnohé věci zdály by se nám dokonce neuvěřitelnými. Ale několik těchto listů a příkladů kéž nám objasní a ostře vrysuje rozdíl mezi poměry dnešními a tehdejšími. Zajisté, že budeme s úctou a vděčností vždy hleděti ad habitationes Dei laudantium!

Emauzy.

Fr. Cyril Petr.

Z našeho hřbitova.

Hřbitove, hřbitove, zahrado zelená,
do tebe sázíme nejdražší semena . . .

Úmrtní kronika † P. Methoda Vojáčka O. S. B.

(Zemřel 19. listopadu 1926.)

Nikdo z nás nebyl překvapen, když 19. listopadu 1926 kolem 1/26. hodiny večerní kapitulní zvon svolával komunitu k lůžku P. Methoděje. Jak květina pomalu vadne, svou korunu nachýlí a život vydechne, tak pomalu a zvolna unikala životní síla P. Methoda v posledních třech letech; pomalu, ale jistě a zřetelně, až, takřka nepozovaně, zanikla docela.

Tak tichým byl vlastně celý život P. Methoda. Tiše chodil klášterními chodbami, hlavu vždy ke straně schýlenou, ticho bylo na jeho cele, tichý byl vždy i ve společné rekreaci, tiše pracoval na vinici Páně. Něco hlasitého a P. Method, to by byly naprosto nesrovnatelné pojmy. Jen na kazatelně, tam dovedl tento malý mnich rozvinouti takovou sílu hlasu, že se každý divil.

P. Methoděj Vojáček narodil se 20. března 1861 v Chotěboři v Čechách. Křestní jméno měl Josef. Studoval nejdříve (1873—4) na reálném gymnasiu v Německém Brodu a potom (1874—81) na humanistickém gymnasiu v Praze. Jedním z jeho spolužáků jest nyníjší primátor hlavního města Prahy dr. Karel Baxa, který mu zůstal vždy dobrým přítelem. V roce 1881 zesnulý maturoval a brzy na to, 25. září 1881, vstoupil do staroslavného kláštera Benediktinů v Břevnově. Po roce, 26. září 1882, skládal Fr. Method svaté sliby. Krátce před tím přišli do opatství emauzského mniši beuronští a v jejich péči pokračovala restaurace kostela a kláštera rychle k novému vzkříšení vzácné této památky. Krása liturgie upoutala mladého zbožného klerika, který 6. dubna 1884 do Emauz přestoupil a 6. dubna

1885 tamtéž přenesl platnost svých slibů řeholních. 3. října 1886 byl vysvěcen na kněze.

V Emauzích tehdejšího času bylo ještě málo kněží, kteří by mluvili dobře česky, a proto většina práce v duchovní správě v klášteře i mimo něj připadla P. Methodovi. V duchovní správě pracoval P. Method tuze rád, a vedle jeho povinností klášterních byla mu duchovní správa prací nejmilejší. Kázání a zpovídání v kostele bylo jeho první povinností. Svým ovečkám pak zůstal věrným až do konce. Ještě v sobotu před svou smrtí nedal si brániti a šel do zpovědnice. Byl také katechetou v mnohých školách a zpovědníkem v některých klášterech a ústavech. V letech 1904—6 administroval naši faru v Třebešicích a v letech 1907—24 vypomáhal jako kaplan na faře u Nejsvětější Trojice v Podskalí, k níž Emauzy patří. Pater Method byl skromná a pokorná duše a proto také k sobě přitahoval malé a chudé. S velikou láskou vypomáhal v městském chudobinci u svatého Bartoloměje, ve Fišpance, v dětské nemocnici, v nemocnici Alžbělinek. Měl mnoho zaopatřování jako kaplan, ale přes to byl vždycky ochoten jíti k nemocným i do nejvzdálenějších částí města. Starával se pečlivě i o tělesné blaho svých chudých a nemocných. Často přicházel k panu opatovi a prosil, aby z peněz jemu darovaných směl část použiti na almužny, a z toho dal buď korunku na přilepšenou nebo pomáhal i činži platiti. Za války uspořil i ten skrovně vyměřený kousek chleba a přibrav to, co nechával i P. Jan, nosíval to těm, kteří trpěli nedostatkem. Chudé nade vše miloval a ti také byli jeho hlavní klientelou ve zpovědnici. Ještě dva dny před smrtí dal se v drožce dovézti k jedné známé nemocné, aby jí, umírající, sám již polomrtvý, přinesl trochu útěchy v jejím utrpení.

Vedle své duchovní správy věnoval P. Method volný svůj čas spisovatelství. Sepsal: „Paterý svatý škapuliř. Poučení a pobožnosti pro zbožné věřící podle autentických pramenů“. V Praze 1897. — „Pomněnky z 900letého jubilea svatého Vojtěcha, slaveného roku 1897“. Roku 1899. („Hlasy katolického spolku tiskového“, ročník XXX., číslo 2.) — „Papež Pius X. Dle německého originálu volně vzdělal a Pomněnky ze zlatého jubilea kněžství svatého Otce sebral“ (v Praze 1909). — „O úctě svatého Vojtěcha v Prusích“ („Blahověst“, 1895, č. 45.). — „Homilie svatého Vojtěcha ke svátku svatého Alexia“ (tamtéž). — „Arcibiskup Arnošt z Pardubic. K 600leté památce jeho narození“ („Alétheia“, ročník I., 1898). — „Svatý Benedikt s bratřími, patronové zemští“ („Časopis katol. duchov.“,

1896 a 1897). — „K milostivému létu o odpustcích.“ — „Cyklus kázání o odpustcích“ („Rádce duchovní“, ročník VII., 1901). — „O slovanské liturgii v samostanu sázavském“ (feuilletony v „Čechu“, 1904). — Již jako studující napsal článek: „Které zásluhy svatého Václava zavazují nás k jeho úctě?“ („Václav“, roč. I., 1880). — Přeložil: Dra Josefa Wallera „Nejsvětější svátost Oltářní, pravý chléb duše“ („Ascetické bibliotheky“ č. 28.). — „Úvaha Monsign. Segura o častějším svatém přijímání“ spolu s předmlouvou a poučením o „časté svaté zpovědi“ („Ascet. biblioth.“ č. 42. V Brně 1895). — Klaudia Arviseneta „Navedení jinochů k pravé moudrosti“ (v Brně 1901. „Duchovní knihovna“, 1901. Tento spis uveřejnil poprvé v letech 1881—3 v časopise „Václav, list pro křesťanské jinochy a muže“, vydávaném v Českých Budějovicích). — „Život a řehole svatého Benedikta“ (Druhá kniha dialogů svatého papeže Řehoře Velikého) se 70 ilustracemi dle komposic beuronské školy umělecké; vyšlo nákladem našeho opatství roku 1904.

Nejdůležitějším však bylo P. Methodovi, jak se i na správného mnicha sluší, aby hlavně pracoval na vlastním svém vnitřním povolání klášterním. A dobrým mnichem byl po všechny dny svého monastického života. Byl opravdu a hluboce zbožným, mnohdy až úzkostlivým. Zvláštního zodpovědného úřadu v klášteře nikdy nezařadil, ale všechny, i drobné povinnosti svého stavu konal svědomitě. Ačkoliv měl mnoho práce mimo dům, přece se všech pravidelných duchovních cvičení účastňoval a zvláště v docházení do choru byl věrný. Byl to až heroické, jak byl ještě měsíc před svou smrtí již časně ráno v Matutinu, ač slabostí nemohl již ani povstati ke „Gloria Patri“ a žalmy jen tak tak že spolu šeptal. Ien na přímý rozkaz pana opata uposlechl a rozloučil se se svým místem v choru, které tam měl po celá desetiletí. K představeným často přicházel, aby si vyprosil požehnání pro své práce, pochůzky, almužny a pod. Často ve své nemoci objevil se na opatské cele, opřen o svou hůlčičku, a tak dojemně říkával: „Nemám nic zvláštního, nejdůstojnější otče, jdu se jen ukázat — jsem tak sám a sám“. Svůj klášter upřímně miloval a byl také často jeho zástupcem při různých příležitostech ve městě, a zvláště se pečlivě staral, aby v denním tisku katolickém o jeho klášteře bylo vždy čestně referováno.

Od roku 1924 musil P. Method těžších prací pastoračních již zanechat. Jeho plicní choroba, spojená s trápivým kašlem, trávila všechny jeho síly. Byl již tak dost slab. Ani mnoho neležel —

chodil, vlastně jen se šoural, po cele, po chodbách v domě, ano i v kostele. Byl na smrt vždy připraven a nebál se jí. V říjnu již prosil pana opata o Poslední Pomazání a přijal je s velikou radostí, a ještě zaň přišel zvlášť poděkovati. Mohl ještě i celebrovati a svoji poslední mši svatou konal dva dny před svou smrtí. V úmrtní svůj den prosil ještě ve 4 hodiny odpoledne, aby směl ještě jednou přijmouti svatě svátosti. Zpovídal se a při plném vědomí přijímal Tělo Páně jako posilu na poslední cestu. Pak ztratil již vědomí a zesnul tiše v Pánu mezi modlitbami svých, shromážděných spolu-bratří — bez vzdechů a bez slzy, tak zbožně a mlčky, jak i žil.

Pro svou různorodou činnost, ač byl tak skromný a pokorný, byl přece v širokých kruzích dobře znám. Účast na jeho pohřbu byla veliká. Mezi prvními poslal starosta pražský dr. Karel Baxa svůj soustrastný list. K hrobu se dostavila celá vzácná vyšehradská kapitola a mnoho kněží. Jen jeho staříčká, 84letá sestra ze Znojma nemohla se dostaviti. Něco pak při jeho pohřbu bylo zvláštního, co při pohřbech našich mrtvých nebývá zvykem: byly proneseny dvě veliké řeči na rozloučenou. Byl to pan farář z Podskalí, který věrlými slovy děkoval mu za prokázanou práci na jeho osadě, a předseda Lurdského spolku. Největší chválu však jistě uslyšel náš pauper et humilis — náš chudý a pokorný — když z úst Pána svého přijal onen pozdrav nebeský: „Nuže, služebníče věrný, poněvadž i v málu byl jsi věrným, nad mnohým tě ustanovím; vejdi v radost Pána svého!“

R. I. P.

Kronikář.

Úmrtní kronika † P. podpřevora Benedikta Coekolla.

(Zemřel 17. prosince 1926.)

V Emauzích slavivá Kristus Pán svůj Advent, aby odvolal své uzrálé duše, nejraději v době vánoční. Tentokrát — bylo to 17. prosince — jeho příchod byl „jako blesk, který od východu vychází a k západu až září“. Ve středu zpíval P. podpřevor Benedikt Coekoll ještě slavnou mši svatou a v pátek ráno o 1/26. byl již mrtev.

A přece se zdá, že smrt nepřišla tak nenadále, alespoň ne pro P. Benedikta. Již sama cukrovka, kterou churavěl, byla pro něho výstrahou k bdělosti. Ale některé výroky zesnulého znějí jako přímá

předtucha smrti. Asi 14 dní před skonek prohodil P. Marcel v rekreaci: „Již zde máme zase brzy O-antifony“. — „Ach, běda“, povzdychl si P. Benedikt. — „Žádné běda“, zlobil se P. Marcel, „pak budou Vánoce.“ — „Právě, že již nebudou žádné Vánoce“, odvětil P. Benedikt. — Ale nám a všem, kdo P. Benedikta znali a do poslední chvíle vidali, jej vyrvala smrt přece jen příliš náhle a neočekávaně.

Pater Benedikt (viz vedlejší obrázek) se narodil v městečku Schulen (okres Heilsberg) ve východním Prusku 20. května 1863 jako nejmladší mezi šesti sourozenci a ovšem miláček rodiny. Při křtu svatém dostalo se mu jména Bernard; odtud v některých jeho literárních pracích pseudonym Bernard von Schulen. Následuje svého o 14 let staršího bratra vstoupil na královské gymnasium v Braunsbergu, kde maturoval 8. března 1884. Lepší známky se tehdy, zvláště na jeho ústavu nerozdávaly jako dnes, a studenti prý se jich ani příliš nedomáhali.

Proto asi na jeho vysvědčení mezi samými „dostatečnými“ — i z náboženství — nacházíme jen dvě „dobré“: z hebrejštiny, dějepisu a zeměpisu. Za měsíc po maturitě, 24. dubna 1884, byl Bernard Coekoll immatrikulován na braunsbergském „Hosianu“, kde setrval 3 semestry. Podle „indexu“ seznáváme, že mladý akademik poslouchal vedle theologie a filosofie i jiné přednášky, jako řečtinu, němčinu, dějiny, umění, ano i chemii a populární astronomii.

1. října 1885 nastoupil mladý theolog jednoroční dobrovolnou službu vojenskou v Gdanskú. Sloužil u 6. divise pěš. pluku č. 128 Vojenskou službu opustil jako poddůstojník dne 23. září 1886. Premier-lieutenant svobodný pán Lüttwitz vystavil mu vysvědčení, že

se po celou dobu služby „dobře choval“. Prožitý rok na vojně vtiskl povaze pozdějšího P. Benedikta zřejmě jakýsi vojenský ráz.

Císařský kabát měl Bernard Coekoll vyměnití podle pravidla za sutanu braunsberského seminaristy. Ale toho neudělal. Celý dlouhý rok se rozmýšlel, zápasil sám s sebou a bojoval vnitřní boj. Výsledek pak byl, že v prosinci roku 1887 vstoupil do Emauz. Ještě dnes pamětníci vypravují, jak se ořfásala podlaha refektáře, když nový postulant Coekoll pevným pruským pochodovým krokem se bral dlouhým sálem ke stolu hostů — přilehavá charakteristická známka jeho kroku celým mnišským životem. Nejstarší jeho bratr byl již dávno knězem a jedna ze starších sester vstoupila již také do kláštera, ale přes to Bernardovi jeho krok k oběti nebyl nijak lehkým. Kdosi se ho jednou později zeptal, jak mu asi bylo, když začínal svůj řeholní život. „To se nedá ani říci; jakoby mi někdo dřel kůži s těla přes hlavu“, zněla odpověď. A přece nedlouho před svou smrtí řekl, že, kdyby měl dnes znovu voliti, volil by zase tak, jako před 40 lety.

Na svátek svatého Josefa roku 1888 byl Bernard Coekoll přijat do kanonického noviciátu a obdržel jméno svatého Benedikta; rok na to skládal svaté sliby. Potom byl poslán na theologická studia do Beuronu. Poněvadž měl většinu filosofických i theologických studií odbytu, mohl býti dne 2. srpna 1890 rottenburgským biskupem Vilémem von Reiser vysvěcen na podjáhna a 3. srpna na jáhna. 20. prosince téhož roku vysvětil jej arcibiskup pražský kardinál Schönborn v našem opatském chrámu Páně na kněze. Nyní mohl teprve P. Benedikt vlastně počítí s prací svého povolání. A právě v den 37. výročí jeho vysvěcení na kněze začal jeho veliký svatvečer, den odpočinku — nesli jsme jej do hrobu.

Přehlédněme nyní jeho dílo.

P. Benedikt byl celým mužem. Ten dojem měl každý na první setkání, třeba ani neznal marciální postavy, klidného pohledu a pevného kroku jeho mladších let. Jeden biskup napsal po jeho smrti: „Ačkoliv jsem se s ním jen málo stýkal, jeho duchovně mohutná osobnost mne vždycky přitahovala“. Tím více však jsme to cítili my, kteří jsme s ním žili celý lidský věk.

P. Benedikt měl skvělé nadání. Studoval hravě, mnoho četl, ale ještě více přemýšlel. Jsa nepřitelem drobné badatelské práce vyhledával všude jen ducha a idee. Jakmile vyšla nějaká kniha, která odpovídala jeho duševnímu směru, tu mohl každý najít brzy Patera

Benedikta, jak ve své cele sedí u stolu, napolo — podle zvyku — obrácen ke dvěřím — novou knihu má ve své pevné pěsti a více přes ni než do ní se dívá. Obsah a duch knihy musil býti zpracován; myšlenky P. Benedikta často i trápily a dělaly nervosním. Ale staly se jeho osobním majetkem, a brzy mohli jsme jasný odraz promyšleného najíti v některé jeho řeči, přednášce nebo článku. Nikdo neviděl nikdy P. Benedikta „čerpáti“ ze dvou nebo více otevřených knih. Promyslí-li něco, postavil se k svému pultu — psával vždy svoje — a dal se do psaní, a mohl tak napsati najednou i 20 velikých archů pro tiskárnu, aniž slova škrtnul. Jeho články vyšly většinou v „Sankt-Benedikts-Stimmen“ a v „Bonifatius-“, nyníjší „Katholiken-Korrespondenz“.

Měl nesmírně dobrou paměť. Pamatuji se, jak P. Benedikt jednou jako profesor němčiny ve škole oblátů chtěl žákům ukázati, jak se má přednášeti: postavil se před lavice a přednášel — čelní tepnu měl naběhlou, nezapomenutelný výraz tváře — Schillerovu básně „O zvonu“ od začátku až do konce z paměti. Co mluvil a psal bylo jasné, důkladné a originelní. V mladších letech jen sršel duchaplností. Pan opat Benedikt, který dovedl býti také originelním, řekl o něm kdysi: „Z každé jeho přednášky mohli bychom udělati tři jiné“. P. Benedikt také dovedl nenapodobitelně jedno jediné thema zpracovati kolikerym, různým způsobem. V „Sacré Coeur“ v Praze po 25 let kázal vždy na Velký pátek — vždy nově a svérázně. V jiném klášteře měl 30 exercičních přednášek o milosti, o nebi, pak o všem podle Garcia Cisneros, a na konec řekl: „Teď budu již mluvit jen o církvi“, a to dodržel. Zvláště rád mluvil o milosti. V tlustých sešitech, do nichž psal svá rozpracovaná a vypracovaná kázání a přednášky, má některý předmět třeba třikrát zpracovaný a u jednoho ze schemat pak poznámku „Tak předneseno“ — pravé hraní si s myšlenkami. Až do posledního dne kázal mnoho, dříve i česky. Jeho nejvlastnějším polem byly však řeči konferenční. Duchovních přednášek měl bez počtu při všech možných příležitostech; konal exercicie pro kněze, theology, řeholníky a řeholnice, kongregace, spolky, šlechtu a v samotném klášteře čtyřikrát exercicie pro naše velebné pány.

To vše bylo P. Benediktu možno, aniž se vyčerpá, neboť byl velmi dobře theologicky vzdělán a život duchovní ovládal nejen podle staré i nejnovější literatury, ale hlavně z vlastní hluboké zkušenosti. Každého rána vstával již po 3. hodině a ve 4 hodiny, kdy nastupujeme do choru, byl již hotov se svou meditací. Krátce

před svou smrtí napsal o tom: „To jest nejkrásnější hodina mého dne; musím-li vstáti od toho, jest mi, jako bych musil s nebe na zem sestoupiti“. Zevně nedával to mnoho znáti, ale vnitřně byl hluboce zbožný. Ve svých přednáškách rád mluvil o Marii Panně; sestry z jednoho kláštera praví o tom: „Když o tom začal, tu nevěděly jsme, máme-li jásati nebo plakati“. — Růženec měl v ruce, ať již po chodbách chodil nebo ráno v choru dlouho před ostatními na začátek officia čekal. Hlavně zdůrazňoval úctu Svatých našeho Řádu. Zvláště pak se vyznamenával po celý život velikou věrností a svědomitostí ve službě chorové. I nemocný a často celý ochraptělý, stál vždy na svém místě.

Jest pak pochopitelné, že takovému muži pan opat Benedikt mohl s takovou důvěrou svěřiti výchovu noviců, mezi nimiž byli první povolání ze školy oblátů. Úřad magistra zastával P. Benedikt plných 12 let. Jeho velkorysost nedovolovala mu ulpěti na maličkostech, ale na věrnost v malém byl bezohledně přísným. Uměl výborně do duší mladých mnichů vlévatí veliké základní principy monastického života v duchu opata Benedikta. Jeho nauková metoda obstála zkoušku času, a po jeho smrti dřívější novicové vesměs se vyslovovali s neobmezeným uznáním a vděčností o svém učiteli. V roce 1904 jmenoval opat Benedikt svého novicmistra podpřevorem emauzského opatství. P. Benedikt sloužil věrně klášteru a svému opatovi; tomuto prokázal osobně mnohé službv, za které mu zesnulý v nebi jistě bude hodně vděčen.

Po smrti opata Benedikta Sautera, 7. června 1908, řídil Pater Benedikt celý klášter až k nové volbě. Brzo po této byl poslán do Říma do koleje svatého Anselma, aby převzal místo profesora morálky. Dalek každé touhy po hodnostech, oddechl si P. Benedikt a řekl: „Laqueus contritus est et nos liberati sumus — Přetržena pouta a já jsem vysvobozen“ a radoval se z nádhery věčného města a z jižního slunka. Ale jen půl roku. S koncem akademického roku se vrátil do Emauz. Ale po krátké přestávce zněl znovu rozkaz: „Vstaň a jdi!“ Tentokráté na sever, do opatství svatého Tomáše v Erdington-Birminghamu, kde bylo zapotřebí pomoci. P. Benedikt šel. Naučil se anglicky, studoval dějiny a hospodářské poměry země, srovnával poměry majetkové šlechty anglické a naší, prohlédl si nádherné gotické kathedrály anglické a napsal řadu článků. Po Emauzích se mu však vždy stýskalo, a tak se velmi zaradoval, když v roce 1910 byl povolán zpět. Od té doby v Emauzích zůstal. Byl vždy konventem voleným seniorem a poslední dvě léta podpřevorem.

Pan opat Arnošt, který byl jeho novicem, měl v něm dobrého rádce a pevnou oporu.

Vedle povinností klášterních byl P. Benedikt dříve již dlouhá léta katechetou na ústavu „Sacré Coeur“ v Praze, řádným i mimořádným zpovědníkem a exhortátorem v mnohých ženských klášterech, duchovním vůdcem Mariánské kongregace kněží v Emauzích a téměř 30 let vůdcem našich světských oblátů. Těm byl opravdovým otcem, rádcem i přítelem. V měsíčních shromážděních poskytoval jim z plnosti svého ducha vzácné věci; svou výmluvností strhoval. Obláty vychovával pro klášter — jako sám i v nejtěžších chvílích vždy věrným klášteru zůstal — a k velkodušnosti, jako sám nikdy nelpěl na maličkostech. V cele měl vždy jen tolik nábytku, jak u nás jest zvykem; ani knih nemíval mnoho, což při jeho životě a činnosti jest opravdu podivuhodným. Knihu přečtenou vždy vrátil. Jest též význačným, že po jeho smrti v jeho cele nenašlo se krom několika nutných slovníků a české gramatiky ani jediné profánní knihy; všechna literatura týkala se buď Písma svatého nebo theologie, morálky a zvláště asketiky. Ani s jeho pozůstalostí nebylo mnoho práce. Dopisy, kterých mnoho dostával, zodpověděl vždy ihned a spálil. Nepotřebných věcí nenáviděl. Když se ho jednou kdosi ptal, co by mu měl dáti k svátku, vyžádal si — čemuž jsme se musili zasmáti — kladivo, poněvadž je právě k něčemu potřeboval. V brevíři měl jen úmrtní památky, takže jsme těm, kteří nás žádali o nějakou památku po něm, nemohli ani vyhověti.

Zvláštní úctě a oblibě se těšil P. Benedikt v různých šlechtických rodinách v Praze i mimo ní. Byla by to dlouhá řada jmen a rodů, s nimiž zesnulý byl buď v osobním nebo písemném styku. Uvedena budiž aspoň rodina Lobkoviců, již byl duchovním rádcem, a to velmi ctěným. Ferdinand Zdenko Lobkovic stál u jeho rakve se slzami v oku.

Všestranné vzdělání, bohatá zkušenost, jistý a otevřený úsudek P. Benedikta budily upřímnou a oddanou důvěru k němu u každého, kdo se nedal odstrašiti jeho trochu přísným zevnějškem a energickým vystupováním. Byl srdce dobrého. Dovedl tísnivou situaci často jediným slovem rozuzlití. Nám novicům a mnohým jiným pomáhal přes mnohé obtíže třeba nenapodobitelně vyslovenými slovy, jako: „Hloupostí frater . . .“, „Vždyť to není tak zlé“, „To se stává každému“ a pod. Jeho veselá povaha dovedla vždycky do rozmluvy vnést pravý vřelý ton, zvláště v rekreaci, a jeho bitka úsloví, kterým bylo třeba ovšem dobře rozuměti, zasáhla obyčejně jádro věci.

Jako u každého člověka, tak přirozeně i v charakteru P. Benedikta najdeme stíny, ano i on ve své velikosti měl svého „satana, který ho políčkoval“. Ale on i z toho dovedl vyvoditi pro sebe naučení a zůstal stále pokorným. Nikdo nebude moci o něm říci, že se někdy hnal za nějakým úřadem nebo vyznamenáním, nebo že by byl svou práci nějak zvláště cenil. Naopak, i s tím, co dělal, i sám sebou býval nespokojen, a před nedávnem komusi svěřil, že ho to jen těší, když ho někdo zneuznává. Upomínky, které zanechává svým bratrům, a děkovné a soustrastné listy, které došly po jeho smrti, dosvědčují, že mu bylo dobře rozuměno a jeho pravá hodnota správně oceněna.

Tak žil a působil P. Benedikt v Emauzích plných 40 let a uzrál v plnosti věku vnitřně více než zevně bylo zjevno. Trpěl bez nářku po svůj celý život tělesně i duševně. Smrtelnou ránu mu zasadila cukrovka, kterou měl v těle již kolik let, aniž čeho tušil. Od jara do léta roku 1926 prodělával jistou injekční kuru, která mu velmi prospěla. Do Vánoc měla býti skončena druhá kura. Ale nemoc pracovala v nitru již příliš intensivně. P. Benedikt mluvil a psal již častěji o smrti. V dopise svému bratru, faráři Coekollovi v Tannsee, psaném v listopadu, mínil, že se jara nedočká. Krise nastala v pondělí 13. prosince. Když se vrátil od poslední injekce, nařikal na srdce. Trochu se mu ulevilo, a již v úterý odpoledne měl v mateřinci sester Boromejek přednášku, ve které mluvil, jak představená po jeho smrti vypravovala, o pokoře Vtěleného Slova s takovou výmluvností a vroucností, že všechny byly hluboce dojaty. Ve středu ještě zpíval konventní mši svatou, poněvadž ten týden měl službu. Již jen s velikou námahou obracel v misálu listy. Po zpívané mši si lehnul, ale v poledne se zase objevil u společného stolu. Jídla se však sotva dotknul a před ukončením musil opustiti refektář. Odpoledne došel s bratrem Bernwardem ještě k svému lékaři, ale domů dovlékl se již jen s velikou námahou.

Lékař konstatoval karbunkl pod levou paží a poručil P. Benediktovi ulehnutí. Do čtvrtka rozšířil se flegmon po celých zádech. P. Benedikt dostal vysokou horečku a zřejmě mnoho trpěl, aniž byl nařikal. Z jitra na čtvrtek zpívali jsme v laudech antifonu: „Bdělí huďtež v duchu svém, neboť blízko jest Pán, Bůh náš“. P. Benedikt rozuměl tomuto volání a byl si vědom vážnosti svého stavu; jednomu z návštěvníků řekl: „Mohu zemřít, žil jsem dosti dlouho“. Ve čtvrtek odpoledne radil lékař k operaci. P. Benedikt se ještě vyzpovídal, a již v 1/27. odváželi jsme ho do blízké státní všeobecné

nemocnice. Když jej nesli kolem fortny, ptal se: „Kdy se vrátí pan opat?“ Nejdůstojnější pan opat musil totiž odjet v úterý odpoledne na Starou Vodu na Moravě a měl se v pátek ráno vrátiti. „Dnes v noci“, zněla odpověď. „To by bylo dobře“, řekl na to ještě Pater Benedikt. Operace byla v nemocnici okamžitě provedena, ale lékaři viděli jasně, že již není pomoci. Náš dobrý bratr Bernward byl by v noci rád u nemocného zůstal, ale nedovolili mu toho. Tak musil P. Benedikt přinést i tu poslední oběť a ve své poslední hodině zůstat sám v cizím, nemocničním okolí. Ale on, který po celá desetiletí v Emauzích vedl kasuistické konference, jistě si věděl dobré rady.

V pátek ráno se nejdůstojnější pan opat vrátil a když uslyšel o nemoci a operaci P. Benedikta, poslal hned z rána bratra Bernwarda do nemocnice, aby se pozeptal, jak se nemocnému daří, a ohlásil jeho návštěvu. Bratr Bernward se vrátil se zprávou, že Pater Benedikt jest již mrtev. Skonal o $\frac{1}{3}$ 6. hodině ranní. Zpráva působila na nás v klášteře a na všechny, kdož P. Benedikta znali a ničeho netušili, drtivě. Kdosi řekl: „Jako v životě dělal všechno krátce, tak i ve smrti“. A on sám řekl kdysi již dříve: „Již to mám s milým Pánem Bohem uděláno, u mě to půjde ráz, dva“. My jsme však příliš pocítili velikost náhlé ztráty, neboť ten, který zemřel, byl veliký.

V pátek v poledne byla mrtvola převezena do kláštera a vystavena v t. zv. císařské kapli. Ležel zde P. Benedikt tiše, se svými vážnými, charakteristickými tahy, drže kříž pevně sevřený silnou pěstí. V pondělí po pontifikálním „Requiem“ odnesli jsme ho za účasti kléru, řeholníků, vznešených hostí a čelného lidu na staroslavný Vyšehrad.

Bylo to 20. prosince, právě v den 37. výročí jeho vysvěcení na kněze. Za účasti nejdůstojnější kolegiální kapituly vyšehradské ustlali jsme mu poslední lůžko v hrobě † pana opata Benedikta. Vždyť jemu právě P. Benedikt také nejlépe rozuměl. Tam odpočívají nyní oba — mistr i žák. Památka jejich bude nám vždy v požehnání.

R. I. P.

Emauzy.

Kronikář.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Kritické vydání latinské Bible.

Svět — tentokrát uznalý a vděčný — mluví o „benediktinské pilnosti“ jako o věci příslovečné. A zajisté, patříme-li na ty skromné syny svatého Benedikta, kteří již skoro půldruhého tisíce let pějí den co den s celým zájmem chválu Boží, učí na školách nejnižších i na universitách, plní nesčetné rukopisy a knihy vědou antickou a moudrostí víry křesťanské, proměňují nepřístupné hory a doly v úrodné a lidnaté kraje, vztyčují v nich mohutné, geniální stavby, a vše to bez hluku a reklamy, bez touhy po chvále lidské, nýbrž jen pro uskutečnění hesla benediktinského: „Ut in omnibus glorificetur Deus“ — Aby ve všem Bůh byl oslaven“ — zříme-li v dějinách Církve vše to, pak nám mimoděk připadá na mysl porovnání s pracovníci-včelkami.

To však nejsou jen zásluhy a chvála minulých věků. Do dneška to platí. Právě nyní k sobě poutá pozornost světa dílo takové benediktinské pile a důkladnosti. Vyšel první svazek kritického vydání Vulgaty čili nyní platného, oficiálního textu Pisma svatého.

Jak známo, jest naše nynější Bible pořízena po předchozí práci Sixta V. papežem Klementem VIII. Trojí oficiální vydání Klementinské Vulgaty vyšlo roku 1592, 1593 a 1598 a stalo se Bibli latinské Církve. Všechna pozdější katolická vydání je jen reprodukovala.

Ale rukopisný podklad pro pořízení Klementiny nebyl tehdy dostatečný, práci tak rozsáhlé nebylo věnováno dosti času a tehdejší metoda vydavatelská nebyla také ještě dosti vyspělá. Proto se záhy ozývala přání, a ta vzrostla v posledních čtyřiceti letech, kdy znalost a kritický rozbor netušeně pokročily, v mocné volání, aby se text

Vulgaty podle přístupných nám rukopisů zrevidoval, a tak naše vydání Písma svatého se přiblížilo co nejvíce k překladu svatého Jeronýma a možno-li až k původnímu znění. Budíž tu však ihned poznamenáno, že většinou nejde o změny textu dogmatického nebo mravoučného významu, nýbrž buď jen o odchylky formální nebo o opravy, které značně usnadňují i porozumění původnímu smyslu.

Svatý Otec Pius X., jehož horlivost a obnovná činnost zasáhla všechna pole církevního života, chtěl vyjít i těmto oprávněným požadavkům vsříc a provést novou revisi Bible. Touto neobyčejně důležitou úlohou, vyžadující přesné, neúnavné práce detailu, pověřil Pius X. řád svatého Benedikta a ustavil k tomu účelu Brevem ze dne 11. prosince 1907 zvláštní Komisi Vulgaty, jejímž předsedou byl jmenován učený opat, pozdější kardinál Aidan Gasquet. Za nejprvnější úkol si vytkla papežská Komise vypracovali kritické vydání Vulgaty svatého Jeronýma, to jest prostudovali všechny prvotisky a nejstarší rukopisy a proniknouti labyrintem různých čtení až k prvotypu, jak vyšel z překladatelské dílny svatého Jeronýma. Této veliké práce se tedy v roce 1908 ujali učení Benediktini, mezi nimiž nejvíce vynikají: opat Ambrogio Amelli, Dom Henri Quentin, Dom Donatien de Bruyne, P. Anselm Manser, Dom Adrian Weld Blundel, Dom Albin Brunet. Celkem spolupracuje asi 50 Benediktinů; někteří jsou v Římě, kde mají v paláci u svatého Kalixta ústředí Komise Vulgaty, většina jich však studuje mimo Řím, podle toho, jak to vyžaduje shledávání a porovnávání rukopisů. I učené Benediktinky klášterů v Maredret v Belgii a v Templu v Paříži pomáhají účinně při přehlížení rukopisů.

Po 18 let pracovaly dle své řádové tradice tiše a svorně tyto včelky benediktinské, a již materiál, který snesly, si vynucuje úctu. V největších knihovnách Evropy bylo třeba porovnat více než 650 rukopisů, starších 11. století, mezi nimi 150—200 exemplářů Starého Zákona. K usnadnění této ohromné práce byly mnohé rukopisy ofotografovány a celá Klementinská Bible byla vytištěna na listy se širokým okrajem, na němž byla zaznamenána různocnění porovnaných kodexů. Tak mají nyní Benediktini v San Callisto po 18leté práci více než 300 svazků ofotografovaných rukopisů a různocnění a více než 100 kodexů. Porovnání kodexů bylo členy Komise dvakrát až třikrát revidováno. I české knihovny byly prozkoumány. Podepsaný sprostředkoval pro Komisi Vulgaty ofotografování celého Evangeliaře Strahovského z konce 8. století, porovnával tak zvané Evangelium svatého Marka v pokladnici u Svatého Víta v Praze a některé knihy

Starého Zákona dle rukopisu z 8.—9. století v Metternichově knihovně v Kynžvartu u Mariánských Lázní.

Když tyto přípravné práce dosti daleko postoupily, bylo nutno rozdělití jednotlivým členům Komise Vulgaty zpracování textu jednotlivých knih Bible. Dom de Bruyne převzal vydání knih Sapientialních či poučných, P. Manser vydání dvanáctera Menších Proroků, Dom Amelli vydání Katolických listů. Dom Quentinovi připadlo vydání Octateuchu čili prvních osmi knih Starého Zákona.

První svazek s napětím očekávaného díla konečně vyšel; obsahuje kritické vydání Genese či první knihy Mojžíšovy, pořízené Dom Quentinem. Úplný titul tohoto velevýznamného díla zní:

„Biblia sacra iuxta latinam vulgatum versionem ad codicum fidem iussu Pii PP. XI. cura et studio monachorum O. S. B. Commissionis Pontificiae a Pio PP. X. institutae sodalium praeside Aidano Gasquet S. R. E. Card. edita. Librum Genesis ex interpretatione sancti Hieronymi cum prologis variisque capitulorum seriebus adiectis prolegomenis recensuit D. Henricus Quentin. Roma, Sauder, 1924“. Dílo má XLVIII a 428 stran. 4°. Cena 200 lir.

Sotva vyšel tento první svazek z tiskárny, byl dne 26. června 1926 slavnostně předán Svatému Otci Jeho Eminencí kardinálem Gasquetem, jež doprovázeli Dom Quentin, opat Amelli a 6 jiných členů papežské Komise pro revisi Vulgaty. Svatý Otec dal akt předávání svazku fotografovatí a dal raziti zvláštní památnou medaili. Jest to zajisté událost významná v dějinách Církve a vědy, položení takřka základního kamene ke grandiosnímu dílu, které má vybudovati benediktinská pile a učenost na počest Vulgaty a k radosti všech učenců.

Prohlédněme si první svazek tohoto sekulárního díla. Dom Quentin použil pro tento svazek 33 rukopisů. Bedlivým studiem dospěl k poznatku, že tyto rukopisy lze dělití hlavně ve 3 skupiny: 1. skupina Alkuinská (9 rukopisů), 2. skupina Theodulfova (6 rukopisů) a 3. skupina španělská (11 rukopisů). K tomu se druží 4 mladší kodexy skupiny italské a 3 kodexy s textem Sorbonny. V čele třech hlavních skupin stojí tři privilegované rukopisy: Codex Amiatinus (A), Codex Ottobonianus (O) a Codex Turonensis (G = S. Gatiani). Text těchto tří rukopisů pochází z jednoho archetypu, který není ještě originálem svatého Jeronýma. Právě tento archetyp rukopisů GAO Dom Quentin pro Genesi rekonstruoval. Metodu a pravidla, dle nichž postupoval, vysvětlil a obhájil ve svých spisech:

Mémoire sur l'établissement du texte de la Vulgate (Řím a Paříž, 1922) a Essais de critique textuelle (Paříž, 1926).

Jakou práci vyžadoval vydání této První knihy Mojžíšovy, nanačuje sám autor, když ujišťuje v předmluvě, že o každém slově svědomitě uvažoval a každé znění, které zvolil, že jest odůvodněno rukopisy. Trojí řada kritických dokladů a vysvětlivek doprovází celý text a každé různocnění a též rozdělení textu na větší a menší částky — cola et commata — jest svědomitě zaznamenáno. Výsledek této minutější práce jest, že v novém vydání Genese jest přes 2000 oprav oproti dosavadnímu znění ve Vulgatě. Přes 1000 oprav jest ovšem jen filologického rázu. Ale jest zde též opravdové zlepšení textu, které na leckterých místech usnadňuje porozumění původnímu smyslu.

Mimo takto upravený text podává Dom Quentin v úvodu kritické vydání starých Prologů a nadpisů k celé Bibli a Pentateuchu, jak se v mnohých rukopisech nacházejí.

Brzy mají vyjít tři další svazky obsahující nový text knih: Exodus a Leviticus, Numeri a Deuteronomium, Josue, Soudce a Ruth.

Skláníme se s uznáním před dlouholetou, obětavou námahou těchto tichých pracovníků a prvním plodem jejich hlubokého studia. Přejeme si jen, aby další knihy Písma svatého rychle následovaly a vedly v dohledné době k úplnému vydání kriticky upraveného textu Vulgaty.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Legenda o svatém Křištofu.

(Pokračování.)

V dumách Aufer pod křížem zhroucen se modlí.

Těžko mu náhle, hřeby, jež Krista zbodly,
jakoby v jeho tělo ryly se trýzní.

Bolést a zmatek naposled ve pláč vyzní.

Škytá a pláče a slzy se praménkem řinou
po nohou Krista a po dřevě dolů plynou — —

Zhasíná bolest, nepokoj v srdci se tiší,
pojednou Aufer za sebou kroky slyší.

Staříčký kmet, háv šedý ho prostě halí,
 stříbrný vous mu na prsa proudně padá,
 pokleká vedle, uzlíček porozbalí,
 vydává lyru a zpívá, co Aufer si žádá,
 jakoby věděl, co že ho v duši mučí,
 odpověď na vše dává a pohana učí:

„Ježíši Kriste, přesvatý Syne Boží,
 Tobě se klaním, kněz Tvůj i učedník hříšný!
 blažen jest, kdo Tvé jho na sebe složí,
 zachrání duši, opustí svět ten pyšný.

Kriste, Ty's Láska, jaké však nechápe země,
 Kriste, Ty's Moudrost, která nám sluncem svítí,
 Kriste, Ty's Soucit k všem, k lidstvu i ke mně,
 Kriste, Ty Cesto, Pravdo a Žití!

Po věky lidstvo hynulo v nepravosti,
 hledalo spásu, neznalo cesty ctnosti,
 tápali moudří, nebylo pravdy v bludu,
 v rozkoších světa našli pouze nudu,
 zmírali všichni, neznali život věčný,
 bůžků jen mrtvých rostl řad nekonečný — —

Jediný Bůh, jenž od věků do věků žije,
 Stvořitel všeho, nebe i země i moře,
 všecko jenž dává a řídí, svět z ničeho tvoře,
 neviditelný, krása a poesie,
 láska a dobrota, nanejvýš spravedlivý
 k ubohým tvorům, svedeným úskokem ďábla,
 otcovsky vlídný, bez míry milostivý,
 vykoupil svět, když naděje všecka již slábla.

Z jednoho člověka, Adama, kterého stvořil,
 a který klesl dětinskou neposlušností,
 vyrostlo lidstvo, raněné nepravostí,
 zkažil se člověk a bůžkům němým se kořil.

Svedl ho ďábel, kdys z nejvyšších andělů nebe,
 (chtěl jsi mu sloužit, zatratit chtěl i tebe!)
 zavržen Bohem, v plamenech pekla se dusí,
 v hanbě a kletbě na věky trpěti musí“.

Naslouchá Aufer, každičké slovo lapá,
 nové mu všecko a těžce to chápá.

„Zkažené lidstvo Bůh jenom vykoupit může.
 A tak Bůh Otec svatého seslal muže,
 vlastního Syna, který se narodil z Panny,
 vyučit svět, jak dojítí nebes brány.

Zázraky činil, nemocné uzdravoval,
 posedlé ďáblem slovem uzdravoval,
 mrtvé zas křísil. Chudobné učedníky
 do světa vyslal, kněze své, mučedníky.

Tam v zemi Židů zrodil se, jimi byl ukřižován,
 milován svými, jak nikdo kdy nemilován!
 Třetího dne vstal z mrtvých a v nebesa vstoupil,
 Ducha svého nám seslal, když svět byl vykoupil.

Aufere, slyš, jak modlit se máme k Bohu,
 Kristus tak učil, to naučit tebe mohu:

Otče náš, který na nebi sídlíš,
 neviděn, mezi námi bydlíš,
 posvěť se jméno Tvoje svaté,
 království Své nám navrať, vzaté,
 děj se Tvá vůle všemohoucí
 tak jako v nebi i na zemi mroucí!
 Chléb náš vezdejší dej nám dnes, Pane,
 odpusť nám viny napáchané,
 tak jako my též odpustíme
 všem všecky křivdy, odprosíme!
 Nikdy nás neuved' v pokušení,
 ale zbav zlého, zbav zatracení. Amen.“

Umkl pěvec a padaje před křížem k zemi
jásavě zpíval, až Aufer zatrnul němý:

„Klaním se Tobě, Pane Ježíši Kriste,
neboť svým křížem dal jsi nám spasení jisté!“

Ticho. — Koruny okolních stromů rázem
počaly šumět jak vichřice pod nárazem
a v široké dáli všecko se tvorstvo klaní,
zpívají ptáci, vzlétají nad širou plání,
kol palmy kříže jásavě, vířivě krouží,
tak že se Auferu rozkoší srdce ouží.

Ke kříži hledí, kleče u vytržení,
v záchvatu lásky se do tváře dívá
Kristovi, Bohu, v náhlém roznícení.
Otevřel oči Kristus a jemu kývá.

Přisáhá Aufer a zní to orkánu vanem:
„Tobě chci sloužit, Ty bud' mým
jediným Pánem!
já sluhou Tvým i dnem i nocí i ránem
ve Tvém království dlouho nahledaném!“

V.

Se starcem Aufer putuje do pralesů.
Divoká příroda kývá jim z mechů i tesů,
štíhloučné palmy zvedají vlasaté hlavy,
barvitě klasy houpou se z obrovské trávy.

Kapradě svoje vějíře rozkládají
v polosvitu kvetoucích keřů v taji.
Cikády zvoní, se všech stran vyzvánějí — —
Motýlů roje se barvami ráje skvějí,
perleť lastur třpytí se lehounká křídla,
nad tůněmi honí se vzdušná šídla.

Přeběhly laně, gazely přebíhají,
výstrahou zděšeně ptáčkově cvrlikají,
mihl se levhart, zastavil hedvábné kroky,
pojednou zmizel neslyšnými skoky.

Ze skály medvěd se vyhrabal udivený,
ulehl krotce a přehlíží srázné stěny.
Hle, zavyl šakal a zlatého hada se lekl,
jenž na zem s větve obrovské dolů se smekl.

Divoké ovce zabečí, beran se staví,
ohromné rohy se kroučí mu s hlavy,
na povel náhle za ním se stádo řítí
v bambusu houští a lilijovité kvítí.

Zasvitly louky, kol třešně košaté voní,
fiky se zlatí a citrovníky se kloní,
z kolliny dubu se voňavý med ven roní.

Zadumán obr všecky ty divy vidí,
po chatě lesní neustále slídí.
Hle, tam se tulí ke skále nebetyčné,
s obou stran drží ji datlovníky sličné.
Stanuli posléz, poustevna oba vítá,
líbezný chládek, odpočinek skýtá.

Aufer je zamyšlen, jedna ho myšlenka truí,
jedna jen touha v jeho srdci se budí:
Sloužit chce Kristu — jak ale? — neví si rady.
Jaká to služba? Snad se to doví tady?
Zeptá se kněze. Ten chudičkým soustem ho hoslí,
požehnav pokrm dí s prostou upřímností:

„Žij jako já a Kristu bude to milé!
Modli se, klaň se, služ mu tak každé chvíle.
Posti se denně, neb čtyřicet dní se postil
sám náš Pán, než mukami vin nás sprostil!“

Umlknul Aufer, hlavou jen zmaten vrtí,
taková rada zdá se mu radou smrti.
„Odpusť mi drahý, málo mně půst se hodí!
hled' na mé údy, nemohu! půst mi škodí.
Obrovské tělo dal mi Pán, jeho to vůle,
stačí, když v jídle stačí mi jenom půle!
Jiný mi úkol vymysli pro mně vhodný,
pro tělo obra půst byl by nevýhodný!“

Přemýšlí poustevník, potom jej za ruku chopí,
vyvádí ven a po skalách stoupají k výši.
Konečně stanou. Prales se pod nimi topí
v modravé mlze, vrcholky nejvyšších stromů
zvedají větve do slunce jak štíty dómů
velebnu pustinou v rajske té říši.
Celičký kraj až do dálek modravých leží
před nimi celý, potoky do dálky běží
a konečně v obzoru splývají v zářící řeku,
naležše klidu klikatém po útěku.

„Vidíš ten proud, jenž v dáli se pruhem táhne?
Tam je tvůj domov, tam ať tvé srdce práhne!
Zlé jsou tam proudy, a nikde nenajdeš mostu,
který by pomohl bezradnému hostu.
Zlé jsou tam víry a tůně vražedné, lačné,
mnohé již ztopily navždy kročeje kvačné.

Tam tě Pán volá; vystav si u řeky chatu,
služ všemu lidu, zachráníš mnohou ztrátu
v majetku chudých, zachráníš životy lidí.
Přenášej pocestné! Oko Boží tě vidí!“

Zajásal Aufer. To zde je pro něho úkol!
Opilým zrakem jenom se podíval vůkol,
pohledem hladil všecku tu krásu všade — —

Poklekl pokorně. Poustevník kněz mu žehná,
pozvedá ruce, na hlavu obra je klade,
znamením kříže znamená čupřiny mladé — —

Povstal Aufer, k cestě se rozeběhne.
Volá ho Pán! Tož poslechnout ihned musí,
horlivost žhavá lomcuje jím a dusí.
Volá ho Pán! Tož váhati nelze dále,
divými skoky se řítí po srázné skále.
Volá ho Pán! Ted' počíná jeho služba,
konečně splní se tedy života tužba!

Pravěká skála v prahorách pod nebem stála,
pražená sluncem, větrům a bouři se smála,
ocelem tvrdým, démantu sestrou se zdála.
Po věky hrdou zvedala v orkánech hlavu,
pokrývkou měla kleč a spálenou trávu.

Jednoho dne však bleskem ji zdrtila bouře — —
Zkosená hlava a v oblacích rumného kouře
s hromy se kácí a valí a duní a hroutí,
strhujíc stromy a lámajíc vše jak proučí,
rozsekla lesy a rozštípla v hlubiny skály,
takže se ozvěny na míle rozchechtaly.

Tak běží Aufer. Řítí se balvanem dolů,
chytá se stromů a v běhu je vyrve spolu.
Kořeny vzhůru se ježatě rýsují nebem,
praskají větve, zvěř děsí se náhlým šklebem —
Skok a skok dolů, hned s větve se na větev smýká,
listoví prší a jehličí do dáli stříká — —

Junáckou mladost cítí obr v svém běhu!
poznává teprve veškeru svoji sílu,
pranic si nedělá z větví a křovin šlehu,
tváře se rdí, vzmach napíná každičkou žilu.

Jako když lavina sněžná se s ledovců
v propasti řítí
na křídlech běsu a hrůzou je všemu žití,
tak obr mladý hlubiny skokem měře,
vyhání z úkrytu dravce i stáda zvěře.
Na všechny strany se rozstříkly hlavy a nohy,
do větru vzhůru křídla se zvedají spasná,
zasténá šelma a kmitnou se gazelí rohy,
do všeho Aufer hlaholí slova jasná:
„Volá mě Pán! ó přešfastná tato chvíle!“
V prsou mu buší srdce blaženstvím zpilé.

Doběhl dolů, letí, letí a pádí,
liany trhá, které mu závěsy vadí,
v pravo a v levo, co živo je, úprkem mizí,
v pralesa tichu se zjevilo strašidlo cizí — —

Přes tůň lesní se přenáší jediným skokem,
peřeje horské jediným překlenu krokem.
Kamení vzlétlo a pod nohou v rokli mu prší,
křemeny zvoní a jiskry z nich páchnoucí srší.

„Do dále k řece! K řece!“ myslí mu hoří,
v pojmu tom všecka povinnost vidinu tvoří — —

Vyběhl z lesů, mršina velbloudí v trávě
z azuru k sobě zlákala supy právě.

Lekli se zjevu, s pleskotem mávají křídly,
vznesli se ke skalám, na kterých v oblacích sídlí.

Přes lada pustá, kopečná, kamenitá,
nese ho v letu horečná noha hbitá.
Do děr svých zmizeli syslové, křečkové, svišti,
propadly v zem se hravé myši a pišti.

V údolí zeleném pastýři na šalmaj hrají,
 ovečky bílé skotačí, pobíhají.
 Spatřili obra a s výkřikem „Pan!“ se děsí,
 před bohem domnělým ve strachu skryli se kdesi.

Pocítil žízeň. Hle, Bůh sám ho napojí snadně,
 modravé hrozny se na révě houpají vlnadně.
 Ale již v blízkou svítí mu říčné proudy!
 Doběhl k vodě a ztopil v ní zpocené oudy — —

Takto snil Aufer, neb často v okamžik krátký
 prožijem ve snu dlouhého života zmatky.
 Procitnul Aufer. Naslouchá — — povstal zpola,
 zdá se mu, venku sám že už Pán ho volá:
 „Aufere, Aufere!“

Nemešká, rozrazí vrata,
 na slova Pána ochoten z chaty ven chvátá.
 Marně jen hledá — — Snad se mu všecko to zdálo?
 Vrací se zpět a uléhá. Posečká málo — —
 Usíná Aufer a života sen se mu vrací,
 vědomí skutečna poněnáhlu se ztrácí — —

(Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

P. Bonaventura Piter, ř. sv. Ben., český dějezpytec (1708—1764).

(Dokončení.)

Bonaventuru Pitera hodnotí literární historikové jako „před-
 chůdce Dobnerova a spoluzakladatele kritického
 dějezpytu českého“ (Hanuš, l. c. 286). Jistě právem. Jeho
 zjev padá do doby, kdy západoevropská historiografie, jejíž vliv na
 historickou erudici Piterovu jest všude patrný, z Němce a Rakous
 pronikla do našich zemí a podmanila si všechny duchy.

Piter naučil se od osvědčených cizích vzorů oceňovati význam
 listin jako nejvěrohodnějších historických pramenů a proto na diplo-

matiku kladl největší důraz. V dosavadním pomíjení listinného materiálu spatřuje největší vadu české historiografie. Pochybování o pravděpodobnosti historických dokumentů dosud uznávaných, přivedlo ho, jistě jednoho z prvních u nás, k pokusům o jejich kritické zhodnocení. Se skepsí pohlíží k našim starším i novějším kronikářům od Kristiána a Kosmy až po Hájka, jichž nespolehlivost seznal a jejichž bajkaření připravilo ho docela o víru v ně nebo jí aspoň značně otřásl. Nikoliv „fabulosi historici“, nýbrž toliko bully a listiny mají cenu průkaznou.

Sbíráním historických pramenů a jejich kritickým zkoumáním připravoval se Piter k provedení svých velikých životních záměrů. Z nich prvním a nejdůležitějším měla být úplná sbírka vypravovacích pramenů českých „*Scriptores rerum Bohemicarum*“, správněji „*Fontes historiae nostrae*“.

Piter seznal, která dějepis Čech a Moravy především se nedostává edicí pravých historických pramenů, ježto sbírky cizích vydavatelů: Frehera, Menckena, Peze, Hoffmanna, Ludewiga, Ziegelbauera, Legiponta a jiných jsou nejen velmi neúplné, nýbrž také následkem neznalosti české řeči velmi chybné, díla Balbinova po té stránce přinášejí málo látky a sbírky: Pešinovy, Sředovského, Hofferovy a jiné zůstaly dílem nedokonány, dílem nevydány, pojal úmysl, sebrati co nejúplněji a kriticky vydati prameny vypravovací a listinné. Těžko nesl, že v Němcích, Vlaších a ve Francii mají už takové edice, toliko Česká země nemůže se ničím podobným vykázat.

Pomocí Rosenthalovou do roku 1756 Piter po Čechách, Moravě a Rakousích nasbíral, opsal, uspořádal a k tisku upravil přes 60 rukopisů kronik a pramenů k českým dějinám. Dílo však narazilo na obtíže vydavatelské — na rozsah dvou až tří objemných svazků obnášel by náklad 2—3000 zlatých — a nestalo se už nikdy majetkem veřejnosti. Poznamenati dlužno, že zvláštní oddíl této sbírky měl být věnován českému husitství.

Stejně nedostalo se veřejnosti druhého díla Piterova, *Diplomatae bohemicae* česko-moravských klášterů. Piter zamýšlel původně zpracovati toliko benediktinské kláštery v Čechách, a dílo to, které mělo nésti název „*Bohemia Benedictina*“, rozvrhoval na 20 svazků. Později pojal do rámce díla také Moravu a původní záměr, shromáždit látku toliko k dějinám klášterů řádu benediktinského, rozšířil na všechny kláštery v Čechách a na Moravě vůbec, bez ohledu na jejich řeholní příslušnost. Z obsáhlého materiálu listin-

ného zpracována však toliko část, vztahující se ke klášterům moravským: „*Monasticon Moraviense*“, obsahující v 11 foliových svazcích sbírku listin k dějinám moravských klášterů, dosud stávajících i zaniklých, od XI. do XIV. století. *Monasticon* jest tak sestaveno, že po krátkém úvodu o uvedení toho kterého řádu do země podány jsou v hlavních rysech dějiny dotčeného kláštera, po nich pak v chronologickém pořádku následují opisy listin, bull, instrumentů a pod., někdy s předepsanými regesty.

„*Monasticon*“ jest rozvrženo takto:

- Tom. I. a II. Kláštery benediktinské: Rajhrad, Třebíč, Komárov, Měřín, Březová, Klášterec (Klösterle), Pustiměř, Kravsko, Uherčice, Opatov;
- „ III. Kláštery cistercienské: Velehrad, Žďár, Oslavany, Smilheim (Vizovice), Porta Coeli u Tišnova, Aula S. Mariae na St. Brně, Dalešice;
- „ IV. Kláštery karthusiánské: Vallis Josaphat v Olomouci, Karthusia v Králově Poli;
- „ V. Kláštery řeholních kanovníků svatého Augustina: Doubravník, Fulnek, Proslějov, Všech Svatých v Olomouci, Šternberk, Svatý Hipolyt u Znojma;
- „ VI. Kláštery praemonstrátské: Hradisko u Olomouce, Louka u Znojma, Zábřdovice, Nová Říše, Kounice;
- „ VII. a VIII. Kláštery poustevníků svatého Augustina: Svatý Tomáš v Brně, S. Corona B. Mariae nad Krasíkovem, Mor. Krumlov, Cella S. Mariae et Castilitatis;
- „ IX. Menší kostely brněnské a řád maltánský;
- „ X. Kláštery dominikánské: Svatý Michal v Brně, Svatá Anna na St. Brně, Olomouc, Svatý Jan Křtitel (nyní Minorité) v Brně;
- „ XI. Kláštery františkánské: Svatá Marie Magd. v Brně, Znojmo, Olomouc, Svatý Josef v Brně, „Schola B. Mariae Virg. — unserer lieben Frau-Schule“ v Brně.

Monasticon Moraviense, i když zalezelo mezi rukopisy rajhradského archivu, zůstává obdivuhodným pomníkem vpravdě benediktinské píce a sběratelské horlivosti. Ani dnes nepozbylo docela své ceny; mnohé listiny, jejichž originály se nedochovaly, uloženy jsou v něm v opisech. Proslulá církevní topografie rajhradského Benediktína dra Řehoře Volného přebrala z něho všechn důležitější materiál.

Historické badání přivedlo Pitera nutně k filologii. Nálezem starého latinsko-českého vokabuláře připadl na myšlenku, vydati pomůcku, která by historickým pracovníkům usnadnila čtení zejména staročeských textů. Slovník ten měl být ještě doplněn materiálem vyváženým i z jiných starých českých památek literárních. Piter sám považoval se na základě své dobré znalosti jazyka českého za dostatek připravena, aby se mohl podjati takové práce. Vskutku, slovník byl ukončen, předložen censure, approbován — uvízl však v tiskárně. Rovněž nepovedlo se Piterovi vydati *Životy svatých církevních otců, poustevníků a mnichů podle starých rukopisů knihovny rajhradské*.

Tištěných prací Piterových, které významem svým daleko zůstávají za rukopisnou jeho pozůstalostí, není mnoho. Jsou to spisy obsahu po výtce náboženského: „Hlas na výsosti, naříkání žalosti a pláče Rachel, plačící synů svých. Kniha bratrská bolestné matky Panny Marie na výsosti hory Kalvarské stojící, u Benediktinův v Polici 1592 začatá. Sepsaná od jednoho kněze (B. P.) řádu (Bened. kláštera Břevnov)“. V Hradci u J. Tibelly 1748 v 8° (Jungmann, *Histor. literat. V.*, 1229). — „*Pietas Benedictina*“ (v Benátkách u Jana Křt. Albrizziho, v 8°). Jest to přetisk spisku P. Ruperta Hausdorfa, řeholníka břevnovského, z roku 1678, jakési kompendium pobožností benediktinských, Piterem upravených se zřetelem k posledním dekretům papežské Stolice, týkajícím se řádu vůbec a kongregace česko-moravské zvláště. V předmluvě podává Piter hlavní data z dějin benediktinských klášterů v českých zemích. — „*Ržehola aneb zákon svatého Otce Benedykta oppata*“ (v Brně u Em. Svobody, 1760, v 8°; Jungmann, *V.*, 477). Překlad řehole benediktinské, první do češtiny, a 2. knihy *Dialogů svatého Řehoře Velikého*, obsahující životopis svatého Benedikta, s přidáním církevních hodinek a pobožností ke cti zakladatele řádu*).

Mezi publikacemi podobného druhu výjimku činí spis o svatém Vintíři s titulem, odpovídajícím duchu doby, „*Thesaurus absconditus in agro seu monasterio Brzewnoviensi prope Pragam ord. sancti Benedicti, s. Guntherus, confessor et heremita*“ (v Brně u Em. Svobody, 1762, v 4°). Dílo toto, jehož prvním úkolem mělo být sebrání materiálu k životopisu svatého Vintíře, oživení jeho kultu a podepření jeho se strany Břevnova žádané kanonisace,

*) Podrobněji o tom v článku P. Václava J. Pokorného „První český překlad života svat. Benedikta a jeho řehole“ v časopise „PAX“, ročník I. (1926), str. 308–311.

není, jak by snad titul napovídal, prací pouze hagiografickou lokálního rázu. Význam jeho jest mnohem širší: ono, obsahujíc množství otištěných listin, vztahujících se k starším dějinám benediktinských klášterů v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, Polsku a Uhřích, jest zároveň velmi důležitým dílem pro církevní historii těchto zemí. —

Tím, že nebylo Piterovi dopřáno vydati četné rukopisy tiskem, nebyl jeho vliv na vývoj české vědy historické tak patrný, jako na příklad u Dobnera. Rozhodně však svoji dobu předešel. Ale tragické jest, že muž tak kriticky založeného ducha, úžasné pile a vroucí lásky k vědě, po celý svůj život musil se potýkati s překážkami, které mu uchystala nemoc, doba, prostředí i povolání, a že nesměl býti tolik šťastným, aby shlédl svoje dílo aspoň z části dokonané. Jakou škodou to bylo pro pokrok historických studií, jaké opozdění tu způsobeno v jejich vývoji, a konečně, o co přišel celý národ, toho nelze odhadnouti. Přes veškeru beznadějnost, kterou osud jeho dílu přisoudil, Piter neodchází od práce, která by se mu mohla zdáti marnou: byl si vědom, že pracuje pro budoucnost. „Vir eruditus laborat aeternitati . . .“, píše Gelasiu Dobnerovi nedlouho před svou smrtí, která ho zastihla dne 15. května 1764 v mužném věku 56 let.

„Rayhradium doctum“, k zápisu o skonu nejdůstojnějšího probošta a moravského zemského preláta Bonaventury Pietera, slovního českého dějezpěte, dodává:

„Sic cessit de vita praeclarum ordinis nostri lumen, imo, et ecclesiae et patriae, quibus inservire semper studuerat, hunc nec alium sibi laborum suorum finem proponens. Vita respondit morti, et haec vitae, utraque sanctissima, qualis piissimum decebat monachum, qui ad sanctorum exempla, quorum virtutes et acta descripserat, mores instituere conatus fuerat“. — Překlad toho zní: „Tak odešlo z života přejasně světlo našeho řádu, ba světlo Církve a vlasti, jimž neustále snažil se sloužiti, vytknuv si tento a ne jiný cíl svých prací. Život odpovídal smrti a tato životu, oboje velice svaté, jak se to slušelo na zbožného mnicha, jenž po příkladu Svatých, jejichž ctnosti a skutky popisoval, mravy své zaříditi se snažil“.

Rajhrad.

P. Václav J. Pokorný.

Při posvátných obřadech.

Obětování.

(Pokračování.)

Jasně výšiny hor v záři a jasu čisté oblohy působí na oko mocnějším dojmem, upírá-li se na ně z rozsáhlého údolí, v němž se pestří krása jara pod jejich ochrannou záštitou. Svah jejich dýše úměrností a ševelí hymnus Stvořiteli. Stopy Jeho krásy, moci a dobroty spočívají na jejich temenech a znavená duše nalézá tam klidu a radosti.

Tajemství výšin horských velebí Hospodina a něžné srdce je chápe.

Údolím plným pestrého květu něhy a lásky Boha našeho uvádí Církev svatá duši na výšiny tajemných, mystických hor oběti mše svaté. Něžný hlas dítěte k Otci již se v ní ozývá pod úderý Božského Umělce Ducha Svatého vlivem svatého čtení, již se chvěje něhou svatých citů, které vyvolal zpěv. Zní v duši hudba a chorál citů a děků, vyluzován dle úměrného poměru člověka k Bohu.

Dle svého přirozeného běhu rozumný tvor poznává světlem rozumu svou závislost, svůj poměr k Bohu; jest Jeho dílem. Tvorné slovo Boží utvořilo okrsek, utvořilo v člověku svůj obraz, učinilo ho schopným poznávati a milovati nejvyšší dobro, po němž dychtí celá lidská bytost. Závislost člověka na Bohu Stvořiteli a nejvyšším dobrou, k němuž tíhne jako kámen ke středu země, přivádí ho k vědomí úcty a děků nejvyššímu Pánu, do Jehož ochrany se musí doporučiti, chce-li dosáhnouti svého cíle.

*Trpí a sténá člověk pod svou slabostí, nad svou bídou přes všechnu svou rozumovou výši, nemá dosti sil ze sebe, aby dospěl k blaženosti, k níž tíhne celá jeho povaha, jako se otvírá poupě k tomu, aby dospělo plodu. Plodem poupěte lidského života jest blaženost, musí uzrání ve věčném, neko-
nečném Dobru, v Bohu, chce-li jí dospěti. Stojí-li duše v přímém poměru k Bohu, celá její bytost plesá, dýchá ve svém živilu, jest šťastnou, nalézá se v souladu všech svých schopností, jejichž nejvznešenějším předmětem jest krása, pravda, dobro Boží.*

Vybočí-li nevděkem hříchu, tím že si zvolí svůj cíl ve zdánlivém, stvořeném dobrou, nenalézá klidu, částečné, stvořené

nebo zdánlivé dobro není dosti vážným těžítkem, aby vyrovnalo tíhu touhy po blaženosti, a proto se tato stává nenasytnou.

Nevděkem se odvrací od Boha, svého cíle. Potřebuje smíření. Bůh sám ve svém milosrdenství a dobrotě nalezl dostatečný prostředek, aby se mohla navrátit do podivuhodného pořadu, aby se obrátila znovu tváří k Bohu, z jehož jasu plyne blaženost.

Množství krvavých obětí, telat a zápalů, jimiž lidský rozum svědčil Pánu o své poddanosti, závislosti a hříšnosti, nedostačovalo, aby usmířilo nesmírnou Spravedlnost Boží. „Ukázala se dobrotivost a láska Boha našeho“, Syn Boží sestoupil a stal se obětí, v níž se Bohu jedině zalíbilo. O této oběti mluvily věky, jenom pro tuto oběť přijímal Hospodin zápalů zvířat, poněvadž zobrazovaly oběť Kříže, pro tuto oběť rozdávala Boží dobrota své požehnání, svůj pokoj.

A pro tuto oběť nová doba oplývá bohatstvím domu Božího, milost a mír stávají se dědictvím ubohého lidstva. Vytryskl nový pramen života, věčného mládí a radosti u paty Kříže, na němž byla přinesena tato oběť. Vyrostl strom života, Církev svatá, z jejichž životních pramenů může čerpat každý, kdo žítí; její prameny vytryskají z otevřeného Srdce Božího, z oběti Kříže.

Obětí velikonočního Beránka na Kříži duše dospívá svého kraje, pokoje, míru, dostičiní svým potřebám, vzdává chválu a díky Hospodinu, prosí o pomoc pro svou slabost, dospívá odpuštění a konečně nalézá pramen živé vody, kraj krásy a věčného mládí. „Hospodin obnovuje mou mladost“, volá Církev Kristova denně, „vstoupím k oltáři Božímu, k Bohu, jenž obveseluje mou mladost.“

Tímto rozsáhlým údolím zahrady a oběti obraťme své zraky k výšinám tajemných hor oběti mše svaté, kam vystupujeme.

„Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te!“^{*)} Poklady své něhy, Pane, otevíráš všem, kteří přicházejí k Tobě; Církev svatá činí souhrn všeho, co se četlo, o čem poučovala své dívky.

Gregoriánský chorál dovede vystihnouti výkřiky připravené duše, přístup duše do svatyně oběti, sladce znějícími zvuky

*) Offertorium mše svaté na svátek eucharistického Srdce Páně.

a tím ji soustřeďuje k podstatnému úkonu obětování, duše nabývá odvahy, neleká se oběti.

Spojení věřící duše s Kristem v jednu oběť, milou Bohu, má se brzy dokonati. Bůh může býti důstojně uctíván, jeho chvála může zníti hodně jen od Boha-člověka. Lidstvo však není vyloučeno. Spojeno v jedno mystické tělo Kristovo, v Církev svatou, stalo se svatým a vyvoleným národem, stalo se spoluobětujícím a zároveň spoluobětí. A toto spojení trvá neustále, upevňuje se a roste každodenní obětí na oltáři, kde se obnovuje oběť Kříže.

Mysl naší musí zaujmouti úplně myšlenka oběti. Jsme spoluobětujícími, ale též spoluobětí.

V Kristu dosáhlo spojení obětujícího čili kněze s obětí svého nejvyššího vrcholu. Jest knězem-prostředníkem mezi Bohem a lidstvem, přináší Bohu za lidstvo nejsvznešenější oběť — sama sebe. Nová doba, předvídaná Proroky, se otevřela spojením věřících s Kristem v mystické zahradě lásky. Lidstvo se stalo obětí Bohu líbeznou pro Krista, stalo se vyvoleným národem s pravým kněžstvem — a tento posvátný úkon nejvyšší úcty, díků, smíření a prosby trvá na věky a denně se obnovuje, nejen jako mrtvá památka velikého činu, nýbrž posvátné drama kříže se skutečně obnovuje. Kristus znovu prolévá Krev, znovu se obětuje na oltáři.

V tom právě spočívá životnost mystického těla Církev svaté, že činíc památku na svého Chotě dle Jeho rozkazu, oběť její jest též jako na kříži, obživující všechny údy, která smývá hřích, Otcí podává zadostučinění a díky a přináší v oběť i sebe, své údy, spojené s Kristem. V očích nebeského Otce se objevuje Jednorozený Syn, v němž má zalíbení. Zalíbení a sláva Otcova jest užítkem denní oběti a Církev svatá stává se studnicí Božského života duším, neboť zalíbení, láska Boží jest tvornou dobra, nepředpokládá v duši příčiny zalíbení, nýbrž činí ji milování hodnou, odívá ji milostí, účastní ji svého života poznání a lásky.

Církev svatá uvádí duši na mysteriósni výšinu oběti.

Kněz pozvedá dary chléb a víno před Hospodinem, aby je přijal a jim požehnal. Duše se zahaluje bázní jako lesní hlubiny posvátným šerem. Podává s Církví Pánu dary, aby vyznala všemohoucí velikost a velebu, jakož i svou závislost na První Příčině, tvořící všechno ze své dobroty.

Jménem lidu podává kněz před Hospodinem chléb, který v potu tváře dobývá ze země, již zlořečil Pán po hříchu: „V potu tváře jísti budeš chléb“ (Gen. 3, 19). Kající slzy bolesti skrápějí dary, výraz to ubohého stavu tvorstva, neboť zlořečení Hospodinovo je zasáhlo hluboce.

„Srdcem zkroušeným a poníženým, Pane, nepohrdneš“, volá úpěnlivě ubohý tvor.

Oběť Kristova na kříži, na jejíž památku se dary podávají, odstraňuje zlořečení, doplňuje nedostatky naší oběti, omývá lkající duši, takže se stává hodnou obětí. Pro Krev Kristovu Pán přijímá dary i duši a v objetí smíru ji tiskne políbení pokoje. Duše i s dary se stává posvěceným majetkem Božím a Pán se stává duši výhradním dědicem.

Posvátný oheň Ducha Svatého stravuje celou oběť po úpěnlivém volání: „Veni Sanctificator — Přijď, Posvětiteli“ ke cti a slávě Nejsvětější Trojice. Srdce věřících dovršuje plnost daru, jinak by oběť zůstala zevnějším obřadem.

Tiché, vroucí modlitby vycházejí z úst kněze a jako posvátné šumění lesa ve večerním šeru doprovázejí celý posvátný úkon posvěcování darů.

„Shlédni, Hospodine, na nás, podávající Tobě tyto dary, a aby se lépe připravila naše srdce, strav je ohněm své božské lásky“ (Secreta svátku Eucharistického Srdce Páně).

Čisté a neposkvrněné oběti si žádá Hospodin, aby byla obrazem neposkvrněného Beránka, obětovaného na kříži, v něhož se brzy promění; proto duše se noří do Krve Beránkovy, aby lítostí očištěna nabyla posvátného lesku. Dobrota Boží v ní obnovuje jasnost svého obrazu a přijímá šeptající duši: „Přijmi nás, Pane, v zkroušenosti a pokoře, aby tak se děla naše oběť, by se Tobě líbila“ (Misál).

Půvab nového, věčného života ji pojímá, jehož oběť jest zdrojem. Duše dýchá nadšením a pokojem v Hospodinu.

Církev svatá užívá význačného symbolu, aby vyjádřila oběť lidstva stoupající vzhůru a zároveň líbeznost její před tváří Hospodinovou. Vonné obláčky kadidla zahalují celou oběť, celý oltář, kněze i věřící, na znamení společného sebeobětování a úsměvu milosrdenství Božího.

Čistá duše cítí vznešenost okamžiku, celá její touha, všechny vzlety se nesou k Pánu jako obláčky kadidla, aby v nesmírném oceánu Boží dobroty našla uklidnění a stálostí.

Slavnostní okamžik se mění v jásof. Duše pod polibky Boží lásky a sladkosti se otevírá jako poupě pod polibky jarního slunce Bohu a cítí potřebu opěvovati velebou Boží a jeho milosrdenství na věky. Srdce Církve povznešeno do končin nebeské krásy zadostčiní touhám duše Volá ke svým pozemským dětem: „Vzhůru srdce, vzdávejte díky Bohu našemu“, a andělskými zvuky pěje hymnus nebeskému Otci pro Ježíše Krista, Syna Jeho, pro něhož se Bohu vzdává chvála na nebi i na zemi. Ozvěna díky proniká hlubinami duše, všemi jejími silami, neboť jest to vlastně Duch Svátý, jenž hraje na strunách čisté duše a zpívá píseň písní o lásce Kristově, jenž opěvuje Ježíše. Ponořena do hlubin Majestátu Božího podivuje se jeho velikosti a dobrotě, klaní se jí s Cheruby a Seraphy. Otevírají se jí nivy vnitřního života Božího poznání a lásky, do nichž vchází kontemplací. Z plnosti srdce, v němž se rozžalo světlo, odlesk to Ducha Svatého, pronáší duše:

„Svatý, Svatý, Svatý, Hospodin Bůh zástupů, plna jsou nebesa i země slávy jeho . . .“

Řím.

P. Method Habáň O. P.

Východ z Egypta.

(Dokončení.)

Jíž po dva dny odpočívali israelští vystěhovalci nedaleko dnešního Suezu. Prostranné tábořiště rozprostíralo se daleko po rovině, která jest na západě ohraničena pohořím Attakus a na východě mořským zálivem. Poněkud na severovýchod ležel pohraniční přechod Migdol, kterým na jihu končila t. zv. knížecí hradba. Místo, kde se rozprostíral tábor Israelitů, nazývalo se Baal Zephon. Iméno toto prozrazuje, že v této krajině sídlily semitské kmeny, které uctívaly ve výšinách Attaku trůn svého boha Baala, neboť každá loď, která chtěla vyplouti na moře, potřebovala severního větru, který se v semitské řeči nazývá „Zephon“.

Byl i modrozelená zátoka Suezská kolkolem byla ohraničena oko unavující pouší, která v této téměř bezdeštné době neustále světlkuje a se třpytí, přece má i tato krajina své půvaby, obzvláště tehdy, ztápí-li zapadající slunce ve svých purpurových paprscích mohutné pásmo pohoří Attackého. Za nižším hřbetem pouště šíří

se rozhled směrem k jihu na častěji přerušené pásmo imponantního pohoří Sinajského.

Jeden novější badatel východu píše o této krajině: „Krásnějších a zářivějších barev červánků jsme nikde nespafřili, a když se noc rozprostírá nad krajinou a tato v temnotě mizí, ucho upřeněji naslouchá hukotu vln a fantasie živěji pracuje, tu vystupuje tak mnohý obraz před náš duševní zrak, který před mnohými léty zaměstnával snad naši dětskou mysl a náš zájem budil“.

Záliv Suezský, který před 3000 léty zabíhal mnohem hlouběji do vnitrozemí, byl Hebrejci nazýván Jam suf, t. j. Rákosové moře, neboť jeho pobřeží lemuje stálá zeleň vodních rostlin. Na straně egyptské táhnou se, pokud oko dohlédnouti může, veliké plochy vodních řas a křoví s temně zeleným listím. Ještě dále pak táhnou se pusté a vegetace prosté stráně pohoří. V mořském zálivu jest rozseto několik ostrovů, oživených rozličným vodním ptactvem. Protože voda u pobřeží jest velmi mělká, lze dobře viděti dno pokryté vodními řasami, v nichž se zdržují tlusté želvy a mořští koníčkové.

Když rozprostře noc svůj temný plášť nad tichou krajinou, naplňuje intensivně se vypařující Rudé moře vzduch podivuhodně svítící mlhou. Tato pára jest způsobena teplem, které dosahuje až 40 stupňů a které se zvětšuje severním větrem, zadržovaným v nížině Bab el Mandeb.

Stísněná nálada, která se rozhostila v táboře Israelitů brzy po příchodu do Pi-hahirothu *), nedovolovala vznáknouti radosti nad půvabem krajiny. Srdce a mysl jejich zaměstnávala se jen jednou otázkou: Jak to s námi jen skončí?

Mojžíš sám zdál se býti nerozhodným, kterou cestou by měl vésti svůj lid k vytouženému cíli. Ukazoval však malověrnému lidu stále veselou tvář, v níž se zračila jeho neochvějná důvěra v Boha. Sám se neodvažoval v tomto nepředvídaném postavení k samostatnému rozhodnutí, nýbrž trpělivě vyčkával dalších rozkazů od toho, který jakožto vůdce Israele sám vzal o těžce svého stádece do svých všemocných rukou a o jehož věrnosti nebylo lze pochybovati.

*) Biblické tábořiště Pi-hahiroth odpovídá polohou dnešnímu Adšrud, které ležíc asi 4 hodiny cesty od Suezu a jsouc položeno v rovině mezi Hořkými jezery a zálivem, hodilo se znamenitě za tábořiště. Jeho nejspíše jméno zachovalo se asi na granitovém sloupu Ptolomea 11. Philadelpa ve tvaru „Pikehereth“. Jisto však jest, že Dšebel Attakus byl svědkem posledního odpočinku Israelova na půdě egyptské.

Ráno třetího dne již svítalo a nad mořem a pouští zářilo slunce na bezmračném nebi. V předešlé noci dorazily sem ještě poslední, cestou se opozdivší hloučky, které rozličnými nepravdivými nebo přehnanými zprávami beztak již postrašený lid ještě více poděsily. „V Ethanu“, zněla jedna taková zpráva, „objevily se již první jízdní stráže, které jsou předzvěstí příchodu egyptské jízdy, která nám za několik hodin bude v patách. Zde jsme beznadějně ztraceni.“ — Takovéto zprávy nebyly sice úplně nepravdivými, byť i rozčilená fantazie mnohé přibájila, ale přece to bylo velmi neprozřetelné jednání, lid podobnými zprávami děsiti.

Velitel pevnosti Ethanské odeslal hned po odchodu Israelitů rychlého posla do Tanisu, aby zpravil faraona o tom, že Židé žádali volného přechodu přes hranice, že však jim toho pro nedostatek přesvědčivých průkazů nedovolil. V noci pak, za husté mlhy, že odtáhli. Kam, že však nemůže ještě s jistotou říci; potulující se Beduini přinesli toliko zprávu, že spalřili veliké množství lidu táhnouti k Rudému moři. Z toho tedy soudí, že Židé hodlají obejít pohraniční pevnost a že se patrně pokusí jižně od Migdolu o průlom.

Když farao obdržel tuto zvěst, zmocnil se ho takový hněv, že skřípaje zuby pobíhal sem a tam ve své komnatě a s vezírem se pustil do prudké hádky. Když se poněkud utišil a o stavu věci uvažoval, vystoupil na jeho tvář zlověstný úsměv. S patrnou škodolibostí si pak řekl: „Ti blázni vběhli do pěkné slepé uličky. Přímohmatelný důkaz tím podali, že jich nevede žádný všemohoucí Bůh, nýbrž sám ďábel, aby je zahubil. Nuže dobře, ať již tedy nevyvážnou živi z této léčky. Do moře je zaženu, ty polní kobylinky“. Brzy nato vydal armádní rozkaz, aby se veškerá jízda připravila na pochod k Ethanu a odtud pak aby pronásledovala co možná nejrychlejším tempem uprchlíky. Též pohotová pěchota měla k zesílení válečných vozů co nejdříve vydati se na pochod, aby pro případ, že by se snad uprchlíci chtěli bránili, přispěla jízdě svými ostrými meči na pomoc.

Za krátkou dobu bylo skutečně 600 vybraných válečných vozů pohotově k pronásledování vystěhovalců*). Za tímto předvojem ná-

*) Za správnost tvrzení Flavie Josefa, že farao shromáždil k pronásledování Israelitů na 600 vozů, 50.000 jezdců a 200.000 pěšáků, nemáme ani nejmenší záruky. Židovský tento dějepisec čerpal asi z nedosti spolehlivého Diodora Sicilského, který udává, že armáda Sesostrata, pověstného dobyvatele egyptského, — miní se tím Ramses II. — skládala se ze 600.000 pěšáků, 24.000 jezdců a 27.000 válečných vozů. Tyto a podobné údaje nutno považovati za přehnané výtvory básnické fantazie, a nemohou proto činiti

sledovaly brzy silné oddíly jízdy a pěchoty. Velitel pevnosti Ethanské dal již, jsa si vědom své zodpovědnosti, čelnými vyzvědači vypátrati, kterým směrem se Israelité dali, a vyzvěděl, že se utábořili u Piha-hirothu nevědouce, jak by měli ve své cestě pokračovati.

Mojžíš musil vynaložiti veškerou svoji autoritu, aby uchlácholil lid, blízký zoufalství. On nepochyboval ani na okamžik, že všemohoucí Hospodin zjeví svou podivuhodnou moc v nejvyšším kritickém okamžiku. Nejprve dal tedy rozkaz, aby vystěhovalci v největším klidu a s rozvahou složili své stany a připravili se k dalšímu pochodu. Den se již chýlil k večeru, když Israelité byli připraveni na pochod. Ze severu přišedší karavana potvrdila pravdivost zprávy, že se silné egyptské vojsko blíží Migdolu. Asi před třemi hodinami že se objevil značný počet válečných vozů u jižní věže hradební zdi, a že podle všech známek lze usuzovati, že velitel zamýšlí zaměřiti nejprve průchod mezi brodem a před zálivem se nacházejícími bažinami. Pravý zmatek nastal v lidu israelském, když se brzy nato objevil asi tučet válečných vozů, které ve velikém oblouku objížděly nejzazší hranice tábora. Byl to pouze vyzvědný oddíl, vyslaný, aby prozkoumal polohu tábora, avšak v několika málo hodinách mohlo i ostatní vojsko faraonovo sem doraziti. Zoufalství lidu dostupovalo svého vrcholu a většina počínala si trpce stěžovati a proti Mojžíšovi reptati: „Což nebylo v Egyptě dosti hrobů, že jsi nás vyvedl, abychom zemřeli na poušti? Nebylo by bývalo mnohem rozumnějším, kdybychom byli v Egyptě sloužili, než abychom zde všichni bídně zahynuli?“ Avšak zešedivělý vůdce lidu neztratil ani před blížícím

nároku na hodnověrnost. Naproti tomu však nutno podotknouti, že podle téhož pramene zachovala se u obyvatel této krajiny až do časů Kristových upomínka na tuto událost. Zmíněný již sicilský autor totiž dosvědčuje, že Ichtjophagové = rybožrouti zdědili po svých předcích víru, že se moře kdysi stáhlo zpět a záliv že vyschl. Náhle však že se voda opět přivalila a vše vrátilo do původního stavu.

Bojování pomocí válečných vozů ujalo se v Egyptě teprve za vlády Hyksů. Zavedení jízdních oddílů spadá patrně až do doby Alexandra Velikého a Ptolomejců. Byl i rčení „rek na koni“ bylo běžným, znamená to přece toliko bojovníka na válečném voze. Obrazy jezdců najdou se jen zřídka kdy. Naproti tomu válečné vozy tvořily jádro celého vojska faraonova, zastávající úlohu římské jízdy. Epyptské válečné vozy byly neobyčejně lehce stavěny a byly taženy párem koní. Pravidelně mohl takový vůz pojmuti jen dva muže: vozataje a bojovníka, ozbrojeného kopím, lukem a toulcem se šípy. Z údajů bible, že farao se vydal na pronásledování Israelitů se 600 válečných vozů, nutno usuzovati, že zmobilisoval armádu, čítající při nejmenším 12 oddílů. Jeden oddíl čítal 20 skupin po 250 pěšáků, tedy dohromady 5000 mužů. Vždy na 100 mužů pěších připadal 1 válečný vůz. Každý oddíl měl vedle vojevůdce ještě 20 setníků a tolikéž poddůstojníků. Tak tomu alespoň bylo v době 1200 let před Kristem. V našem případě nedá se však zjistiti, v jaké míře se súčasnila pěchota pronásledování,

se nebezpečím své duševní rovnováhy a nejevil ani nejmenšího rozčílení. Jen několik málo slov promluvil, ale v těch jevila se celá jeho neochvějná důvěra v pomoc Nejvyššího. „Nebojte se“, tak končil svou řeč, „a vytrvejte a uvidíte veliké skutky Hospodinovy, neboť Egypťanů, které nyní vidíte, na věky již neuzříte. Hospodin bude bojovat za vás a vy budete svědky jejich úplné porážky.“

Slunce již zapadalo, purpur červánků odrážel se ještě na vrcholcích Dšebel Attaka, který s podivením se díval na neobvyklý ruch, panující od několika dnů v tomto jindy tak tichém zálivu.

Brzo snesla se temnota nad melancholickou pouští a výpary mořské tkaly stále hustší závoje, které se vznášely nad dřímající krajinou. Vycházející měsíc prozařoval svými stříbrnými paprsky šedavou mlhou, takže brzo tu, brzo onde se objevovaly podivuhodné úkazy světelné. Israelité však, jsouce stíněni strachem z bezprostřední blízkosti nepřátel, neměli pro všechny tyto přírodní úkazy žádného smyslu. V myšlenkách obírali se jen svými nepřátely. Mojžíš však vyhledal si tiché místo, aby vzýval Hospodina o pomoc pro svůj lid a aby se otázel po vůli mocného ochránce Israelova. Hospodin mu odpověděl: „Co mne voláš? Rci synům Israelským, ať vykročí. Ty pak vezmi svou hůl a vztáhni ruku nad moře a rozděl je, aby šli synové Israelovi prostředkem po suchu“.

Zatím co Mojžíš obdržel tento rozkaz, vydalo se vojsko faraonovo s válečnými vozy po krátkém odpočinku u Migdolu k dalšímu pronásledování Hebrejců.

Avšak i Mojžíš vydal rozkaz k okamžitému pochodu. V tomtéž okamžiku vznášel se opět oblakový sloup nad lidem israelským a postavil se mezi vojsko egyptské a prchající Hebrejce, tvoře mezi nimi neproniknutelnou, temnou clonu. Avšak s druhé strany osvětloval opět daleko cestu, kterou měl Mojžíš vésti svůj lid. Netrvalo dlouho a již stanuli první tlupy Israelitů na břehu mořském, očekávající příštích věcí. Doposud vládlo úplné bezvěří a zdálo se, jakoby moře, jsouc zahaleno v mlhavé závoje, klidně dřímalo. Tu pozdvihl Mojžíš ruku, v níž držel hůl, a hle! hned rozproudil se čilý život vlnami mořskými. Moře se za hukotu rozdvojilo, vlny vzpínající se stříkaly pěnu vysoko do vzduchu, zatím co na pobřeží zavanul horký vítr a v krátkosti vysušil odkryté dno zálivu. Široká cesta spojovala oba břehy a nakupené vody tvořily po obou stranách vysoký val*). Zdálo se, jakoby byly tyto vody rázem ztvrdly v led.

*) Místo přechodu, kde zároveň zasáhl boží soud vojsko faraonovo, nedá se přesně zjistiti. Tradice poukazuje na místo 20 až 25 kilometrů na

Mlčky a s údivem patřili Israelité na tento div, jemuž podobného lidské oko ještě nikdy nespatriilo. Tu zazněl daleko slyšitelný rozkaz: „Nuže, ve jménu Hospodinově, vpřed!“ A první oddíl, následuje Mojžíšova bratra Arona, vstoupil na cestu utvořenou Všemohoucím uprostřed moře. Jeden kmen za druhým přecházel v úplném klidu a pořádku kolem Mojžíše, jenž chtěl býti posledním, který opustí zemi egyptskou, aby ukázal, že se nebojí pronásledujícího je nepřitele. Celé hodiny trval přechod. Teprve když poslední nákladní vůz vjel na podivuhodně utvořenou cestu, rozloučil se i Mojžíš se zemí poroby. Již počínalo svítati, když se poslední kmény israelské blížily ke břehu asijskému. Neproniknutelná stěna, kterou tvořil oblakový sloup, sloužila Israelitům co štít, takže Egypťané, ačkoliv se nalézali v bezprostřední blízkosti, neměli ani potuchy o tom, co se před nimi dalo. Nyní však obrátil se i sloup oblaků směrem k východu, takže, když stále rostoucí světlo ozařilo jasně celou krajinu, seznali Egypťané ke svému nemalému podivení, že jimi pronásledovaní Israelité šťastně vyvázli z léčky. První paprsky vycházejícího slunce ozařovaly podivuhodnou stezku uprostřed moře a uprchlíky, nalézající se již na druhém břehu.

Hrozná zlost zmocnila se při tomto pohledu velitelů vojska egyptského, jimž unikla tak bohatá kořist. Co bylo možno nyní činiti? Co se jim podařilo, musí se i nám podařiti. Neboť stále ještě stály vody bez pohnutí jako skalní stěny. Proto: „Ku předu, za nimi!“

Jih od Suez u jižních výběžků Dšebel Abu Attak, t. j. „hory otce zachránění“, ve kterémžto pojmenování zachovalo nám ústní podání památku na zázračnou pomoc Hospodinovu. Tam tvoří země výběžek do zálivu. Linie spojující toto místo s proti ležícími prameny Mojžíšovými odpovídá asi cestě přechodu. Tábor Israelitů ležel patrně v trojúhelníku, v nějž vybíhá rovina Suezská mezi Rudým mořem a strmým pohořím Attaka. Na nejvyšším vrcholku horstva toho postavili Foeničané chrám zasvěcený Baalovi, k němuž se modlili o příznivý severní vítr „zaphon“. Israelitům, sevřeným se severu pronásledujícími je Egypťany, na východě mořem a na západě pohořím Attaka, zbýval jedině průlom do těžce přístupného a na vodu chudého „Údolí zbloudění“, které by je však bylo opět uvedlo do středu Egypta. Tato, po lidsku řečeno, zoufalá situace vysvětluje dostatečně vítězný pocit Egypťanů a panický strach Židů, neukázněného to ještě lidu, jemuž přes četné zázraky, které Hospodin již vykonal, scházela stále ještě pevná víra a důvěra v něj. Šířka moře na tomto místě obnáší jen asi 10 nebo 12 kilometrů. Hloubka obnáší zde nejvýše 18 metrů. Přístup k písčitému moři jest plochý a proto snadno přístupný.

Novější badatelé hledají místo přechodu v bezprostřední blízkosti Suez, kde dříve se rozkládalo město Kolzum, kde se moře zužuje na 2—3 kilometry a kde se v době odlivu, vane-li k tomu ještě severní vítr, možno přebrodit. Nutno však podotknouti, že dříve sáhal záliv mnohem dále na sever, až k Serapeum, takže tehdy vykazovalo moře u Suezu mnohem větší šířky a hloubky.

A tryskem pádily egyptské válečné vozy za Hebrejci. Cesta byla dosti široká, takže se mohla vždy celá řada pohybovat ku předu. Koně řehťali, ozývalo se práskání bičí, odevšad zněl válečný pokřik, takže znovu se počínali pronásledovaní Israelité obávat, že jich nepřítelé tímto způsobem za nedlouho jistě dohoní. Hospodin však pozoroval počínání Egyptanů a když rychlí oři faraonovi již již se blížili ke druhému břehu, řekl Mojžíšovi: „Vztáhni ruku svou opět nad moře!“ A Mojžíš učinil, jak mu bylo poručeno. A hle!

S dunivým rachotem valily se opět vlny, valy oživly a vody se opět uzavřely, vrhnuvše se na svou kořist. Ještě bylo slyšeti volání: „Utečme před Israelem, neboť Hospodin bojuje za něj proti nám!“ Bylo však již pozdě, na vyváznutí již nebylo ani pomyslení. Bolestný křik a volání o pomoc mísilo se s jekotem vln. Na sta koní s troškami vozů pokoušelo se dostat se ku břehu, nescetné mrtvolky plovaly na hladině vodní. Mnozí vojíní zápasili s napjetím všech sil s rozpoutaným živlem, vynořili se občas na povrch a opět mizeli.

Po půl hodince svítilo slunce na jediný veliký hrob, skrývajíc ve svém lůně celé zpupné vojsko faraonovo.

To byl tedy onen hrozný soud, který Hospodin vykonal nad nepoddajným faraonem, když jeho pýcha a tvrdošijnost vyčerpala shovívavost dobrotivého Boha.

Při pohledu na tuto hroznou porážku nepřátel Israelových, při níž nemusil tento doslova ani prstem pohnouti, naplnil nesmírný jásot lid Hospodiův, který se projevil v nadšeném chvalozpěvu nad nevyzpytatelnými soudy Božími a nad podivuhodným činem Boží všemohoucnosti a moudrosti. Sestra Mojžíšova Mirjam udeřila jásavě do strun a kolem ní shromáždily se četné, Bohem nadšené ženy, které se v krátkosti spojily k tanci, a nyní nesla se nádherná píseň, provázená zvuky hudebních nástrojů a odměřeným tleskáním, jindy tak lichým krajem:

Zpívejme Hospodinu, neboť slavně ukázal, že jest veliký:
koně i jezdce uvrhl do moře.

Silou mou a písni mou jest Hospodin,
a tak stal se mojí spásou.

On jest mým Bohem, proto ho budu slaviti,
jest Bohem mého otce, proto ho budu vynášeti.

Hospodin jest jako bojovník,
„Všemohoucí“ jest jméno jeho.

Vozy faraonovy a vojsko jeho uvrhl do moře,
 výkvět jeho velmožův utopil se v Rudém moři.
 Vlny je přikryly,
 padli do hlubin jak kámen.
 Pravice tvá, Hospodine, velikou se ukazuje v síle,
 pravice tvá, Hospodine, potírá nepřítele.
 V plnosti své moci srážíš své odpůrce,
 sesiláš žár hněvu svého, který je ztravuje jako slámu.
 Dechem hněvu tvého naplnily se vody,
 zastavily se proudící vlny,
 nakupily se proudy uprostřed moře.
 Nepřítel pravil: „Poženu se za nimi, až jich dohoním,
 budu se dělit o kořist, nasytí se mstivost má,
 vytasím svůj meč, má ruka se jich zmocní“.
 Zavál dech tvůj a přikrylo je moře,
 potopili se jako olovo ve vodách prudkých.
 Kdo se ti mezi mocnými vyrovná, Hospodine?
 kdo se vyrovná tobě, proslavený svatostí?
 Ty, jenž jsi hrozný, chvály hodný, divotvorný,
 vztláhl jsi ruku svou, a pohltila je země.
 V milosti své vedl jsi lid, který jsi vykoupil,
 v moci své jsi jej nesl k svatému sídlu svému.
 Povstali národové a zuří hněvem,
 bolesti zachválily obyvatele Filisteje.
 Zarazila se knížata edomská,
 moabských velmožů zmocnila se hrůza,
 trnou všichni obyvatelé Kanaanu.
 Velikost ramene tvého zachvátíž je strachem a hrůzou,
 ať ztuhnou jako kámen,
 dokud nepřejde tvůj lid, Hospodine,
 dokud nepřejde lid tvůj, který se stal tvým.
 Uvedeš jej a zasadiš na horách svého trvalého majetku,
 v tvém pevném sídle, kteréš sobě učinil, Hospodine,
 v svatyni své, Hospodine, kterou upevnily tvé ruce.
 Hospodin bude kralovati na věky a vždycky. *)

*) Podle žalmu 135., v. 15, předpokládal žalmista, že se farao osobně
 účastnil pronásledování prchajících Izraelitů a že též našel ve vlnách
 Rudého moře svou smrt. Též podle Exodus 14, 5 dalo by se souditi, že
 farao byl přítomen při tomto hrozném soudu. V nádherném líčení katastrofy
 a ve chvalozpěvu Mojžíšově se však neděje nikde zmínky o smrti farao-
 nově. Nutno tedy vzítí výrok: „Dal tedy zapráhnouti do svého vozu a všecek

Pokračování poznámky z předešlé strany :

lid svůj vzal s sebou“, jak se přechovalo v annálech orientálních panovníků vyskytuje, v širším smyslu. Polní tažení a vítězství jsou totiž vždy připisovány vládnoucím panovníkům, aniž se tyto boje osobně účastnili. Podobně jsou i porážky nepřátelských vojsk tak líčeny, jakoby je byl utrpěl sám panovník, třeba by tento byl klidně žil ve svém paláci. Dějiny alespoň nepraví ničeho o smrti některého z faraonů v Rudém moři. Rovněž jsou známy mumie obou panovníků, přicházejících zde v úvahu. Smrt Merneptovu lze dokázatí doklady. Zemřel ve vysokém věku klidnou smrtí a jeho tělesné pozůstatky jsou chovány od roku 1899 v museu v Gizeh; rovněž jest znám hrob a mumie Amenophise II., který podle našeho domnění jest oním faraonem, za jehož vlády Židé z Egypta vyšli.

Moderní racionalismus snažil se vysvětliti přechod Rudým mořem zcela přirozeným způsobem. Zástupci tohoto směru tvrdí totiž, že vůdce lidu israel-ského použil v kritickém okamžiku právě doby odlivu, aby vytrhl lid svůj ze záhuby. Poukazují při tom na to, že v době odlivu, obzvláště vane-li k tomu ještě teplý severní vítr, lze moře nedaleko Suezu bez velikých obtíží v těchto hodinách překročiti. Takovito výklad jest však naprosto neudržitelný. Především nelze se domnívati, že by Israelité naprosto nebyli znali všedních zjevů přírodních, které se denně v jejich nejbližším okolí odehrávaly. Každodenní zjev, jakým jest na př. východ nebo západ slunce, nebude jistě nikdo považovati za podivuhodný zázrak, neboť tím rozumí se jen zvláštní zasáhnutí tajemné moci do obyčejného jinak běhu přírody. Písmo svaté klade však veliký důraz na to, že tato událost byla něčím neobyčejným, zázrakem. Těž Egyptané spařovali v tom cosi neobyčejného, neboť i oni znali dobře zcela přesné zákony přírodní. Proč by tedy byli bývali tak slepými a vrhli se právě v době přílivu do vln mořských. Ačkoliv jest pravdivě tvrzení, že nedaleko Suezu možno přebrodit se v době odlivu, trvajících asi 3 hodiny, — avšak ani tehdy ne suchou nohou — platí přece poznámka Niebuhrova: „Velice bychom se mylili, kdybychom chtěli věřiti, že přechod tak velikého množství lidí přes moře stal se úplně přirozeným způsobem. Nyní alespoň nepoužívá nikdy žádná karavana z Kahýry k Sinaji táhnoucí této cesty, ačkoliv by tím velmi mnoho získala. Před několika tisíci léty to bylo pro Israelity ještě mnohem těžší“. I jen jednotlivé osoby stěží ušly při přechodu jisté záhubě; tak na př. Bonaparte, ačkoliv seděl na koni, měl co dělati, aby nebyl příkvačivším proudem stržen.

Dále se udál tento zjev v okamžiku, kdy Mojžíš vzláhl na rozkaz Hospodinův ruku svou nad moře. Egyptané poznávají dobře zázračné zasáhnutí Boží, neboť volají: „Utečme před Israelem, neboť Hospodin bojuje za něj proti nám!“ Pověst o této podivuhodné události rozšířila se i mezi Kananejskými a Rahab z Jericha praví později vyzvědačům: „Slyšeli jsme, že Hospodin vysušil vody Rudého moře, když jste do něho vstoupili vycházejíce z Egypta“ (Jos. 2, 10). I když chtějí racionalisté zde o zázraku pochybovati — má snad i Jordán příliv a odliv? A přece se praví v knize Jos. 3, 16: „Když pak vešli do Jordánu a když nohy jejich na kraji vody se omočily — Jordán břehy svého koryta v době žní byl zatopil — zastavily se vody sestupující na místě jednom, naduly se takřka v horu . . . . . vody pak, které byly níže, stekly do moře Pouště — nyní sluje Mrtvé — až úplně zmizely“. Jordán jest v době žní tak rozvodněn, že vystupuje daleko ze svých břehů.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Oheň s nebe.

„Duch Páně naplňuje okršlek země, aleluja!“
Moudr. 1, 7.

Vraždy vtěleného Boha byla dokonána. Tělo rozdrásáno, obličej znetvořen a ze srdce, které lidstvo tolik milovalo, byla vypuštěna poslední kapka přesvaté krve. Jest možná ještě rafinovanější vražda?

Jakým způsobem se pomstí Nebe? Takový skutek nemůže přece zůstat bez děsné pomsty! Ó běda, slunce už zahalilo svou tvář, útroby země se otvírají a skály se chvějí! Opona chrámová se trhá! Co se bude dále dít? Který trest si vymyslel Bůh, aby nám odplatil? On jest přece vynalézavější nás, co si tedy vymyslela jeho božská intelligence? —

Tma přestala, skály se zavřely a země opět nabyla své rovnováhy. Kdy už na nás dopadne trestající pěst boží? Boho-člověk leží v hrobě — a stále to hrozné ticho! Což to chce Bůh udělati jako šelma, která si s námi pohrává, strachem nás rdousí — a svou hru znovu opakuje, aby naše muka byla co možná dlouhá?

Ó hrůzo! Teď se blíží soud Boží! Vichr duje, plameny se ukazují! Má snad celé člověčenstvo býti shlazeno z okršku zemského ohněm a sírou jako bezbožecká Sodoma a Gomorraha?

Ne — nic takového se nestalo! Z večeřadla vycházejí apoštolové a učedníci Kristovi, nad hlavami jejich plápolají ohnivé jazyky a ústa jejich s překvapující výmluvností vyprávějí o zázraku lásky boží, která seslala s nebe to nejkrásnější, co tam bylo — Slovo — aby se vtělilo, za nás trpělo a umřelo. Vichr, jenž před malou chvílí burácel, oznamoval příchod Utěšitele-Ducha.

To jest tedy ta pomsta Boha, na kterou jsme s hrůzou čekali?

Vpravdě božská pomsta! Ježíš nám za naše rány, polupy a výsměch poslal sladký oheň, jenž nepálí, ač rozžhavuje, jenž neoslepuje, ač oslňuje. Jest to oheň, jenž jest jedinou potravou Nejsvětější Trojice, jest to Láska, jest to třetí Božská Osoba.

Od tohoto okamžiku už žádný světec, prorok nebo anděl nebude vyslán, aby snímal před námi neprostupnou roušku

s Božství. Teď přichází sám Svatý všech Svatých, Učitel všech proroků a Pán všech andělů. Vychází z Otce i Syna. Má s nimi stejnou božskou přirozenost, stejnou věčnost a moc.

Už od prvních počátků tvořil s Otcem i Synem. Skrýval se však. Poprvé se zjevil jako holubice nad Synem člověka

Duch Svatý. — Umělecká škola beuronská.

při křtu v Jordánu. Opět zmizel, až teď se ujal vlády nad celým okrškem země, jež naplňuje a v němž zůstane až do dne Soudu.

Přichází opravdu s mocí Boha, jenž v největší blízkosti Kalvarie, u samého takřka hrobu Ježíšova, uprostřed litých nepřátel jeho zmocňuje se náhle tisíců srdcí, které v jeho žáru jihnou rychleji než vosk suíce v dosahu plamene.

Naplnil nejprve srdce, které po probodeném Srdci Vykupitelově bylo nejsladším a nejuznešenějším pod sluncem. Maria jest sice už plna milostí, avšak nový přívál nových milostí rozšiřuje a uschopňuje její bytost pro nové náplně. Z této čisté výhně přeskočil Plamen do srdcí apoštolů, jimž byl slíben. Odtud ručejemi přetéká na ostatní lidstvo.

Nepřišel soudit, trestat a zatratit, nýbrž léčit, hřát a zachránit.

Oko jej nepozoruje, ale srdce pod ním nyje. Jest všude, ačkoliv jej prstem neoznačíš. Sladce šeptá v hodinu, kdy ho nečekáš. Přichází z krajů, odkud jej netušíš. Naplnil hloubky i výšky, nebe i zemi. Všecko jest pohrouženo do žhavých jeho plamenů.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

O mystickém poznání Boha.

Část II. Jak lze rozšířiti mystické poznání Boha.

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. B. Velišek O. S. B.

„Abyste mohli pochopiti se všemi svalými,
která jest šířka a délka i výše a hloubka,
... abyste byli naplněni ve veškerou plnost Boží.“
Efes. III., 18, 19.

1. Co rozumíme slovy: „rozšířiti mystické poznání Boha“.

Mohou-li svalí za svého putování po zemi anebo ti, kteří v nebi vidí Boha tváří v tvář, pochopiti šířku a délku a výši a hloubku Boha? Přijímají-li jeho plnost v sebe?

V jistém smyslu. ano; jinak by se apoštol nemodlil, aby to bylo dáno jeho milovaným Efesanům. A přece, když uvážíme, že Bůh jest duch a proto nemá rozměrů: tudíž ani šířky ani délky, ani výšky ani hloubky, — že jsa nekonečný, nemůže býti obsáhnut v mezích stvořené schopnosti, — jsme upozorněni, že musíme hledati duchovní, tajemný smysl těchto slov. Pročež vizme, co jest rozuměti, pravíme-li, že lze rozšířiti naše mystické poznání Boha.

Lidská řeč jest ubohý prostředek, máme-li jím vyjádřiti tajemství Boží. Jest naprosto nedostatečný, nemotorný, ba zrádný; ale jelikož

jest to jediný prostředek, který máme, jest nutno, abychom ho používali opatrně, a kde toho třeba, blíže určili smysl svých slov.

Zde na př. mluvíme o rozšíření našeho poznání Boha. Správně však řečeno, není žádného rozšíření poznání Boha.

Proč tedy užíváme tohoto výrazu? Protože nemáme lepšího! Vyjadřuje sice náš smysl, ale zároveň ho kazí a zrazuje. Obsahuje totiž význam, který se nesrovnává s přirozeností Boží a s poznáním Boha. Nemáme však lepšího slova, kterým bychom vyjádřili svůj smysl, a tak nezbyvá, než abychom použili onoho výrazu.

Mystickovo poznání Boha není rozšířeno tak, jako se rozšiřuje poznání jiných věcí. Mluvíme-li na př. o rozšíření naší znalosti angličtiny, rozumíme tím poznání více slovíček, více gramatických pravidel, bohatší konstrukci a analýsu vět a souvětí. Rozšíření znalosti dějin znamená poznání více jmen velikých mužů, více dat velikých událostí, bitev, revolucí, mírových smluv atd. V astronomii bude to znamenati poznání většího počtu hvězd a souhvězdí. Rozšíření vědomostí o těchto věcech znamená tudíž větší množství pojmů, takřka rozšíření povrchu vědění, znamená obsáhnouti věděním více věcí.

Ale takové není rozšíření poznání Boha. Zde není rozšíření povrchu, aniž běží o množství pojmů, nýbrž naopak o jednoduchost a jednotnost.

To se třeba zdá býti moc učené a těžko pochopitelné, ale jest to překrásná pravda. Rozšířili své poznání Boha, zvláště pak mystické poznání Boha, neznámá získati více pojmů o Bohu, nýbrž znáti jednu věc, t. j. Boha, lépe. K takovému poznání dojde pak člověk bez obrazů a tvorů, jednoduchým a prostým postřehnutím Boha, který jest naprosto a nekonečně čistý a jednoduchý a který řekl o sobě: „Já jsem, který jsem“ (II. Mojž. 3, 14).

Svatý Dionysius Areopagita *), který jest považován za největší autoritu v oboru mystické teologie, mluví o dvojím způsobu, jakým lidská mysl se snaží vytvořiti pravý pojem Boha, totiž o kladném a popíravém postupu. Prvním způsobem pozorujeme všechny stvořené věci co do jejich krásy a dobroty a díme: „Bůh jest to, ale ne-

*) Svátý Dionysius (Diviž) byl obrácen svatým Pavlem (viz Sk. apošt. 17, 34). Pod jeho jménem se uvádějí od VI. století po Kr. spisy: O Božích jménech, O nebeské hierarchii, O církevní hierarchii, O mystické teologii k Timotheovi, jakož i deset listů („Epistolae“). Novější badání však dokázalo, že tyto spisy nejsou starší pátého století a že tedy nejsou od Dionysia Areopagity. (Pozn. překlad.)

konečně dokonaleji“. Tak Bůh jest život, světlo, krása, moc, ale v nekonečném stupni. Druhým postupem popíráme, že Bůh jest něco, co můžeme viděti nebo chápati nebo si vymysleti. Tento postup, jak tvrdí svatý Dionysius, nás přivádí blíže k pravdě, neboť nám ponechává jednoduchý Boha, a tak jest důstojnější jeho nekonečné velebnosti. Právě tímto přiznáním, ať vědomým či nevědomým, že Bůh jest nepochopitelný, vstupuje duše do Božího oblaku či Boží tmy, jak to svatý Dionysius nazývá, neboť pak jest lidská mysl opravdu oslněna jasností záře Boží pravdy a jest takřka zahalena ve tmě. Blaze jest člověku v této tmě, a bylo by daleko lépe tápati zde v slepé a milující víře, než se sluníti v nejjasnějším světle lidského mudrování.

Totéž učení vykládá svatý Tomáš Aquinský v šedesátém traktátu. Předvádí nám milující duši, která žízníc po Bohu pije ze všech pramenů stvořeného poznání a praví každému, z kterého se napila: „Ach ne! Ty nejsi to, co já hledám. Ty mne nemůžeš občerstviti! Světlo slunce a hvězd a krásy přírody: vy nejste můj Bůh! Velikosti a silo živlů: vy nejste můj Bůh! Kouzlo člověka, ženy, dítěte: vy nejste můj Bůh!“ Světec probírá dále všechny stvořené věci, kteréž by mohly ukojiti duši, avšak musí se přiznati, že nic, ani zde na zemi ani na nebi, nemůže přiněsti štěstí aniž sděliti pravého pojmu Boha, leč Bůh sám.

Avšak duše, která bloudí v nevědomosti, duše světská, co ta praví? Ta řekne zlatu a stříbru a i jiným pozemským věcem: „Vy jste moji bohové. Já vás miluji. Vy jste svrchovanými vládci ve všech mých myšlenkách. Vy jste má rozkoš. Vy mně jistě přinesete štěstí“. Podobně volali druhdy Hebreové u paty hory Sinai před zlatým teletem: „To jsou bohové tvoji, Israeli!“ (II. Mojž. 32, 4.) Tak mluví hříšník ke tvorům z masa a krve, učiněným z hlíny země, k bytostem jednoho dne, které budou hněti zítra: „To jsou tvoji bohové! Kéž bych jich mohl užívatí zde na zemi povždy!“ Tak se, bohužel, ďábel vtírá na místo Boží a přijímá poctu, jakoby byl Bůh. Neřekl-li samému Spasiteli: „Toto všechno (totiž rozkoše a důstojnosti tohoto světa) tobě dám, jestliže padna, budeš se mi klaněti“? (Mat. 4, 9.)

Jest jich poměrně málo, kteří odpovídají s Pánem Ježíšem: „Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jedině sloužiti!“ Jak mnozí lichým bohům tohoto světa, kteří nikdy nemohou učiniti člověka opravdu šťastným, obětují vše: vlohy, čest, zdraví, čas, majetek,

tělo i duši, ano i duše jiných, kteří jsou na nich závislí. Nevrhá-liž takováto zrada, neodpyká-li se pokáním, přišerné světlo na skutečnost pekla? Než, vraťme se k úvaze o poznání Boha a rozšíření tohoto poznání zvětšením co do hloubky a síly (intensity) postřehu Boha.

Když se svatý Pavel modlí, abychom mohli pochopit se všemi svatými, která jest šířka a délka i výše a hloubka, a abychom byli naplněni ve veškerou plnost Boží, miní dvě věci: osvícení myslí vzhledem k Božím tajemstvím, zvláště k tajemství Boží jsoucnosti, a za druhé: větší plnost účinků přítomnosti Boží v nejnižší části duše. Zajisté, každým novým konem (aktem) nazírání na Boha náš pojem Boha se stává jednodušším a nevyslovitelnějším a přibližuje se více ke způsobu poznání andělů a duší oddělených od těla.

Duchovní zkušenosti duše Bohu zcela oddané střídají se s podivuhodnou rozmanitostí a nezvyklým počtem.

Co tak překvapuje na př. v životě svaté Anděly z Foligna jest, že každé sdělení se Boha („manifestation of God“) zdá se jí býti tak úžasně krásným, že zastíní anebo docela v zapomenutí uvrhne předcházející. Svěťice neví, jak vyjádřiti své podivení nad tímto účinkem lásky Boží.

Něco podobného se děje v duši mystikově. Jakoby jí Bůh předvedl jednu stránku své božské dobroty a pak ji odňal řka: „To není to“, a pak poskytnul jiný pohled a zase ho odňal řka opět: „Také tohle není to“.

Při každé nové mystické zkušenosti postřeh Boha se stává jasnějším, zřejmějším, sladším, pronikavějším a přece méně a méně dokazatelným, právě proto, že jest tak intimní (vnitřní). Klestí si cestu neznámými stezkami do hloubek vnitřního vědomí, a nic není s to zviklati jistotu duše, že Bůh jest v ní, že se s ním stýká, a že on vykonává na ni vliv způsobem, který se docela liší od způsobu, na jaký byla zvyklá než vstoupila do mystického života. Nužé, to jest způsob, jakým může býti mystické poznání Boha rozšířeno.

Co se děje ve skutečnosti, jest toto: Bůh připravuje ten drahý materiál, t. j. duši mystikovu, kteráž se stala v jeho rukou tvárnou a poddajnou. Vyhlubuje ji, stlačuje uvnitř a rozšiřuje takřka její stěny a hranice.

Nejprve ji oprošťuje od ní samé a všech ostatních věcí, učíní ji naprosto čistou a pak ji rozšiřuje víc a více a zaujme ji, naplňuje ji svou vlastní plností.

Každou novou duchovní zkušeností duše se stává schopnější, aby okusila, jak sladký jest její Pán. Každým Božím dotekem se stává čistší a jemnější, bližší Bohu a způsobilejší, aby ho požívala. Zároveň nabývá k Němu více důvěry a jest dětinnější v jednání se svým Milým. Duše jest nyní více odumřelou sobě i světu a schopnější pocílit každý dotek Ducha Svatého. A to právě jest, co míníme, když mluvíme o rozšíření mystického poznání Boha.

Vznešené tajemství.

Církev předkládá nám svá největší tajemství právě v době, kdy celá příroda ukazuje plody tajemných sil, které ji přivedly k plnosti krásy a nádhery. Chce, abychom snadněji a lépe dovedli se poklonit těm nesmírným pravdám Nejsvětější Trojice a přítomnosti Boží v Eucharistii. Dnešní člověk však i tak zůstává namnoze chladným a netečným. Nerozumí té snaze Církve, povznést ho v této době co nejvíce, a kráčí buď nevšímavě kolem nebo ve své nízkosti snižuje i to nejvznešenější.

I někteří křesťané hledí často na Nejsvětější Trojici ze značné vzdálenosti, říkajíce si pošetile navzájem: „Jest to pro nás příliš vznešené, proto to nechme stranou“. Jiní zase pouze ze zvědavosti v tomto tajemství bádají, aby je nakonec odhodili, vykřikující do světa hodně hlasitě svůj poznatek: „Zde se asi bude skrývat nějaký podvod; my jsme při nejlepší vůli tuto věc neobsáhli svým rozumem“.

Tak téměř všemu lidstvu uniká ta duchovní krása a vůně, kterou můžeme z této pravdy vyléžiti. A to vše zase jen z lidské pošetilosti a pýchy, která vše vznešené chce převáděti na své malicherné rozměry a na své omezené poznání. Stále jen hledíme dosáhnouti Boha, zatím co máme prositi, aby On přišel k nám. Zde se účtuje velmi rychle a snadno: Nemohu toho pochopiti, tudíž to odhodím. Nic nepomůže dokazování křesťanů, že s tajemnem setkáváme se všude. Ihned máme tu odpověď: „Musí býti rozdíl mezi těmito tajemstvími. Ta naše přijímají se všeobecně, ale vaše tajemství působí obtíže kde komu“.

Ano, jest mezi nimi rozdíl, veliký rozdíl! Tajemství křesťanská nestačí pouze konstatovati; ta mají své dalekosáhlé důsledky v životě lidském. To nejsou pouhé formule — v nich jest život.

Zdůrazněme si tu první věc, která nás musí vždy vésti v našem životě křesťanů a která nám dá pevnost vůle i chuť v práci o našem zdokonalení. Náš Bůh jest Bohem živým, Bohem lásky, a bez tohoto předpokladu nemůžeme ničeho z křesťanství pochopiti. Když však toto křesťan uznal, může stoupati dále i po sirmých útesech skály svalé víry, a zachová-li stále pokoru, dospěje jistě k nejvyšším vrcholům. Z nich pak uží jakoby rozložené v údolí všechny pravdy

a tajemství křesťanství v jejich nádhře a velikosti. Jen se dejme vésti Bohem a Církví a ihned uvidíme, že jest to pravda.

Nesmíme však chtíti po vzoru moderních lidí pojmuti celého Boha do hlavy. Tak nepoznáme nikdy ničeho. I s vrcholů té

niká člověka, prosvětluje ho, aby nakonec zjednalo mu jistotu i o Bohu samém.

Jak málo dnešní svět na Boha-Světlo pamatuje. A vlastně tomuto Světlu vdčíme za všechny poznatky.

A když pokročíme nejvýše, tu spatříme, že vrcholem té živoucí Pravdy, Lásky a Světla jest Nejsvětější Trojice, to největší, ale zároveň i nejvznešenější tajemství. A plní úcty a vděku zde staneme, stále sice nechápajíce podstaty, ale dobře již vědouce, že odtud má člověk život a sílu býti takovým, jakým má dle vůle Boží býti.

Nejsvětější Trojice. — Umělecká škola beuronská.

hory víry užíme tajemství, ale nezarazí nás. Neboť tu poznáváme, že, čím které tajemství jest větší a těžší, tím právě jest krásnější a důležitější pro náš život. Brzy se po cestě dovídáme, že Bůh jest nejen Lásky, ale že jest i Světlo.

A toto Světlo pro-

niká člověka, prosvětluje ho, aby nakonec zjednalo mu jistotu i o Bohu samém.

S úžasem najednou chápe, že toto vznešené tajemství podává vlastně nástin jeho vlastního, pravého života. Hle, jak pošetile jednají ti, kteří nauku o Nejsvětější Trojici odhazují anebo krácejí kolem ní nevšímavě v přesvědčení, že jest příliš vznešená, než aby v ní byly skryty nějaké vztahy k našemu pozemskému životu. Proč se tedy divíme, že dnes téměř nikdo nedovede svého života řídit, nezná jeho smyslu ani cíle? Vždyť nám uniká bod, z kterého máme vycházeti i k němuž máme směřovati. A to vše zase jen z té lidské pýchy a povrchnosti.

Bůh tedy, aby právě mohl ukázati ten vrchol Lásky a aby mohl zazářiti plným Světlem, potřeboval, možno-li užití tohoto výrazu, v jednotě podstaty tří osob. A ta Láska a Světlo jest tu jen proto, abychom byli osvíceni a usnadněno nám tajemství Boha. Správně to tedy vystihl P. Sansou, když řekl: „Nejsvětější Trojice jest Světlem vrženým na tajemství nás lidí stejně jako na tajemství Boha!“

Hle, nyní již nám nevadí, že jest to veliké tajemství. Ani již snad nás nebudou lákati, byť i krásné paraboly světců, kterými chtějí nám toto tajemství přiblížiti. Líbí se nám takový obraz svatého Augustína nebo svatého Efrema, který tak dovedně přirovnal Boha-Otce k slunečnímu globu, Syna k slunečním paprskům, které vycházejíce ze středu slunce dosahují až země, a Ducha Svatého k slunečnímu žáru, který není skryt ani v slunci ani ve slunečních paprscích.

Jak jest to hezké, přece to nikterak tajemství Nejsvětější Trojice nevystihuje. Proto raději si všimněme účinků té Živoucí Lásky a Nejvyššího Světla, které se mají projevit v našem životě. Toto tajemství zcela změnilo smysl našeho života, takže jest jiným, než jakým byl v antice. Krásně to ukazuje jeden veliký francouzský myslitel. Antika téměř výhradně žila fysicismu. Věsmír byl jí nejdůležitějším předmětem zájmu. Křesťanství nás moudře vede nejdříve k důkladnému poznání sebe. Hned na začátku nám staví mohutnou výstrahu, která nás má uchrániti bloudění. Pravi: „Co jest platno člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši škodu utrpěl!“ Zde vidíme ten mocný zásah Světla, které chce, abychom nezbloodili. Vedle této jedinnosti, starosti o sebe sama, učí nás i starosti o společnost všech lidí. Jest mezi námi vzájemná solidarita. A správně o tom řekl P. Sansou: „Odkud přichází vědomí o těchto věcech? Odkud víme, že každý z nás jest v určitém smyslu střediskem? A musíme odpověděti, že toto vědomí jest původu Božího a že

tento Bůh, ke kterému se takto utíkáme k vysvětlení svého vlastního života, nemá nic společného s Bohem-přírodou, s idoly, poněvadž jest živým Bohem živých tvorů, jedním Bohem, který se projevuje v neobyčejné harmonii tří Božských Osob“. Ano, nyní chápeme tu nádheru, ale zároveň i důležitost tohoto tajemství.

Mohli bychom nyní pokročiti dále a promluvit si o té neobyčejné harmonii v Nejsvětější Trojici. Jak důležité a významné pravdy bychom zde zase našli! Co pokladů se skrývá v těch vztazích mezi Božskými Osobami! Mezi Otcem a Synem a mezi Synem a Duchem Svatým. Vzpomeňme jen toho, že to byl Duch Svatý, který tvořil Srdce Spasitelovo, a co toto Srdce znamená právě pro naši dobu. Pokročme ještě dále a uzmíme, jak světci a zbožní křesťané vidí krásně Nejsvětější Trojici ve svátosti Lásky, v Nejsvětější Svátosti Oltářní. Proto správně jeden z nich volá: „Omezovati úctu k svaté Hostii výhradně na klanění se našemu Spasiteli, znamenalo by plné její nepochopení a nepochopení samého Krista“. Jiný z nich, když se táže, co jest to nebe, ihned odpovídá: „Nebe to jest nepřetržitý svátek Nejsvětější Trojice, oslavovaný anděly a svatými“. A nemusím se ani dotýkati těch něžných svazků Nejsvětější Trojice s Neposkvrněnou Pannou a těch velikých myšlenek, které odtud zase můžeme čerpati.

Vidíme tedy, co pokladů se skrývá v tomto vznešeném tajemství, které můžeme postřehnouti a zužitkovati již zde na zemi. Což teprve jaké asi bude to moře krásy jednou na věčnosti! Jak jest to důležité, připravovati si v nebi pobyt, za kterého bychom mohli býti po celou věčnost ponořeni v ten oceán Lásky a Světla Nejsvětější Trojice. Býti s Otcem, abychom mohli poznávati Syna, se Synem, abychom poznávali Otce, a býti s Duchem Svatým, abychom milovali, ohnivě milovali Otce i Syna! Zdaž, když vše to uvážíme a promyslíme, nemusíme plni pokory a nadšení volati se svatým Pavlem: „Ó, hlubokosti bohatství, moudrosti a vědomosti Boží! Jak nevyzpytatelní jsou soudové Jeho a nevystižitelné cesty Jeho! Neboť kdo poznal smysl Páně?“

Praha.

Antonín Stehlík.

Světec Furnesský.

I.

Hod Boží svatodušních svátků chýlil se ke konci. Slunce líbalo ještě na rozlucenou svými zlatými paprsky věže staroslavného benediktinského opatství, když se vyrojil do klášterní zahrady zástup mladých noviců, aby zde v nádherném letním vzduchu se zotavili a občerstvili. Bujná krása přírody tak sladce a důvěrně vyprávěla o božské ruce, která ji stvořila; jasná, bezmračná obloha, mírný teplý vánek, naplněný lahodnou vůní tisícerych květin, zpěv ptactva, tajepný šepot větru, to vše hlásalo jednu a tutéž pravdu. Vysoké kaštaný stály v plném květu a s louky zaváněla sem vůně schnoucí, nedávno posečené trávy. Široká a hluboká řeka vinula se tudy, usmívajíc se a laškujíc v nastávajícím soumraku; rákosí a jiné vodní rostliny zdobily její hladinu a mírný vír čeril vesele její vodu, až dosáhl ve velikých kruzích jejího břehu.

Zde, ve stínu velikého kaštanu usedli si novicové a radovali se z ticha a krásy letního večera, jak se dovede jen prostá a čistá duše radovati. Z očí všech zářila nevinná veselost a srdečná bratrská láska. To, o čem hovořili, svědčilo o nadzemském míru, který v jejich srdcích přebýval. Vždyť od chvíle, kdy se anděl s plamenným mečem postavil na stráž u brány ráje, nenalezne se na světě žádného místečka, které by bylo pozemskému ráji podobnější, než jako jest dobře vedený noviciát vzorného kláštera.

Čilá rozprávka umlkla a všichni uctivě povstali, když se přiblížil všemi milovaný novicmistr. Držel ve svých rukou několik stočených, věkem sežloutlých lístků. „Zde, milé dítky“, pravil, „mám cosi, co vám způsobí velikou radost. Pater Beda, který zde minulý týden byl, zapůjčil mi tyto zápisky. Žádáte mne vždy o nějakou historku, chcete-li tedy, mohu vám dnes jednu přečísti.“ Mladá družina s radostí přisvědčila. P. Augustin, tak se totiž jmenoval náš novicmistr, usedl tedy na lavici a jeho novicové se kolem něho seskupili.

Večerní červánky rděly se na obloze, květiny vysílaly svou omamnou vůni a ptactvo zpívalo o závod, když se jal ctihodný řeholník předčítati svým duchovním dítkám následující popis události, který, Bůh ví před kolika již léty, byl sepsán knězem, jemuž bylo svěřeno duchovní vedení bratra, o němž tuto psal.

„Budete se diviti, milí bratří“, tak začínaly zápisky, „jak se mi podařilo zachytiti každou jednotlivost ze života této krásné duše, která se již nyní, jak jsem pevně přesvědčen, stkví v nebesích mezi anděly. To však jest mé tajemství, a musíte mi tudíž dovoliti, abych je pro sebe podržel. Ten, o němž piši, byl můj svěřenec. Od útlého mládí byl zbožný a hodný, žádný hřích neposkvrnil jeho duše, byl čistý, nevinný, katolický, a proto též šťastné dítko. Když dospěl stáří, v němž jest člověk schopen něčeho si přát, počal toužiti po životě řeholním. Jeho rodiče byli hodní a prostí lidé, bohabojní a poctiví. Měli menší statek, který hodlali věnovati klášteru, stane-li se jejich syn mnichem. Přáním hochovým bylo, vstoupiti do krásného opatství Furnesského“ *).

„Nyní se kraj, kde kdysi klášter stával, mnoho změnil“, pravil novicmistr, pozvednuv zrak svůj od lístků. „Místo zvonku, jenž hlásal pozdrav andělský daleko široko přes údolí a vrchy, jest slyšeti su-pění železnice. Kudy dříve kráčeli mniši v slavnostním průvodu a kde vonné obláčky kadidla se vznášely ze stříbrných kadidelnic, kde světlo voskovic mezi stromovím prozařovalo, tam stojí nyní veliký, moderní hostinec. Místo zpěvu posvátných žalmů a hymnů, který působil nebi radost a zemi přinášel požehnání, ozývá se hlasitý smích a často též uštěpačné poznámky cizinců, kteří přicházejí si prohlédnouti pamětihodnosti těchto míst. Lehkomyslně procházejí se lidé na místech, která kdysi byla posvěcena přítomností Kristovou a modlitbou světců. Přesto nevymizely podnes ještě stopy bývalé nádhery. Jsou zde doposud zbytky mohutných zdí, směle se pnoucí oblouky kdysi krásných oken, vydávající svědectví o mohutných rozměrech budov, které vystavěly zbožné a pilné ruce. Jiná ještě krása jest zde, vzavši původ svůj z rukou Boha-Stvořitele. Košaté stromy zdvihají své koruny k nebesům a v nich ozývá se po celý den veselý zpěv ptactva. Zelené úponky břechfanu pokrývají staré zdivo, zaznívá bublání malého potůčku, které jakoby smutně hlásalo příčiny všeho toho zpusťování kolkolem. Zlaté slunce podnes září mile nad tímto krajem, jenž jest jedním z nejkrásnějších koutků staré Anglie, byl i bývalá nádhera slavného kdysi opatství Furnesského zanikla.“

Po krátké pomlčce pokračoval Pater Augustin dále ve čtení: „Když se stal můj svěřenec novicem, bylo Furness na počátku svého vývoje. Dobrá královna Filipa, která tehdy vládla v Anglii, byla ob-

*) Furness (čti: Fernes) v severozápadní části anglického Lancashiru. Opatství založeno roku 1127.

zvláštní příznivkyní zbožných mnichů, jejichž svatost dodávala této zemi neobyčejného lesku. Opět a opět zahrnovala je její šlechetnost novými dary. Mnichům byla její pomoc též vítána, neboť sami byli vůči chudým rovněž štedřími. Nikdo neprosil u brány klášterní nadarmo: lačný odešel nasycen, žíznivý napojen a občerstven. Vedle pokrmu a nápoje obdrželi chudí též laskavá slova úlechy, jíž měli právě tak zapotřebí, jako podpory hmotné. Duchovní a tělesné skutky milosrdenství byly tedy mnichy furnesskými horlivě cvičeny. Můj svěřenec Jan Bernard Palme byl při vstupu do kláštera osmnáct let stár. Nebudu se zdržovati líčením jeho dětství. Představme si jen tok čerstvého pramene v létě, jehož vody se prodírají mezi stromovím a beze všeho prudkého spádu a mocných virů se ztrácejí v zátiší lesa, žádný mráček se v jeho hladině nezrcadlí, žádný prudký víchř nepohání jej k spěšnějšímu běhu. Právě tak jasným, čistým a lesklým bylo též dětství mého svěřence — prosté, čisté, zbožné a skryté v Bohu. Brzy po jeho příchodu do opatství zamílovali si ho všichni bratři pro jeho prostotu a dětskou čistotu jeho srdce. Nikdo nepochyboval o jeho povolání. Tak, jak jen příroda dovede jasně psáti, bylo vše v jeho tváři vepsáno; jasně, jak jen milost Boží to dovede, projevovala se tato v jeho životě. Nevěděl ničeho o světě a staral se též málo o to, co se v něm děje. Jeho duše se nezaměstnávala vznikem a pádem říší, střídáním se rodů panovnických, vítězstvími velikých armád. Miloval, jako všichni dobří lidé, duše lidské. Jeho celým a jediným světem bylo krásné opatství a zelené lesy Furnesské. Byla to krásná duše, dokonalá ve své podivuhodné lásce a prostotě.

Tak minuly dny, měsíce a léta. Z našeho mladíka stal se muž, z novice mnich. Nikdo z celého opatství nebyl tak milován a vážen, jako náš bratr Jan. Ze všech světců byl mu nejmilejším svatý Jan Evangelista. Záviděl mu téměř zbožnou závisť lásku jeho Boha. Po celé hodiny dovedl o tomto miláčku Páně rozjímati, ale nikdy nedospěl ve svém rozjímaní dále než k bodu, kde si představil, jak hlava svatého Jana spočívá na srdci jeho božského Mistra. Tu se jeho prosté srdce láskou téměř zajikalo. „Kdybych jen u jeho nohou směl spočinouti“, říkával si vždy, „kdybych jen jedenkrát směl hlavu svou na jeho srdce položit.“

Bratr Jan nepostrádal též vloh a jeho představení je brzy odkryli a využili. Mírnost a prostota, spojené s jasným rozumem a bystrým úsudkem, činily ho neocenitelným. Nikdo nedovedl lépe vše vyříditi, lépe vše vyjednat, než náš bratr Jan. Neznal sice slov:

Způsob a Slušnost, ale jeho šlechtnost a poctivost slučovaly se s moudrostí. Žádný, byť byl i sebe nadanější a schopnější, nebyl prospěšnějším než prostý a pokorný Jan. On však neměl o svých dobrých vlastnostech ani potuchy. Byla mu svěřena obsluha chudých a vyučování dítek, občas přísluhoval též hostům. Když se jeho vynikající ctností a veliká zbožnost v širších kruzích rozhlásila, byl záhy zván všeobecně „Světce Furnesský“. V klášteře ho miloval a ctíl kdekdo. Opat sám měl k němu velikou důvěru. Jeho krásná duše stávala se den ode dne dokonalejší, takže Jan si vskutku názvu „Světce Furnesský“ plně zaslouhoval.

Často lze pozorovati, je-li jasné, modré nebe, kterak náhle na něm vystupuje malý, lehký mrak, který si jména toho ani nezasluhuje, jest to pouhý obláček, lehký, stříbrošedý závoj, který na několik vteřin zahalí jasné nebe. Také na dně hlubokého potůčku lze někdy viděti slabý vodní vír, který čistou jeho vodu na okamžik zakalí. Tak vystoupil též v duši mého svěřence mráček, který její jas zatemnil, vír, který klid její porušil. Tento mráček byl tak malý, že jej s počátku nebylo možno ani pozorovati, ušel jeho zraku. Řekl jsem již, že si opat klášteřa vážil bratra Jana pro jeho bystrost a jasný úsudek a že též všichni spolubratři jej ctíli a milovali. Chudina z okolí se k němu jen hrnula. Tak se stalo, že bratr Jan stal se opatovým rádcem a pomocníkem v jeho záležitostech. Jeho cela nalézala se v bezprostřední blízkosti cely opatovy a on měl vždy volný přístup do této. Později se ukáže, proč se o této okolnosti zmiňuji. Nyní musím vyprávěti o onom malém mráčku, který zatemnil jasnou hladinu duše mého svěřence. Nikdy ze sebe ničeho nečinil, byl vždycky pokorný a prostinný jako dítko. Nyní však mu začal obdiv, s kterým k němu ostatní vzhlíželi, působiti radost. Těšilo ho, že byl jmenován „světce Furnesský“. Nerozumné jazyky vyslovovaly tento název v jeho přítomnosti a nach samolibé ješitnosti zbarvil jeho tváře, když tato lichotivá slova zaslechl. Kdyby byl býval zpozoroval, že myšlenky tohoto druhu se v něm probouzejí, byl by se jistě zalekl; avšak pokušitel dovedl dobře zastříti všechny stíny hřichu. Bratr Jan začal míti velikou radost z důvěry a lásky, kterou k němu opat choval; těšilo jej, že mu byly svěřovány záležitosti, které vyžadovaly neobyčejné zručnosti. Tiše a zvolna vplížil se mráček ješitnosti a lidských ohledů do jeho dosud nevinné duše. Nevěděl toho však, neboť nebyl právě na stráž. Ó, milení bratři, zpozoroval jsem, kterak tato krásná květinka byla zachváčena nepatrnou sice, ale smrtelnou rakovinou. Viděl jsem tuto královskou,

nádherně vonící růži, jejíž krása uchvacovala oko každého pozorovatele; v jejím srdci však hlodal nepatrný červík. Počal jsem se o duši svého milého svěřence obávat. Ješitnost počala zde svou zákazonosnou činnost. V nejkratším čase jistě zkazí tuto duši, jako zničí červ květinu. Ona otřepe pevnými základy a neočekávaně, nepředvídaně a netušeně se vplíží též smrtelný hřích do jeho duše.

Kéž by se jen cosi přihodilo, co by mého svěřence zachránilo! Kéž by zpozoroval nebezpečí, aby se mu včas ještě vyhnul! Veliké opatství Furnesské mělo sice dosti mnichů, kteří byli snad mnohem nadanější než můj svěřenec, avšak mezi všemi těmito učenými muži nebylo žádné duše, v níž by byl Bůh měl většího zalíbení. Byl to proto úkol důstojný nejzarytějšího odpůrce Božího, ďábla, odciziti Bohu tuto duši.

II.

Konečně se počalo Janovi rozednívat: zpozoroval, že se stal ješitným a že dal více na mínění lidí, než na to, co o něm soudí dobrotivý Bůh. Ulekl se, když se počal důkladněji zpytovat. Konal sice dobré skutky, mluvil pěkná slova, ale jen, aby ho jiní chválili a dobře o něm smýšleli. Zlo se množilo, ale on toho nepozoroval. Poznal, že by pro něho bylo nejkrutějším trestem a nejtěžším křížem, kdyby nyní se své výše spadl, kdyby lidé s pýchou a opovržením naň shlíželi. Milost Boží poskylla mu toto světlo a neprovedla svého úkolu jen z polovice. Sotva že Jan poznal svůj stav, ihned se rozhodl opustiti jednou pro vždy tento strmý a nebezpečný svah. Předstoupil proto před sochu trním korunovaného Krista Pána a s hlubokým pohnutím pravil: „Ty, můj Mistře, můj Králi, posmíván a urážen, Jsi terčem úsměšků a rouhání, a já — který předstírám, že tě miluji, který se nazývám tvým učedníkem — jsem pln žádostivosti, aby lidé o mně dobře smýšleli, mne na rukou nosili a na hlavu mi kladli věnec pocty!“ Pak poklekl před křížem a s toutéž vroucností, s kterou jiní prosí o blaženost nebeskou, prosil svého Pána, aby mu seslal kříž, těžký kříž, něco, čím by ztratil, aniž se hříchu dopustil, ono dobré jméno své a jeho dobrý zvuk, který mu byl dosud údělem.

Co tak před křížem klečel a tuto svou prosbu Kristu přednášel, zaslechl klepání na bránu klášterní. Za chvíli byl povolán do cely opatovy, aby přivítal posla, kterého královna poslala.

Opat, v jehož rukou spočívala tehdy pastýřská hůl opatství Furnesského, pocházel ze starobylého šlechtického rodu anglického.

Montmarští z Yorku náleželi k prvním rytířům anglickým. Žádný rod nebyl nad tento vznešenější, žádné jméno bezúhonnější. Když se stal Laurence de Montmar mnichem cisterciáckým, zbyl doma ještě jeden bratr, jenž oženiv se později, obdržel synka, jemuž bylo dáno jméno Guy de Montmar. A tohoto použil Bůh za nástroj k zachránění našeho bratra Jana. Wilfred de Montmar, otec Guyův, zemřel záhy, jsa ještě mlád. Jeho ovdovělá žena se svým synkem byla pozvána ke dvoru královskému a královna Filipa věnovala jim velikou lásku a důvěru. Mladý Guy stal se záhy prvním pážeťem a později tajným poslem jejího veličenstva. Ač byl ještě velmi mlád, byla mu projevena tak neomezená důvěra, poněvadž s jeho bodrým a dobrosrdečným chováním a vzácnými dary ducha spojovala se vpravdě rytířská hrdinnost. Opat byl rovněž svému mladičkému synovci otcovskou láskou nakloněn. Často byl sir Guy královnou Filipou poslán s měšcem peněz do kláštera Furnesského, aby tamnější dobří mniši měli opět prostředky k udělování almužen. Snad proto, že byl královniným poslem nebo že byl tak blízkým příbuzným opatovým, měl vždy volný přístup do cely opatovy. Ze všech mnichů miloval tento mladý rytíř nejvíce bratra Jana. On rozuměl jeho milé prostotě a upřímnosti. Hovořival rád s opatem za přítomnosti Janovy. Vyprávěl pak obyčejně tak podivuhodné zprávy ode dvora nebo z bojiště a díval se pokradmo na bratra Jana, který nábožně naslouchal, jehož oči se údivem široce otvíraly a jenž se občas pokřivoval, jakoby se chtěl před čarami chrániti. Vše to těšilo sira de Montmar. Když viděl bratra Jana celého uděšeného a divícího se, smál se a mnul si spokojeně ruce.

Tentokrát přivedl ho sem opět rozkaz odevzdati opatovi 400 korun k rozdáni chudým. Když byl sir Guy sdělil opatovi přání královnino a odevzdal její dar, vyprávěl dále, že nyní na dlouho asi neuzří opět Furness, neboť má se zde sejít s vyslancem z Irska, s nímž má vyřídit důležité posláni ve Francii. „Aspoň jeden den budeš snad moci u nás prodletí“, pravil opat ke svému synovci. „Nevím“, odpověděl tento; „jakmile se dostaví vyslanec, jehož příchod závisí od větru a vln mořských, budu nucen ihned odejít.“ „Připravíme tedy listiny, jichž si naše dobrotivá královna přeje“, řekl nato opat; „bratr Jan ať ihned s jich pořádáním začne!“

Bratr, který měl Jana zavolat, našel ho klečícího ještě před křížem, an se modlil, aby své dobré jméno u lidí ztratil a našel za to opět lásku Boží.

Když se bratr Jan dostavil k opatovi, vyložil mu tento, co vše má napsati. Měšec s darovanými 400 korunami ležel na stole. „Braťře Jene“, pravil sir Guy škodolibě, „vy mniši říkáte, že kořenem všeho zla jsou peníze; nuže, jak můžete toto vaše učení ospravedlniti, pomyslíte-li na dobro, které lze tímto měščem, plným zlata, které jsem přinesl, vykonali?“ Jan se zadíval na peníze. „Nezatračujeme peněz, z kterých užitek plyne, toliko zneužití peněz zavrhuje“, pravil pak. Sir Guy přerušil však řeč jeho s úsměvem: „Nuže, pověz mi, nebyl bys rád, kdybys tyto peníze obdržel pro sebe a kdybys s nimi mohl dle své libosti naložiti?“ „Pán Bůh opatruj“, odvětil bratr Jan prostě; „ani za celý svět nechtěl bych býti majetníkem těchto peněz.“ „Potěžkej jen ten měšec!“ sváděl ho Guy. „Ne, neučiním toho, pane rytíři“, prohlásil bratr Jan rozhodně; „děkuji Bohu, že nemám co činiti se stříbrem a zlatem.“ „To jest sice hezké“, řekl Guy, který rád bratra Jana škádlival, „avšak já to čtu ve tvé tváři, s jakým zalíbením se na tyto peníze díváš.“ V tom okamžiku, dříve ještě než mohl poděšený Jan odpověděti, zvonilo k obědu a opat se svým pomocníkem, poslušni znamení, opustili celu.

Všichni byli již v refektáři, když kdosi zabušil na bránu klášterní. Byl to onen irský vyslanec, kterého sir Guy očekával. Playba byla příznivá, a tak přibyl tento mnohem dříve, než byl očekáván. Záležitost byla tak nutná, že sir Guy se rozhodl vydati se ihned na cestu. Vyhledal tedy svého strýce a pokleknuv před ním prosil ho o požehnání. Byl rozčilen a nemyslíl již na nic, než na nastávající cestu. S vlídným úsměvem rozloučil se s doprovázejícími ho mnichy a vyšvihl se do sedla. „S Bohem, pravděpodobně tě spatřím až po létech, milé opatství Furnesské.“ —

Kráká návštěva zmizela, avšak její následky měl náš světec po celý svůj život nésti.

Asi po dvou hodinách povolal opat mnichy do své cely. Byl velmi pohnut a z jeho ctihodné tváře ztratil se obvyklý klid a radost. Jeho rty se chvěly, když k svým synům takto promlouval: „Milí bratři a synové, nalézám se ve veliké tísni a úzkosti. Mnohým jest již asi známo, že naše dobrá královna poslala nám ve své obvyklé štědrosti měšec se 400 korunami k rozdáni almužnou mezi chudinu. Můj synovec přinesl tento královský dar. Já přijal z jeho rukou onen měšec s penězi a položil jej na stůl a rychle jsem pak shledával jakési listiny, jichž si naše královna přála. Pak zaznělo znamení zvonku k obědu. Odešel jsem do refektáře a zanechal z ne-

opatnosti onen měšec na stole. Když jsem se navrátil a chtěl peníze uschovati, nebylo po nich ani stopy, zmizely. Prohledal jsem již pozorně celou komnatu. Co mám činiti? Snad by bylo radno ještě jednou vše dobře prohledati“.

Všichni pozorně naslouchali. Z jejich tváří zírala úzkost a zděšení. Něco podobného se v jejich klášteře ještě nikdy nepříhodovalo. Pomohli svému opatovi ještě jednou vše prohledati, ale nadarmo.

Starost opatova vzrůstala. Nejen, že litoval ztráty peněz, které mu byly svěřeny pro chudé, ale obával se též, že odkryje toho, který peníze uzmul. Jistě však to nebude nikdo z jeho zbožných synů a bratří! Ó nikoliv, toho si byl jist. V jeho družině nebylo žádného zloděje! Avšak kdo jiný jím mohl býti?

Přístup do tohoto pokoje byl toliko refektářena možný. Kdyby se byl tedy někdo pokusil sem vniknouti, byli by jej musili mniši spatřiti. Kam se tedy mohly peníze podíti? — Ostatními předměty v cele nebylo ani pohnuto. Drahocenný zlatý pohár, který věnoval klášteři jeho zakladatel, král Štěpán, stál na svém místě. Kdyby byl nějaký zlosyn odcizil peníze, jistě by byl vzal i tuto drahocennost s sebou.

„Zde musí býti nějaké nedorozumění“, pravil jeden z kněží, ctihodný mnich bílých již vlasů, „avšak my měšec brzy nalezneme; dost možná, že ho někdo nevědomky odnesl. Dovolí-li tedy naši bratři, myslím, že bude nejlépe, prohledáme-li každý pokoj, každou skříň a každý kout kláštera.“ — Ježto nikdo nevěděl lepšího prostředku, přistoupili všichni na tuto radu. Bylo dáno znamení zvoncem, načež se všichni bratři shromáždili ve veliké síni klášterní. Několika slovy oznámil jim opat případ a prosil je, aby zde setrvali na modlitbách, zatím co on s několika staršími mnichy se vydá na prohlídku kláštera.

Zvolna prohledával opat s bratry celu za celou; nebylo snad v žádné cele místěčka, kterého by nebyli bývali bedlivě prohledali, avšak po penězích ani stopy. Tak došli až k Janově cele. „Máme i zde hledati?“ otázal se s úsměvem jeden z mnichů. „Ano“, odpověděl rovněž s úsměvem opat, mysle při tom na prostínkého bratra Jana, jehož lidé nazývali světce Furnesským. Cela byla chudičce zařízena. Na lůžku leželo obnošené řeholní roucho. Jeden z mnichů je pozvedl a z něho vypadl — ztracený měšec s penězi.

III.

Jako hromem omráčení stáli zde mniši. Vešli sem do té malé cely jen tak, aby se neřeklo, nikomu z nich ani na okamžik nepřišlo na mysl, že by zde mohly býti ztracené peníze nalezeny. Měšec se ztratil tajuplným způsobem; nikdo však nepodezíral z tohoto skutku některého ze spolubratří. Všichni byli údivem jako přikování k zemi. Ztracený měšec byl zřejmě narychlo ukryt v šatu jejich spolubratra. Nyní nebylo žádné pochybnosti, kdo byl pachatelem. Žádný se nehýbal, nikdo nebyl slova mocen; všeobecný pocit hrůzy se všech zmocnil. Hluboký povzdech vydral se ze rtů opatových. „Zavolejte bratra Jana!“ řekl pak zvolna. Za hlubokého ticha očekávali všichni Janova příchodu.

Můj svěřenec byl poněkud údiven, když spatřil tuto vysokou radu, shromážděnou v jeho cele, a nezpozoroval měšce, ležícího na zemi.

„Bratře Jene“, ujal se opat slova, „ty víš, proč jsi byl zavolán. Kdyby nikdo o tvém poklesku nevěděl, pohřbil bych jej věčným zapomenutím, avšak vzhledem k bratřím, jichž všech se ztráta dotýkala, musím jej vyjevit. Nalezli jsme ztracené peníze, ukryté v tvé cele, v tvém řeholním šatu. Poklekni proto, můj synu, a vyznej se ze svého hříchu!“ V bledé tváři mého svěřence, kterou zdvihl při těchto slovech k opatovi, bylo lze čísti údiv, vzrušení a rozpaky — ale žádnou vinu. Právě když chtěl ujistiti všechny svou úplnou nevinností, jal se opat ve své řeči pokračovati: „Tys byl posledním v mém pokoji; nemůže býti proto pochybnosti o tvé vině. Snad tě přemohlo náhlé pokušení; nuže, vzbud právě tak rychle lítost nad svým pokleskem! Doznej se k němu a čiiž zaň pokání!“

Jan nepromluvil jediného slova. Jeho tváře byly smrtelně bledé a chvěly se. Neboť právě když chtěl popříti všelikou vinu, rozpomenul se na svou modlitbu, kterou byl před několika hodinami před křížem vykonal, prose, aby ztratil v očích lidí veškeru vážnost a dobrou pověst, aniž se však hříchu dopustil, ale získal za to opět lásku Boží. Modlil se za to a jeho modlitba zdála se býti vyslyšena. Byl rozechvěn. — Bylo to tím křížem, o který prosil? — Měl býti název „světec Furnesský“ proměněn v potupné jméno „zloděj“? Mělo jeho dobré jméno ztratiti tak náhle svého lesku? Jeho dobrá pověst měla býti nadobro zničena? „Ach, vše jiné“, úpěl v hořkosti ve svém nitru, „každý jiný trest!“ — Každé slovo své modlitby uvážil, ale býti považován za zloděje, toho snéstí ne-

mohl. Jediným slovem může vše vysvětliti, to věděl, byť i pádné důvody svědčily proti němu. Jediné slovo — a všichni mu uvěří. Měl je vysloviti? — Prosil o kalich pokoření, a zde se mu podává až do vrchu naplněný; má jej odmítnouti a zdráhati se z něj pít? Bylo to v jeho moci, učinili tak. — Žádal o trnovou korunu, a hle! byla mu podávána s trny hrubšího a ostřejšího druhu; měl se zdráhati ji nyní přijmouti? — Několik okamžiků odehrával se v jeho duši krutý boj — a milost zvítězila. S výkřikem, kterému nikdo neporozuměl, vrhl se bratr Jan k nohám opatovým a skryl svou tvář ve chvějících se rukou.

Jeho spolubratři považovali to za přiznání se k vině, ačkoliv ani jediné slovo nepřešlo přes jeho rty. Viděli boj, který se v něm odehrával, a považovali jej za následek usvědčení z viny. S hlubokými povzdechy hleděli na bratra, který, jak se zdálo, byl hanbou celý zničen.

Po chvíli se opat vzpřimil a pravil: „Sedmadvacet let jsem, milí bratři, mezi vámi žil — a poprvé dnes jsem nucen vynést trest pro tento hřích. Toto pohoršení nemá býti dále šířeno, nechť jest s námi pochováno. Jdi, otče Hilarie, a oznam shromážděným bratřím, že jim děkujeme za modlitbu, měšec že byl nalezen; kde a jak, však zamlč. Nikdy ať se již o poklesku našeho bratra mezi námi nemluví! On se bude ze svého skutku káti a my zapomeňme! — Zbavuji ho všech jeho úřadů a nikdy již nebude některým vládnouti. Bůh se nad ním smilujž a jeho pokání přijmž!“ Pak odešel opat s mnichy z Janovy cely a nechali ho o samotě na zemi ležícího.

Nebyla to tvář zloděje, která se nyní zdvihla a záříc světlem a radostí pohlédla k velikému kříži, visícímu na stěně. „Jak dobrotivý jsi, Pane můj!“ zvolal Jan, „jak dobrý a shovívavý! Nyní jest vpravdě moje modlitba vyslyšena; ztratil jsem svou dobrou pověst u lidí. Dej, abych trávil život svůj více než kdy jindy ve skrytosti.“

Jeho představení mluvili s vážností o něm. Nedovedli jeho poklesku pochopiti. K čemu vlastně potřeboval mnich, který se zasvětil chudobě, peněz? Opat se domníval, že Jan podlehl náhlému pokušení; proč a s jakým úmyslem zhřešil, nedovedl si však představití. —

Já jsem však byl hrd na svého svěřence*). Snášel toto nezasloužené a tíživé podezření trpělivě a odevzdaně. Nelitoval oběti,

*) Mnich, jemuž za tuto povídku vděčíme, byl patrně novicmistrem a zpovědníkem Janovým a proto, ačkoliv byl jím o tomto tajemství a neobyčejném případě zpraven, nesměl pod pečeti zpovědního tajemství duchovnímu otci, opatovi, vše vyjevití. Pozn. spisov.

kteřou byl přinesl tím, že se z nařčení neospravedlnil. Ve své prostotě pohlížel na celý tento případ ve světle víry. Modlil se, aby se něco přihodilo — a hle, byl vyslyšen. Jedinou ranou byl nejen všech svých úřadů, byl i byly prosté, zbaven, ale přišel i o dobrou pověst u těch, jichž si nejvíce vážil. Nikdy o tom neuvažoval, jak se jen mohl měšec s penězi dostat do jeho cely.

Nikdy již nebyl bratru Janovi svěřen nějaký důležitý úřad, nikdy nesměl dostat peněz do rukou! Ani slovem se nikdy o jeho poklesku nezminil, avšak jeho představení jednali s ním chladně. — Ti, kdož nevěděli ničeho o provinění, které na něm ulpělo, tušili, že to s jejich spolubratrem není nějak v pořádku a že si zasloužil přísného trestu, byl i nevěděli proč a jakým způsobem. Název světce Furnesského mu již nebyl udělován; nikdy již se nenaskytla příležitost, která by ho byla pro obdiv a lásku sváděla k ješitnosti. To vše již minulo. — Žil skrytě v Bohu a Bůh ho miloval.

(Pokračování.)

Maredsous.

P. Tomáš Elsässer.

Slavnost vítězství.

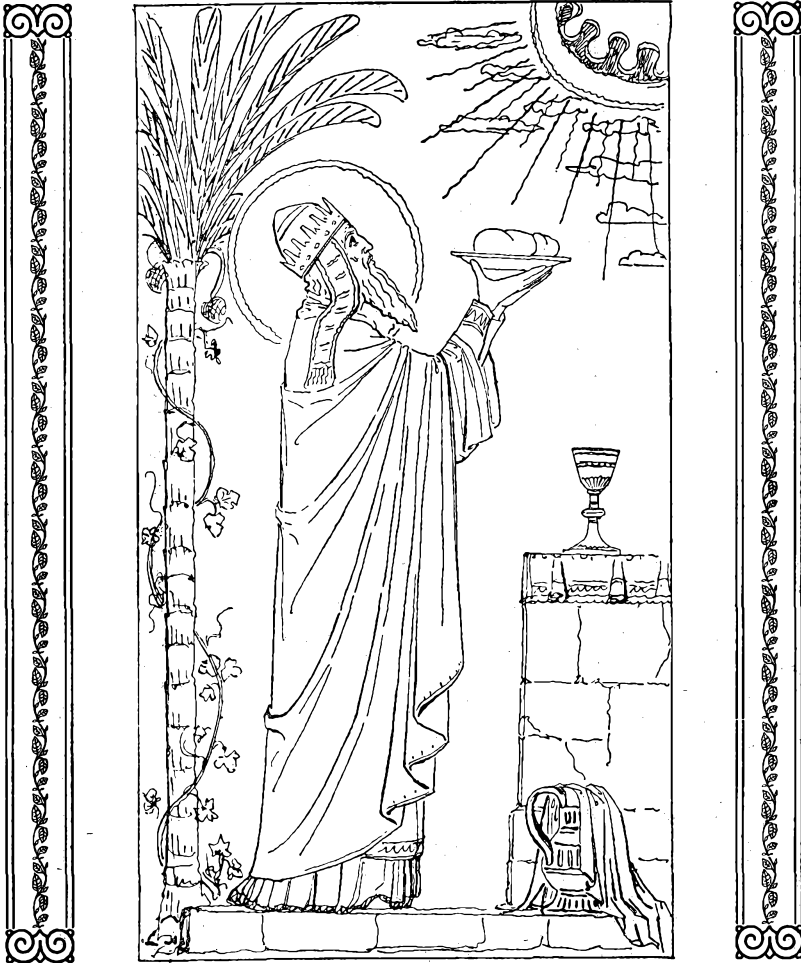
Církev svatá používá během liturgického roku našeho srdce jako vzácné lyry, ze které vyluzuje vždy nové a nové melodie ku počtě svého nebeského Ženicha. V den Božího Těla jsou to docela jiné tóny než v kterýkoliv jiný den, kdy se také slaví tajemství Kristova. Dnes to jest v první řadě pocit vítězství. Tento pocit není duchovním podkladem jiných pobožností v katolické Církvi.

Když Církev svatá se obléká v Adventě a Postě fialově a nezpívá nám Gloria, když o Popelčnický středu nás k sobě volá a na naše hlavy sype popel a připomíná nám smrt, když v hodinkách ve Svatém týdnu shání svoje mystické svíčky, obnažuje ollář jakoby se bála, že už přichází Antichrist, aby ji pronásledoval, a ona už neměla přinášeti žádných Obětí, jsou to povždy pocity smutku nad naší hříšností a naším odcizováním se Bohu. Tímto pocitem chce v nás vzbudit odpor a nenávisť ke hříchu.

Jestliže nám Církev svatá o Veliký pátek odhaluje kříž a zve nás, abychom se vrhli na kolena a uctili tento symbol naší spásy, když o slavnosti Nejsvětějšího Srdce nás vede ke svatostánku, chce

vzbudili v našich srdcích v prvé řadě pocit, že nám bylo odpuštěno všecko, i ty nejtěžší a nejčernější hříchy.

O svátku Andělů, Všech Svatých nebo při průvodu o Hromnicích chce v nás Církev svatá probudití vědomí vyhnanství na tomto světě.

Melchisedech. — Umělecká škola beuronská.

Všechny svátky Krista, Panny Marie a Svatých nesou na sobě vždy něco zvláštního, aby některou zvláštní milost v naší duši podporovaly, ale žádný z nich se nepodobá svátku Božího Těla. Ba,

jsou i rozdíly mezi průvodem theoforickým o Božím Těle a na Zelený čtvrtek. O Zeleném čtvrtku neseme si Krista ve svém středu za vážného přemýšlení a hlubokého smutku. O Božím Těle jásají naše duše nad vítězstvím.

O Božím Těle jest Církev bojující na okamžik spojená s Církví vítěznou a zapomíná, že jest dosud ve vyhnanství a musí ustavičně bojovati. Její srdce v radosti jakoby nemělo stání, a proto seřazuje dnes věřící v průvod a nese před ním a na všechna místa předmět svého vítězného jáso tu.

Zamyslíme-li se trochu, uvědomíme si, že vlastně celé dějiny Církev od prvých počátků až na naše časy byly, jsou a budou i v budoucnu, tak dlouho, dokud tato zem státi bude, ohromným průvodem s Tělem Páně. Dnes jest to malý hlouček Apoštolů, který táhne po římských silnicích, jindy zástup křesťanů, jenž se svými biskupy se ukrývá v katakombách. Pak jest to Církev, která pod císařskými nebo královskými znaky veřejně a před zraky celého světa se rozvíjí. A opět vniká do pouští a odlehlých krajín, aby tam donesla Krista, který jest tam neznám. Znovu se probíjí bezbožnou filosofií, nestoudnou literaturou, zkaženou civilisací a bídáckou diplomacií a politikou.

Stále ji před sebou vidíme, jak kráčí dál a dál, stále napadána a trpící, vždy v protikladu ke světu, ale přece jen s královským smýšlením a vznešeností.

Průvod o Božím Těle v nás probouzí úplně týtéž pocity, jaké měly předešlé a budou mít i budoucí věky.

Ne proto jest slavnost Božího Těla pro Církev svatou slavností vítězství, že by byla již přemohla všechny své nepřátele. Vždyť denně rostou před ní nové řady litých nepřátel nebo falešných přátel. Všechna rafinovanost lidské a ďábelské zloby stojí těmto nepřátelům k službám. Každý nový filosofický system nebo nové odvětví vědy myslí, že musí odstraniti Církev. Luxus a požívačnost strojí nástrahy Církvi. Herese v rouše přátel lidstva, veřejné mravnosti, s předstíranou zbožností spojuje se s každým, kdo Církev nenávidí.

Slavnost Božího Těla není vítězstvím proto, že by Církev snad žila v míru. Ona nemůže až do posledního dne požívatí míru, dokud bude na zemi jediná duše, kterou bude chtítli získati. Míru nepožívá, nýbrž pouhého příměří. Často se spojila s vládci tohoto světa, a tím zachránila duše, kterých by jinak nebyla mohla zachrániti. Ta-

kové svazky byly vždy příčinou jejich velikých starostí a obav, stály mnoho úzkostí papeže a krve mučedníků. Byla klidnější ve skrytu katakomb nežli při uzavření nějakého konkordátu.

Vítězný pocit Církve svaté v den Božího Těla netkví ani v tom, že dostáváme dnes předchuf nebeských radostí a rozkoší, které na nás čekají.

Církev svatá triumfuje dnes proto, že ležíš, vtělený a živý Bůh, dlí ve Svátosti Oltářní u ní. Tato není jen jeho připomínkou, nýbrž On sám to jest. Svátost Oltářní béře dnes Církev svatá do rukou ne jako prostředek milosti, nýbrž jako samo zřídlo veškeré milosti a blaženosti.

Svátost Oltářní v průvodu nesená jest pod tajemnou a záračnou rouškou nesený sám Bůh. Touto skutečnou přítomností Boží mezi námi liší se Církev katolická od jiných forem křesťanství. Ona jediná může volati: Emmanuel, t. j. Bůh s námi!

Dnešek jest jediným dnem v roce, kdy zbožný katolík se zdá zapomenouti na Nebe; vždyť má u sebe Toho, kdo jest na Nebi příčinou naší blaženosti!

Není to důvodem, abychom slavili vítězství?

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Staročeská profesní formule Benediktina-laika.

(Z rukopisu rajhradského č. 401 z konce XIV. století.)

Slibugi vstavyczenstwie swe, promyeneny obyczieyow mych, czistotu, dobrow(o)lnu chudobu y poslussenstwie podle rzhuli (!) swatego Benedikta przed bohem, przed wsiemy swatymi geho i przed tebu knyzeze N. opate. Zdarz buoh.

(Slibuji ustavičenství své, proměnění obyčejův mých, čistotu, dobrovolnou chudobu i poslušensví podle řehole svatého Benedikta před Bohem, před všemi svatými jeho i před tebou, kněže N., opate. Zdař Bůh.)

Z řádu svatého Benedikta.

Benediktini v Irsku. — Po dlouhou řadu let pokoušel se irský člen benediktinského opatství Downsi'e (Daunsajd) v Anglii založiti klášter téhož řádu v Gorey, hrabství Wexford, v Irsku. Klášterní škola (druh gymnasia a pensionátu pro hochy) se slibně vyvíjela. Podivno, že nedlouho po osmstatnění Irska tato škola musila býti zavřena. Tím byl ovšem také klášteru učiněn konec. Nyní přináší veliký anglický týdeník „The Observer“ stručnou a brzy potom katolický týdeník „The Catholic Times“ obsírnější zprávu, že benediktinské opatství Maredsous v Belgii zakládá klášter v irském hrabství Limerick. Spanilomyslný kněz, monsignore J. J. Ryan, koupil před nedávnem zámek Glenstal (Glenstal Castle) s rozsáhlým pozemkem, jehož majitelem byl až dosud sir Charles Barrington, a daroval zámek s příslušným pozemkem opatství maredsousskému za účelem založení kláštera. Za tím bylo tam posláno pět mnichů, mezi nimi bratr nynějšího opata maredsousského Odilo Colenvaux.

Zasluguje zmínky, že předešlý opat maredsousský, Columban Marmion, byl rodem Irčan (zemřel 30. ledra 1923). Za války koupil menší panství v irském hrabství Wexford a poslal tam část své komunity. Po válce však bylo toto panství zase prodáno a se založení kláštera v Irsku zatím sešlo.

Doufejme, že jeho nástupci se podaří založiti trvalý domov pro syny svatého Otce Benedikta v katolickém Irsku. P. B. Velišek.

Posudky o knihách.

Heinrich Fassbinder: Vor dem Sommer. Ein Buch vom inneren Reifen für unsere künftigen Frauen. 2. und 3. Auflage. — Herder, Freiburg im Breisgau, 1926. — Gebunden in Leinwand M 3'60.

Překrásná kniha, která dospívajícím dívkám, zvláště těm, které měly lepší předběžné vzdělání, mohla by býti výborným životním vůdcem. Rovněž bude jistě vítanou příručkou všem vůdcům dívčích spolků a kongregací všech druhů. Neboť poskytuje v hlavních oddílech bohatý materiál k zodpovězení a rozluštění tisícerych otázek, které právě ve věku dívek dospívajících jsou tak nesmírné důležitosti. Slohová čistota a jemná volba výrazu již při jednoduché četbě jest sama požítkem. Jistě i zde platí a to s celým důrazem: „Tolle — lege — Vezmi a čti“. Doporučujeme vše.

P. Leo Aicher.

P. Basillus Hermann O. S. B.: Des heiligen Kreuzes Lob und Ehre. Allgemeines Lehr- und Andachtsbuch im Anschluß an die Liturgie. — A. Laumann'sche Verlagsbuchhandlung, Dülmen in Westph., 1926. Gebunden M 2'70.

Člověku sesvětštelému zní dnes slovo „kříž“ hodně nepříjemně, ale zato na pravého křesťana působí tím přitažlivěji. A proto každý z těch, jimž se o křesťanství a náboženství opravdu jedná, zvláště právě o náboženství Kříže, rád jistě po této nové modlitební knize sáhne. Spisovateli jednalo se zvláště o to, aby modlící se křesťan byl intimně seznámen s liturgickou modlitbou Církve; proto také na konci nacházíme krásný výběr modliteb z knihy žalmů.

P. Leo Aicher.

Bangha S. J.: Handbuch für die Leiter Marianischer Kongregationen. 224 Seiten. Marianischer Verlag, Innsbruck. — Ganzleinen S 10, RM 6.

P. Bangha dosáhl již dávnou na poli práce v Mariánských kongregacích pověsti zkušeného znalce. Jistě všichni kněží a theologové, kteří se chtějí zapracovati v těžké umění vedení kongregací, uvítají tuto příručku s povděkem. I předsedům kongregací prokáže tato nová kniha velmi platné služby, zvláště je-li zapotřebí rychlé a dobré rady v otázkách kongregačních.

P. Leo Aicher.

P. Eduard Friedrich S. V. D.: Sodaleugeist. Anleitung zum innerlichen Leben. Gewidmet den Sodalen Mariens und allen strebsamen Seelen. — 2. vermehrte Auflage. Missionsdruckerei St. Gabriel, Mödling bei Wien. S 5, RM 3.80.

Každý zkušený vůdce Mariánských družin bude asi dobře věděti, jak počáteční horlivost mnohých sodálů brzy ochabuje. Ale Mariánské kongregace mají jen tehdy svůj smysl a význam, jestliže se v nich neztratí se zřetele hlavní kongregační cíl, totiž pěstování úcty Mariánské, a tímto výborným prostředkem pěstování posvěcování sama sebe ve vnitřním pokroku duše. Výborná tato knížka P. Friedricha jest vpravdě schopna býti spolehlivou pomůckou k udržení tohoto ducha horlivosti v kongregacích. Kdo z mariánských sodálů aspoň jednou do roka tato rozjímání vážně proběře, ten bude jistě vzorným sodálem.

P. Leo Aicher.

Manete in dilectione mea. Dle italského třetího, rozmnoženého a opraveného vydání. Praha, 1927. Nákladem V. Kotrby v Praze-II., Pštrossova ul. 198. Stran 48. Cena Kč 2.—.

Knížka, která v krátké době dočkala se třetího vydání a jest již přeložena do frančtiny a polštiny, jest na prvních stránkách vřele doporučena několika biskupy. „Velmi rád podávám“, praví tu trevírský biskup Fr. Ondřej Hyacinth, „a vřele doporučuji kněžím své diecese („zvláště těm, kteří nedávno přistoupili k oltáři Páně“, dodává arcibiskup tarský Lépiciér) toto vzácné dílo a jsem přesvědčen, že způsobí u všech mnoho dobrého. Jest to živá a vroucí výzva, vytrysklá z duše jednoho zbožného řeholníka, podaná prostě a s plnou důvěrou bratřím kněžím: má je nadchnouti k promyšlenější a ohnivější úctě k Nejsvětějšímu Srdci, z něhož načerpají toho ducha zbožnosti a zanícení pro spásu duší, jenž jest cílem našeho svatého poslání.“

Přeji si, aby moji nejmilejší kněží, přijímající tuto bratrskou výzvu a řídíce se věrně zbožnými jejími pokyny, zkusili, jak sladký a dobrý jest Pán k tomu, kdo Jemu slouží: Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus“.

Již prolog, jímž se autor čtenáři uvádí, získává vás rázem vřelou zbožností pokorné duše. Knížka tato chce odvésti kněze z prázdného ruchu vnější činnosti do samoty zbožné modlitby před Nejsvětější Srdce Páně, kde by přijali od něho nadšení, vroucnost a požeňání pro vznešený kněžský úřad.

Antonín Špale: Kniha poutníková. Díl I. S 212 obrázky, 19 mapkami a nákresey. — Zemědělské knihkupectví A. Neubert. V Praze, 1927. Cena Kč 88.—, v položené vazbě Kč 148.—.

Knihou poutníkovou se myslí Kniha všech knih — Bible. Poutníkem jest člověk na této zemi. Pro svou potěchu na zemské pouti neměl člověk nikdy lepšího těšitele nad Písmo svaté. Všechny věky se občerstvovaly z křišťálních pramenů slov Božích. Jest ovšem nebezpečno pustiti se bez průvodce a předbě něho vzdělání do neznámých a tajemných krajů Písma svatého. Všecky herese povstaly neopatrným nebo neoprávněným výkladem svatých slov.

Ke „Knize poutníkově“ bylo použito překladu textu od Dra Hejčla. Výklad Špalův, jenž s textem tvoří jednolitý celek, jest znamenitým dílem

člověka, jemuž Písmo svaté po třicet let bylo denní duchovní stravou, jemuž jest běžna všechna odborná literatura, jenž procesoval sám místa, na nichž se staly události líčené v Písmu svatém. Jako osvědčený katecheta zná vykládali tak, aby se tomu rozumělo a s chutí čello. Množství obrázků, z části dosud nikde neuveřejněných, činí dílo velice názorným a zajímavým. Celé dílo bude mít dva svazky.

Dílo se hodí výborně do ruky katechetovi, jemuž bude pomůckou při vyučování, ale také laikovi, jenž se zájmem bude čísti, co každého pro svou důležitost zajímá.

Odporúčujeme toto dílo co nejvřeleji, zvláště když cena vzhledem k celé jeho výpravě jest vskutku nepatrná. P. Marian Schaller.

Nová legenda zlatá, literární svod legend prstonárodních i umělých, domácích i cizích, počal vycházeti v pražském Kotrbově nakladatelství péčí čtyř dobrých odborníků: dra Antonína Dolenského, profesora dra Vojtěcha Zelinky, Gustava Pallase a Fr. Šimka. Veliké dílo obrazové, antologie celé naznačené tvorby legendární všech věků, kniha, která opravdu bude moci býti literárním a kulturně-historickým pokladem prvotřídního významu. Bude tu zachycen středověk zejména ve své mystické zbožnosti a ve svém duchovním poměru ke zjevům novozákonním. Slovo i obraz nejlepších mistrů všech dob rozhoví se tu významnou řečí. Legendy ze života Kristova, jeho matky, svatých a světic, jak byly sebrány a v různých obměnách produkovány, chovají v sobě nesmírně mnoho kulturní vůně. Slavná „Zlatá legenda“ janovského biskupa Jakuba de Voraginé („Legenda aurea“ z 13. století) stala se přehlubokou studnicí a matkou nových výtvorů uměleckých, slovesných i výtvarných, stejně jako monumentální a mnohasvazkový svod mnichů Bollandistů (ze 17. století, jenž vychází a doplňuje se podnes). Prvním oddílem naší „Nové legendy zlaté“, která zdá se býti založena vskutku monumentálně, bude *Passionál*, vypracovaný podle „Zlaté legendy“ pro církevní potřeby již z návodu císaře Karla IV., a ten jediný obsáhne 3 svazky. Do nové češtiny jej převedl prof. dr. Fr. Šimek. „Passionál“ (staročeský) má pro nás i ten význam, že Jan Gebauer jej vzal za památku staročeskou jazykově normální, poněvadž zevrubně označuje každé znění staročeských hlásek. — „Nová legenda zlatá“ vychází ve velikých sešitech (25×55 cm) čtrnáctidenně; vyšel 1. sešit za Kč 4·80. Jen „Passionál“ vedle překrásných legend bude mít mnoho set obrázků, i celostranných a barevných, takže i po této stránce bude toto dílo kulturní monografií prvního řádu.

Podíl „Dědictví Svatojanského“ na rok 1927 právě vyšel. Jest velice bohatý; jsou to tyto tři knihy: 1. „Svatý František Serafinský“ od P. Bonaventury J. Wilhelma (část II.); 2. „Světový eucharistický kongres v Chigagu a účast katolíků z Československa“ od dra Josefa Hanuše a poslance V. Myslivce; 3. Václava Beneše Třebízského „Levohradské pomněnky“ ve výběru Viléma Bitnara (část I.). Dohromady obsahují tyto podílové knihy 460 stran a 20 obrázkových příloh; krámská jejich cena jest 17 Kč. Členové „Dědictví“ hlaseť se o podíl u onoho knihkupectví, které na přední straně jejich odběrného listku jest vyznačeno. Každý člen povinen jest při vybrání podílu v příslušném knihkupectví zapraviti 2 Kč ve prospěch „Dědictví“ a knihkupci za vydání podílu 50 haléřů, celkem tedy Kč 2·50.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Legenda o svatém Křištofu.

(Pokračování.)

VI.

Vidiny minulých let jak obrazy živé
zpod prahu vědomí noří se pohyblivé — —

U řeky stojí. V peřeje hledí a víry.
Vlny se válí s hukotem, neznají míry
v divokém letu, šumí a stříkají pěnou,
zčeřenou hlavou v závodu rozběsněnou
přes skalin tesy a úkladné tůně se řítí,
buňňáci chechtaví nad nimi křídly svítí.

Vrhl se do vod. Zde přejde, tam ponořen plave,
rozráží vlny, proud bystřiny bujně a dravé.
Prchají ryby. Obr prská a funí,
podobný netvoru, který se vynořil z tůní.
Přechází těžce. Plove a skalin se chytá,
jako sám Neptun obrovský pěnou se kmitá,
nabírá dechu a vesluje mohutnou paží,
útoky peřejí ocelncu plecí sráží.

Unaven vybědl. Divoký háj tu tmí se,
do černých kmenů zelené podrosty míse.

Kapradě vzdušné palmy napodobí,
 modravé kouty muchomůrky zdobí.
 A zas vývraty staletých obrů se bělí,
 mrtvoly stromů kostrami smrti mu čelí.
 Liany barvitě smrt a život snoubí,
 smaragdy ptáčků polétají v hloubi.

Vysoké skály k nebesům zvedají tesy,
 zamezí přístup z dálné roviny kdesi.
 Soutěsku našel. Cesta horská sem vede,
 k vodě se sklání, kudy kdys chodec se břede.

Volání slyší, práskání bičů a lání,
 řehtání koní, bezradné bědování — —

Vyběhl vzhůru na kopec. Kupci se blíží,
 těžké vozy s nákladem sotva se plíží.
 Kdo jim pomůže? V horách tu zabloudili.
 Jak nyní přes řeku dostat se k dálnému cíli?

Přiskočí hbitě a za oje popadne rázem,
 napnou se svaly a šlachy železným svazem,
 poskočí koně, vůz za vozem vyjede vzhůru,
 jednu po druhé vytáhne na kopec fůru.

Cizinci žasnou — — Je to bůh Pan, jenž bleskem
 zjevil se náhle, děsíci lidi třeskem?
 Hrůza je jala a padají ruče k zemi,
 klanějí se a ret jen šepotá němý:
 „Pan je to, Pan!“ — Tu Aufer zavolal přísně:
 „Vstaňte, jsem člověk smrtelný!“ — Ze vši tísně
 je vyprostil; vstávají těžce,
 užaslí hledí ve tvář velkého věštce.

„Jenom Bohu sloužím, jenž tvůrce je světa!
 poslal mě k vám, bych pomáhal. Mladá svá léta
 jemu jsem zasvětil. Pojd'te a pomohu dále!“

Cizinci žasnou — — Odpřáhl potahy, k řece
vede je do vody, opírá o své plece,
přenáší proudy; kůň plave a ruka jistá
mu bezpečnou cestu divými víry chystá.
Hned se zas vrací a rozbírá vozy všechny,
tak jako hoši často si hrají dětsky
s vozíčky svými, je rozloží, skládají zase,
tak činí též. Zrak kupců se nadšeně pase — —
Za řekou pevně součástky složí a spojí,
uchopí koně a váže je pevně k oji.
Hned potom náklad si rozdělí, v obrovském vaku
řekou jej přenáší, necitě ani tlaku.
Naposled kupce si na rámě posadí lehce
a nese ho víry, ať kupec chce nebo nechce — —

„Hý!“ volá plesně a potahy chutě se hnuly,
radostné plece blaze se rozedmuly.
Děkují kupci a vebí božího muže,
jídlem ho daří. On sekeru k němu družě
vrací se zpátky, mává jí, údy tuže.

Vzácný to nástroj! tím vystaví příbytek sobě.
A počíná ihned v té šťastně počaté době.
Vývraty klestí, obrovské kmeny si vleče,
v stavbu je pojí lehce, jak větvičky kleče.
Klíny je váže a dřevo na dřevo vrší.
S nebe jen slunce zlatými paprsky prší.

Dokončil chatu a hrdě stanul v své cele.
Bude tu sám. S ním jedině archandělé.
Dokončil stavbu a pokleká u kříže, který
zarazil před chatou v podvečer teplý a šerý.
Krista tu vyzývá a za požehnání prosí,
jemuž tu celé srdce, duši i tělo nosí.

Tak počal Aufer úřad svůj nový a svatý.
 Roznesli kupci do dálky od jeho chaty
 zázračnou zvěst o nesmírné síle jeho.
 Pěšina skalní je cestou lidstva všeho.

Jediným rázem vytrhl z půdy palmu,
 kterou Bůh milý za hůl převoznou dal mu.
 Přijde-li chodec, tu Aufera z dále volá.
 Ten vyjde z chaty, volání neodolá,
 ve dne v noci ochoten pomáhat lidu.
 Nezná únavy, nezná lenosti, klidu.
 Vstupuje do vod opřen o hůl svou pevnou,
 plně svatě bohoslužbu věrnou.
 Přenáší poutníka. Každému o Kristu Pánu
 vypráví sladce, otvírá nebes bránu.
 Diví se pohané. Veliká láska jeho
 budí zas lásku a obdiv neznámého.
 Zrněčko spásy se do duše záhybu sune,
 aby kdys vzešlo za víry pohody slunné.

Tak přešla léta. Z jinocha muž se stává,
 černá se krásná hlava kučeravá,
 mohutný vous mu havraní na prsa spadá.
 Utvrdly svaly a síla se k síle střádá.

Časem Aufer přes řeku rozběhne se v dále,
 pouštevnik-kněz ho učí, apoštol stálý.
 Vykládá Písma a učí ho zpívati žalmy,
 které si doma šveholí pod vějíři palmy.

VII.

Tak přešla léta. Jednoho dne slyší píseň — —
 Tak jako skřivánek ze srdce plaší tíseň,
 laškovně jása a z blízka se nese k chatě,
 dívčím trylkem kouzlena přebohatě.

Naslouchá zdiven. Jaká to píseň snivá
zbloudila k jeho poustevně zádumčivá?

„Můj milý divukrásný jest
a podoben je bohu,
a jeho pohled světlo hvězd,
    jej miluji,
    jej zbožňuji,
jak dovedu, jak mohu.
Můj milý divukrásný jest!

Můj milý divotvorný jest,
má krásu věčných bohů.
Když nejprv vešel do mých cest,
    jak pohleděl,
    hned vyzvěděl
v mém srdci lásky vlohu.
Můj milý divotvorný jest!

Ó dive, krásu, jaká čest!
můj milý roven bohu!
všech novin nejkrásnější zvěst:
    že přišel sám,
    že přišel k nám
sem dolů pod oblohu,
ó dive, krásu, jaká čest!

Jak pohled jeho očí snést,
vždyť podoben jest bohu?
v těch zracích vidím slunce kvést!
    a jeho dlaň
    a jeho skrání
jak rudé květy hlohu.
Jak pohled jeho očí snést?

Ten pohled pravda jest, ne lest,
 ten pohled patří bohu,
 ó jak ho snést, ó jak ho snést?
     Mně lásku dal,
     mně lásku vzal
 a všecku duše vlohu.
 Ta láska pravda jest, ne lest!

Ó cítím: Láska slaví vjezd,
 já srdce dala bohu,
 by v bohu mohlo kvést!
     A jeho zjev
     chce moji krev,
 to dal mi za úlohu!
 Ó cítím: Láska slaví vjezd!

Ó Lásko, zda co větší jest,
 než věnovat se bohu?
 Můj milý skřížil směr mých cest,
     jej hledám teď.
     Kdo odpověď
 dá, kde jej najít mohu?
 Ó Lásko, zda co větší jest?"

Naslouchá Aufer neviděn, v srdci se chvěje,
 každícké slovo se v duši mu hluboce reje.
 Chápe tu píseň, leč jinak než pěvkyně chápe,
 pěvkyně neznámá, která dosud jen tápe — —
 Kdo je ten Milý? který je podoben Bohu?
 Bůh je to sám, je Tvůrce! tvora teď volá,
 kterého stvořil, k lásce dal mu vlohu.
 Najde ho tvor ten? lásce přec neodolá — —
 Neví, co zpívá — —
 Bůh sám volá ji, Milenec věčný, a kývá — — (Pokr.)

O mystickém poznání Boha.

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. B. Velíšek O. S. B.

Část II. Jak lze rozšířit mystické poznání Boha.

2. Proč nedovedeme rozšířit své mystické poznání Boha ?

„Vstanu a půjdu k otci svému.“
Luk. 15, 13.

Čím jest to, že mystické poznání Boha láskou zůstává pro větší část křesťanů jen začátečným a neúplným? Čím jest to, že máme tak málo onoho „vnitřního, důvěrného a stálého spojení s Bohem“, kteréž jest výsledkem pravé lásky a na němž se zakládá mystický život? Čí vinou jest to? Jest příčina toho na straně Boží či na naší straně? Opomenul snad Bůh učiniti nám nabídku a ukázati nám cestu? Odpovídám rozhodně: „Nikoliv!“ Bůh nám učinil laskavé nabídky, neboť není ani jednoho mezi námi, jenž by někdy nebyl zakusil sladkosti Boží. Na př. když jsme byli u prvního svatého přijímání, buď to právě v ten den anebo později. Při jiných příležitostech Bůh nás lákal dávaje nám okusiti oné radosti, jaká plyne z jeho blízkosti a z obcování s ním od srdce k srdci. Kdo neměl takových duchovních zkušeností, a konečně, pohlédneme-li na svůj minulý život, nejsou-liž to zkušenosti nejšťastnější? I sám Napoleon I. na výši své slávy se přiznal k úžasu svých generálů, že jeho nejkrásnější vzpomínkou z celého jeho pohnutého života jest vzpomínka na den jeho prvního svatého přijímání.

Ve skutečnosti jsme tedy měli všichni jakýsi začátek vyššího, mystického, experimentálního poznání Boha a okusili ho, a tohoto poznání dostalo se našim duším přímo od Boha samého. Začátek, zkouška, ale nic více. Proč jenom to?

Proto, že jsme nepokračovali v obcování lásky s Bohem, ke kterému on nás zval. My zasluhujeme pokárání, neboť vina jest na naší straně.

Chceme-li se s někým blíže seznámiti, nespokojíme se s tím, že jsme ho poznali, nýbrž snažíme se udržeti osobní styky s ním. Potkáme-li někoho a pohovoříme-li s ním a dozvíme-li se od něho, kdo, odkud a čím jest, můžeme říci, že jsme se s ním seznámili. Potkáme-li ho nazítří opět, poznáme ho hned a budeme poznání i jím a docela přirozeně zapředeme rozhovor. Nebude třeba nějakých příprav aniž nového představování.

Naopak, kdybychom jednou potkali někoho a pohovořili s ním, ale z jakékoliv příčiny si nepřáli s ním se opět setkali, kdyby on se nám vyhýbal a my jemu, kdybychom jdouce po ulici nevšímali si jeden druhého a nepřáli si žádných osobních styků, pak by se nemohlo říci, že naše první seznámení se vyvinulo. Spíše se rozplyne vzpomínka na ně v nedaleké budoucnosti. Kdybychom později slyšeli o tom člověku, snad si na něj vzpomeneme, ale tato vzpomínka bude leda nepříjemnou, jakoby ten člověk nám byl ublížil, či budeme mítí pocit, jako bychom my se k němu nebyli chovali docela bezvadně?

Jestliže však po prvním setkání se snažíme setkat se s ním podruhé, potřetí a vícekrát a hovoříme s ním co možno dlouho a důvěrně, — jestliže se snažíme seč jsme získali jeho přátelství a zavděčiti se mu, a jestliže také on se stane přístupným, abychom jej poznali a milovali, a ukáže se nám bez opatrnického obmezování nebo přestrojení, jestliže otevře nám své srdce a netají ničeho před námi, pak jistě lze říci, že naše seznámení se s ním se vyvinulo v pravé přátelství, a je-li to dobrý člověk, budeme ho mítí tím více rádi, čím častěji ho uvidíme, jakož i on nás bude navzájem tím více milovati, čím více bude přesvědčen, že si ho vážíme. Tak bude naše vzájemná láska nabývali větší něžnosti i síly a její účinek k dobrému bude mítí vliv na celý náš život.

Mají-li se věci tak v případě ubohé lidské lásky a lidského přátelství, čeho bychom nemohli očekávatí od Boží lásky a Božího přátelství? Čím více se snažíme přiblížiti se k Bohu rozmlouvajíce s ním v skrytosti svého srdce, tím více on se nám dá poznati, a dále, čím více ceníme jeho dobrotu a čím více se snažíme pěstovati jeho přátelství, tím více bude nás navzájem milovati. Pak nám odhalí poklady svého srdce. Pak nám bude dovoleno zakusiti podivuhodné kouzlo jeho svatého člověčenství a nekonečnou sladkost jeho božství. Jak praví onen veliký milovník Boha, svatý Augustin: „Bůh se stává našim medem a působí k tomu, abychom my byli jeho medem“. Jeho medem, jeho rozkoší!

A opravdu, neřekl-li Bůh sám: „Rozkoš má jest býti se syny lidskými“? (Přisl. 8, 31.)

V Písni Šalomounově praví nebeský Ženich tato slova milující duši: „Přišel jsem do zahrady své, sestro, choti má, ... jísti plást s medem svým, pítí víno své a mléko své: jezte, přátelé, a pijte, a hojně se napijte, nejmilejší“ (5, 1). Medem se rozumí duše, ve které on má zalíbení, plástí se rozumí tělo, ve kterém přebývá

duše, jako med jest umístěn v plásti; neboť i tělo i smysly pocítí vliv lásky Boží a jsou jí takřka ztráveny. Víno, které pije Pán Ježíš s mlékem, znamená vroucí lásku a bezhříšnost milující duše; a on zve svého nebeského Otce a Svatého Ducha jakož i anděly a Svaté, aby měli podíl na jeho radosti, jakož vyplývá ze slov: „Jezte, přátelé, a pijte, a hojně se napijte, nejmilejší“.

To jest výklad, jaký podávají svatý Bernard a jiní svatí Otcové k tomuto místu nejmystičtější knihy Písma svatého, a tento výklad nás poučuje, k jaké důstojnosti jest povýšena duše, která pokračuje v duchu prvního seznámení se s Bohem a s Pánem Ježíšem.

Nyní víme, proč naše mystické poznání Boha zůstalo nevyvinutým a nepřineslo ovoce. Není to vinou Boží, že bylo zadrženo v začátcích. Nepokračovali jsme v láskyplném obcování s Bohem vnitřní modlitbou. Můžeme býti ve stavu milosti, přijímati svátosti a odříkávati obvyklé modlitby; my jsme mu však neotevřeli stavidel své duše a nedovolili, aby všechny naše náklonnosti prudkým proudem se nesly k Bohu, abychom v odměnu byli zaplaveni jeho láskyplnou něhou. Jaký div, že zůstáváme suchopárnými a daleko od Boha?

Jděme o krok dále a tažme se: Proč jsme neudržovali prvního seznámení se s Bohem a nepěstovali ho láskou? Není toho vždycky příčinou lhostejnost nebo lehkovážnost, že duše dobré vůle jest zadržena na cestě k Bohu. Někdy se to stane politováníhodným omylem, že totiž duše neznala toho, co se týká mystického života, anebo tomu nerozuměla. Tak se stane, že po prvních navštíveních, která Bůh učinil duši, reakce, která nevyhnutelně nastane, vrhají duši do suchopárnosti a tmy, překvapí ji a způsobí jí pokušení, aby zanechala celé té práce duchovního života. Duše jest pak nakloněna věřiti, že chybila, když se snažila vystoupiti tak vysoko, a že není povolána, aby kráčela po cestách života lásky. Tato doba duchovní tmy jest konečně tak přirozená a tak v pořádku v duchovním životě, jako den a noc, léto a zima v životě přírody. Pročťz bude-li tato duše dobré vůle upozorněna, že všecko jest v pořádku, že nechybila, snažíc se po vyšším stupni duchovního života, a že jest jenom třeba, aby statečně vytrvala, Bůh ve svém ustanoveném čase jí opět ukáže světlo a zase ji navštíví svojí útěchou.

Avšak také se stane, a to, bohužel, častěji, že duše se skutečně radovala ze sladkosti svého prvního setkání se s Bohem ve skrytosti svého srdce, ale že není ochotna vynasnažiti se, jak jest třeba, aby setrvala v tomto láskyplném obcování. Nájemnickou, sobeckou, neobětavou bychom nazvali duši, která by se obrátila zády k Bohu,

jakmile by ji přestal zahrnovatí svou sladkostí a útěchou. Taková duše miluje Boha jen pro to, co může od něho dostatí, a jen pokud jí dává dary, a ani minutu dále. Miluje, co Bůh jí dává, ale nemiluje Boha pro něho samého. To jest nízký, ba velmi nízký stupeň duchovního života, ale uvážíme-li dobře o tom, možná že shledáme, že sami jsme na tom stupni. Pak se není ovšem čemu diviti, že jsme se nedostali dále, než k začáteční stanicí mystického poznání Boha.

Co jest nám tedy činiti? Jest zapotřebí, abychom zcela změnili způsob svého jednání. Jest třeba, abychom vyhledávali Boha, hlásili se u něho a snažili se býti stále pamětlivi jeho přítomnosti. Uchylme se co možná často do nejvnitřnějšího přibytku svého srdce, rozmlouvejme s Bohem a slyšme jej; nastupme odhodlaně cestu lásky. Není třeba se bátí, že Bůh se nás bude straniti. Člověk, kterého bychom si byli nevšimali, když nám nabídl své přátelství, mohl by se tak chovati. Mohl by nás odbýti slovy: „Co? Nyní přicházíš ke mně a dříve jsi o mě nestál?“ Ten by nám mohl vméstí do tváře naše dřívější jednání a obrátiti se k nám zády. Ano, tak by mohl jednatí člověk, ale nikdy tak nejedná nejlaskavější Bůh. Ačkoliv jsme ho v minulosti zanedbali, nyní přece nesmíme v něho nedůvěřovati. Můžeme se k němu vrátiti a shledáme, že dříve nebo později nás přivítá a štědrě nás odmění ze svých pokladů. Příklad marnotratného syna hodí se nejen na veliké hříšníky, nýbrž i na vlašné a nedbalé křesťany, kteří se odvrátili od láskyplného objetí svého nebeského Otce v mystickém životě a promrhali statek času, milostí a příležitostí státi se svatými. Pojídali mláto vepřů, kteréž znamená jejich marné žádosti a jejich sebelásku: a proto jsou duchovně vyhladovělí a v žebráckém oděvu. Ať zvolají s marnotratným synem: „Vstanu a půjdu k Otci svému, abych ho již nikdy neopustil a nikdy nepřestal ve svém obcování s ním“.

Emauzy.

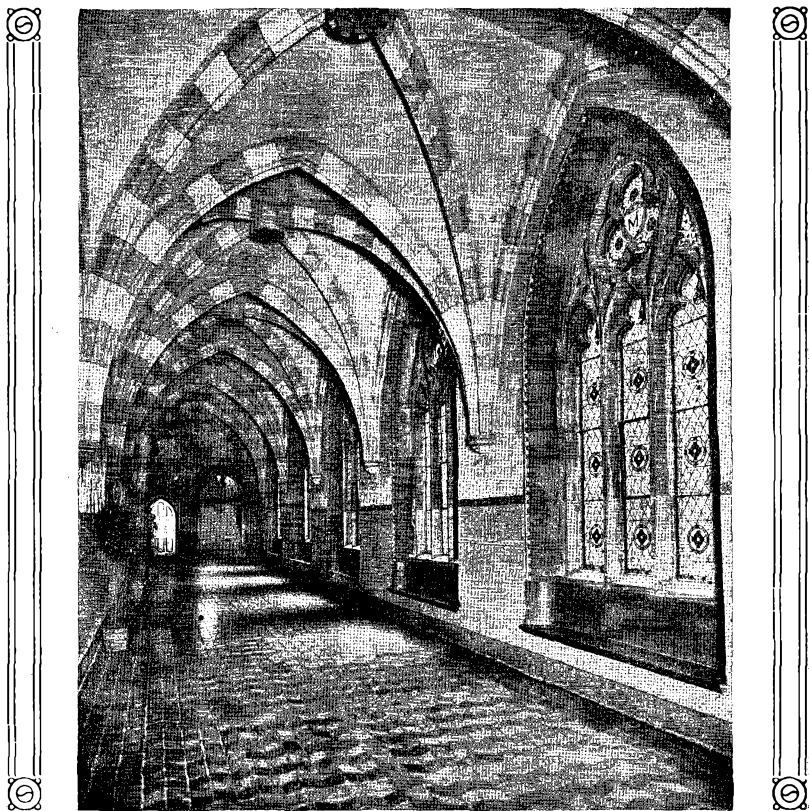
P. Bernard Velišek.

Malby v křížových chodbách emauzských.

Křížové chodby benediktinského opatství Emauzského v Praze jsou zajisté známy nejen u nás v Praze a v naší vlasti vůbec, ale i za hranicemi. Dosvědčuje to mimo jiné nejlépe Henrika Cornella ve Stockholmu roku 1925 vydané vzácné dílo *Biblia pauperum*, ve kterémž připomíná spisovatel malby v křížových chodbách emauzských několikrát.

Kvadratická stavba křížové chodby emauzské, která na severní straně hraničí s opatským chrámem, jest jako chrám zachována v původním tvaru ze 14. století. Chodby s křížovou klenbou a velikými gotickými okny činí znamenitý dojem a poskytují architektům, archeologům a obzvláště umělcům mnoho zajímavostí. O nástěnných malbách v těchto křížových chodbách vyslovil se Neuwirth, že jsou

Východní strana křížové chodby v Emmauzích.

jedním z nejvelkolepějších děl, jakým umění 14. století vůbec který klášter v zaalpských krajinách obohatilo. Zvláště v Čechách náležejí tyto obrazy k nejcennějším zbytkům rozkvětu středověkého umění a zaujmají vedle nástěnných maleb na Karlově Týně první místo. Rozsah a veliký počet obrazů, bohatství theologických a biblických vědomostí, které jsou v nich uloženy, velkolepý duch kom-

posiční, který z nich vyzařuje, duch zbožnosti, který z nich vane, plnost významné obsažnosti myšlenek a umělecké provedení jich potvrzují zajisté správnost výroku Neuwirthova.

Vznik maleb klášterní křížové chodby podle krojů a podle toho, co o stavbě kláštera vůbec jest známo, určil Neuwirth ve svém kritickém díle *) do třetí čtvrti 14. století, a o správnosti tohoto datování zajisté nemůže býti pochybnosti.

Biblická vyobrazení v těchto nástěnných malbách jsou sestavena tak, jako bylo obyčejem ve středověké t. zv. Bibli chudých (*Biblia pauperum*), a to tím způsobem, že k výjevům ze života Ježíšova (k antitypům) postaveny jsou podobné, jim odpovídající výjevy starozákonní (typy). Při sestavování obrazů musili umělci především počítati s danými poměry architektonickými. Přes pravidelný základní tvar má křížová chodba emauzská zřejmě rušivou nepravidelnost. Východní, západní a jižní křídlo chodby mají totiž po sedmi polích žebrových, křídlo severní však pouze pět polí. Odtud i nepravidelná rozloha a sestava obrazů v tomto křídle.

Uspořádání obrazů jest poměrně velmi jednoduché, jak se ovšem také nejlépe srovnávalo s velikými rozměry a technickými prostředky. Stěny chodeb jsou lomenými gotickými oblouky rozděleny v pole čili skruži (*travées*); každé takové pole jest vodorovným pruhem, jenž obsahuje vysvětlující texty, rozděleno ve dvě hlavní části: horní a dolní; v hořejší části bývá obyčejně jeden antityp z Nového Zákona, někdy též dva vedle sebe — dolejší část pole obsahuje pak dva, tři až čtyři typy ze Starého Zákona vedle sebe.

Obsah obrazů, jak již bylo svrchu podotknuto, předvádí výjevy z Písma svatého a tvoří tak zv. Bibli chudých (*Biblia pauperum*). První část jich odpovídá vlastně Zrcadlu lidské spásy (*Speculum humanae salvationis*) a teprve část druhá vlastní Bibli chudých. *Biblia pauperum* jest tedy řada biblických obrazů, počtem 35—50, jak praví Henrik Cornell ve zmíněném díle, a představuje, jak kupitelské dílo ve Starém Zákoně bylo předpověděno i předobrazeno a v Novém Zákoně dokonáno. Obrazů takových užívalo se ve středověku k názornému vyučování biblické dějepřavě, a to jak u dítek, tak i u dospělých, jmenovitě těch, kteří neuměli čísti (odtud jméno Bible chudých). Jejich zavedení přičítá staré podání básníku Werinherovi asi roku 1091. V Hannoveru však nalézá se Bible chudých, při níž jest poznámka, že ji zavedl svatý Anskar († 865).

*) Die Wandgemälde im Kreuzgange des Emausklosters in Prag. — Prag 1889.

Látka maleb jest tedy vzata z typologické literatury. Hlavní produkty typologické literatury jsou právě *Speculum humanae salvationis* a *Biblia pauperum*. Typologická literatura hraje v umění a nazírání pozdního středověku vůbec velice důležitou úlohu, neboť jest zdrojem ikonografických zvyků, ba do jisté míry zaujímá místo biblických zvyků. O typologické ilustraci nejsme dosud zpraveni, jak by bylo žádoucí, ačkoliv dílo Cornellovo učinilo v té otázce nové objevy. Velmi málo víme o vzájemném vztahu jednotlivých řad a o tom, zda a pokud čerpaly ze všeobecného kanonu.

Zdá se, že emauzské malby samy ukazují k určité provenienci motivů. U velikého počtu těchto obrazů možno nepochybně stanovit vlašské komposice, zejména vliv Giottoův, a to i u takových, které byly jistě provedeny českými malíři. Braniš tvrdí, že se rozdělili o dílo mistři vlašští i domácí, ale vedení náleželo cizozemcům. Přicházíme tím k otázce, kdo maloval křížovou chodbu? V dřívější literatuře byly vždy více nebo méně všeobecně stanoveny italské vlivy, které skutečně pozorujeme na malbách. Ale vedle toho možno o některých obrazech říci docela apodikticky, jak to učinil u nás profesor Max Dvořák, že italská komposice jest tu provedena malíři, kteří malovali pod vlivem děl Dětřichových a Wurmserových, tedy malíři české školy.

Snad poskytli k veliké části maleb italscí umělci jen náčrtky, jen komposice? Snad možno vysvětlení hledati jinde? Provedení neitalské, jak tvrdí znalci (Wachsmann, Dvořák), jest zřejmé na obrazech, které znázorňují seslání many a dvojí záračné nasycení. Všecky tři malby používají jedné a téže komposice, jaká kolovala v italských rukopisech obsahujících vypravování o životě Kristově a jaká jest na př., jak tvrdí Dvořák, obsažena v italském rukopisu E 115 pařížské Národní knihovny, v němž text jednající o životě Kristově jest ilustrován krásnými vlašskými perokresbami ze 14. století, florentinského původu, a v němž (str. 105) jest znázorněno záračné nasycení v komposici docela podobné té, již bylo užito při zmíněných třech malbách v emauzské křížové chodbě. Podle toho tedy tyto obrazy znázorňující nasycení nejsou provedeny podle úplně samostatného náčrtku některého vlašského umělce, nýbrž opakují komposici konvencionální, která mohla býti převzata z rukopisu pařížského. V tomto směru bylo by záhodno sledovati stopu, a netřeba dodávali, že nesnadná otázka původu maleb v emauzské křížové chodbě velmi by se zjednodušila, kdyby se zřejmě objevilo, že motivy se kryjí s některou řadou, s níž se setkáváme v Itálii.

Italské komposice, které jsou neitalsky provedeny, byly by tím vysvětleny.

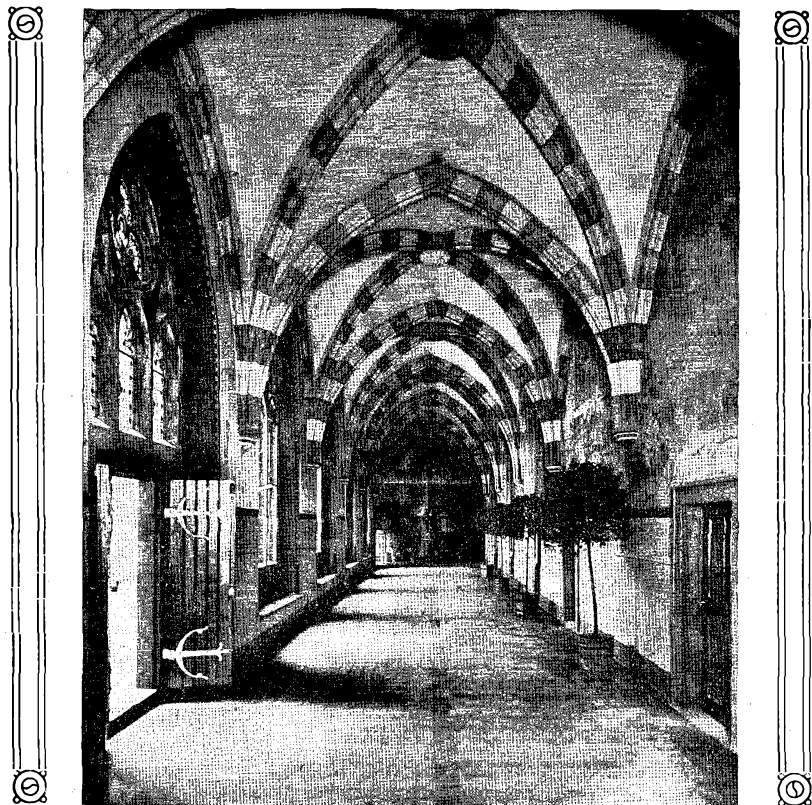
Nástěnné malby na jižní straně klášterní chodby (obraz I—V) představují Vykupitele v předobrazeních, na západní straně (VI—XIII) dětství a život Ježíšův až po křest, na severní straně (XIV—XVIII) veřejné Jeho vystoupení, na východní straně (XIX—XXIV) Jeho utrpení a oslavení. V rozích navazuje se myšlenkové spojení cyklu předešlého s následujícím. Vysvětlení podávají nám, jak již svrchu bylo podotknuto, nápisy, umístěné obyčejně mezi horním obrazem a dvěma dolními; prostřední nápis vztahuje se k obrazu hornímu, oba postranní pak ke dvěma obrazům dolejšími. Nápisy, které byly častěji s velikou opatrností opravovány a přemalovávány, jsou pouze z malé části zachovány v charakteristických starých literách golických.

Původní počet obrazů byl 83, z nichž 50 předvádělo výjevy ze Starého, 33 z Nového Zákona, kdežto na jednom (obraz II) spatřujeme klášterní a řádové patrony. Celkový počet obrazů, po odečtení úplně zničených a nerozeznatelných, čítá dnes 79, z nichž 8 jest téměř zcela zachováno, 6 napolo zničeno, 3 velmi poškozeny. Proloměním dveří, a to zvláště v severním a západním křídle, byly některé části obrazů, někde i celé scény, v dolejší řadě zničeny.

Kdy obrazy byly přemalovávány, naznačuje latinský nápis v rohu jižního křídla: „Carolus IV. Romanorum Imperator et Bohemiae Rex, Anno Domini MCCCLIII Claustra haec aedificavit et picturis ornavit; restauratae et repictae sunt anno MCDXII iterumque MDLXXXVIII et MDXCIV et tandem accuratius et melius MDCLIV“.

Podle tohoto nápisu byly malby obnoveny: roku 1412, 1588, 1595 a posledně roku 1654. Letopočet 1588, kdy měly býti obrazy obnoveny, povstal v nápisu asi nedorozuměním. Srovnáme-li zápisy historika P. Jerorýma Cechnera O. S. B. se zápisy staršího klášterního annalisty P. Veremunda Procha O. S. B., dále smutné poměry v době husitských bouří, „kdy úpadek celého kláštera Slovanského byl veliký“, a konečně nezřízený život opata Matouše Filonoma Benešovského (1582—1583), seznáme, že opravné práce v roce 1588 byly prostě nemožnými; stejně to platí i o letopočtu 1594. Zaručen však jest rok 1638, který chronisté klášterní zaznamenávají, který však není uveden ve zmíněném latinském nápisu. Tím ovšem stal by se opět pochybným rok 1654. Zbývají tedy jen dvě věrohodná data, a to rok 1412 a 1638.

Poměrně nejpěkněji zachovala se podnes strana jižní, vyjma pole XXVI. (vlevo od hlavních schodů): Kristus putuje s dvěma učedníky do Emaus, které jest úplně přemalováno a zase smazáno, a pak pole I., kde postava Evy jest v reissanci docela předělána a stvoření Evy i narození Panny Marie velice znešvařeno a seřeno; naproti tomu má velice ušlechtilou komposici výjev, kterak Panna Maria, druhá

Západní strana křížové chodby v Emauzích.

Eva, snímá Krista se stromu kříže, ač pleť Kristova jest rovněž reissančně přemalována. Na této straně sluší ještě zvláště vytknouti obraz Zvěstování Panny Marie (VI nahoře); výtečné krásy jest anděl i Panna Maria, jejíž šat jest však proveden toliko v jedné barvě.

Na západní straně jsou obrazy velice vybledlé, dílem silně přemalované, ale na mnohých přece jest viděti krásnou komposici; tak na poli X. nahoře: Obětování Pána Ježíše v chrámě.

V dolní řadě obrazů na severní straně jest starý ráz hodně setřen a málokde dobře zachován, ačkoliv tato strana byla v době Beuronských již rekonstruována a přemalována.

Východní strana byla v době renaissance netoliko úplně a vydatně přemalována, ale od té doby také skoro celá zničena, jmenovitě v dolejší řadě obrazů, kde omítka opadala a byla znovu nahozena. Obrazy na této stěně, pokud se podnes dochovaly, jsou snad kopie obrazů spodních, Beuronskými naklepáním nahozené omítky objevených.

Emauzy.

Fr. Cyril Petr.

Světec Furnesský.

(Pokračování.)

To, co bratr Jan učinil, bylo krásné a velkodušné. Spokojiti se jen s polovičním zakročením nebylo by bývalo dostačovalo. Byl by mohl své svědomí dvacetkrát za den zpytovat, ješitnost se vždy vplíží nepozorovaně, takže, co ji na jedné straně potlačuje, povstane opět na jiné straně. Proto považoval bratr Jan za jistější obléci se pláštěm hanby. Vzal na sebe tak pokořující potupu, že nic mu nemohlo onu dobrou pověst, které se dříve těšil, navrátiti. Nedovedu to, milí bratři, vysvětliti, jak se to stalo, ale stín stával se stále temnějším. Zdálo se, jakoby mého Jana zastíňoval jakýsi temný mrak. Tam, kde dříve býval milován a obdivován, byl nyní s opovržením míjen. Žádný nevěděl proč, ale podezření lpělo na jeho jménu. Šeptem šla kolem zpráva, že se čehosi dopustil, ačkoliv nikdo nedovedl říci, co to „cosi“ bylo.

IV.

Jeho spolubratři nechovali se sice nepřátelsky a nepřívětivě vůči němu a nemluvili též špatně o něm, avšak mezi nimi vládlo všeobecné mínění, že se bratr Jan nějakým způsobem provinil a že mu nelze důvěřovati. Nejen, že ztratil u lidí dobrou pověst svou, ale bez hříchu a viny vzbudil vůči sobě velikou nedůvěru. Viděl vše, viděl též bedlivé pohledy starších bratří a opatrné pohledy mladších. V cele opatově nenalézal rovněž milých okamžiků; nebyl zde již k potřebě. Jeho povinnosti volaly ho na místo v klášteře, jež bylo od opatovy cely vzdálené. Proto neobýval již malíčkého pokoje vedle opatství. Ta,

kteřou nyní obdržel, měla malé okénko, jímž bylo možno hleděti na lesy Furnesské a potok, který se mezi stromy vinul. Zde v tomto malém pokojíku byl v pravdě skryt v Bohu. Byly však chvíle, kdy přes jeho oběť, přes jeho pevnost, bylo něžné srdce stravováno lítostí a zármutkem. Ztráta důvěry, která mu kdysi působila tak velikou radost, byla bolestná a těžce snesitelná. Přicházely okamžiky, v nichž doléhalo na něho pokušení, aby těžký kříž, který dobrovolně na se vzal, odhodil; aby trnovou korunu, kterou si přál nésti, se své hlavy sejmul. Bůh vše viděl a měl zalíbení v oběti, kterou toto pokorné a láskou planoucí srdce přinášelo. Netřeba podotýkati, že bratr Jan svého nepřitele přemohl, napjetím všech sil rozšlápl sedmihlavou saň, jejímž úkladům tak málo lidí dovede odporovati. Přicházely pokušení k hněvu, nespokojenosti a zármutku na něho, však on se nepoddal.

Tak uplynula opět řada let. Bratr Jan zestárl, avšak stav jeho se nezměnil. Po celou tuto dobu slavil své triumfy nad nepoddajnou, ješitnou a vyzývavou přirozeností lidskou, která si tak libuje ve chvalořečech a dobrém mínění lidském. Zamíloval si svou samotu, opuštěnost, pokořování se a umrtvování sebe. Miloval svou trnovou korunu tak velice, že by ji byl ani za sebe drahocennější diadém nevyměnil. Kdyby bylo stačilo toliko prstem pohnouti, aby zpět nabyl bývalé úcty a lásky u lidí — nebyl by tak učinil. Miloval svůj kříž a radoval se z něho. Nikdo, kdo uviděl jeho vážnou a trpělivou tvář, která s láskou vzhlížela vždy k Ukřížovanému, netušil, že pod touto nevzhlednou, klidnou clonou bije srdce velikého světce. — Nikdo, kdo s ním, ač laskavě, přece jen jako s posledním a nejnižším jednal, netušil, jak záslužným bylo všechno jeho konání a utrpení. Leč Bůh viděl vše a andělové v nebi hleděli s obdivem na tohoto svatého mnicha, který si svůj kříž sám vyvolil a s takovou statečností a vytrvalostí nesl.

Po dlouhé době došla zpráva o Guy de Montmar do Furness: dosáhl slávy a cti a jeho jméno bylo vyslovováno jakožto statečného bojovníka. Po dlouhá léta byl vždy prvním a předním ve všech bojích.

Jednoho krásného dne měsíce září přinesl posel zprávu, že sir Guy doufá v brzku navštívit opatství. Od onoho dne, kdy Guy de Montmar přinesl dar královny Filipy do Furness, uplynulo již mnoho let, které přispěly k dovršení dokonalosti krásné duše bratra Jana.

Jeho hlava, která se vždy pokorně a uctivě skláněla, byla pokryta již šedinami; tvář kdysi v mládí svěží, byla nyní bledá a pře-padlá. Jeho v Bohu skrytý život stravoval se pod tíhou svého kříže. Blížila se již chvíle, kdy se Bohu zalíbilo sejmuti s jeho čela korunu trnovou a nahraditi ji korunou ze zářivých drahokamenů. „Rád bych“, pravil můj svěřenec, „je-li to vůle Boží, zemřel na svátek sv. Andělů Strážných. Miluji je velice a rád bych je v nebi v den jejich svátku pozdravil.“ A toto přání žilo v jeho srdci dále, i když již všem ostatním přáním odumřel. Po celý měsíc září byl velmi slabý a stonavý. Jeho představení počali se o něho obávat a snažili se všemožně poskytnouti mu pomoci; avšak přese všechnu jejich péči, stav jeho se nezlepšil. Zdálo se, že síla a zdraví ho opouštějí. Nebylo v něm již žádné životní síly; bylo lze již pozorovati studenou ruku smrti, která se ho dotýkala; bratr Jan chystal se na dalekou cestu do své nebeské vlasti. Pamatuji se dobře, kterak slunce ze zlatého východu se zdvihalo a ozařovalo opatství Furnesské. Zdálo se, jakoby chtělo svými hřejivými paprsky obejmouti každý strom a každou květinu zeleného lesa. Byla to jedna z hodin, kdy se cítí každá duše v přírodě povznesena vysoko, až k nebesům. Ukvapené slovo dotklo se onoho dne hrubě srdce Janova. Bylo vysloveno v spěchu, rychleji, než bylo možno nad ním vzbuditi lítost. Ve chvatu žádal kněz, jemuž byly svěřeny poklady chrámové, klíče od železné skříně, která ukrývala drahocenné nádoby oltářní. Obrátil se potom k bratru Janovi s prosbou: „Jdi, prosím, milý bratře, k otci opatovi a požádej ho o klíče k železné skřini“. — Náhle však, jakoby se byl na něco upamatoval, pravil: „Nebo raději ne, ať jde místo tebe bratr Šebastián!“ Jeho pokorná hlava se hluboce sklonila při těchto slovech, z nichž vyznívala nedůvěra. Nestíhl ho sice žádný pohled vyčítavý, avšak onen kněz přál si, aby byl těchto slov nebyl vyslovil! O několik hodin později přál si toho ještě více. Když se bratr Jan navrátil do své cely, obětoval mlče tuto bolest mu způsobenou svému Bohu. Pak se vydral z jeho prsou povzdech a toužebné přání, aby mohl vejíti ve věčný pokoj, do krásného nebe, kde by mohl setřásti ze sebe onen plášť hanby, který tak dlouhou dobu zde na zemi nosil a kde by mohl bez bázně stanouti se svatými anděly před tváří Boží. Bůh věděl, že nadešla jeho chvíle. Po dlouhá léta nesl bez reptání těžký kříž, který si vložil vlastníma rukama na svá bedra. Byl již vyčerpán a unaven. Svůj očištec přestál již zde na zemi. Když pozoroval zlaté paprsky sluneční a naslouchal zpěvu ptactva, zatoužil z celého srdce po nebi. „Zítřa“, pravil s úsmě-

vem pro sebe, „zítra jest onen den, kdy bych rád, je-li to vůle Boží, zemřel. Rád bych viděl, kterak ti dobří andělové svůj svátek v nebi oslavují.“ V jeho prostotě mu však ani nenapadlo, že by se jeho přání mohlo splnit, tak jako se kdysi splnilo jeho přání před křížem. Netušil, že jeho cela se plnila anděly, kteří přišli, aby mu byli ku pomoci v jeho hodince smrti. Stáli zde kolem něho usměvavě, neboť neměli žádné příčiny k zármutku při smrti, jakou byla jeho. Andělové, kteří ho pro jeho zbožnost, prostou víru a upřímnou lásku milovali, věděli, že bude umírat s úsměvem na rtech. Z rána prvního října, když chtěl bratr Jan, jako obyčejně, povstati, nemohl. Slabý a v bezvědomí ležel na zemi své cely, když přišli bratři, kteří ho pohřešovali. Neobávali se však žádného nebezpečí; položili ho na lůžko a pokropili jeho bledou tvář vodou. Avšak mdloba nechtěla odejíti. Povolali tedy bratra, jemuž byla svěřena péče o nemocné, který brzy poznal, že bratr Jan jest blízek smrti. Konečně přišel opět k sobě; jeho bledé rty šepotaly modlitby; vyzpovídal se a přijal poslední pomazání. Též opat ho navštívil a těšil ho. A v tuto chvíli, kdy žehnající ruka opatova spočívala na jeho hlavě, přišlo náhle na něho pudové pokušení, vyjevili svou nevinu a říci, kterak nespravedlivě trpěl za to po celý svůj život. „Ať aspoň po smrti o mně dobře smýšlejí“, myslil si. „Nikoliv“, odpovědělo však jeho statečné a velkodušné srdce, „můj život i má smrt mají býti skryty v Bohu!“ Tak uplynulo dopoledne a dobrý bratr Jan ležel umíraje na svém lůžku s úsměvem na rtech a nebeským mírem v srdci.

Náhle bylo ticho, v němž bylo slyšeti jen zvuky umíračku, porušeno dupotem koňským. Guy de Montmar, statečný bojovník, přišel navštívit staříckého opata, jehož životní dráha se rovněž již schylovala ke konci. V urostlém rytíři sotva by kdo byl poznal bývalého veselého posla královny Filipy. Se slzami v očích vkročil do cely opatovy, kde mu byla udělena tak mnohá dobrá rada. Opat pozdravil ho srdečně a rytíři se zdálo, že zase omládl, když spatřil dobře mu známé tváře milých mnichů. „Kde však jest můj milý přítel, dobrý bratr Jan?“ tázal se hledaje jeho tváře nadarmo mezi bratřími. „Umíraček, který slyšíš, platí jemu“, odpověděl vážně opat. Vážné a slavnostně nesly se zvuky umíračku prostorami opatství. Sir Guy se pokřížoval a modlil se za duši umírajícího bratra. „Miloval jsem ho velice“, pravil pak, „je tak prostinký a dobrý. — Často jsem se musil uprostřed vřavy bitevní usmáti, vzpomenu-li jsem si na to, jak se asi překvapeně tvářil, když našel onen měšec s penězi ve své cele. — Byl to ode mne vlastně uličnický kousek, a měl jsem

ho za to odprosití.“ — „Vyslov se zřetelněji, co tím chceš říci?“ otázal se rychle opat. „Což ti nikdy o tom ničeho neřekl?“ odpověděl Guy. „Snad se přece pamatuješ na onen měsíc, který jsem přinesl od dobré královny Filipy. Škádliť jsem bratra Jana tím, že jsem řekl, že by jistě rád měl ony peníze. Zdál se býti tak neobyčejně nad tím ustrašen, že jsem bez rozmýšlení vzal peníze a ukryl je v jeho cele. Nemyslíl jsem na nic jiného, než na jeho postrašený obličej, až pozvedne plášť, do kterého jsem peníze schoval, a tyto náhle vypadnou na zem. Chtěl jsem to tobě říci, neboť jsem po tomto kousku zasloužil trestu, avšak pro náhlý odjezd jsem úplně na to zapomněl. Nestěžoval si proto na mne u tebe, onen dobrý bratr Jan?“ „Nikoliv“, odpověděl zvolna opat, „nikdy si nestěžoval.“ A obrátiv se k rytíři, který s údivem hleděl na jeho bledou tvář, pravil: „Vložil jsi ty vlastníma rukama tedy onen měsíc do šatů bratra Jana v jeho cele?“ „Ano, učinil jsem tak vlastníma rukama.“, odvětil sir Guy. „Což o tom bratr Jan nevěděl?“ tázal se dále opat. „On o tom nevěděl, neboť díval se tak postrašen na ony peníze.“ „Pak kéž mi Bůh pro své milosrdenství dobrotivě odpustí“, zvolal opat, „neboť jsem odsoudil nespravedlivě světce!“ Všichni bratři byli udiveni, když uslyšeli zvonití velikým zvonem. Shromáždili se všichni kolem svého opata a jeho synovce, rytíře de Montmar. Za hlubokého ticha, přerušovaného jen tu a tam tichým vzlykotem, vyprávěl nyní opat všem onu příhodu; kterak jejich spolubratr, jemuž dříve všichni tak důvěřovali a jej milovali, a který nyní leží na smrtelném lůžku, snášel dobrovolně po dlouhá léta nezasloužený trest a potupu, jakožto pokání, jedině z lásky k Bohu, a kterak ani v poslední chvílce svého života se ani jediným slůvkem nehleděl ospravedlniti. — „On jest světce“, volali všichni a rozpomenuli se, kterak již před léty býval nazýván světcem Furnesským. Sir Guy de Montmar naslouchal s bolestí, jaké následky měl jeho nepředložený, chlapecký žert. A přece — on byl zachráncem nesmrtelné duše před pádem. — „Pojďme ke slavnostnímu průvodu do jeho cely“, vyzval všechny opat, „chci jej na kolenou odprosití. Kéž by mi jen Bůh odpustil, že jsem tak rychle a nepředloženě soudil a odsoudil!“ Mniši kráčeli nyní dlouhou chodbou klášterní. Opat a sir Guy vkročili první do Janovy cely. Tvář umírajícího obrátila se k nim, záříc radostí, kterou sotva lze na této zemi kdy naléztí. „Můj synu, mé dítě“, zvolal opat, pokleknuv k němu a jeho slzy zkrápěly ruku umírajícího, „odpusť mi, odpusť všem! — Bůh zjevil nám tvou nevinu!“ — Nebylo třeba dále hovořiti. Radost zazářila na okamžik

v očích Janových. Dříve než opat dokončil, vznesla se ve vítězo-slávě duše bratra Jana do nebeské slávy. „Běda mi!“ zvolal opat.

Plášť potupy a trnová koruna byla nahražena běloskvoucím šatem a korunou, posázenou drahokamy. — Těžký kříž potupy, který s takovou ochotou na se vzal, byl proměněn ve zlatý kříž, který se nyní třpytil na jeho hrudi. Jeho přání bylo splněno; — viděl, kterak andělové slaví v nebesích svůj svátek. Nevěděl ničeho o lásce a chvále, kterou mu jeho pozůstalí bratři na zemi vzdávali, kterak jeho v Bohu skrytý život obdivovali, kterak později vždy s radostnou tváří o svém spolubratru vyprávěli. Nedivili se, že z jeho svatých pozůstatků vycházela libá vůně, která opájela jejich srdce a jež jim přinášela zvěst o lásce Boží.

V pozdějších letech vyprávěl sir Guy de Montmar svým dítkám tuto událost ze života prostého bratra Jana, který vedl v Bohu skrytý, svatý život“.

Zrak dobrého novicmistra se zamžil, když dočetl svým svěřencům tuto událost. A ti, kteří mu s úctou a mlčky naslouchali, nikdy na ni nezapomenou.

Maredsous.

P. Tomáš Elsässer.

Pění hymnů v době nejstaršího křesťanství.

Název „hymnus“ jest vzat z názvosloví řeckého. Řekové nazývali tak své chvalozpěvy ku počtě bohů nebo heroů, které byly zpívány při slavnostních obětech zvláštním, před obětním oltářem stojícím a často i tančícím sborem. Snad právě tato souvislost s pohanskou bohoslužbou byla důvodem, že křesťané prvních dob užívali slova „hymnus“ s nápadnou ostýchavostí, dávajíce přednost v pojmenování svých duchovních písní názvu carmen — báseň nebo psalmus — žalm. Teprve od IV. a V. století ujímá se název „hymnus“ v církvi západní všeobecně a znamená již téměř totéž, co v době naší: duchovní píseň, která pronáší náboženské city formou vázanou a která byla pro veřejnou liturgickou potřebu slo-žena nebo do ní odjinud přejata. Svatý Augustin nezapřel svého velikého ducha ani v těchto podřízených nábožensko-hudebních otázkách, když definoval hymnus krátce a vystižně: „Cantus cum

laude Dei — Zpěv s chválou Boží“. „Chválíš-li Boha“, praví svatý Augustin, „a nezpíváš-li — nepěješ hymnu. Zpíváš-li, ale nechválíš-li při tom Boha — nepěješ hymnu. Chválíš-li něco, co se neodnáší ke chvále Boží, jakkoli chválíš zpívaje — nepěješ hymnu. Hymnus uzavírá tedy tré: i zpěv i chválu i chválu Boží“.

V rámci svého programu pojednáváme o hymnodice církevní až do IV. století po Kristu, do doby Hilaria z Poitiers, jenž jest zván otcem vlastní hymnodie latinské. Jeho dobou počíná vlastní rozkvět církevní hymnické poesie, a ona tři století, která jemu předcházela, jsou velmi zajímavými právě tím, že lze v nich sledovati ponenáhly vývoj církevních hymnů od prostých prosaických textů až k obsahově i formálně vynikajícím plodům metrického básnictví.

Hymnodie doby nejstarší, apoštolské, jest zahalena šerem. Její duchovní zpěvy až na malé výjimky byly čerpány téměř vesměs z bohatého zdroje žalmů a chvalo zpěvů starozákonních. Ještě svatý Jeroným píše ve svém 53. listu Paulinovi: „David jest naším Simonidem, Pindarem a Alcæem, naším Flakkem, Catullem a Severem“, a jeho slova platí pro dobu apoštolskou tím více — ale jistě ani v tomto prvopočátku liturgie mladé církve hymnů úplně nepostrádala. Svatý Pavel vybízí Efesské a Kolosské ku pěni „žalmů, chvalo zpěvů a písní duchovních“ (Eph. 5, 19; Kol. 3, 16). Jednotlivé výklady těchto míst svatopavelských listů se sice valně od sebe liší, ale dle převládajícího, svou přirozeností plně odůvodněného mínění měl svatý Pavel u „žalmů“ na zřeteli žalmy Davidovy, u „chvalo zpěvů“ kantika staro- i novozákonní, a konečně u „písní duchovních“ improvisace, složené v okamžiku posvátného nadšení, o nichž jsem učinil zmínku v předcházejícím článku o žalmech. S touto jejich improvisační povahou souvisí také nepochybně ona okolnost, že se nám z nich nezachovaly ani sebe menší zlomky. Ale ani takto nemáme důvodu, proč bychom i pro dobu nejstarší nepřijali — byť i jen příležitostně a v mezích nejužších — vlastních, k náboženským účelům složených hymnů. Dle mnohých výkladů Písma svatého znějí i některá místa spisů apoštolských jako přímý ohlas této prastaré křesťanské poesie, jako na př. I. Tim. 3, 16:

„Ten, jenž se zjevil v těle,
byl ospravedlněn v duchu,
ukázal se andělům,
byl hlásán mezi národy,
uvěřen na světě,
vzat ve slávě“.

O mnoho věrohodnějším příkladem starokřesťanské hymnodie jest chvalozpěv ze Skutků apoštolských (4, 24—30):

„Hospodine, ty jsi ten, jenž učinil nebe i zemi a moře
i všecko, co v nich jest,

Jenž jsi v Duchu Svatém ústy našeho otce Davida,
služebníka svého, řekl:

Proč se vzbouřili pohané a proč národové
smyslili věci marné?

Povstali králové země a vládcové sešli se vespolek
proti Hospodinu a proti Pomazanému jeho?

Neboť v městě tomto sešli se Herodes
a Pontius Pilát s pohany a lidem israelským
proti svatému Synu tvému Ježíšovi, kterého jsi pomazal,
aby učinili, co ruka tvá a úradek tvůj předem ustanovily,
aby se stalo.

A nyní, Pane, shlédni na hrozby jejich a dej služebníkům svým
mluviti s veškerou volností slovo tvé; vztáhni ruku svou
k uzdravování a k činění divů a zázraků
jménem svatého Syna svého Ježíše“.

Ani doba pozdější, doba apoštolských otců, nezanechala nám až téměř k roku 200 určitějších zpráv. Svatý Ignatius Antiochenský, svatý mučedník Justinus, pohan Lucian ze Samosaty ve svém dialogu „Philopater“ a Plinius zmiňují se sice ve svých spisech o pěni hymnů při křesťanských bohoslužbách; o mučedníku Athenogenovi, jenž zemřel roku 169 po Kristu, sděluje svatý Basilius Veliký, že složil před svou smrtí nadšený hymnus, který byl ve východních církvích velmi rozšířen, ale ukázky těchto hymnů se nezachovaly. Teprve na počátku III. století setkáváme se s prvním hymnodem, s prvním skladatelem hymnů, jehož básnické plody se k nám dochovaly, s Klementem Alexandrijským, jenž byl v letech 189—202 představeným tamní školy katechetické. Klementův druhý spis, zvaný „Vůdce ke Kristu“, končí vzletným hymnem na Božského Spasitele. Máme v něm příklad nadšené poesie orientální, milující ohnivé, smělé zbarvení a překvapující rychlým, nenadálým střídáním obrazů. Pátral jsem marně po jeho českém překladu; doslovně přeložen zní jeho počátek takto:

„Nekrocených hříbat uzdo,
nebloudících křídlo ptáků,
nedospělých věrné veslo,
Strážce královského stádece!

Své prosté
 dívky svolěj
 ke chvále svaté,
 ku písni vroucí
 nevinných úst
 o Kristu, dítek vůdci!"

Vlastní hymnus, jenž nyní následuje, libuje si ve smělych parabolách a hluboké, snad až přílišné mystice, jaká byla tehdejší škole alexandrijské vlastní.

Ve stejné asi době a nedaleké církevní oblasti vznikl jiný, nám všem velmi dobře známý „hymnus andělský“, „Sláva na vysostech Bohu atd.“, jež však si ponecháme jako předmět zvláštního článku. Přejdeme nyní k církvi latinské.

Tertullian, jehož spisovatelská činnost kvetla koncem II. a počátkem III. století, zmiňuje se opět a opět o pěni žalmů stejně jako hymnů. Jedna myšlenka, kterou podává ve svém „Apologetiku“, bude snad i milým čtenářům tohoto suchopárného dějinného pojednání oasou v poušti. Popisuje tam totiž starokřesťanské hody lásky, agape. Jest přirozeno, že mnohý z chudičkových křesťanů se na ně těšil, že si o nich dle prstonárodního rčení „vyhodí z kopýtka“ a bude jísti a píti, co hrdlo ráčí. Chytří aranžéři těchto hodů lásky však na ně vyzráli. Poslyšme, co o tom Tertullian praví: „Jakmile jest podána voda k mytí rukou a jsou rozžaty svíce, povolá představený do středu někoho z hodovníků, aby zpíval Bohu chvalozpěv, jak kdo dovede, buď z Písma svatého nebo z vlastního vnuknutí, z vlastního okamžitého nadšení; podle toho se pozná, jak kdo pil“ (Ap. 39, 8). Můžeme si živě představit, jak asi takové chvalozpěvy podroušeného „hodovníka lásky“ vypadaly, a že za ně asi vavřínů neklidil.

Tyto starokřesťanské hody lásky nejsou však pro naši otázku ani z jiného důvodu bez důležitosti. Jim, dle mínění Ottova (Studien und Mitteilungen aus den Benediktinerorden, 1904, Bd I., S. 180), máme děkovati za překrásný, z liturgie Zeleného čtvrtku známý zpěv „Ubi caritas et amor, Deus ibi est — Kde jest láska k Bohu a k bližnímu, tam jest Bůh“. Jeho volný český překlad by zněl asi takto:

Kde vroucí plane láska — tam jest Bůh.
 Nás Kristova sem shromáždila láska —
 Tož zaplesejme a v ní mějme těchu!
 A milující sebe srdcem přímým,
 K živému Bohu s bázní pojme lásku!

Kde vroucí plane láska — tam jest Bůh.
 Když v jedno tedy jsme zde shromáždění,
 Pak sřezme se i v duchu sebe dvojit.
 Nechť přestanou zlé sváry, skončí půtky,
 A v středu našem nechať vládne Kristus!

Kde vroucí plane láska — tam jest Bůh.
 Kéž jednou v slávě s Blaženými všemi
 Nám patřit v tvář Svou dáš, ó Kriste Bože!
 Vždyť blahem nesmírným to pro nás bude
 Po neskončené věky věkův. — Amen.

Ott usuzuje — snad s dobrým právem — z prastaré konstrukce melodie a s tím souvisejícího uspořádání versů na pradávny původ tohoto zajímavého zpěvu a klade jej v dobu, kdy zmíněné starokřesťanské hody lásky nebyly církví ještě zrušeny, tedy před IV. stoletím. Potvrdí-li se jeho mínění, měli bychom v tomto zpěvu nejstarší křesťanskou liturgickou hudební památku.

Dalekosáhlá změna v hymnodii církevní a počátek jejího rozkvětu nastává v Syrii, a jest zajímavo, že vzniká nikoli na půdě pravověrné, nýbrž u bludařských sekt gnostických. U nich vystoupili již na sklonku II. století jako skladatelé duchovních písní, hymnů, složených v časoměrných formách a přednášených v různých, dle svědectví církevních dějepisců i velmi lahodných nápěvech, Egypťan Valentin a Syřan Bardesanes. Zvláště Bardesanes se proslavil jako dovedný hymnista, jenž napodobil žalmy Davidovy ve stejně četných písních, jichž umělost a krása vzbuzovaly nemalý podiv (Hahn, Bardesanes gnosticus, Syrorum primus hymnologus. Lipsko 1819). Jeho syn Harmonius krácel ve šlépějích otcových dále a lákal široké vrstvy lidu ke gnostickým bohoslužbám dovednými melodiemi svých hymnů (Fragment dějin církevních v knihovně Assemani, str. 48), takže pravověrná církev brzo poznala, jak nebezpečnou zbraň mají gnostikové v rukou, a snažila se jim čeliti stejným způsobem. Nebyl to pak nikdo menší, než sám svatý Efreim Syrský — teprve před několika lety za učitele církevního prohlášený — jenž s plným úspěchem jejich zbraň jim z rukou vyrval.

Věděl, že pouhý zákaz bludařských hymnů nic neprospěje, nebude-li dána lidu náhrada lepší; proto básnil propravověrnou církev vlastní hymnické zpěvy a zaváděl je při katolických bohoslužbách. Složil duchovní písně o narození, křtu, postu, umučení, zmrtvých-

vstání a nanebevstoupení Páně, věnoval nadšené hymny i mučedníkům, ba pamatoval i na zemřelé pravověrné křesťany. Jeho hymny, právě jako Bardesanovy a Harmoniovy, jsou složeny v určitých, rozmanitých časoměrných formách, malba jejich jest dle orientálního

Král David. — Umělecká škola beuronská.

vkusu pestrá, namnoze barvami až hýří, takže se mohly dobře rovnati plodům hymnodie gnostické.

Jako Bardesanes a Harmonius ke gnosticismu, lákal zase Arius o něco později svými umělými hymny lid k arianismu. Gnostikové našli mocného protivníka ve svatém Efremovi, a proti arianismu

vystoupil stejným způsobem a stejně úspěšně svatý Jan Zlatoústý, nikoli však písněmi vlastními, nýbrž hymnickým básnictvím velikého Kappadoka, svatého Řehoře Nazianského. I v něm nalézáme mnoho uměleckých plodů až na to, že prozrazují více řečníka než poetu. Svého cíle dosáhl však plně; církevní dějepisec Sozomenus praví o něm, že jeho hymny svou zvučností a krásou překonaly brzo písně ariánské tak, že roznítily proti němu nejen závist, nýbrž i povstání Arianů. Nyní však opusťme dějiny a obraťme se k hudbě.

Až do nedávné doby mělo se za to, že starokřesťanský církevní zpěv jest výtvozem starořecké hudby a židovského chrámového zpěvu, a to bezvýhradně. Dnes hudební badatelé tento názor, pokud se týká zpěvů mimožalmových, opouštějí. Zde se uplatňoval jistě v nejvyšší míře živel lidový; přirozený postup byl asi ten, že široké, ke křesťanství obrácené vrstvy lidu zpívaly své hymny a duchovní písně v nápěvech jim známých. Z toho by plynulo, že jednotlivé církevní zpěvy, na př. syrských křesťanů, se jistě velmi lišily od duchovních písní křesťanů koptických, právě tak, jako jejich písně světské. A vskutku: až dosud se jeví v duchovních zpěvech jednotlivých národů maloasijských jejich zvláštní národní ráz. To by však platilo stejně pro východní jako pro západní církev. I zde bychom nesměli považovati nápěvy hymnů a jim podobných písní duchovních za výtvořiny samostatně se vyvinuvší církevní hudby, nýbrž prostě za plody hudebního umění lidu.

Nesnáze, získali bezpečný opěrný bod pro studium zpěvu prvokřesťanského, jsou tím větší, že, odezíráme-li od řeckého zlomku hymnu, nalezeného, nemylim-li se, roku 1921 v Oxyrhynchu v Egyptě, se nám nezachovalo ani nejmenších stop po hymnických nápěvech oněch dob. Uvedený fragment má v nápěvu i textu čistě hellenský ráz; jeho skladatel byl klassicky vzdělaným hudebníkem staré řecké školy. Ježto vývoj starokřesťanských hymnů dle obecného mínění badatelů se nebral od klassicky vzdělaných kruhů k širokým vrstvám lidu — lid neměl o antické metrice a o starořeckých hudebních teoriích zdání — nemá pro naši otázku valné ceny.

Co můžeme o básnictví a nápěvech hymnů doby nejstarší pokládati za prokázané, jest: prvokřesťanství přejalo princip slohy a protislohy jakož i pěni ve střídavých sborech z obklopující je poesie a hudby syrsko-palestinské. Nápadná podobnost mezi israelským básnictvím žalmů a starokřesťanskou hymnodii vedla ke studiu, kde mají obě tato odvětví liturgického umění svůj původ, a podařilo se naléztí jej v básnictví babylonském. Zde podle nejnovějšího badání

byl původní způsob pěni hymnických písní ten, že solista zpíval celou píseň, která pozůstávala z řady sloh, na něž odpovídal sbor krátkým zvoláním, akklamací. Slohy se dělily na dvě části, z nichž druhá byla opakováním části první s připojením jmen bohů (Zimmern, *Ištar und Saltu, ein altakkadisches Lied. Berichte der sächs. Ges. der Wissensch.* 68. Bd. 1916). Tento prastarý způsob náboženského básnictví sumerského jeví zřetelně odvislost poesie akkadské od sumerské, tedy nikoli semitské, a přichází v syrských střídavých písních a koptickém duchovním básnictví k novému rozkvětu.

Koncem III. století stává se střediskem starokřesťanské hymnodie Edessa. I zde není základní formou duchovních písní v podstatě nic jiného než střídavý zpěv jednoho nebo několika solistů a sboru. Nejdůležitějšími způsoby syrských duchovních zpěvů této doby jsou: Madhrâšâ, jakýsi druh didaktické lyriky, v němž se střídají dlouhé slohy s kratším refrainem, a Sôghîthâ, hymnické písně, v nichž jsou dlouhé slohy akrostichicky spojeny. Vedle nich se objevují hymny s řadou kratších sloh, jak je známe doposud. V těchto formách skládal své hymny právě svatý Efrem.

Rozkvět syrské hymnodie působil mocně i na církve západní. Pojítkem mezi oběma liturgiemi byla Ravenna, „předměstí aramejsko-syrské kultury na Západě“ (Strzygowski, *Ravenna, ein Vorort aramäischer Kunst, Oriens Christianus, Neue Serie, 1915, Bd V*), jíž se nepochybně přenesl střídavý zpěv z Antiochie, hlavního sídla syrských křesťanů, do Milána. Toto mínění jest tím věrohodnější, ježto v Ravenně byli biskupy od Apollináře k Petrovi (396—425) — tedy v prvních čtyřech křesťanských stoletích — Syřané. Již roku 386, deset let po smrti svatého Efrema, poručí svatý Ambrož Milánský shromážděnému lidu v chrámě zpívatí „dle orientálního způsobu“, čímž se rozuměl střídavý syrský zpěv, kdežto v Římě zdomácněl tento způsob teprve za papeže Coelestina I. (422—432). Tím však vstupujeme již v období rozkvětu latinské hymnodie, v období Hilaria z Poitiers, a proto končíme svou skromnou stať o pěni hymnů v době nejstaršího křesťanství krásnými slovy svatého Jana Zlatoústého z jeho homilie o 41. žalmu, slovy, která jsou prvním historicky zaručeným oceněním hymnického zpěvu:

„Když Bůh viděl, že mnozí z věřících stávají se vlažnějšími a neradi přicházejí ke svatému čtení, spojil — chtěje jim práci příjemní a odňati jí bolestný osten — se svatými texty melodií, aby všichni, těšíce se z lahodných nápěvů písní, pěli mu svaté hymny s ochotou a radostí. Nic zajisté duši tak nepovzbudí a nepovznese,

nic jí tak nedá zapomenouti na životní strasti a okovy přirozenosti lidské, nic v ní tak neroznítí lásku k moudrému opovrhování všemi věcmi pozemskými — jako společný zpěv a svaté, rytmicky složené písně“.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Ze života a dějin klášterů.

(Přednáška vyslaná Radio-Journalem dne 27. června t. r.)

V každém skoro větším městě evropském potkáš postavy, které se ti zdají býti z jiného světa, neboť jejich oblek i jejich chování nemají nic společného s tím, co na ulici vidíváš. Jsou to mniši, řeholníci nebo řeholnice. Oni opravdu nechťí mítí mnoho společného s tímto světem. Jsou sice nuceni dosud choditi po této zemi, ale duši svou žijí v docela jiných světech.

České slovo „mnich“ povstalo z řeckého slova „monos“, což znamená tolik jako „sám, jediný“. „Monachoi“ čili mniši jsou tedy ti lidé, kteří buď ojedinele žijí na poušti nebo, žijíce mezi ostatními lidmi, jsou od nich odděleni a sdružují se pouze se stejně smýšlejícími.

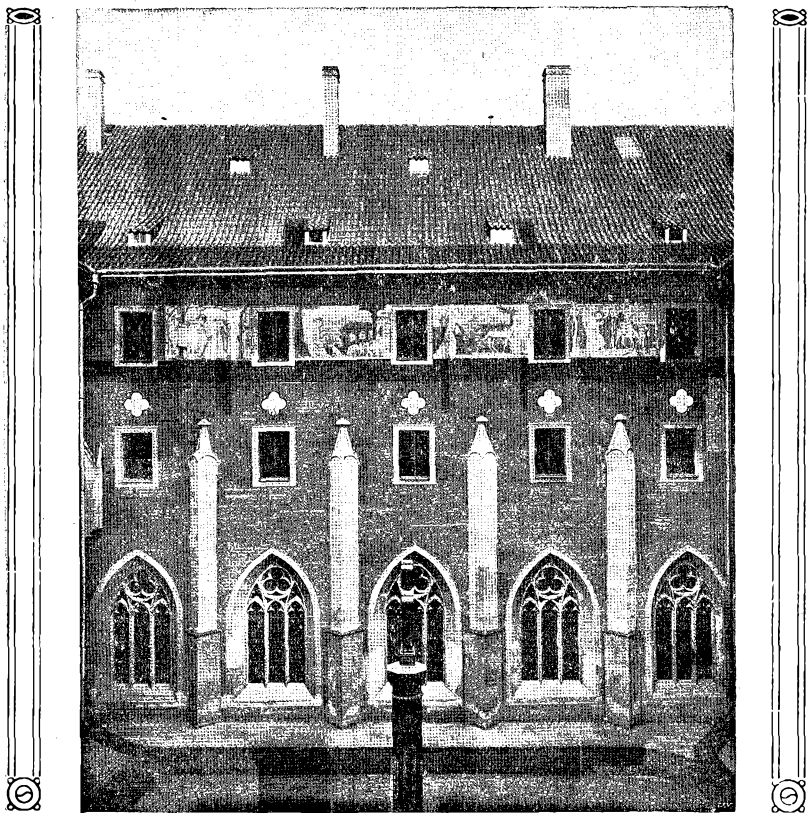
Každý člověk, byť byl sebe společenštější, má určité okamžiky, v nichž touží po osamocení a tichu. Ustavičný hřmot a veselí, zvědavost i stálá účast druhých jsou nám po čase protivny a zahánějí nás do samoty. Tím více se to podaří smutku a bolesti. Třebas útěšné slovo a laskavý stisk ruky dělá nám dobře, musíme přece jen býti sami, chceme-li se s bolestí vyrovnati nebo štěstí vychutnati.

Jestliže tedy každý člověk občas zatouží po klidu a samotě, není se čemu diviti, pak-li ve společnosti lidské nacházejí se jednotlivci, kteří touží stále po takovém míru a samotě, neboť poznali jejich cenu a důležitost pro růst své duše.

Toto poznání měl dokonce i krvelačný Diokletian, který se ve svém stáří uchýlil do svých dalmatinských zahrad v Saloně. Pohanský mudrc Seneka znal jistě také cenu samoty, neboť napsal: „Jest to ke škodě, pak-li se obcuje s mnohými. Čím větší jest množství lidu, mezi něž se mísíme, tím větší nebezpečí na nás čeká. Přicházím domů lakomější, ctižádostivější, chlípnější, krutější a nelidštější, protože jsem byl mezi lidmi“. Tato moudrost asi tanula na mysl

také autorovi „Následování Krista“, Tomáši Kempenskému, neboť ve své první knize píše: „Kolikrát jsem byl mezi lidmi, tolikrát jsem byl při návratu méně člověk“.

Zkušenost učí, že samotu vyhledávají a ji pouze z lásky k bližnímu opouštějí jenom duchové bohatí rozumově a citově. Lidé povrchní pak se oddávají prázdnému mluvení a ducha ubíjející hře,

Pohled do křížové zahrádky v Emmauzích.

při nichž duše a srdce zakrňují a nejvyšší a nejjemnější myšlenky se udupávají. Ve vonné lesní tíšině, na slunných výšinách nebo v tiché mnišské cele kvete zbožnost, umění a věda. V klášterním zátiší už mnoho lidí žilo život ušlechtilý a čistý, jasný a moudrý; byli plni štěstí a míru, takže z tohoto duchovního bohatství rozdávali ještě mnoho druhým.

Svět zapomíná brzy na ty, kdož mu sloužili, mniši však nikdy nezapomínají na své spolubratry, kteří vynikali ctností, nadáním a pílí. V klášteřích se sice projevuje mírněji bolest nad smrtí některého člena, méně slzí se pláče nad jeho hrobem, nežli činí lidé ve světě, ale za to déle se myslí na mrtvého a více za něho modlí. Z toho důvodu nechali se často umírající na svém smrtelném lůžku včleniti v některý řád a pochovati v řádovém rouchu, aby si zajistili dlouhou a zbožnou vzpomínku v modlitbách.

Vznešený sebezápor, věrlá oddanost k Bohu, neumdlévající práce pro druhé, vědecké zápolení a umělecké snahy jsou však v klášteře možny jenom tehdy, pak-li určitá pravidla řídí život jednotlivce i celku, tak jako světový koloběh jest možný pouze na základě zákonů daných mu Stvořitelem.

Člověk nadaný svobodnou vůlí musí se podříditi zákonům Božím, jinak jest jiným i sobě ke kletbě. Tento řád musí se ukazovati v životě jednotlivcově, rodinném, státním, církevním i jednotlivých církevních společnostích, které právě od toho dostávají název Řádu, kteréž jméno pochází od slova „pořádek“, jenž v takové společnosti má vládnouti. Bez takového pořádku a pravidel ubíjel by život klášterní ducha i tělo; člověk by žil v klášteře mdle a churavě, jeho útěk ze světa by byl zbabělostí a pohodlností a zřídlem mnohých neřestí.

Každý zakladatel klášterní rodiny dal jí určitá pravidla — řeholi. Tato jest ovšem podle vzniku, potřeb a cíle jednotlivého řádu různá. Nebylo by tedy rozumné, aby řeholníci různého povolání byli podřizeni téže řeholi. Studium vyžaduje jiného pořádku než vychovatelství, a toto opět jiného než na př. ošetřování nemocných.

Ačkoliv jest tedy množství různých řeholí, stojí všechny na stejném základu, na t. zv. evangelních radách, které se proto tak nazývají, že je Evangelium uvádí ne jako přikázání závazné pro všechny, nýbrž jako radu pro ty, kdož zvláště jsou k tomu od Boha povoláni.

Tyto evangelní rady jsou tři: dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a stálá poslušnost oproti duchovní vrchnosti. Nemohou se nikdy státi přikázáním pro všechny, neboť se obracejí proti třem pudům, které jsou k zachování společnosti lidské naprosto potřebny. Pud po získání majetku jest pohnutkou ku práci, pud sexuální zachovává lidstvo a pud k vládnutí soustřeďuje jednotlivé vůle k velikým společným výkonům.

Nejsou-li však tyto tři pudy uspořádány, pochází z nich veškeré zlo, které svatý Jan analyzuje v žádostivost očí, žádostivost těla a pýchu života. Zachovávání evangelních rad jedněmi dokazuje druhým, že lze toto trojí zlo odstraniti.

Bylo by nerozumné a povrchní, kdyby někdo zachovávání evangelních rad označoval za nedostatek cti a charakteru nebo dokonce za churavost. Už pohané, kteří si přece dopřávali ukájení veškeré žádostivosti, neodpírali obdivu těm, kteří se spokojovali s málem, ctili panenské kněžky Vestiny a oceňovali oběť toho, kdo svou vůli podřizoval blahu celku. Jenom že při tom nepozorovali spojitosti mezi chudobou, čistotou a poslušností. Tu ukázalo teprve křesťanství. —

Zachovávání evangelních rad získává ještě zvláštní cenu skládáním slibů, že dotyčný jednotlivec chce tyto rady pro sebe závazně plnit, protože jest mu to možno a že to pokládá za něco lepšího a dokonalejšího, než jest obyčejný, dovolený život, jak alespoň jest každý člověk povinen jej žítí. —

Touha po odříkání a samotě jest tak stará jako samo lidstvo; mnišství pak jest tak staré jako křesťanství. Tato touha v člověku dokazuje, že lidstvo jest více než tělesnost a zvířecost.

Už mezi pohany nalézáme prvky mnišství. Indičtí fakirové a persští kajcníci a dervišové oddávají se odříkání, které hraničí se šílenstvím a odporností. Nepřináší lidstvu nic spásonosného a mravně povznášejícího, neboť se pojí s omezeností, pýchou a leností.

U Egypťanů a Řeků projevovala se touha po něčem vyšším slavením t. zv. mysterií. Orphité a Pythagorejci měli podobné snahy. Odříkávání učili žáci Platonovi a Stoici. Všechny tyto dobré touhy vyrůstaly však pouze z přirozené půdy.

U Židů můžeme pozorovati zřejmé stopy povolání k dokonalému životu a jeho řízení se strany Boží, na př. u Samuele, Eliáše, Jana Křtitele. O prorocích starozákonních a jejich žácích píše svatý Pavel: „Chodili ve skopovicích, v kožích kozích, trpíce nedostatek, jsouce soužení a trápení; oni, jichž svět nebyl hoden, bloudili v pustinách a v horách a v jeskyních a v rozsedlinách zemských“.

Nazirejci se nazývali u Židů mužové a ženy, kteří se zavazovali buď k dočasnému nebo ustavičnému odříkání a očišťování. Ne však jenom jednotlivci, ale také celé sekty vystupovaly, hlásajíce odříkání a chudobu, jako Rechabité, Esseni a Therapeuti.

První křesťané všichni vedli život dokonalé lásky k Bohu a bližnímu. Nedá se s určitostí zjistiti, kdy se ukázali první vlastní mniši, neboť přechod od obyčejného života prvního křesťana k ještě

dokonalejšímu děl se ponenáhlu. Ti, kteří zůstávali ve společnosti křesťanské obce a vynikali svým zbožným záplem a láskyplnou činností, nazývali se asceti, od řeckého „askein — cvičiti se, býti činným“. Někteří z nich odešli do pouště a nazývali se pak eremiti, od řeckého „eremos — poušť“, nebo anachoreti, od „anachorein — jíti v ústraní“, nebo konečně mniši. Název mnich přešel pak, ne úplně správně, na ty, kdož žili společně v jedné domácnosti a nazývali se cenobité, od řeckého „koinobiotai — společně žijící“.

Jejich společný příbytek nazýval se řecky „monasterium“, naše zčeštěné „monastýr“, latinsky „claustrum“, zčeštěné „klášter“, od latinského „claudo — uzavírám“. Jest to tedy dům, jenž jest pro ostatní uzavřen.

Zde mniši tráví svůj život v posvěcování sebe, prokazování dobrodiní bližnímu a v usmířování Boha.

První křesťanští asketi zůstávali v rodině. Teprve později odcházeli do samot a pouští. K nim se přidružovali potom lidé stejného smýšlení a tak povstávaly vlastní kláštery, z nichž téměř každý měl svá vlastní pravidla.

Teprve svatý Pachomius a Basilius na východě a svatý Benedikt na západě počali sdružovati kolem sebe kláštery, které se řídily jejich pravidly. Svatý Basilius hleděl spíše jenom k asketické výchově mnichů, kdežto svatý Benedikt jako pravý Říman projevil i svůj talent organisátorský. Napsal řeholi, která se stala vzorem západnímu mnišství. Dlouho byla jedinou řeholí na západě. Počátkem 13. století tvoří se veliký řád svatého Františka a svatého Dominika. Později byli založeni Karmelitáni, Jesuité a Redemptoristé. Z původních řeholí povstávají nové a každá nová potřeba lidstva vyvolává v Církvi katolické ihned kláštery, které se snaží této potřebě sloužiti. Každá duchovní i tělesná bída nalézá v kláštorech ošetření, zmírnění nebo vyléčení.

Beznáročně, z lásky k Bohu a bližnímu ujímají se kláštery i těch nejbídnějších, pro něž společnost lidská nemá ničeho nebo jenom pohrdání. Běrou na sebe mnohou povinnost obce nebo státu, takže veřejnosti prospívají neobyčejným způsobem ti, kteří se veřejnosti straní v klášteřích.

Význam klášterů pro kulturu duchovní jest dostatečně znám a dokázán. Mniši nejen mýtili lesy a obdělávali půdu, ale učili i veškerým vědomostem a uměním. Klášterní knihovny byly a jsou

studnicemi a pokladnicemi veškerých věd, které v tichu a usebranosti klášterní se mohly vždy utěšeně vyvíjeti. Mnohá cela mnišská skrývá v sobě eminentního vědce nebo umělce, kteří netouží po slávě světské, ale po tom, aby svým bratřím ve světě mohli prospěti pro tyto časy i pro věčnost.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Konečně jednou zase po 430letém pobytu v Egyptě (II. Mojž. 12, 40; Gal. 3, 16, 17) stál národ israelský na půdě asijské. Můžeme si představití úžasný jásos dětí Abrahamových, když viděly, jak zázračným zasažením ruky boží, a to tak hrozným způsobem zničeny byly lstivé úskoky jejich utiskovatelů. Po tomto strašlivém soudu božím, který Bůh provedl na zatvrzelém faraonovi a jeho rodině, nemuseli se vystěhovalci zatím ničeho obávat se strany Egyptanů, třebaže poloostrov Sinajský dosud podléhal panství faraonově. Toto území, které po velkolepém díle vysvobození po celých 40 let bylo jevištěm událostí, na které století potomní jen se zatajeným dechem vzpomínala, za starověku netěšilo se příliš velké péči zájemců, a ačkoliv zemepisně tento kus země vlastně patřil k Arabii, synové Ismaelovi málo si ho vážili. Pozdější jeden spisovatel tohoto prastarého nomadského národa odůvodňuje tento nedostatek zájmu poukazem na nedostatek pastvin a vod, čímž krajiny tyto staly se pro chov dobytka naprosto bezcennými.

Ale přes to právě tato pustina měla se státi významným místem božského zjevení svému národu, který Bůh chtěl v této veliké odloučenosti od světa vzít do své školy, aby jej tak vychoval k jeho vznešenému povolání, jež mu přiřknuto bylo od věčnosti přesvatým úradkem božím v plánu spásy.

Poloostrov Sinajský je tvořen dvěma mořskými zátokami u Suezu a Akaby, do kterých k severu zabíhá moře Rudé. Krajina má svoje pojmenování od centrálního horského uzlu Sinai neb Horeb, který se téměř kruhovitě v šíři 12 mil zvedá. Toto mohutné pohoří, které Arabové nazývají el-Tur, na severu jest odděleno výšinou er-Raha od pouště Pharan a dvěma údolím el-Ledscha a eš-Šueib rozděleno ve tři hlavní skupiny. Nejsevernější jmenuje se hora Klášterní, jihozápadní hora sv. Kateřiny, střední pak jest vlastní Sinai. Jižní vrchol

Horebu má vedle označení hora Mojžíšova také jméno hora Boží, neboť tradice praví, že zde dáno bylo desatero. Tento je obklíčen se strany mořské širou rovinou es-Sebaye, z níž se zvedá majestátní vrchol 600 metrů vysoký, (asi 2300 metrů nad mořem), jako příkrá skalní stěna s boky téměř svislými.

Pohoří Sinajské mělo býti podle úradku božihho na dlouhou dobu místem pobytu vyvoleného národa, dříve než by vstoupil na dědičnou půdu otců, neboť teprve po 40 letém bloudění pouští, odloučený od vnějšího pohanského světa, vyvedl Hospodin lid Abrahamův do zaslíbené země.

Sinajský poloostrov, který Israelité měli proputovati a který jest vlastní kolébkou mojžíšského zákona, není písčnou rovinou jako Sahara, ale spíše horskou krajinou, která toliko nedostatkem vody stala se zcela neplodnou. A přece byl skalám scházel zelený šat lesů a hájů, působí krajina dojmem imponantním v magickém kouzlu světla.

Nad bizarními vrcholy a temeny hor klene se téměř bezoblačné nebe v ocelově jásavé modři; vzduch je neobyčejně jasný a světelné paprsky oblékají pusté skály v čarovný šat barev. „Vápencové skály odívají se v teplé tony červené a hnědé, tvrdá rula pokryta je pláštěm z myrlové zeleně, vroubené purpurem černě a rudě. Žula jest brzy červená, brzy bílá, zas hnědá, šedá a růžová; průrvy křídových skal třelihorního útvaru jsou bílé a šedé, některé pak prokvětlé červenými, fialovými, kaštanově hnědými nebo rumělkově rudými žilami. Zeleň, vody, řeky i jezera, pole, sněhem věnčené vrcholky hor, jako i ledovce marně bychom zde hledali. Není zde ani měst se slavnými památníky, ale zase není nic tak krásného jako průsvitné nebe ve svém zářivém azuru za dne a hluboká noc s myriadami zářivých hvězd, která jako měkkým sametovým pláštěm přikrývá s mateřskou něhou fantastické útvary rozeklaných skalních mas.“

V dosud trvajícím ohromujícím dojmu bezprostřední blízkosti prožitých divů božích nastoupily kolony svůj pochod pouští. Byl to vlastně pravý triumfální tanec, který lehkou nohou předváděly na pochodu dívky, které byly kolem Mirjam a v tanci spěchaly k t. zv. pramenům Mojžíšovým. Ruční cymbály, bubínky, castagnetty a zvonky zvučely v radostné směsi a doprovázely svými jásavými melodiemi tanečící dívky, které rytmus doprovázely skotačivým tleskotem rukou.

Cílem pochodu byla přece zaslíbená země, jejíž hranice nacházely se severovýchodním směrem od zálivu, který právě byl svědkem zázračného jejich vysvobození. Zcela opojeni mohutnými dojmy minulých událostí ani nezpozorovali jásající vystěhovalci, že

Mojžíš vede nepřehledné řady ne směrem severovýchodním, nýbrž jižním podél moře. Nejbližším úkolem, jehož rozřešení těžce doléhalo na pastýře Israele, bylo opatření vody, potřebné pro jeho stáda. Proto zvolil jako první místo odpočinku oasu, která leží jen asi tři hodiny jižněji od dnešního Suezu a která podle tradice až do dnešního dne na vděčnou vzpomínku na vyvoleného vůdce jmenuje se „Ajín Musa“, t. j. prameny Mojžíšovy. Tato stanice pouště vyznamenává se větším množstvím pramenů, které obsahují jasnou, ale trochu slanou vodu, která jest vroubena skupinami krásných tamarýšků a palem se štíhlými uzlovitými kmeny. Toto rozkošné místo, kolem jehož pramenů založeny jsou velmi pečlivě pěstované zelenářské zahrady, jest hledaným místem odpočinku obyvatelů Suezu pro letní dobu. Vysoké palmy, jejichž kořeny se koupají v jasných potůčcích vod, shlížely v radostném úžasu na nepřehledné procesí, které se od moře valilo k háji a naslouchaly posvátným zvukům triumfálního zpěvu, který intonovaly v tanci spěchající dívky za doprovodu svých zvláštních tamburin, zatím co v dáli mohutné mořské vlny srazily se nad hlavami odvážlivých smělců, kteří pronásledovali lid boží.

Zde učili se Hebreové poprvé znáti poušť, onen horský kraj, který svět zdá se uzavíratí jakoby ohromnou zdí. Mnozí učenci se domnívají, že lid z Egypta vyšlý, kterému krajiny tyto dosud byly neznámy, v prvním dojmu, který naň tento gigantický val na východním horizontě učinil, celý kraj nazval „Schur“ t. j. zeď. Ale pravděpodobnějším se zdá, že jméno tohoto kraje pochází od t. zv. „Zdi Knížecí“, která byla postavena od faraonů jako pohraniční hradba proti Asii a vedla přes celý Isthmus a opatřena byla baštami. Nelze však také popírati, že sinajské pohoří nevzbuzovalo v přicházejícím poutníkovi z Egypta dojem vysoké hradby. Tak poznamenává známý orientální badatel Palmer ve svých topografických zápiscích: „Když jsme spěchali k Ajín Musa a spatřili jsme z oné strany lesknoucí se roviny pohoří er-Rahah a et-Tin, která ohraničují tuto rovinu, zpozorovali jsme hned, že to, co tvoří hlavní a téměř jediný ráz této části pouště, jest onen řetěz hor ve tvaru zdi, a již jsme se nedivili, že Israelité toto pamětihodné území nazvali pouští Šur nebo Zeď podle jeho nejvýznačnějšího rysu“*).

*) Zmínili jsme se již nahoře, že hebrejské slovo Šur odpovídá řeckému označení Geron a egyptskému inbw, t. j. zeď. V egyptských nápisech nazývá se krajina kolem Migdolu jako samosprávný okres podle této uzavírající zdi „inbw“.

Odpočinek u pramene Ajin Musa byl však omezen jen na nejnütnější občerstvení; pak se vyrazilo a pokračovalo se v cestě nazačeným směrem podél břehu Rudého moře. Podle příkazu božiiho chtěl Mojžiš vésti svůj národ nejdříve k hoře Boží, položené na jihu poloostrova, aby tam dostal další pokyny, potřebné k cestě do zaslíbené země. Tři dny táhly ohromné masy lidu asi 30 kilometrů širokou, kamenitou a přeletavým pískem zavátou pobřežní rovinou, jejíž bezútěšná pustota jim ubírala odvahy, zvláště když také nikde nebylo ani kapky vody. Žhoucím vedrem stávala se žízeň stále více citelnější. Lidé i zvířata sténali a vzdychali pod útrapami této cesty a nedostatkem občerstvujícího nápoje. Jednotvárnost krajiny — po pravici moře, po levici křidové skály, v této roční době úplně vyprahlé a bez vegetace, — přispívala značně k tomu, že radostný pocit ze zázračného zachránění byl úplně zatlačen a lid začal být těžkomyslným a reptavým *).

Po dlouhém bezvýsledném hledání konečně odkryli vodu; všecko si ihned z hluboka oddechlo a každý chtěl první uhasiti žhavou žízeň u pramene. Ale jaké zklamání. Voda byla tak hořká a slaná, že nebylo vůbec možno ji pít. Nyní vypukla nespokojenost v lidu v nejostřejších výčitkách proti Mojžišovi a Abrahamovi. „Slíbili jste nám, že nás povedete do dědičné země našich otců, do země oplývající mlékem a medem“ — tak mluvili pobouření ke svým vůdcům, — „proč tedy táhneme v opačném směru do této pouště, abychom

*) Egyptský badatel Ebers sděluje o této části sinajské cesty: „Bible vypravuje, že Židé putovali tři dny v poušti aniž by našli nějakou vodu, a také my nedosáhneme Elimu (Wadi Gharandel) dříve nežli za tři dny. Na této části naší cesty všecko, co oko spatřuje, má stejný vzhled. Nikde není viděti něco nového . . . . . Půda pod námi jest všude stejná, a tak nemůžeme nic lepšího učiniti, nežli zvedati zraky k nebi ve fysickém smyslu slova. Pohlížíme vzhůru k slunci, neboť ono jest našim udavatelem času a ukazuje nám každého dne, kolik cesty nám ještě zbývá vykonati . . . . Čas postlupuje, ramena začínají boleti, Arabové stále reptají; naši velbloudi sténají, stále a stále nevidíme nic jiného než tkaninu našich šálů, které máme přes hlavu, a tam, kde jest skrze ně viděti, jen oslepující světlo. Avšak vítězný čas stále pokračuje, zářivé slunce prošlo konečně oblohou a jeho paprsky dopadají již jen zlehka na naši pravou ruku. Náš protáhlý stín padá před námi na písek a ukazuje přesně směr, kde leží Persie. Nyní již jest nám opět možno dívali se přímo do slunce, neboť jeho oslepující lesk jest zastřen, planoucí jeho žár proměnil se v milou růžovou červeň, a něžný vlnící se obláček, který ráno před ním prchl, znovu se odvažuje před jeho tvář. Při tom se znovu rumění, ale přece přichází blíže a zůstává od této chvíle stále na jeho straně.

A nyní poněmá naše zotavení, nyní svět kolem nás nám skutečně náleží a my rozbíjíme svoje stany tam, kde se nám právě líbí. Žádný živoucí tvor se nepokouší, aby nám upíral místo, které jsme si zvolili. Jsme u cíle . . .“

tam zhylni žizni? Co pak máme pítí?“ Místo onoho pramene pojmenovali po jeho hořké vodě „Mara“, t. j. hořkost *).

Ve své úzkosti volal Mojžiš k Hospodinu, pomocníku v každé nouzi a Hospodin vyslyšel jeho modlitbu a ukázal mu dřevo, které měl hodit do vody, aby tato se stala pitnou. Mojžiš uposlechl okamžitě pokynu božího a ejhle, voda ztratila ihned svoji trpkou příchut, stala se příjemně sladkou, takže veškeren lid mohl z téhož pramene do sytosti ukojiti svou žízeň.

To byl první zázrak, který Hospodin způsobil na cestě pouští pro svůj vyvolený národ; toto uzdravení vody jest nápadné z toho zvláštního důvodu, poněvadž při tomto proměnění bylo použito tak nepatrných prostředků. Zázračné proměnění trpké chuti v sladkou onoho pramene hned na počátku cesty pouští mělo býti všem Israelitům zárukou, že Bůh sám je vzal pod svou zvláštní ochranu, a že jim všechny hořkosti dlouhého putování osladí svou všemohoucností a láskou. Podle toho jsou i všechna zaslíbení, která Pán připojuje k tomuto zázraku a která končí těmito útěšnými slovy: „Neb já jsem Pánem, já jsem Spasitelem tvým“.

listě, že žádný z očitých svědků oné události nepřišel na onen duchaplný nápad, že přirozená síla nějakého dřeva způsobila žádoucí proměnu. K takovému vysvětlení může vzítí své zoufalé útočiště jen ten, kdo popříti chce každou možnost zázraku. Vážený znalec topografických poměrů Sinaje podává nám toto vysvětlení k zajímavé stanici „Ajin Hawara“: Přerušivše odpočinek v Ajin Muse došli jsme na konci pochodu druhého dne k večeru, minuvše Wadi Amara, do Ajin Hawary. Zde stojí zakrslý palmovník, neb lépe řečeno něco křoví z palmových pláňat, které na nízkém svahu zastíňují pramének špatné vody, toť vše. Temná zeleň stromů, která se příkře odráží od oslnivé bělosti písku, označuje toto místo již z daleka. Arabové ukazující k prameni významným posuňkem, praví: „Murr“ to jest hořký. Máme zde s velkou pravděpodobností co dělati s pramenem Mara, který již staří Israelité na svém putování pouští shledali hořkým (II. Mos. 15, 23). Ovšem voda tohoto pramene pouště ani co do množství ani co do jakosti nezůstává si vždy stejnou. Robinson shledává ji nepříjemně sladko-hořké chuti, ale ne horší vody studnice Mojžišovy. Jeho Arabové mu řekli, že je to nejhorší voda celé pouště, ale velbloudi se z ní napili beze všeho odporu. Prof. Palmer praví,

*) Jedná se o dnešní Ajin Howara, místo, které leží asi 65 kilometrů jižně od Ajin Musa a má pramen, který jest tak přesycen hořkou solí, že jeho voda jest pro lidi i zvířata právě tak nepoživatelná jako voda mořská.

že chutná docela dobře. Holland, kterému také pramen byl velmi dobře znám, označuje jej jako zřídlo vzácně čisté vody. Tomuto tvrzení odporuje zase velmi přísně Ebers; neboť vodu pramene Mojžíšova mohl jakž takž aspoň smíchanou s koňakem pít, ale to nebylo možno s vodou pramene Hawara, a jeho Beduinové nenapjeli svých velbloudů zde, nýbrž až v Gharandel.

Podle Burkharta má se namnoze za to, že oním dřevem, jehož pomocí Mojžíš pracoval, jest rostlina jménem „*Peganum retusum*“; jest to malý ostnaný keřík, který z pravidla roste v blízkosti oněch pramenů, a v létě má malé sladké bobule červené barvy. Ale Arabové nejsou tomuto názoru naprosto přátelští a vůbec neznají žádného prostředku, kterým by se špatná voda stala požitelnou. Velmi pádnou odpověď na otázku orientalisty Eberse, zda neznají Arabové nějaký strom neb dřevo, jehož listy, dřeň, květy nebo plody měly schopnost hořkou vodu proměnit v sladkou, dal mu jeho průvodce pouští, praktickým rozumem vybavený Abu Nabb ut, který naplnil polní láhev vodou z pramene, nalil do ní velkou dávku koňaku a nabídl ji badateli k okusení. Solva však tento vzal doušek tohoto nápoje do úst, bleskurychle všecko s odporem vyplil. Průvodce se dal do hlasitého smíchu a řekl: Tak co ani toto čertovo víno nezmuže, to by mělo dokázati nějaké dřevo...?“ To byla v pravdě šalomounská odpověď.

Ať se k tomuto zjevu moderní osvěta jak chce staví, každý rozumný člověk uzná nade vší pochybnost, že hořkou vodu v okamžiku proměnit v sladkou je možno jen zasáhnutím všemohoucí ruky Boží. Tento první zázrak na poušti sinaiské jest v nápadné protishodě s první ranou, která stihla z vůle boží zatvrzelé Egyptské; tehdy totiž lahodná voda nilská stala se náhle páchnoucí nepoživatelnou tekutinou. Svatí Otcové vidí právem v zázračném dřevě předobraz Kříže, jehož dřevo se stalo pravému národu vyvolení božního svatou příčinou, která všecku trpkost a utrpení života tohoto pozemského putování činí lahodným a snesitelným.

Co pak následuje ve vypravování Mojžíšově o cestě pouští, dýchá již intenzivním dechem pouště, to dosvědčují všichni, kdo oněmi krajinami měli příležitost projíti.

Od Mara táhli Israelští k Elim, kde bylo dvanácte pramenů a 70 palem, a utábořili se u vody.

V bezprostřední blízkosti Mara začíná krajina býti hornatou. Pohled, který se naskýtá cestovateli, když byl přešel již svou cestou stoupající horský hřbet, jest vsutku radostný. Proti němu v maje-

státní výši stojí Džebel-Hammam-Farun, jehož ohromné skály vápencové cílí k moři a poutníka pouště vlídně pozdravují. Tak ohromné masy lidu tento živelný ukazovatel cesty k hoře boží ještě nikdy neviděl od pradávných dob, v nichž tiše obzíral mlčelivou poušť. Ale celé toto ohromné procesí mělo minouti jeho úpatí až teprve o něco později. Za nejbližší cíl denního pochodu zvoleno bylo Elim. Nejnovější bádání souhlasí v názoru, že Elim odpovídá asi dnešnímu Wadi Gharandel. Bartlett, který tyto krajiny procestoval v roce 1874, podává nám toto líčení: „Náš tábor nacházel se uprostřed tamarýšků, nad něž vyčnívalo 5 palem. Potok byl v nepatrné vzdálenosti. Na západní straně údolí vyvěrala voda na dvou sobě blízkých místech; něco níže prýštila se voda ze samého břehu potoka neb i z jeho koryta, dělila se ve tři ramena, jimiž pak proudila volně dál. Na místě samém udělali jsme své výpočty a zjistili jsme, že pramen dává v minutě dvě tunny vody, na 150 yardů od zřídla. Bartlett počítá v blízké jedné skupině stromů 30 mladých palem a dva staré kmeny. Boriar shledal 20 let dříve 80 palem. Kolem do kola tohoto místa nacházela se voda místy v malé hloubce; dvě místa podobala se naplněným studním. Několik ptáčků zpívalo kolem. Členové výpravy Bartlettovy shledali vodu výborné chuti, jako vodu nilskou; a na žádném jiném místě této pouště, vyjma Wadi Feiran, nenachází se voda v tak bohatém množství.

Wadi Gharandel právě tak jako Wadi Amara táhne se po západním úbočí Džebel-et-Tih a bylo již od prvních anachorétů, kteří tyto krajiny obývali, pokládáno za biblické Elim.

Můžeme si snadno představití, s jakým jásotem uvítali hebrejští vystěhovalci konečně vodu, která obklíčena šfavnatou zelení stromů a keřů, v tichém bublání stékala krajem. Ovšem s bohatou úrodností nilskou nemohlo zde býti žádného srovnání, poněvadž skromná vegetace místa pramenů obklíčena byla kolem do kola nepřehledným mořem pisku a vápencovými skalami.

Jako Wadi Gharandel tak severnější Wadi Uset svažují se do nížiny k horkým sirným pramenům, které vyvěrají asi v mořské výšce na úpatí Džebel-Hammam-Farun směrem k severu. Kromě uzounké stezky vysoko podél skalní stěny není zde jiné cesty, po které by se celé pohoří mohlo obejít a proto můžeme klidně za to míti, že i Israelité prošli Wadi Gharandelem a Wadi Usetem k moři.

Když se byl lid dostatečně občerstvil a odpočinul, pokračoval v pochodu a sice směrem jižním, aby po obejítí krajního pohoří u Rudého moře rozložili se mohl táborem (Num. 33, 10). Čím více

se chodec blíží podél Wadi Tajiba k Wadi Uset, tím rozkošnější se stává krajina. Zvláště pozoruhodný jest pohled na spleť sítí Wadiše složeného z malých formací křídového původu, které se všech stran sbíhají se vzhůru k pohoří et-Tih, aby se potom slily v jedno s Wadi Schubeke, Zde třeba se rozhodnouti pro jednu s obou cest, které vedou k srdci Sinaie. Jedna z nich vede přes Serabit-el-Chadem, kde jsou nejvýš zajímavé egyptské památníky a chrám Hathor-Sapdu, postavený královnou Hatšapsu (kolem roku 1480 před Kristem) a druhá podél Wadi Tajibe až k Rudému moři, zabočujíc jednou do vnirozemí, aby spolu s Wadi Firanem vrátila se zase k moři. Jak jsme se již zmínili, skrývalo v sobě Serabit-el-Chadem nejdůležitější svatyni obyvatelstva sinajského. V tamních dolech získávali Egypťané měď, aquamarin, malachit, zelený smalt a podobné minerálie, které pak v Abu Zenim v přístavu nakládány byly na lodi a rozváženy na světové trhy. Vůdce Israele rozhodl se pro cestu podél pobřeží asi proto, aby jeho lid nepřišel do styku s obyvateli dolů, kteří byli horlivými ctiteli Hathory, a pak asi také proto, že cesta přes toto náboženské centrum byla hodně obtížná. Kraj, kterým israelské masy měly projít ve více jak desetihodinném pochodu cestou necestou, pohořím i nížinou, poskytuje mnohý půvab. Skalní útvary po levé straně jsou velkolepě krásné, a nabývají čarovného vzhledu, jestliže k odpočinku se sklánějící světla král barevné skalní pruhy vyzlatí svou oslňující září. Konečně zableskne se v záhybech údolí mezi bělostnými stěnami hluboce modrá voda Rudého moře. Poslední žár večerního slunce dohasíná v mlhavých mrákvách západního horizontu, když první kolony přicházejí na pobřeží mořské, aby zde odpočinuly.

Zde teprve na hluboce tichém mořském břehu pocítil poprvé národ israelský tak zcela a úplně onen nesmírný pocit spásy, kterou jim připravil Bůh. Před zachráněnými ležel jejich přítel i nepřítel, tajemné mlčenlivé moře a v teskné dálí z modrých vln rýsovaly se naposled poslední linie země egyptské. Skalnatá poušť vzadu vysílala svoje předhoří jako ruce k moři. Před nimi zvedala se temná masa Džebel-Hammam-Farun a po levici na druhé straně pouště Sin a do dálky se táhnoucí pobřežní linie, o které se hřmotně lámaly vlny moře, objevily se ve velké dálce hory, které tvoří přední hřbty nerovného Serbalu, který měl být dalším cílem putování.

Na konci právě prošlého Wadi Tajibe vybíhá země asi v délce $1\frac{1}{2}$ kilometrů pustým písčitým jazykem do moře. Tento malý pobřežní pás nazývá se el-Marcheja a tvoří poslední úzký oddíl vlnité

křídové planiny, která ohraničuje jeden díl jihozápadní strany sinajské krajiny. Oddělena jest od planiny el-Marcha řadou bílých vápencových skal, které jako ostruhy vybihají z řetězu hor, ke kterému náležejí a vybihají daleko na břeh mořský do příbojové čáry. Aby se předešlo veliké zacházce přes horský hřbet, musí zde velbloudi, třebaže s ohromným odporem, přebrodit se několik minut mořskou vodou; totiž tato zvířata pouště se nesmírně bojí vody. V okolí nachází se několik pramenů pitné vody. Toto místo pak bylo přirozeně zvoleno za stanoviště odpočinku.

Až do této chvíle netrpěli Israelité nedostatkem potravy. U Mara nařikali sice a reptali na hořkost vody, ale hladu přece neměli, poněvadž pro první dny cesty byli dostatečně zásobeni pečivem z Egypta. Ale nyní byly zásoby již vyčerpány a jejich postavení začínalo se utvářeti kriticky. V dohledu ohromné pustiny, která je kolkolem obkličovala, tísněni byli dojmem, jakoby stáli před branami smrti. Roklina, kterou museli právě projíti, a která byla stísněna nebetyčnými skalami, zdála se jim býti vchodem do podsvětí, kde na ně číhá strašidlo hladu. Pokračovatí na této cestě bylo podle jejich přesvědčení skokem do jisté zkázy; ale ani cesta zpět nekreslila se v jejich fantasii nijak růžově, neboť dříve než by starého doniova dosáhli, mohli býti jisti, že budou kořistí smrti.

Co dělal tedy národ v této zoufalé situaci? Smaragdové vlny moře, na jehož břehu leželi táborem, křičely v jeho paměť zřetelně nesrovnatelné dílo boží spásy; vlnka za vlnou šumně omývající pobřeží, vypravovala vedenému lidu o lásce boží, která si právě jej vyvolila za svého dědice. Ale srdce tohoto lidu nebylo právě přístupno tomuto kázání; neznal dosud vděčnosti ani věrné oddanosti k Strážci Israele. Zdálo by se, že tito Hebreové tak zázračně vyvedení z rukou svých utlačovatelů, kteří viděli ve chvílích bezprostředně minulých takové důkazy božské přízně, která projevila se v tak hmatatelných zazracích své všemohoucnosti, musí nutně nyní říci: „Hospodin, který tak mimořádné věci učinil k naší spásce, jistě bude ve své prozřetelnosti nad námi dále bdíti a své dílo, které tak velkolepě začal, jistě šťastně dovede k cíli. Ten, který našim pronásledovatelům tak neočekávaně na hlubokém dně mořském připravil hrob, dovede jistě i uprostřed kraje smrti otevřítí nám brány života a štěstí“.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Náboženství F. M. Dostojevského.

Za našich časů, kdy mnozí vidí ve světě takový úpadek křesťanství, že soudí, jakoby se křesťanství nadobro přežilo, mocně působí na nás pevná víra v Ježíše Krista i v jeho učení u slavného ruského romanopisce F. M. Dostojevského (1822-1881), jehož spisy jak u nás tak v celém vzdělaném světě se těší nezvyklé oblibě, povzbuzující čtenáře k obnově náboženského života v duchu Kristově. Dostojevski sám žil i zemřel jako pravoslavný křesťan a v pozitivních typech svých povídek i románů se snažil nakreslit vzor pokorného, trpělivého křesťana, plného činné lásky k bližnímu, nadšeně mluvil o Bohu, Kristu, církvi a nesmrtelnosti duše.

Jsa synem nábožensky založeného šfábního lékaře ve vojenské nemocnici moskevské, byl vychován přísně nábožensky ve zbožné rodině, kde již v dětství konal své náboženské povinnosti a od mládí pohlížel na život jako na náboženský problém především. Okouzliv 1846 proslulého kritika Bělinského novellou „Chudí lidé“, podlehl na krátko socialistickým názorům tohoto kritika, bezvěreckého nadšence; když však se Bělinskij pokusil přivést ho k ateismu a nešetřně připomenul jméno Ježíšovo, na tváři Dostojevského se objevil bolestný posuněk křečovitého utrpení, jako by se hrubě dotkli jeho duše, v níž Dostojevski si vytvořil Kristův obraz oslepující krásy. Napsav poté několik méně významných povídek, navštěvoval kroužek spisovatelů, v němž Butaševič-Petraševskij nadšeně horoval pro sociální reformy, pro zrušení nevolnictví, pro francouzské socialisty Fouriera i Saint-Simona; ač se s nimi záhy rozešel, byl přece zatčen, uvězněn, a trest smrti, který již měl býti na něm vykonán, byl mu změněn ve vyhnanství, v nucenou práci v dolech sibiřských. A právě tento žalář, očekávání poprav, nucená práce v trestnici měly ohromný vliv na duši Dostojevského, jenž se ještě více zahloubal ve vnitřní život. Již v „Chudé lidi“ vžil Dostojevski obsah duše své, lásku k trpícímu člověčenstvu, lidské hoře i lidskou naději, touhu po mravním sebezdokonalení. Ve vyhnanství směl čísti pouze bibli („Jaká to kniha“, mluví o ní později Dostojevski ústy starce Zosimy, „a jaké naučení. A co za knihu je svaté pismo, jaký to div a jaká síla dána jím člověku!“ Bratří Karamazové, II. 16), jejíž duch mocně působil na jeho světový názor, podle něhož osobnost člověka je svobodna a tedy také odpovědná za své jednání. Proti současným publicistům a filosofům Dostojevski neodlučuje theorie společenského a státního pořádku od osobní dokonalosti

lidí, nýbrž uznává tento pořádek závislým na osobním zdokonalení, nikoli pouze na společenských reformách. A podstatu života nevidí v poměrech politických a hospodářských, nýbrž v základech mravních a náboženských. Zavrhuje epikurskou požívavost, materialismus a socialismus. Dostojevski viděl v životě především problém nábožensko-mravní, v jehož rozřešení, v hledání víry v Boha i v osobním sebezdokonalení spočívá úkol člověka na zemi.

Dostojevski na Sibíři s počátku pozoroval s bolestí, že lid, odsouzený k nucené práci, jím opovrhoval, maje ho za většího zločince jako inteligenta-odpadlíka, za jakého jej považoval, než sebe větší zločince; zviklán ještě více v západoevropský socialismus, na Sibíři se sblížil s lidem, se zločinci, pozoruje u nich vědomí vlastní viny, jasnost svědomí, jiskru Boží, poznal, že neomlouvají sebe samých; tu také usoudil, že v každém člověku, i zločinci, je mnoho dobrého a že dobro je příbuznější jeho duši než zlo. Na Sibíři uvěřil v nutnost a očištnou moc utrpení jako trestu za hřích, nenářikal na krutost osudu, který ho přivedl na Sibíř, nýbrž ještě více se zahloubal do svého nitra i uklidnil se. Takovou náladou dýší jeho „Zápisky z mrtvého domu“ (1861-1862), kde Dostojevski s křesťanskou lidumilností pohlíží na „nešťastné“, jak ruský lid říká zločincům, kteří se stali zločinci většinou proto, že jako lidé nadaní a silní neměli se kam podíti se svými silami a nábožensko-mravní zásady, jež by regulovaly tyto síly, zůstaly u nich na povrchu duše prázdny zvuky, nevnikly v pleť a krev. K mravním zločinům je vedla vlastní osobnost mimo rámce a pilíře mravního pořádku, mravní zatmělost okolí, nedostatek správných pojmů o dobru a zlu, o pravdě i lži.

Jestliže Dostojevski v prvních pracích svých lnul k velikým tematům utrpení lidského, jehož pozeňání a krásu hlásají jeho hrdinové, ježto jím se projevuje čistá podstata Krista, jehož život na zemi byl vtěleným utrpením, jímž vykoupil svět, k tematům soustrasti a lásky k bližnímu, k „chudým lidem“, „poníženým a uraženým“ (název románu z roku 1861-1862), k tematům lásky a pokory, pevné vůle pokorně sloužit bližním, hledajícím v Kristu oporu na pouli života, — pak v románech jeho po roce 1863 máme jakousi náboženskou epopeji, chvalozpěv Bohu a Kristu-Bohočlověku. Dostojevski sestupuje tu do hlubiny duše lidské, do duševního chaosu, kde Bůh zápasí s ďáblem, ideal madonny s idealem

sódomským, obírá se otázkami náboženskými a mravními, o Bohu, smyslu života, důstojnosti člověka a jiskře Boží v něm, takže díla jeho podle Brandesa „jeví se skutečným arsenalem křesťansky pojatých charakterův a duševních stavův“. Základem jeho nábožensko-filosofických názorů jest víra v jsoucnost Boží a nesmrtelnost duše, bez nichž není cíle a smyslu života, není ctnosti, není lásky k bližnímu, není v člověku síly, by prodlužoval život svůj i život světa. Atheismus, popírání Boha i nesmrtelnosti ničí základy života, lásku k lidem, která je možna pouze při pojmu, že člověk jest obrazem Boha, absolutního dobra a otce všech lidí. Na toto thema Dostojevski nakreslil své negativní typy atheistů Kirilova v „Bě sech“, Hippolyta v „Idiotu“, Ivana Karamazova a j., kteří popírají Boha i nesmrtelnost a samovraždu mají za jediný východ z nesmyslu života. Vystupuje tu proti lživému předsudku, hlásanému liberály, že jest možno nevěřit v Boha i Krista a přece bez pravdy křesťanské víry býti vysoce ctnostným a mravním člověkem, šlechetným, poctivým lidumilem, že prý není třeba se modlit a konat náboženské obřady, to prý neučiní člověka lepším. Dostojevski právě ve svých negativních typech, vyrostlých na půdě atheismu, dovozoval logický svazek mezi nevěrou a nemravností, zločinností. Nevěřec nemá společlivého pravidla k rozeznání dobra i zla, nemá působivých prostředků, jimiž by se pobízel na dusné pouti k dobru; bez víry v jsoucnost Boží a nesmrtelnost duše „zmizí v něm ihned také netoliko láska, nýbrž i všechna živá síla, aby mohl vésti dále svůj život v lidské společnosti. A ještě více: potom prý už nic nebude nemravného, všechno bude dovoleno, i lidojedství . . . Ano, každou jednotlivou osobu, kdo nevěří ani v Boha, ani v nesmrtelnost svoji, mravní zákon přírody musí se ihned změnit v pravý opak dosavadního náboženského zákona a že egoismus třebas i ve spojení se zločinností musí býti netoliko dovolen člověku, nýbrž uznán dokonce za nezbytný, nejrozmnější a div ne nejšlechetnější východ z potomního jeho stavu . . . Není ctnosti, není-li nesmrtelnosti. Zločinnost tedy nejen má býti dovolena, nýbrž musí býti uznána za nejnужnější a nejrozmnější východ ze situace každého neznaboaha.“ (Bratří Karamazovi, I. 90—91.) Citujeme podle překladů v Ottově Ruské knihovně.

A v „Denníku spisovatelově“ Dostojevski dí, že již mnozí otcové říkali dětem, není-li Boha, dělej si všelikou neplechu, a že idea nesmrtelnosti jest jedinou pobídkou člověka k mravnímu životu, jest i láska k člověčenstvu nemožna. I uvádí tu také dopis

jistého samovraha, jenž došel k osudnému svému odhodlání po ztrátě víry v Boha a tak, míní Dostojevski, dělá každý popíratel Boha.

Dostojevski má náboženství za světlou sílu, způsobitou obrodit člověčenstvo, obrodit národy na základě vznešených nábožensko-mravních zásad, i pravil sám o sobě, že dosud žádný spisovatel ruský se neodvážil nakreslit bezbožectví s takovou silou, jako to učinil on, chtěje svět odvrátit od něho. Sám se vmyslíl v náboženské pochybnosti, popírání Boha, boj proti Bohu, ale čím více cítil v sobě tuto vzpuru, tím ostřeji jiná stránka jeho bytosti ji odsuzovala. Téměř všechny ateisty, náboženské pochybovače a popíratele Boha, lidi bohatě nadané, kteří se snažili žítí bez Boha, pouze na základech rozumových, Dostojevski nechal zahynouti morálně nebo i fysicky. Pohrdal zvláště těmi domýšlivci, pro které náboženství nebylo již vůbec problemem, kteří zlhosejtněli k otázkám nábožensko-mravním, kteří nadobro propadli říši ďáblově. Výstražně varoval společnost před oněmi hroznými následky, k nimž přivádí důsledný, zásadní ateismus, a jež jsou: zoufalství, nesmyslný zločinný život, samovražda, nelaskavost k bližním a vražda. Bezbožecká svévole svádí k samovraždě Kirilova, Hippolyta, Stavrogina, jenž také morálně zkazil několik mladých lidí; nevěrec Verchovenskij („Běsi“) s rozkoší páše vraždy, k prostopášnosti svádí zločince Fedku a navádí ho k vraždě; nevěrec Ivan Karamazov napolo vědomě svádí k otcovraždě nevlastního bratra, sluhu Smerďakova.

Bezvěrci u Dostojevského chtějí bojovat s Bohem, v odporu proti Bohu vidí krásu a velebnost, nepozorují však, že jest jim bojovat nejen s Bohem a s lidmi, nýbrž i s vlastní duší, do níž vložen hlas Boží, nehledíc k tomu, chce-li ho člověk poslouchat čili nic. Ovšem neposlouchat hlasu Božího může člověk každé chvíle, je to dokonce snažší než poslouchat ho; ale neustálé, drzé neposlouchání hlasu Božího, hlavních příkázání Božích činí člověka nejen nepřítelem Božím, nýbrž také nepřítelem sebe sama. A kdyby se člověk sebe více snažil utopit hlas ten ve víně, spálit jej v plameni prostopášnosti, udusit pácháním zločinů přece ho nedovede umrtvití; dovede mu sice odporovati, ale tím jen podrobuje sebe novým útrapám, výčtkám svědomí. Druhdy sice připadá nevěrcovi, že našel prostředek, aby ubil v sobě hlas svědomí, nalezne knihy nebo lidi, kteří ho ujišťují, že jeho svědomí jest pouze hlas slepého návyku, že jeho nevěra jest ospravedlněna vědou. Ale takové myšlenky dovede chovat jen nějaký čas, dokud život sám neprobudí v duši jeho nové nálady,

nebo dokud on sám podle svých teorií neurazí svého svědomí příliš hrubě nějakým zločinem nebo rouháním. Tehdy hlas svědomí pozdvihne bouří v duši jeho, takže nevěrec nemůže zůstat ve svém stavu, nýbrž musí se pokáním vrátit k poslušnosti svědomí, k víře, nebo sama sebe usmrtit. A právě tento boj svědomí se zlou vůlí člověka nebo se lživými názory, čerpanými z knih na omluvu vlastní zlé vůle, odehrává se v četných románech Dostojevského. Svědomí tu vítězí dříve nebo později nad zlou vůlí nebo lživými názory. Následuje poznání hříšnosti, lítost, boj proti hříchu, nato zřeknutí se hrdosti nebo naopak úmyslné přestoupení příkázání a zločin, těžké muky svědomí, druhé kajicné obrácení se a počátek víry a konečně splnutí s životem pravoslavné církve.

Druhdy v lidech, již přijali v sebe zlý princip a spřátelili se se zlem, odehrává se ne vždy uvědomělý zápas vnitřní, a osobní vůle takových lidí přechází brzy na stranu svědomí, brzy vystupuje proti němu; a toto ustavičné rozdvojení se vnitřní vytváří buď přelud dvojníka (název jedné z povídek Dostojevského) nebo přelud ďábla. Tak Raskolnikovu se zdálo, že jest u něho ďábel; a Ivan Karamazov viděl čerta v oné podobě, o níž dříve psal, i snaží se ujistit i jej i sebe, že čert jest pouze fantasií vtělené zlo, které se usadilo v duši jeho. Odbočení člověka od správné cesty ukazuje mu lživou cestu jeho života v ošklivé podobě, takže tato tajemná vidění se jeví výstrahami a pohružkami pro člověka, jenž zbloudil s pravé cesty.

Ještě určitěji volá lidské svědomí člověka k mravnímu obrození a pokání sny, kdy slábné vůle a svědomí, už bez překážky kreslí člověku jej sama i zavrhanou jím pravdu, nebo nemocemi, kdy člověk trápen utrpením a myšlenkou na brzkou smrt a kdy duše i svědomí vstupuje ve svá práva. Takový byl „Sen směšného člověka“, Versilova, Dmitrije Karamazova, Raskolnikova, Aljoši Karamazova, jenž naplněn pevnou věrou ve vítězství dobra i pravdy, po snu vstává, by všude našel lásku, pokání a smír. Po dlouhé nemoci jiným se stává Výrostek, k rozumu přišel a duchovně prohlédl v „Běsech“ (str. 360) Štěpán Profimovič Verchovenskij, Zosima a j. Ovšem, Dostojevski jistě chápal, že předsevzetí, začítí nový, ctnostný život, ještě nezabezpečuje zakořenění ctností v člověku; hluboce padlí druhdy znova padají v zápase a vracejí se ke svým vášním, jejichž úpornost Dostojevski jasně kreslí, neschvaluje jich ovšem, nýbrž usvědčuje lživé učení hrdinů postupem událostí nebo námitkami jejich protivníkův. Tak Versilov pod vlivem

přistěhovavšího se k němu nemanželského syna Arkadije „Výrostka“ i jeho světlé duše, jakož i řečí pokorného „poutníka“ Makara Dolgorukého, jemuž odloudil kdysi ženu, vzdá se dobrovolně vyhraného statku a jeví se téměř apoštolem ctnosti, ale brzy vlivem jedné z bývalých přítelkyní znova se snaží učinit ji otrokyní své vášně a vyhne se sňatku se svedenou ženou Makarovou, matkou jeho syna. Takový je též Marmeladov ve „Zločinu a trestu“, muž něžného srdce, jenž ze soustrasti se oženil se šlechtinou opuštěnou vdovou, polepší se, ale znova se oddav pítí, hyne na ulici.

Dostojevski také věděl, že první pokolení atheistů neuskuteční ještě praktických důsledků bezbožectví, ježto od dětství byli vychováni v křesťanské rodině a škole, osvojili si pravidla poctivosti a lidskosti, jež jim nedala státi se důslednými popírateli Boha, — ale jejich děti, vychované už v beznáboženském okolí, nemají již překážek kromě trestního zákona, aby se nestaly zločinci, ukrutnými lidojedy, jaké vidíme za poslední revoluce v Rusku.

Jestliže však člověk se rozvíjí cestou nábožensko-mravních zásad, bez nichž i silné povahy se kazí, smíří se s životem, ustálí se a stávají se tvůrci, přesvědčenými staviteli života, smělymi bojovníky za pravdu. Takovým jest Šatov („Běsi“), Výrostek, Aljoša Karamazov, Kolja Ivolgin, kníže Myškin v „Idiotu“, Razumichin („Zločin a trest“).

(Pokračování.)

Rajhrad.

P. Augustin Vrzal.

Z našeho hřbitova.

Hřbitove, hřbitove, zahrado zelená,
do tebe sázíme nejdražší semena . . .

Úmrtní kronika † P. Jana Evang. Zimy O. S. B.

(Zemřel 23. června 1927.)

Který z návštěvníků emauzské svatyně neznal by vysoké, v posledních letech stářím nachýlené postavy nebožtíka P. Jana Zimy! Byla tak charakteristická pro Emauzy — až do jejího skonu.

Bylo to 23. června ráno. Nádherné jitro. Nebe bez mráčku. Třepetavé, brilliantně znějící trilky ranních pěvců vítaly v časných hodinách nového rána překrásný, zlatými paprsky přebohatý východ

slunce. Vysoko na severozápadním nebi bledl měsíc. — Úplný klid — —

Domodlili jsme se právě v kostelním choru společnou primu a vcházíme do klausury. Zvučný hlas kovového timbru našeho kapitulního zvonce sáhl nám náhle v počátky meditací —

P. Jan Zima.

Každý věděl, kolik uhedilo — a spěcháme s modlitbou na rtech do cely P. Zimy. Mrtvolná žluť jeho vpadlé tváře věštila konec. Zlatily ji právě první reflexy slunečních paprsků. — Mdle leskly se jeho umírající, přivírající se oči — Na ústech jakoby zmíralo něco nedopověděného — Tichá scéna — Dohasínal —

V té nebesky klidné a tiché dispozici scén, v tom ranním, probuzeném, čarovném šerosvitu modlili jsme se ve sboru tlumeně modlitby za umírajícího.

Jeho ostře profilovaná tvář tuhla — a než první čtvrt uhedla na věžních hodinách, byl P. Jan v Pánu — —

František Zima narodil se 9. prosince 1847 v Horní Radechové u Červeného Kostelce v okresu náchodském. Jeho otec, o kterém nám ve svých kázáních i soukromě navyprávěl, byl hostinským a zastával v Radechové dlouho počestný úřad rychtářský. František byl nejmladším z desíti dětí. Dětská léta prožíval ve své rodné víscce, později v Červeném Kostelci, kam se byl s rodiči přesléhoval.

Po předběžném obecném a měšfanském vzdělání byl František Zima přijat šlechtným opatem Rotterem O. S. B. za choralistu do benediktínského kláštera v Broumově, kde byl i připuštěn ke studiím gymnasiijním.

Na benediktínském gymnasiu broumovském vystudoval první čtyři třídy (od roku 1861 do 1865), vyšší třídy dokončil pak na českém gymnasiu v Hradci Králové. V učebných předmětech dařilo se studentovi Zimovi celkem dobře, ba někdy přímo výtečně, zvláště

později na českém gymnasiu, ale kamenem úrazu jako u mnohých studentů byla mu matematika. I při maturitě mu všechno zkazila, a profesor Václav Janděčka energickým písmem připsal Zimovi k jeho maturitní známce z matematiky poznámku, že známost některých částí arithmetických byla neúplná.

František Zima vstoupil po maturitě (roku 1868) do bohosloví v hradeckém semináři a studoval tu eminenter do roku 1872. Téhož roku 21. července vysvětil ho tehdejší nejdůstojnější pan biskup Karel Průcha na kněze *). Po vysvěcení byl novokněz P. Zima poslán

P. Jan Zima jako novosvěcenec v kruhu rodinném.

na kratší čas do vídeňského Frintanea a nato (3. února 1873) ustanoven kaplanem na faře v Třebechovicích pod Orebem u biskupského notáře faráře Jana Kouby.

Roku 1882 poslal nejdůstojnější pan biskup dr. Josef Hais nadaného kaplana třebechovického do římské Animy, aby tu studoval kanonické právo. V Římě ztrávil — jak sám vzpomínal — dvě nadmíru blažená leta pod otcovskou péčí tehdejšího rektora Msgra Jaeniga a v přátelském soužití s nadšenými kolegy, mezi nimiž byl i nynější vřatislavský pan kardinál dr. Adolf Bertram. Poslouchal tu na papežském semináři svatého Apollináře přednášky výtečných profesorů kanonického práva — Msgra Santi-ho a Gavanis-e. Po

*) Byl to již třetí kněz z rodiny Zimových; nejstarší bratr Antonín byl kanovníkem v Hradci Králové, Augustín farářem v Rapicích.

prvém roce studií podrobil se s dobrým prospěchem prvním dvěma přísným zkouškám: bakalareátu a licenciátu. Rok nato, 27. června 1884, povýšen a prohlášen byl doktorem kanonického práva. Vrátil se do vlasti kaplanoval krátký čas u Svatého Ducha v Hradci Králové, od roku 1885 do 1892 byl spirituálem kněžského semináře tamtéž.

27. září roku 1892, vrátiv se před tím ze čtvrté již cesty do Říma, vstoupil P. František Zima do benediktinského, tehdy Beuronskými znovuzrozeného a svou liturgií a krásou pověsti nabývajícího opatství Emauzského v Praze. Složil tu po odbytém noviciátu dne 8. prosince 1893 první svaté sliby do rukou tehdejšího převora P. Odilona Wolffa a 8. prosince 1896 pak do rukou opata Benedikta Sautera svoje slavné sliby řeholní.

V Emauzích působil až do poslední své choroby hlavně jako kazatel a zpovědník. Mimo to byl od roku 1903 do 1914 zpovědníkem u Anglických panen, téhož roku 5. října jmenován byl konsistoří porotcem při soudu duchovním v záležitostech trestních a sporných; od roku 1901 byl zpovědníkem u Uršulinek v Praze; 7. května 1906 byl zplnomocněn Pražským ordinariátem k vyučování katolickému náboženství na dívčím gymnasiu na Král. Vinohradech v Korunní třídě, kde působil celkem 12 let. V dřívějších letech byl katechetou na novoměstské škole u Nejsvětější Trojice.

Roku 1909 putoval popáté do Říma, roku 1922 pošesté, na tehdejší Eucharistický kongres. Dvakrát, a to roku 1886 a 1912, bylo mu dopřáno podívat se do Lurd a Paray le Monial.

Z literární jeho činnosti zasluhuje zmínky doba redigování časopisu „Svatý Vojtěch“, který vedl od roku 1906 do 1914.

P. Jan jako kněz Benediktin věnoval všecku svoji péči — a sice s horlivostí a zářem, které povaze jeho byly vlastní — blahu věřících, a to kázáním a udělováním svátostí.

Byl knězem podle Srdce Páně — jak ho nazval v slavnostním kázání u příležitosti jeho padesátiletého kněžského jubilea přítel jeho nejdůstojnější pan opat strahovský Method Zavoral — a nad to, praví, knězem-Benediktinem. Ač vychovával jiné, jsa spirituálem semináře hradeckého, cítil vždy více pud po vlastním silnějším zdokonalení, a vidíme ho proto jednoho krásného dne, kterak veden jsa rukou Páně vstupuje do školy služby Boží, kterou založil a otevřel patriarcha montecassinský — svatý Benedikt.

Byl to krok příliš smělý v té době, kdy byly zřejmé přirozené vyhlídky na postup, pocty a hodností duchovní, zaměnění toto vše

za prosté černé roucho benediktinské a státi se mnichem-Benediktinem — P. Janem. Čím byl P. Jan od těch dob klášteru, svému opatovi a celému řádu, mohly by zajisté říci dlouhé kroniky jeho spolubratří, a čím byl od těch dob emauzským návštěvníkům, Praze a celé zemi České, mohly by dokázati dlouhé seznamy jeho ctitelů a posluchačů. Jeho kázání to byla především, která od první doby tolik zapůsobila na posluchačstvo emauzské. Stavba jeho kázání byla čistá, přesně vysoustruhovaná, hladká. Ve slohy radostné a jasné uměl udeřiti náhle teskným tónem bolesti a zdrcující silou úzkosti a děsu, ač přesto barvy jeho tónů bývaly jemné a byly pronášeny se zvláštní lehkostí a žárem. Lehká elegance, plynná dikce a obzvláštní, lichterící barvitost jeho hlasu byly charakteristické, typické známky Janových kázání.

A že jeho kázání opravdu vlivně působila na pražské posluchačstvo Emauzské svatyně, dokazuje zřejmě řízná lokálka jistých novin, nepatrná, ale významná jak pro P. Jana, tak pro Emauzy vůbec; píše se v ní:

„Páter Zima, mnich z Emaus, redaktor „Svatého Vojtěcha“, vytáhla figura v černém hábitu s vyzáblými rysy, krátce ostříhanou proplešatělou hlavou a s chytráckým úsměvem. Páter Zima je vysoce diplomatický klerikál, má vybrané chování a řeč, dovede se upřímně smát, když se zlobí, a nejroztomileji odpovědět na sebe větší hrubost. Je už šedivý stařeček, ale při tom stále bystrý, živý a agilní. Zná své lidi a vyzná se ve všech kruzích. Kdo někdy slyšel, jak posílá hromy s kazatelnou emauzského kostela proti odpůrcům Říma, poznal, jak nebezpečný je Páter Zima klerikál. Sofista s medosladkým úsměvem a krásně naučeným rozhorlením rozplameňuje mezi svými čtenáři i posluchači pod kazatelnou víru, jak jí on chce mít a jaká církví slouží“.

Jestliže byla kazatelna první hlavní činností P. Jana, zajisté, že se stejnou, ba ještě větší láskou a horlivostí sestupoval s kazatelnou do zpovědnice. Ve zpovědnici sklízel zajisté to, co byl v hojně míře a neúnavně s kazatelnou rozséval. „Jdu oprašovat dušičky,“ říkával novicům, potkávajícím ho na cestě do zpovědnice. Kdo sečte řady těch, které byl s Bohem ve zpovědnici smířil, a kteří mu zajisté trvale budou žehnati za to, že čím těžší a bolestnější byly rány jejich duší, tím něžněji a šetrněji se jich dotýkal!

S kazatelnou a ze zpovědnice volán byl ke katechesím, exerciciím, k lůžkům umírajících, k mrzákům nevyhojitelným. Co všechno vykonal pro slepé dítky ústavu hradčanského, co darů přinesl Útulku

sv. Josefa a čím byl dobrý P. Jan ubohým trpitelům a mrzáčkům v pražském Vincentinum a jinde! Zašel si vždy příležitostně do těch domů bídy a utrpení, do těch domů tichých martyrií, kde umírá člověk jako dlouhé vadnutí věnců, zašel tam na okamžik, aby jim osvědčil svou upřímnou lásku, a nebylo-li náhodou dárku aspoň sebenepatrného, — ač těchto mnoho, jak říkal, vyžebrał a přinášel, — byl tu při nejmenším hřejivý pohled a útěšné slovo.

Lásku k Emauzům, sv. Benediktu a jeho svaté řeholi dokazoval P. Jan zřejmě ovšem svým řeholním životem vnitřním i vnějším, ale ukázal ji otevřeně zvláště v dobách popřevratových. Na fortně i v cele, na chodbách i v kostele v tichých adoracích plakával nad zástupem nesvědomitých štváčů, vystoupivších tehdy zvláště proti Emauzům. A P. Jan byl jedním z té nepatrné řady, který svojí osobností a bohatostí nových zásluh získal klášteru Emauzskému nové sympatie a nové oddané přátele. Emauzy mu toho nikdy nezapomenou a annály klášterní ponosou na svých jednou stářím sežloutlých stránkách na věky o P. Janovi vděčnou stať z pera klášterního kronikáře.

Připomeňme tu ještě zvláštní lásku P. Jana k Římu a sv. Otcí. Celkem šestkráté putoval do Říma, znal papeže Pia IX., Lva XIII., Pia X., Pia XI., který mu při poslední pouti římské povolil proti všemu očekávání privátní audienci, ke které však nedošlo, protože list z Antikamery papežské byl mu doručen teprve po odjezdu z Říma. Prosil, aby mu byl dán tento list jednou do rakve, „jako vstupenka do nebe“, pravil. Při jeho padesátiletém kněžském jubileu (23. července 1922) asistoval mu pontifikálně na trůně sám apoštolský nuntius Micara, zatím co slavnostní kázání byl převzal tehdy s nevšední ochotou jeho dávný a do smrti věrný přítel strahovský opat Method Zavoral. Svatý Otec mu poslal k tomuto významnému dni apoštolské požehnání.

Jestliže Bůh uštědřil P. Janovi takovou dlouhou požehnanou dráhu života, zajisté že tušil, že se den jeho života chýlí k večeru — — —

Do poslední doby byl čilý a snažil se rozveselit kde jakého návštěvníka. Prostý novic nebo bratr laik, navštívil ho, udělal mu stejnou radost jako některý z pánů praelátů. Ale přece byl zase rád, když mu ve tvář dýchaly chvíle ticha. Ležel na lůžku, v levé ruce breviář nebo římský misálek a ukazuje si řádky vytáhlým ukazovákem pravé ruky, modlil se — Episody epopeje Vykupitelské a některé části z annálů hagiologických — to byla jeho poslední četba.

Čekali jsme. Bylo jasno, že se blíží neodvratně konec. A přišel v to červnové nádherné ráno — —

Vidíme ho, kterak leží v prosté černé rakvi zasypán v náručí kvetoucích lilíí, vůni rozmarýnů a v přechysté květy sněžných karafiátů —

Šumělo to vůkol libým smutkem, oltář Hospodinův halil se v temné smuteční barvy, lemované fialovým obzorem, černě pruhovaným. Rozpiatá náruč palmových vln příkrývala v chóru ve sliny smutku zahalenou rakev —

25. června pohřbili jsme P. Jana v našem společném hrobu na památném Vyšehradě. Pontifikální Requiem a kondukt měl dlouholetý přítel P. Jana, pan probošt staroslavné kapitoly vyšehradské dr. František Zapletal. Mnoho kněží, zástupy lidu, průvod sirotků, jimž zesnulý byl štědrým dobrodincem, provázeli rakev. Po „Salve Regina“ promluvil nad hrobem ještě jednou — jako by si toho jistě nebyl mohl odpustit — přítel jeho věrný, nejdůstojnější pan opat strahovský Method Zavoral.

Rozloučil se s ním on a rozloučili jsme se s ním my všichni v blahé předtuše velikého Shledání.

Kéž za nás oroduje a vyprosí na Bohu Emauzům a Praze a celé české vlasti řadu nových Janů, takových velikánů a svatých —

„Tělo Tvé odpočívá — duše je nad hvězdami, modli se za nás, šťastný P. Jene, na věčnosti . . .“

R. I. P.

Posudky o knihách.

Keppler, Dr. Paul Wilhelm: Wasser aus dem Felsen. Neue Folge der Homilien und Predigten. I. Band. Freiburg im Breisgau, 1927. Herder & Co. M 4.40.

Když jednou kterýsi řečník pozdravil Kepplera jako starého mistra homiletiky, odvětil biskup: „Jsem srozuměn, kladu ale přízvuk na slovo starý“. V knize však před námi ležící, sbírce to pastýřských listů, kázání, některých příležitostných a slavnostních řečí, nelze najít ani nejmenší stopy po něčem obstarožném nebo starém. Jsou to namnoze plody z jeho posledních let; ukazují však „obdivuhodnou čilost a všestrannost staříčkého biskupa“ — jak se kterýsi vynikající odborník vyjádřil. A právě řeči příležitostné, které bývají obyčejně spojeny s mnohými obtížemi, budou duchovenstvu obzvláště vítány, alespoň jako příručka nebo návod. Přeji bychom si, aby brzy vydány byly i ostatní části z homiletické pozůstalosti zvěčnělého rottenburského arcipastýře.

P. Leo Aicher.

P. Nikolaus von Lutterotti O. S. B.: Altgrüssauer Klostergeschichten.
5. Band der Sammlung: Sonntag-Sonntag, herausgegeben von Karl Jakubczyk. Verlag des Katholischen Sonntagsblattes, Breslau 1927.

Je tu vybráno pět menších klášterních dějinných pojednání ze 17. a 18. století, jaké byl spisovatel našel v archivu dřívějšího cisterciáckého opatství v Grüssavě v Pruském Slezsku. Králké sice dějinné příběhy, ale za to pět vzácných klenotů. Vzácné klenoty nejen pro poutavý způsob psaní, z kterého člověk téměř slyší šum starých klášterních lip, ale i klenoty především pro svoji pietu, s jakou Benediktin z restaurovaného grüssavského kláštera mluví o starém cisterciáckém opatství grüssavském a stává tak pomník jeho zbožnému řádovému duchu.

P. Leo Aicher.

P. Prokop Neužil O. S. B.: Bratří laikové v řádu svatého Benedikta.
Vytiskla tiskárna Českých Benediktinů 1637 Alport Str., Chicago, Ill (1926).

Milá tato knížka vyplňuje výborně mezeru v české řeholní literatuře, která až dosud věnovala tomuto dnes eminentně důležitému stavu klášterního bratra laika pozornosti uboze málo. Téměř všechny dosavadní publikace o stavu řeholním, ať pod zorným úhlem askese či církevních dějin, byly psány způsobem, jenž příliš převyšoval ethos prostého muže z lidu, vstupujícího v klášterní život jako bratr laik. Tomuto nedostatku snažil se čelit náš milý, i v Čechách dobře známý převor z benediktinského opatství svatého Prokopa v Chicago Ill, P. Prokop Neužil O. S. B., a provedl svůj úkol tak zdařile, že můžeme tuto zajímavou a svěže psanou práci doporučit stejně vše vřele všem aspirantům na povolání řeholního bratra laika, jako širokým vrstvám inteligentů, majícím o tuto prastarou instituci klášterní zájem.

P. Anselm Sedláček.

Dr. J. K. Vyskočil: Svatý František. V Praze 1926. Cyrillo-Methodějská knihotiskárna a nakladatelství V. Kotrba, Praha-II.. Pštrossova ulice 200. Stran 35. Cena Kč 1.50.

Dr. Vyskočil zná dobře dobu Františkovu a má dar v běhu událostí a dějů rozpoznávat věci podstatné a několika případnými slovy vystihnouti jádro jejich. Nakresliv málo rysy dobové a místní prostředí a povahu idejí, o něž sváděn byl boj s Perugií a ukázav, proč v zápase šlechty s lidem postavil se svatý František do řad vlastenecké a demokratické strany, aby bojoval za svobodu a chudý lid, líčí pak autor pronikavě změny života světce i příčiny toho, proč Františkovo hlásání království Božího mělo tolik úspěchu a nalezlo tolik ohlasu v lidských srdcích.

Po vůni tvých růží. Modlitební příručka pro čtenáře svaté Terezie Ježíškovy. — Teší se veliké oblíbě všech čtenelů této světkice, zvláště všech členů „Sdružení svaté Terezie Ježíškovy“, jehož sekretariát jest v Přerově na Moravě, Širava 7. Kež svatá Terezie získá kouzlem svého dobrovolného dětství mnoho duší pro svou zářivou a jasnou cestu! Teď jest doba jejich výbojů a minulost i přítomnost dokazují nezvratně, že svatá Terezie Ježíšková plní poslání, které jí Pán přídělil a jež umírající předpověděla. Kež tato knížekka, psaná v duchu apoštolátním, jest prostředkem, jímž nám svatá Terezie zjedná mnoho milostí nejen pro naše osobní potřeby, ale hlavně pro veliké zájmy Cirkve svaté! — Tuto půvabnou knížekku lze dostat i u Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie v Přerově, Širava 7. — Cena vázané knížky 10 Kč. — Jest velmi žádoucí, aby se hromadně rozšířila mezi mládeží a u všech duší, které mají pochopení pro veliké úkoly apoštolátní.

Em. Bougaud, biskup lavalský: Církev. Přeložil Antonín Melka. Praha 1923—1926. Nakladatelství V. Kotrba v Praze, velký 8°, 284 stran. — Biskup Bougaud jest známý apologet, který slohem jímavým poučuje v pěti-svazkovém díle čtenáře o stěžejných pravdách našeho náboženství. Leží před námi překlad Melkův; řeč mile plynoucí, sloh jasný a lahodný. Je to díl o církvi katolické. Jiné díly vyšly již dříve ve Vzdělávací knihovně. Celé dílo jeví velikou lásku k církvi, dílu Ježíše Krista, dílu Božimu. Čtenář se nadchne pro krásy církve svaté, která jsouc božského původu, nese na sobě známky díla Božího, které ovšem mnohým nehodí se do příliš lidských snah a směrů naší zpoohanštěné doby. Z knihy této vidíme, že zůstanou svatá a nezměnitelná slova Kristova o církvi: „A brány pekelné jí nepřemohou“. Celé dílo jeví velikou lásku, přesvědčení a nadšení pro katolickou církev a jistě také vyvolá toto nadšení a vroucí lásku v čtenáři. Kazatelům a vdpp. farářům bude vítanou pomůckou k cyklickým kázáním o církvi, kterých je dnes tak velice potřebí. Důkazy moderně přizpůsobené a originálně promyšlené činí knihu zajímavou pro vzdělance. Slušná výprava a mírná cena Kč 18— uvádí knihu do nejlepších knihoven.

Dr. Karel Vrátný: Četba. Podle Bernarda Areense T. J. Vzdělávací knihovna katolická. Pořádá dr. Ant. Podlaha. V Praze 1926. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, Praha-II., Pštrossova ulice číslo 200. Cena Kč 7—.

— Jsou mnohé názory, s nimiž za dnešního myšlenkového a mravního uvolnění jest odvážno pouštět se do křížku; slyšeli jste právě v těchto dnech rozhorlený pokřik proti těm, kdo dovolili si ukázati na mravní zhouby lascivní literaturou způsobené a kdo dovolili si žádati, aby její rozbuzení bylo zamezeno. Vrátného kniha se nejen takového zápasu nebojí, ale podstupuje jej i vítěrně. Kniha nezůstává však v pouhé obraně, neomezuje se na to, aby bystře vyvrátila námitky, které jejímu názoru pod záminkou svobody vědy, volnosti umění a neomezeného kultu krásy činěny jsou, nýbrž přechází na konec k pozitivním radám a pokynům, kterak máme čísti, abychom z četby měli trvalý užitek.

Liturgické novinky:

Na slavnost Božího Těla.

Pod tímto názvem vydalo „Dědictví Svatojanské“ knížku profesora dra Jana Hejčla, obsahující český překlad celé bohoslužby, kteráž se toho dne a po celý následující týden koná. Výborná tato příručka hodí se ovšem také i k pobožnostem eucharistickým v kteroukoli roční dobu. Knížka tištěna jest na téměř jemném indickém papíru a v téměř formátu, jako misálek „Dědictvím“ vydaný; cena její jest pouze 4 Kč, s poštovním Kč 4:30. Objednávky přijímá Administrace „Dědictví Svatojanského“ v Praze, Hradčany, Vikářská ulice č. 35.

Pokračování na 3. straně obálky.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Hymny o slavnosti Posvěcení chrámu.

I. V Nešporách.

Město Jerusaleem blahé,
zvané „Míru viděním“,
jež jest vystaveno v nebi
ze živého kamení,
anděly jest ověnceno
jak nevěsta ženichem.

Nově vycházejíc s nebe,
pro manželskou komnatu
připravena, by jak žena
s Pánem byla oddána;
dláždění i hradby jeho
z nejčistšího zlata jsou.

Brány stkví se drahokamy,
svaté nitro dokořán:
mocí vlastních zásluh jednou
sem až bude uveden
každý, kdo pro Krista jméno
na světě je utištěn.

Ranami a přibroušením
vyleštěné kameny
na svá místa zasazeny

rukou umělcovou sem,
způsobilé zůstat pro vždy
ve posvátných staveních.

Sláva budiž a čest Bohu
Nejvyššímu všechen čas,
spolu Otci i též Synu,
Těšiteli slavnému,
jemuž chvála a moc stálá
po vše věky věkův buď!

II. Ve Chválách.

Za úhelní kámen v základ
kámen Kristus poslán jest,
kterýžto stěn svazem pevným
do obou jest zapojen,
jehož svatý Sion přijal,
v něhož věře trvá dál.

Celé ono Bohu svaté,
milované město jest
plno melodií chvály,
jásavého prozpěvu,
trojího a jediného
Boha hlásá horlivě.

V tomto chrámě, Svrchovaný
Bože, k naší prosbě přijď,
milostivou dobrotou svou
prosby naše přijmout rač,
hojné svoje požehnání
zde nám vždycky rozlévej.

Zde ať zaslouží si všichni
žádosti své dosáhnout,
dosažené zachovají,
se Svatými pro vždy pak
v rajskou slávu dostati se,
přeneseni v míru říš.

Sláva budiž a čest Bohu
 Nejvyššímu všechen čas,
 spolu Otci i též Synu,
 Těšiteli slavnému,
 jemuž chvála a moc stálá
 po vše věky věkův buď!

Broumov.

Přeložil P. Sigismund Bouška.

P. Sigismund Bouška šedesátníkem.

Pater Sigismund Bouška jest jedním z nejznámějších českých Benediktinů. Jeho jméno má dobrý zvuk nejen doma, ale i za hranicemi. Jest robustní postavou, ale jemný perem, kterým dovede nejen kreslití nejněžnější stavy lidské duše, ale také se bránití.

Narodil se dne 25. srpna 1867 v Příbrami a byl pokřtěn na jméno Ludvík. Jeho otec, Karel, byl naddůlním na Březových Horách u Příbramě, matka, Růžena, pocházela ze selského rodu. Studoval na gymnasiu v Příbrami, kde roku 1886 maturoval. Potom navštěvoval rok učitelský ústav. Když však poznal, že by rychleji a jistěji svého cíle, státi se spisovatelem a umělcem, došel jako řeholník, opustil dráhu vychovatelskou a po-

koušel se o přijetí do některého z katolických řádů. Na Strahově, kam se nejdříve hlásil, byl odmítnut. Zaklepal u Benediktinů v Břevnově, kde byl přijat a 5. října 1887 oblečen v šat svatého Bene-

dikta. Slavné sliby složil 11. října 1891. Na kněze byl vysvěcen 17. července 1892 — zároveň s Baarem, Bártovským a Leubnerem.

V září roku 1892 byl poslán za kaplana do Machova u Police nad Metují, kde působil až do roku 1898, kdy se stal kaplanem v Polici. Po deseti letech (1908) odebral se do kláštera v Broumově, kde s krátkým přerušením (byl poslán do Orlové ve Slezsku) působil jako zpovědník. V roce 1914 stal se farářem v Bezděkově u Police nad Metují. Posléze byl roku 1924 jmenován farářem v Orlové. Odtud byl za rok povolán do kláštera v Broumově, kde tráví až dosud dny svého života, oddávaje se úplně básnictví a malířství, které jej přivedly do kláštera.

P. Sigismund Bouška pochopil už jako jinoch, že není správným názor vládnoucí v literárních a uměleckých kruzích o knězi, jakoby tento, jsa ovšem Bohem obdařen básnickým a uměleckým nadáním, nemohl pro svůj kněžský stav přivést svoje vlohy k úplnému rozkvětu jako jiný umělec — laik. Kdo zná lépe Krásu, po které touží každý pravý básník a umělec, nežli kněz hluboce vzdělaný o absolutní Kráse, s jemnou a citlivou duší! Kdo lépe může odhalovat pravdy v životě a světě, jak jsou předmětem uměleckého tvoření, nežli zbožný kněz, který s absolutní Pravdou neustále hovoří, jí se dotýká a u jejích nohou prodlévá! Křesťanské učení a morálka nestojí v cestě pravému umělci, nýbrž jen takovému, jenž hledá krásu a pravdu tam, kde se naleznouti nemohou. Mělo by toto toužení po nepravé kráse a pravdě býti závidění hodnou výsadou nekněžského umělce a básníka?

Bouška si dal odpověď tím, že vstoupil do kláštera. Zde se kochal v dílech básnických a uměleckých, neboť kromě básnického nadání dostal do kolébky i nadání maliřské. O básnických vlohách mluví hlasitě jeho tvorba literární, o maliřské zběhlosti svědčí zdařené kopie slavných mistrů a mnohé výzdoby knižní i vlastní portréty. Jest na slovo vzatým znalcem katalanské a provenčalské řeči a literatury, jak o tom svědčí i loňský ročník našeho časopisu „PAX“. Zamíloval se do japonského umění a dospěl i zde k vyhledávaným znalostem. Láska k přírodě a barvě učinila z něho i odborníka v houbách, jichž věrných obrazů již do sta namaloval a přispěl tímto svým uměním do odborných časopisů.

Moje mladé péro není povoláno k tomu, aby rozebralo a všestranně ocenilo veškeré básnické a umělecké dílo Bouškovo. To učinila už v den jeho šedesátin péra povolanejší.

Přeji mu jménem redakce a celé naší čtenářské obce, aby mu absolutní Krása a Pravda dala zapomenouti na hořkost pozemské pouti a blažila ho zde ještě dlouho k jeho i našemu prospěchu svou sladkou útěchou.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

O mystickém poznání Boha.

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. B. Velišek O. S. B.

Část II. Jak lze rozšířiti mystické poznání Boha.

3. Prostředky.

„Stežka spravedlivých jako zářící světlo (zora) vychází a roste až do dne dokonalého.“ Přisl. 4, 18.

První způsob, jakým můžeme získati větší mystické poznání Boha, jest ovšem obcování s ním uvnitř srdce. To se děje, když udržujeme láskyplné obcování s ním tak dlouho, jak možno, jak dlouho nám dovolí naše nutná zaměstnání, jak dlouho trvá naše horlivost a pokud se cítíme povzbuzeni. Není moudré, zanechá-li někdo v čas duchovní horlivosti Boha, aby mluvil s tvory, a omlouvá-li to slovy: „Mé půlhodinové rozjímání jest ukončeno, i přeruším toto láskyplné obcování s Bohem“. Nikoliv; je-li možno, nebrání-li nic tomu, budíž v něm pokračováno i když jdeme za svým různým zaměstnáním mezi dnem, jak dlouho se Bohu líbí přitahovati nás k sobě a dává nám zakusiti a poznati, jak sladký jest. Žádný čas, ani ve dne ani v noci, by nás neměl zdržovati od milostného objetí Božího. Proto nic, vyjma jen vůli Boží, zjevenou nám voláním povinnosti, poslušnosti nebo lásky k bližnímu, by nemělo brániti duši, by se vylévala v lásce, nic by nemělo překážeti vlévání se lásky Boží do duše. Ten, který jest hoštěn u stolu krále, zda-liž opustí hostinu, aby hýřil se služebníky a žebráky? A kdyby někdo nalezl veliký poklad zlatých mincí a drahých kamenů a má jen zapotřebí sebrati nalezený poklad, bude-li mařiti čas sbíráním oblázků a mosazných knoflíků? A nalezne-li žíznivý člověk pramen čisté, čerstvé vody, zda-liž zanechá pramene a půjde, aby se napil z kaluže kalné, nečisté vody?

A když konečně toto láskyplné, bezprostřední obcování s Miláčkem jest přerušeno, což se v našem nynějším stavu občas přihodí, mějme touhu a snažme se je obnoviti, bdíce a jsouce připraveni použiti první příležitosti a prvního zavanutí milosti.

Avšak i když jsme docela ochotní a žádostivi pokračovat v láskyplném obcování s Bohem uvnitř svého srdce, jsou časy, kdy vzdor všem pokusům nemůžeme vejít do styku s božským Miláčkem. Víme, že jest v srdci našem přítomen — vždyť jest tam stále — snažíme se s ním mluvit, ale nedostáváme odpovědi. Začala doba duchovní vyprahlosti a ta může potrvati velmi dlouho. Bůh nám neukazuje své milostné tváře a nedá nám slyšeti svého hlasu, jako dříve, aniž nás naplňuje sladkostí, kteráž nás tak blaživala. Co máme činiti? Musíme Boha právě tolik milovati v čas vyprahlosti jako v obcerstvení a pokorně ho chváliti. Říkejme se svatým Jobem: „Hospodin dal, Hospodin vzal . . . budiž jméno Hospodinovo pochváleno“ (Job 1, 21) a pak se zmužile snažme dále, abychom prospívali v poznání Boha. K tomu účelu můžeme použiti Písma svatého*).

Jako někdo, komu byl odňat přítel, čte a znovu čte listy od něho a se zalíbením se zdrží u slov, kterým zprvu věnoval málo pozornosti anebo, kterých si vůbec nevšiml, a tak rozšiřuje své poznání nepřítomného přítele, tak „trpělivostí a útěchou Písma“ (Řím. 15, 4), čtouce a znovu čtouce nábožně a pozorně evangelia a ostatní části Bible, rozšíříme své mystické poznání Boha.

Ale musíme čísti ne pouze k vůli lidské učennosti aniž z pouhé zvědavosti, nýbrž jen z lásky. Takovému čtení by se měli věnovati všichni v každý čas, ať pracují v jakémkoliv povolání životním. Čteme-li Písmo svaté s opravdovým přáním, abychom získali něco zlatých zrnek mystického poznání Boha, jistě tam nalezneme poklady a nevýslovné bohatství. Neboť ve svatých Písmech zobrazil Bůh sebe sama lidskou řečí, používaje našich způsobů myšlení a vyjádření: z lásky k nám přizpůsobil se naší malé chápavosti, jako milující matka se sklání k malému dítěti a mluví a žvatlá s ním po dětsku.

Naše dřívější zkušenost v mystickém životě a naše láskyplné obcování s Bohem bude vrhati jasné světlo na texty svatého Písma, které jinak by nebyly upoutaly naši pozornost. Samo slovo Boží nyní osvílí a poučí nás, jak Bůh působí v naší duši, a učiní nás schopnými rozuměti jeho cestám. Tak můžeme rozšířiti své mystické poznání Boha, když nejsme s to rozšířiti je přímým stykem.

*) Podobně vyzývá svatý Benedikt v poslední kapitole své řehole ke studiu svatých Písem. Nazvav skromně svou řeholi návodem pro začátečníky v duchovním životě, odkazuje ty, kdož spějí k výšinám dokonalosti, na učení svatých Otců, a pak praví: „Neboť, který list aneb který výrok Písma svatého Starého i Nového Zákona není nejpřísnějším pravidlem života lidského?“ (Pozn. překlad.)

Jest ještě jiný způsob.

Chceme více věděti o Bohu? Jděme k tvorům této země, kteříž jsou dílem jeho rukou a dovedou hovořiti o něm. Hledejme ho ve stvoření; spařujme ho se zálibou v nádheře všehomíra: slunce za dne, hvězdy za noci, země a moře, všechen život a pohyb, světlo, radost, krása, to vše svědčí o něm. „Nebesa vypravují slávu Boží, a díla rukou jeho hlásá obloha“ (Ž. 18, 1). Ptáci zpívají o jeho laskavosti. Nejmenší kvítek polní, nádherněji oděný než Šalomoun ve vsí slávě své, vypravuje o něžné péči Otce v nebesích. Ba i kameny mají hlas a mluví o něm, a slyšíme-li a dáváme-li pozor na tyto hlasy, bude naše poznání tohoto dobrotivého Boha prohloubeno a naše láska k němu zesílí. Jeden světec měl ve zvyku dotýkati se lehce svou holí kvítků a říkati: „Ach, mlčte, vy mně činíte výčitky, vy hlásáte přílišnou míru lásky Boží“.

Pak jsou tu ti, kteří dovedou o Bohu mluvit v naší vlastní řeči a vypravovati nám o něm, protože ho poznali: míním jeho intimní přátely, svaté. V době vyprahlosti čtème, co napsali svatí o Bohu, a čtème též životopisy jejich. Před jinými spisovateli dávejme přednost jménům, kterým předchází přívlastek S. nebo B., „Svatý“ nebo „Blahoslavený“, daný jim Církví svatou. To jsou ti, kteří obdrželi akademické vyznamenání*) duchovního života; oni byli zkoušeni a nalezeni hodnými. Oni mluví tak pravdivě, tak prostince a s takovým důrazem, jakého by pouhá učinnost nikdy nedosáhla, protože oni zkusili život, o kterém píší.

Svatý Jan ve svém prvním listu praví: „Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme viděli svýma očima, co jsme prohlédli a a ruce naše ohmataly, o Slově života . . . . svědčíme a zvěstujeme vám“ (1. Jan 1—2). Těchto slov by mohli oprávněně použití svatí spisovatelé a svatí vůbec ve smyslu jen málo pozměněném. A čtème-li pozorně jejich životopisy, vidíme, jak se bezpřestání ve všem obírali Bohem, jak v láskyplném obcování s ním vylévali takřka své duše, a jak Bůh jim vycházel vstříc v láskyplném objetí. A tak se také tímto způsobem obeznamujeme s cestami Božími a rozumíme jeho božskému působení.

*) Autor tu naráží na akademické stupně B. A. (= Bachelor of Arts) a M. A. (= Master of Arts), které jsou dosud obvyklé na starých anglických universitách v Kambridži (Cambridge) a v Oxfordu. (Pozn. překlad.)

Náboženství F. M. Dostojevského.

(Pokračování.)

Náboženský problem je tedy Dostojevskému hlavním problemem lidského života, náboženské otázky jsou mu největšími otázkami člověčenstva. Negativní stránka jeho nábožensko-filosofického názoru záleží v tom, že bez Boha a nesmrtnosti duše, pouze na základě přirozených zákonů rozumu a přírody nelze zařizovat život lidského. A pozitivní stránka spočívá v náruživém hlásání, že v každém člověku jsou křesťansko-náboženské zásady, na nichž jedině lze zařídit život lidský. Základ k takovému názoru leží v myšlence, že každý člověk má v sobě „jiskru Boží“, která časem solva doutná, ale podle přirozenosti lidské nikdy nemůže úplně shasnouti. Cílem nábožensko-mravního rozvoje jest bratrství, láska, sebezdokonalování, a na rozvoji jednotlivého „já“ spočívá štěstí společnosti lidské. Dostl vysoko cenil mravní život duše lidské, určené od přirozenosti k mravní dokonalosti; ti hrdinové jeho, kteří slyší výzvu Prozřetelosti ke znovuzrození, poznají smysl života, kteří však výzvou tou pohrdají, hynou mravně a často i tělesně, samovraždou.

Jeho *negativní typy* vyrostly na půdě atheistických teorií, na snaze založit život pouze na rozumu, bez Boha. Takový čistě rozumový život jest podle Dostojevského smrtí pro život duše. Tuto snahu člověka, zařídit se bez Boha pouze na zásadách rozumu, Dostojevski jasně vyjádřil v osobě *Raskolnikova*, hrdiny slavného románu z polovice let sedmdesátých, nadepsaného symbolicky „Zločin a trest“ (1866). Chudobný, nadaný, ale velice domýšlivý Raskolnikov zanechal studií, jest líný, aby si vydělával peníze hodi-nami, obyčejnou cestou. Chce zbohatnouti najednou. Domnívá se, že jest povahou výjimečnou, vyšší, neobyčejnou, vymýšlí si system, který by ospravedlňoval i jeho právo na zločin, kterým by rázem vydělal 3000 rublů, právo na vraždu. Raskolnikov dělí lidi na dvě třídy, na „obyčejné“ a „neobyčejné“*). „Obyčejní musejí žít v poslušnosti a nemají práva překročit zákon, . . . neobyčejní mají právo konati všelijaké zločiny a všemožně přestupovati zákon, . . . právo dovoliti svému svědomí překročit . . . přes některé překážky . . . dáti si dovolení podle svědomí překročití krev“ (I., 273—278).

*) Podobně v „Běsach“ dělí lidi výstřední socialista Šigalev: $\frac{1}{10}$ lidí má osobní svobodu a neobmezené právo, $\frac{9}{10}$ lidí je stádo, bezmezně poslušné prvých.

Raskolnikov páše zločin, aby uskutečnil princip neobmezené svobody mravního jednání člověka podle zásady, že neobyčejnému člověku jest „vše dovoleno, není-li nesmrtelnosti . . .“. Zavraždí starou lichvářku, „veš“, neužitečnou pro společnost lidskou, i náhodou namanuvši se její sestru. Ale po této vraždě zmocnil se ho strach, neuloupil ani potřebných peněz, pocítil odpor k tomu, co učinil. Pronásledují ho výčitky svědomí, hallucinace; cítí, že jest pronásledován, že jest sám „veš, možná ještě ohavnější, než zabitá veš“. Vemlouvá si, že „nezabil člověka, zabil jen princip“ (I, 290), že „zatoužil osmělit se, zkusit, má-li právo“, „seznat, je-li ‚veš‘ jako všichni, či člověk“, jenž bude „moci přestoupiti“. „Boha jste se spustil a Bůh vás ranil slepotou, vydal ďáblu! . . . Zabíjetí máte-li právo?“ spráskla rukama bývalá prostitutka Soňa Marmeladova. Jeho zločin jest vzpourou proti přikázání Božímu, poněvadž lidé jsou pod ochranou Boží, a ať jsou velcí či malí, dobří či špatní, jemu (Raskolnikovu) nepřisluší, opovrhovatí jimi nebo se světa je odklidití. Raskolnikov hrdě a pánovitě soudil o člověku, chtěl odklidití Boha a posadití se na jeho místo jako člověk-bůh. Nyní po hrozném snu najednou poznal, jak žil bez Boha, jak se vzdálil od pramene svělla i tepla.

„Sebe jsem zabil“, volá k Soni v zoufalství, „ale ne stařenu! Tu jsem právě také utloukl na věky! Co teď činiti?“ A Soňa se slzami v očích volá: „Vstaň. Jdi ihned, okamžitě, postav se na křížovatce, pokloň se, polib nejprve zemi, kterou jsi polířnil, potom se pokloň veškerému světu a řekni všem nahlas: ‚Zabil jsem!‘ Tehdy Bůh opět pošle ti život! . . . Vzítí na se utrpení a vykoupiti se jím, toho jest potřebí“ (II, 149—151).

„Utrpení jest veliká věc“, praví Porfyrij, a tato myšlenka jest oblíbenou myšlenkou autora samého: jen cestou uvědomělého utrpení se člověk očisťuje od poskvrny hříchu, utrpení jest zárukou spásy i pro nejzatvrzejší zločince.

Raskolnikov musí trpěti, pocítiti tíži hříchu, musí projíti peklem, než rozum a duše jeho se opět spojí v jednotu, z níž prýští nový život. „Pokoř se, hrdý člověče!“ volá Dostojevski. Hřích předpokládá trest, a tento trest jest nutný k mravní očistě. Raskolnikov si myslel, že člověk silný, člověk-bůh, už svou přirozeností musí býti zločincem, jemuž vše dovoleno. Ale Dostojevski ukázal, že člověk, lidská osobnost jest svobodna a tudíž i odpovědna za své jednání. Raskolnikov přijímá utrpení a již tím očistí duši svou, vykoupí „hřích prolítí krve“. Přestoupil nejvyšší ethické pravidlo,

zásadně porušil práva cizí osobnosti, prolil krev, a to ne z hladu, ze msty porušil zákon mravní, nýbrž zásadně popíral cizí právo, zásadně překročil posvátná práva jednotlivcova, dopustil se zásadního zločinu, i stihl ho trest, jemuž se musí podrobiti, by poznal, že není na světě sám.

Již v náklonnosti hrdého člověka vyvyšovati se nad jiné, v člověko-božství Dostojevski viděl hřích, mravní smrt člověka. A tak vidíme, že v jeho románu *Raskolnikov*, jenž byl schopen takového zločinu, zemřel, aby se zrodil nový člověk. *Raskolnikov* přiveden ve vyhnanství na Sibiři po těžké nemoci zbožnou, pokornou a sebeobětavou manželkou, bývalou hřišnicí Soňou, která ho dobrovolně následovala na Sibiř, a čtením evangelia k víře: zemřel člověk hřišný, by se zrodil nový, lepší. Dostojevski zamýšlel napsati III. část románu, kde mínil podati dějiny pozvolného obrození člověka, přechodu z jednoho světa do druhého, ale části té nenapsal.

V „*Běsech*“ (1870) Dostojevski prorocky nakreslil pochmurný obraz příští ruské socialistické revoluce, kdy „lidé, zahrnuvše Krista, chtějí spravedlnost, ale skončí tím, že zabijí svět krví“. Kdežto na západě, podle názoru Dostojevského, příčinou revoluce je třídní boj, založený na zápase hospodářských zájmů a výhod bez mravního podkladu, v Rusku vzbouření možno začítí pouze atheismem. Zvláště charakteristicky tato idea vyjádřena v typu inženýra, bývalého seminaristy *Kirilova*, který podrobně rozvíjel ideu svého života i samovraždy jako vzpoury proti Bohu. Hrdý *Kirilov* nevěří v Boha osobního, ani v život posmrtný; své „já“, svou vůli má za jediný zákon pro život, za střed všehomíra. Zaujat myšlénkou státi se člověko-bohem, chce lidstvo osvoboditi od největší šalebné představy, že jest Bůh, před nímž se lidé třesou v otrocké bázni. „Člověk ničeho nedělal, než že si vymýšlel Boha, by mohl žítí, aniž se usmrtí.“ *Kirilov* píše pojednání o samovraždě i táže se, proč si lidé života nevezmou? Nečiní toho z bázně před bolestí a ze strachu před životem za hrobem, jenž se jeví tajemným. Vlastně mnozí lidé nechtějí žítí a žijí pouze z otrocké bázně. „Každý, kdo chce dosáhnouti plné svobody, musí se odvážiti usmrtiti se . . . . Kdo přemůže bolest a strach, kdo se odváží usmrtiti se, aby ubil strach, ten se hned sám stane Bohem“ (I., 128—131) a způsobí, že „Boha již nebude“; ale nikdo toho dosud neučinil, až on se chlubí, že se zastřelí, aby dokázal plnou svobodu, že jest mu lhostejno žítí nebo nežítí.

Kirilov tvrdí, že člověk jest božsky krásný, má plnost pravdy v sobě a jeho jediným úkolem jest uskutečniti svou vůli, postavit ji nade všechno, i domnívá se, že on jest povolán, této vůli dáti plnou svobodu. I rozumuje:

„Je-li Bůh, tedy veškerá vůle jest Jeho, a já nemohu z Jeho vůle. Není-li Boha, tedy všechna vůle jest má, a já jsem povinen projevití svobodu své vůle . . . Jsem povinen zastřeliti se, protože vrcholný bod svobody mé vlastní vůle jest — zabítí sebe sama . . . z pouhé jen svévole . . . Jsem povinen projevití nevěru. Pro mne není vyšší myšlenky, než že není Boha. Za mne mluví historie lidstva. Člověk vymýšlel Boha, aby mohl žítí, neubíjeje se . . . Já jediný v historii všeho světa nechtěl jsem poprvé vymýšleti Boha“. Všecka lež pochází z toho, že byl dříve Bůh. „Nechápu, jak mohl atheista až doposud věděti, že není Boha, a nezabítí se ihned: Seznati, že není Boha, a neseznati zároveň, že se sám stal Bohem — jest nesmysl, jinak rozhodně zabiješ sama sebe . . . Já se usmrtím, abych začal a dokázal. Jsem ještě Bohem mimovolně a jsem nešťasten, jelikož jsem povinen projevití vůli svou. Všichni jsou nešťastní, protože se bojí projevovati vůli svou. Člověk byl dosud proto tak nešťastným a ubohým, že se bál projevití vůli svou v nejhlavnějším bodě . . . Jsem hrozně nešťasten, neboť se hrozně bojím. Strach jest kletbou člověka . . . Projevují však svou vůli a jsem povinen věřiti, že nevěřím. Já začnu a dokonám a otevru dvěře. A spasím. Jen toto jediné spasí všechny lidi a v následujícím pokolení způsobí fysický přerod; neboť v nynější fysické podobě nelze nikterak člověku býti bez dřívějšího Boha . . . . . Atributem mého božství jest svoboda vlastní vůle . . . . . Usmrcuji se, abych dokázal neposlušnost a novou svoji strašnou svobodu“ (II., 307—310).

Jako Kirilova bezbožná svévole svedla k samovraždě, tak také atheistu souchotináře Hippolyta v románu „Idiot“ (1868). Tento „otrok různých předsudků“ připouští náboženství s jeho učením o odplatě na věčnosti, ale nedovede rozumem pochopiti nutnosti a rozumnosti osobní existence bez vlastní vůle, nedovede se smířiti s pořádkem okolních věcí, s odpory v životě a dospívá k popírání Boha i nesmrtnosti. Tímto popíráním pak ničí všeliký mravní princip jednání a přichází k zásadě: všechno jest dovoleno, že se nebude zodpovídati za to, čeho nelze člověku pochopiti, skutečné vůle a zákonů Prozřetelnosti (II., 107).

Vrcholu slávy Dostojevski dosáhl velikolepou epopejí ateismu hledajícího víru, nazvanou „*Bratři Karamazovi*“ (1880), jejíž první název byl „Život velikého hříšníka“, kde se snažil dokázati jsooucnost Boží, vtěliv všemožné pochybnosti o jsooucnosti Boží v Ivanu Karamazovu, brzy skeptiku, brzy nevěrci, brzy věřícím a zase atheistovi. Před námi se rozprostírá hrozný obraz karamazovštiny, hnusné dědičnosti, kterou trpí celá rodina, obraz hříšnosti člověka ve dvou pokoleních, v otci i dětech, hříšnosti tělesné i duševní. Tuto hříšnost Dostojevski namaloval zhuštěnými barvami ve všeobecném popírání rodiny, mravnosti, víry i Boha samého. Starý Karamazov, otec, jest nejen zvrhlý prostopášník, „smyslňý náruživce“, nýbrž i nevěrec; levoboček Smerďakov jest prostopášný rouhač, jenž sveden k vraždě otce slovy Ivanovými, „že jest všechno dovoleno“; ve smyslném zhýralci, nevázaném Dimitrijovi bouří smyslcnost, ďábel zápolí s Bohem, ideál madonny s ideálem sodomským a bojištěm jest srdce lidské (I., 143); v *Ivanovi Karamazovu* Dostojevski nejjasněji vtělil své náboženské pochybnosti, útrapy. Zdá se, jakoby Ivan vůbec nevěřil v Boha a nesmrtnost, ale přece lze pozorovati jeho duševní trápení se myšlenkou, je-li Bůh či není, je-li smysl ve světě či pouze slepá náhoda. „Myšlenka ta“, praví mu starc Zosima, „není ještě rozhodnuta ve vašem srdci a mučí je . . . Ve vás ta otázka není ještě rozhodnuta, a v tom spočívá veliké vaše hoře, neboť ona si úporně žádá konečného rozhodnutí . . .“ Na otázku Ivanova, může-li otázka tato býti někdy rozhodnuta způsobem kladným, Zosima odpovídá: „Nemůže-li se rozhodnouti způsobem kladným, nikdy se dozajista nerozhodne způsobem záporným . . . Ale děkujte Tvůrci, že vám dal srdce vyšší, schopné toho, aby se mučilo takovou mukou, o vznešených věcech přemítati“ (I., 92).

Názorně záměna víry v Boha pokloněním se svému „já“, idea člověkoboha, Dostojevským ukázána jest v řeči čerta, jenž se zjevil Ivanu Karamazovu a takto rozumuje:

„Noví lidé mají v úmyslu všechno rozrušiti a počítí znova opět lidojedstvím. Hlupáci; stačí, zruší-li se v člověčenstvu pouze idea o Bohu . . . Jedině, když člověčenstvo od prvního do posledního se odřekne Boha, pak už sám sebou bez lidojedství padne všechen bývalý světový názor a hlavně i všechna bývalá mravnost a nastoupí všechno nové . . . Člověk se vypne duchem božské, titanské hrdosti a objeví se člověkobůh. Krotě každé hodiny všechny síly přírody vůli svou a vědou, člověk právě tím každé hodiny bude pociťovati

rozkoš tak vznešenou, že mu nahradí všechny bývalé naděje na rozkoše nebeské. Každý pozná, že jest celý smrtelný, bez jakéhokoli vzkříšení, a přijme smrt hrdě a klidně jako bůh. Z pouhé hrdosti pochopí, že nemá proč reptati na to, že život jest okamžik, a zamiluje si bratra svého bez jakékoli odplaty . . . . . Ale poněvadž vzhledem k zakořenělé hlouposti lidské neupraví se to snad ještě ani za tisíc let, jest každému, kdo jest si už nyní vědom pravdy, dovoleno, aby se zařídil zcela tak, jak se mu líbí podle nových zásad. Ne dostí toho: protože Boha a nesmrtelnosti přece jen není, novému člověku jest dovoleno státi se člověko-bohem, a třebaš jen jedinému na celém světě . . . s lehkým srdcem přeskochiti všelikou bývalou mravní přehradu bývalého otroka-člověka . . . . . Pro Boha není zákonů! Kde stane Bůh — tam už jest místo boží! Kde stanu já, tam ihned bude první místo . . . ‚všecko dovoleno‘ a dostí!“ (III., 183—184.)

Ivan Karamazov popřev Boha i nesmrtelnost, jako buřič bojuje s Bohem, neuznává ho, a kdyby i Bůh byl, pro něj jakoby ho nebylo, Ivan s ním nepočítá, a odtud odvozuje svou svobodu: všecko jest dovoleno, není hříchu. Ale muka nevěry ho trápí, takže šířán rozdvojeností duše, vidí noc jak noc přízrak, který nazývá sám čertem, jeho rozmluva s čertem jest vlastně monolog, samomluva Ivana samého. „Jsi můj přízrak, jsi sen“, praví rozhodně Ivan k čertovi. „Ty jsi já, jsi já . . . jsi moje fantasie! To mluvím já sám a ne ty!“ Duch Ivanův se zatemnil, pomátl, on sešilel.

Také mladý lidumil *Aljoša Karamazov* hledá víru v klášteře u starce Zosimy, jakoby instinktivně chápal, že jen víra ho může spasiti. V klášteře ho přesvědčuje učený otec Paisij: „Až doposud ani moudrost všech atheistův a Antikristův, ani zápal jejich srdce nebyly s to, by vytvořily jiný vyšší ideál lidí a důstojnosti lidské, než jest ideál daný Kristem“. Tu též bohobojný stařec Zosima působil na „tichého hochu“ zvláště mocným dojmem a jeho „naučení“, že „přesvědčili se o jsoucnosti Boha možno pouze cestou účinné lásky k bližnímu“, jakož i napomenutí, by Aljoša, jenž se mnil státi mnichem, po jeho smrti odešel z klášteřa, poněvadž ho tam není více třeba, pohnou ho, že opustí klášter, by pracoval mezi bratry a lidem. „Tam se nedovolává míru. Posloužíš a přihodíš se . . . Neštěstí uzříš veliké a v tom neštěstí budeš šťasten. Slyš mou radu: V neštěstí hledej štěstí! Pracuj! Neustále pracuj!“ (I., 100). Aljoša je typ rozumného jinocha, typ křesťana z rodiny smyslých náruživců, jenž našel pravou cestu, mocně působí na

otce, bratry, na Grušenku, Kolju Krasotkina i jiné spolužáky Iljušečkovy. Dojemně končí epilog románu řečí Aljošovou ke spolužákům ubohého Iljušečky, které vybízí, by byli stydliví, dobří a poctiví, což tito slibují a s pevnou nadějí: „všichni vstaneme z mrtvých, ožijeme a spatříme opět jeden druhého“ se rozcházejí. V páté části románu Dostojevski minil vylíčiti život Aljoše, toužícího konati ve světě „hrdinné skutky“ účinné lásky k lidem.

Positivním typem Dostojevského, mocně, blahodějně působícím opravdu křesťanským životem svým na okolí, jest už Aljoša Karamazov, ale nejoblíbenější postavou Dostojevského jest zbožný stařec *Zosima*, v němž Dostojevski dokazuje, že jest možný východ z pochybností duševních, z bezplodného nevěřícího života. Zosima jest podivuhodná postava, která strmí již vysoko nad lidmi do druhého světa, jehož sluhou Zosima se cítil býti. Ani Zosima se nenarodil světcem, nýbrž ze světáka, hříšníka se svatým teprve stal. Zosima byl v mládí důstojníkem, jenž „soupeře“ urazil a ze světských ohledů vyzval ho na souboj, ve zlosti do krve sbil bezbranného sluhu. Ale náhle „jakoby mně ostrá jehla projela duší skrz na skrz“, padl před sluhou na kolena, dotkl se země čelem, prosil ho za odpuštění a zhrozil se myšlenky, že by měl jíti zabít dobrého, rozumného, šlechtetného člověka, který se ničím neprovinil, a tím snad zbavili na věky jeho manželku štěstí, umučiti ji. Při souboji, jehož nesmyslnost a zločinnost poznal, nechal střileti protivníka, sám však odhodil pistoli a vstoupil do výslužby. Ve výčitkách svědomí nalezl vnitřní sílu, a ta ho obrodila, přemohši smyslnost; byla to síla lásky a pokory, která ho vedla do kláštera, kde se stal pokorným mnichem, zbožňovaným lidem, kde čistá víra křesťanská zasadila do duše jeho pokoj a dobrolivost. Zosima osobně se zdokonaliv, zřeknuv se svého „já“, v duchu křesťanské lásky a pravdy prokazuje dobrodiní trpícím, bloudícím a obliženým. Mocný byl jeho vliv na inteligenty, pohlížející s vysoka na církev, na „souzíci se nevěrou“, na „věřící ženy“ a „dámy malé víry“, které odcházejí od něho potěšeny, mravně obrozeny a očištěny. Zosima doporučuje zvláště lásku, by člověk dosáhl odpuštění a přesvědčil se o jsočnosti Boží. „Láska“, praví, „všechno se vykoupí, všechno dochází spasení . . . Snažte se milovati své bližní . . . Tou měrou, jak se budete zdokonalovati v lásce, budete nabývati přesvědčení o jsočnosti Boha a nesmrtelnosti své duše . . .“ (I., 73). Vysoce hodnotí Zosima církev Kristovu, již vzdělanci pohrdají.

„Kdyby nyní nebylo církve Kristovy“, vece Zosima, „nebylo by ničeho, co by zločince mohlo zdržovati od zločinů, a nebylo by ani trestu za ně, to jest trestu pravého, ne mechanického, který ve většině případů jenom dráždí srdce, nýbrž trestu pravého, jediného skutečného, postrachem naplňujícího a krotícího trestu, který spočívá v uznání vlastního svědomí . . . Všeliké to vyprávění na Sibíř na nucené práce, druhy spojené s bílím, nikoho nenapraví, a hlavně skoro žádného zločince nezastraší . . . Jestliže něco chrání lidskou společnost i za našich dob a zločince samého napravuje a obrací v člověka jiného, jest to opět jedině zákon Kristův, který se ozývá v uznání vlastního svědomí. Jedině tehdy, uzná-li člověk svou vinu jako syn společnosti Kristovy, to jest církve, uzná vinu svou také před společností lidskou . . . “ (I., 85).

Před svou smrtí Zosima pěje nadšený chvalozpěv Kristu v nebi i v srdci ruského lidu, z jehož „víry a pokory vzejde spasení“ (II., 48), káže „milovati člověka i s jeho hříchy“, modliti se i za samovrahy. Zosima míní, že „na zemi jaksi bloudíme, a kdyby nebylo drahocenného příkladu Kristova, zabloudili a zahynuli bychom úplně, jako pokolení lidské do potopy,“ (II., 54).

Mezi pozitivní typy Dostojevského náleží kníže *Myškin*, hrdina románu „*Idiot*“ (1868), něžný, skromný, jemnocitný a prostomyslný jinoch, jenž má úctu k duši dětské, „nezná vůbec žen“, vede tichý život lásky, odpouští, kde by se jiný mstil, miluje, kde jiný nenávidí, vzdává se hmotného prospěchu a nechává se šiditi, jest prost ctížádosti a ješitnosti, a proto se lidem zdá býti „idiotem“. Jeho poměr k Nastasii připomíná poměr Kristův ke hříšnici, poměr k dětem připomíná Krista zvoucího k sobě děti. Ač nevystupoval s určitým učením, přece svých myšlenek zastával se tvrdošijně; svým životem dává příklad jiným, ač tuší, že svět jím pohrdá. Sám pocházeje ze vznešené rodiny šlechtické, bojí se povrchní vznešené společnosti, ale ve své prostosrdečnosti se jí poddává i vydává se jejímu posměchu.

* * *

Dostojevski chtěl v *Myškinovi* podati* obraz křesťana, ale s blouzněním ztřeštěné hlavy tohoto „úplně jurodivého“ („tichého blázna“, jak ho nazval Rogožin) těžko vždy souhlasiti. Výlevy ztřeštěné hlavy jsou aspoň jeho slova, že „katolictví jest právě tolik, jako víra nekřesťanská . . . a římské katolictví jest dokonce horší než samotný atheismus! Atheismus hlásá toliko

„nic“, ale katolicismus jde dále; on hlásá zkaženého Krista, jim lživě líčeného, zhaněného, Krista protichůdného . . . On hlásá Antikrista . . . Po mém názoru římský katolicismus ani není věrou, nýbrž rozhodně pokračováním západní říše římské . . . Papež osvojil si zemi, pozemský trůn a chopil se meče; od té doby vše se řídí tím, jenom že k meči přidali lež, vychytralost, klam, fanatismus, pověru, zločiny, zahráli si s nejsvětějšími, pravdivými, prostodušnými pocity lidu a vše, vše proměnili za peníze, za nízkou moc pozemskou! A to není učení Antikristovým? Kterak neměl vzniknouti z toho atheismus? Atheismus vyšel z nich samých, ze samého římského katolicismu!“ A „socialismus jest také plod katolictví! On taktéž, jako jeho bratr atheismus, povstal ze zoufalství jako protiklad katolictví ve smyslu mravním, aby zaměnil ztracenou moc náboženství, aby utišil duševní žízeň žízňivého lidstva a spasil je ne Kristem, nýbrž také násilím. Je to také svoboda násilím, je to též sjednocení mečem a krví“ (II., 254—256).

Zrovna tak zmatené pojmy o katolictví pronáší Dostojevski také v „Běsích“ (I., 283—287) ústy Šatova:

„Římský katolicismus není již křesťanstvím . . . Řím hlásal Krista, podlehnuvšího třetímu ďábelskému pokušení . . . a katolictvo, oznámivši celému světu, že Kristus bez pozemského království na světě obstát nemůže, prohlásilo tím Antikrista a zahubilo celý západní svět. Jestliže se mučí Francie, tedy jediné vinou katolictví, neboť odvrhla smrdutého (!) boha římského a nového si nevynášla. Francie během celé své dlouhé historie byla jediným vtělením a rozvitím římského boha i upadla v atheismus, jenž se prozatím nazývá u nich socialismem, jediné proto, že atheismus jest přece jen zdravějším než římský katolicismus . . .“

A v „Bratřích Karamazovch“ Dostojevski soudí, že katolictvo jest „jednoduše římská armáda pro příští světovou pozemskou říši s římským císařem velebnězem v čele, prostá touha po moci, pozemských špinavých stolcích, po zotročení . . . Snad ani v Boha nevěří“.

Ještě nešetrněji še vyjadřuje Dostojevski o katolictví v „Deníku“ (IV., 279—281), tvrdě, že prý „papež už dávno pokládá sebe za bytost vyšší nad celé lidstvo . . . Když papežství prohlásilo za dogma, že křesťanství nemůže se na zemi udržeti bez světského panství papežova, prohlásilo právě tímto činem Krista nového, jenž není podoben dřívějšímu Kristu a jenž se dal svěsti třetím poku-

šením ďábla . . . . Vládcе katolické církve vyslovuje celému světu všechnu pravdu o sobě: „Myslili jste, že se spokojím jen titulem panovníka církevního státu? Vězte, že jsem se pokládal za pána celého světa a všech panovníků pozemských, a to nejen za pána duchovního, nýbrž i za světského, skutečného pána, vladaře a císaře jejich. Já jsem král nad králi a pán nad panujícími a mně jedinému náleží na zemi vláda nad osudy jejich“ . . . Takovým způsobem byl prodán Kristus za království pozemské“.

Takové až k nepřičetnosti štvavé smyšlenky o církvi katolické, dávno vyvrácené rouhavé předsudky liberálů a protestantů bez rozvahy přenášel Dostojevski na stránky svých spisů, neuváživ, že také jemu bude se zodpovídati za opovážlivé, křivé posuzování katolické církve, jejíhož zařízení a učení nestudoval nestranně, nýbrž pouze škodolibě sbíral hanlivé výroky o ní z pamfletů nepřátel katolictví.

(Dokončení.)

Rajhrad.

P. Augustin Vrzal.

Při posvátných obřadech.

Oběť Kristova.

*K*ristus sjednotil se s dušemi v mystickém sňatku na kříži a svou jednotu stále obnovuje. Zůstává mystickým kmenem života dávajícím životní sílu všem spojeným ratolestem.

Nesmírná touha duše se kojí, nalézá svou blaženost. Pokrmem jejím jest nesmírná láska a dobrota Kristova, Boha lásky, jenž vyrovnává v duši hlubiny a činí z ní tůň míru. Vnitřní život Boží stává se údělem ratolestí, spojených s Kristem: „Jako já žiji pro Otce, tak i ten, kdo mne požívá, žije pro mne (Jan VI, 58), a jako Otec miluje mne, tak i já miluji vás“ (Jan XV, 9).

Pro svou jednotu s Kristem obrací Církev svatá zraky své k Otci nebeskému v posvátném mešním okamžiku před Proměňováním, aby shlédl milostivě na svůj vyvolený lid, na nejvyšší hlavu Církev, na celé lidstvo, obrací se ke svým úřadům ve věčné slávě, především k Matce Jednorozeného Syna Božího, ke všem svatým Apoštolům a Mučedníkům, aby jejich přímlovami posvětil dary.

„Oběť celé své rodiny milostivě přijmi a uděl pokoje svému lidu . . .“

Poslední příprava k proměnění jest ukončena, chléb a víno jsou požehnány a posvěceny.

Zástupce Kristův koná památku smrti Kristovy, jak bylo přikázáno při poslední večeři. Běže chléb a žehná, vše ve jménu Krista, a pronáší zázračná slova: „Toto jest Tělo mé, toto jest Krev má, která se za vás vylévá“. Tělo, které obětuje, Krev, která se vylévá, zvěstuje smrt Kristovu, dle slov Apoštola, obnovuje ji. Podává se Otcí nesmírné zadostučinění, pravá obět, sláva a čest, lidstvu se dostává usmiřujícího úsměvu Otcova, neboť Kristus, Prvorozený z mnohých bratří, hlava mystického těla, předstupuje před Otce jako smírný Beránek za své údy a bratry.

Jest knězem, jenž usmiřuje lidstvo s Bohem, jest Obětí nesmírné ceny.

„Svatý národ, získán krví Kristovou, věřící lid, mystické tělo, pamětlivo Krista, jeho smrti, vzkříšení a nanebevstoupení, obětuje Tvé velebě, ó Pane, oběť svatou, oběť čistou a neposkvrněnou“, toť vznešená, kněžská modlitba mystického těla u přítomnosti svaté Oběti na oltáři.

Pro Krista-člověka lidstvo spěje k Bohu, aby našlo v něm svou blaženost. Všechny prosby zalétají teď k Otcí, neboť údy Kristovy, věřící, jsou plni naděje a jistoty, že je milostivě přijme pro zalíbení ve svém Jednorozeném Synu. V síle Krve Kristovy může duše všeho dosáhnouti, celý svět může býti spasen — toť pravý okamžik, v němž Bůh se nemůže odvrátiti od lidstva, od duše spojené a obětované s Kristem na kříži. Každá duše se objevuje před Otcem oděna Krví Kristovou, jako Jakob koží, aby dosáhl vzhledu prvorozeného bratra, a Otec nebeský žehná svým synům pro vůni Krve svého Jednorozeného Syna.

Přesvatý Anděl, jenž má přednésti oběť na nejvyšší oltář před majestátem Božím, k němuž se obrací Církev svatá v této chvíli, jest Duch Svatý, jenž svým ohněm lásky má strávit celou oběť. Mystickému tělu se dostává nejvyššího daru, Duchu Svatého, soupodstatné Lásky s Otcem a Synem, aby zavládla nová doba lásky a blaha pod jeho vedením. Království Boží dospívá svého vrcholu, když Duch Svatý přebývá v duši jako ve svém chrámu.

Božský život v duši dospívá vrcholu v poznání a lásce. Jest jedno s Věčným Slovem, s věčnou moudrostí Otcovou, v objetí Otce nebeského a dýchá láskou k oběma: k Otci i Synu v Duchu Svatém, neboť láska v duši jest účastenstvím na Duchu Svatém, nestvořené Lásce.

O čem duše dříve zpívala v přípravě na hlavní část oběti, to se v ní dokonává, pro Ježíše a s Ježíšem vzdává díky a slávu Otci, jenž žije a kraluje s Ježíšem v jednotě Ducha Svatého Bůh na věky.

Uskutečnilo se v ní synovství boží, pod jehož vědomím volá: „Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno Tvé, přijď království Tvé, buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi! Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům, a neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého — Amen“.

Snaha duše spěje v této chvíli ke spojení s milovaným předmětem nevýslovným způsobem. Láska Boží jest přátelstvím Božím s duší, neboť vzájemně se milují Bůh a duše, ne způsobem egoistickým, nýbrž Bůh se dává zcela duši s celým svým pokladem vnitřního života, účastní duši své blaženosti, a proto povstává pravé přátelství; duše pak se stává schopnou dáti se Bohu bezvýhradně. Přátelské spojení duše s Bohem vrcholí v oběti jako všechny jiné dary nevystihlé lásky Boží, ve svatém přijímání. Duše se účastní hodů Těla a Krve Kristovy, jednotí se s námi Bůh lásky a pokoje, zdroj života a svatosti.

Kdyby duše dosáhla nejlepší přípravy, po jediném sjednocení s Kristem by dosáhla své dokonalosti, již jí určila Prozřetelnost dle svého zalíbení, dle míry Krve Kristovy. Duše se stává novým hrobem, do něhož vchází Beránek obětovaný za hříchy světa, aby ji posvětil a obživil.

„Bohu nejvíce přináležejí konati a rozdíleli svou podobnost všem věcem stvořeným“, praví svatý Tomáš (Quaest. Disp. de Pot. Dei, q. 1, art. 1), poněvadž jest nejvyšší dokonalost; vše, co jest krásného a dokonalého ve světě, pochází od Boha, krásy a dokonalosti samé. Ve svatém přijímání schopnost Boží rozdíleli se vyčerpává, neboť dává sama sebe.

Zamysli se, duše má, a opěvuj nesmírné Boží milosrdenství, oběť Kristova jest dokonána.

Řím.

P. Method M. Habáň O. P.

Legenda o svatém Křištofu.

(Pokračování.)

Druhá děva hlubším se ozývá hlasem,
píseň její posvátným zurčí jasem:

„Zdvihni se větříčku půlnoční, *)

čerstvý a chladný,

přispěchej větříčku polední,

teplý a vlnadný,

prověj mou zahradu

vůněmi východu, západu!

Zavítej, milý můj, v zahradu svou,

jabloně krásné tě ovocem zvou!“ —

„Přišel jsem, sestro má, choti má,

do sadu svého tiše,

myrrha mě vůní objímá,

koření vonné dýše,

plást medu pojím, víno chci pít,

mléko své čerstvé, lahodné mít —

přátelé, jezte a pijte, chci žít!“ —

„Spím, ale srdcem ještě bdím,

milého hlas náhle uslyším:

„Otevři, sestro má,

přítelkyně má,

holubičko moje

neposkvrněná,

neboť má hlava rosy je plna,

krůpějí nočních kadeří vlna!“

Spím a svlékla jsem šaty již,

kterak je obléknu zase?

*) Šalamounova Píseň písní, hl. 4, 16—5, 1—8.

nohy jsem umyla, netušíš,
že si je ušpiním, zdá se.

Milý můj vzláhl ruku svou
dovniř otvorem dveří . . .
jak to zachvělo duši mou,
láska blažená věří!

Vstala jsem, otevřít spěchala,
milého vítat i hosti,
s rukou mých myrrha kapala
v milostné nedočkavosti.

Závorku dveří otvírám,
toužíc ho uvidět věrně,
ale on náhle zmizel sám,
noc jenom tměla se černě.

Ponocní strážníci ve městě
našli mě, zranili mylně,
plášť vzali jeho nevěstě,
která ho hledala pilně.

Zavazuji vás přísahou,
jerusalemské dcery,
byste ho hledaly s námahou,
proběhly všemi směry.

Rcete mu, láskou že omdlévám,
aby se vrátil ke mně!
nocuji, marně prodlévám,
volá ho nebe i země!“

Žasne Aufer . . . Hle, to jsou Písma slova,
stará a tajemná a zase posvátně nová!
o lásce Boží hovoří, nevěstě Duši — —

Zda-li ta dívka tajemství všechno to tuší?
 Netuší, běda! Dvě jsou to děvy sličné,
 jež se tu zjevily v divoké oblasti říčné.
 Nikéta je to a družka Akvilina,
 světačky luzné, pohanky ze světa klína.
 Do města hlavního rozkoší touha je táhne,
 po kterých mysl nezkušená prahne.

Zjevil se Aufer ve dveřích chaty svojí.
 Přísný a vážný, obrovitý stojí.
 Výkřik! a dívky klekají polekány
 tak jako vinník, který se bojí rány — —

„Nebojte se!“ vlídně jim Aufer praví.
 Zjev jeho děsí, pohled je usměvavý.
 „Co tu hledáte? mohu vám pomoci? rcete!“
 Tak otec dobrý vítězí u dítěte.
 Vstaly a bez strachu pojednou k němu se blíží:
 „Přes vodu chceme.“ — „Půjde to bez obtíží.“
 Jako dvě pírká je v náruči lehce nese,
 písklat dvě tak se ve hnízdě mateřském třese.
 Do vody vstoupil, ta pod jeho kroky klesá,
 jakoby potokem přeběhl, ptáčet dvě nesa.

Zdivil se Aufer! poprvé tak se stalo!
 vysýchá řeka, že je tu vody tak málo?
 Ještě více žasnou dívky ty obě!
 známa jim zvěst, co zhynulo lidí tu v hrobě.

Na druhém břehu obr je postavil na zem
 opatrně, by škody síly rázem
 nevzaly, a v té chvíli
 viděním hrůzným oči jeho šílí:

Popravné místo vidí. Tisíce lidstva kolem.
 Soudce a kati. Krev se tu rozlévá polem.

U špalku děvy: Nikéta, Akvilina — —
 On blíže nich. A děvy o Kristu kážou — —
 Spanilé údy katané ke dřevu vážou — —
 Diváci trnou, poprava započíná — —
 Pojednou světlo nadzemské zaplane v kříži
 nad hlavou děv a Kristus se v oblace zjeví.
 Odměna věčná mučednicím se blíží,
 Kristus sám do nebe uvede svaté děvy — —

Zjevení zmizelo. Dívky jak zmrazeny stojí.
 Nezřely nic a muže se božího bojí.
 Ale Aufer na čele obou vidí
 znamení kříže, ztajené očím lidí — —
 Pokleká náhle, koří se oběma nice:
 „Zdrávy buďte, boží mučednice!“
 Ozvěna mnohohlasá řevem lvíce
 ve skalách duní, skály s ní, opakující:
 „Zdrávy buďte, boží mučednice!“

Hrůza pojala děvy, že prchají od řeky v dálku
 do města rozkoše, pro hřích a pro zahálku —

Aufer ale domů se zamyšlen vrací,
 na kříži před chatou zpívají dva ptáci.
 A v jejich zpěvu písnička ozývá se,
 v myslí se vrací zas a zase:

Můj milý divukrásný jest
 a podoben je bohu,
 a jeho pohled světlo hvězd,
 jej miluji,
 jej zbožňuji,
 jak dovedu, jak mohu.
 Můj milý divukrásný jest!

VIII.

Takto snil Aufer, neb často v okamžik krátký
 prožijem ve snu dlouhého života zmatky.
 Procitnul posléz. Naslouchá — — povstal zpola,
 zdá se mu, venku sám že už Pán ho volá:
 „Aufere, Aufere!“

Nemešská, rozrazí vrata,
 na slova Pána ochoten, z chaty ven chvátá.

Nádherné jitro velebný den si strojí.
 Před chatou dítě, líbezný hošík, stojí.

Kde se tu běře to maličké dítě tak záhy?
 Podivně dojat dívá se Aufer na zjev ten drahý.
 Kolik mu jest? Rok? dvě léta? nesnadno řici.
 Oči tak moudře se dívají v spanilé líci.
 Kadeře zlaté se tu a tam zvedají vlnou,
 světel a půvabu neznámé krásy plnou.
 Ale ty oči! Tisíce viděl jich v žití!
 Tyhle jsou jiné, jiné! Hvězdami svítí,
 táhne to k nim, že chtěl by je věčně zřítí — —

Tak je as poutníku, který v pralese zbloudil,
 ztratil svou cestu a marně, že najde ji, soudil,
 vysílen, hladov a žízniv přespával v rokli,
 volaje marně, zchvácen a zraněn a zmoklý.
 Konečně v blízkou uvidí příbytku světla,
 záchrany jistý, když zpola jej vichřice smetla —
 tak jsou ty oči dítěte nadlidsky jasné,
 že se v ně dívát, jsou roky věčnosti šťastné!

Vybral se z dum. „Kde, dítě, jsi taťinka nechal?
 Kdes se tu vzal? Proč taťinek nevede tebe?“ —

„Taíínek můj je v nebi.“ — Aufer již spěchal:

„A tvoje maminka?“ — „Tam je!“ a dívá se
v nebe.

„Ubohý sirotku!“ pohledí v tvář jeho jemnou.

„Nejsem já sirotek, Otec můj vždycky je se mnou,
Matka má, blahoslavená, žije v slávě“ — —

Co se to děje? Lilie vzkvétají v trávě — —

Zmaten je Aufer a nechápe všechna ta slova.

Dítěte podivného táže se nesměle znova:

„A co bys rád?“ — „Tam přenes mě na druhou stranu!“

Pojednou větřík zavál v tichoučkém vanu,

šeptá a šumí a šveholí, tiše si brouká,

roste a roste, prudčeji, chladněji fouká.

Sesílí rázem, zatřásl chatou, houká,

jakoby pekla zvony z daleka zvonily hranu — —

Užasl Aufer. Časem tak ďábel tu rádí,

malomocně Aufera vidinou svádí.

Zničil by rád jeho víru a nevinné mládí.

„Přenes mě rychle!“ hošík ho k pospěchu nutí.

Divokým rázem zavylo větrů hnutí.

Diví se Aufer, uchopil hůl svoji pevnou,

k řece dolů zaměřil nohou hněvnou.

Jedinou rukou peříčko lehké zvedá,

na jeho rameni děťátko lehounce sedá — —

Do vody vkročil. Vlny se zvednou a pění,
divné to proudy v divokém rozvlnění.

Před chvílí ještě rybníkem leskla se tůň,

nyní se zvedá, divoké podobna brůně,

kteřá se lekem splašila, běsně se řítí,

šílenství v oku, že nikdo jí nezachytí — —

Obtížně kráčí, vody se zvedají stále,
že až k šíji stouply mu nenadále.
O svou hůl obrovskou s námahou opírá se,
zděšeně dýchá, pot po čele rozlívá se.
Jenom to dítě klidně a bez strachu sedí,
na spoustu vodstva jakoby Vládce hledí — —

Něco ho děsí. Dítě je těžší a těžší,
takže se smeká obrova noha pěší.
Nejistě kráčí, ku předu vlnou se brodí.
Strach ho pojal. Strach se mu v duši rodí.
Neznámá věc! Strach, pak-li to utone dítě?
Nemyslí na sebe, myslí jen na to dítě,
přibývá vln a do tváří bijí ho litě.

Dosud se lidé obrova zjevu jen báli,
bála se zvěř a prchala zděšena v dáli,
ale on nebál se nikoho, ani ďábla — —
Pojednou strach, děs! Úzkostí ruka mu slábla.

Záhadné dítě je pořádě těžší a těžší.
Není to dítě, balvan to rovný skále
pravěké, obrovité — —

Záhadu řeší —

nechápe nic — — Jen dále, jen dále, jen dále! —

Drží se sochoru, suky se do dlaní ryjí,
z prava a z leva divoké vlny ho bijí.

Dítě je klidno, na váze přibývá stále.
Hmoždí se obr, ztrmácen neskonale — —
V prostřed proudů ulehčí námaze oudů.
Kde jeho síla? Kdo teď pomůže bloudu?

„Dítě!“ zasténá, „těžké jsi jako svět celý!“
„Nediv se, Aufere, bojovník Boží jsi skvělý“,
líbezným hlasem hošík zahovořil,

„ale já jsem to, který celý svět stvořil!
Nebe a země, všechno mě poslouchá bleskem.“

Do živilů běsnění ozval se ruček svých tleskem.

Pojednou div a utichly větry rázem.
Vlny se rozlétly na obě strany na zem,
utichlo všechno, hladina vodní tichá
poklidným štěstím krásného jitra dýchá.
Opadly vody. Rybek voje krouží,
holubice bílá přilétla, kruh svůj ouží,
nad hlavou Děcka stanula, lampou svítí.

„Já jsem Kristus, dárce a pramen žití.“

Pohrouží hlavu obrovu do řeky, praví:
„Křtím tebe ve jménu Otce, Syn jeho pravý,
ve jménu svém i Ducha, nosiči Krista,
nebudeš více Auferem, Křištof jsi nyní!
Budeš mi svědkem za mnohá dobrodiní,
odměna tobě v nebesích bude jistá.
A i tvé holi požehnám za všechnu práci,
ať se v ni záhy bývalý život vrací.
Do světa tebe posílám, budiž mým apoštolem.
Vždycky jsem s tebou!“

Zapělo ptactvo kolem,
kloní se palmy, traviny zachvívají,
zmizelo Dítě, vůně pak jako v ráji
valí se krajem do dále horem i dolem — —

Jako znovuzrozený vychází z vody
světec Křištof, ze svaté koupele Boží,
nebe se otvírá, chystá mu rajske hody,
a jeho radost každým se krokem množí.
Jako skřivánek pje si nadšenou písni:
k nebesům pouští, co srdce mu blaženstvím tísni:

Krista jsem nesl, Kristofor,
 Ježíška, Děťátko malé,
 Josefe svatý, ty's můj vzor,
 vlnám a bouři kruté vzdor,
 v radosti neskonalé,
 Kristofor, Kristofor!

Krista jsem nesl, Kristofor!
 Větrové, neste to dále,
 poslyšte palmy a bory hor,
 poslyš to ptactva všeho sbor,
 stále ať duní to dále:
 Kristofor, Kristofor!

Krista jsem nesl, Kristofor,
 Maria, nesl jsem Krále,
 jako ty, první Boha tvor,
 v Betlémě, v Kalvarii vzor,
 nesla's i mrtvého v žale!
 Kristofor, Kristofor!

Krista jsem nesl, Kristofor!
 nesl ho k Boží chvále,
 pohanství navždy klesl mor,
 křesťan jsem nyní, vyjdu z hor,
 kázat chci, nést Krista dále,
 Kristofor, Kristofor!

(Konec prvního dílu.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Nádherná sice, avšak Israelitům, zvyklým na úrodné a rovinaté kraje dolního Egypta, úplně cizá a hrůzu vzbuzující horská krajina se svými obrovskými skalnatými balvany, příšernými propastmi a holým úbočím, vyvolávala v jejich představách trudné myšlenky a stesk po úrodné krajině Nilské. Příšera hladu vystupovala stále živěji v jejich představách. Úzkost vzbuzovalo též, že krajina byla jen spoře vegetací vybavena a její cesty byly téměř neschůdné. Ještě dnes sice poukazují četné stopy zaniklé kultury na to, že před časy byl poloostrov Sinajský z větší části pokryt vysokým lesem a že horská hospodářství v okolí hlavního pohoří byla s to, na svých rozsáhlých pastvinách uživilo četná stáda. O jiné nutné prostředky životní pečovaly též obchodní karavany, které prodávaly na trzích své zboží. Avšak pro veliké množství vystěhovalců israelských ani zdaleka nevystačoval dosavadní dovoz, obzvláště měli se jejich pobyt zde na delší řadu let protáhnouti. Z čistě přirozeného hlediska bylo postavení Israelitů v pravdě v největší míře hrozné, ne-li přímo katastrofální, neboť, nejen že scházel tomuto několikatisícihlavému zástupu jeho denní chléb, ale i jeho stádům scházely potřebné pastviny. Nehledě k dosavadnímu podivuhodnému vedení a ochraně o svůj lid pečlivého Hospodina, dá se lehce stíněná nálada lidu israelského vysvětliti. Kdyby nebyl Bůh již dávno svými četnými zázraky a znameními osvědčil poslání svých služebníků a vůli svou přesvědčivým způsobem nezjevil, pak by bylo bývalo počínání Mojžíšovo a Aronovo neprominutelným pokoušením Boha, neboť k nebi takřka volali: „Učiň, ať kameny tyto chlebové jsou!“

Že však vůdcové Israelovi nejednali dle vlastní vůle a vlastního rozumu, nýbrž že se přesně řídili dle pokynů Božích, musil jistě každý z Israelitů poznati, a proto nebylo žádné omluvy pro jejich zoufalost a malomyslnost, již se v této, pro ně snad těžké době poddali, když po celé měsíce již byli svědky mocných zjevení Božích a podivuhodné jeho ochrany.

Kdyby byli Israelité po těchto přesvědčivých důkazech otcovské dobroty Hospodinovy ono pokušení přemohli a celou svou důvěru v této těžké chvíli v Boha složili, jak by to bylo jeho otcovské srdce potěšilo! Zatím však se od něho odvracejí reptající a činice jemu, svému nebeskému dobrodinci, a jím ustanoveným vůdcům trpké předhůzky a dávající jim svou nespokojenost výčitkami a hroz-

bami najevo. Jako nezvedené děti dovolují si urážlivé obžaloby, jako by je Bůh byl hanebně podvedl a postavil jim v děsné poušti neuniknutelnou pasť, aby je všechny do záhuby vehnal.

Toto jednání v pravdě není ke cti národu vyvolenému, neboť nám odhaluje nepěknou stránku jeho povahy. Čím temnější však jsou tyto stinné stránky, tím zřejměji a jasněji se nám jeví s druhé strany nepřekonatelná láska a dobrota Boží. Dříve však než zlomíme nad nevěrným a nevděčným lidem israelským hůl, zkoumejme sami sebe, jak si sami v podobném postavení počínáme. Snad získáme při tom tu smutnou zkušenost, že naše chování jest na vlas podobné onomu, které tak příkře u Židů odsuzujeme. Navštívení slouží jenom k tomu, aby nás tíhou svou přivedlo před tvář Hospodinovu. Židé zapírají sice svého dobrodince, on však svých, byť i nezvedených, dítek nezavrhuje.

Jsouce rozloženi kolem pramene Ajin Dhafary, kde našli jak jim nutnou vodu tak i skrovnou pastvu pro svá stáda, počali Israelité pro hrozící nedostatek chleba proti Mojžíšovi a Aronovi reptati, řkouce: „Kéž bychom byli raději zahynuli rukou Hospodinovou v Egyptě, kde jsme seděli u masných hrců a měli chleba do sytosti. Proč jste nás zavedli do pouště, abyste umořili všechno množství hladem?“

Hospodin neztrestal za toto reptání lidu israelského, nýbrž odpověděl novým dobrodiním. Seslal jim na jejich pouť pouští mannu, onen podivuhodný pokrm, který od onoho dne po celých 40 let, dokud nepřišli do země zaslíbené, dávali jim nepřestal. Odpověď jeho na reptání lidu zněla: „Hle, budu vám dštít s nebe chléb, ať lid vychází a sbírá, co stačí na každý den, abych jej zkoušel, bude-li jednat dle zákona mého či ne. Dne pak šestého ať uschovejí, co přinesli domů, budiž toho dvakrát tolik, co každodenně sbíratí budou, pro příští den, sobotu“.

Dle tohoto rozkazu promluvili Mojžíš a Aron k lidu: „Večer poznáte, že Hospodin vás vyvedl z Egypta, a ráno uzříte slávu jeho. Večer dá vám masa, ráno pak chleba do sytosti. Slyšel totiž reptání vaše proti němu. Neboť co my jsme? Vaše reptání není proti nám, nýbrž proti Hospodinu“.

Dle daného slibu, když nastal večer, přilétlo takové množství křepelky, že pokryly celý tábor. Z rána pak ležela kolem tábora rosná mlha, a když se zvedla, byla poušť pokryta samými drobnými zrnky, která byla podobna jíní. Když to Israelité spatřili, divili se

a ptali se jeden druhého: „Man hu — Co je to?“ Mojžiš jim tedy řekl: „To jest ten chléb, který vám dal Hospodin k jídlu. Hospodin vám přikazuje toto: ‚Ať nasbírá z toho každý tolik, kolik stačí k jídlu, pro každého jeden gomor‘“.

Za svého putování po Sinajském poloostrově byli Israelité dvakrát zahrnutí velikým množstvím křepelek. Jednou na pochodu k Sinaji, v poušti Sin (2. Mojž. 16, 12), a podruhé brzy po odchodu jejich od Sinaje, na stanici, zvané „Hroby rozkoše“; v obou případech stalo se tak na jaře. Zázrak, kterým ukojena byla smyslná žádostivost reptajícího lidu, navazuje na přirozenou událost. Zázračná povaha tohoto, jinak zcela přirozeného zjevu záleží v tom, že tyto tažní ptáci byli ve svém letu Boží prozřetelností tak vedeni, že se přesně dle předpovědi snesli nad táborem Israelitů. Co nám Písmo svaté několika málo slovy o tažení křepelek praví, souhlasí úplně s výsledky vědeckého pozorování. Jednotlivé křepelky ze severnějších krajín shromažďují se v září a říjnu na březích Středozemního moře, v teplejších pásmech Asie a Afriky, odkudž se opět s příchodem jara vrací. Při svém letu používá tento pták s dlouhými sice křídly, ale velmi těžkopádný, vždy příznivého větru, jak již Plinius poznamenává. Létá za noci, a obrátí-li se vítr, nebo po delším letu, zvláště po letu přes moře, přijde-li na něho únava, sřítí se celý roj k zemi, kde pak leží po delší dobu bez pohnutí, jako by byl mrtvý. Byla-li únava těchto ptáků příliš veliká, nemohou po několik dní vůbec vzlétnouti a prchají jen skokem. Tak bývají bez veliké námahy ve velikém množství chytáni na březích a ostrovech Středozemního moře a jejich tučné maso jest v mnohých tamnějších krajínách oblíbeným pokrmem a pramenem značného výtěžku.

Tristram, který s velikým zájmem studoval biblický přírodopis, kreslí nám obraz tažného letu křepelek takto: Stěhují se ve velikých hejnech a Arabskou poušť přeletují většinou za noční doby. Poněvadž nemají přílišné síly k letu, volí instinktivně nejužší partie mořské a vyhledávají každého ostrova na své pouťi. Mezi sebou svádějí veliké boje na Maltě a na jiných řeckých ostrovech, které po jedno- nebo dvoudenním odpočinku opět opouštějí. Do tábora israelského zapadly z jara, kdy přicházejí z vnitra Afriky. Dle jejich pudu musily přiletěti od břehu Rudého moře až k místu, kde jest moře rozděleno poloostrovem Sinajským ve dva díly, tam přelétly, používše příznivého větru, přes záliv a před další cestou odpočívaly podél pobřeží.

V Písmě svatém čteme proto též, že je přinesl vítr od moře a že se spustily k zemi jako kapky dešťové.

Zázrak tedy spočívá v tom, že tyto těžní pláči právě tehdy do-razili k táboru israelskému. Boží prozřetelnost použila jejich pudu, aby uskutečnila své úmysly. Israelité schytali unavené křepelky dříve, než se tyto mohly vydati na další pouť. Svou kořist rozložili kolem tábora k usušení, neboť takto mohli ji libovolně dlouho uschovati. Herodot nám dosvědčuje podobné počínání u Egypťanů.

Tristram, jako očitý svědek, vypravuje, že kolem Alžiru v měsíci dubnu bývá z rána na zemi množství křepelek, o nichž odpoledne předcházejícího dne nebylo ani zdání. Tito pláči bývají tak unaveni, že sebou sotva hnou, šlápně-li se na ně. Ačkoliv byli po tisících pobijeni, nezvedli se dříve, dokud se vítr neobrátil. Pak ale se vydali rychle na cestu směrem k severu, přelétli moře a zmizeli, aniž zanechali po sobě nějaké stopy.

Kdo se ve světové válce účastnil výpravy proti Suezskému průplavu a v oné roční době v táboře u El Ariš na břehu Středo-zemního moře se nalézal, byl nejen očitým svědkem hrozného spustošení, které způsobily hejna stěhovavých kobylek ve Svaté zemi, nejen že viděl zástupy čápů na pokraji pouště, nýbrž s radostí jistě sáhl v těchto dobách hladu po křepelkách, které, jako před časy, unaveny jsouce dlouhou cestou, spustily se k zemi a nejsouce s to dále se pohybovati, houfně byly vojáky schytány.

Dokladem správnosti biblické zprávy jest až do podrobností jdoucí udání okolností, jak tomu jest zvláště v knize Numeri. Biblická zpráva o putování Israelitů pouští Sinajskou popisuje přírodu tak věrně, že není jinak možno, než že byla psána pod bezprostředním dojmem právě zažitých událostí.

— — — — —

O podivuhodném chlebu s nebes, jež překvapený lid nazval manhou, praví Písmo svaté: „Podobal se kuličkám, jako símě koriandrové, byl bílé barvy a chutnal jako medový koláč“.

Modernímu racionalismu jest ovšem manna, jakožto pokrm zá- zračně s nebes daný, trnem v oku. Duch osvícenství, jenž každé nadpřirozené zasahnutí do přirozeného běhu věcí popírá, nejednou se již o to pokusil, vysvětliti mannu tím, že ji vyhlásil za přírodní plodinu poloostrova Sinajského. Všechny tyto „duchaplné“ pokusy o vysvětlení však selhaly.

Jeden francouzský chemik pokládal mannu za exsudát tamaryšku. Dle něho padá manna se stromu „*Tamarix mannifera*“ a vzniká z bodnutí hmyzu „*Coccus manniparus*“. Tato domněnka má v pravdě cosi svůdného v sobě, neboť podnes sbírají Arabové v mnohých údolích západní a jižní části Sinajského poloostrova tak zvanou „nebeskou mannu“ a nabízejí ji v Sinajském klášteře poutníkům jakožto „chléb Israelitů na poušti“. Jest to plod keře nebo i stromu, jež Arabové nazývají „*Tarfa*“ (druh stále zeleného tamaryšku), který dorůstá výšky až 5 metrů. Po deštivém jaru vypocují větve tohoto tamaryšku za teplých nocí sladkou klovatinu, která z rána kape na zem v podobě malých, bílých kuliček. Podobá se gumě a má medovou příchut; v teple slunečním se rozplývá, a proto ji Beduini sbírají ještě před východem slunce, načež ji čistí a vaří. Tato klovatina vzniká tím, že bezkřídlá samička hmyzu *Coccus manniparus* nabodne jemnou kůru tarfy a otvorem tím pak vytéká sladká tato šťáva. Tento tamaryškový strom nalézá se nejhojněji ve Wadi Gharandel, Wadi Feiram, Wadi eš-Šeich a Wadi Nasb, tedy na místech, kudy Israelité na své pouti pouští táhli. Žeň manny, která někdy již v květnu, obvykle však teprve až v červnu začíná, trvá celkem 6—10 neděl, výnos její jest však pouze 5—7 metrických centů.

Ze starých zápisů egyptských jest nám známo, že již v šerém dávnověku byla tato manna známa obyvatelům egyptským a že se jí používalo k bohoslužebným účelům.

Z uvedeného dosti jasně vysvítá, že jest vsuktu jakási podobnost mezi mannou tamaryšku a „chlebem“, jenž byl Israelitům na jejich pouti pouští dán, a při povrchním pozorování mohlo by se zdáti, že biblická manna není ničím jiným než svrchu zmíněným exsudátem tamaryšku.

Přes to však nedá se biblická manna s touto gumě podobnou tekutinou srovnati. Již množství denně Židy sebrané manny musilo býti značné, neboť na každého z nich připadal 1 gomor, t. j. asi 2 litry, a Israelitů byl přece veliký zástup, který bylo možno počítati na tisíce, takže, i kdybychom předpokládali, že výtěžek manny za Mojžíšovy doby byl stokrát větší než dnešní, přece bychom ani zdaleka nedosáhli toho množství, o jakém bible se zmiňuje. Podle výpočtu Burckhardtova jest nejvyšší roční výtěžek manny za příznivých poměrů 500—600 liber. Dále padal podivuhodný ten pokrm pouze šest dní v týdnu, v sobotu pak pravidelně nepadal, tarfa však vypocuje po dobu šesti týdnů denně svůj exsudát. Dále se praví, že biblická manna již druhého dne se kazila a červivěla, vyjímaje

den sobotní, kdy se nikdy nezkazila. To, co se nazývá mannou Sinajskou, lze libovolně dlouho uschovati. Biblická manna se mlela nebo tloukla v železných hmoždířích; také se vařila v kotlích a připravovaly se z ní koláče, jichž chuť byla podobna chuti čerstvého oleje. To vše se však o manně tamaryškové nemůže říci, neboť tato se nedá ani mlít ani utlouci, též péci se z ní ničeho nedá. Hlavní rozdíl však záleží v tom, že manna tamaryšková neobsahuje vůbec žádné mouky, že se výhradně skládá ze škrobového cukru a proto nemůže sloužiti jakožto náhražka za chleba, ani nemůže na delší dobu býti výhradní potravou, nýbrž nanejvýše příkrmem. Biblická manna však byla po celých 40 let jediným pokrmem synů Israelských, což by manna tamaryšková, pro své chemické sloučení, naprosto býti nemohla; skládá se totiž, dle výsledku chemického rozboru, z 35% třtinového cukru, z 25% levulosního cukru, z 20% škrobu a jiných produktů a z 20% vody. Z tohoto složení seznáme, že tarlový exsudát může býti dobrým prostředkem projímavým, ale jako pokrm nemůže vůbec býti vzat v úvahu.

Vyvolený národ viděl vždy v nasycení Israelitů po čas jejich putování pouští zázrak dobrotivosti a všemohoucnosti svého věrného ochránce, a v 77. žalmu obrací se žalmista Páně k potomkům oněch poutníků pouští, připomínaje jim dobrodiní Hospodinovo, aby je povzbudil k věrnosti a vděčnosti vůči jejich dobrotivému vůdci a ochránci:

„Nechal na ně dštíti mannu a za pokrm dával jim chléb nebeský.

Andělský chléb jídal člověk, do sytosti sesílal jim potravu.

K rozkazu jeho zdvihl se na nebi vítr východní
a mocí svou přivedl vítr polední.

Jako mračno prachu padalo na ně maso a jako mořský písek
opeřené ptactvo.

I padalo to do jejich tábora, vůkol stanů jejich.

Tu jedli a nasýtli se do vůle, když vyplnil přání jejich.

Nepozbyli ještě lahůdky své, ještě bylo sousto v jejich ústech,
tu vznesl se na ně hněv Boží, i zbil některé ze silných
mužů jejich a porazil mladíky israelské.

Přes to vše hřešili i napotom a nevěřili divům jeho“.

Tímto podivuhodným chlebem, který se podobal semení koriandru a který chutnal jako medový koláč, sytli se Israelité po 40 let; každého rána nalézali stůl opět prostřený, toliko v sobotu manna nepadala. Brzy z rána vyšel lid před tábor, a každý nasbíral

sobě plný gomor (asi 2 litry), a co jeden každý nasbíral, bylo mu potravou pro celý den. Manna dala se rozličným způsobem připravili, nebylo však možno jí uschovati, neboť již druhého dne počala se kaziti a červivěti. Toliko šestého dne směli sobě po dvou gomorech nasbírat, k vůli sobotnímu klidu. Co se nesebíralo, to se teplem slunečních paprsků roztavilo, ačkoliv se jinak manna dala i na ohni pražiti a pak roztrítí.

V tom poznává Kniha Moudrosti pokyn, že jest třeba z rána se modliti: „Neboť, čeho oheň zkaziti nemohl, ihned, malým paprskem slunce zahřáto byšši, rozplývalo se, aby známo všem bylo, že dlužno před východem slunce tobě děkovati a za ranního soumraku již chodit se k tobě modlit“ (16, 27).

Z přísného rozkazu, dle něhož směl každý jen tolik sobě nasbírat, kolik právě potřeboval, mohly dítky Israelské jasně poznati, že jsou úplně odvislími od otcovské dobroty Hospodinovy, a že se tedy mají spokojiti s tím, co jim denně nebe nadělí, jak nás i náš Spasitel učil se modliti: „Chléb náš vezdejší dejž nám dnes“. Na práci sobotní nespočívá však žádného požehnání, proto stala se též manna, v sobotu nasbíraná, potravou červů.

Následující pokolení měla býti pro všechny věky upomenuta na podivuhodný pokrm vyvoleného národa, a proto rozkázal Mojžíš na pokyn Hospodinův Aronovi: „Vezmi nádobu a naplň ji gomorem manny a postav ji před Hospodina, aby byla uchována pro příští pokolení, aby znaly chléb, jímž jsem vás sytil na poušti po vašem východu z Egypta“. Tato nádoba s mannou byla pak uschována ve svatostánku.

Rovina, v níž jsme zanechali lid israelský, nazývá se dnes El-Marcha. Tam se utábořil u pramenů, aby se odtud vydal na pochod do pohoří. Cestovní zpráva zmiňuje se kromě této zastávky na poušti Sin, ještě o třech jiných: „Potom táhla celá pospolitost synů Israelových z pouště Sin, táboříc na jednotlivých místech dle rozkazu Hospodinova. Nejprve utábořili se v Dophka. Odtud pak od-táhnuvše, tábořili v Alus. Když odtáhli z Alus, utábořili se v Raphidim, kde neměl lid žádné vody pitné“. Na základě těchto udání bylo by snadno ukázati cestu, kudy se vystěhovalci ubírali, kdyby se jen badatelům podařilo blíže určití polohu těchto míst. O poloze Raphidimu jsou, jak jest nám známo, učenci za jedno. Jménem tím označuje se dnešní Wadi Feiran.

K tomuto cíli vedou dnes od El-Marcha tři cesty. Jedna, nejsevernější a nejkratší, vede územím ležícím proti Ajin Dhafara, pramení se sladkou vodou, který hrál u našich poutníků poušti beze vší pochyby velikou roli. Cesta tato táhne se až k horskému řetězu Nagb-Buderah a proráží jej. Druhá cesta leží o mnoho níže a táhne se od roviny El-Marcha k jihu. Ze západu přechází pak na východ do Wadi Sidrech, odkudž obrací se k jihovýchodu a spojuje se přes Wadi Mokatteb s Wadi Feiran. Tato cesta vede kolem Maghary-jeskyně; toto jméno upomíná na vyhloubeniny, které učinili staří kovkopové, hledající minerálních pokladů. Třetí konečně a též nejpohodlnější cesta vede podél břehu. Po vstupu do Wadi Feiran běží tímto údolím nahoru až ku Hesi el Chattatim. Anglická výzkumná výprava má za to, že většina Izraelitů ubírala se touto cestou, kdežto jen některé oddíly táhly skrze Wadi Sidrech, aby si uspořily daleké oklidy.

Proti této domněnce namítá se však, že by tyto oddíly byly narazily na posádku, střežící minové práce, a že strach před branným odporem bránil Hebreům v odštěpení se. Avšak egyptské strážní nemohly oproti této přesile vystěhovalců přijíti ani v úvahu. Dále se též mylně předpokládá, že se v době stěhování Izraelitů u Maghary dolovalo, pravděpodobnějším však jest, že práce v dolech za faraona Amenophise stála.

Otázka, kterou cestou se Izraelité ubírali do Raphidim, závisí zcela od toho, kde se nalézala jmenovaná již stanice „Dophka“. Až do nedávna neodvažovali se badatelé na tuto topografickou otázku dáti určitou odpověď, ježto scházel zdánlivě jakýkoliv podklad. Dnes možno však za jisté považovati, že jméno Dophka značí tolik, co „hora tyrkysů“. Tento výklad, který nachází v učeném světě více a více příjetí, ukazuje nám cestu přes území Maghara, kde se též nalézají tyrkysové doly. Jiného místa se stejně znějícím jménem není na celé cestě podél pobřeží. Tudy nevedla též pravděpodobně nikdy známější cesta, kdežto v době faraonů vedla dobrá cesta od Wadi Marara k moři, po níž se odvážel výtěžek z dolů. Cesta tato zabíhala do zálivu u Ras Abu Semime, kam dovážely egyptské lodě životní potřeby kovkopům a odvážely pak výtěžek jejich práce.

Wadi Baba a Šellal jsou velmi malebná svým podivuhodným tvarem a barvou kamení. Štrmé skalní stěny sblížují se v roklinách až na 24 metry, takže při jejich výši sotva vniká světlo sluneční do soutěsek. Brzy narazí pocestný na několik sešlých chatrčí, které stojíce na skalní rozsedlině, sloužily snad kdysi egyptské hlídce za

stanoviště. Pak nutno minouti úzký přechod, jímž se namáhavě prodrává potok se sladkoslanou vodou, chtěje se dostat na úpatí dřívce, než by mu slunce poslední trochu vody vypilo. Tu a tam uboze živoří zakrnělá palma nebo trnitý sejal. Pak se rozvírá soutěska v poustou a plochou rovinu, kterou vede stezka k jamám Sarbutu el Chadem. Tam, kde údolí končí, zdvihá se mohutné skalní sedlo budící dojem, že bylo vytvořeno rukou lidskou; ve skutečnosti však bylo ohlazeno a zakulaceno vodou, takže jest nasnadě domněnka, že si potok Wadi Šellalu vyhloubil cestu měkkým vápencem horského hřbetu. Arabové vypravují o této přírodní hříčce všelijaké legendy, vztahující se k Mojžíšovi, z čehož lze odvoditi, že dle lidového podání vedla cesta Israelitů přes Wadi Marara. Jen krátký ještě kousek cesty a dosáhneme výšiny Nakb el Budera. Cesta jest divoká a osamělá. Hluboké ticho obklopuje všude poutníka. S výšiny, k níž se vystoupí po točité stezce, rozevírá se nádherný pohled na velikolepou scenerii, kterou skýtá náhorní rovina kolem dokola obklopená skalami. Její barokové útvary, soutěsky, vrcholky, hrany a srázy skýtají pestrý kolorit, který se zřídka kdy na tak omezené ploše nachází: na obraze, který spatříme, jsou odstíny téměř všech barev. Cestující, kteří zde pozorovali východ slunce, nemohou ani dosti živě vylíčiti dojmu, jaký na ně tato vysočina učinila, když ranní červánky ozářily její pestrá skaliska, a vzpomínají při tom dítek Israelských, které při východu slunce strhly své tábory a k nebesům vysílaly své prosby: „Povstaň, Hospodine, ať rozptýlí se tvoji nepřátelé, ať prchají, kdož tě nenávidí, před tebou“ (Num. 10, 35).

S druhé strany soutěsky dosáhneme skrze Wadi Nakb el Buderado Sech Sidru, kde na levo odděluje se malé Wadi Unun Theman, na jehož úbočí otevírá se tajemná jeskyně, o jejíž poloze a účelu není doposud vše známo, ježto doly zdejší nevykazují žádných stop po kovech nebo tyrkysech.

S protější strany Sech Sidru otevírá se Wadi Marara, které Beduini též Kene nazývají. Toto horské údolí jest jedním z hlavních zastavení na tomto pochodu.

Kdo prochází touto krajinou, tomu prozradí Arabové obchodující tyrkysy, že Egypťané dobývali své všude velmi ceněné drahokamy v této krajině. Hlavní ložiska táhnou se po levé straně obou příkrých skalních stěn, a na stěnách šachet jsou zřejmy stopy bronzových dlát, jimiž otroci v dolech zaměstnaní odštěpovali kámen, aby v něm pátrali po tyrkysech. V jeskyních a jamách dolů, v jejichž načervenalém kamení jsou ještě mnohé drahokamy ukryty, jsou

dodnes ještě zachovány památky, které zde zanechali egyptští dozorcí úředníci v paměť svého působení v těchto místech. Většina těchto pomníků, zdobených obrazy a nápisy, byla však buď odcizena nebo leží rozbíta na zemi; naproti tomu obrazy, vtesané do samotné skály, zachovaly se nám namnoze bez poškození.

Nápisy zde objevené vztahují se až době panování faraonů III. a IV. dynastie, neboť již stavitelé pyramid v Meduně a Gizeh dávali zde dolovati, a v těchto pracích se pokračovalo s několika přestávkami až do doby panování Ramsesa II. Pak práce kovkopů ustaly až do minulého století, kdy se kutání opět ujal, avšak ku své zkáze, anglický major Macdonald.

V roztroušených malých kamenných chatrčích bydlili patrně dozorcí otroků. Veliké hromady kyzu v okolí poukazují na to, že ve Wadi Marara byl dobytý kov taven a z něho dobýván nepravý smaragd a zelená barva. Tyrkysy, které se zde nacházejí, nejsou právě nejlepšího druhu, neboť za krátký čas ztrácejí svou blankytnou barvu a zvětrávají.

Z Wadi Marara dostaneme se v krátké době do tak zvaného údolí nápisů — Wadi Mokatteb. Krásy přírodní stávají se řídkými, jakmile se překročí Sich Sidr. Široké, otevřené údolí jest ohraničeno s jedné strany nízkými skalisky, s druhé strany pak pěkně utvářenými hřbety horskými. Zde nalezneme na skalních stěnách nabataiské nápisy, z kteréhož důvodu dostalo toto údolí své jméno. Vodní spousty a vliv počasí daly skaliskům často fantastické tvary, jako na příklad ohromné hlavy nebo jinde opět velikého deštníku. Horstvo jest složeno z měkkého pískovce, který se dá snadno zpracovati a v němž příroda tvoří své hříčky. Přemnozí cestující nemohli odolati pokušení, aby nevyryli všelijaké obrazy a nápisy do měkkého kamene. Obsah těchto nápisů, jimiž Nabataové namnoze chtěli jen své jméno zvěčniti, jest většinou bezvýznamný, ale přes to nápisy skýtají, pokud se řeči týká, leccos zajímavého.

Dšebel Mokatteb zdvihá se po pravici do výše 732 metrů nad Wadi Feiranem. Wadi, která bývají časem koryty divokých bysřin, jsou v době sucha obchodními cestami pouště. Wadi Feiran počíná u Serbalu. Zde jest dobře znatelný přechod pískovce v granitové formace a na vrstvách možno poznati, že zde bývaly dříve vulkanické síly v činnosti.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Zavři trochu oči své.

Mučedník! Kdykoliv vyslovíme to krátké slovo, vynoří se v duši naší představa člověka velikého ducha, silné povahy, neznačícího slabošských ústupků, důsledně jdoucího za pravdou jednou poznanou až do posledního dechu. A rádi spojujeme ve své představě s takovým hrdinou jakousi lhostejnost vůči tělesným mukám, jako by opravdu kouzelným prostředkem — jak pohanští diváci si vysvětlovali — stali se necitelnými vůči vši bolesti. My víme, že zvláštní milost Boží sílila vyznavače Kristovy v jejích hrozném zápolení, i kloníme se k tomu, ji u každého mučedníka předpokládati v tak hojné míře, jako na př. u svatého Vavřince, jenž dovedl na rožni dokonce žertovati.

Skoro s podivením čteme tedy zprávy o svatých, kteří při svém mučení projevovali jakousi přirozenou bázeň před bolestí — jakým právem? Nechápeme, že právě v tom se jeví síla milosti Boží, že „Bůh volí to, co jest malým a nepatrným, aby veliké zahanbil“.

Nás pak takové případy učí, že i svatí byli lidmi jako my — maso z masa našeho — že tedy i nám s milostí Boží možno dosíci toho, co oni již neztratitelně mají.

Utěšeně vzkvétalo křesťanství navzdor všem pronásledováním ve všech provinciích velké říše římské, i v těch, kde po staletí byly již všechny památky křesťanské zase vyhlazeny, jako v nynější Persii. Dějiny křesťanství v této kdysi světové zemi jsou památným listem v dějinách křesťanství vůbec. Škoda jen, že tak málo zpráv se uchovalo až na naši dobu, a i z toho mála tak málo jest známo širším kruhům.

13. duben 344 byl pátek — krvavý Velký pátek pro křesťany říše perské. Ke stu vyznavačů kříže odsouzeno králem Saporem II. v ten den k popravě. A umírají mužně: starci a stařeny, muži a ženy, dělí stojící na prahu života. Všichni dávají svůj život za Toho, jenž na první Velký pátek na Golgotě za ně krvácel.

Naposledy předvedeni kněží — pastýři padlých oveček. Měl to býti vrchol požitku pro pohanské diváky, když by viděli vůdce křesťanů padati pod mečem katovým. Již stojí v aréně arcibiskup a metropolita Simon Bar Sabae a vedle něho Anania a Abadhaikla, staříčtí kněží. Pochopové strhávají s nich šaty. Vyznavači tomu nebrání. Ne slova hněvu a nářku, nýbrž modlitby šeptá bledý ret.

Teď stojí zbavení šatů — jako jejich božský Mistr, než rozpjal pozeňnané ruce na trám kříže. Kat se blíží s obnaženým mečem. Jak ho přivítají? Radostně, jako Ignác, veliký biskup antiochenský, vítal divé šelmy: „O salutare bestias — o šelmy spasné, . . . kdy přijdou, kdy budou vypuštěny . . .?“ anebo jako milovník kříže svatý Ondřej, jenž s toužebností vztahoval své ruce po tom tvrdém dřevě, na něž měl býti přibit, a volal: „O bona crux — ó dobrý kříží, dávná touho má“?

Žádné znamení radosti, žádné nadšení pro mučednictví, žádná touha po koruně, vlastní krvi jen dosažitelné. Ba naopak. Nejstarší z nich, stříbrovlasý Anania, chvěje se na celém těle. Je to sice jen vetché tělo, klonící se jako přezrálý klas k zemi, zvláště teď při pohledu na krutého kata, i když duše jest pevně odhodlána následovati svého Mistra v smrti — v řadách diváků však mnohé srdce prudčeji bije. Křesťanům se zdá, že stařec kolisá, že ustupuje. Zdaž nenechá se zvíklati ještě v posledním, hrozném okamžiku a nezapře své víry?

A co mnozí cítí, jeden hlas rázem vyjadřuje: „Neboj se, Anania, neboj se! Zavři trochu oči své! Malinko jen, a budeš světlo Krista Pána zříti!“

Jak posel Boží přichází to slovo zmužilosti. Vděčně přijímá je Anania a němě posledním svým pohledem zaň děkuje a pak sklání odhodlaně šíji k smrtící ráně. Oko jeho navždy zavřené pro tento svět, zří v plné kráse Toho, jenž jest „světlem k osvětlení pohanů a slávou národa israelského“ (Luk. 2, 32).

Ten však, jenž tak směle mučedníka povzbudil, Pusai, dozorce nad královskými dělníky a umělec, obdržel za odměnu účast na koruně mučednické. Byl jat a před soud králův postaven. Krátce zněl krvavý rozsudek: ztrátu jazyka a pak hlavy.

„Neboj se!“ Tak volá stále příklad každého mučedníka k nám všem, zvláště k těm, kteří pijí z číše bolesti.

„Zavři trochu oči své“ — vzpamatuj se ty, kdo jsi skleslý, opuštěný, malomyslný! Nemysli tolik na sebe a na své útrapy a na to, co na tebe odevšad doráží — vždyť toho tím nezměníš. Zavři oči pro tento svět, aspoň na chvíli, a hleď před sebe, co krásného ti připravuje Bůh, co získáš svými bolestmi, když vytrváš, a rychle přejde stín tohoto světa. Zavři oči své a vol z těch dvou věcí, před které jsi postaven: zde krátkou rozkoš — tam věčný

žal, anebo: zde krátkou žalost — tam věčný ráj! Nelze obého chtít; jako kříže ostrá forma neúprosně ukazuje dvě opačné strany, dva protilehlé světy, tak každé heslo unese nás v jinou říši: To prvé v říši tmy — a druhé v říši světla, světla Krista Pána.

Vol dobře a pak jednej!

Emauzy.

P. Majolus Klanc.

O účasti mládeže při liturgickém zpěvu.

Snaha, dáti ve službu všemohoucímu Bohu vše, co jest nejkrásnější a nejlepší, vedla církev od pradávna k tomu, aby osvěžila a hudebně povznesla mužské pěvecké sbory stříbrem jasných, zvukných hlasů chlapeckých. Zejména od dob jejího osvobození pod Konstantinem setkáváme se téměř v každém církevním středisku Východu i Západu s hochy, kteří byli ve zvláštních školách pod dozorem duchovních vychováváni jako předčítatelé (lektores) a zpěváci (kantores). Přčetní hodnostáři církevní prošli ve svém mládí těmito lektorskými školami, které nabyly během času takové důležitosti, že jimi počínala vlastní výchova duchovní. Felix z Noly, Eusebius z Vercell, papežové Liberius a Siricius vedle mnoha jiných svatých mužů byli ve svém chlapeckém věku lektory*). Uvážíme-li, že posvátný zpěv byl záhy jednou z podstatných složek veliké, svaté liturgie katolické, a že byly dokonce stanoveny i přísné tresty na nezachování jeho předpisů, dovedeme si představit, jaké vážnosti tato instituce mladičkových lektorů a kantorů požívala.

Poněkud později, asi od století VII., dostupuje toto zřízení svého vrcholu: býval mu svěřován i mešní zpěv po svatém čtení (epištole), zvaný zpěvem responsoriálním. Římské ceremoniální knihy — Ordines Romani — dávají nám tušiti jeho důležitost. Podle nich byl pěvecký církevní sbor řízen představeným, zvaným Prior scholae nebo Primicerius; vedle něho byl Secundicerius, dále Tertius a Quartus scholae. Quartus byl zván též Archiparafonistou, poněvadž řídil parafonisty, zpěváčky v chlapeckém věku. Primiceriovi bylo podřízeno celé nižší římské duchovenstvo; měl dohled nad všemi ceremoniemi, pokud

*) Památku jednoho takového lektora zachovává do dnešního času římské martyrologium ke dni 5. dubna. Vypravuje nám, jak v Africe hošíku, pějícímu o Velikonocích právě Aleluja, bylo hrdlo prokláno šípem od jednoho z vtrhnuvších do chrámu Ariánů.

při nich přicházel zpěv nebo čtení v úvahu, bděl nad mravností kleriků, ba podpisoval při papežských volbách dokonce i jmenovací dekrety slovy: „Primicerius scholae cantorum laudo et confirmo — (Já) Primicerius školy pěvecké schvaluji a potvrzuji“. Při pontifikálních papežských mších svatých měl povinnost, spolu se Secundiceriem, pomáhati papeži v oblékání mešních rouch a podle výslovného předpisu dbáti toho, aby jednotlivá roucha „dobře seděla“. Když byl papež s oblékáním hotov, otevřel podjáhén dvéře sakristie, zavolal hlasitě „schola“ a otázal se Archiparafonisty, kdo bude zpívatí responsorium. Jeho odpověď byla sdělena v sakristii papeži, jenž ji obyčejně schválil. Dal-li papež své schválení, byla změna v osobě responsoriálního zpěváka vyloučena. Archiparafonista sám byl zodpověden za zachování tohoto předpisu pod trestem exkomunikace, jestliže zpíval responsorium někdo jiný, než bylo původně papeži oznámeno; za tak důležitý byl zpěv responsoriální pokládán. A nebyla to pouze Itálie, kde byl tento významný mešní zpěv — jenž svou bohatostí kladl na zpěváka i technicky veliké požadavky — svěřen hochům; dle Duchesne-a *) bylo tomu tak i v Paříži; tak nám to dosvědčuje svatý Germanus († 576).

Při responsoriálním zpěvu bývalo odedávna zvykem, že střední část — verš nebo několik veršů za sebou — byla komponována ve vyšší poloze. Proto se zmiňuje Amalar (v IX. století) o tom, že zpěvák, jenž měl responsorium intonovati, začítí, musil dbáti toho, aby je nezanotil příliš vysoko, jinak by se ocitl u verše v nedostupné výši. Byl-li však verš přezpíván, mohlo se vzítí naproti tomu opakování responsoria výše než na počátku. Tato praxe byla obvyklou i u responsorií mešních, zpívaných hochy, jak to dosvědčuje biskup Sicard z Kremony († 1215). Zmínky obou těchto choralistů jsou dle Wagnera (Einführung, 3. vyd., svaz. I., str. 139, pozn. 3) zajímavým svědectvím pro to, že daleko do středověku nebylo ještě absolutní výšky zpěvní, při nejmenším do oné doby, kdy byly zavedeny ve chrámech varhany.

V Gallii, jak se pravdě podobá, byl ve veliké oblibě obyčej, svěřovati chlapeckým sborům při liturgických pobožnostech pěnění žalmů. Tak se zmiňuje Řehoř z Toursu, že lyonský arcibiskup Nisier dbal toho, aby hoši již záhy dovedli žalmy zpívatí, a že biskup Quintian z Clermontu povolal k sobě hošíka, jehož hlas v jistém klášteře obdivoval, aby jím ozdobil žalmování ve své katedrále.

*) Origenes, Du culte chrétien, 4. vydání, str. 199. Paříž 1908.

Mnohem důležitějšími byly však chlapecké sbory ve velmi oblíbených středověkých zpěvech, zvaných sekvence. V nich se jasně zračí rozdíl mezi chorálem staré latinské církve a chorálem doby francké a allemanské: onen plyne v klidných, ušlechtilých liniích, aniž by se příliš stavěl do popředí; nedbá o vnější lesk a spokojí se podáním liturgického slova tak, jak ono budí vroucí, nehledané city v srdci zbožného křesťana. Takové chorální zpěvy možno zpívat, aniž by někdo poslouchal; neztrácejí tím na svém výrazu a své kráse ničeho. Zcela jinak se to má se středověkými chorálními sekvencemi: mají-li dosáhnouti svého účele, musejí zaznít v chrámě naplněném zbožnými věřícími. Jsou jako herold, jenž směle a energicky hlásá lidu pravdy křesťanského učení. Odtud jejich záliba v nádheře a zvučnosti, odtud ony smělé, melodické postupy a slohy v neobyčejných intervalech a mnohem širší rozloha. A právě zde se uplatnily chlapecké hlasy svou zvučností a výškou nejlépe, ježto nejedna sekvence dosáhla takové výšky, kam mužské sbory stačiti již nemohly.

V kláštorech svatého Benedikta byl chór svěžích chlapeckých hlasů zjevem tak častým, že srostl téměř s představou benediktinského kláštera. Svatý Patriarcha mluví o nich sám častěji, tak na př. v kapitole 45. své řehole; zmínka, kterou jim tam věnuje, není však pro ně příliš lichotivou: „chybí-li hoši ve zpěvu, mají býti bití“. Někteří moderní badatelé vidí v čestném odznaku prvního kantora, vysoké, bohatě zdobené holi na způsob biskupské berly — latinsky se dodnes nazývá virga — nosívá ji dosud při slavných bohoslužbách v některých opatských a kollegiálních chrámech — upomínku na takovou svižnou kantorskou hůlku nebo metlu, již středověký regenschori udržoval bujně zpěváčky v náležitých mezích*). Tyto chlapecké klášterní sbory souvisejí dílem s vývojem prastaré instituce benediktinské, instituce oblátů (hochů, kteří byli rodiči již v útlém dětství zasvěcení Bohu a odevzdáni klášterům, aby byli v nich vychováni na mnichy), dílem se skutečností, že téměř každý větší klášter měl u sebe školu, v níž se vyučovalo obligátně církevnímu zpěvu a theorii hudební; s arithmetikou, geometrií a astronomií tvořila církevní hudba t. zv. Quadrivium. Nádherný chlapecký sbor byl již kolem X. století pýchou klášterů, a nebylo vzácností, jestliže byly v kláštorech zpívány žalmy stohlasým sborem mnichů.

*) Životopisec svatého Řehoře Velikého, jáhen Jan, nám vypravuje, že tento veliký papež a reformátor církevního zpěvu sám hochy ve zpěvu cvičil a při tom též používal zmíněné „virgy“ čili skutečné metly.

a hochů. Jak mohutným, unášejícím dojmem působil chorální zpěv takového ukázněného, vyškoleného choru, dovede si představití, kdo ještě před 10 lety byl přítomen slavnostním bohoslužbám pražských mnichů emauzských. Dá Bůh, že tomu nebylo naposled. —

V církvi východní setkáváme se s liturgickými sbory chlapeckými sice velmi záhy — dříve, než v církvi západní — brzy však také vidíme je zanikatí. Již konstituce apoštolské nařizují, aby hoši zpívali Kyrie eleison před ostatními věřícími, a zbožná poutnice do Svaté Země, Eucheria, potvrzuje jejich instituci, nazývající je Pisinni. O něco později, ale ještě za doby svatého Augustína, zpívali na počátku mše svaté po čtení epištoly responsoriální žalmy, z nichž se vyvinulo pozdější Graduale. V hudebních školách církve východní bývali i žáčkové zcela maličtí; de Rossi, známý církevní archaeolog, uvádí ve svém Bulletinu (roku 1880) africký nápis z počátku VI. století, v němž se děje zmínka o pětiletém hošíku-lectorovi. Příčinou, proč instituce chlapeckých sborů se zde nezachovala, byla častá pronásledování, v nichž mladičké tyto duše mnohdy osvědčily na svůj věk neobyčejnou mravní sílu, a konečné ujařmení katolického života nevěřícími. Dojemně o jednom takovém případě píše spisovatel „Dějiny pronásledování vandalského v Africe“ (dle některých byl jím Eugenius, biskup karthaginenský, dle jiných více biskupů afrických společně): Hunericus, vůdce Ariánů, vypověděl kolem roku 480 do vyhnanství veškerý katolický klerus karthaginenský, s nímž šel i malý zástup mladičkových lectorů, počtem asi dvanácte. Když byli vzdáleni již značný kus cesty, zaslíhl je náhlý rozkaz, aby oněch dvanáct hošíků se neprodleně vrátilo nazpět. Jakýsi Theucarius, jejich bývalý učitel, nyní však odpadlík, jenž je znal jako dobré a dovedné zpěváky, navedl Hunerika, aby je od ostatních odvolal a přinutil k odpadu. S pláčem je jejich vypovězení přátelé objímali, tušíce, že na hošíky čekají nová, bolestná muka, a jen násilím je vyrvali žoldněři z jejich náruče. Hoši-zpěváčkové se odhodlaně vrátili. Ariáni je lákali k odpadu zprvu lichocením a sliby — marně. Hoši zůstali svaté víře věrni. Nato rozlícení žoldněři je zbičovali krutěji, než před jejich odchodem do vyhnanství; rány, sotva zacelelé, zjítřily se znovu — leč ani v těchto mukách se nedali naši mučednickové zviklati. Srdnatě zvítězili, a celé Karthago je od té chvíle ctílo jako svatý sbor dvanácti apoštolů. Seznamy mučedníků — martyrologia — uvádějí jejich památku ke dni 23. března. —

Byli bychom nespravedliví, kdybychom se nezmínili ještě o chorálním zpěvu mladých dívek. Již svatý Jeroným radil římské matroně

Laetě, aby svou dcerušku učila pěti žalmy, a svatý Ambrož poznamenává k předpisu apoštolskému, že mají ženy ve shromáždění věřících mlčeti, o dívkách: „Ale i tyto zpívají svůj žalm zcela dobře; vždyť on jest každému věku a pohlaví milým, a nad to svatým pojítkem jednoty, když veškeren četně shromážděný lid pozvedne v jednom sboru svůj hlas“. Oficiální církev však jeho mínění nesdílela. Tak již kolem roku 375 zapovídá spis, zvaný *Didaskalia patrum*, dívkám výslovně zpěv žalmů; jinde — jako u Cyrilla Jerusalemského — bylo jim zakázáno zpívat tak hlasitě, že jejich hlas mohl býti slyšen. Vrcholem kuriozity byl však názor Isidora z Pelusia (kolem roku 400): „Ženám a dívkám byl zpěv v kostele zprvu jen proto dovolen, poněvadž jejich vrozená štěbetavost by je jinak svedla k mluvení i mezi bohoslužbou; ježto však se ani takto tohoto hříchu nechránily, byl jim zpěv zase zakázán“. Nevíme, co jest na tom pravdy — skutečností však zůstává, že na koncilu antiodorenském (roku 578) byl zpěv žen a dívek v kostele zapovězen všeobecně.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Kristus v církvi.

V něm budou požehnány všechny národy (Gen. XXII, 18), svědčí o Kristu příslibení Boží, které Bůh obnovuje po celé věky Patriarchům a Prorokům.

Takový byl záměr Boží s lidstvem po hříchu. Novou zemi a nové nebe příslibuje Bůh ústy proroka (Is. 65, 17), jichž knížetem bude Kníže pokoje, bude oplývatí plností všeho dobra, všechny národy shromáždí pod své blahodárné panství.

Obraz štěstí a pokoje v uspořádaném království, jehož hranicemi jest okresek, se uskutečnil královstvím Kristovým.

Bůh stvořil ve svém soupodstatném Slově soulad a krásu vesmíru, zanechal ve všem stopy své Moudrosti, svého Slova, pořádek a cíl. Přirozený řád věci povstal dle Věčného Slova, které jest odleskem Božího jasu a v němž Bůh nazírá na svou bytost, nekonečně dokonalou. Paprskem věčného jasu Božího jest soulad a krása ve světě.

Ve své tvůrčí mysli ustanovil Bůh jiný řád, mnohem vyšší, podobnější věčným ohňům, uspořádati a shromáždit lidstvo po prvním hříchu ve společnost, jejíž hlavou jest Kristus.

Vtělením Věčného Slova začíná se uskutečňovati vznešený řád. Kristus běže na se lidskou přirozenost, aby byl podoben člověku. Spojuje ji se svou Božskou Osobou, s níž jest roven Otci, a stává se pojátkem Boha s lidmi. Obětuje na kříži svou nekonečnou oběť, sebe sama, v jejíž síle všechny věky jsou usmířeny s Bohem.

Z otevřeného Srdce na kříži vychází jeho nevěsta, krásná, bez poskvrny, církev svatá. Kristus zasnoubil se s lidstvem, když se otevřelo jeho Srdce, aby pojalo nešťastné lidstvo, toužící po pokoji.

Vzniká nový řád. Církev zůstává na zemi po nanebevstoupení Kristově do slávy Otcovy, kde se posadil po jeho pravici, aby svými ranami obveseloval nebe a u Otce zastával úřad Prostředníka-Velekněze.

„Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás (Jan XX, 21) — to číňte na mou památku“ (Luk. XXII, 19); těmi slovy stanoví Kristus úřad kněžský s nejvyšší hlavou na zemi, aby se pokračovalo na věky ve spáse ubohého tvorstva — všechny věky budou v něm požehnány. — Povstává mystické tělo Kristovo, spojení věřících s Kristem v jedno milostí a láskou; krása, vznešenost, království a kněžství jsou oděvem nové nevěsty. Otec má zalíbení v kráse svého Syna, neboť jest odleskem jeho podstaty, a proto patří se zalíbením i na svou církev, která jest jedno s ním, jest jeho mystickým tělem.

Kristus v lásce s Otcem dýchá Svou podstatnou Lásku Ducha svatého, ve věčném plesu a svátku vychází Duch svatý z Otce a Syna, jest blažeností a objetím Otce se Synem. Církvi svaté se dostává téhož daru, Duch svatý zaujímá místo srdce v mystickém těle Kristově, aby je řídil a vedl přes všechna úskalí k pravdě. V církvi tedy jest pravda, jest v ní láska a blaženost, po nichž dychtí lidstvo. Věčné Slovo Boží jest její hlavou, Duch svatý jest jejím srdcem, poznání a láska Boží zahrnuje a proudí žilami jejího mystického těla, všemi věřícími, spojenými s Kristem. Život Boží oživuje tvora, aby ho oblažil. Nekonečné hlubiny dobroty a milosrdenství Božího se otevírají, aby zahrnuly tvorstvo ve své blaženosti.

Začátek království Božího povstává mezi lidstvem, které se dokoná ve věčném blahu v patření na Boha, kde se promění nedokonalé poznání ve víře v jasné patření na Boha, nedokonalá láska, která nás pojí s nekonečným dobrem, v dokonalé přilnutí.

Kristus jest tedy v církvi a církev jest v Kristu, blažená zámena Krista s věřícími, na niž poukazuje tak často svatý Pavel.

Bůh ustanovil pro svého Syna shromáždil lidstvo v jedno, aby pod hlavou-Kristem, prvorozeným z mnohých bratří, uvedl všechno k sobě, aby člověk byl zase synem Božím.

Kněžství v církvi má sprostředkovat neustálé spojení a posvěcování duší s Bohem v síle oběti Kristovy, kterou jednou dokonal. Církev jest ozdobena leskem otevřeného Srdce Ježíšova, aby kropila krůpěmi krve nesmírné ceny lidstvo a tím sprostředkovala neustálý příchod lidské duše k Otci pro Krista.

U svého svatého města, u svého království Kristus otevřel jediný vchod, své Srdce, a není tedy možno jinak vejíti.

Celý nový řád se zakládá na kněžství Kristově, v jehož síle pokračuje církev světlíci nástupce apoštolů. Středem lidského života, středem blaženosti lidské duše jest oběť Kristova, opěťovaná na oltáři, po níž duše se čistí a sílí ve svém vzletu k Bohu, zdroji a cíli vši tužby a všeho míru.

Již přirozeně svým rozumem člověk poznává svou závislost na Bohu, na všemohoucím Pánu, jemuž jest povinen děkovat, v novém řadě duše se svou povinností cítí nejvyššího Pána vstupuje na vyšší Boha-člověka, pro něhož a v němž vzdává nejdůstojnější díky Otci, pro něhož prosí a se očištuje a nabývá znovu lesku dítky Božího.

„Svatý národ, královské kněžství“, nazývá apoštol (I. Petr II, 9) lidstvo shromážděné v Kristu, církev jest Kristem, jenž se sdílí lidstvu.

Kristus účastní své věřící, církev bojující částečně svého svátku, který slaví ve slávě před Otcem. Apokalyptický Beránek, ležící před trůnem Božím, řídící osudy národů, jenž obveseluje a ozařuje zástupy vyvolenců ve věčném blahu, stává se středem a pramenem radosti a života všem bojujícím, neboť jen v síle jeho Krve se čistí a vzlétají k Otci.

Kristus jest v církvi životem a blahem, neboť jest její hlavou (I. Kor. XII, 12). Jako z hlavy proudí život do celého těla, tak Kristus dává život mystickému tělu, život poznání a lásky, prýstíci z vyšší přirozenosti, kterou udílí Bůh duši milostí posvěčující.

Člověk stává se bohem pro Krista Vykupitele. To jest účel celého, nesmírného díla vykopení, účastníti lidstvo boží přirozenosti, božího života, boží blaženosti, a celé toto bohatství boží lásky plyne do duší pro Krista Vykupitele.

Řím.

P. Method M. Habán O. P.

Vzpomínky mnicha-malíře.*)

Beuron.

V Curychu jsem se přeptal, kde leží Beuron, a dozvěděl jsem se, že musím jeti přes Singen, Immendingen a Tuttlingen a ve všech těch místech že musím přestupovati. Od Curychu topilo se se již ve vozech, a sice tak nočně, že když jsme byli za městem Schaffhausen, nebylo to již k vydržení. Otevřel jsem proto okno. Přišel však průvodčí a hned spustil: „Das Fenster muas g'schlosse werde!“ (To okno se musí zavřít!) Musil jsem chtěnechtě se usmátí a pomysliti si: Nyní víš, že jsi v Německu. Vskutku, pořádek a poslušnost jsou také k něčemu dobré. Klidně jsem zavřel okno, řka ovšem průvodčímu, že jest mi příliš horko. Z toho důvodu nechal vždy, kdykoliv procházel vozem, dvěře na chvilku pootevřené, načež je prudce zase zavřel. Švábové totiž mají rádi teplou světnici a neobyčejně se štítí větrání. Od Immendingen jel vlak podél malého ještě Dunaje. Krajina byla pustá, chudá a opuštěná. Všechn život soustřeďoval se v domech. Bylo asi ke 2. hodině, když jsem přijel do Beuronu. Okolí činilo na mne dojem úplné odloučenosti od světa. Nalézal jsem se v úzkém údolí, uzavřeném hustě obrostlými vrchy, z něhož Dunaj stěží našel východiska. Panovala tu již dokonalá zima. Stromy na kopcích byly obaleny jínovatkou. Měl jsem pocit, že budu nucen přezimovati daleko od obydlého světa. Od nádraží nebylo viděti ani kláštera ani kostela, jen 5 nebo 6 domků úplně osaměle bylo tu roztroušeno. Zeptal jsem se jakéhosi muže, jediného spolucestujícího, který se mnou vystoupil, na cestu do kláštera. „Tam u hostince za rohem“, odpověděl. „Jděte jen stále rovně a tam už klášter uvidíte.“ Šel jsem tedy dále. Na světle natřené stěně hostince byl namalován Svatý Josef s ležiskem, první znamení kultury. Na blízku byl také již klášter, třípatrová budova s vysokou, hnědou střechou. Před klášterní branou byl malý přístavek, vyhlížející jako portál chrámový. Zde pozdravila mne druhá malba: Madonna s Dítěm, obstoupená svatými: Petrem, Pavlem, Maurem a Placidem. Dříve než jsem vstoupil, pozorně jsem si malbu prohlédl: úprava a podání osob byla sice vznešená, ale výrazy obličejů poněkud nasládlé. Zavvonil jsem u vchodu. Když mi vrátň

*) Vzato a přeloženo z velmi zajímavé knihy „Die Unruhe zu Gott“. Erinnerungen eines Maler-Mönches. 27.—31. tisíc. Herder & Co. Freiburg im Breisgau.

otevřel, ptal jsem se na P. Desideria. „Pater Desiderius odejel“, odpověděl mi vrátný, „vrátí se však dnes večer. Pojdte však do hostovny, zavolám Patera hospitaláře.“ Za chvíli přišel P. hospitalár: vznešený zjev, veliký, hubený, v tváři dosud svěže vypadající, s černou čepičkou na bílých vlasech. Když jsme spolu vyměnili několik slov, zeptal se mně vlídně: „Chcete u nás bydlet?“ Nemaje vroucnějšího přání, přisvědčil jsem. „Pojďte tedy s sebou; hostinský pokoj není, bohužel, vytopen, dám však ihned zatopit“, řekl Pater hospitalár a vedl mne do velikého, klenutého pokoje s dvěma okny v dolejších poschodí. Vše působilo na mne příjemným dojmem. Na podlaze byl rozprostřen koberec, na lůžku bílá pokrývka a, co mi nejvíce bilo do očí, v obou oknech visely tylové záclonky. Několik měsíců již jsem žádných neviděl. Pater hospitalár odešel a nechal mne samotného, aniž se byl zeptal, zda jsem v poledne obědval. Na to by se byl nejprv zeptal nějaký Františkán, pomyslel jsem si. Na štěstí dali mi ve Fiesole půl bochníku chleba s sebou na cestu. Ten se mi nyní dobře hodil. Posilniv se, sedl jsem si k praskajícímu ohni v krbu a počal dřímati. Asi za hodinu objevil se hospitalár opět a zval mne, abych se účastnil nešpor, v Beuronu prý jest bohoslužba velmi pěkná. Nejprve měl jsem se ale nasvačít. „Jedl jste již vůbec?“ zeptal se náhle. Na mou zamítavou odpověď spráskl soucitně ruce, rychle odběhl, ale brzy se zase vrátil s jedním bratrem, který mi přinesl kávu, chléb, máslo a vejce. „Tak, tak, prosím, pojezte!“ řekl bratr. Jsa vyhladovělý, chutě jsem se dal do jídla.

Ve velikém klášterním chrámu, rokokové to stavbě, ne zrovna šťastně zmodernisované, usedl jsem na místě vyhrazeném hostům. Na znamení zvonkem vcházeli černě odění mniši, vždy dva a dva, do chóru; byla jich dlouhá řada. Každý se odebral na své místo ve štale chórové. Pak pokřizovavše se, všichni poklekli k tiché modlitbě. Na znamení, dané převorem, všichni povstali a hluboce se asi na půl minuty poklonili. Pak se modlili nonu, která předchází nešporám. Byla pouze recitována. Při každém „Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto“ zvedli se všichni se svých sedadel a hluboce se poklonili. Vše dělo se téměř s vojenskou přesností, pravidelností a stejnoměrností. Po noně se všichni sklonili a teprve na znamení převorovo se zase vztýčili. Nyní počaly hrát varhany. Jeden z kněží zapěl: „Deus, in adiutorium meum intende“, načež ostatní odpověděli: „Domine, ad adiuvandam me festina“. Pak zpíval vždy střídavě malý a veliký chór jednotlivé verše žalmů. Byl jsem velmi překvapen.

Mniši nekřičeli, nýbrž skutečně zpívali! To bylo pro mne něco docela nového. Od té doby, kdy jsem se stal katolíkem, slyšel jsem namnoze jen křičeti. V dómech italských, zvláště ve Florencii, nebylo to někdy ani k snesení. Místo zpěvu bylo slyšení skutečné vyty, které, sesíleno desateronásobnou ozvěnou, vůbec neustávalo. Ve své lásce k církvi rád jsem to ošklivé, co jsem slyšel, omlouval. Když jsem však nyní slyšel, jak velkolepý a krásný jest chorální zpěv, zpívá-li se dobře, zaplesal jsem téměř. Bylo mi jako někomu, jenž náhle odkryl u milované osoby nějakou novou, pěknou vlastnost. Po nešporách, když doznělo nádherné „Salve Regina“, poklekli opět všichni na chvíli k tiché modlitbě, po níž, na znamení převorovo, všichni zase povstali a opouštěli, vždy dva a dva, chór.

Vrátiv se do svého pokoje, usedl jsem opět ke kamnům. Slavný zpěv nešpor zněl mi stále ještě v mysli. „Báječné, báječné“, říkal jsem si neustále. Nastal večer. Rozžehl jsem si petrolejovou lampu. Ve Fiesole měl jsem pouze olejový kahanec. Jak pohodlné to bylo nyní v pokoji! Jak blaze mi bylo! Pohodlí nalezne člověk přece jen na severu, kde se život většinou prožívá v domech a ne venku, jako na jihu. Není proto divu, že si Němec a Vlach nerozumí. Jejich v základě různý životní způsob, podmíněný podnebím, působí, že vznikají u nich i zcela odlišné ctnosti a schopnosti. Co si jen asi myslí jezevec o antilopě a naopak? Nepřipadá jeden druhému směšným a neohrabaným? „Žádné vážnosti nemá“, myslí si asi jezevec o ní — „ani trochu pohyblivým není“, bezpochyby myslí si zase ona o něm. A přece oba prý skýtají výbornou pečeni, jen dobré přípravy jest třeba. Ano, příprava to právě dělá!

K sedmé hodině odvedl mne hospitalář k večeři. Před refektářem byl jsem představen P. převorovi, který mne laskavě přivítal. Po společné stolní modlitbě jsem se pokradmo rozhlédl kolem sebe. Nalézal jsem se ve velikém a velmi vysokém sále s vysoko položenými pestrými okny na levé podélné straně. Patres seděli s kapucí na hlavě za dubovými stoly podél stěn, bratři laici uprostřed refektáře. Já seděl při horním konci refektáře, nedaleko opatského stolku, naproti P. převorovi a nejstarším mnichům. Když předčítatel přečetl několik vět z řehole svatého Benedikta, dal P. převor dřevěným kladívkem znamení, načež Patres sundali s hlavy kapuce, rozestřeli ubrousky a jedli polévku. Večeře působila právě tak povznášivě jako bohoslužba v kostele. Mlčící mnichové jedli slušně a důstojně. Zbytečného hřmotu nebylo. Mniši, kteří posluhovali při stole, měli na nohou měkké slřevíce. Všichni zacházeli opatrně se

svými přibory. Po přečtení svaté řehole vyjmenoval předčítatel světce z řádu benediktinského, jichž památka se příštího dne měla slaviti, a pokračoval pak ve čtení životopisu svatého Fridolina. Četl pomalu a zřetelně, stále tímž tónem, ale velmi výrazně, takže jsem každému jeho slovu rozuměl. Tu a tam učinil také delší přestávku. Servitoři obcházel pilně koiem a odnášeli prázdné mísy a talíře k okénku do kuchyně. Znenáhla ztichly všechny vidličky a lžíce a bylo slyšeti jen hlas předčítatelův. Většina mnichů seděla nehybně s rukama pod škapulířem složenými. Převor se zkoumavě rozhlédl po refektáři a zaklepal svým dřevěným kladívkem. Předčítatel uprostřed věty přestal čísti, zavřel knihu, sestoupil s kazatelny a došel až před opatský stůl, kde se poklonil, a zazpíval: „Tu autem, Domine, miserere nobis“. Mniši odvětivše: „Deo gratias!“ zvedli se a postavili k díkůčinění před svými stoly. Po modlitbě opustil jsem, hned po P. převorovi, refektář.

V předsíni jsem byl představen P. Desideriovi. Byl to mohutný stařec vysoké postavy, pravý Germán, s mohutnými lícními kostmi; ústa i brada jeho byly úplně zakryty širokým, dlouhým a bílým vousem. Jeho šedé, tázavé a zpytavé oči byly skryty pod hustým obočím, pěkný nos vyrůstal z jeho mohutného čela. P. Desiderius uchopil oběma rukama moji ruku a srdečně jí potřásl. Všichni geniální muži jsou v jistých věcech hudlaři. I oni potřebují pomocníků k svým plánům, proto se po nich vždy ohlížejí. Toliko divoch se dovede sám zachrániti — jako zvíře . . . Tento večer mluvili jsme jen o všedních, bezvýznamných věcech. Jelikož jsem byl unaven cestou, šel jsem spáti dříve než ostatní mnichové. (Pokrač.)

Beuron.

P. Willibrord Verkade.

Z řádu svatého Benedikta.

Zlaté jubileum profese. Dne 22. srpna t. r. slavil nejdůstojnější pán Willibald Wolfsteiner, opat kláštera v Ettalu v Horním Bavorsku, zlaté jubileum své profese. Před padesáti lety složil svaté sliby ve Volders v Tyrolích, kdež byli tehdy beuronští mnichové ve vyhnanství. S nimi přišel roku 1880 do Prahy a pomáhal křísiti a zvelebovati upadající Emauzy. Byl zde podpřevorem, pak novicmistrem a posléze asi rok převorem. Roku 1886 byl poslán do Štýrska, aby tu zase pomáhal křísiti a zvelebovati klášter sekavský (Seckau), který byl nedávno před tím odevzdán Beuronským. Také zde mu byly svěřeny důležité úřady podpřevora a převora a kromě toho

byl 13 let rektorem tamnější klášterní školy (nižší třídy bývaly v Emauzích, vyšší v Sekavě). Když byl roku 1900 starý benediktinský klášter Ettal za pomoci pana barona Cramer-Kletta opět získán pro řád svatého Benedikta, hledal opat bavorského kláštera Scheyern novicmistra pro obnovený klášter. Nalezl ho v tehdejším převoru sekavském, P. Willibaldu, kteréhož několik let před tím poznal. P. Willibald přišel do Ettalu roku 1902, byl brzy jmenován podpřevorem, za nedlouho převorem, roku 1906 samostatným představeným a následujícího roku prvním opatem obnoveného kláštera.

Opat Willibald Wolfsteiner.

Ettal byl založen Ludvíkem Bavorským roku 1330, tedy o osmnáct let dříve, než Karel IV. založil klášter „Na Slovanech“ v Praze. Jako mnoho jiných, byl také klášter ettalský zrušen roku 1803. Byv šťastně obnoven, vzkvétal utěšeně za nového opata Willibalda. Nejenom kostel a klášter byly restaurovány, nýbrž také gymnasium a pensionát pro hochy z majetných rodin vystavěny. Jest to veliký komplex krásných, moderně zařízených budov v čele kláštera.

K slavnosti zlatého jubilea pana opata Willibalda sešlo se mnoho hostů. V zastoupení mnichovského kardinála Faulhabera přišel světicí biskup dr. Buchberger. Byli tu opati skoro ze všech bavorských klášterů benediktinských, dva z kongregace Beuronské a jeden rakouský opat. Emauzský klášter vyslal také svého zástupce (pisatele těchto řádků), nejenom proto, že nejdůstojnější pan jubilar ztrávil několik let v Emauzích, nýbrž také proto, že valně přispěl ke vzdělání několika členů tohoto kláštera. Dostavil se také zástupce bavorské vlády a ovšem že nescházel ani štědrý příznivec a spoluobnovitel kláštera ettalského, pan baron Cramer-Klett.

Klášter Ettal v Horním Bavorsku.

Budiž ještě podotknuto, že nejdůstojnější pan opat Willibald Wolfsteiner rád vzpomíná na svůj pobyt v Praze, že umí dosud česky a má českou řeč velmi rád.

Přejeme mu, aby ještě dlouho viděl vzkvétati klášter ettalský ke cti a slávě Boží, pro blaho duší a k ozdobě celého řádu benediktinského.

Furness Abbey (opatství Furnesské). Nelze nám, bohužel, sdělit, že tento starý klášter v Anglii byl obnoven jako bylo obnoveno opatství Ettalské, ale bude zajímaví čtenáře časopisu „PAX“, že v Anglii vzpomínali letos osmistého výročí založení slavného kdysi opatství Furnesského. Na patnáct tisíc katolíků sešlo se dne 21. července t. r. u zřícenin bývalého opatství Furnesského na severu Anglie, v nynější diecési Lankasterské (Lancaster).

Slavnosti přidal lesku svou přítomností Jeho Eminence pan kardinál Bourne (čti: Bón). Diecéšní biskup, Benediktin Wulstan Pearson, sloužil slavnou mši svatou a kardinál Bourne kázal. Byli tu ještě dva jirí angličti

biskupové, několik opatů a prelátů a značný počet kněží. Nepříznivé počasí neodstrašilo účastníků. Odpoledne byla recepcce na radnici města Barrow, kdež starosta města a jeho paní vítali pana kardinála, biskupy a ostatní hodnostáře. Slavnost byla ukončena večer četně navštívenou schůzí ve veliké tělocvičně (Drill Hall). Diecézní biskup Pearson vytknul ve své řeči, že dnešní slavnost znamená novou stránku v dějinách katolictví ve Furnessu a že tu byla slavena první mše svatá od zrušení opatství. Kardinál Bourne vzpomněl ve své řeči dějin opatství Furnesského, že bylo založeno roku 1127 jako benediktinské opatství, ale záhy, již roku 1138, se stalo cisterciáckým. Nadhodil pak otázku, jaký užitek přinášejí podobné jubilejní slavnosti a čemu se můžeme od nich naučiti. Zodpověděl sám tuto otázku řka, že takové slavnosti jsou velice užitečné, protože připomínají anglickému národu (doplňme: také českému národu) jistá fakta v jeho dějinách, na která se snadno zapomíná. Prvním faktem jest, že to není nijak přirozený a normální stav pro Anglii, aby byla protestantskou a tak odštěpena od Apoštolské Stolice v Římě. Dalším faktem jest, že až do roku 1527 nikdo v Anglii neznal jiného křesťanství než to, které jest známo pod jménem „Katolická Církev“. Jiným velikým faktem jest, že Anglie má děkovati Církvi katolické za své dnešní postavení ve světě, neboť byla to Církev katolická, která v Anglii dovedla sjednotiti různé národnosti: Kelty, Sasy, Dány a Normany v jeden národ. Kdyby Anglie nebyla oddělena od Církve katolické, měla by ve světové politice větší vliv než má dnes. Na konec se tázal pan kardinál, zda-li by někdo mohl poctivě tvrditi, že protestantism učinil Anglii lepší. Jak dobře se uměla katolická Církev postarati o duchovní a mravní dobro národa, o tom vydal svědectví sám anglikánský arcibiskup kanterburský, který loni na to poukazoval, že na př. roku 1377 bylo v Anglii pro půltřetího milionu obyvatelů ne méně než 12.000 far. Pan kardinál končil řka, že katolická Církev, kteráž v Anglii sjednotila různé národnosti, jediná má prostředky k ozdravení národa za našich dnů.

Zajímavé jest, že také Anglikáni oslavovali toto jubileum Furnesského opatství. Dne 16. července t. r. šlo pět anglikánských biskupů, anglikánští duchovní a lid v procesi, s křížem v čele, ke zříceninám kláštera. Mše svatě nesloužili, ale za doprovodu hudby zpívali nábožné písně, byly říkány a ampliony k sluchu všech donášeny modlitby, a biskup duxhamský měl řeč. Ocenil sice zásluhy mnichů, ale pak mínil, že mnišství se přežilo. Připustil, že Jindřich VIII. neměl práva zrušiti klášter, ale pak zase mluvil o nadšení, které vyhaslo, o snahách, které přestaly, o ideálech, které jsou mrtvy. Jakoby pan biskup nevěděl o četných nových klášterích v Anglii. Pravduc jest, že nadšení, které zbudovalo velkolepý klášter a kostel ve Furnessu, zbudovalo v naší době nádherné klášterní chrámy v Downsidu, Buckfortu a jinde, a že ideály, které za starých dob vedly lidi do klášterů, zalidňují také za naší doby kláštery v Anglii i jinde.

(Prameny ke zprávě o Furness Abbey: „The Tablet“ z 30. července 1927 a „The Observer“ ze 17. července 1927.)

P. B. Velíšek.

Posudky o knihách.

Achille Ratti: K výšinám. Přeložil Otto Albert Tichý. Tiskla Průmyslová tiskárna v Praze. Vydala společnost „Rozmach“ u Ladislava Kunciče, Praha-II., Voršilská ul. č. 3. Cena 15 Kč.

Spisovatelem této odborné turistické knížky není nikdo menší, než panující Svatý Otec Pius XI. Když byl ještě profesorem v Miláně a knihovníkem Ambrosiani, byl horlivým členem Italského klubu alpského. Podnikal opravdu odvážné výpravy na alpské velikány. Projevoval při tom nevšední srdnatost a odvážnost. Lákala ho k tomu nejen vědecká touha, ale v první řadě krásy božího díla. To se projevuje i v této knižce, kde lze okamžitě poznati vážného vědce, ale také citlivou duši, která se kochá krásami sněžné velebnosti. Svazček v češtině vydaný obsahuje tři články: Monte Rosa, Matterhorn a Mont Blanc. Čtou se s velikou rozkoší, neboť jsou psány z bezprostřední osobní zkušenosti. Myslil si někdo dříve, že tento odvážný horolezec dostane se jednou na nejvyšší vrchol duchovní na světě?

P. Marian Schaller.

P. Augustin Vrzal: Přehledné dějiny nové literatury ruské. Nákladem vlastním. Tiskem Občanské tiskárny v Brně. — Stran XVI a 285. Cena 36 Kč.

P. Augustin Vrzal jest Benediktinem z Rajhradu a farářem v Ostrovačicích u Brna. Jeho dějiny literatury ruské jsou v naší české literatuře vsukku ojedinělé. Pilný a skromný tento Benediktin obírá se už 40 let ruskou literaturou. Sotva bude mít u nás sobě podobného znalce. Za dobu tohoto svého studia si pořídil dokonalou ruskou knihovnu, jakou se nemůže chlubit ani universitní knihovna. Dal za knihy poslední halěr a pro své rusofilství a literární známosti s ruskými spisovateli pocítil za světové války kruté rakouskou persekuci.

A. Vrzal jest znám naší literární obci pod pseudonymem A. G. Slín, pod nímž před 30 lety ve Velkém Meziříčí vydával podle ruských pramenů „Historii ruské literatury“ (na 1000 stran), jaké v té době ani Rusové sami neměli. V Almanachu českého studentsva byla kniha ta zařaděna do schváleného Masarykem seznamu 100 knih, které každý průměrný student český má znáti. Tehdy se ovšem nevědělo, že A. G. Slín je totožný s knězem a řeholníkem A. Vrzalem.

V brněnské „Hlídce“ vydával překlady z ruské literatury poslední doby. V letech 1912—1915 vydal tamtéž „Náboženské otázky v krásném písemnictví ruském“. Z nich sestavil „Přehledné dějiny nové literatury ruské“, předeslav stručný přehled staré literatury ruské. Zavádí nezvyklé sice, ale oprávněné členění ruského písemnictví, počínaje novou literaturu Puškinem. Až do doby Puškinovy byla literatura ruská více nebo méně zdařilým napodobením literatury byzantské, polské, sentimentalismu a romantismu západního. Od Puškina tvoří se vlastní, národní literatura ruská.

Vrzalova kniha jest proto tak vzácná a pro nás katolíky zvláště žádoucí, že posuzuje ruské zjevy literární s hlediska věčnosti — náboženství. Toto hledisko ovšem způsobilo, že si všímá více spisovatelů, kteří se více nebo méně obírají otázkami náboženskými, ať se stanoviska pozitivního nebo negativního, a méně péče věnuje spisovatelům nábožensky indifferenčním: Turgeněvu, Grigorovičovi, Pisemskému, Gončarovovi. Tak proslulých románů Turgeněvových „Otcové a děti“ a „Rudin“ méně si všímá, než jeho tklivé lidové legendy „Živé ostatky“. Nebo bezcennému románu Černyševského „Co dělat?“ věnuje snad více pozornosti, než by toho zasluhoval se stanoviska čistě literárního. Vrzal chce ukázati na nesprávné nábožensko-mravní myšlenky Černyševského, jehož román byl evangeliem nových lidí šedesátých let.

Vrzalovy „Přehledné dějiny nové literatury ruské“ byly celkem velice pochvalně přijaty znalci ruské literatury. Také „vk“ (Miroslav Hýsek?) a Cervinka v „Národních Listech“, Jurka v „Národních Novinách“, J. Obr v „Lidových Listech“, Jelínek v „Našinci“ věnují jim vřelá slova. J. Heidenreich v „Lidových Novinách“ ovšem pro náboženské hledisko Vrzalovo vidí ruskou literaturu „v pokřiveném zrcadle“, ačkoliv ani on nemůže dílu upříti jeho světlé stránky.

Odporujeme co nejvřeleji každému vzdělanci.

P. Marian Schaller.

Hilaire Belloc: Neuvěřitelný příběh pana Petra. Román. Přeložil Alois Skoumal. Vydala nakladatelská společnost „Rozmach“ (Ladislav Kuncif), Praha-II., Vrštilská 3. Cena 27 Kč.

Duchaplná knížka, ve které autor, u nás už dobře známý, líčí příběhy člověka, jenž zapomněl od určité hodiny na všechno, co v jeho životě předcházelo, ba i na své vlastní jméno. Těchto příběhů pak autor používá k tomu, aby rozdával svoje šlehy. Projevuje při tom neobyčejnou znalost politickou a peněžnickou. Pro člověka neznajícího anglické politiky, peněžnictví a společenských poměrů zůstává ledacos záhadou. Kratičké vysvětlivky o tom, kam autor míří, byly by knize mnoho prospěly. Pro překladatele choval původní text mnohé tvrdé oříšky. P. Marian Schaller.

Schwester Isidora: Die sieben Gaben des Heiligen Geistes. Betrachtungen über ihre Bedeutung für das geistliche Leben. Eingeleitet und herausgegeben von Dr. E. Krebs. Herder, Freiburg i. Br., 1926. Cena knihy vázané v plátně 7 M.

Prostá řeholnice se vzděláním toliko obecné školy napsala tyto úvahy. Tomu můžeme a musíme se vskutku podívat, neboť obsahují mnoho krásných a často naprosto originálně pojatých myšlenek. Způsob vyjadřování jest však namnoze theologicky nesprávný, takže jen ztěžka lze se vystříhati hrubých nedorozumění. Vydavatel poukazuje sice ve svém úvodním slovu na tuto okolnost, pochybujeme však o tom, že dostačí takový pokyn v úvodu k tomu, aby se poznalo, jak nutno rozuměti výrazům nesrozumitelným, neku-li zcela chybným. Důkladné přepracování dobrým theologem, nejlépe vydavatelem samotným, jehož jméno má již v theologickém světě jistý zvuk, zdá se nám býti nevyhnutelně nutným. P. Leo Aicher.

Mit Gott allein. Eines einsamen Pfarrers Gespräche mit Gott. 2. Band: Inneres Leben. Herder, Freiburg i. Br., 1927. Cena 5·20 M.

Tak jako první, též druhý a ukončující díl pochopí a cení toliko spiritualis homo — duchovní člověk, který se vynasazuje žítí vpravdě křesťanským životem. Čím dál tím více jest čtenář jat těmito dogmaticky hluboce a jistě založenými projevy srdce a cítí se býti nadchnut k úplnému odevzdání se Bohu. Bylo by si jen přáti, aby pokud možno mnoho učitelů náboženství tento dvoudílný spis poznalo, by z něho mohli jak pro svou osobu, tak i pro své žáky hojný užitek čerpati, a aby, sami jsouce nadchnutí životem dle víry, vychovávali křesťany plně radostné víry.

P. Leo Aicher.

Pokračování na 3. straně obálky.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

Ohlašování Narození Páně.

Za dnešní doby má i nejchudší člověk svůj kalendář, z kterého se může poučiti dávno napřed o všech slavnostech a svátcích celého církevního roku. A pořad služeb Božích o jednotlivých dnech se dozví oznámením s kazatelný, vyhláškami na dveřích chrámových nebo ve farních „Věstnicích“, ano i z denních listů. Tolik a tak pohodlných prostředků starokřesťanský věk neměl; zato byla jeho bohoslužebná ohlašování plna posvátnosti a poesie.

V prvních obcích křesťanských nebylo při malém počtu věřících a slavností zajisté těžko, křesťany ke službám Božím shromažďovati. Biskup nebo duchovní představený obce sdělil svému nejbližšímu okolí, kdy a kde se bude konati shromáždění; sdělení takové pak se šířilo od jednoho k druhému. Ostatně u většiny shromáždění, na př. o nedělích a dnech, kdy se konala statio, byly den, hodina i místo všeobecně známy, takže je znali i pohané. Oznámení mimořádných schůzí obstarávali někdy zvláštní poslové čili běžci — *cursores*, obyčejně však jáhen toho dotyčného kostela.

Pokud bylo možno, oznamovala se příští liturgická slavnost vždy na konci služeb Božích. V Jerusalemě oznamoval, jak nám kolem roku 385 poutnice Eucherie vypravuje, archidiakon vše, čeho bylo třeba, než byl lid obvyklou formulí propuštěn, v Římě to činil taktéž archidiakon, později regionární podjáhen, před přijímáním lidu. Formule, již se tak dalo, se brzy ustálila a nabyla pololiturgického rázu. Tak užíval na př. svatý Lev Veliký (440—461) na konci svých řečí, když oznamoval kvatembrový půst, pravidelně této formule: „Nejmilejší! Středu a pátek zachovávejme jako postní dny, v sobotu

pak slavme spolu vigilie u svatého Petra, který naše modlitby, prosby a almužny račíž svou přímluvou doprovázeti“.

Podobných formulí užívali na konci svých promluv: svatý Augustin (zemřel roku 430) a svatý Fulgentius (zemřel roku 533). Celou řadu španělských „ohlašování slavností — adnuntiaciones festivitatum“ uveřejnil Dom Germain Morin podle jednoho rukopisu silosského z 11. století. Jedno z nich zní: „Příštího dne . . . . . bude svátek Blahoslavené Marie Panny a Matky Pána našeho Ježíše Krista podle těla. Pročež připomínáme láskám vašim, předrazí bratři, abyste se všichni do chrámu Páně k vigiliím a ke mši věrně dostavili“. ě. „Bohu díky.“

Obtížnějším, ale též slavnostnějším bylo ohlašování svátků pohyblivých. Jest známo, jaké různice vyvolávaly v prvních stoletích křesťanských pokusy určit datum Velikonoc, dle nichž se řídí celý cyklus slavností v církevním roce. Aby byla zjednána konečně v celém křesťanstvu v tomto bodu jednotu, pověřil sněm Nicejský (roku 325) biskupa z Alexandrie, kde se astronomické vědy zvláště pěstovaly, aby dal každého roku vypočítati datum Velikonoc a ostatních svátků a výsledek sdělil papeži. Z Říma pak se to oznámilo po ostatním Západě. Řada takovýchto sdělení, tak zvaných listů velikonočních, se nám zachovala jak od biskupů alexandrijských, tak od biskupů římských.

Slavné ohlašování Velikonoc a všech pohyblivých svátků se dalo od pradávna v den Zjevení Páně, na některých místech také o Vánocích, poněvadž obě slavnosti se slavily původně 6. ledna; a jelikož Narozením Páně, v nejstarší době tedy 6. lednem, počínal církevní rok, oznamovaly se v ten den vhodně všechny slavnosti. Toto slavnostní oznámení se koná dosud v některých chrámech, jako na př. v našem řádu, o svátku Zjevení Páně a sice po evangeliu slavné mše svaté. Zpívá se dle prastaré melodie jako „Exultet“ na Bílou sobotu a začíná následovně: „Vězte, bratři nejmilejší, že, jako jsme se z Narození Pána našeho Ježíše Krista radovali, s pomocí milosrdného Boha vám stejnou radost nad Vzkříšením téhož Spasitele našeho zvěstujeme. Dne . . . . měsíce . . . . . bude neděle Septuagesima. Dne . . . měsíce . . . budeme slaviti radostně Velikonoce Pána našeho Ježíše Krista“ atd.

Tato a podobná oznamování slavností poznenáhlu zanikla, zvláště od 9. století, kdy se stávalo víc a více zvykem, od roku 817 jest to přímou povinností, čísti denně po primě v kapitolní síni martyrologium, v němž se oznamují vždy slavnosti a svátky na příští den

připadající. V římském martyrologiu se zachovalo o vánoční vigílii ohlášení Narození Páně, které jest význačným obřadem tohoto dne a jedním z nejpůsobivějších liturgických úkonů církevního roku. Kdo viděl a slyšel jednou toto oznamování, jak se na př. zachovává do-
dnes v Emauzích, tomu zůstane vždy nezapomenutelným.

Gloria in excelsis Deo!

Tma nejdlejší noci v roce zahaluje ještě jitro vánoční vigílie. Chrám Páně, zvláště presbytář a chor, jsou jasně ozářeny, ale světlo jest fialovými závěsy na stěnách a fialovými koberci tajemně tlumeno. Slromečky, které obklopují připravené již, ale zakryté ještě v postranní kapli jesličky, plní chrám svou priskyřicovou vůní a vyvolávají v duši slastné chvění při vzpomínce na blízký příchod Božského Dítka a na naše dávno zapadlé dětství. Žalmy primy vyzněly

v útěšnou antifonu: „Judeo a Jerusaleme, nebojte se! Až zítra vstanete, Bůh bude s vámi. Alleluja“. Tu vystoupí mniši ze stal a utvoří celým chorem a presbytářem až nahoru k oltáři dvě řady a čekají pohroužení v tiché kontemplaci a zbožnost. Do choru vstupuje malý liturgický průvod: v čele turiferář, pak dva akolyti se svícný, konečně ceremonář a první kantor ve fialovém pluvialu a s kantorskou berlou v ruce. U chorového pultu, na němž leží otevřené martyrologium, se průvod zastaví. Vkládá se kadidlo a kantor okuřuje martyrologium, úcta, která se jindy prokazuje jenom evangeliu při slavné mši svaté. A nyní začne kantor v nižší poloze, zvolna, vážně a slavnostně:

„Dvacátého pátého prosince. Dne . . . . . po novoluní.

**Od stvoření světa, kdy na začátku Bůh stvořil nebe
i zemi, roku pětitisícího stého devadesátého de-
vátého;**

**od potopy pak roku dvoutisícího devítistého sedmde-
sátého pátého;**

od narození Abraháмова roku dvoutisícího patnáctého;

**od Mojžíše a východu lidu israelského z Egypta roku
tisícího pětistého pátého;**

**od pomazání Davida na krále roku tisícího třicátého
třetího;**

**v šedesátém pátém sedmiletí podle proroctví Danielova;
ve sto devadesáté čtvrté Olympiadě;**

**od založení města Říma roku sedmistého padesátého
druhého;**

**v roce panování Oktaviána Augusta čtyřicátém druhém,
kdy na celém okršku zemském panoval mír, v šesté
době světa — byl Ježíš Kristus, věčný Bůh a Boha
věčného Syn, aby svět svým milostným příchodem
posvětil, když se počal z Duchu Svatého, v devátém
měsíci po početí, v Betlémě v zemi Judské z Marie
Panny naroden a stal se člověkem. To jest doba
Narození našeho Pána Ježíše Krista podle těla“.**

Jako údery orloje, tak znějí jednotlivé údaje času: Stvoření světa, národ vyvolený, Egypt, Řím a Řecko, celý okršek země, všechna pokolení, jedno za druhým, táhnou před naším duchem. Dojati stojí mniši a naslouchají. Když však rafije orloje světa se

posunula takřka na plnost časů a ve vyšším tónu zazní slova: „Ježíš Kristus, Syn Boží, se narodil v Betlémě v zemi Judské z Marie Panny“ — padnou všichni na kolena. A ještě jednou zvyšuje kantor hlas a nápěvem úchvatně dojemným — žasněme! jest to nápěv pašijí — který svým táhlým závěrem v polotónu se zarývá hluboce v duši, hlásá: „Toto jest doba Narození Pána našeho, Ježíše Krista, podle těla“. Tu se vrhají všichni mniši na tvář a v němém účtě se koří tajemství Vtělení Syna Božího. — — Duši zchvácenou nevy-slovným bolem a blahem, v oku třpytící se slzu — tak povstávají a hlasatel Vánoc odchází mlčky z choru.

Takové, jen do nekonečna vystupňované, byly asi city přesváté Panny tenkrát, kdy vyřkla své „Fiat“, a prostory vesmíru burácela ozvěna: „Et Verbum caro factum est — A Slovo tělem učiněno jest“, a tenkrát, kdy novorozený Spasitel spočíval poprvé v jejím náručí a zástupy andělů pěly na nivách betlémských: „Gloria in excelsis Deo!“ — —

To jest Narození Pána našeho Ježíše Krista podle těla.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Písně a nápisy.*)

U nás doma se denně zpívalo. Tatínek i maminka byli výborní zpěváci a den začínali i končili písní. Notám a školenému zpěvu mě učil na obecné škole, v gymnasiu a i jako mladého kněze výtečný hudebník a zpěvák Dominik Čurda, vzácný vychovatel a druhý otec můj. Ten mě také naučil základům hry na harmoniu. Přepisovali a rozepisovali jsme sta a sta písní čtvero- i vicehlasých, a já je psal a hektografoval. Již jako student jsem básnil, a tohoto mého veršovníckého „umění“ použil pan učitel Čurda a přiměl mě k překládání německých textů u různých mužských kvartet. Přelával jsem tehdy i německé vlastenectví do nádob českých. Se spolu-žákem Maxem Biedermannem složili jsme mnohou píseň: já text, nápěv a průvod harmonia. Jednou, ke svátku pana učitele, jsme složili společně (já napsal a vykreslil) celou knihu básní, písní — cyklus květin — a dvojzpěvů, kterou jsme pak dali svázati do čer-

*) Naše čtenáře budou jistě zajímati osobní vzpomínky autora, o jehož šedesátiletém jubileu jsme psali v posledním čísle našeho časopisu.

veného plyše a svému učiteli darem přinesli. Celá kniha se slavnostně přezpívala, přehrála a přečetla. Někde ta kniha dosud musí býti po smrti geniálního učitele Čurdy ztracená. Šťastné mládí! . . .

V klášteře teprve počal jsem studovati chorál a církevní zpěv. Jako bohoslovec seznámil jsem se v Praze s řadou mladých konservatoristů ze školy Bennewitzovy, hlavně s Janem Mařákem, B. Kuklou a jinými, kteří skládali nápěvy na texty mých písní. V Praze jsem nevynechal žádného koncertu a učil se, jak mohl. Později přítel můj skladatel František Procházka mnohému mě přiučil a pořídil mi též krásné harmonium, které mi prokázalo v duchovní správě neocenitelné služby. Mé první kaplanování bylo v Machově od roku 1892. Řídícím učitelem tam byl Berger, otec tří hudebníků, z nichž Otto proslavil se v „Českém kvartetu“. Když zemřel, bratr jeho Vilém pořídil mu krásný mramorový pomník na hřbitově v Náchodě a mě žádal o čtyřveršový nápis. Slíbil jsem. V noci již zdálo se mi, že stojím ve tmě na hřbitově a z pomníku svítí čtyři verše. Probudil jsem se rozrušen, popadl tužku a potmě napsal text na jakýsi papír na psacím stole. Ráno, po mši svaté, usednu k práci a vidím, že na podložce pijavého papíru jest červenou pastelkou cosi naškrabáno. Čtu namáhavě — — a tu pojednou rozpomenu se na sen. Verše ty zněly:

Víc andělskou než lidskou měl jsem duši.
Já světu hrál, mně těsná byla zem.
I vzněl jsem se vzhůru nad ovzduší
a s bratry Anděly tam hraji před trůnem.

Toť příklad inspirace nebo tvůrčí činnosti duše ve snu? — —

Takových nápisů na pomníky (kněží, padlých vojáků, farníků a j.) a kříže napsal jsem mnoho. Na př.:

Byl jsem katolický kněz.
Život můj byl cestou kříže.
Nesl jsem ho bez obtíže,
neboť měl jen půli tíže,
s Kristem Pánem do nebes
jako Šimon s útrpností
cestou kříže do věčnosti.

Ovšem, stává se, že někdo žádá o nápis a má svá zvláštní přání, která nutno uvážiti. Duch však, smysl celé věci musí býti křesťanský.

Kdysi u moře seznámil jsem se s četnou rodinou pražského stavitele. S dětmi jsem si denně hrál, stavěl z písku hrady, dělal vodovody a improvisoval školu. Zvláště maličká Miládka byla naším miláčkem a královnou všech drobných dětí. Po návratu z lázní jsem zvěděl, že náhle zemřela. Rodiče jí dali na hrob verše z této básně:

Zpěvavý ptáčku, citlivé srdéčko,
již uschnuly slzičky tvoje,
odešlas jinam, milá děvečko,
kde není slz, bolesti, boje.

Tam světelná uvidíš písmenka,
to Boží jsou zářivé hvězdy,
a přečteš ta nebeská znaménka
vždy bez chyby, blažena vezdy.

Tam učit se více netřeba,
tam pochopíš najednou všecko,
již andilky Bůh tě kolébá,
vždyť Boží jsi nyní děcko.

A dětská tvá ústa zapějí
zas písničky nové i známé
tak, jaks mi je zpívala, krásněji,
pěj, dokud se neshledáme.

Mladý student umíral v cizině v německém městě a stále si mroucím hlasem zpíval: „Kde domov můj?“. Po jeho smrti přišel jeho otec ke mně, plakal a prosil o nápis na synův pomník. Napsal jsem mu následující:

„Kde domov můj?“ jsi zpíval umíraje.
„Ó, domů chtěl bych! ó, jen býti doma!“
jsi nevinnýma v touze šeptal rtoma
a nevěděls, že čeká brána ráje.
Teď odpočíváš v svatě české zemi
a zas jsi doma, v tichu mezi námi.
Tvá duše s anděly se bratří všemi
a pravý domov našla nad hvězdami.

Nápis na kříži v Příbrami :

Čím jsi blíže
u svatého kříže,
tím více tobě
v strasti době
s duše padá tíže.

V Machově byl mlýn, zvaný „V koutě“. Mlynář ve válce padl, a pochovali jej doma; na pomník mu dali mnou složený nápis :

Zavolal mě král můj do své války,
Král však nebes v míru věčné dálky;
ale svatá k horské vísce pouta
zpět mě táhla do rodného Kouta :
odpočívám zase v kraji našem,
vzpomeňte si na mě Otčenášem !

Mnozí a mnozí žádali o podobné nápisy. Také dva židé přišli, a nemohl jsem odmítnouti. Prvý případ: Synové dvou továrníků milovali se jako rodní dva bratři. V boji jednoho dne vedle sebe padli:

Jak David s Jonathou jsme stáli věrně v boji,
teď oba, vítěze, týž hrob i věčnost pojí.

V druhém případě šlo o židovskou dívku, která dlouho a mnoho trpěla, než zemřela :

Kde Mirjám zpívá hymny Hospodinu,
tam v choru panen zpívám píseň svoji.
Již utrpení smylo všecku vinu
a s blaženými teď mě věčnost pojí.

Na Policku a Hronovsku jest zvykem, že snoubenci, než jdou k oddávkám do kostela, doma pokleknou a prosí rodiče o požehnání. Bývá to v celé básni, rýmované. Přicházeli často, já jim to „říkání“ napsal a originál daroval. Ale za krátko přišly jiné dívky a prosily znova. Posílal jsem je k těm prvním, aby si to opsaly, ale kdež ! Chtěly mítí samy něco nového pro sebe. A tak mi nezbylo než sednouti a psátí znovu a „něco jiného“. Z toho všeho ani verš mi nezůstal. — Kdysi pozvali mě novomanželé k svatební hostině. Chtěje se jim nějak odvděčiti, požádal jsem je o kus papíru, že něco napíši. Hledali v rozpacích po celém domě a nenašli ničeho než velikánský kvart hnědého papíru kupeckého. Vzal jsem péro a

napsal na ten papír blahopřání novomanželům. Jaký však byl můj údiv, když po nějaké době přišel onen rolník-novomanžel ke mně a přinesl mi na neobvykle velikém papíru modře tištěnou báseň moji. Podivil jsem se mu a ptal se, kolik si dal výtisků dělati. Že prý osm. — A proč právě osm? — Inu, právě tolik bylo hostů.

Ve své knize „Děti“ vyprávím, jak přišel ke mně flašinetář z Pěkova a chtěl, abych mu napsal novoroční „vinš“, že si to dá dcerou, školačkou, pěkně opisovati a bude to o Novém roce rozdávat. Ale chtěl takové „vinše“ dva, „jeden pro nóbl lidi a druhý pro sprosté“. A že toho nechce zadarmo, že mi dá na pivo! A vsuktku, dostal jsem dvacetník honoráře, který jsem musil přijmouti; jinak by se byl stařík urazil.

Jako farář seznal jsem brzy, že texty písní pohřebních jsou ubohé, horší než nápěvy. V Polici nad Metují zpívali kdysi píseň, počínající těmito libozvučnými slovy: „Smrt, zlý lovec . . .“. Šest souhlásek vedle sebe. A šťastní posluchači slyšeli vždy: „Zmrzlý lovec . . .“ a nemohli pochopiti, co ten zmrzlý lovec tu má činiti při pohřbu. — V mé osadě zpívali fortissimo nápěvem groteskním: „Tuhle je místo připravené—né—né—né, při—i—pravené!“

Složil jsem jim celou řadu písní pohřebních a k některým i nápěvy. Obvyčně jsem použil některé krásné písně cizí, na jejíž nápěv jsem komponoval svůj nový text, takže tu nebylo žádného překladu. Někdy jsem našel krásné preludium nebo vážnou skladbu pro harmonium nebo varhany a hudební motiv sám už mě přivedl na slova vhodná, která se k němu hodila. Nebo jsem konečně přístupně pro zpěváky, které jsem měl na venkově k dispozici, složil sám nápěv a harmonisoval pro terčeto nebo kvarteto, jak bylo potřeba.

Bezděkov leží na kopci a má krásný kostel barokní, dílo geniálního Dienzenhofera Kiliána. Kolem kostela jest maličký hřbitůvek, vroubený velikými stromy. Jest tu neustále vánek a vítr. S ohledem na tyto okolnosti jsem složil píseň (do F dur):

1. Bezděkovský kostelíčku,
už se s tebou loučím dnes,
veď mě, strážný andělíčku,
k soudu Páně do nebes.
Tělo svoje k tobě složím,
u hlav postavte mi kříž,
odpočinu v míru Božím,
až mě, Pane, probudíš!

2. Ve tvém stínu ležet budu,
větry mi tam budou hrát,
v rodné země drahou hrudu
v míru Páně půjdu spát.
S věže budu slyšet zvony,
vlídných stromů šumění,
věrných přátel vroucí stony,
čekat budu vzkříšení.
3. Až se bude oběť sloužit
při mši svaté za duše,
budu po nebesích toužit
s vámi v rajske předtuše.
Na můj hrob si vzpomínejte,
poklekněte v modlení,
křížkem mě tu požehnejte,
toť mé spásy znamení!

Jiná píseň (s nápěvem do B dur):

1. Leť, dušičko, k Otci svému,
který na tě čeká,
ujdeš tomu světu zlému,
který tebe leká.
Tam tě svatí přivítají
andělové Boží,
na tvou hlavu v Božím ráji
korunu ti vloží.
2. Do svatého země klínu
uložíme tělo,
v původní se vrátí hlínu,
jak se Bohu chtělo;
on tě zase vzkřísí jednou
v kráse dokonalé,
údy tvé se jasně zvednou
Bohu k věčné chvále.
3. Sepínáme ruce svoje,
modlíme se spolu,
by tě Pán Bůh, rány hoje,
k věčnému zval stolu,

a tam budeš s Pánem Kristem
 hodovali vděčně,
 spokojena s nebes místem
 radovat se věčně.

Všecky ty písňe své věnuji českým hudebním skladatelům a
 prosím, by se jich brzy ujali a na ně nezapomněli.

U hrobu rolníka.

1. Nad horou slunce září
 a stoupá výš a výš,
 čas k práci, hospodáři,
 ty navždy tvrdě spíš!
 Ať soumrak je či ráno,
 tu tiše dále spíš,
 tvé dílo dokonáno,
 ty víc se nevzbudíš.
2. Již ruka zmrtněna je
 a v nohou ani ruch,
 tvé osiřely stáje
 a osiřel tvůj pluh,
 tvé osiřely děti
 i žena, pláče luh.
 Kdo teď má dohlížeti?
 Už jenom milý Bůh!
3. Je konec práce, boje
 a strasti v potu zlém,
 a vše, co bylo tvoje,
 už smrt má v poli svém!
 Tvé zavláčí si tělo,
 kam všichni jednou jdem,
 jak dřív se zavláčelo
 tvé zrno v rodnou zem.
4. Však Bůh, jenž hospodáři,
 ten nenechá tě tlít,
 na rajském luhu v záři
 dá tobě vykličít;
 co sil jsi, v nekonečné
 tam nebes půdě sklíď,
 buď s Bohem, světlo věčné
 tam na věky ti sviť!

Jiná písňe.

1. Již Pán Bůh všemohoucí
 tvou duši volá zpět,
 vždyť z jeho vyšla ruky,
 ji v tento poslal svět;
 co tedy jeho bylo,
 to musí k němu zas,
 by v ráj se navrátilo,
 kde věčný svítí jas.
2. Jdi, duše, zaleť k Pánu,
 ten kéž je milostiv,
 ten zahoj zbylých ránu,
 je vždycky sám teď živ!
 On všech je lidí Otcem
 a všecky v lásce má,
 když jednoho vzal k sobě,
 dál na vše vzpomíná.

3. Jdi, duše, k Pána soudu,
 ty, Matko Páně, pros,
 ať soudí milostivě,
 ať šťastný dá jí los!
 Vy, patronové jeho,
 k nimž zde se modlíval,
 vy uchraňte ho zlého
 a ďábla žeňte v dál.

4. A ty, náš sluho Boží,
 již církve prosby spoj,
 ať Bůh tu duši vloží
 tam, kde už není boj,
 ať světlo věčné svítí
 mu v nekonečný den,
 je těžké živobytí
 a v Bohu spása jen!

Při pohřbu panny zpěvačky.

Umřela panna v mladém věku květu,
 Kristus Pán zve ji do krásnějších světů,
 za všecku bolest věčné štěstí dá jí
 v nebeském ráji.

Zpívalas Pánu zde na Božím kůru,
 teď se skrívánky zpíváš letíc vzhůru,
 té písňe jistě nikdo nezaspívá
 než panny čisté.

Tam za Beránkem půjdeš v nebes luhu,
 na šatě skvoucím za ozdabu duhu,
 s Marií Pannou, patronkou svou, vděčně
 těšíš se věčně.

Knězi, padlému ve válce.

Vzpomínky tiché letí k nám z dáli,
 jak by je podzimní větrové vály,
 vzpomínky slétly, příteli, k tobě,
 jenž budeš spát v dalekém hrobě.
 Za jiné dal jsi život svůj mladý,
 rozséval milosti po světě všady,
 bylš Božím knězem dle vůle Krista,
 nyní ti Ježíš odměnu chystá.
 S Bohem buď, na věky s Bohem buď!
 Spát budeš klidně v hřbitovním tichu,
 očištěn svátostmi, bez všeho hříchu.
 Duše tvá lnula k českému lidu,
 znals jeho bolesti, znals jeho bídu;

pros nyní Pána za lepší dobu,
abychom zmožli nepřátel zlobu!

•
•
•

Nemá nikdo větší lásku
než kdo život svůj dá v sázku!
Za svěřenou ovci svoji
hrdinně jsi padl v boji.
Vzlet duše k trůnu Pána,
kde ti věčná sláva dána.
Sluho Boží, v Pánu věrný,
vzleť až v ráj bezeměrný,
ty, sluho věrný!

Slova ke známé písni.

Je v Boží radě souzeno, že nás, co nejvíc mileno, opouští, to srdce nic tak nebolí, než když, co rád má, cokoli, opouští!	Ač smutné bývá loučení, přec z kříže naděj pramení, je vzkříšení! U hrobu lidé postanou a slova těchy zavanou: Na shledanou!
--	---

Wie sie so sanft ruh'n.

F. B. Beneken.

Ó jak jsou blažení, kdo zemrou v Pánu, ve kříže znamení jdou v nebes bránu; kříž svatý na čele píšou jim andělé, se svatým Josefem uzří Svatou Pannu.	Pán duše spasené sám bude soudit, až oči blažené budou nebem bloudit; své věrné na věčnost přivede k Otci, odmění za věrnost vlastní je mocí.
--	--

Za padlé vojíny.

Vzpomínky vroucí letí až v dáli,
jak by je podzimní větrové váli,
modlitby letí, vojíne, k tobě,
který tam dřímáš v cizině v hrobě.
A ty nás prosíš, slzíci v chrámě:
Vzpomeň si, dušičko, vzpomeň si na mě!

Modlitby naše za vámi leť,
 dřímejte tichounce, vy, české děti!
 Jednou vás Kristus pro věky vzbudí,
 křížem vás zdobí v čele i hrudi!
 Prosíme za vás zde v Božím chrámě:
 Maria, podej jim pomocné rámě!

To jsou některé ukázky z písní pohřebních. Nemáme žádné písně k Duchu Svatému při udílení svátosti bířmování. Složil jsem takovou a nářev krásný k ní vytvořil staříčkový skladatel náhodský Josef Wunsch, jemuž se za jeho skladby církevní dosud žádného vděku, ba ani uznání nedostalo!

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Benediktinské hodinky.

Přeložil z „Les heures bénédictines“ od E. Schneidera Josef Vladyka.

Vstávání mnichů.

Znamenitý liturgik z kongregace sv. Maura, Dom Martène, uvádí ve svém *De antiquis monachorum ritibus*, že mniši za prvních dob každé noci třikrát vstávali, aby pěli chvály Pánu.

Kromě toho udivuje nás Ruffin horlivostí těch bratří, kteří neváhali věnovati spánku toliko jen čtyři hodiny, aby pak mohli čtyři zasvětití pěni žalmů a čtyři práci.

Sv. Benedikt však, soucitnější k požadavkům přirozenosti lidské, pokládal za svou povinnost tolik pobožnosti podříditi rozumnosti dvojnásob Bohu milé, poněvadž tato nesouc s sebou ráz ctnosti, svědčí současně o pokoře v pobožnosti.

Chtěl tedy, aby jeho žáci spali „poněkud déle než půl noci“, tak, aby o osmé hodině*), která byla hodinou nočních Vigilií, mohli povstati *digesti et alacres*, t. j. svěží a čilí.

*) Osmá hodina noční odpovídá takřka druhé a půl hodině ranní v době zimní, kterou světec stanovil mezi 1. listopadem a počátkem 40ti-denního postu, doba letní jdoucí od velikonoc do 13. září. V Reguli benediktinské má den i noc — obojí — 12 hodin, noc počíná západem slunce a den jeho východem. Je zřejmo, že to je dle řádu samé přirozenosti, jak sv. Benedikt zařídil rozdělení benediktinských hodiněk.

Tak v míru se odpočívalo v prvních benediktinských klášterech. A přec bylo chybou přísně trestanou spáti déle, než jak bylo stanoveno k probuzení. Jakmile bylo dáno znamení, měli se bratři vzájemně povzbuzovati a dáti se — bez meškání — do božího díla. Ba, aby bylo možno vystříhati se každého zmatku, každého večera určení ti, kteří měli bdíti a jichž úkolem bylo dáti toto znamení.

Úkol jejich nebyl bez nasnází. Jich povinností bylo vyčítati osmou hodinu, užívání hodin nebylo známo. Pravda, staré obyčeje nás poučují, že se mnohdy svěřovali kokrhání kohouta. Obvykleji však, dí nám Cassian, měli jiné vůdce ve starých klášterech, jako v noci svítící hvězdy. Vůdce nebeské poesie, na něž bylo spolehnutí, jich jas však mizel po celé hodiny, kdy nějaký mrak je skryl zrakům bdících.

Nuž, nešťastní bdící vynalezli míru spánku: dle času potřebného k recitování určitého počtu žalmů.

Nad dormitářem pohrouženým v spánek, v tichu rytmicky přerušovaném stejnoměrným oddychováním, udržovali duchovní atmosféru nepřetržitým chodem své vnitřní psalmodie a jakmile tušili poslední verše, nehlučně vkradli se až do kostela, aby zapálili lampy k hodinkám a lehkým zazvoněním zvonce ohlásili, že nadešel čas k pěni jitřních hodin.

V jiných klášterech však byl v užívání jiný způsob, jehož dojímavé prostoty dlužno vzpomenouti. Bdící se neodebrali do kostela. Ve znamení své pokory postoupili doprostřed dormitáře až k loži otce opata. Tu stanuli na okamžik nehnutě halíce poslední modlitbou toho, kterého ctili skoro jako duši místa. Pak v nespozorovatelném zabručení odvážili se verše: „Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam — Pane, otevři mé rty a ústa má zvěstují tvou chválu“. Nuže, těmito slovy povzbuzeni, dotkli se nohou opatových, pronášejíce toliko toto slovo: Deus.

Tak myšlenka na Boha, podobná svítání před zori, probouzela k životu. Opat bez meškání vstal. Odebral se do oratoře, zazvonil na zvon na jitřní a počal se dlouze modlití, zatím co jeden po druhém přicházel, aby se seskupil kol něho se svými bratry.

Tito otvírajíce oči, pozdvíhovali svého ducha k Bohu. Děkovali mu, že je chránil za spánku a prosili ho, by požehnal rodícímu se dni. Prve než poklekl v chóru, každý z nich navštívil oltáře, chtěje v intimitě stínu pozdraviti dobré uctívané světce dříve než slavně se budou klaněti Pánu. Jdouce, modlili se za zemřelé a za živé tvořící velkou rodinu Kristovu.

Zakrátko nový úder zvonu je vyzýval k zaujetí místa v chóru. Tu odříkávali 15 žalmů, pak se těšili nadějí, pokoření s vroucností před neviditelným pohledem božím v projevu takovém, že každý mohl mít za to, že jeho hlas vlastní je uším Páně bližší, než rty z nichž slétl. *)

Konečně zaznělo poslední zvonění; novicové, vedení svými magistry vstoupili, officium začalo.

Je zjevno, že noční vigilie se zdržela dlouhou přípravou. To však nikterak nevadí některým bratřím, by nepřipojili celou řadu modliteb k již předepsaným.

Staletími a vlivem velkého počtu opatů tyto prvotní zvyky se zmírnily. Dnes povětšinou zmizely.

* . *

Malebnost vstávání mnichů za našich dnů má docela jiný vzhled. Podstatným důvodem toho jest, že není již společné ložnice, kterou jednotlivcová cela nahradila již asi od patnáctého století ve většině klášterů.

Dnes, jakmile zazněl zvon volající na jitřní, jeden z bratří chopiv se lucerny, jde od cely k cele, pronášeje tato dvě slova: *Benedicamus Domino*, jimž z nitra zní okamžitě v odpověď: *Deo gratias*. Každý musí si tu pospíšiti, avšak půlhodinový interval jest popřán péči o toaletu.

Ať již je tomu jak chce, jitřní hodinky si uchovaly svůj svěží půvab prvních dob. Při zpěvu uchovává se kdysi sestavený řád. Počínají vždy invokací: *Deus in adiutorium meum intende*, „Bože, ku pomoci mé vzež!“ a *Domine labia mea aperies*, která sloupá k výšinám chrámu jak výkřik dítěte, snažně prosícího otce, by otevřel jeho rty, by mu mohlo vyjevíti svou duši v důvěrné prosbě; a celý chór oznamuje v rozléhajícím se *Gloria Patri* předmět sám ranní práce.

Náhle, velká vlna modlitby se zdvihá ke ztemnělé klenbě, by jí přelila se k nebi.

K pulpitu se blíží dva mladí mniši, aby intonovali žalm *Venite exultemus*, „Pojďme, radujme se“. Je to *invitatorium*; jsou to slova,

---

*) V *De antiquis monachorum ritibus* Dom Martèna možno čísti tato slova kouzelného nabádání: *Tunc prostratus in loco congruo effundat preces in conspectu Domini magis corde quam ore, ita ut illius vox vicinior sit Deo quam sibi. L. I., cap. I., § 27.*

jimiž jsou bratři vyzváni, aby se klaněli Bohu. Tehdy pocítuje každý ve své duši, jakoby žár nové víry.

Poslední stíny spánku jsou rozptýleny. Bohoslužba se ukončí za plného jasu. Pějí se žalmy v počtu dvanácti, na paměť dvanácti bran věčného města a při vzpomínce dvanácti hodin nočních.

Mezi žalmy vždy opět se vrací lichotivá, přesná, jako jakýsi přízvuk věčnosti, hlasová modulace Gloria Patri, jež doxologií jest zvána, a mniši, již až dosud stáli za zpěvu žalmů, koří se při každém závěrečném verši, aby se oddali krátkému rozjímání*).

Konečně nadchází četba čtení. V době sv. Benedikta se mnohdy prodlužovalo do nekonečna. Také nebylo řídkým zjevem, že některý z bratří dal se svéstí pokušením k spánku. V rozumné obezřelosti, ustanovil otec opat jednoho ze svých mnichů, by vzav lucernu, často po sobě dohlížel na chování se chóru. Tento bděl horlivě. Uviděl-li zavírající se oči, po třikráte vrhl na ně jas svítilny; a zůstala-li víčka zavřena, silně zavřena, silně zatřásl spáčem, vstrčil mu svítilnu do ruky a uložil mu pokračovati v této bdělé službě.

Chór odpovídá čtoucímu zpěvy antifonovými, střídajícími se s hlasy zpěváků. Opat uděluje své požehnání, hebdomadář**) odříkává modlitby, všichni se kloní k oltáři po nějakou minutu usebrání a ticha, o kterémžto působivém dojmu nemá představy ten, kdo nikdy nepřekročil prahu některého konventu. Pak stáhnuvše kápi v tvář, usedají znovu ve svých štalech až do okamžiku, kdy nadšeně volají starý hymnus biskupa misionáře Dacie, sv. Niceta, mohutný a vznešený: Te Deum.

Konečně jeden z akolytů otvírá Písmo sv., pak za svitu chvějící se svíce opat čte hlasitě evangelium dne. Stíny se ještě zdržují v hlavicích, v klenbě, v záhybech chrámu. A přece při závěru oficia zpívá zvěstování slunce, tisíc hlasů nebeských před hlasy lidí, celá tajuplná příroda je účastna, jasné hymny, slova zoře, otvírající se květy . . . Jitro! Jitro! Posvátné světlo, předvoj života . . . . .

*) Sv. Benedikt zval toto gesto: reverentia orationis.

**) Z latinského hebdomada, což znamená týden. Mnich takto zvaný, má po týden zpívat mši sv. konventní a řídití bohoslužbu.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Zde, ve Wadi Feiran, jsme bezevší pochyby opět na stopě stěhujících se Israelitů, jež jsme až do Dophky doprovázeli. Následující tábořiště, o němž se Bible zmiňuje (4. Mojž. 33, 12—15) nazývá se Ālus, jež musí ležeti mezi Wadi Marara (Dophka) a Raphidim, „kde nebylo pro lid žádné pitné vody“. Můžeme je tedy na jejich cestě dále doprovázeti, až dosáhneme palmového háje, který se nazývá el Heswe. Dříve ještě nežli k němu dojdeme, vnáší několik zakrnělých tamaryšků trochu změny do jednotvárnosti pouště. Po této přípravě nabývá však pojednou krajina nepopsatelného půvabu. Stále nové, překvapující obrazy vystupují v neočekávaných závitích údolí před zraky překvapeného poutníka. Majestátně a vznešeně působí především Serbal. Dříve nežli ještě dosáhneme obdělávané části Wadi Feiranu, narazíme na podivuhodně utvářenou skálu Hesi el Chattatin, k níž se poutá vážná událost.

Nežli vnikli Israelité do skalních výmolů, spočivaly beze vší pochyby jejich zraky s obdivem na krásné krajině. Něco podobného nikdy v Egyptě rovném a jednotvárném nespátřili. Avšak nedostatek vody se zde jevil citelně. Zásoba v kožených měchách byla poutí vyprahlou pouští vyčerpána a všichni doufali, že brzy narazí na nějaký nový pramen. Když však nedozírný zástup dorazil do Raphidim, nadarmo se rozhlížel po vytoženém nápoji. Tu propukli synové Israelští opětně v reptání a zasypávali Mojžiše trpkými výčitkami, řkouce: „Proč jsi nás vyvedl z Egypta, abychom zde žízni zahynuli, my, dítky naše a stáda naše! . . .“ Tu řekl Mojžiš k Hospodinu: „Co mám s lidem tímto učiniti? Schází jen málo, aby mne kameovali.“ Tu rozkázal Hospodin Mojžišovi, aby udeřil do skály Horebu a ihned vyprýštil z ní silný pramen vody.

Horeb značí „sucho“, bezradnou krajinu. Mnichové Sinajští od Sv. Kateřiny, domnívají se jej míti ve své blízkosti a ukazují ho poutníkům, kteří ho již častěji popsali. Avšak jest to pravdě velmi nepodobno, že by ono místo se nalézalo ve Wadi Sedscha. Skála, z níž Mojžiš úderem vyloudil vodu, musí ležeti ve Wadi Feiran a jest beze vší pochyby totožnou s Hesi el Chattatin — „skrytý pramen písarů“. Podle anglických badatelů uchovala podivuhodná tračice upomínku na tuto událost. „Jedna z pravděnejpodobnějších a nejza, jímavějších legend, týkajících se východu z Egypta“, praví Palmov — „jest ta, jež se týká místa ve Wadi Feiranu, Hesi el Chattatinu —

„skrytý pramen písařů“ zvaného“. Podle Beduinů jest to ono místo, kde Mojžíš udeřil do skály, aby zaopatřil vodu lidu žízni mroucímu. Nutno zde podotknouti, že Beduini často hovoří o Mojžíši, jakožto písaři, který napsal zákon. Starý zvyk, datovaný od nepaměti již, že každý z mimojdoucích položí malý kamínek na místo, proslulé některou pověstí, aby tím naznačil, že nezapomněl ani místa, ani pověsti k němu se vztahující, kterýžto zvyk podnes ještě Beduini zachovávají, jdou-li okolo Hesi et Chattatinu. Všechny kameny a všechny skály v okolí jsou pokryty hromadami malých kamínků, tímto způsobem tam položených. Beduini doufají, že tímto podivuhodným „Ex voto“, získají si přímluvy a pomoci Mojžíšovy pro sebe, své příbuzné a nemocné přátele.

Místo, jež obyvatelé Sinaje označují, hodí se topograficky velice dobře k poloze a zázračné události Massahské. Písmo sv. nazývá toto místo Raphidim, což značí tolik, co místo odpočinku, zastávka. Israelité odpočívali tam, kde Wadi Feiran pojímá Wadi Alegat. Tato zastávka zdá se býti vynucená okolnostmi, neboť Israelité se zde setkali ponejprv s částí domorodého obyvatelstva, s Amalekyty, kteří jim se zbraní v ruce zastoupili cestu. Byl to bojovný kmen kočovný, který byl s to měřiti se i se značně silným nepřítelem. S Madianity se dělil o panství nad poloostrovem. Tito poslední byli přáteli Mojžíšovými, zetě Jethrona, který byl knězem tohoto kmene. Amalekyté byli semitského původu, ježto odvozovali svůj rod od vnuka Abraháмова. Obývali poušť Pharan, t. j. část pouště Tih, jež sáhá na východě až ku Wadi Arabah, na západě ku hranicím Egypta a na jihu až ku Sinaji. Jméno Pharan uchovalo se podnes ještě v názvu Wadi Feiran, jež se prostírá pod horou Serbal.

Ježto tento kmen se dozvěděl o tažení Israelitů, obávali se nepřátelského útoku, neboť se domnívali, že cílem této expedice jest dobytí jejich kmenové půdy. Proto shromáždili svou branou moc na místě, jež se jim zdálo nejpříhodnějším k zamezení dalšího postupu nepřítele. Krajina zde tvořila soutěsku, jež byla na jejich straně dostatečně zásobena vodou, jež se naproti tomu na straně Israelitů nedostávala. Strmé skály poskytovaly ochrany proti útoku ze strany a rokle hodily se výborně za kryt. Neomezená vláda nad touto oasou s jejími plodnými stromy a pramenitou vodou ležela jim patrně velmi na srdci. Mimo to byli Amalekyté ještě ve výhodě, neboť Israelité byli dlouhým pochodem unaveni a nedostatkem vody velmi malomyslni. A proto jen s nepatrnou energií budou se moci pustiti do boje. Tato úvaha a neobyčejně strategicky výhodná pro

ně posice, opravňovaly je, po lidsku řečeno, k nejskvělejším nadějím na rozhodné vítězství. Vojsko israelské nemohlo se ani pořádně rozvinouti, naproti tomu umožňovala poloha nepříteli napadení ze strany i ze zadu.

Na vážnost situace upomíná později Mojžiš sám svůj lid slovy: „Pamatuj, co ti učinil Amalek na cestě, když jsi vycházel z Egypta: kterak proti tobě vytáhl a v zádech tvých čet ty, kteří námahou se opozdili, když jsi byl hladem a námahou zmořen, pobil, aniž se bál Boha“ (Deut. 25, 17).

Oasa Feiran jest podnes ještě rájem Beduinů, a vskutku tento úrodný ostrůvek v poušti skýtá rozkošný půvab, neboť potok, který jí protéká, nikdy nevysychá, ježto sbírá svoje vody jednak ze Serbalu, jednak ze severního a východního svahu pohoří Džebel Musa. Tamaryšky, palmy a jiné stromoví, štíhlé, neklidné rákosí na břehu hučícího potoka, ptačí zpěv, čilý a veselý život a zdar obklopuje zde poutníka, přicházejícího z pouště, a pro tuto krásu měl i Beduin ode dávna cit; takže snadno pochopíme, že chtěl svou rajskou domovinu chrániti do poslední kapky krve proti nepřátelským nárokům. Když pak došla první zpráva o pochodu lidu k obyvatelům Pharanu, odrážel se od skal válečný křik „do zbraně“ a z údolí táhnoucích se po jižním úbočí Serbalu a z roviny severně položené vysočiny el Tih shromažďovali se soukmenovci a uzavírali spolek za zády Hebrejců s obyvateli Oasy, jsouce připraveni hájiti tuto palmu jejich horské země až do krajnosti.

Dříve než Israelité dosáhli obdělávané země, vrhl se na ně Amalek, a sice po čistě beduinském způsobu boje, nejprve na zadní oddíly. Josue však, jenž byl v čele Hebreů, vydržel jejich náhlý útok. Popsání boje, do něhož byli ze zadu a ze strany napadení Israelité vehnání tímto divokým obyvatelem pouště, jest vskutku nádherné. Bůh dal lidu svému vítězství na modlitbu svého služebníka Mojžiše. Na pravé straně Wadi Feiranu, nedaleko vchodu do údolí, kde Israel tábořil, jest kopec 720 stop vysoký, Džebel a Tahuneh zvaný. Na tento pahorek odebral se Mojžiš za bitvy. Byl zde chráněn proti střelám nepřátelským a mohl dobře pozorovati celý vývoj utkáni a dávali lidu svému potřebné pokyny a rozkazy. Mojžiš se modlil, zatím co Aron a Hur podpírali jeho ramena, neboť dokud měl ramena vztyčena, vítězil Israel, jakmile mu však únavou klesala, počal lid jeho kolísati. Nádherný to obraz uprostřed krásné a úchvatné scenerie!

Když byla porážka Amalekytů utvrzena, vystavěl Mojžíš k díkůvzdání za vítězství oltář. Na upomínku na památnou událost, jež se na tomto území Oasy odehrála, zřídili zde první křesťané biskupské město Pharan, z něhož se zachovalo ještě několik zřícenin. Tak sděluje Antonín Mučedník ve svém Itinerariu: „Dospěli jsme tedy k městu Pharan, kde Mojžíš zápasil s Amalekyty a kde se nyní nalézají oratoř, jehož oltář spočívá na onom kamení, na němž se Mojžíš modlil. Zde leží též město opevněné zděnou hradbou a místo toto jest úplně vyprahlé, vyjímaje v nejbližším okolí vody.

Oratoř, o níž se Antonín zmiňuje, mohla jen stěží státi na těžce přístupném Džebel el Tahune, ačkoliv, jak o tom nasvědčuje hradba, zde kdysi chrám stál. Avšak i pahorek, zvaný el Meharred, před ústím Wadi Halejat, vykazuje na vrchu staré zdivo, pocházející z křesťanské doby. Byla zde též nalezena podoba muže se zdviženými rukama, jež byla, zřízena beze vší pochyby na památku modlitby Mojžíšovy.

Kolem roku 400 nazývá se biskup tohoto města Natheras, roku 454 jest Makarius vrchním pastýřem této krajiny, hemžící se poustevníky a řeholníky.

O průběhu bitvy s Amalekyty se již často a ze široka psalo. Útočníků mohlo býti nanejvýše několik tisíc, ježto podnes čítá počet Beduinů Sinajských, podle vlastního udání, sotva o něco více než 4000. Že Amalekyté byli tehdy ozbrojeni podobně jako dnešní Beduini, užívající hlavně dlouhého kopí, jest pravdě podobné, neboť synové pouště jsou velmi konservativní. Rákos pro držadlo a kov pro špičku oštěpu bylo lze na poloostrově nalézti. Zbraně Israelitů byly patrně totožné se zbraní Egyptanů.

Serbal jest podivuhodná majestátní hora, Oasa Ferain tak jako stvořený nádherný zemský kout, že se jen nerad opět vydá cestovatel na další pochod ku Džebel Musa. Brzy se údolí zužuje, ale i zde ještě se zelenají husté háje tamaryšku, palmy a zakrnělé jabloně. Bubul, odruda to drozda, poskakuje vesele pískaje z větve na větev. V čistém, měkkém vzduchu, obklopen nádhrou krajiny, lehce se zapomene na poušť, jež kolem dokola obklopuje tento zemský ráj. Údolí se zužuje až na několik metrů a tato soutěska nese příhodný název „el Bureb — Branka“. Zde setkal se Mojžíš se svým tchánem Jethro, knězem madiánským, a zdělil mu vše, co Bůh Hospodin učinil velikého a podivuhodného jemu a celému lidu Israelskému. „Jethro pak se radoval nad dobrotou, kterou Hospodin ukázal Israeli, vysvobodiv ho z rukou Egyptanů.“ Zde dal Jethro

vůdci Izraelitů radu, ustanoviti soudce nad lidem a schopným mužům svěřiti tento úřad. Mojžíš uposlechl jeho rady a vybrav z celého Israele zdatné muže, ustanovil je knížaty lidu, tisícníky, setníky, padesátníky a desátníky. Ti soudili lid každého času; cokoliv bylo závažnějšího; vznášeli na něho, sami rozhodující toliko menší věci. Svého tchána propustil Mojžíš opět do jeho domova.

Toto setkání se zdá úzce pojiti k vítězství Židů nad Amalekyty. Raphidim, jak jsme se již zmínili, musilo ležeti před oasou, neboť kdybychom je hledali až za ní, nebyl by lid israelský trpěl nedostatkem vody. Beze vši pochyby zdrželi se Izraelité na tomto místě delší dobu, odpočívající, takže Mojžíš našel příležitost zorganizovati lid pro další pochod.

Když Izraelité odstranili rozhodným vítězstvím u Raphidim všechny překážky z cesty, odebrali se ku hoře Sinaj. Písmo svaté o tom praví: „Třetího měsíce po vyjití Israele z Egypta, ten den přišli na poušť Sinajskou. Vytáhše totiž z Raphidim, přišli na poušť Sinajskou a položili se na témže místě táborem; Israel postavil stany naproti hoře.“ — Nové badání není za jedno ohledně hory, s níž udělen byl lidu Israelskému zákon Boží. Různí učenci, novější doby, tvrdí se vši rozhodností v odporu k tradicovnímu názoru, že se tak stalo na Serbalu.

Z líčení Písma svatého jest s určitostí jisto, že v okolí hory bylo s dostatek místa pro prostorný tábor, který by pojal na stotisíce hlav čítající zástup lidstva. Otázka tedy zní, odpovídá-li Serbal těmto požadavkům, rozprostírá-li se totiž na jeho úpatí rovina, která by se hodila k tomu, aby pojala asi 2,000.000 dav, který by rozbil své stany v blízkosti hory.

Serbal jeví z dálky příkrost obrysů a masivní polohu, jež nás opravňuje, označiti ho za nejvelikolepější a nejvýznačnější útvar celého poloostrova. Na severu rozprostírají se dvě drsná a kamenitá údolí ústící do Wadi Feiranu. Východní zove se Alegat, západní Alejeh. Prostor mezi nimi jest roztroušená masa vrchů, jež se svým nejvyšším vrcholkem Džebel Abn Shiah zdvihají až do výše 2500 stop nad Feiranem. Na jeho úpatí není žádné roviny a vůbec žádného místa, jež by skýtalo prostoru pro větší zástup lidí před hory se nalézajících. Údolí Alegat jest tak hustě poseto velikými balvany a tak rozerváno horskými potoky, jež se tudy čas od času řítí, že jest těžko tudy nalézt cestu a jen málo míst jest v celém údolí, kde by se dalo jen malý počet stanů rozbíti. Serbal možno z rozličných stran Feiranu viděti, jsou to však jen průhledy a nikde

se nenajde místa, kde by se mohl velký počet lidí shromáždit a státi před horou, a býti svědky velkolepého zjevení se Božího, jak nám to Písmo svaté při příležitosti zákonodárství líčí.

Džebel Serbal — „hora s pancířem“, vděčí za své jméno pohledu, jež skýtají granitové skály, jež jeho vrcholek korunují. Prší-li, činí je stékající voda po hladkých stěnách podobné pancíři. Jest to nesporně jedna z nejkrásnějších výšin, ačkoliv není nejvyšší horou poloostrova. V celé své kráse, jsa zdoben 10—12 vrcholky, jeví se nejlépe na jihu od moře a ze severu z Wadi Alegat.

V celém okolí nenajde se žádné roviny. Vrcholek Serbalu, jehož nejvyšší bod obnáší 6734 stop výšky, byl toliko z několika málo bodů Wadi er Rim patrný, nikoliv však z Wadi Aschlet ani z úpatí hory. Též jest těžko obklíčiti ho zábradlím. Topografické ohledání odporuje tedy jasně ztotožnění Serbalu s biblickým Sinajem. Rovněž i tradice odporuje podobné identifikaci.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Z jeho plnosti všem se nám dostalo.

(Jan I., 16.)

Život Církve jest životem Kristovým, jest věčným chvalozpěvem Hospodinu pro Ježíše, jeho jednorozeného Syna.

Celá liturgie oslavuje Boha ve svém uniřním životě pro Ježíše.

*Omnis illa Deo sacra
Et dilecta civitas,
Plena modulis in laude
Et canora júbilo,
Trium Deum unicumque
Cum fervore praedicat. (Offic. Dedic. Eccl.)*

Celá přesvatá a Bohu přemilá obec, Církev svatá, v nadšení a radosti zpívá chválu Trojjedinému Bohu. To byl záměr celého vykoupení, který Kristus svou smrtí provedl.

Ukázal a otevřel propasti Boží dobroty a lásky sdílící se mnohonásobným způsobem a překonávající se v díle Vykoupení. Kristus jest zdrojem a příčinou našeho posvěcení a naší vznešenosti, pro něho jsme dítkami Božími. V něm jest všechna

plnost, z níž Církev žije ve svém mysteriosním životě svátosti, spojení a lásky s Bohem.

Byli kdysi nepřátelé plnosti Kristovy, proti nimž píše svatý Pavel list ke Koloským. Apoštol se snaží postavití Krista na jeho místo, jak na pravici Otcově, kde jako Bůh sdílel s Otcem všechnu tvořivou sílu, tak i v Církvi, v níž jest hlavou, řídící a rozlévající život do celého mystického těla: „Bůh nás přesadil do království svého milého Syna, v němž jsme dosáhli vykoupení a odpuštění hříchů.

Syn jest obrazem neviditelného Boha, Prvorozený mezi vším stvořeným, poněvadž v něm bylo stvořeno všechno na nebi i na zemi, věci viditelné i neviditelné; ať jsou to trůnové nebo panstva nebo knížectva nebo mocnosti, všechno jest stvořeno skrze něho a pro něho. On jest přede vším a všechno trvá v něm. On jest hlavou Církve, neboť jest počátek, prvorozenec z mrtvých, aby ve všem měl přednost; neboť se zalíbilo, aby v něm přebývala všechna plnost a aby pro něho všechno s sebou smířil, uveda v pokoj skrze krev jeho . . .“ (Kol. 1, 14—20).

Toť hlubina nevyčerpatelné studnice, z níž žije mystické tělo. Svatý Pavel se snaží vystihnouti lidskými slovy propasti Božího života, jehož plnost jest v Kristu.

Dle své Božské přirozenosti Kristus jest obrazem neviditelného Boha, prvorozeným přede vším stvořením, Stvořitelem a Zachovatelem vesmíru a cílem jeho.

Obraz Boží přirozenosti značí jeho původ od Otce, jeho podobnost s Otcem, a to tak dokonalou, že se s ní shoduje, dostává celou Boží přirozenost, nerozdělenou, jest Bohem, lišícím se od Otce tím, že Otec jest první příčina a zdroj Božství, které sdílí svému Synu. Kristus jest tedy znázorněním, věrnou podobou Otce.

Jest Prvorozeným přede vším stvořením, neboť dříve než bylo co utvořeno, již byl, jeho původ od Otce jest věčný, nebyl utvořen jako ostatní věci; bez něho nebylo ničeho utvořeno (Jan 1, 3), poněvadž jest Otcovým Slovem. Prvorozený mezi vším stvořením značí Božský život Kristův u Otce od věčnosti a jako prvorozený byl označen, poněvadž Boží láska přijala všechno lidstvo za své syny, účastnila je milostí na své přirozenosti, učinila je Kristovými bratry. Rozdíl však

zůstává nesmírný, Kristovo prvorozenství jest přirozené od Boha, my jsme přijatými syny.

Všechno bylo učiněno skrze něho, v něm a pro něho. Přednost nad vše bytí se zjevuje ještě více. Cokoliv jest, ať viditelné či neviditelné, na nebi i na zemi, vše jest zahrnuto do tvůrčího díla Kristova, všechno trvá v něm (Kol. I., 17). Jeho síla zachovává bytí všeho, neboť jest jeho původcem, bez něho by se vše rozpadlo v nic, z něhož povstalo; v něm, ve věčné Moudrosti, se zachovává soulad a pořádek vesmíru.

V něm bylo vše stvořeno, neboť jest zdrojem vši dokonalosti, jest Věčnou Moudrostí, a tedy dle něho se dostává účasti na dokonalosti všem věcem, Kristus jest pojmem, Ideou Otce, Exemplářem, dle něhož se děje vše krásné a dobré na světě.

Pro něho bylo vše utvořeno, k jeho slávě. Ve všech stvořených věcech rozum nalézá jisté příčiny, z čeho povstávají, proč povstávají, kdo je tvoří a jak je tvoří. První příčinou, z čeho, nemůže být Věčné Slovo, neboť věci stvořené jsou z hmoty, která má svůj původ od Boha jako z účinné příčiny; Bůh jest pouhý duch. Kristus jest tedy účinnou příčinou všeho, jest exemplární příčinou, dle níž se vše stalo, a konečně jest též cílem, čili proč se to vše stalo; k jeho oslavě povstal okrsek.

Velikost Kristova dostoupila svého vrcholu, jest Bohem všemohoucím, dobrým, jenž se sdílí tvorům, vše tvoří pro sebe, aby vše oblažil dle svého záměru a své podoby. Všechna dokonalost a krása světa jest jen slabým odleskem dokonalosti a krásy Kristovy, Kristus jest roven Otci, jest Bohem, jemuž i kůry nebeské mocnosti, trůnové panstva a knížectva jsou poddány, jest jejich hlavou.

Plnost Božství přebývá v Kristu tělesně (Kolos. 2, 20). Jsou stupně přebývání Božího v duši spravedlivé, v níž dlí Bůh jako ve svém chrámu milostí posvěcující, však konečným způsobem, který denně může vzrůstat a nikdy nedospěje k vrcholu plnosti, neboť Bůh jest nekonečným, nikdy však nepřebývá Božství tělesně v člověku jako přebývá v Kristu, v němž jest podstatné spojení Božské Osoby s přirozeností lidskou. O Kristu platí v plném smyslu slova: „V něm přebývá Božství tělesně; Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi“ (Jan I., 14).

Všechna plnost přebývá v Kristu: „Viděli jsme slávu jeho . . . plného milosti a pravdy . . . a z jeho plnosti všem se nám dostalo“ (Jan I., 14—16).

Plnost Božství v Kristu ho činí zdrojem všech milostí, který obživuje celý sad mystického těla, Církvě svaté. Koná úřad¹ kněžský, sprostředkuje všechno posvěcení a spojení s Otcem. Milost v Kristu není jen částečnou, jest pramenem, uvěřajícím z plnosti Božství jeho a obživuje údy svého mystického těla, které, zavlažováno jeho Krví, má a může dospěti až k plnosti Boha, totiž všech darů, které ustanovil Bůh udíleti duši dle nesmírné ceny lásky a umučení Kristova. „Dal nám drahocenné dary, abyste se stali účastnými na Božské přirozenosti“ (II. Petr I., 4).

Mystické tělo Kristovo žije z této podivuhodné plnosti Kristovy životem poznání, lásky a blaženosti, takže jistým způsobem doplňuje Krista, jako tělo doplňuje hlavu, které dostává z ní životní sílu*).

Svatá liturgie ve své neocenitelné kráse představuje, obnovuje neustále Krista ve svých tajemstvích, aby lidstvo denně čerpalo síly z Krve a lásky Kristovy.

Řím.

P. Method M. Habáň O. P.

O mystickém poznání Boha.

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. B. Velíšek O. S. B.

Poslední slovo o tom všem.

Svatý Tomáš Akvinský neustále kladl svým učitelům jedinou otázku: „Co jest Bůh? Co jest Bůh sám v sobě, ve své vlastní bytosti?“ Lidský rozum stále se snaží zodpovědětli nějak tuto otázku, ale po delším tápání se musí přiznati: „Nevím. Neviděl jsem Boha v něm samém, nýbrž jen jeho odlesk slabě se zrcadlí v jeho dílech. Nechápu, co jest sám v sobě, tím méně dovedu ho vyjádřiti slovy lidské řeči“. Ani tvrzení rozumu, že Bůh jest první příčina, stvořitel nebe a země, nebo, že jest pouhý duch, nepraví nám, jakou bytostí jest. Co se týče posledního, jest také ďábel pouhý duch.

*) Viz Prat, „La Theologie de S. Paul“, str. 354 a násl. Paříž 1924.

Obrátíme se k víře, ku křesťanské víře, a požádáme ji, aby nám řekla, co jest Bůh sám v sobě, a víra nám odpoví: „Bůh jest nejsvětější Trojice: Otec, Syn a Duch Svatý, tři osoby v jedné božské podstatě“. A víra jest jista, že její odpověď jest správná, neboť Bůh sám ji diktoval. Ale vzdor tomu víra nepochopuje, co vyznává. To jest tajemství, a sice největší ze všech tajemství. Víra jen opakuje slova, kterým se naučila, opakuje takřka svou úlohu s učelivostí dítěte, avšak jest jako dítě, které často nerozumí tomu, co opakuje. Tedy ani víra není s to, dáti uspokojivou odpověď na otázku: „Co jest Bůh?“

Nyní však se o to pokusí láska. Ta jest především žádostiva věděti, co jest Bůh. Proniká rychle za meze všech věcí tohoto světa, viditelných i neviditelných, neboť ví, že nedovedou pověděti. Naslouchá odpovědi víry, ale není uspokojena. Dere se vpřed, směle a slepě; třebaže nemůže viděti svého předmětu*), chce míti odpověď; sama se jí (t. j. lásce) ta odpověď nabídne.

Vidí-li Bůh duši hledající ho, jde jí vstříc — dál než na půl cesty. „Hleďte a naleznete.“ Láska nalézá svůj předmět. Zápasí s ním v temnotách tohoto smrtelného života a nutí ho, aby vyradil své tajemství: „Pověz mi, co jsi“. A odpověď přichází přímo od samého Boha, ne slovy lidské řeči, nýbrž horoucím vtisknutím Boží podstaty do podstaty duše, čímž jí dává věděti, co Bůh jest. „Bůh jest láska.“

Odpověď jest dána. Duše, jako Jakob zápasící s andělem, byla dosti smělá se tázati: „Jakým jménem se nazýváš?“ A obdržela odpověď ostřejší než dvojsečný meč. Ubohá, milující duše jest raněna Božím dotekem. Od nynějška cítí, že nebude moci jíti životem tímtéž jistým krokem jako dříve. Bude váhati a vrávorati jako nemocný nebo opilý, a opravdu: taková duše jest opojena a trpí — opojena rozkoší a skutečnou radostí, pocházející z vědomí, že Bůh jest láska, a sténající a trpící pod tíhou tohoto velikého zjevení. Raněná duše je s to, říkali jen stále: „Bůh jest láska — Deus caritas est“, a svět myslí, že blázní. Ale což nebyli všichni světci, jeden za druhým, považováni světem za blázný, a před nimi jejich Mistr? Avšak řekneš: „To vím“. U svatého Jana (I. list, hl. 4., v. 16.) čteme: „Bůh jest láska“. Macaulay**) by řekl, že to ví každý školák.

*) Předmět lásky jest to, po čem touží; v našem případě Bůh. (Pozn. překlad.)

**) Lord Macaulay (Mekóle), slavný anglický essaista a historik, žil v letech 1800—1859. (Pozn. překlad.)

Jaký jest rozdíl mezi poznáním našim a poznáním mystikovým? Rozdíl jest tento: „Bůh jest láska“ jest článkem abstraktní víry pro pouhého theologa (bohovědce), pro mystika jest to živoucí fakt. Živoucí fakt, žhavý a zářící jako slunce na nebi. Fakt, který pociťuje v sobě, ve své vlastní duši a ve svém těle, s týmž osobním, experimentálním poznáním, s jakým poznáváme slunce nad svými hlavami za horkého dne uprostřed léta.

Ano, v Písmu svatém můžeme čísti slova: „Bůh jest láska“ a opakovali je a podati o tom učený důkaz, a přece bude možno, že pro nás neznamenaí více než vyslovení pravdy, která na nás neučiní dojmu. Je to světlo, ale jakési tlumené a studené světlo, jako světlo vzdálených hvězd. Ale táž slova, která nechají filosofa nebo theologa chladného a bez lásky, nedbalého a třebaš i ve smrtelném hříchu, rozehřejí pravého služebníka Božího a roznlí v něm oheň.

Chladný pozorovatel, ač sám hyne zimou, mohl by přece analysovatí a přesně popsatí vlastnost ohně a vysvětlití, proč pálí. Uhel v ohni nemůže popsatí ničeho, ale činí něco lepšího: hoří a hřeje. Jak se děje, ukazuje sám na sobě, a působí, že vyšlehne plamen a spálí, cokoliv přijde s ním do styku. Tak se děje mystikovi. Snad není s to, vyjádřití slovy své poznání Boha, určití je nebo odůvodnití. Avšak skutečným stykem chápe tak živě, že Bůh jest láska, že sám hoří láskou. Toto poznání, zdá se, jako by proměnilo mystika v samu podstatu lásky Boží.

Největší důkaz, že poznání Boha láskou jest skutečné a neklamné, jest podán okolností, že toto poznání vyvolává v duši mystikově lásku v jejím nejvyšším stupni. Celé chování světce nebo mystika (pamatujme si, že pravý mystik jest světcem) hlásá pravdu, že Bůh jest láska, právě jako uhel vržený do ohně hlásá, že oheň jest živel pálicí a stravující. Nenávisť milující duše k sobě samé, její lhostejnost ke všemu, co jest na světě, vyjma, co má přímý vztah k lásce Boží, její odvrácení se od tvorů a úplné odevzdání se Bohu, její láskyplná pozornost na přítomnost Boží a radost při vzpomínce na něj — to vše ukazuje, že duše má živý a živoucí pojem Boha pod touto jeho nejpoutavější vlastností, kterouž Bůh jest láska.

To vše se děje v mystikovi, ve světci, v pravém sluhovi Božím, ať jest učený nebo neučený. Ať jsou jeho přirozené vlohy nebo omezenosti jakékoliv, mystikovi jest dáno, že pociťuje bezprostředním stykem, že Bůh jest láska, nic jiného než láska, láska ve třech

Božských osobách. Přesvědčuje se experimentálně, že tento nekonečný oceán lásky obkličuje jeho srdce se všech stran, chtěje tam vniknouti a učiniti je božsky šťastné. Jemu jest Bůh planoucím sluncem lásky, v jehož hřejícím světle se koupe celý svět andělů a lidí i všech nižších tvorů, životných i neživotných, ať jsou si toho vědomy nebo nejsou, jako na př. malé mušky a prášek, tancující v paprscích slunce.

Mystik ví, že Bůh jest podstatná láska, jediná, která jest hodna srdce člověka nebo anděla, jediná, která může naplniti zející prázdnotu jeho srdce, jakož i jeho nezměrnou žádost a schopnost milovati a býti milován. To všecko ví, ať jest učený nebo neučený. Je-li však učený a má-li chuť, či spíše, je-li nabádán Duchem Svatým psáti o tomto předmětu, pak bude svět z toho míti zisk. Pak budeme míti taková díla jako „Vyznání“ a „Samorozmluvy svatého Augustina“, „Řeči o Velepísní Šalomounově“ od svatého Bernarda, „Třetí knihu Následování Krista“, „Živý plamen lásky“ od svatého Jana z Kříže, „Traktát o lásce Boží“ od svatého Františka Saleského, a jim podobná. Mystik učený a duchaplný jest schopen viděti a ukazovati lépe než kdo jiný lásku Boží na všech stránkách Písma svatého, ve všech tajemstvích náboženství, ve všech událostech dějin, ve všech okolnostech vlastního života i života jiných, právě proto, že ta samá láska, kterouž jest Bůh sám v sobě, jasně hoří v útrobách jeho duše, ozařujíc ji a vše ostatní pro něho.

Zde tedy jest naše otázka zodpověděna. To jest to poslední slovo o Bohu — poslední v čase i na věčnosti: „Bůh jest láska“. Díme-li: „Bůh jest dobrý, Bůh jest život, Bůh jest světlo“, pravíme-li: „Bůh jest stvořitelem nebe a země, On jest našim Otcem na nebesích, On nám dal svého jediného Syna, On vylévá svého Svatého Ducha na všeliké tělo“, míníme jen, že Bůh jest láska. Až dojdeme blaženého patření na Boha v nebi, tehdy poznáme, že jest to zákon podstatné lásky Boží, že jest to nejsvětější Trojice: Otec, Syn a Duch Svatý. Tehdy konečně budeme rozniceni ohněm lásky Boží, a to po celou věčnost.

Náboženství F. M. Dostojevského.

(Dokončení.)

Divně se vyjímají tyto snůšky kydaných potup na katolickou církev vedle upřílišených pochval pravoslaví ve spisech Dostojevského.

Základy ruského života Dostojevski vidí v pravoslavné víře, jediné spasitelné víře, schopné obrodit svět. Nositelem pravoslavné víry jest — ruský lid, jenž má v sobě všechny tahy této víry, zachoval si čisté rysy obrazu Kristova, osvojil si svědomím a rozumem jeho dílo, schopnost k činné, vše odpouštějící a sebeobětavé lásce pro Krista, jež vylučuje všeliké národní sobectví. Zásady a tužby ruského lidu jsou přísně náboženské, a v ruském lidu není kromě pravoslaví žádné idey, ale idea tato je široká, je to idea „světové církve“, „všeobecného spojení všech lidí v Kristu“, spojení ne násilím, nýbrž spojení svobodné, spojení láskou v duchu Kristově, jehož obraz zachoval čistý pouze lid pravoslavný, kdežto u jiných národů jest obraz Kristův zatemněn. V uskutečnění jednoty mezi vítězstvím pravé víry Kristovy a blahobytem na zemi ruský lid podle Dostojevského vidí své povolání messiášské. „Určení ruského člověka jest nepopíratelně všesvětové“, pravil Dostojevski v proslulé řeči o Puškinovi. Pravý Rus se snaží smířovat evropské rozpory, „ve své vlastní duši ruské, všelidské a vše sjednocující, pojmulí v ni s bratrskou láskou všechny bratry naše, vysloví slovo veliké, všeobecné harmonie, bratrství, konečné shody všech plemen podle Kristova zákona evangelického . . . k světovému, k všelidsky bratrskému sjednocení srdce ruské zdá se ze všech národů nejvíce předurčeno“ (Denník, IV., 161).

„Obraz Kristův“, učí Zosima, „opatrují prozatím (řeholníci ruští) v osamocení svém ve vši kráse a nepokažený, v čistotě pravdy Boží, jak jej sdělili od dávných otcův, apoštolův a mučedníkův, a až nadejde potřeba, odhalí jej před vrtkavou pravdou světskou . . . Od východu tato hvězda zazáří . . . Z lidu vyjde spása Ruska. A ruský klášter od jakživa šel s lidem . . . Lid věří tak, jak my (řeholníci) věříme. Lid se postaví proti ateistovi a překoná ho, i bude jediná pravoslavná Rus . . . lid nosí v sobě Boha. . . A Bůh spasí Rusko, neboť ačkoli prostý lid jest pohroužen v mrzkostech a nemůže se zříci smrdutého hříchu, přece ví, že Bohem jest proklet jeho smrdutý hřích a že špatně jedná, hřeší-li. Lid náš nepřestal ještě věřit v pravdu, Boha uznává a iklivé slzy roní . . . I lidu vzejde spasení, z víry a z pokory jeho . . . Rusko jest veliké pokorou svou . . .

Obraz Kristův chraňme, a zazáří jako drahocenný diamant celému světu“ (Bratři Karamazovi, II., 46—50).

Dostojevski chválí ruský lid pro jeho věrnost víře pravoslavné.

Jinak však vyšší třídy v Rusku a v Evropě, kde „přidrůjice se vědy, chtějí dosíci spravedlivého zařízení pomocí svého rozumu, ale už bez Krista a vyhlásily už, že není zločinu, že není hřichu. Dle jejich názoru, je to ovšem správné: neboť není-li Boha, jakýž může být zločin? . . . Chtějí se zařídití spravedlivě, pouze pomocí svého rozumu, ale zamítuvše Krista, skončí tím, že zatopí svět krví, neboť krev žádá si krve, a ten, kdo vytasil meč, od meče zahyne. A kdyby nebylo zaslíbení Kristova, vyhubili by se navzájem až do posledních dvou lidí na zemi. Ba i tito dva poslední neuměli by v hrdosti své zachovati jeden druhého, tak že poslední by zahubil předposledního a potom i sám sebe“ (Bratři Karamazovi, II., 49 a 53).

Podobné myšlenky vyslovuje Dostojevski také ústy idealisty, kajícího se revolucionáře Šatova v „Bě sech“ (I., 284—287). „Ani jeden národ ještě se netvořil na podkladech vědy a rozumu; nebylo ani jedinkrát takového příkladu, leda na okamžik z hlouposti. Socialismus již svou podstatou musí být atheismem, neboť výslovně prohlásil hned na počátku, že jest útwarem atheistickým a hodlá se zařídití výlučně na základech vědy a rozumu. Rozum a věda v životě národů vždy konaly úkol druhého stupně a podřízený . . . Národy splývají a se pohybují silou jinou, velící a vládnoucí, jejíž původ je však neznám a nevysvětlitelný. Tato síla jest síla neúnavné touhy dojítí konce a současně i zamítající konec. Je to síla nepřetržitého a neustálého potvrzování svého bytí a zamítání smrti . . . Hledání Boha, jak to nejjednodušeji nazývám já. Cíl veškerého národního hnutí v každém národě jest jediné hledání Boha, Boha svého, rozhodně vlastního a víra v Něho jako jediného pravého. Bůh jest synthetickým zosobněním celého národa . . . Nikdy ještě nebylo toho, aby u všech nebo u mnoha národů byl jeden společný Bůh, ale vždy a u každého byl Bůh zvláštní. Je to příznakem úpadku národů, když bohové počínají být společnými. . . . Čím silnější jest národ tím osobitější jest jeho Bůh. Nikdy ještě nebylo národa bez náboženství, to jest bez pojmu o dobru a zlu. Každý národ má svůj pojem pro zlo a dobro, a své vlastní zlo a dobro. Když začínají u mnoha národů stávatí se společnými pojmy o zlu a dobru, tehdy vymírají národy a tehdy i sám rozdíl mezi dobrem a zlem počne se stírati a mizeti. Nikdy rozum nebyl s to, aby určil zlo a dobro, nebo aspoň oddělil zlo od dobra, třeba jen přibližně; naopak vždy

to hanebně a žalostně směšoval. Zvláště se tím vyznamenávala polověda, nejhroznější to bič lidstva, horší než mor, hlad a válka . . . Polověda — to je despota . . . Každý národ jest jen potud národem, pokud má svého zvláštního Boha, a všechny ostatní bohy na světě zavrhuje nesmiřitelně; pokud věří, že svým Bohem zvítězí a vypudí ze světa všechny ostatní bohy . . . Lidé — národové — žili jen proto, aby se dočkali pravého Boha, a zůstavili světu pravého Boha . . . Avšak pravda jest jen jedna a tudíž jen jeden z národů může míti Boha pravého, třebaš by také ostatní národové měli své zvláštní a veliké bohy. Jediný národ ‚bohonosný‘ jest národ ruský . . .“

Podobné idey o missiášském poslání Ruska s jeho pravoslavím pronáší Dostojevski na různých místech „Denníku spisovatele“ (psaného v letech 1873, 1876, 1877 a 1881). Dostojevski miluje víru „bohonosného“ ruského lidu, připisuje ji zdařilému spojení přirozených vlastností duše ruského lidu s ideami Ježíše Krista. A tuto svou víru v Boha chápe lid jako víru v pravdu, již touží uskutečnit v životě snahou „po velikém všeobecném, všenárodním, bratrském sjednocení“, vzájemnou láskou mezi všemi lidmi „ve jménu Kristově“ (IV., 239). Přišel-li Kristus na svět, by založil církev, která by vedla lidi k věčnému spasení, k lepšímu životu, než je přítomný, pak církev ta založena v masách ruského lidu, jenž řekne všemu světu ‚nové, nejvážnější slovo‘, jež bude „posledním ustanovením všelidského sjednocení . . . v duchu pravdivé, široké lásky, beze lži a materialismu a na základě osobního velikomyslného příkladu, který má dáti Evropě ruský národ“ (III., 20) „všeobecnou službou lidstvu“ (II., 263). Nové, „léčivé slovo“ záležeti bude v tom, že „Rusko zavede nový společenský řád na zásadách čistého křesťanství a že utvoří spolek národů, v němž bude panovat věčný mír“ (IV., 81). „Ztracený obraz Kristův se zachránil ve vši jasnosti a čistotě své v církvi pravoslavné. Z východu bude proneseno světu nové slovo proti postupujícímu socialismu, které snad znovu spasí evropské lidstvo, neboť jen ono (Rusko) je nositelem myšlenky Kristovy . . .“ (IV., 129).

„Podstatu ruského povolání“ vidí Dostojevski v „odhalení před světem ruského Krista, světu neznámého“ (v dopise k N. Strachovu). „Náš lid jda na zemi svou tajemnou božskou cestou Kristovou, obrátí za sebou také veškero člověčenstvo.“

Z těchto chvalozpěvů na pravoslaví patrné, jak Dostojevski přeceňoval „síly“ „bohonosného“ národu ruského, což až nápadně ukazuje smutná přítomnost ruského pravoslaví, a jak nedoceňoval

opovrhovaného katolictví. Jeho tvrzení o společném Bohu všech nebo mnoha národů jako příznaku úpadku národův a zvláštním Bohu každého národu svědčí o zmatenosti pojmu o Bohu pravém, jenž nemůže být než jeden u všech národů. Také pojem o dobru a zlu nemůže být u každého národu jiný. Dostojevski si tu odporuje. Jestliže pouze v národě ruském je pravý obraz Kristův, právě poznání Boha, jest-li ono určeno ne všeobecnými vlastnostmi duše lidské, od přirozenosti křesťanské, nýbrž pouze vlastnostmi duše a života ruského, kde most k všelikému sjednocení, a kterak ruský bohonosec může rozsévat semena pravdy, nebo kterak jiní národové mohou je přijat do duše své, jestliže duše jejich v hlubinách svých jsou tak nepodobny. A ujišťuje-li Dostojevski tak vášnivě o náboženských tvůrčích schopnostech lidu ruského, tvrdě, že pouze v ruském národě jsou možny charaktery takové neobyčejné životní síly a krásy, jako byl Tichon Zadonskij a Nil Sorskij, zapomíná, že proti nim mohou být v katolickém světě směle postaveni „životní silou a krásou“ světcové, jako Bernard, František Assiský, sv. Terezie a j.

*
*
*

S neobyčejným pathosem napadal Dostojevski katolickou církev, zvláště v pozdějších letech, v „Idiotu“, „Bratřích Karamazových“ a „Denniku“, píše na př., že „idea katolická je násilné sjednocení lidstva, která se zrodila ve starém Římě a potom se úplně zachovala v katolické církvi“; že „Řím nepotřebuje Krista, nýbrž světovlády“; že „katolictví není víra křesťanská, nýbrž starořímské podmanění si celého světa“. Po takových výpadech už nezarází vysokým pathetickým slohem psaná legenda „Veliký inkvizitor“, umístěná v „Bratřích Karamazových“ (I, 326—350). Za času nejkrutější inkvisice v Seville, po upálení sta kacířů v přítomnosti krále, inkvizitora i dvoru, zjeví se Kristus, jenž přišel na krátko na svět pohlédnout na své, žehná zástupy, uzdraví slepého starce a vzkřísí dívku. Veliký inkvizitor lhostejně pohlíží na zázraky, vystoupí jako zástupce světské moci a uvězní Krista, poněvadž myslí, že Kristus kazí své dílo a ohrožuje spásu lidu. V noci navštíví inkvizitor Krista ve věznici, vytýká mu, že přišel jim překážet, že odevzdal všecko papeži, na němž nyní všecko záleží a že vlastně nemá práva, by něco přidal k tomu, co řekl dříve. Nato v pathetické řeči dokazuje Spasiteli, že pochybil, zavrhnuv dary ďablovy při trojím pokušení, po nichž měl sáhnouti, chtěl-li vésti lid, svobody neschopný, že Jeho učení je příliš čisté, vznešené pro lidstvo, jež je

příliš zotročeno tělem a žaludkem, než aby mohlo jíti cestou sebezapírání a panictví. Lidé mohou se podrobit pouze despotické vládě, spojené s podvodem a duchovním zotročením. Proměň kameni v chléb, čiň zázraky k zotročení rozumu i svědomí, účinkuj autoritou a tehdy se ti podrobí lidstvo, ale svobodnému přesvědčení se nepodrobí obyčejní lidé, jenom několik duchovních hrdinů. To právě nabízel pokušitel Spasiteli na poušti, ale byl odmítnut, a proto Spasitel nikdy Sobě nepodmaní všeho lidstva; ale my, praví inkvizitor, změnili jsme Tvé učení podle rad pokušitelových, založili jsme dílo Tvé na „zázraku, tajemství a autoritě“. Nadšeně mluví inkvizitor o opravě díla Kristova římským katolictvím a napomíná Krista, by jim nepřekážel, jinak mu hrozí upálením. Kristus klidně poslouchá, pak přistoupí k inkvizitorovi a políbí ho. Inkvizitor otevře dvěře věznice a praví: „Jdi a nepřicházej již . . . nikdy, nikdy!“

Co je tato legenda, již přednáší skeptický Ivan Karamazov Aljošovi, těžko uhadnout. Aljoša má legendu za „chvalořeč Ježíšovi a nikoli za rouhání“, jak si přál Ivan. Inkvizitor je podle něho osobnost fantastická, nemožná. „Tvůj inkvizitor“, praví Ivanovi, „nevěří v Boha“, to je celé jeho tajemství. A církev katolická podle mínění Aljošova je „prostě římská armáda pro budoucí všesvětovou říši pozemskou . . . praobyčejná touha po vládě, po pozemském špinavém blahu“ lidí, jimž Kristus dal svobodu svědomí, o kterou je Řím připravil. Ivan Karamazov má církev katolickou za dílo velikánského, dobře promyšleného podvodu. Dostojevski sám nepřidává se ani na tu, ani na onu stranu, ale podle jiných výlevů srdce svého o církvi římské není jistě daleko aspoň od mínění Aljoši, posilivního typu, jehož ústy často pronáší své mínění.

Ačkoli tedy Dostojevski v jednotlivostech o významu církve katolické a pravoslavné soudil nesprávně, přece úlohu křesťanství vysoce hodnotil. Mínil, že úplné proniknutí sebe křesťanstvím jest údělem jenom nemnohých mravních hrdinů, nikoli celého národa, všelidstva; tito nemnozí jako pochodně osvěcují a táhnou ke Kristu téměř všechny, s nimiž se setkají, tak že mohutný vliv křesťanství jeví se na ohromné většině těch, kteří slyšeli o Kristu, tvoří nové mravy, zákony a celé kultury. Náboženství není pouze osobní věcí každého jednotlivce, nýbrž je hlavní tvůrčí mocí společenskou, určujíc život věřících národů více, než všechny ostatní všelidské vlastnosti. A tento spasitelný vliv křesťanství se jeví na většině charakterů, Dostojevským nakreslených, zvláště při přechodu lidí ze života časného na věčnost, jejíž popíráním ničí se také všechen smysl života

přítomného a mizí rozdíl mezi dobrem i zlem, ztrácí se půvab i krása dobra a špatnost, ohyzdnost zla.

Dostojevski ve svých spisech ukázal, že Rusko, zřeknouc se křesťanských zásad života, dospěje k lidojedství, a proto vybízel inteligenci, by se opět spojila s lidem a vnikla v křesťanskou pravdu života. Ne jednou oplakává současnou lhostejnost k nábožensko-mravním otázkám, současný indiferentismus a tvrdí, že lidé, pohrdající náboženstvím lidu, nemohou si ani vážít Ruska, jehož hodnota je především náboženská. Proto právě nenávidí inteligenci, již jest cizí náboženství lidu, duch lidu, se zálibou kreslí příklady křesťanského pokoření se hrdého inteligenta před lidem a jeho návrat k víře otců, na př. typickou stalkárku, zbožnou babičku v románě „Hráč“, neznaboha Stěpana Trofiňoviče v „Běsach“, jenž od revolucionářů, umírajících si ruce v krvi, utekl k lidu, jemuž se byl vyhýbal, a lid naučil ho víře v Boha a křesťanské smrti atd.

Za velikou zásluhu Dostojevského máme, že v době bujícího materialismu a nihilismu vystoupil hrdinsky na obranu křesťanství, odhalil hrozné následky atheismu jako vzpoury proti řádu světovému. Dostojevski sám žil zbožně a z posledních chvílí jeho života je známo, že dal si předčítati manželkou písmo svaté, při čemž proléval hojné slzy. Když manželka četla o žehnání dětem, umírajícím po slovech: „Ježíš pak řekl: Nebraňte jim“, obrátil se k manželce: „Slyšíš: nebraňte. Ani ty mně nebraň!“ a po té skončil.

Rajhrad.

P. Augustin Vrzal.

Andělský hymnus ve svém původu a dějinném vývoji.

Liturgie jest svatým, tajemným a přece lidské duši tak neskonale blízkým životem církve. Jako v žalmech, těchto prvotních a nejryzejších jejích písních, nalézá duše ohlas všeho a porozumění pro vše, co jí prochvívá: radost, stesk, touhu, žal i štěstí, tak i v liturgii, v tomto podivuhodném, Duchem Svatým oživovaném díle Božské moudrosti, střídá se vážná nálada, ba i žal téměř ve všech svých odstínech s radostí v každém jejím zabarvení — od onoho tichého, úsměvného štěstí až k překypujícím, ale vždy svatým proevům slasti nekonečné, nezměrné — a to nezřídka tak náhle, že

až uchválí, ba ohromí. Vzpomeňme jen na liturgii Bílé soboty. Vážný, truchlivý ráz celé doby svatopostní, stupňovaný v prvních dnech pašijového týdne v hluboký žal, rozlil se na Veliký pátek v duši celým mořem hořkosti a bolu, aby ve chvíli památky hrůzyplné tragédie golgotské dospěl žalu srdce Mariina. Zde vskutku slává se liturgie obrazem „Pietà“, obrazem nezměrného hoře Matky Sedmi-bolestné.

Ale jako když slunce náhle vysvílí z těžkých, černých mraků a zaleje ztemnělou, chladnou krajinu záplavou svých zlatých, hřejivých paprsků, tak se rozzáří v duši náhlým, oslnivým jasem, když v tomto dosud těžkém, hrobovém tichu zazní na Bilou sobotu vítězná „Gloria in excelsis Deo — Sláva na výsostech Bohu!“ Zvony a zvonky, které dosud byly němý, rozlaholí a rozesmějí se náhlou velikonoční radostí, a v jejich hláhol a smích vpadnou varhany přívalem vítězných, slavnostních akordů, zatím co se modlí celebrující kněz s assistencí u oltáře tento andělský hymnus až do konce. Neznám v celé liturgii druhého okamžiku, jenž by duši tak ohromil, tak uchválil a s sebou strhl: člověk trne, pod vlivem vše překonávajícího dojmu lesknou se mu v očích slzy, a smí-li jako choralista zpívali onen hymnus spolu, pak pln svatého nadšení opěvuje Beránka, jenž smývá hříchy tohoto světa, a aby mu vynahradil jeho bolestiplné pokoreni, hlásá s celou církví Kristovou, že On, „solus Sanctus, solus Dominus, solus Allissimus — samojediným Svatým, samojediným Pánem, samojediným Nejvyšším!“ jest. Takovou unášející, vždy novou mocí strhuje s sebou velebný tento zpěv, a jest tomu již téměř dva tisíce let od té chvíle, kdy na nivách betlemských jeho počáteční slova zapěli andělé.

„Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ V této podobě jest nám obvyklým překlad oněch slov, která z úst andělských zaslechli chudí pastýřové ve své, tedy pravděpodobně aramejské, řeči a která svatý evangelista Lukáš (2, 14) řecky znamenal. Zda sbory nebeských duchů v tomto zpěvu pokračovaly a jakých dalších slov užily, o tom se nám nezachovalo nejmenší zprávy. Jisto jest, že mladá církev jej brzo přejala ve svoji liturgii a také rozšířila. Jakým způsobem však se vyvinul z těchto prvotních andělských slov celý andělský hymnus tak, jak jej dnes známe, jest otázkou neobyčejně zajímavou. Nekritický středověk byl s jejím zodpověděním brzo hotov, přisoudiv krátce autorství hymnu svatému Hilariovi z Poitiers (zemřel roku 366 nebo 367). Nelze upřít, že latinský text jest velmi podoben způsobu, jakým se svatý Hilarius

obyčejně vyjadřoval, či, jak tomu říkáme, Hilariově dikci, ale původcem andělského hymnu svatý Hilarius není. Řecký text „Sláva na výsostech Bohu“ nalézáme z větší části poprvé v sedmé knize „Konstitucí apoštolských“, které byly rozšířeny v Syrii a Egyptě ve druhé polovici čtvrtého století a určitě vznikly v církvi východní; na Západě aspoň nikdy uznány nebyly. Svatý Hilarius mohl býti na nejvyšší původcem jeho latinského překladu. Nás však více zajímá 13. kanon (usnesení) čtvrtého koncilu Toledského (konal se roku 633), jenž nám ukáže pravdě nejpodobnější cestu k odhalení původu tohoto překrásného zpěvu. Tam se totiž praví: „Není správně, zavrhovali hymny, složené lidským duchem k slávě Boží a ke cti apoštolů a mučedníků. Potom by bylo nutno zavrhnouti též krátkou doxologii (slavozvěst) „Sláva Otci atd.“ i dlouhou, totiž hymnus, „Sláva na výsostech Bohu atd.“, poněvadž jen její počátek pěli andělé, ostatní však složili učitelé církevní“ — jinými slovy: hymnus andělský nepovstal najednou, ale byl vytvořen pokenáhým vývojem.

Jeho nejstarší texty, pokud je vůbec můžeme sledovati, nalézájí se v původním řeckém znění ve zmíněných Konstitucích apoštolských (4. století) a ve slavném rukopise, zvaném Codex Alexandrinus (5. století). Pro snažší porovnání podáváme je vedle sebe v českém překladu, ponechávajíce původní slovosled.

Konstituce apoštolské:

1. Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj, u lidí spokojenost.
  2. Chválíme Tebe; opěvujeme Tebe; dobrořečíme Tobě; oslavujeme Tebe.
  3. Klaníme se Tobě (skrze velikého arcikněze, Tobě, Bohu Jsoucím, Nestvořenému, Jednomu, Nepřístupnému, Jednému) pro velikou tvou slávu, Pane, Králi nebeský, Bože Otče, Všemohoucí.
- (4., 5.) Pane Bože, Otče Krista, nevinného Beránka, jenž snímá vinu světa.

Codex Alexandrinus:

1. Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj, u lidí spokojenost.
2. Chválíme Tebe; dobrořečíme Tobě; klaníme se Tobě; oslavujeme Tebe.
3. Děkujeme Tobě pro velikou slávu, Pane, Králi nebeský, Bože Otče, Všemohoucí.
4. Pane, Synu jednorozený, Ježíši Kriste, i Svatý Duše.
5. Pane Bože, Beránku Boží, Synu Otce, jenž snímáš viny světa, smiluj se nad námi.

6. Přijmi snažnou prosbu naši, jenž sedíš nad Cheruby.
6. Jenž snímáš viny světa, smiluj se nad námi, přijmi snažnou prosbu naši; jenž sedíš na pravici Otce, smiluj se nad námi.
7. Poněvadž Ty sám svatý, Ty sám Pán Ježíše Krista, Boha každé stvořené přirozenosti, Krále našeho; skrze Něhož Tobě sláva, čest a úcta.
7. Poněvadž Ty jsi sám svatý, Ty jsi sám Pán, Ježíš Kristus, ve slávě Boha Otce. Amen.

Verš první obsahuje vlastní andělská slova, a jest zajímavo, že byl užíván ve starých bohoslužbách i samostatně. „Liturgie svatého Jakuba“, rozšířená v církvi východní, nařizuje, aby tato slova byla zpívána či modlena třikrát po sobě. Na Západě — jak sděluje tak zvaný Liber pontificalis čili Kniha životopisů římských biskupů — poručil řecký papež Telesfor (125—136), aby andělský hymnus byl zpíván na svátek Narození Páně před mši svatou. Již z toho důvodu, že se zde jedná o přenešení čistě řeckého zvyku ze zmíněné liturgie svatého Jakuba*), zdá se býti vyloučeno, že jde o něco více než o pouhá počáteční slova andělského hymnu. Naproti tomu můžeme míti určitě za to, že zpěv „Gloria in excelsis Deo“, jež dovolil zpívat papež svatý Symmachus (zemřel roku 514) též v neděle a svátky mučedníků — toliko však biskupům; kněží směli jej zpívat pouze na velikonoční neděli a v den svého kněžského posvěcení — byl celým andělským hymnem v rozsahu nám obvyklém. Ještě opat Berno z Reichenau (zemřel roku 1048) stěžuje si velmi ostře do tohoto zkracování kněží oproti biskupům**); koncem století 11. však tento rozdíl mezi biskupy a kněžími již zmizel.

Verš druhý a třetí tvoří nadšený chvalozpěv Bohu Otci; v něm se nám pravděpodobně zachovala cenná památka liturgie druhého století. Dle listu obce Smyrnenské o mučednické smrti jejího biskupa Polykarpa (roku 155) pozvedl veliký tento žák svatého Jana apoštola svého hlasu před svým umučením k modlitbě k „Pánu Bohu, Všemohoucímu Otci“ a po vypočtení různých mu prokázaných dobrodíní zvolal: „Pro to a za vše „chválím Tebe, dobrořečím Tobě, oslavuji Tebe““ — slova, která nalézáme ve stejném pořadí i v andělském hymnu. Jest to možno tím spíše, poněvadž v uvedených dvou

*) Blume, Stimmen aus Maria Laach, ročník 1907, sv. 73., str. 55.

**) Libellus de quibusdam rebus ad Missam spectantibus, c. 2.

verších — odezíraje od slov oddělených závorkami, která se nám jeví jako soukromý projev zbožnosti — jest užito obrátů a slov z žalmů, z nichž 1. a 2. století čerpalo látku ke svým duchovním písniím téměř bezvýhradně. Zdá se, že máme před sebou prastarý, samostatný chvalozpěv, obracející se na Boha v prvotní řecké církvi, jenž mohl býti používán buď samostatně nebo též v jiném spojení.

Verš (čtvrtý) pátý a šestý tvoří naproti tomu prosbu o smilování. Bylo k ní užito slov novozákonních, zejména evangelia svatého Jana (1, 29), a právě v této části prodělal andělský hymnus zajímavý vývoj. Text v Konstitucích apoštolských obrací se výhradně k Bohu Otci, k Bohu Synu jen nepřímě a Boha Ducha Svatého pomíjí vůbec. Pochází tedy asi z doby před rozšířením bludařské sekty Pneumatomachů, kteří popírali Božství Ducha Svatého (před polovicí 4. století). Proti nim směřoval beze vší pochyby stručný doplněk ve čtvrtém verši v Codexu Alexandrinském „i Svatý Duše“. K dalšímu kroku na cestě vývoje dalo podnět bludařství Arianů (ve 4. století), upírajících pravé Božství Ježíši Kristu. Proto vidíme již v Codexu Alexandrinském nejen, že po třetím verši jsou vsunuta slova „Pane, Synu jednorozený, Ježíši Kriste“, ale že i celá prosba o smilování neobrací se, jako v Konstitucích apoštolských, k Bohu Otci, nýbrž k Bohu Synu, k Ježíši Kristu. Celý 4. verš jest podle toho asi přídatkem z polovice čtvrtého století. Slova, týkající se Ducha Svatého, z této části hymnu během času vymizela, ač nemůžeme tvrditi s jistotou, kdy se tak stalo; v liturgické knize benediktinského kláštera svatého Emmerama v Řezně, zvané Tropar svato-Emmeramský (z 11. století), je ještě nalézáme.

Verš sedmý tvoří tak zvanou ekfónési starých řeckých modliteb (ekfónésis = zakončení modlitby povýšeným hlasem). Sbíрка řeckých liturgických textů uspořádaná učeným francouzským Domikánem Jakubem Goarem (narozen roku 1601), zvaná Euchologion, vykazuje řecké liturgické modlitby, končící ekfónésí, která téměř všude počíná slůvkem „poněvadž“, i když s předcházející myšlenkou vlastním příčinným vztahem vůbec nesouvisí. Tyto závěrečné formule uvádějí obyčejně některou zvláštní vlastnost Boží, jako na př.: „poněvadž jsi dobrý a lidumilný Bůh“, nebo „poněvadž Ty's Bůh náš“. V andělském hymnu se dochovaly z původní delší ekfónése do našeho obvyklého textu pouze slova: „Poněvadž Ty sám jsi svatý, Ty sám Pán“; co následovalo v textu Konstitucí apoštolských, bylo během času podroběno zajímavé změně, podobné jako ve verších předcházejících, při čemž slova „Boha každé stvořené přirozenosti, Krále

našeho“ úplně odpadla *) a obrat „skrze Něhož Tobě sláva, čest a úcta“ se změnil podle listu svatého Pavla k Filippenským (2, 11) v zakončení „ve slávě Boha Otce“. Toto znění v Codexu Alexandrinském bylo asi v dalších dvou stoletích doplněno — vlastně přejato z verše čtvrtého — krátkým vzpomenuším třetí Božské Osoby, jak dosvědčuje text latinského Antifonáře Bangorského**), psaný mezi rokem 680 a 691, kde čteme: „s Duchem Svatým ve slávě Boha Otce. Amen“. Kdy poprvé se vyskytla v latinském textu slova „Ty sám nejvyšší“, nemůžeme přesně odhadnouti; v rukopisech ze století 9. jsou již obvyklými. Antifonář Bangorský má místo nich obrat „Ty sám slavný“, k němuž dal nepochybně podnět Dan. 3. kap.

Nesmíme se však domnívatí, že text, obsažený v Bangorském Antifonáři, jest nejstarším latinským textem andělského hymnu vůbec; západní církev — jak smíme míti podle dosud nalezených pramenů za to — přejala tento chvalozpěv z řecké liturgie již ve 4. století. V této době žil svatý Hilarius z Poitiers na Východě ve vyhnanství, odkud se vrátil do Gallie roku 360, a není vyloučeno, že přinesl s sebou jeho řecké znění, jehož první latinský překlad také sám obstaral.

Jest zajímavo, že v Codexu Alexandrinském zní jeho nadpis „Hymnus ranní“ a v Antifonáři Bangorském „K nešporám a k matulinu“, z čehož jest patrné, že byl nejprve používán v oficiálních modlitbách církevních, v tak zvaném Officiu, a teprve později byl přejat do liturgie mešní.

Takovým způsobem se tedy vyvinul text tohoto svatého hymnu, jehož konečnou, nám obvyklou podobu — s jedinou záměnou slov „pro slávu tvoji velikou“ místo „pro velikou slávu tvoji“ — podává již v 9. století žaltář opata Wolfcoza z kláštera Svatého Havla; a lze říci, že jednotlivé změny, jichž během staletí doznal, jsou mu jen ku prospěchu. Andělský hymnus se přeměnil poměrně malými, pietními obměnami z modlitby chvály a prosby k Bohu Oci ve vznešený chvalozpěv ke cti Nejsvětější Trojice. První díl, až téměř ke konci 3. verše, jest povšechným holdem Trojjedinému Bohu, majestátním, mohutným úvodem, po němž následuje hymnická chvála jednotlivých tří Božských Osob. Při tom ovšem — měříme-li počtem

*) Není jisto, nalézala-li se tato slova v oficiálním textu vůbec a nebyla-li pouhým přídatkem pořadatele Konstitucí apoštolských.

***) Bangor, klášter v Irsku, v provincii Ulsteru, založený svatým Congallem roku 558.

slov — ustupuje adorace třetí Božské Osoby značně do pozadí. Jest to však úctyhodnou vzpomínkou na vývoj andělského hymnu v oněch dobách, kdy starokřesťanské modlitby se obracely pouze k Bohu Otci a Jeho jednoroznému Synu, až dle moudrého úradku Božího nepřímým vlivem bludařských sekt se počal křesťanský duch více zabývatí třetí Osobou nekonečného Tajemství Nejsvětější Trojice, Božským Utěшитelem, Duchem Svatým.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Očím myslí naší zazářilo světlo nové.

„Neboť skrze tajemství Vtěleného Slova očím myslí naší zazářilo světlo nové: abychom, Boha viditelně poznávajíce, skrze něho láskou k neviditelnému uchváčení byli . . .“

Vánoční preface mešní.

Svatá noc — Vánoce. Pojem plný kouzla, který v okamžiku otevírá něžnou schránku vzpomínek našeho dětství. V hloubkách duše odstrčených a zapomenutých všedností probouzejí se obrazy, světla, barvy, nálady a melodie. Zvláště v české — slovanské duši, jemné a citlivé. Tklivé teplo rodinného kruhu, stromeček — malý smrček, který celý byl prosycuje pryskyřičnou vůní lesa plný světýlek — jesličky — koledy. Smavé české koledy národního baladického primitivismu, půlnoční, v osvětleném chrámu za šumu varhan se starodávnou vánoční: „Narodil se Kristus Pán“. — Český člověk je tak vnímavým pro všechny tyto drobnosti vánočních tradic — a zachovává je — i tam, kde víra jen tak tak dodýchává, ano i tam, kde víry již vůbec není. A zas na druhé straně mnohému věřícímu se zdá, že již úplně dostačí duševní ukolébavka náboženské sentimentality, myslí, že jsou znamenitými katolíky, když vydrželi „půst“ o štědrém dnu a k štědrovečerní večeři měli smaženou rybu s kompotem; stromeček, dárky, jesličky — podívají se také „do kostelíčka“, ale jen tam, kde hezky zpívají koledy — a potom? — potom nálada pomine a v duši moderního člověka rozhostí se zas ono bezútěšné pusto, jaké bylo dříve a v srdci je prázdno jako v pokladničce po vánoční nadílce.

Může to také opravdu dostačit duši, žíznící po Bohu: dárky, stromečky, koledy, jesličky —? Je to všechno, docela všechno, co nám Vánoce mohou dát? Ničeho již nenajdeme, co by se skrývatí mohlo za těmito milými zbytky zbožnosti našich předků? Zůstaneme stále jen na povrchu lesknavé hladí, kde drobné vlnky nálado-
vosti si hrají v záři poetického slunce? Zůstaneme jen na břehu, jako malé děti spokojeně si hrající s duhovými lasturkami, které vyhodil náhodný příliv minulosti? Zastavme se a pohlédněme hlouběji — zajedme na hlubinu — a více — vstupme do hlubiny!

„Nebojte se, neboť aj, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodil'ť se vám dnes Spasitel, to jest Kristus-Pán v městě Davidově . . . Naleznete dítko plénkami obvinuté a položené v jeslích“ (Lukáš 2, 10, 13).

Toť zpráva anděla pastýřům v krajině betlemské, kteří v temnostech půlnocního ticha ponocovali a stráž noční měli nad stádem svým. Dítě plénkami obvinuté a v jeslích chléva položené — Spasitel — Kristus Pán. A matka Církev sklání se v andělském úžasu nad podivnou kolébkou nebeského dítěte a intonuje ve vánoční prefaci svůj mystický hymnus incarnatione — píseň o vtělení Slova. A v tomto nesmrtelném úvodu k tajemství Oběti nejsvětější, ve které incarnatione se obnovuje v transsubstanciaci — chléb v těle (incarnatione — Kristus — Bůh a spolu člověk — druhá božská osoba v těle lidském — transsubstanciace — Kristus — Bohočlověk ve způsobách eucharistického chleba) strhuje nevěsta Kristova nebe i zemi v údiv, ona odhaluje závoj z tajemství a pravdě betlemské skutečnosti nechává zazářiti ve vybroušeném drahokamu liturgické věty: „Neboť skrze tajemství Vtěleného Slova očím myslí naši zazářilo světlo nové: abychom Boha viditelně poznávajíce, skrze něho láskou k neviditelnému uchváčení byli . . .“ Věta, která všechny uvádí do samého jádra a ohniska Božího království a která ozývá se vždycky, kdykoliv se jedná o pronikání v hlubiny samého Božství, jako o svátku Proměnění na hoře Tábor neb o svátku Poslední Večeře čili Božího Těla. A skrze tuto větu pronikneme snadno tajemství Vánoc a celé Kristovy podstaty, když si připomeneme, co Kristus o sobě praví u sv. Jana: „Kdo mne vidí, vidí toho, který mne poslal“ (Jan 12, 45) a jinde „Já jsem dvéře, vejde-li kdo skrze mne, bude zachován“ (Jan 10, 9) (latinské „ostium“ a řecké „θύρα“ neznamená jen dvéře, ale každý průlom, otvor, okno, ústí, jímž možno vcházeti a vycházeti).

O čem zpívá Isaiáš v první lekci prvního vánočního nokturnu ve visi prorocké v tajemství vánočním, stává se skutkem: „Lid, který žil v temnotách, spatřil světlo velké; přebývajícím v krajinách stínů smrti, těm zjevilo se světlo“ (Is. 9, 1—6) a v jásavé melodii nezapomenutelného vánočního textu prorockým hlasem evangelisty starého zákona, hlásí se přicházející Syn Boží — Slovo vtělené — Logos — Kristus: „Quia ego ipse, qui loquebar — Ecce a dsum — já, který jsem mluvil, ejhle, jsem zde“.

Kristus jest zde, Bůh s námi — Emanuel, Bůh z Boha, Světlo ze Světla, Bůh pravý z Boha pravého, zplozený, ne učiněný, soupodstatný Otci, skrze něhož vše učiněno jest (Credo). — Přebývajícím v krajinách smrtelných stínů, jim zjevilo se Světlo. Paprsek zářivého, hřejivého, živého světla do temnot žaláře světa — toť vánoční Kristus. Okénko k modrému nebi z těžkých páchnoucích kobek měst a vesnic, kde v okovech se tísní miliardy vězňů života — toť Kristus, nemluvnátko betlemské. Otevřenou branou k velikému věčnému jasu z propasti hrobu, v němž lidstvo hříchem za živa bylo pohřbeno — toť vánoční Kristus, dítě v jesličkách, nad nímž se poprvé otvírají nebesa a andělé zpívají hymnus Slávy Boží na výsostech a přání pokoje na zemi lidem dobré vůle.

Tím nechci říci, abyste zahazovali starých zvyků, vánočních stromků, jesliček a českých koled, ne, zachovejte, podržte, v úctě veliké mějte všechny ty lahodné památky zbožnosti věřících předků — ale jděte dál a hloub za stíny zvyků, pronikejte k podstatě věci, jichž právě jsou jen stínem. Přijďte o Vánocích k svatě Liturgii, k tajemství Oběti Mše svaté! Přijďte poklonit se skrytému Ježíši Kristu v Nejsvětější Svátosti, obnovte a vyznejte svoji víru vánoční ve vtěleného Syna Božího a ve svém srdci skrze Svátosti připravte jesličky eucharistickému Kristu - Beránku, narozenému z přečisté Panny — aby očím myslí naší zazářilo světlo nové a právě k životu věčnému.

Emauzy.

P. Method Klement.

Duchovní cvičení svaté Gertrudy Veliké.*)

Z latinského přeložil P. Method Klement.

CVIČENÍ PRVNÍ.

O znovuzískání nevinnosti křestní.

Abys na konci života Pánu odevzdati mohla neposkvrněné roucho křestní a pečef křesťanské víry dokonalou a neporušenou, snaž se v určitém čase, zvláště o Velikonocích a v době Svatodušní, slaviti památku svatého křtu. Měj tedy touhu znovuzrodit se v Bohu svatostí nového života a navrátili se v nové dětství a rci:

„Smiluj se nade mnou, Bože, a požehnej mi; nechť zazáří nade mnou Tvoje tvář, a smilujž se. Dobrořeč Ti srdce moje v upřímnosti a pravdě. V pohledu Hospodinově zachvějž se země srdce mého, v Duchu úst jeho osvěž se a obnov duch můj, aby do pravé země uvedl mne Duch jeho dobrý“.

Potom čti Vyznání víry, totiž „Věřím v Boha“, a pros Pána, aby ti dal dokonale oděknouti se satana a zachoval tě ve výře pravé, živé a dokonalé až do konce tvého života.

Modlitba.

Hospodine, Bože svatý a pravý, Stvořiteli můj a Vykupiteli, který jsi mne poznamenal svatým světlem své tváře, který jsi mne vykoupil drahou cenou krve Jednorozeného svého a znovu mne zrodil v naději života ve křtu svatém v síle Ducha svého: dej, abych srdcem pravdivým, dokonalým a celým, zcela a úplně odřekla se satana i vši pýchy jeho i skutků jeho, a v Tebe, Boha, Stvořitele svého, skrze Ježíše Krista, Syna Tvého, který jest cesta, pravda a život, v působení Ducha Svatého, vírou pravou a horlivou, živými skutky korunovanou věrně věřila, k Tobě přilnula a až do konce s Tebou neochvějně vytrvala. Amen.

Místo znamení víry své rci:

„Svatá Trojice, Otče a Synu a Duchu Svatý, Tvá božská vše-mořoucnost řiď a utvrzuj, Tvá božská moudrost vyuč a osvětli, Tvá

*) Svatá Gertruda, zvaná Veliká, žila v Helpedě v Sasku, v klášteře benediktinském, ve 13. století. Svůj něžný mystický život čerpala z liturgie, jak o tom svědčí její „Duchovní cvičení“ nebo „Posel Boží lásky“. Byla první známou ctitelkou Božského Srdce Páně.

božská dobrota podporuj a dokonej víru mou, abych jí neposkvřenou a neporušenou vyúčtovala před tváří Tvou v hodině smrti i s užítkem a úrokem všech ctností“.

Místo „exorcismu“ pros Pána, aby v síle Jména svého dal ti opatrně zmocí a poznávali všechnu zchytralost satanovu, aby nikdy, zvítěziv nad tebou, nemohl se nepřítel radovati: ale v každém pokušení aby ustoupil přemožen a při prvním útoku zahanben.

Modlitba.

Veleknězi, Pane Ježíši Kriste, který Jsi mne oživil předrahou smrtí svou, zažeh ode mne v moci Ducha svého všechny nástrahy nepřitele působením své přítomnosti. Roztrhej ve mně všechny léčky satanovy a pro smilovnost svou zapuď ode mne daleko všechny slepotu duše. Dokonalá láska Tvá, Kriste, dej, bych statečně odolávala v každém pokušení. Svatá pokora Tvá nauč mne opatrně vystříhati se všem osidlům nepřitele. Zářivá pravda Tvá veď mne a dej, bych dokonalým srdcem upřímně žila před Tebou. A požeňhání smilovného milosrdenství Tvého mne předcházej i následuj a ostříhej mne až do konce života mého. Amen.

Při následujících slovech požeň se znamením svatého Kříže na čele a na prsou:

„Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Od Tebe, ó ukřižovaná lásko má, Ježíši nejsladší, přijímám znamení svatého Kříže Tvého, jak na čelo, tak do srdce, abych pod ochranou Tvou žila na věky. Dej mi živou víru nebeských naučení, abych velkodušně kráčela cestou přikázání Tvých. Skrze Tebe takových ať jsem mravů, abych zasloužila státi se chrámem Božím a příbytkem Ducha Svatého. Amen“.

Nyní pros, aby sám nejvyšší kněz, Pán Ježíš, na tebe vložil ruku, abys na věky zůstávala v ochraně Nejvyššího a v pomoci trvala Pána nebeského:

„Ve stínu ruky Tvé, nejmilejší Ježíši, mne ochraňuj: přijmi mne pravice Tvá. Otevři mi bránu lásky své, bych plna znamení moudrosti vpravdě prosta byla každé pozemské žádostivosti a podle lahodné vůně přikázání Tvých radostna Tobě v Církvi Tvé sloužila a prospívala ode dne ke dni a z ctnosti do ctností. Amen“.

Aby ti Pán dal Anděla, strážce cesty tvé :

„Nuže, Jesu, Kníže pokoje, Anděli veliké rady, Ty sám buď vždy po pravici mé vůdcem a strážcem putování mého, abych nezakolísala a nezabloudila bez Tebe; a poslati rač s nebes Anděla svatého svého, který za Tvé péče by starostliv byl o mně a řídil mne podle svaté vůle Tvé a Tvou cestou mne k Tobě zpět přivedl dokonalou. Amen“.

K pozdravu a přijetí Anděla :

„Zdráv buď, Anděli Boží svatý, strážce duše mé i těla mého, pro nejsladší Srdce Ježíše Krista, Syna Božího, pro lásku jeho, jenž stvořil mne i tebe, pro lásku toho, který mne tobě svěřil ve křtu svatém; přijmi mne v ochranu svého nejvěrnějšího otcovství: abych za Tvé podpory po stezce neposkvřené přešla bystřinu tohoto života a pak s Tebou radostna došla k patření oné medotoké tváře, kterou Ty zříš, a oné nejrozkošnější krásy královského božství, která převyšuje každé lahody sladkost“.

Nyní se modli, aby ústa tvá naplněna byla solí moudrosti, abys mohla v Duchu Svatém dobře poznati chuť víry :

„Nechť dostane se mi od Tebe, nejsladší Ježíši, soli moudrosti a ducha rozumu milosti do života věčného. Amen.

Dej, bych okusiti mohla lahodnost Ducha Tvého, dej, bych hladověla po Tvé svaté vůli, dej mi poznati zalíbení Tvé, aby služba má Tobě vždy byla příjemná. Amen“.

Poznamenej uši i chřípí znamením svatého Kříže a modli se k Pánu, aby On sám otevřel uši srdce tvého v zákoně svém a aby naplnil vůni znalostí své celé nitro tvé :

„Nuže, Jesu, Pastýři můj nejmilejší, dej mi, ovečce své nehodné, abych vždycky šla za hlasem Tvým nejlíbeznějším a jej poznala, a též bych za vůni nejlahodnější živé víry běžela k pastvinám života věčného, kde bych na věky mohla zůstávatí a viděti, že Ty, můj Pane, vpravdě jsi líbezný“.

Přijímajíc pravici svou prapor spásonosného Kříže, abys nepřítel mohla přemoci, rci :

„Vlož, Jesu nejmilovanější, znamení svatého Kříže svého do pravé ruky mé: abych, ruku ozbrojenou majíc tímto znamením, všem nástrahám nepřítel mohla vzdorovatí opevněna pomocí Tvou. Amen“.

Závěr.

Požehnej mne všemohoucnost Boha Otce.

Požehnej mne moudrost Syna.

Požehnej mne dobrotivá láska Svatého Ducha a ostříhej mne do života věčného. Amen.

Potom pomodli se k panenské Matce, aby ti vyprosila dokonalé obnovení života, a Ona sama, Růže vznešená, stala se tak tvojí milostí matkou a spolurodičkou, abys byla její pravou dcerou co do mravů a Ona pak, drahokam čistoty, duši tvojí zahalený v závoje své cudnosti, sladkým zrakem svým Synu svému, Králi a Pánu, zachovej bez poskvrny: ať dá připočítati jméno tvé k vyvolenců Israele kmeni nejlepšímu, aby podíl tvůj byl s těmi, kdož žijí v nevinosti srdce, pozírajíce na Hospodina na všech cestách svých:

„Zdrávas Maria, Královno milostivá, Olivo milosrdenství, skrze niž nám dán jest života lék, milostivá Královno, Panno, Matko Božského Semene, skrze niž dáno nám pokolení vznešeného světla, kořen vůně Israele. Nuže, jako jsi se stala skrze Syna Svého Matkou pravou všech, jichž Jednorozený Tvůj neodmítl braírem se státi: tak mne nyní, nehodnou, pro jeho lásku přijmi v mateřskou svou péči, podporuj víru mou, zachovej a pouč mne a staň se tak obnovy mé a víry spolurodičkou, abys na věky byla jedinečnou mou a přemilou Matkou, zbožně se o mne starající v tomto životě a v plné mateřství své mne přijímající v hodině smrti. Amen“.

K přijímání křestního jména:

„Jméno mé, nejsladší Ježíši, v knize života k medotokému připiš jménu svému. Řekni duši mé: Tys má, já, spása tvá, znovu jsem vzpomněl na tebe; již nebudeš se nazývati opuštěnou, ale jmenovati se budeš Vůle moje v ní, a podíl můj buď s tebou na věky v zemi živých“.

K ponoření do křestní vody:

„Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. — Nuže, Jesu, Prameni života, dej mi pít pohár vody živé z Tebe sama, abych, Tebe okusivši, na věky již po nikom jiném nežíznila nežli po Tobě. Celou mne ponoř v hlubinu milosrdenství Tvého. Pokřti mne v nevinosti drahocenné smrti své. Obnov mne v krvi Své, kterou jsi mne vykoupil. Obmyj ve vodě nejsvětějšího boku Tvého každou skvrnu, kterou jsem kdy porušila neviností křestní. Naplň mne Svým Duchem a celou zaujmi v čistotě těla i duše. Amen“.

K pomazání svatým Křížem pros Pána, aby v pomazání Ducha všemu tě naučil:

„Otče svatý, který jsi skrze Syna svého, Pána našeho, Ježíše Krista, mne znovuzrodil z vody a Ducha Svatého: dej mi dnes všech mých hříchů plné odpuštění a rač mne pomazati Křížem Ducha svého do života věčného. Amen. — Mír Tvůj se mnou na věky. Amen“.

Nyní udělej znamení svatého Kříže na prsou i na ramenou, řkouc:

„Dej mi, abych z lásky k lásce Tvé Tvých přikázání jeho sladké a břímě lehké na ramenou svých nesla a svátost víry posvátné jako kytičku myrrhy na prsou svých měla na věky, abys Ty, pro mne ukřižovaný, do srdce mého vždy vetknut zůstal. Amen“.

K rouchu bílému rci:

„Nuže, Jesu, spravedlnosti Slunce, dej mi, bych oblékla Tebe, abych podle Tebe mohla žít; dej, bych za Tvého vedení šat křestní nevinnosti bělostný, svatý a neposkvrněný uchovala a neporušený odevzdala před soudnou stolicí Tvou a měla jej do života věčného. Amen“.

K podání svíce hořící pomodli se za osvětlení nitra:

„Nuže, Jesu, nezhasitelné Světlo, lásky své lampu planoucí ve mně zažehni nezhasitelně a nauč mne křest svůj zachovati nedotknutelně; až zavolána jednou přijdu k svatbě Tvé, připravena vejíli zasloužile k rozkošem věčného života, šťastna viděti Světlo pravé a Tvého Božství medotokou tvář. Amen“.

K svatému přijímání životadárného Těla a Krve Beránka neposkvrněného, Ježíše Krista:

„Velebné Tělo Tvé a drahocenná Krev Tvá, Pane můj, Ježíši Kriste, tělo a duši mou doprovod k životu věčnému. Amen. Mír Tvůj se mnou. V Tobě, ó Ježíši, Pokoji pravý, mír nad mír ať mám na věky, abych skrze Tebe onoho došla míru, který převyšuje všecken smysl, kde na Tebe v Tobě radostna patřiti budu na věky. Amen“.

V tomto svatém přijímání vzbud v sobě touhu, aby celý život tvůj ukryt byl s Kristem v Bohu a v hodině smrti bys nalezena byla zcela pohlcena:

„Ó duše mé Hosti nejsladší, Jesu můj rozmilý, Tvé lahodné těla mého navštívení buď mi dnes k odpuštění všech mých hříchů, nahražením všech mých nedbalostí a znovuzískáním celého mého ztraceného života. Buď mi věčným spasením, znovuvybudováním duše i těla, rozplameněním lásky, obnovením ctnosti a života mého v Tobě ustavičným uzavřením.

Buď mi svobodou ducha, zdravím života, počestností mravů. Buď mi štítem trpělivosti, znamením pokory, holí důvěřivosti, útřichou smutku, podporou vytrvalosti. Buď mi zbrojí víry, silou naděje, dokonalostí lásky, vyplněním přikázání Tvých, obnovením ducha, posvěcením opravdovým a dokonáním náboženství všeho.

Buď mi počátkem ctností, koncem neřestí, prostředkem vzrůstu všeho dobra a lásky Tvé ustavičné vůle poslední, abych v tomto putování jenom tělem zůstavena, myšlením dychtivým tam vždy směřovala pamětí, kde Ty jsi částí mou nejlepší, abych na konci života tohoto těla odhodivši přehořkou slupku k nejsladšímu onomu pronikla ořechu, kde v novém souhvězdí oslaveného Tvého člověčenství uvidím Tvého nejvýbornějšího božství světlo nejskvělejší, kde Tvé medotoké tváře růže nejkrásnější osvěží mne krásou všeovládnu, kdy vyzuta z života tohoto těžkostí na věky hodovati budu v radosti a jásatí budu v bohatství lásky Tvé, jako nevěsta, když se těší v něžnostech svého krále. Amen“.

K utvrzení:

„Ó Králi nejvitěznější, Jesu, Veleknězi, utvrď mne svou mocí všemohoucí, opásaje mne přemocně mečem ducha, abych tisícové útoky satanovy přemáhajíc, zvítězila v Tobě“.

Z á v ě r .

Hospodine Bože, který jsa mým Stvořitelem, spolu jsi i Obnovitelem, nuže, Ducha svého Svatého obnov dnes v útrobach mých, a připočítej mne k lidu svému vyvolenému jako ratolest nové naděje: abych s dětmi zaslíbení radovati se mohla aspoň z milosti z toho, čeho nemám ze své přirozenosti.

Dej, bych byla vírou veliká, v naději se radující, v utrpení trpělivou, ráda Tebe chválíc, horlivou duchem, Tobě, Bohu pravému, Králi svému, věrně sloužící, až do konce života svého s Tebou bděle vytrvávající: abych to, co nyní věřím v naději, pak očima svýma ve skutečnosti uviděla v jásofu; abych Tě uviděla tak, jak jsi, abych Tě viděla tváří in tvář. Tam, Ježíši drahý, mne s sebou spojíš, tam v útěše medotoké tváře Tvé buď věčný pokoj můj. Amen, Amen, Amen.

Bůh věrný, Amen pravé, nikdy nekončící, dej mi prahnutí po onom Amen drahém, kterým sám působí, lahodně chutnati Amen, ono sladké, kterým osvěžuje, ztráven býti oním Amen spasným, jímž sám končí a dokonává, abych na věky zasloužila plně okusiti Amen věčné a přemilé, které, věřím, že uvidím po tomto vyhnanství, ono pravé Amen — Ježíše, Syna Božího, jenž milujícimu sám dostačí, a spolu s Otcem a Duchem Svatým vše dobré udílí a neopovrhuje tím, co stvořil. Amen, Amen, Amen.

Touto modlitbou svěř Pánu svoji víru a nevinnost křestní:

„Ježíši můj nejsladší, uchovej v komnatě nejdobrotivějšího Srdce svého neporušenost mé křestní nevinnosti a vlastnoruční úpis mé víry, abych pod Tvou věrnou ochranou vše to bez úhony prokázala v hodině smrti. Nuže, vtiskni i pečeť Srdce svého srdci mému, abych podle Tebe mohla žítí a po tomto vyhnanství radostna a bez překážky k Tobě přišla. Amen“.

Vzpomínky mnicha-malíře.

(Pokračování.)

Následujícího dne navštívil jsem na návrh P. Desideria kapli svatého Maura, kolébku to beuronského umění. Bylo chladné, mlhavé počasí. Když jsem kráčet asi půl hodiny podél Dunaje, ani jediného člověka nepotkav, vynořila se náhle z mlhy kaple. Jest stavěna ve slohu templovém. Očekával jsem něco zcela jiného. První mojí myšlenkou bylo: „Proč pak sem asi postavili takovou ‚řeckou věc‘?“ Byl jsem stále ještě nezralý k mluvení o klasicismu. Což nevedl doposud každý klasicismus k akademismu? . . . Ještě několik kroků a stanul jsem před kaplí. Pozůstává z „celly“, jejíž základní plocha jest čtvercová, a otevřené předsíně, k níž vedou vysoké schody; celek jest pokryt daleko přes okraje zdí přesahující sedlovou střechou; již jest chráněn i malířský vlys. Na čelní stěně „celly“ nad vchodem trůní v kruhu, který jest pojat do čtverce, Madonna s Ježíškem (v nadživotní velikosti). Po stranách stojí v obdélnících dvě monumentální postavy: svatý Benedikt a svatá Scholastika. Pod tím táhne se, dveřmi přerušeno, 1 metr vysoký vlys, představující pět mnichů a pět řeholnic, které v pozvednutých rukou obětují své koruny ctností. Z počátku jsem stál před tím vším spíše udiven nežli s obdivem. Vlys se mi však neobyčejně líbil. Vešel jsem dubovými

dveřmi do vnitřku kaple. Obraz „Ukřižování“ vyplňuje celou zadní stěnu. Z temně modrého pozadí vystupuje v jemných odstínech Kristus na kříži a šest postav v nadživotní velikosti: vpravo pod křížem stojí v jedné řadě: Matka Páně, svatý Josef a svatá Kateřina, vlevo: svatý Jan Evangelista, svatý Jan Křtitel a svatá Cecilie. Nad postavami světců vznášejí se symboly čtyř evangelistů. Shora postranních stěn dívají se klečící andělé a koří se vykupitelskému dílu. Pod pěkným, z bílého mramoru vystavěným oltářem leží jako v hrobě odpočívající, v přísném slohu vytesaná socha svatého Maura, opata. Na dveřní stěně jest namalována scéna jeho úmrtí: Svatý Maurus umírá na stupních oltáře, obklopen jsa svými mnichy.

Malíř dívá se na umělecká díla svým vlastním způsobem. Nejvíce jej obyčejně zajímá, jak jsou dělána. Albrecht Dürer napsal na nákrese, který mu poslal Raphael, tato slova: „1515 Raffahel de Urbin, der so hoch peim pobst geacht ist gewest, der hat dyse nackette bild gemacht und hat sy dem Albrecht Dürer gegen Nornberg geschickt, im sein hand zu weisen“.

Ruku umělce chce malíř viděti a úctu v něm vzbuzuje, vidí-li, že mocní tohoto světa používají této ruky, neboť ví, že vedle Božího daru genia jest nejlepším darem pěkná úloha. Jen zřídka kdy bude nějaký malíř uměleckým dílem tak uchvácen, že by jím byl zcela unesen. Stane-li se však tak přece, pak se již neptá, jak jest dílo provedeno, ale stojí před ním, neschopen řeči. Někdy dá se do klení, a to s takovou upřímností, že jeho klení se stává modlitbou, modlitbou diků za to, že Bůh dal člověku takovou moc.

Tak i já jsem se dlouho díval na fresky v kapli svatého Maura. Uchvácen jsem sice nebyl, ale přece jen pln úcty k ruce, která je vytvořila. Srovnání s malbami Giottovými, Ducciovými a Fra Angelicovými bylo nasnadě, vždyť jsem se přece právě vracel z Itálie. Tito umělci měli ještě jednotnější sloh, než umělci beuronští, minil jsem. Jednu přednost měly však přece fresky této kaple: krásné poměry a rozměry postav. Bylo toho příčinou ono „měření a dělení“, o němž mi P. Desiderius ve svých dopisech opět a opět vykládal? O tom chtěl jsem ještě něco bližšího zvědět, vždyť jsem byl přece u pramene!

Na zpáteční cestě jsem se několikrát ohlédl. Kaple se dobře hodila k svému okolí, ano oživovala je podivuhodně. Uprostřed nezrokroené rostlinné přírody byla kaple, pro přísnou nutnost a odměřenost svých částí a ve své dorské jednoduchosti, obrazem vyšší oduševnělosti, čímž též získávalo romantické její okolí.

Vrátiv se ze své návštěvy v kapli svatého Maura, zaklepal jsem na dvěře pracovny P. Desideria. „Ave!“ zvolal milý hlas. „Pozdrav Pán Bůh!“ řekl jsem vcházeje; „Smím na chvilku vejít?“ Stařec seděl za širokým pracovním stolem, máje brýle na špičce nosu, a díval se přes skla ke dveřím. „Ach, to jste vy, pane Verkade“, pravil, poněkud se se své židle zvednuv, „pojdte jen, přijměte místo.“ „Nebudu rušit? Vidím, že právě čtete“, otázal jsem se. „Však mohu kdykoliv opět ve čtení pokračovat“, odpověděl mi; „Písmo svaté jest tak krásné, čte-li se od začátku až do konce, mnohem hezčí, než čtou-li se jen některé úryvky z něho. Přečetl jsem je již třináctkrát. Zvláště Starý Zákon jest pro malíře velmi poučný. Obsahuje tolik monumentálností a jest v něm tolik poesie.“

Rozhlédl jsem se pokojem. Na velikém stole leželo všelijaké psací a kreslicí náčiní, fotografie a výkresy, pět pravidelných těles z lepenky, schránka na vodové barvy, několik knih a podobné věci, vše v jistém pořádku uspořádáno. Mezi knihami zpozoroval jsem: „Božskou komedii“, „Noční hovory svatého Augustina“, ohmataný „Breviář“, „Posla Božské lásky“ od svaté Gertrudy a „Krásy Marie Panny“ od svatého Alfonse. Na psacím stolku stálo několik malých sádrových sošek, mezi nimi Madonna s dítkem, štíhlá jako sloup, ale nevyslovitelné něžností a krásy. Na stěně viselo několik barevných výkresů a listů s měrickými tvary. (Pokračování.)

Beuron.

P. Willibrord Verkade.

Pohotovost.

Sylvestrovské rozjímání.

„Bedra vaše budtež přepásána a hořte svíce v rukou vašich!“

Ještě neskončila v tomto roce naše pozemská pouť. Ještě jsme se neoctli v otcovském domě Božím. Nastává nová etapa v našem životě. Bude snad poslední? Kdy vezme Věčný pouťnickou hůl z našich rukou? Snad už v nejbližším okamžiku?

Bedra naše budtež přepásána a připravena na službu Bohu v novém roce!

Byla naše uplynulá pouť řádně vykonána? Sloužili jsme více světu než Bohu? Nechali jsme se táhnouti hmotou do

prachu země? Dovedl nás zlákatí mamon? Podařilo se pozemským radostem nás obloudití? Kolikrát jsme zvedli zrak svůj k nebesům a kolikrát naše duše vdechla nadpřirozenou atmosferu?

Jsmo na světě jedině proto, abychom Boha poznávali, Jej milovali, Jemu sloužili.

Nezapomněli jsme, že ne samým chlebem živ jest člověk? Konec této etapy jest důležitý, neboť se uzavře opět jedna kniha našeho života. Jaká jest bilance naší duše? Snad větším dílem znamená ztrátu? Kde je náš zisk? Kolik máme z toho, čím se platí vstup do nebes?

V novém roce nechť hoří svíce v našich rukou! Plamének milosti Boží nechť v nás neshasne, nýbrž vyšlehne vysoko k nebi! Hrozná tma duše, odkud jest vyhnána milost!

V novém roce se chceme více modlití, lépe a věrněji modlití, vytrvale modlití! Častěji zpovídati, důkladněji zpovídati! Častěji přijímati, vroucněji přijímati!

Oblékněme nového člověka, lepšího a ušlechtilějšího! Děkujeme Ti, Bože, že Jsi nám ponechal dosud tuto hodinku účtování! Ještě v posledním okamžiku napravíme, co sme zanedbali. V novém roce chceme býti s Tvou milostí opatrnější!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Z řádu svatého Benedikta.

Jubileum rajhradského opata. — Benediktinský klášter v Rajhradě, který leží jako klidná oasa nedaleko rušného Brna, byl v úterý 18. října jevištěm památné slavnosti. Dlouhé, tiché chodby kláštera oživily, barokové místnosti prelatury, které jsou skutečnou galerií znamenitých obrazů a starožitností, se naplnily hosty. Nejdůstojnější pan opat Petr Hlobil slavil v ten den své 50leté kněžské jubileum. K slavnosti té se dostavili z Brna: nejdůstojnější pan biskup dr. Josef Kupka, opat Augustiniánů František Sal. Bařina, páni kanovníci: Msgre dr. Dvořák, dr. Kratochvíl, Ad. Tenora, Josef Tenora, arcikněz a farář u Svatého Jakuba v Brně, prelát E. Riedl, biskupský tajemník a ceremoniář dr. Kulhánek, děkan Msgre Fr. Kelbl, farář assessor Dvořáček O. S. A. a konsistorní rada A. Novák. Z kruhů laických byl přítomen mimo jiné ministerský rada JUDr. Hlodek. Z Čech zavítal k slavnosti: břevnovsko-broumovský pan opat dr. Dominik Prokop a opat emauzský Arnošt Vykoukal. Tak se sešli tři čeští benediktinští opati v památný den v nejstarším moravském klášteře.

Před 9. hodinou se shromáždili všichni hosté s rajhradským konventem v prelatuře. Nejdůstojnější pan biskup pozdravil v srdečné promluvě ctihodného jubilára a tlumočil mu blahopřání všech přítomných i celé diecése. Děkoval panu opatovi za vše, co učinil pro Rajhrad, kde po 23 leta byl děkanem, a pro celou diecési, kde se účastnil všech prací a zvláště po 35 let byl činným v Apoštolátu svatého Cyrila a Metoděje. Dojemný okamžik nastal, když nejdůstojnější pan biskup oznámil, že Svatý Otec Pius XI. dovršuje význam a lesk této slavnosti zvláštním Brevem, které nejdůstojnějšímu jubilárovi zaslal. Biskupský tajemník předčítá za posvátného ticha obsah papežského listu a všichni se radují při zprávě, že Svatý Otec v uznání zásluh jubilárových mu uděluje právo nositi fialový pilleolus (čepičku) a biret jako biskupové. Tyto insignie pan biskup panu opatovi zároveň předává. Nyní blahopřejí jubilárovi jednolitě všichni opati, preláti, konventuálové i hosté.

Potom se ubírali přítomní v slavnostním průvodu přes klášterní nádvoří do opatského chrámu. Veledůstojný pan assesor a farář Z. Zavasil vyličil s kazatelnou shromážděnému lidu výmluvnými slovy tichou, ale bohatou činnost pana opata Hlobila. Nadšený kaplan, horlivý regens chori, spisovatel, děkan, věrný mnich, který již 55 let nese jho Kristovo, opat, kněz, jenž dnes před 50 lety byl vysvěcen — to jsou zlatem znamenané mezníky této pozeňnané dráhy jeho života kněžského a řeholního.

Se zřejmým pohnutím zapěl po kázání nejdůstojnější pan opat „Te Deum“ a slavil potom svou jubilejní pontifikální mši, při níž mu asistovali veledůstojný pan převor P. Gunther, podpřevor P. Lev a ostatní členové řádu. Po 11. hodině se ubíral slavnostní průvod zase zpět k prelatuře, kde nejdůstojnější jubilár všem srdečně poděkoval; brzy nato se všichni shromáždili v klášterním refektáři k přátelskému obědu.

Mezi četnými přáními, ctihodnému jubilárovi přednesenými, jsem postrádal jedno, které tedy pronáším. dodatečně: Přeji nejdůstojnějšímu panu opatovi a klášteru rajhradskému hojný dorost kněžský. Dej mu Bůh za každé desetiletí jeho kněžské činnosti alespoň jednoho novice, aby se zalidnily brzy četné cely nádherného kláštera a vášně stally krásného choru. Moravští a čeští jinoši, přineste tento jubilejní dar klášteru, který po 900 let žil, bojoval a pracoval pro náš národ a naši zem.

Ministerský předseda čínský benediktinským mnichem. — Bývalý čínský ministerský předseda, Renatus Lu-Čeng-Čiang, posledně mimořádný vyslanec Číny v Bruselu a Bernu, odstoupil z veřejného života a vstoupil jako mnich do řádu benediktinského. Slavnostní oblačka konala se v neděli 9. října v kapitolním sále opatství St. André u Brugge. Slavnostních obřadů se účastnili mimo jiné: biskup z Funchalu na Madeiře Periera Ribeiro, čínští vyslanci v Bruselu, Paříži a Lisabonu, belgický vyslanec v Bernu a mnoho vynikajících osobností z mladá katolické církve Číny. Lu-Čeng-Čiang vstoupil do diplomatické služby jako legační sekretář čínského vyslanectví, roku 1906 stal se čínským vyslancem v Holandsku a roku 1912 jmenován byl zahraničním ministrem Čínské republiky. Roku 1919 převzal úřad ministerského předsedy a jako takový působil i jako předseda čínské delegace na mírové konferenci ve Versailles.

Posudky o knihách.

Ludwig Freiherr von Pastor: Geschichte der Päpste. XII. Band. — Herder, Freiburg im Br. 1927.

Dilem „Geschichte der Päpste im Zeitalter der katholischen Restauration und des dreißigjährigen Krieges Leo XI. und Paul V. (1605—1621)“ dokončil šťastně Freiherr von Pastor celý tučet svých nádherných svazků „Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters“. Katolická věda získává tímto novým svazkem klenot neobyčejné ceny. Jak velikou důležitost má právě tento svazek, vysvítá z toho, že se v něm obšírně a nestranně pojednává o sporu Gallileiho, kterého se stále ještě používá k útokům na církev, dále o vypuknutí 30leté války a o bitvě na Bílé Hoře.

O pontifikátu Lva XI., který trval jen od 1. do 27. dubna 1605, mluví se na 20 stránkách, takže vlastně celý svazek může býti věnován vládě Pavla V. (1605—1621). S obvyklým mistrovstvím líčí Pastor průběh bouřlivého conclave, z něhož mimo očekávání všech vyšel kardinál Camillo Borghese jako papež Pavel V., a podává názorný obraz osobnosti nového velekněze, který září na tehdejší dobu vzácnou dokonalostí. Přece však ani tentokrát nebojí se Pastora upřímnost káratí jedinou slabost Pavla V., jeho nepotismus, tam, kde jest to na místě. Výtečně kreslí Pavla jako regenta církevního státu, když tento vystupuje neúprosně proti všem škůdcům občanského blahobytu, lupičům a lichvářům a nechává je dokonce i popravit. Raději chce se vzdáti tiary, jak prohlašuje roku 1611, nežli by dovolil zvýšení cen chleba, třeba byla i neúroda. Jak by se mohly naše úřady od něho učiti. Jako drama, či spíše jako tragedie odehrává se před očima čtenáře léto knihy zápas římské kurie s lagunovým městem Benátkami, v němž jedním z nejurputnějších účastníků byl mnich řádu Servitů Paolo Sarpi. Pavlova stálá církevní činnost reformní, jeho usilování o mír v západních Uhrách a v Itálii, jeho spolupůsobení při reformě ve Francii a v Německu, jeho snahy ve Velké Británii, v Polsku a v Rusku (nepravý Demetrius), jeho vztahy k císařům: Rudolfovi II., Matyáši a Ferdinandovi II. jsou zde podrobně vylíčeny. Pro naši zemi má zvláště význam české povstání a bitva na Bílé Hoře dne 8. listopadu 1620. Konec tohoto svazku tvoří kapitola, která nám podává krásný obraz Pavla V. jako mecenáše umění.

P. Leo Aicher.

Biblische Geschichte für das Bistum Breslau und seinen Delegaturbezirk. Mit 74 Textbildern, 8 Bildertafeln und 4 Kärtchen. Herder, Freiburg i. Br. 1927. V poloplátně M 2:50.

Kleine Schulbibel. Mit 53 Textbildern. Herder, Freiburg im Breisg. 1927. Cena M 1.—.

„Biblische Geschichte“ a „Kleine Schulbibel“, které byly vydány knížecím biskupským Ordinariátem ve Vratislavi pro vlastní biskupství a okres duchovní správy, hodí se textem i obrazy i pro každou jinou diecési. Na mluvě a celém zpracování jest patrna spolupráce zkušených učitelů a duchovních rádců.

P. Leo Aicher.

Pius XI. — Die Ansprachen an die deutschen Pilger im Jubiläumsjahre 1925. — Herausgegeben von Dr. Eugen Klee. Mit einem Geleitwort von P. Max Kassiepe O. M. J. — Herder, Freiburg i. Br. 1926. — Kartoniert M 4.—, gebunden in Dermatoid M 5.—.

„48 promluv k německým poutníkům v jubilejním roce 1925“, které měl Svätý Otec v německé řeči, mají zajisté zvláště pro tyto poutníky velikou cenu jako památka, neboť přivádějí účastníky zpět do národy a myšlenek, jimiž byli ovládnáni v oněch audienčních dnech. Ale i pro ostatní čtenáře jsou tyto výlevy srdce laskavého Otce dojemným dokladem jeho vše objímající otcovské lásky a pečlivosti, které mu vždy umožní naléztí pro dítky nejrůznějších stavů a povolání to pravé slovo. P. Leo Aicher.

Všem ctitelům svaté Terezie Ježíškovy! — Upozorňujeme, že právě vyšla jedna z nejkrásnějších knih o svaté Terezii Ježíškové, perla literatury o této světici: **Duch svaté Terezie Ježíškovy**. Kniha jest sepsána podle aktů svatořečení a podle výpovědí očitých svědků, zvláště podle výpovědí rodných sester této světičky. Jeho Eminence kardinál Vico, prefekt svaté Kongregace obřadů, praví o této knize: „Četba její zvyšuje naši představu o mravní velikosti Tereziině a vnučuje nám úctu k její neuvěřitelně vznešené ctnosti. Dítě stává se hrdinkou, panna s náručím květin oslňuje svou mužnou odvahou“. — Tuto knihu, která značně obohatí naši ascetickou literaturu, přeložily z francouzštiny a vydaly Sestry Neposkvrněného Početí Panny Marie v Přerově, Širava 7. Cena 20 Kč.

Značné oblibě se těší také vkusná modlitební knížečka ke cti svaté Terezie Ježíškovy: **Po vůni tvých růží**, vydaná tamtéž. Cena této knížky vázané v poloplátně 10 Kč, v plátně 12 Kč.

Obě tyto knížky se hodí zvláště za vánoční dárek dětem i dospělým pro neobyčejný půvab, jehož jim dodává něžná mužnost a prostota této světičky, „hvězdy z Lisieux“.

Nové Katechetické promluvy. Známý a oblíbený homiletický spisovatel Jaroslav Dlouhý v nové své publikaci vybral si důležitou látku, kterou časově zpracovává ve formě křesťanských cvičení. Jasně a poutavě podává i těžké pravdy náboženské s přílehavými časovými aplikacemi, takže nové jeho dílko dojde do jista veliké obliby. Zaslouhuje toho jak pro novost zpracované látky, tak i pro vkusnou úpravu a levnou cenu, za jakou ji Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla vydává. Těchto dobrých promluv Dlouhého možno s úspěchem použít jako cyklických řečí v našich spolicích. Knihu dodají naše knihkupectví za Kč 14.—.

Časopisu pro katolickou mládež, „**Rajská Zahrádka**“, vyšlo číslo 2., jehož vydání se opozdilo tím, že docházely stále nové objednávky, takže se mohl až později určit náklad druhého čísla. „Rajská Zahrádka“ zaslouhuje pro svůj vybraný obsah, který se nese vždy směrem nábožensky mravní výchovy, i pro svou sličnou úpravu nejhojnějšího rozšíření. Objednávky přijímá a obrátem vyřizuje administrace knihkárny Cyrillo-Methodějské v Praze-II., Pštrosova ulice č. 200.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskárna: Arcibiskupská knihkárna v Praze-I., Klementinum.